MILITÆR STRAFFELOV

BEKENDTGØRELSE NR. 262 AF 21. JULI 1954
AF LOV NR. 114 AF 7. MAJ 1937

OG

MILITÆR RETSPLEJELOV

BEKENDTGØRELSE NR. 261 AF 21. JULI 1954 AF
LOV NR. 542 AF 4. OKTOBER 1919
OM RETSPLEJEN VED HÆREN OG SØVÆRNET SÅLEDES SOM DISSE LOVE
ER ÆNDREDE SENEST VED LOV NR. 123 AF 12. APRIL 1957
SAMT
LOV OM TALSMÆND OG KLAGEADGANG FOR
MENIGE AF DET MILITÆRE PERSONEL
LOV NR. 200 AF 11. JUNI 1954

Med noter og sagregister

ved

Victor Pürschel OG *G. Bent Pürschel*

FEMTE REVIDEREDE UDGAVE

KØBENHAVN
BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI A/S
1963

INDHOLDSFORTEGNELSE

Side

Forord og fortale 8
Forkortelser 9
Indledende bemærkninger 11

Militær straffelov:

Almindelige del.
Kap. 1 (§§ 1–4). Indledende bestemmelser 15
Kap. 2 (§§ 5–9). Almindelige betingelser for lovens anvendelse 30
Kap. 3 (§§ 10–15 a). Andre almindelige bestemmelser vedrørende lovens anvendelse 36
Kap. 4 (§§ 16–31). Straffene 42
Kap. 5 (§§ 32–33). Betinget straf 63

Særlige del.
Kap. 6 (§§ 34–42). Forbrydelser mod krigsmagtens kampdygtighed .. 71
Kap. 7 (§§ 43–46). Ulovlig fraværelse 79
Kap. 8 (§§ 47–54). Forbrydelser mod pligter som efterstående 105
Kap. 9 (§§ 55–59). Forbrydelser mod pligter som foranstående 141
Kap. 10 (§§ 60–62). Misbrug af militær stilling udadtil 150
Kap. 11 (§§ 63–70). Tilsidesættelse af andre militære pligter 153
Slutningsbestemmelse (§ 71) 206

Militær retsplejelov:

Terminologi 207
Kap. 1 (§§ 1–43). Straffesagers afgørelse ved dom 209
Kap. 2 (§§ 44–66). Anvendelse af disciplinarmidler og straffesagers afgørelse uden dom 263

Lov om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel:

Indledende bemærkninger 289
Kap. 1 (§§ 1–7). Talsmænd 290
Kap. 2 (§§ 8–14). Klageadgang 296

Tillæg:

Kgl. An. 18/4 1951 om rettergangsmyndighed for forsvarschefen 305
Kgl.An. 18/4 1951 om myndighed til at pålægge straf uden dom for forsvarschefen m. fl. 305
Allerhøjeste anordning om rettergangsmyndighed ved hæren af 23/6 1937 306
Allerhøjeste anordning om myndighed til at pålægge straf uden dom ved hæren af 23/6 1937 307
Kgl.An. nr. 26 af 9/2 1955 om myndighed som rettergangschef ved flyvevåbenet 310

Side

Kgl.An. af 12/9 1945 (nr. 388/47) om myndighed som rettergangschef ved søværnet 311
Kgl. An. af12/9 1945 (nr. 389/47) om myndighed til at pålægge straf uden dom ved søværnet 313
Kgl.An. nr. 287 af 8/11 1956 om myndighed som rettergangschef ved de danske militære styrker til rådighed for de forenede nationer i Suez området 315
Kgl.An. nr. 226 af 21/6 1961 om rettergangs- og straffemyndighed ved hjemmeværnet 315
Kgl.An. nr. 262 af 3/8 1961 om anvendelse af disciplinære midler ved hjemmeværnet 317
Vejledning ved anvendelse af betingede straffe 319
Forsvarsministeriets skrivelse vedrørende anvendelse af den ved M.R. § 28 hjemlede forlængede anholdelsesfrist 240
Bestemmelser om varetægtsfanger 321
Kgl.An. nr. 283 af 3/9 1954 angående fuldbyrdelse af frihedsstraf inden for forsvaret 323
Kundgørelse for forsvaret B. 14/1955 cirkulære om militære fangers anbringelse i civile arresthuse 331
K.F. B. 2/59 pkt. 4 om beregningen af straffetiden for vagtarrestanter, der indlægges på sygehus 335
K.F. B. 2/59 pkt. 5 om akters medsendelse ved aflevering af militære fanger til civile arresthuse, og om hjemsendelse af personer, der skal afsone fængselsstraf 336
Kgl.An. nr. 147 af 4/4 1960 om beregningen af afsoningstiden for personer, der er idømt frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring og som har været underkastet varetægtsfængsel efter dommens afsigelse (K.F. B. 7/62) og J.M. Cirk. af 13/4 1960 337
K.F. B. 9/1957 bestemmelser angående transport af strafafsonere, anholdte samt fængslede 341
K.F. B. 29/1953 angående afsoning af hæfte og fængselsstraf 342
K.F. B. 32/62 angående efterforskningen af overtrædelse af borgerlig straffelov (auditørassistenter) 343
14. hæfte pkt. 46 og 133 344
K.S. B. 8/1948 pkt. 2 som ændret ved B. 4/1949 og K.H. B. 10/1948 pkt. 2 om behandling af benådningsansøgninger 345
Bestemmelser angående posters og patruljers bevæbning med stav og angående dennes anvendelse K.S. B. 23/1940 345
Reglement angående politiets tjenstlige benyttelse af skydevåben 347
Midlertidig instruks for skibschefen § 89 348
Bestemmelser vedrørende anvendelse af disciplinarmidler K.H. B. 9/1936 og K.F. B. 19/1954 pkt. 6 348
K.F. B. 10/1955 angående indberetning til ministeriet af begivenheder, der omtales i pressen 350

Side
K.F. B. 22/59. Vejledende bemærkninger vedrørende anvendelse af afhøringsrapport, jfr. B. 5/60 351
K.F. B. 23/59. Vejledende bemærkninger vedrørende straffebladsformularsæt 354
Vejledende bemærkninger vedrørende udøvelse af arbitrær straffemyndighed 358
K.F. B. 28/61. Bestemmelser vedrørende forkyndelser for tjenstgørende militært personel 359
Bestemmelser vedrørende afholdelse af udgifter i militære straffesager. (K.S. B. 10/38 jfr. B. 22/48 og 12 hæfte pkt. 0) 363
K.F. B. 26/62 vedrørende afholdelse af udgifter til en domfældts ophold på ungdomspension 365
Kgl.An. nr. 174 af 19/6 1957 om friheder for vpl. personel m. v. ved hæren og flyvevåbnet. K.F. B. 13/1957 pkt. 1 365
Vejledning om friheder for vpl. personel ved hæren og flyvevåbnet. K.F. B. 13/1957 pkt. 2 369
Kgl.An. nr. 175 af 19/6 1957 om friheder for vpl. personel m. v. ved søværnet. K.F. B. 13/1957 pkt. 3 372
Vejledning om friheder for vpl. personel m. v. ved søværnet. K.f.F. B. 13/1957 pkt. 4 375
Sagregister 379

FORTALE TIL 1. UDGAVE

Det er denne lovudgaves mål at give de militære tjenestemænd, der i embeds medfør skal beskæftige sig med strafferetlige spørgsmål, en kortfattet vejledning på det juridiske område, lige som den måske kan være til nytte for civile jurister ved at give en kortfattet oplysning om visse militære forhold, der kan tænkes at få betydning under militære straffesager.

FORORD TIL 5. UDGAVE

Efter at 4. udgave i nogen tid har været udsolgt, udsendes hermed 5. reviderede udgave, der indeholder oplysninger om nærlig alle de landsretsdomme, der er afsagt i perioden 1954–1962. I tillægget er optaget de administrative forskrifter, der skønnes at være af betydning ved administrationen af de militære straffesager.

Notestoffet, der er udarbejdet med henblik på, at bogen tillige skal kunne anvendes som lærebog ved de militære skoler, er ført til dato.

Jeg skylder generalauditør Christensen og auditør Biering-Sørensen tak for adgang til de ved generalauditoriatet indsamlede oplysninger og for gode råd.

I taknemmelig erindring om min fader, generalauditør Victor Pürschel, uden hvis store arbejde med loven og de tidligere udgaver, denne bog ikke var udsendt, udtrykker jeg håbet om, at den må vise sig som en pålidelig vejleder for dem, der skal beskæftige sig med militære straffesager.

Gentofte i juni 1963. *G. Bent Pürschel.*

FORKORTELSER

A.Tj.: Love og bestemmelser for hæren, 1946, 14. hefte, almindelige tjenestebestemmelser sluttende sig til tjenestereglement for hæren.

An.F.: Kgl. anordning nr. 283 af 3/9 1954 angående fuldbyrdelse af frihedsstraf indenfor forsvaret. (Tillægget s. 323).

An.Fri.H.F.: Kgl. anordning nr. 174 af 19/6 1957 om friheder for værnepligtigt personel m. v. ved hæren og flyvevåbenet. (Tillægget s. 365).

An.Fri.S.: Kgl. anordning nr. 175 af 19/6 1957 om friheder for værnepligtigt personel m. v. ved søværnet. (Tillægget s. 372).

An. R.F.: Kgl.anordning nr. 26 af 9/2 1955 angående rettergangsmyndighed ved flyvevåbenet. (Tillægget s. 310).

Am.R.Fch.: Kgl. anordning af 18/4 1951 om rettergangsmyndighed for forsvarschefen. (Tillægget s. 305).

An.R.H.: Kgl. anordning nr. 217 af 23/6 1937 om rettergangsmyndighed ved hæren (Tillægget s. 306).

An.R.S.: Kgl. anordning nr. 388/47 af 12/9 1945 om myndighed som rettergangschef ved søværnet. (Tillægget s. 311).

An.S.Fch.: Kgl. anordning af 18/4 1951 om myndighed til at pålægge straf uden dom for forsvarschefen m. fl. (Tillægget s. 305.

An.S.H.: Kgl. anordning nr. 218 af 23/6 1937 om myndighed til at pålægge straf uden dom ved hæren. (Tillægget s. 307).

An.S.S.: Kgl. anordning nr. 389/47 af 12/9 1945 om myndighed til at pålægge straf uden dom ved søværnet. (Tillægget s. 313).

B.S.: Borgerlig straffelov af 15/3 1930 med senere ændringer bkg. nr. 215 af 24/6 1939.

HRD: Højesteretsdom.

Hurwitz: Hurwitz: Den danske strafferetspleje.

i.f.: in fine ɔ: i slutningen.

Ikr.: Ikrafttrædelsesloven, lov om ikrafttræden af borgerlig straffelov m. m. af 15. april 1930 (nr. 127).

JD.: Juristens domssamling.

Jm.C.: Justitsministeriets cirkulære.

K.F.: Kundgørelse for forsvaret.

K.H.: Kundgørelse for hæren.

K.S.: Kundgørelse for søværnet.

L. 1866: Almindelig borgerlig straffelov af 10. februar 1866.

L. 1881: Straffelov for krigsmagten af 7. maj 1881.

M.R.: Militær retsplejelov.
M.S.: Militær straffelov.
Rpl.: Retsplejeloven, lov om rettens pleje af 11. april 1916 (som den er ændret ved senere love).
S.& O.: Forskellige tjenestebestemmelser (skik og orden) af 22. april 1942, K.S., B. 5/1942.
Tjb.: Bestemmelser for søværnets militære personel angående almindelige militære pligter og forhold m. v. af 25/11 41. K.S. B. 27/41.
Tjr.: Tjenestereglement for hæren af 22/6 1939.
U.: Udkast til militær straffelov (henholdsvis militær retsplejelov) udarbejdet af det af forsvarsministeren under 8. december 1932 nedsatte udvalg til revision af straffelov for krigsmagten og lov om retsplejen ved hæren og søværnet.
U.f.R.: Ugeskrift for retsvæsen.
VLD: Vestre landsrets dom.
VLT: Vestre landsretstidende.
Vpl.: Værnepligtsloven af 8. juni 1954.
ØLD: Østre landsrets dom.

INDLEDENDE BEMÆRKNINGER

Ved hver paragraf er angivet dens nummer i udvalgets udkast (U.) og nummeret på den eller de paragraffer i straffeloven for krigsmagten af 7. maj 1881 (l. 1881), der nærmest svarer til paragraffen. Det må herved erindres, at områderne for bestemmelserne i den gamle og den ny lov meget ofte ikke dækker hinanden.

Militær straffelov nr. 114 af 7/5 1937, der afløste straffelov for krigsmagten nr. 68 af 7/5 1881, betød et afgørende brud med denne lovs systematik. Man forlod den på århundreders erfaringsgrundlag opbyggede kasuistiske opregning af en – ofte lang – række eksempler på former for lovovertrædelser, se f. eks. mytteri, der i l. 1881 omhandles i §§ 99–106. Jævnligt tjente opregningen til at fremhæve visse momenter af kvalificerende karakter, der i moderne lovgivning søges givet generelt jfr. B.S. § 80. Man søgte i stedet for disse opregninger at sætte en kort og klar definition af forbrydelsesbegrebet, uden mulighed for farlige modsætningsslutninger og mere smidigt i anvendelsen. Loven har formentlig i praksis svaret til forventningerne. Ved lov 199 11/6 1954 har man dog fundet det rigtigt atter at indføje en del specifikationer, der navnlig skal tjene til at tydeliggøre og understrege befalingsmændenes ansvar jfr. forsvarsministeriets vejledende bemærkninger til ændringerne i den militære straffelov og retsplejelov, udsendt den 1/9 1954 i kundgørelse for forsvaret B. 19/1954.

Også på et andet punkt betød militær straffelov et afgørende brud med den hidtidige systematik, idet man fra den militære straffelov fjernede straffebestemmelser for forbrydelser, der rammes af den borgerlige straffelovgivning på tilstrækkelig effektiv måde.[1]) Heri ligger ikke med nødvendighed nogen ændring af vurderingen af strafværdigheden af de pågældende forbrydelser. Man vil således stadig kunne hente en vis vejledning i ældre praksis eller gennem loven af 1881. Det vil ofte være rigtigt at anlægge en strengere målestok for lovovertrædelser begået på militært område af militære end for tilsvarende tilfælde begået udenfor af civile. Først og fremmest kan disciplinære hensyn tale herfor, herunder dette, at mandskabet erfaringsmæssigt er kritisk overfor afvigelser fra sædvanenormer for visse almindelige forseelser, hvorfor man bør være varsom med afvigelser fra disse nor-

[1]) M.S. er altså et supplement til B.S. Straffebestemmelser for forbrydelser, der ikke findes omtalt i M.S. må altså søges i B.S.

mer, hvilket kan vanskeliggøre at tilgodese mindre, individuelle afvigelser, der ikke er let iøjnefaldende for kammeraterne. Det bør også erindres, at strafværdigheden af en forbrydelse ofte på grund af de særlige militære forhold må siges at være accentueret. Kasernetyverier f. eks. har således en skadelig virkning på afdelingens sammenhold, og det er derfor af samfundsmæssig interesse, at disse forseelser bedømmes strengt, rent bortset fra det moment der ligger i, at selv små værdier har relativ stor betydning for soldaten. Dertil kommer, at de værnepligtige, der tvinges til at bo sammen med kammeraterne – også de dårlige – og under forhold, der i høj grad letter adgangen til tyverier og vanskeliggør opdagelsen, som modstykke har krav på, at der sættes kraftigt ind mod de tilfælde, der opklares. Erindres må det også, at frihedsstraffe ikke har fuldt den samme virkning under militærtjenesten – så længe de ikke medfører midlertidig hjemsendelse jfr. bemærkningerne ad § 31 – idet soldaten oppebærer sin – ganske vist beskedne – lønning uforandret under strafafsoningen, ofte anbringes under behageligere indkvarteringsforhold, og er fritaget for øvelser og vagttjeneste, medens frihedsstraf for en civilperson indebærer en langt voldsommere indskrænkning i den personlige frihed og undertiden kan medføre endog særdeles følelige følger af økonomisk karakter selv efter strafafsoningen (arbejdsløshed m. v.).

I loven forekommer hyppigt begreberne foresat og undergiven samt udtrykkene foranstående og efterstående. Sidstnævnte udtryk er en omskrivning af de hævdvundne militære udtryk overmand og undermand. Omskrivningen har fundet sted ved l. 199 11/6 1954 og har som begrundelse alene sproglige grunde (animositet mod udtrykket undermand) jfr. forsvarsministerens udtalelser under lovens behandling i folketinget, folketingstidende 1954 spalte 4419–20, og tilsigter ingen realitetsændring af loven. Da det må forudses, at der kan hengå endog ret betydelig tid, inden de militære tjenestebestemmelser og reglementer er ændrede, må man overalt, hvor de gamle udtryk benyttes, erindre, at disse er ensbetydende med lovens nye udtryk, ligesom hidtidig praksis uanset divergensen i udtryksformen fortsat vil være vejledende.

Efter „tjenestereglement for hæren" og „almindelige tjenestebestemmelser for søværnet" er den foresatte den, der efter lovens og myndighedernes bestemmelse indenfor et nærmere betegnet tjenesteområde har befalingsret (kommando) over andre, der – indenfor dette område – er hans undergivne og har lydighedspligt. „Myndighedernes bestemmelse" kan variere f. eks. fra en kongelig udnævnelse af en kommanderende general til en befalingsmands udpegen af en menig fører af en patrouille på et par mand. Den, der er en befalingsmands foresatte på et vist område, er tillige foresat for denne befalingsmands undergivne på dette område. Begreberne overmand og undermand – og hermed begreberne foranstående og efterstående – er defineret i tjenestereglement for hæren og almindelige tjenestebestemmelser for søværnet. Herefter vil den foranstående være den, der i den militære

rækkefølge (kgl. an. 19/6 1963, kundgørelse for forsvaret B. 14/1963) står foran en anden, der altså er efterstående. Af to befalingsmænd vil, uanset om de måtte tilhøre samme eller forskellige værnsgrene, den ene altid være foranstående for den anden, idet udnævnelsesdatoen og i tilfælde af udnævnelse samme dato den rækkefølge, hvori udnævnelserne er udfærdiget, vil være afgørende. Alle menige er ligemænd, uanset at overkonstabler i den militære rækkefølge er optaget i klasse 16, konstabler og menige gruppeførere er optaget i klasse 17, medens konstabelelever og menige er optaget i klasse 18. Enhver befalingsmand er foranstående for enhver menig. Begreberne „foresat" og „foranstående" falder således ikke sammen, det kan endog forekomme, at en efterstående på et bestemt område bliver foresat for en foranstående, jfr. således f. eks. søværnets bestemmelser om oprykning til kommando, hvorefter den ældste navigationsuddannede og føringsuddannede befalingsmand overtager kommandoen over skibet i chefens forfald, uanset om der om bord måtte være en ældre (foranstående) befalingsmand, der ikke har denne uddannelse, jfr. kundgørelse for søværnet B. 27/1941 § 9. Det kan også forekomme, at civilpersoner bliver foresat for militært personel, således er f. eks. de militære skolers civile lærere foresatte for disse skolers elever indenfor undervisningsområdet. En foranstående, der skrider ind overfor en efterstående, skal respekteres som foresat, uanset om den foranstående måtte tilhøre en anden værnsgren (undtagen i det tilfælde, at den efterstående måtte være foresat), jfr. U.f.R. 563/1927 HRD og VLD 23/9 1953 nr. 1361/53 (En menig straffet bl. a. efter M.S. § 48 for ulydighed overfor nogle sergenter, der skred ind i anledning af uroligheder mellem soldater og civile ved en kro).

MILITÆR STRAFFELOV

ALMINDELIGE DEL

1. kapitel.

INDLEDENDE BESTEMMELSER

§ 1.

Borgerlig straffelovs almindelige del finder, for så vidt ikke andet er bestemt, anvendelse på alle i denne lov omhandlede strafbare forhold.

U. § 1. L. 1881, § 45.

Efter B.S. § 2, gælder lovens almindelige del „for alle borgerlige strafbare forhold". Her udvides nu området for lovens almindelige del til alle efter M.S. strafbare forhold. På nogle punkter findes dog særbestemmelser, de vigtigste er 4. kapitel om straffene og 5. kapitel om betinget straf. Se nærmere nedenfor.

Strafbarhedsbetingelserne.

Det kan herefter siges, at alle de almindelige strafbarhedsbetingelser, som opstilles i B.S., også kræves opfyldt, for at der kan straffes efter M.S. Desuden kræves, at gerningen er strafbar efter M.S. og at den skyldige hører til den kreds af personer, der kan straffes efter denne lov.

Den første almindelige strafbarhedsbetingelse findes i B.S. § 1: „Straf kan kun pålægges for et forhold, hvis strafbarhed er hjemlet ved lov, eller som ganske må ligestilles med et sådant. Med hensyn til de i kapitlerne 8 og 9 nævnte retsfølger gælder en tilsvarende regel."

De sidst omtalte retsfølger er: Arbejdshus og sikkerhedsforvaring, der efter systemet i B.S. ikke er straf, men træder i stedet derfor, fradømmelse af ret til at udøve virksomhed, der kræver offentlig autorisation eller godkendelse, foranstaltninger til sikring mod utilregnelige personers handlinger, meddelelse af afholdspålæg eller anbringelse på drankerhjem, sikringsforanstaltninger mod undsigelser, udvisning af riget og konfiskation.

B.S. § 1 bør erindres også ved pålæg af straf uden dom. Den udelukker naturligvis ikke, at der i kraft af lov kan gives gyldige administrative forbuds- og straffebestemmelser.

I B.S. §§ 3–5 gives bestemmelser m. h. t. overgang fra en ældre straffelov til en ny. Den militære praktiker har formentlig kun brug for den hovedregel, at et forhold, der er begået før ikrafttræden af en ny straffelov, skal være strafbart såvel efter den tidligere gældende straffelov som efter den nye, såfremt forholdet først kommer til påkendelse efter den nye straffelovs ikrafttræden. Straffen bestemmes efter den nye lov, dog således, at den ikke må blive strengere, end den ville være blevet efter den gamle.

Om de såkaldte objektive straffrihedsgrunde, nødværge og nødret, gøres de fornødne bemærkninger nedenfor ved § 10.

Her skal derimod gøres nogle bemærkninger om *de almindelige subjektive strafbarhedsbetingelser*.

Der kræves for det første en vis *alder*. Efter B.S. § 15 straffes handlinger begåede af børn under 15 år ikke. Efter l. 1866 var denne grænse 10 år. Den skete forhøjelse af grænsen er uden praktisk betydning for militær rets område, idet hverken hær eller flåde nu, i modsætning til tidligere, modtager så unge individer til uddannelse. Hvis det forekom, måtte følgen blive, at personer under den såkaldte „kriminelle lavalder" ikke kunne straffes – hverken ved eller uden dom – medens der ikke kunne være noget til hinder for på dem at anvende disciplinarmidler.

Tilregnelighed.

Fremdeles forudsætter anvendelsen af straf en vis åndelig normaltilstand, det der kaldes personlig tilregnelighed. Hovedreglen herom findes i B.S. § 16: „Straffri er handlinger foretagne af personer, der er utilregnelige på grund af sindssygdom eller tilstande, der må ligestilles dermed, eller åndssvaghed i højere grad".[1]) De personer, der her omtales, er dem, der i daglig tale kaldes helt utilregnelige. Herunder falder også de momentant sindsforvirrede, idet den efterfølgende § 17 kun handler om varigere tilstande. Det er navnlig dennes første stykke, der har interesse for militære praktikere. Det lyder således: „Befandt gerningsmanden sig ved den strafbare handlings foretagelse i en ved mangelfuld udvikling, svækkelse eller forstyrrelse af sjælsevnerne, herunder seksuel abnormitet, betinget varigere tilstand, der dog ikke er af den i § 16 angivne beskaffenhed, afgør retten efter indhentet lægeerklæring[1]) og samtlige i øvrigt foreliggende omstændigheder, om han kan anses for egnet til påvirkning gennem straf".

Finder retten ham egnet til sådan påvirkning, fastsættes en straf, der ikke behøver at være mildere end sædvanlig straf, men som måske udstås på særskilt anstalt (psykopatfængsel). Findes han derimod ikke egnet til

[1]) Om mental observation se Rpl. kap. 73 a, jfr. jm.cirk. 128, 5/7 1934, jm.cirk. 63, 30/4 1935, som ændret ved jm.cirk. 110, 15/5 1950; jm.cirk. 40, 5/3 1940; rigsadv.cirk. 64, 1/5 1935. Om narkoanalyse, se rigsadv. utr. skr. 27/10 1949. K.S. B. 23/1934 V., 17. hæfte s. 76. Hurwitz s. 266 note 13, 582 note 6, 621 og 726. Jfr. jm.cirk. 5/3 1957 om foranstaltninger over for sindssyge kriminelle, og nr. 28 af 25/2 1958 om anordning af sikkerhedsforanstaltninger overfor farlige sindssyge.

påvirkning gennem straf, bliver han på samme måde, som det sker med dem, der i henhold til § 16 frifindes, at underkaste sikkerhedsforanstaltninger i henhold til § 70, hvis dette af hensyn til retssikkerheden skønnes fornødent. En del af disse domfældte ender på forvaringsanstalten for psykopater.

Om andre momenter, der uden at angribe den personlige tilregnelighed dog formindsker strafværdigheden, gøres bemærkninger nedenfor dels ved M.S. § 12 (adlyden af foresats befaling), dels ved spørgsmålet straffens udmåling.

Beruselse.

Af særlig interesse for militærpraktikeren er bestemmelsen i B.S. § 18: „Beruselse udelukker ikke anvendelse af straf, medmindre gerningsmanden handlede uden bevidsthed". Betingelsen for straffrihed her er, at gerningsmanden har handlet uden bevidsthed om eller forståelse af, hvad han foretog sig. Ved forbrydelser, der kun straffes som forsætlige, og det vil sige langt de fleste af de i M.S. omhandlede, er straffriheden iøvrigt allerede en følge af, at forsæt, når gerningsmanden er i denne tilstand, er udelukket. Men herved må atter erindres, at det i militære forhold ofte er således, at den pligtforsømmelse, som bliver følgen af den døddrukne tilstand, er strafbar ikke blot som undladelse, men også ud fra det synspunkt, at gerningsmanden ikke burde have hensat sig i en sådan tilstand. Hvor denne betragtningsmåde er berettiget, vil følgen blive, at den, der har beruset sig i en sådan grad, vil kunne straffes ikke blot efter M.S. § 66, men også for det grovere retsbrud, som gennem hans undladelse realiseres. Tilfældet kan f. eks. tænkes ved M.S. §§ 36 og 37. Et allerede i fredstid meget praktisk tilfælde er undergivet særlig behandling i M.S. § 65, stk. 2. I denne forbindelse kan der være grund til at minde om B.S. § 138, stk. 1, hvorefter den, som forsætlig eller ved grov uagtsomhed bringer sig i beruset tilstand, straffes med bøde eller hæfte, hvis han i denne tilstand udsætter andres person eller betydeligere formueværdier for fare. Bestemmelsen har dog ikke megen praktisk værdi for militærtjenesten.

Hvis rusen ikke har været af så voldsom karakter, som foran omtalt, er hovedreglen efter dansk ret altså den, at ædru mand må svare til, hvad fuld mand har foretaget sig. Se også B.S. § 85, hvorefter den strafnedsættelse, der kan tilstås den, der har handlet i sjælelig uligevægt eller under andre omstændigheder, der i betydelig grad forringer strafværdigheden, kun tilstås den, der har handlet i beruselse, hvis han ikke tidligere er fundet skyldig i en lignende strafbar handling (hvorved udelukkes mange af dem, der drikker sig mod til) eller for overtrædelse af fornævnte § 138. Der kan spørges, om en tidligere afgørelse uden dom fyldestgør kravet „fundet skyldig". I en række af tilfælde, klar respektstridighed, vold, absentation vil en bekræftende besvarelse være naturlig, i andre måske knapt så sikker. Men det må erindres, at den straffede (bortset fra særlige undtagelsestilfælde, M.R. § 61) har accepteret straffen uden dom. En undtagelse fra hovedreglen må

gøres for det tilfælde, at der er tale om en patologisk[1]) rus, her vil der eventuelt kunne blive plads for en frifindelse efter B.S. § 16. Efter højesterets praksis er chancen herfor dog ikke stor.

Andre bestemmelser i B.S., der har interesse i denne sammenhæng, er §§ 37, stk. 2, 62 nr. 4, 63, stk. 3, 72 og 73.

Forsæt.

Foruden den almindelige personlige tilregnelighed kræves tillige som strafbarhedsbetingelse, at den pågældende gerning kan tilregnes gerningsmanden enten som forsætlig eller uagtsom. Se herom nærmere nedenfor ved § 11.

Forsøg.

Straffelovens beskrivelse af de enkelte forbrydelser giver billedet af den fuldbyrdede forbrydelse. Om fuldbyrdet forbrydelse i strafferetlig forstand kan man kun tale, når alt det foreligger, der efter en naturlig forståelse af forbrydelsens begreb eller efter straffelovens beskrivelse af den må kræves. Det må her bemærkes, at fuldbyrdelsesmomentet ofte ved straffelovens beskrivelse rykkes frem, d. v. s. forbrydelsen betragtes som fuldbyrdet, før der er sket noget indgreb i det retsgode, som loven tilsigter at beskytte ved sin regel. Et klart eksempel herpå er M.S. § 36, der straffer den, der under kamp „søger at unddrage sig faren" eller „søger at fremkalde overgivelse". Den fuldbyrdede forbrydelse består her i forsøget på at unddrage sig faren o. s. v.

Det er af stor betydning at fastholde, at også de af loven opstillede krav til gerningsmandens subjektive skyld (forsæt eller uagtsomhed) skal være opfyldt.

Efter den enkelte straffebestemmelse straffes ikke blot den, der har fuldbyrdet forbrydelsen, men også, uden at særlig hjemmel dertil kræves, den, der har gjort sig skyldig i forsøg, og den, der kun har ydet en – mere eller mindre betydende, fysisk eller psykisk – medvirken til en forbrydelse.

B.S. § 21 fastsætter i sit første stykke, hvad der kræves til et strafbart forsøg, nemlig: „Handlinger, som sigter til at fremme eller bevirke udførelsen af en forbrydelse, straffes, når denne ikke fuldbyrdes, som forsøg". Det ses heraf, at enhver, selv den fjerneste forberedelseshandling, i og for sig kan straffes, når blot dens karakter kan bevises. Den nødvendige begrænsning sker gennem en fornuftig udøvelse af påtalemyndigheden. Derimod sættes i paragraffens stykke 3 en grænse for de forseelser, ved hvilke man overhovedet straffer forsøg, nemlig: „For så vidt ikke andet er bestemt, straffes forsøg kun, når der for lovovertrædelsen er foreskrevet højere straf end hæfte". Denne begrænsning er dog af ringe interesse, for så vidt det drejer sig om overtrædelser af M.S., idet kun den nyindsatte § 58 a

[1]) Patologisk er en rus, når den indtrådte påvirkning er abnorm stærk i forhold til den indtagne ringe mængde spiritus.

har en strafferamme, der ikke overstiger arrest. I paragraffens stykke 2 fastsættes: „Den for lovovertrædelsen foreskrevne straf kan ved forsøg nedsættes, navnlig når forsøget vidner om ringe styrke eller fasthed i det forbryderiske forsæt". Straffen for et forsøg kan altså blive lige så stor som for den fuldbyrdede forbrydelse. Normalt sættes straffen noget lavere, og den kan under de angivne omstændigheder „nedsættes", hvilket vil sige, at man kan sætte straffen under den for forbrydelsen fastsatte strafferamme, og da ingen grænse nedefter er fastsat, kan man gå til den laveste straf, loven kender, altså efter M.S. en irettesættelse.

Om det, der juridisk betegnes som „tilbagetræden fra forsøg", bestemmer B.S. § 22: „Forsøg straffes ikke, når gerningsmanden frivillig og ikke på grund af tilfældige hindringer for gerningens udførelse eller for opnåelse af det ved denne tilsigtede øjemed afstår fra iværksættelsen eller hindrer fuldbyrdelsen eller foretager handlinger, som ville have hindret forbrydelsen, hvis denne ikke ham uafvidende var mislykkedes, eller ad anden vej var afværget".

Medvirken.

Om *meddelagtighed* findes bestemmelserne i B.S. § 23–24. B.S. § 23 lyder:

„Stk. 1. Den for en lovovertrædelse givne straffebestemmelse omfatter alle, der ved tilskyndelse, råd eller dåd har medvirket til gerningen. Straffen kan nedsættes for den, der kun har villet yde en mindre væsentlig bistand eller styrke et allerede fattet forsæt, samt når forbrydelsen ikke er fuldbyrdet eller en tilsigtet medvirken er mislykkedes.

Stk. 2. Straffen kan ligeledes nedsættes for den, der medvirker til krænkelse af et særligt pligtforhold, men selv står udenfor dette.

Stk. 3. For så vidt ikke andet er bestemt, kan straf for medvirken ved lovovertrædelser, der ikke straffes med højere straf end hæfte, bortfalde, når den medvirkende kun har villet yde en mindre væsentlig bistand eller styrke et allerede fattet forsæt, samt når hans medvirken skyldes uagtsomhed."

Om straffen gælder det samme som foran er bemærket m. h. t. straffen for forsøg. I andet stykke indeholdes bestemmelsen om de udenforstående (extranei), der medvirker til krænkelsen af et særligt pligtforhold, som den egentlige gerningsmand står i og krænker ved sin forbrydelse. Dette spørgsmål har særlig interesse, fordi det i praksis jo meget ofte hænder, at en soldat, der forser sig, f. eks. udebliver ulovligt, er tilskyndet dertil af en civil. Spørgsmålet er imidlertid for M.S.s vedkommende løst ved bestemmelsen i M.S. § 7 (se bemærkningerne ved denne paragraf). Om stykke 3 i den heromtalte § 23 gælder det samme som foran bemærket m. h. t. den tilsvarende bestemmelse i § 21, stk. 3, at den er af ringe interesse for M.S.' vedkommende på grund af dennes strafferammer. Bestemmelsen i M.S. § 7 er en videreførelse af den samme grundsætning, ganske vist på et væsent-

ligt højere trin af strafferammen, men dette har været muligt, fordi B.S. § 127 rammer netop de tilfælde af de under lavere strafferammer hørende, som det fra et militært synspunkt måtte være vigtigt at ramme.

Om den medvirkendes tilbagetræden findes i B.S. § 24 en bestemmelse svarende til, hvad der gælder om tilbagetræden fra forsøg. Bestemmelsen lyder:

„Den medvirkende straffes ikke, hvis han under de i § 22 angivne betingelser hindrer fuldbyrdelsen eller foretager handlinger, som ville have hindret fuldbyrdelsen, hvis denne ikke, ham uafvidende, var mislykkedes eller ad anden vej var afværget."

Rettighedsfortabelse.

Medens B.S.s bestemmelser om straffene og om betingede straffedomme omtales nedenfor, er det her nødvendigt at gøre nogle bemærkninger om B.S. kap. 9: „Andre retsfølger af den strafbare handling." Af særlig interesse er bestemmelsen om fortabelsen af rettigheder efter §§ 78 og 79, således som disse bestemmelser er udformede ved l. 286 af 18/6 1951.

§ 78. Stk. 1. Strafbart forhold medfører ikke tab af borgerlige rettigheder, herunder ret til virksomhed i henhold til almindeligt næringsbevis eller sønæringsbevis.

Stk. 2. Den, der er dømt for et strafbart forhold, kan dog udelukkes fra at udøve virksomhed, som kræver en særlig offentlig autorisation eller godkendelse, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug af stillingen eller hvervet.

Stk. 3. Spørgsmål om, hvorvidt det udviste forhold er til hinder for udøvelsen af en i stk. 2 omhandlet virksomhed skal af anklagemyndigheden på begæring enten af den, der har modtaget afslag på andragende om sådan autorisation eler godkendelse, eller af vedkommende myndighed indbringes for den underret, der har truffet den omhandlede afgørelse eller ved hvilken sagen ville være blevet behandlet, hvis den var pådømt ved underret. Afgørelsen træffes ved kendelse. Såfremt afgørelsen går ud på udelukkelse fra den pågældende virksomhed, kan spørgsmålet pånу indbringes for retten, dog tidligst efter 2 års forløb. Autorisation eller godkendelse kan også inden udløbet af denne frist meddeles af vedkommende myndighed.

§ 79. Stk. 1. Den, som udøver en af de i § 78, stk. 2 omhandlede virksomheder, kan ved dom for strafbart forhold frakendes retten til fortsat at udøve den pågældende virksomhed eller til at udøve den under visse former, såfremt det udviste forhold begrunder en nærliggende fare for misbrug af stillingen. Det samme gælder, når særlige omstændigheder taler derfor, om udøvelsen af anden virksomhed. Frakendelsen sker på tid fra 1–5 år, regnet fra endelig dom, eller indtil videre, i hvilket tilfælde spørgsmålet om fortsat udelukkelse fra den pågældende virksomhed efter 5 års

forløb kan indbringes for den ret, der i sidste instans har truffet bestemmelse om rettens frakendelse efter de i § 78 stk. 3 indeholdte regler.

Stk. 2. Retten kan under behandling af den i stk. 1, 1. punktum, nævnte sag ved kendelse udelukke den pågældende fra at udøve virksomheden indtil sagen er endelig afgjort. Det kan ved dommen i sagen bestemmes, at anke ikke har opsættende virkning.

Stk. 3. Når særlige omstændigheder taler derfor, kan justitsministeren tillade, at indbringelse for retten sker, inden den i stk. 1 ommeldte 5års frist er forløbet.[1])

Hermed er begrebet „en i den offentlige mening vanærende handling" forsvundet fra lovgivningen, og der skulle herefter ikke fra lovgivningsmagtens side være lagt hindringer i vejen for den resocialisering, som tillægges så stor betydning, undtagen i de tilfælde, hvor samfundsmæssige hensyn nødvendiggør indskrænkninger i særlig priviligerede erhverv. Det må dog formentlig erkendes, at der stadig i vide kredse – herunder også i kredse, der teoretisk går stærkt ind for resocialiseringstankerne – består en ikke ubetydelig animositet mod at arbejde sammen med straffede etc.

Helt uden bivirkninger er en straffedom dog ikke. Ifølge værnepligtsloven (l. 210 af 11/6 1954) § 3 kan sessionerne ved kendelse bestemme, at en værnepligtig, der er idømt 5 måneders fængsel eller derover ubetinget og for en forsætlig lovovertrædelse, udelukkes fra at aftjene værnepligt, såfremt han må anses som uegnet hertil, ligesom personer, der har været idømt arbejdshus, sikkerhedsforvaring eller psykopatforvaring ubetinget udelukkes.

Også på et andet område vil en straffedom fortsat kunne have stor betydning, nemlig indenfor tjenestemandslovens område. Ifølge tjenestemandslovens (l. 154 af 7/6 1958) § 60 kan den tjenestemand, der har gjort sig skyldig i et strafbart forhold, der begrunder en nærliggende fare for misbrug af stillingen, afskediges, og han vil da tillige miste retten til pension. Ifølge praksis må det antages, at afskedigelse kan ske, så snart styrelsen anser det for tilstrækkelig godtgjort, at tjenestemanden har gjort sig skyldig i et sådant forhold, men det kan ikke ubetinget kræves, at handlingens karakter er fastslået ved dom. Ifølge samme lovs §§ 17 og 18 kan afsked endvidere anvendes som disciplinær straf og § 61 foreskriver, at det, i tilfælde, hvor en pensionsberettiget tjenestemand gør sig skyldig i tjenesteforseelser eller misligheder, der uden at medføre tab af pension efter § 60, gør ham uskikket til at forblive i sin stilling, ved finanslov eller tillægsbevillingslov skal bestemmes, hvorvidt han skal have pension og i bekræftende fald af hvilken størrelse. Ejheller i dette tilfælde er en domstolsafgørelse nødvendig, men foreligger en sådan ikke, må tjenestemandsforhør i påbudt form selvfølgelig afholdes inden afskedigelsen. Garantien for tjenestemanden

[1]) Om indberetning om frakendelse af rettigheder i medfør af straffelovens § 79. Jm.Cirk. nr. 4 af 8/1 1957.

må søges i, at han, såfremt han afskediges uden eller med nedsat pension, kan forlange spørgsmålet herom indbragt for domstolene. Det kan ikke antages, at der er noget til hinder for, som disciplinærstraf at afskedige en militær tjenestemand efter § 61, selv om han i forvejen har udstået en i henhold til M.S. ikendt straf, jfr. Poul Andersen: Dansk Forvaltningsret s. 194–195 om forholdet mellem disciplinær og kriminel strafforfølgning, men det må herved erindres, at M.R. § 50 stk. 4 udelukker at en sag, der rejses mod en befalingsmand, der har gjort sig skyldig i en for hans stilling usømmelig eller dermed uforenelig optræden, afgøres uden dom, hvorfor sager, der drejer sig om forhold, hvor tjenestemandslovens §§ 60 eller 61 kan tænkes at komme til anvendelse, normalt bør forelægges ministeriet, forinden afgørelse om tiltalespørgsmålet træffes.

Da M.S. overensstemmende med B.S. ikke kender embedsfortabelse som straf, bliver det de heromhandlede paragraffer, og for ikke-tjenestemænds vedkommende deres analogi, der må træde i stedet for den lange række af bestemmelser i I. 1881, der hjemlede anvendelse af embeds- eller stillingsfortabelse som straf.

På samme måde må forholdes, hvis en tjenestemand ikke svarer til de i Tjmdsl. § 3 stillede krav, at han „i og udenfor tjenesten" skal „vise sig værdig til den agtelse og tillid, hans stilling kræver". Nøjagtig samme krav som til tjenestemanden må imidlertid efter en meget gammel og med forholdets natur stemmende praksis stilles til den militære befalingsmand, der ikke er tjenestemand. Kravet kan ikke stilles lavere end til uplettet vandel. Dette er bl. a. et nødvendigt modstykke til, at der pålægges enhver undergiven en ubetinget respektpligt overfor den foranstående.

Dommens virkninger i denne henseende er ubetingede, selv om straffen måtte være betinget.

Virkningerne i denne henseende er hverken i tjenestemandsloven eller iøvrigt knyttede til idømmelse af straf, men kun til den ved dommen eller på anden måde konstaterede gerning. I denne forbindelse må mærkes reglen i B.S. § 87: „Når nogen i henhold til § 79 frakendes de der omhandlede rettigheder, kan straffen nedsættes og, hvis den ikke ville have oversteget hæfte, bortfalde". Det vil, når en befalingsmand forser sig således, at han må fjernes fra sin stilling, meget ofte stille sig således, at alene det, at hans løbebane afbrydes, må siges at være tilstrækkelig „straf". Denne ordning vil i sin renhed kun kunne nås, hvis straffen ikke ville have oversteget hæfte eller hvad der efter M.S. § 28 svarer dertil: vagtarrest. Hvor straffen ville have oversteget vagtarrest, kan man efter B.S. foretage en nedsættelse eventuelt til straffens legale mindstemål, der for begge militære arreststraffe er 2 dage, for hæfte 7 og for fængsel 30 dage jfr. B.S. §§ 44 og 33. Hvor kun kvarter- eller vagtarrest var forskyldt, kan naturligvis i stedet for bortfald af straf anvendes en irettesættelse. M.S. § 17.

Efter befalingsmandsstillingens karakter[1]) må det være en selvfølge, at frakendelsen sker indtil videre, d. v. s. i realiteten for bestandig. Herved må

dog i krigstid erindres bestemmelsen i M.S. § 13. Da denne kun taler om bortfald af straffen, vil den næppe kunne komme til anvendelse på en stillingsfortabelse, der ikke er straf, men det vil være stemmende med bestemmelsens ånd og formål, om også fortabelse af stilling i den nævnte situation kunne bortfalde. Det kunne formentlig nås ved en i analogi med B.S. § 79 udfærdiget ministeriel, for tjenestemænds vedkommende kgl. resolution. Herved kunne nås et lignende resultat som efter § 37 i l. 1881, hvorefter en stillingsfortabelse ikke skulle udelukke den pågældende fra pány at ansættes i stillingen, hvis han ikke var dømt for en i den offentlige mening vanærende handling, og han i krig eller under farefulde forhold havde udmærket sig ved tapper eller modig dåd.

Straffens fastsættelse.

M.S. har overhovedet kun få almindelige bestemmelser herom, men henholder sig for det meste til de bestemmelser, der i så henseende findes i B.S., i dennes kapitel 10, nemlig 1) om straffens udmåling indenfor de foreskrevne strafferammer, § 80, 2) om strafforhøjelse, §§ 81 og 83, 3) om strafnedsættelse, §§ 84–87. Om Straffens fastsættelse i tilfælde af sammenstød af forbrydelser (d. v. s., at en mand samtidig skal dømmes for flere forbrydelser) indeholder B.S. bestemmelser i §§ 88–89, men herom findes i M.S. §§ 25–26 også bestemmelser. Det fornødne om dette emne vil blive bemærket ved de sidstnævnte paragraffer. På samme måde vil B.S.' bestemmelser om omsætning af straf, §§ 90 og 91, blive omtalte i forbindelse med M.S. §§ 27–29.

M. h. t. den på disse områder benyttede terminologi bemærkes: Skærpende eller formildende omstændigheder betegner omstændigheder, der øver deres indflydelse indenfor den foreskrevne strafferamme, eller som hjemler en almindelig udvidelse af den normale strafferamme, f. eks. M.S. §§ 47 og 48. Om strafforhøjelses- eller strafnedsættelsesgrunde tales, når der foreligger særegne omstændigheder, der i det enkelte tilfælde berettiger til at gå udenfor den normale strafferamme, f. eks. B.S. § 85. Hvor loven taler om, at den foreskrevne straf forhøjes med det halve (eksp. M.S. § 57), eller til det dobbelte (eksp. M.S. § 50), betyder det, at det foreskrevne maksimum forhøjes henholdsvis med det halve og til det dobbelte. Gøres der ingen bemærkning om minimum, er dette uforandret, og strafforhøjelsen således kun fakultativ.

Den almindelige udmålingsregel findes i B.S. § 80, der lyder:

„Stk. 1. Ved straffens udmåling bliver der foruden til lovovertrædelsens grovhed og farlighed særlig at tage hensyn til gerningsmandens foregående

[1]) Se note til § 3.

vandel, alder og forhold før og efter gerningen, til styrken af hans for dagen lagte forbryderske sindelag samt bevæggrundene til handlingen.

Stk. 2. At gerningen er udført af flere i forening, vil i regelen være at anse som en skærpende omstændighed."

Sammenligner man denne regel med den udførlige bestemmelse i l. 1881 § 52, vil det ses, at hensynet til lovovertrædelsens grovhed og farlighed fuldkommen dækker det i fornævnte § 52 anførte, at forbrydelsen er begået under krigsforhold (hvilket ofte medfører en lovbestemt strafforhøjelse) og i særdeleshed i nærheden af fjenden, og at den er begået i tjenesten og i særdeleshed under våben, at en befalingsmand har deltaget i en forbrydelse med sine undergivne og i særdeleshed har forledet dem til at begå den og endelig, at nogen har misbrugt sine våben eller sin tjenstlige stilling til forøvelse af en forbrydelse. Alle disse hensyn er momenter, der påtrænger sig ved vurdering af en soldats, henholdsvis en befalingsmands forbrydelse, og det er derfor ikke nødvendigt at have dette stående i loven. Tilbage står, at det efter l. 1881, § 52, nr. 4, ubetinget var en skærpende omstændighed ved en overtrædelse af denne lov, at flere havde forenet sig om at begå forbrydelsen, medens det efter B.S. § 80, 2. stykke, er således, at det i regelen vil være at anse som en skærpende omstændighed. At denne regel, hvor det drejer sig om overtrædelse af M.S. bør være omtrent undtagelsesfri, er formentlig umiddelbart indlysende efter den militære opdragelses formål og karakter.

Under „foregående vandel" tages naturligvis bl. a. hensyn til, om den skyldige tidligere har været straffet og navnlig straffet for et lignende forhold, som det, han nu har gjort sig skyldig i.

Af bestemmelserne om de almindelige strafforhøjende omstændigheder er der grund til at fremhæve B.S. § 81, hvorefter det er en betingelse for indtræden af gentagelsesvirkning, „at gerningsmanden, inden han pånyforbrød sig, i den danske stat er fundet skyldig i en efter det fyldte 18de år begået strafbar handling, som loven tillægger gentagelsesvirkning på den nu begåede". Det vil altså ses, at det er en betingelse for gentagelsesvirkning i egentlig forstand, at den pågældende imellem de to forhold er fundet skyldig. Herved tænker loven vel nærmest på en afgørelse af en ret, men det hele spørgsmål er for anvendelsen af M.S. af meget ringe betydning, fordi denne lov kun i et eneste tilfælde kender egentlig gentagelsesvirkning, nemlig i § 48, stykke 2, hvorefter strafferammens maksimum forhøjes, når den skyldige tidligere mere end een gang er straffet for ulydighed. Formuleringen giver her ikke anledning til tvivl; det er bl. a. givet, at også straffe uden dom i så henseende må komme i betragtning. M.R. § 50, nr. 1, er ikke til hinder for afgørelse uden dom, fordi der her kun er tale om en fakultativ strafforhøjelse, altså ikke en lovbestemt skærpelse.

Om de strafnedsættende grunde indeholdes bestemmelserne i B.S. §§ 84–87. Heraf er der tidligere talt om § 87, medens § 86 om afkortning i den idømte straf på grund af udstået varetægtsfængsel, der ikke kan tilskrives

den skyldiges eget forhold under sagen, ikke giver anledning til nogen for militær retspleje særlig bemærkning udover en enkelt (se nedenfor s. 26). Såvel § 84 som § 85 kommer til anvendelse på sager om overtrædelse af M.S. De lyder således:

„§ 84. Stk. 1. Den for en strafbar handling i loven foreskrevne straf kan nedsættes:

1. når nogen har overskredet grænserne for lovligt nødværge eller for den ved § 14 hjemlede nødret;
2. når gerningsmanden, da han foretog den strafbare handling, ikke var fyldt 18 år, og anvendelsen af lovens fulde straf på grund af hans ungdom må anses unødvendig eller skadelig. Straffen for sådanne personer må ikke overstige fængsel i 8 år;
3. når gerningsmanden har handlet i undskyldelig uvidenhed om eller undskyldelig misforståelse af retsregler, der forbyder eller påbyder handlingens foretagelse;
4. når gerningen er udført i en af den skadelidende ved retsstridigt angreb eller grov fornærmelse fremkaldt oprørt sindsstemning;
5. når nogen ved sit afhængighedsforhold til en anden eller ved trusel om betydelig skade har ladet sig bevæge til gerningen;
6. når gerningsmanden, efter at den strafbare handling er fuldbyrdet, frivillig har afværget den af hans handling flydende fare;
7. når gerningsmanden, efter at den strafbare handling er fuldbyrdet, fuldt ud har genoprettet den ved gerningen forvoldte skade;
8. når han iøvrigt frivilligt har bestræbt sig for at forebygge fuldbyrdelsen eller genoprette den ved gerningen forvoldte skade;
9. når han frivilligt har angivet sig selv og aflagt fuldstændig tilståelse.

Stk. 2. I de under 1–6 omhandlede tilfælde kan straffen under iøvrigt formildende omstændigheder bortfalde.

§ 85. Stk. 1. Er en strafbar handling begået under indflydelse af stærk sindsbevægelse, anden forbigående sjælelig uligevægtighed eller andre særlige omstændigheder, der i så betydelig grad forringer den strafværdighed, som handlinger af den pågældende art regelmæssig vidner om, at anvendelse af den foreskrevne straf ville være uforholdsmæssig hård, bliver straffen at nedsætte og kan, når det pågældende straffebud ikke hjemler højere straf end hæfte, bortfalde. Hidrører den sjælelige uligevægtighed fra selvforskyldt beruselse, finder foranstående bestemmelse kun anvendelse, såfremt tiltalte ikke tidligere er fundet skyldig i en lignende strafbar handling eller i overtrædelse af § 138, stk. 1 eller 2, og kun under iøvrigt formildende omstændigheder.

B.S. § 84, nr. 1, har særlig interesse i forbindelse med M.S. § 10, medens nr. 4 er i familie med M.S. § 52, og nr. 5 med M.S. § 12. Den nysnævnte § 52 i M.S. giver for de i §§ 48–51 omhandlede forhold en særlig adgang til strafnedsættelse.

For de paragraffer i M.S., der – som f. eks. §§ 42, 43, 50 og 57 – fastsætter et minimum, der ligger over den pågældende strafarts lovbestemte minimum (2 dage), men dog under den arbitrære straffemyndigheds maksimum, opstår det spørgsmål, om det er berettiget ved en afgørelse uden dom at gå under bestemmelsens mindstemål under henvisning til en af de tre fornævnte paragraffer om strafnedsættelse. Dette kan ikke antages. Når lovgiveren har tilkendegivet, at han anser disse forbrydelser for så alvorlige, at de ikke bør afgøres med mindre straf end i paragrafferne bestemt, kan det kun være tilladeligt at tilsidesætte dette skøn, når de større garantier for en til alle sider velafvejet afgørelse foreligger, som en domstolsafgørelse principielt må erkendes at frembyde fremfor en afgørelse uden dom. Ved K.F. B. 23/59 pkt. D er det indskærpet, at de i M.S. fastsatte bestemmelser om minimumsstraffe nøje må overholdes. (Om en særlig undtagelse herfra vedrørende M.S. § 65 stk. 2 se side 193). En tilsvarende betragtning fører til, at det heller ikke kan være tilladeligt ved en afgørelse uden dom at fastsætte, at en del af den pålagte straf skal anses som udstået ved udholdt varetægtsarrest. En anden ting er, at det så vidt de fastsatte mindstemål ikke er til hinder derfor, naturligvis er fuldt tilladeligt at tage de i de heromhandlede paragraffer nævnte omstændigheder i betragtning ved straffens udmåling og derfor f. eks. nøjes med minimum i et tilfælde, der ellers måtte findes egnet til pålæg af højere straf.[1])

I tilfælde, hvor en person har begået flere forseelser, skal der for disse pålægges en samlet straf, jfr. B.S. § 88. Såfremt det efter et strafpålæg opdages, at den pågældende inden straffen tillige har begået andre forseelser, skal straffen for disse forseelser udmåles som en tillægsstraf, således at den samlede straf ikke overstiger, hvad der ville være pålagt ved samtidig påkendelse jfr. B.S. § 89. I rubrikken „Ikendes" (på straffebladsformularen) tilføjes i så fald: („tillægsstraf"). (K.F. B. 23/1959).

Forældelse.

Af de i B.S. kap. 11 optagne bestemmelser om bortfald af den strafbare handlings retsfølger, er der formentlig kun grund til særlig at omtale forældelsesbestemmelserne, der behandles ved § 15 a og § 45 a.

Benådning.

Med hensyn til bortfald af straf ved benådning bemærkes, at andragender om benådning for straffe idømt under militære straffesager henhører under

[1]) I praksis har generalauditøren godkendt, at man også ved arbitrære afgørelser går under lovens minimum, men det må da af straffepålæggets formulering klart fremgå, hvilke særlige strafnedsættende omstændigheder, der er taget i betragtning. Det bør herved erindres, at det kun er særlige omstændigheder ved den begåede forseelse, der kan tages i betragtning, f. eks. særlig anstrengende tjeneste i forbindelse med forseelsen etc. – medens mere almindelige forhold – f. eks. iøvrigt god tjeneste – ikke vil kunne motivere en fravigen fra minimumsbestemmelserne, men må tilgodeses på anden måde, eventuelt ved anvendelse af betinget straf.

forsvarsministeriet. Dette gælder også i tilfælde, hvor domfældte hensidder til afsoning af hæfte eller fængsel i civilt arresthus eller statsfængsel. Benådningsansøgninger bør derfor indgives til den pågældende rettergangschef, hvorfra ansøgningen bilagt sagens akter sendes til den auditør, der har behandlet sagen. Er afsoningen påbegyndt, sender rettergangschefen foreløbig meddelelse til forsvarsministeriet A.Tj. pkt. 133, Tillægget s. 344. Drejer det sig om en underretsdom, sender auditøren sagen til vedkommende dommer, idet auditøren ved sagens fremsendelse afgiver sin udtalelse om ansøgningen. Når dommeren har afgivet sin udtalelse over ansøgningen, sendes sagen til rettergangschefen, der på grundlag af dommerens og auditørens udtalelser afgiver sin udtalelse over ansøgningen, idet han fremsender sagen ad kommandovejen til forsvarsministeriet. Rettergangschefens foresatte skal i deres fremsendelsespåtegninger udtale sig om ansøgningen. Skønner forsvarsministeriet, at benådning bør udvirkes, forelægges sagen for kongen, medens der i modsat fald meddeles afslag direkte fra ministeriet.

K.S. B. 8/1948 og K.S. B. 4/1949. Tillægget side 345. K. H. B. 10/1948.2.

De vigtigste særbestemmelser i M.S.' almindelige del findes i kap. 4 om straffene og i kap. 5 om betinget straf.

---

§ 2.

De i denne lov for krigstid givne regler finder også anvendelse, når krigsmagten eller en del deraf er sat på krigsfod, og forsvarsministeren har offentliggjort en meddelelse om denne tilstands begyndelse. Det samme gælder – indenfor de pågældendes myndighedsområde – når militære enheder overensstemmende med gældende forholdsordre på underafdelings-, skibs- (fort-) eller højere chefs ordre sættes ind imod fremmede styrker, der med fjendtlig hensigt søger at trænge ind på dansk højhedsområde, eller når de angribes uden for dansk højhedsområde.

U.: § 2, l. 1881 § 46. L. 119 11/6 1954 § 1.

De særlige bestemmelser for krigstid, som en række af lovens paragraffer indeholder, kommer naturligvis uden videre til anvendelse, når landet er i krig, hvad enten der er udstedt krigserklæring eller ej, og uanset om der udstedes bekendtgørelse om krigstilstandens indtræden eller ej.

Jfr. UfR. 170/1947. (M.S.s krigstidsbestemmelser var i kraft i de områder, hvor danske tropper den 9/4 1940 kom i kamp med de indtrængende tyske tropper.)

Begyndelsestidspunktet for krigstilstanden vil sjældent volde tvivl. Grænseoverskridelse, kamphandlinger af ikke helt lokal eller tilfældig karakter eller bekendtgørelse. Ophøret indtræder ved bekendtgørelse eller i hvert fald ved krigstilstandens faktiske endelige ophør.

Men herudover giver § 2 regeringen en beføjelse til at sætte disse bestemmelser i kraft i den kritiske tid, der ofte vil gå forud for en krig.

Det er en betingelse, at hel eller delvis mobilisering har fundet sted. Beføjelsen kan altså ikke bruges til etablering af en art belejringstilstand i tilfælde af indre uroligheder. Ejheller kan sådan bestemmelse træffes, fordi en sikringsstyrke er indkaldt. Forskellen på en delvis mobilisering og en indkaldelse af sikringsstyrke kan militært set være meget ringe. Om den ene eller den anden betegnelse bruges, afhænger af regeringens beslutning. Ønsker regeringen at sætte lovens krigstidsbestemmelser i kraft, må tilstanden betegnes som delvis mobilisering, eller eventuelt særlig lovhjemmel tilvejebringes.

Det er endvidere en betingelse, at forsvarsministeren udsteder en bekendtgørelse om beslutningen. Nogen tilsvarende bestemmelse er ikke givet m. h. t. periodens afslutning, men der er naturligvis intet til hinder for, at en bekendtgørelse herom kan udstedes. Sker dette ikke, må som foran bemærket krigstilstandens ophør være afgørende.

Bestemmelser, der i heromhandlede henseende har interesse findes i §§ 6 a og c, 13, 16, 24, hele kapitel 6 og §§ 43–45, 49–51, hele kapitel 10 og §§ 63 og 65.

Ved foreløbig l. 217 7/5 1945 (K.H. B. 3/1945) jfr. l. 325 7/7 1945 § 1 (K.H. B. 8/1945) blev forsvarsministeren bemyndiget til at lade krigstidsbestemmelserne midlertidigt træde i kraft. Bemyndigelsen blev ikke benyttet.

Ved l. nr. 199 af 11/6 1954 er der til § 2 tilføjet et nyt andet punktum, hvis begrundelse ifølge betænkningen er: „Nødvendigheden af, at de omhandlede regler også træder i kraft i de nævnte tilfælde, der, således som den moderne form for krigsførelse har udviklet sig, kan forudses at ville indtræffe, uden at der bliver nogen praktisk mulighed for en forudgående bekendtgørelse, eller måske endog uden at der kan tales om en egentlig krigstilstand." Henvisningen til gældende forholdsordre er ifølge betænkningen sket for at hindre, at en selvbestaltet handling fra en militær chefs side skulle medføre, at krigstidsbestemmelserne træder i kraft. Tilføjelsen indebærer, hvis man betragter den med erindring om begivenhederne den 9/4 1940 og de da gældende forholdsordrer, en vis risiko for, at tropper, der sættes ind i kamp mod fremmede, invaderende styrker, ved en administrativ bestemmelse berøves den strafferetlige støtte, som M.S. krigstidsbestemmelser tilsigter.

Den militære forholdsordre findes optaget i kgl. an. 62 6/3 1952 som ændret ved kgl. an. 130 26/11 1961 K.F. B. 13/1961.

§ 3.

Personer, der hører til krigsmagten uden at være befalingsmænd eller menige, sidestilles ved anvendelsen af denne lov med den af de nævnte grupper, som de efter stilling og virksomhed må sættes i klasse med.

U.: § 3. L. 1881 §§ 41 og 48.

De paragraffer, i hvilke der findes bestemmelser forskellige for befalingsmænd og menige er: §§ 18, 19, 37 og 63.

Endvidere findes i §§ 47, 48, 50, 52, 56, 57, 58 a og 59 begrebet foranstående eller efterstående anvendt. Også i denne forbindelse kan regelen i § 3 tænkes at kunne få betydning.

Bestemmelsen har i første række betydning for det militære personel, der ifølge lov om forsvarets personel (l. 174 af 16/5 1962) § 2 jfr. § 5 står uden for den militære rækkefølge, nemlig auditørpersonellet, det gejstlige personel, musikerpersonellet og søværnets mekanikerpersonel. Men herudover angår bestemmelsen en del – hovedsageligt kontraktansat – personel (materielforvaltere, garagemestre, fortmestre m. fl.), der må betegnes som hørende til krigsmagten uden at være befalingsmænd eller menige.

Se iøvrigt bemærkningerne ad § 5.

§ 4.

Ved vagt forstås i denne lov enhver militær afdeling eller person, der forretter vagt- eller sikkerhedstjeneste.

U.: § 4.

Paragraffen tilsigter at overflødiggøre en opremsning, som den f. eks. fandtes i l. 1881, § 125: Skildvagter, beskyttelsesvagter, ronder, patrouiller (udsendte fartøjer) eller andre poster eller vagter. Alle disse falder utvivlsomt ind under begrebet vagt. Det samme gælder f. eks. udkigsmanden på et skib. Også telefonvagter, staldvagter, stuevagter o. l. kan efter omstændighederne falde ind under begrebet. Ordet afdeling dækker i denne forbindelse såvel større som mindre kommandoer og udsendte fartøjer.

M. h. t. vagtens forhold i det hele, se vagtreglement for hæren, m. h. t. skildvagters særlige pligter dettes §§ 38–54 og K.S. B. 6/1945 om skildvagtstjenesten om bord m. v.

ØLD 11/9 1957 V 297/57. Da en på civil kontrakt ansat vagtmester ikke kunne antages at falde ind under § 4 s definition af vagt, kunne en vpl., der efter at være blevet standset i forsøg på ulovlig udpassage, udskældte vagtmesteren og nægtede at følge hans befalinger, ikke straffes efter M.S. § 47 og § 48, hvorfor forholdet i det hele henførtes under M.S. § 63.

2. kapitel.

ALMINDELIGE BETINGELSER FOR LOVENS ANVENDELSE

§ 5.

Denne lov omfatter de til krigsmagten hørende personer, hvad enten de er fast ansatte eller midlertidig tjenstgørende. Endvidere omfattes hjemsendte af loven for så vidt angår de militære pligter, der påhviler dem, og i de første 24 timer efter hjemsendelsen tillige af §§ 47, 49 og 50. Endelig omfatter loven fremmede her i landet internerede militærpersoner.

U.: § 5. L. 1881 § 1. L. 199 11/6 1954.

Her findes hovedbestemmelsen om lovens område. Dette er ligesom for l. 1881 personlig bestemt. Skelnemærket er, om den pågældende „hører til krigsmagten".[1])

Ifølge l. nr. 174 af 16/5 1962 § 2 består det militære personel af befalingsmænd og menige, der er indordnet i den militære rækkefølge, samt af personel, der står uden for denne. Dette sidste personel er ifølge samme lovs § 5 auditørpersonellet, det gejstlige personel, musikerpersonellet og søværnets mekanikerpersonel. Derimod omfatter M.S. ikke det meget talrige civile personel, der er ansat i de militære og civile institutioner under forsvarsministeriet, f. eks. fyr- og vagervæsenet m. m. fl. I praksis forekommer undertiden tvivlsomme tilfælde, idet der indenfor værnene er ansat et ikke helt ringe antal materielforvaltere, fortmestre, montører m. fl. En del af dette personel – navnlig tidligere befalingsmænd – er uniformeret, og deres retslige stilling er søgt klaret, dels ved bestemmelsen i M.S. § 3, dels ved bestemmelsen i almindelig tjenestebestemmelser for hæren (14. hæfte) pkt. 5, der bestemmer, at tidligere befalingsmænd, der ansættes i disse stillinger indenfor hæren, må anses som stående i militære kommandoposter, hvorfor de har samme rettigheder og forpligtelser med hensyn til subordination og respekt som tjenstgørende befalingsmænd o. l. af samme tjenestegrad, og står under militær rettergangsmyndighed i alle sager angående deres tjenstlige forhold.

Af praksis kan bemærkes V.L.D. 11/11 1942 nr. 1857/42, hvorved en afskediget overofficiant, der gjorde tjeneste som civil ansat tilsynsofficiant under krigsministeriet, blev anset efter M.S. § 63 jfr. M.S. § 5 med kvarterarrest i 5 dage for under en samtale med en kasernearbejders hustru at have kaldt denne „en rigtig sladderkælling".

[1]) Om fortolkning af det tilsvarende udtryk i M.R. § 3 se noten i U.f. R903/1920, hvis Ræsonnement dog ikke helt kan tiltrædes. Det fremgår af Dommen, jvf. V.L.D. i U.f.R. 666/1928, at virkningen af, at en urigtig anklagemyndighed optræder, bliver frifindelse. Hurwitz 303.

Forsvarsministeriet har endvidere ved skrivelse af 8/4 1953, 7' kont. nr. 8–27 1/1953 bestemt, at en civilt ansat materielforvalter, der omfattedes af bestemmelsen i de almindelige tjenestebestemmelser pkt. 5, skulle tiltales af den militære anklagemyndighed for spirituskørsel med en tjenestevogn.

Nogen vejledning vil undertiden kunne hentes i den pågældendes kontrakt, men denne kan iøvrigt neppe være afgørende. Iøvrigt må hvert enkelt tilfælde afgøres efter sin ejendommelighed, idet det stadig må haves for øje, at M.S. og M.R. begrebsmæssig danner en undtagelseslovgivning, hvorfor den snevre fortolkning på forhånd har formodning for at være den rette.

Spørgsmålet om begrænsningen i tidsmæssig henseende er i praksis afgjort således m. h. t. det processuelle spørgsmål, at det, hvor det drejer sig om en person, der kun for en tid hører til krigsmagten, er gerningens tid, hvorpå der lægges vægt. Selv om et kasernetyveri først opklares og tiltale først rejses efter, at gerningsmanden er hjemsendt, er sagen dog en militær straffesag.

Begyndelsespunktet for den værnepligtiges underkastelse under M.S. er det tidspunkt – klokkeslet og dag – på hvilket han efter lovlig indkaldelse skal møde for at indtræde eller genindtræde i krigsmagten. Dette må gælde, hvad enten indkaldelsen er individuel eller generel (mobilisering) og hvad enten han har fået den individuelle indkaldelsesordre, eller han på grund af overtrædelse af værnepligtsloven ikke har fået den. Udebliver han, er han strafskyldig efter M.S. § 43 eller § 44. Ofte vil han tillige rammes af B.S. § 127, men M.S. må efter almindelige regler her gå forud. Dette må gælde uden hensyn til, om tiltalen rejses efter at den skyldige er modtaget til tjeneste eller forud herfor. Dog kan det være naturligt i visse situationer, navnlig hvor den skyldige også har gjort sig skyldig i grovere borgerlige forbrydelser, processuelt at behandle sagen ved de borgerlige anklagemyndigheder.

For værnepligtige er ophørspunktet i hovedsagen hjemsendelsesøjeblikket. Dog gælder efter § 5 visse undtagelser, nemlig i hele hjemsendelsesperioden, d. v. s. til slettelsen af rullen, at de særlige militære pligter, der påhviler de hjemsendte, fremdeles bedømmes efter M.S. Den mest fremtrædende af disse pligter er pligten til at efterkomme ny indkaldelse, og for visse befalingsmænds vedkommende til at holde afdelingen underrettet om bopæl.[1]) Dernæst må disse sidste i deres henvendelse til afdelingen være underkastet de almindelige respektregler, medens dette vanskeligt kan tænkes hævdet overfor almindelige hjemsendte værnepligtige. Om undtagelsen i de første 24 timer efter hjemsendelsen se paragraffens slutning.

Denne bestemmelse må læses som en udvidelse, ikke som en begrænsning. Den siger kun, at disse paragraffer gælder ubetinget de første 24 timer efter hjemsendelsen. Om de gælder derefter afhænger af, om deres over-

[1]) Sergenter og højere grader af værnepligtige befalingsmænd, A.Tj. punkt 52.

trædelse kan siges at være overtrædelse af en militær pligt, der påhviler den hjemsendte. Hertil hører f. eks. respektpligten, hvis den pågældende bærer uniform. Hvis han er hjemsendt med uniform og mod forbud bærer uniformen, er dette ligeledes en overtrædelse af en militær pligt. Jfr. de ved M.S. § 63 omtalte domme VLD 25/6 1941 nr. 705/40 og ØLD 17/12 1941 nr. 565/41.

For det fast ansatte personel er begyndelses- og slutpunktet udenfor tvivl. Dog har de afgående visse pligter m. h. t., hvad de under deres tjeneste har erfaret (se B.S. § 152 og M.S. § 40 med note nedenfor).

For det kontraktantagne personale gælder tilsvarende betragtninger. Også dette kan, hvis det påtager sig pligt til i visse situationer at stå til rådighed, efter at den direkte beskæftigelse er ophørt, have visse militære pligter i denne periode svarende til de hjemsendte værnepligtiges.

Det bør iøvrigt erindres både for afgået fast og kontraktantaget personel, at efter afgangen kan dets egenskab af værnepligtigt, der hidtil har været dækket af videregående pligter, komme frem.

For befalingsmænd uden for nummer må spørgsmålet, om de er undergivet M.S., formentlig afgøres efter hvert enkelt tilfældes ejendommelighed. Det er f. eks. klart, at en officer u. n. har samme forpligtelser som en i tjenesten værende til at optræde på en for en officer værdig måde. Det er på den anden side lige så klart, at han, hvis han i egenskab af leder af en privat bedrift forløber sig mod en der ansat værnepligtig befalingsmand, ikke kan straffes efter M.S. §§ 57 eller 58.

Det er en selvfølge, at fraværelse under tjenesteperioden, lovlig (orlov, krigsfangenskab) eller ulovlig (rømning o. l.), ikke gør nogen forandring m. h. t. den pågældendes henhøren under M.S.

M. h. t. praksis kan oplyses: Kbh. byret afviste ved dom (utrykt) af 10/1 1943 en som militær straffesag anlagt sag mod en civil besætning på en til observationstjeneste lejet kutter for tjenesteforsømmelse (stemmende med generalauditørens indstilling). Afgørelsen er formentlig ikke ganske rigtig, idet virkningen af at urette anklagemyndighed rejser sag formentlig bør være frifindelse, se noten ad M.R. § 9. Sagen blev herefter af den borgerlige anklagemyndighed indbragt for Københavns byret med tiltale for overtr. af B.S. § 156. (K.B.D. 1943 288). Se samlingen af domme i kriminelle sager 1943–1952 s. 148. Derimod blev ved ØLD 30/8 1957 V 235/57 U.f.R. 1109/57 en på civil kontrakt forhyret motorpasser, der gjorde tjeneste på et iøvrigt med militær besætning bemandet patrouillefartøj, betragtet som hørende til krigsmagten og straffet for vagtforseelse.

En indkaldt værnepligtig, der under tjeneste på et af marinen lejet civilt fartøj havde solgt overtrækstøj bl. a. til skibets civile fører, blev ved Kbh. byret den 15/1 1943 dømt under militær straffesag for underslæb (dommen utrykt).

En anden værnepligtig under ganske lignende forhold, dømt samme dag ved samme ret under militær straffesag for underslæb og absentation (dommen ligeledes utrykt).

Ifølge l. 168 af 31/5 1961 om Hjemmeværnet § 31 er militær straffelov og militær retsplejelov i krigstid gældende for alt hjemmeværnspersonel,

medens disse love i fredstid kun er gældende for det militære personel af andre af forsvarets myndigheder, som fast eller midlertidigt forretter tjeneste ved hjemmeværnet, samt for det militære personel i hjemmeværnet til fuld tjeneste. I fredstid bliver straffesager mod hjemmeværnspersonel, der ikke er til fuld tjeneste, ifølge fornævnte lovs § 35 indtil videre at behandle i overensstemmelse med de i bekendtgørelse nr. 471 af 25/10 1949 fastsatte regler, hvorefter overtrædelse af almindelige borgerlige straffebestemmelser behandles af politiet, selv om lovovertrædelserne begås i eller i anledning af tjenesten eller på militært område eller i anvist kvarter. For så vidt angår tjenstlige forseelser begået af hjemmeværnspersonel, der ikke er til fuld tjeneste bemærkes, at l. 1961, i modsætning til hjemmeværnsloven af 1948, ikke hjemler andre sanktioner herimod end anvendelse af disciplinære midler i overensstemmelse med An. nr. 262 af 3/8 1961 om anvendelse af disciplinære midler ved hjemmeværnet K.F. B. 32/61. Alvorlige tjenstlige forseelser vil derimod efter omstændighederne kunne straffes efter reglerne i borgerlig straffelovs kap. 16 om forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv.

Ved l. 43 15/2 1940 blev militær straffelovs område udvidet til at omfatte de her i landet i henhold til V. Haagerkonvention (bekendtgørelse 38 20/1 1910) art. 11 internerede fremmede militærpersoner, (tyske flyvere, der efter togter mod England var blevet tvunget til at nødlande i Danmark) idet fornøden orden ikke på anden måde kunne opretholdes i interneringslejrene. Ved l. 199 11/5 1954 er bestemmelsen nu indarbejdet i M.S.

§ 6.

I krigstid omfatter denne lov endvidere:

a. enhver, der i en hvilken som helst egenskab gør tjeneste ved krigsmagten eller følger en afdeling af den;

b. Krigsfanger under hensyn til de om disses behandling gældende mellemfolkelige overenskomster;

c. enhver, der gør sig skyldig i et af de i §§ 34–38, 40–42, 60, 61 eller 64 omhandlede forhold.

U.: § 6. L. 1881 §§ 3, 4, 42 og 80.

Krigstid: Se § 2. M. h. t. de straffe, der kan anvendes se § 27, I.

a. Ved denne bestemmelse udvides lovens område i krigstid til at omfatte alle, der i en eller anden egenskab gør tjeneste ved eller følger en militær afdeling eller er om bord i et krigsskib. Eksempelvis kan nævnes krigskorrespondenter, civile chauffører, lodser, marketendere. Endvidere må herunder falde alle, der er beskæftigede i en hvilkensomhelst egen-

skab ved krigsmagtens kontorer, værksteder o. s. v. Disse personer bliver naturligvis ikke derved undergivet den militære lydigheds- og respektpligt, men de indtager dog en særstilling lige inde på livet af begivenhederne, der let giver dem en viden og en faktisk betydelig forøget mulighed for indgriben eller påvirken således, at det er naturligt også mod dem i givet tilfælde at anvende de straffebestemmelser, der gælder for deres omgivelser.

b. Af de gældende mellemfolkelige overenskomster angående krigsfanger mærkes Genévekonventionen af 12/8 1949, se bekendtgørelse nr. 26 af 26/7 1951 afsnit II og landkrigsreglementet af 1907, I afsnit, II kapitel, se bekendtgørelse nr. 37 af 20. januar 1910. Se lovtidende 1910 nr. 34–45.

c. Herved inddrages under lovens område og derved i kraft af M.R. § 3, stk. 1 også under denne sidste lovs område enhver, der i krigstid gør sig skyldig i visse grove for krigsmagten og derigennem for landet farlige forbrydelser, såsom krigsforræderi, spionage, røben af militære hemmeligheder og forfalskning af ammunition.

Ved VLD 19/11 1946 U.f.R. 170/1947 er det statueret, at en dansk statsborger, der tilhørte det tyske mindretal, og som den 9/4 1940 om morgenen gav de tyske tropper underretning om de danske forsvarsforanstaltninger i Haderslev by, havde gjort sig skyldig i krigsforræderi. Se iøvrigt bemærkningerne ad § 2 og § 34. Sagen iøvrigt fejlagtig behandlet ved den borgerlige anklagemyndigheds foranstaltning jfr. M.R. § 3 stk. 1.

§ 7.

Personer, der ikke efter reglerne i §§ 5 og 6 omfattes af loven, straffes kun for medvirken til overtrædelse af denne, såfremt den pågældende straffebestemmelse hjemler straf af fængsel i 4 år eller derover.

U.: § 7. L. 1881, intet tilsvarende.

M. h. t. de straffe, der kan anvendes, se § 27, stk. 1.

Her er givet en praktisk afgørelse af det tvivlsomme spørgsmål, i hvilket omfang udenforstående (extranei) skal straffes for medvirken ved overtrædelse af M.S. Den borgerlige straffelov har en bestemmelse om sådanne tilfælde i § 23.

Bestemmelsen her forudsætter beståen af B.S. § 127, der nu indeholder en positiv afgørelse af det tidligere i teorien omstridte spørgsmål, om en udenforstående kunne straffes for at opfordre militære til ulydighed. Spørgsmålet var besvaret bekræftende ved HRD af 1. november 1907 og ØLD af 15. juni 1933 (U.f.R. henholdsvis 41/1908 og 979/1933. Sidstnævnte dom drejede sig om et forhold begået før ikrafttræden af B.S.).[1])

[1]) Begge sager drejede sig om uddeling til tjenstgørende værnepligtige af flyveblade, der opfordrede til ulydighed.

Ved anvendelsen af § 7 må erindres, at den kun handler om personer, der ikke allerede efter §§ 5 eller 6 omfattes af loven; disse sidste kan naturligvis straffes både som gerningsmænd og som medvirkende.

Civiles medvirken til overtrædelse af M.S. er herefter – udenfor de fornævnte områder – kun strafbar i visse grovere tilfælde (se nedenfor), men her må atter erindres, at det jo ikke dermed er udelukket, at den civile kan være strafskyldig på et andet grundlag, f. eks. for gadeuorden, medvirken til vold eller krænkelse af tjenestemand i funktion o. s. v.

De tilfælde, hvor strafferammen går til fængsel i 4 år eller derover i fredstid, er §§ 40, 42, 48, stk. 3, 50, 51 og 57, samt i krigstid udover de ved § 6 inddragne bestemmelser §§ 43, stk. 2 og 3, 45, 49 og 62. Herved må dog atter erindres, at B.S. § 127 gør op med en del af disse meddelagtighedstilfælde. Denne bestemmelse kan dog formentlig ikke udelukke straf f. eks. efter M.S. § 51 jfr. B.S. § 23, hvor dette fører til strengere straf end efter B.S. § 127.

§ 8.

Denne lov kommer til anvendelse, også når den strafbare handling er begået udenfor den danske stat.

U.: § 8. L. 1881 § 6.

De i B.S. §§ 6–8 indeholdte stedlige begrænsninger for denne lovs gyldighed gælder efter nærværende paragraf ikke for M.S., men det er en selvfølge, at B.S. § 12, der fastsætter, at reglerne i §§ 6–8 begrænses ved de i folkeretten anerkendte undtagelser, også har gyldighed m. h. t. M.S.

§ 9.

Forbrydelser mod fremmed krigsmagt, der samvirker med den danske, anses som forøvet mod denne.

U.: § 9. L. 1881, § 61.

Forbrydelse mod fremmed allieret krigsmagt kan være rettet enten mod den fremmede krigsmagt som sådan, f. eks. et forræderi, eller mod dele af den fremmede krigsmagts personel eller materiel. I alle tilfælde straffes handlingen, som om dens genstand havde været dansk.

Afgørelsen om påtale tilkommer de danske myndigheder.

Om jurisdiktionen over styrker, der udsendes til andre „NATO lande", se l. 143 29/4 1955.

3. kapitel.

ANDRE ALMINDELIGE BESTEMMELSER VEDRØRENDE LOVENS ANVENDELSE

§ 10.

På handlinger, som er nødvendige for at tilvejebringe lydighed eller opretholde orden, kommer reglerne i borgerlig straffelovs § 13 til anvendelse.

U.: § 10. L. 1881, §§ 132 og 145.

B.S. § 13 er sålydende:

Stk. 1. „Handlinger foretagne i nødværge er straffri, forsåvidt de har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt.

Stk. 2. Overskrider nogen grænserne for lovligt nødværge, bliver han dog straffri, hvis overskridelsen er rimeligt begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk eller ophidselse.

Stk. 3. Tilsvarende regler finder anvendelse på handlinger, som er nødvendige for på retmæssig måde at skaffe lovlige påbud adlydt, iværksætte en lovlig pågribelse eller hindre en fanges eller tvangsanbragt persons rømning."

Nødværgehandlingen er en objektivt retmæssig handling, dette er begrundelsen for, at den er straffri. Når staten således giver den uretmæssigt angrebne eller den, der på hans vegne griber ind, ret til udøvelse af, hvad man kan kalde en afværgende retshåndhævelse, skønt retshåndhævelsen i et ordnet samfund ellers er statsmagtens sag, sker det i erkendelse af, at statsmagten ikke til enhver tid kan være nærværende, hvor et angreb sættes ind, og at det har sin store betydning, ikke blot overfor det enkelte angreb, men også almindeligt forebyggende, at angriberen må regne med modstand, og at forsvareren stilles så gunstigt, som han i nødværgesituationen faktisk er stillet. Om nødværgehandlingen har været „forsvarlig" må afgøres efter en bedømmelse af situationen, således som den for en fornuftig mand i den angrebnes sted måtte tegne sig. Har angrebet set meget farligere ud, end det i virkeligheden var, kommer det angriberen til skade. Dertil kommer bestemmelsen i paragraffens andet stykke, hvorefter en overskridelse, altså en for voldsom reaktion, dog er straffri, hvis overskridelsen har været rimelig begrundet i den ved angrebet fremkaldte skræk eller ophidselse.

Hvis modangrebet selv herefter må siges at overskride grænsen for nødværge i en sådan grad, at straf må gives derfor, kommer endelig bestemmel-

sen i B.S. § 84, stk. 1, nr. 1, til anvendelse, hvorefter straffen kan nedsættes og efter paragraffens stykke 2 under iøvrigt formildende omstændigheder bortfalde.

Hele denne for forsvaret gunstige situation gøres nu ved B.S. § 13, stk. 3, anvendelig på „handlinger, der er nødvendige for på retmæssig måde at skaffe lovlige påbud adlydt ..." og dette gøres ved M.S. § 10 anvendeligt på „handlinger, som er nødvendige for at tilvejebringe lydighed eller opretholde orden".

Hovedvægten i § 10 ligger på ordet nødvendige. Kun den handling er berettiget og derfor lovlig, som efter en afvejen af hele situationen, derunder uordenens eller ulydighedens farlighed og vigtigheden af genoprettelse af orden og lydighed inden for en rimelig tid, er nødvendig. Det skarpere middel må altså ikke bruges, hvis et tilfredsstillende resultat kunne være nået med et mildere. Herved må det imidlertid erindres, at en nødværgehandling mister ikke sin karakter som sådan, fordi der har foreligget en mulighed for den handlende for at unddrage sig det uretmæssige angreb ved flugt. Denne betragtning må så meget mere gælde den indskridende befalingsmand, som han normalt ville handle pligtstridigt ved at søge bort fra uordenen. På den anden side skal han naturligvis ikke unødigt og unyttigt søge en konfliktsituation. Reglen i § 10 kan vistnok kort udtrykkes således: Der skal være et fornuftigt forhold mellem målets vigtighed og midlets voldsomhed.

ØLD 16/12 1959 V 359/59. En vagthavende fenrik, der, da en beruset math undlod at efterkomme en ordre om at gå til køjs og i stedet indtog en truende holdning overfor fenrikken, slog mathen i dækket med et knytnæveslag, blev, da det ikke kunne antages, at volden havde været nødvendig for at gennemtvinge lydighed eller for at tilvejebringe orden, anset med 14 dages kvarterarrest efter M.S. § 57, jfr. B.S. § 244, stk. 1, idet det ikke kunne antages, at den ophidselse, som fenrikken kom i på grund af mathens ulydighed, kunne bringe forholdet ind under B.S. § 13, stk. 2.

Det vil normalt være en befalingsmand eller ligestillet, der vil kunne nyde godt af bestemmelsen i § 10, men efter omstændighederne kan dog også en menigs handling falde ind derunder, dette gælder utvivlsomt i en situation, hvor han står som foresat, og hvor han som vagtpost skrider ind enten for at gennemføre den bevogtning som er hans opgave eller mod fornærmelse eller vold mod ham selv, kort sagt så længe, han på fornuftig måde handler indenfor de grænser, hans almindelige eller særlig instruks trækker. Se vagtinstruktionen.

Bestemmelsen i l. 1881 § 116, stk. 2, hvorefter den undergivne ikke havde ret til nødværge mod en foresats uretmæssige angreb, (når det skete i tjenesten), hvis angrebet ikke gav grund til at frygte død, lemlæstelse eller anden uoprettelig skade, er ikke gentaget i M.S., og der gælder derfor fremtidig i dette forhold ingen særlig regel.

I forbindelse med nødværgereglen bør nævnes nødretsbestemmelsen i B.S. § 14:

„En handling, der ellers ville være strafbar, straffes ikke, når den var nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods, og lovovertrædelsen måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning."

Forudsætningen er her ikke et retsstridigt angreb, men blot en truende skade. Ved overskridelse af grænserne for lovlig nødret haves adgang til strafnedsættelse, eventuelt bortfald af straf, efter B.S. § 84, stk. 1, nr. 1, jfr. stk. 2.

§ 11.

Uagtsomhed straffes ikke uden særlig hjemmel.

U.: § 11. L. 1881 havde ikke nogen tilsvarende særlig bestemmelse, men reglen var i kraft af lovens § 45 gældende.

Under hensyn til formuleringen af B.S. § 19, er det fundet nødvendigt at give en særlig, men ganske lignende regel for M.S.

Særlig hjemmel for at straffe uagtsomhed er kun givet ved § 37, stk. 3 og § 70, men det må herved erindres, at uagtsom tilsidesættelse af tjenestepligter i vidt omfang vil kunne rammes efter M.S. § 63.

I denne forbindelse bør erindres B.S. § 20:

„Hvor straf eller forhøjet straf betinges af, at en forsætlig lovovertrædelse har en bestemt uforsætlig følge, indtræder denne straf dog kun, når sådan følge kan tilregnes gerningsmanden som uagtsom, eller han har undladt efter evne at afværge den, efter at han er blevet opmærksom på faren."

Bestemmelse af denne art findes i M.S. §§ 48, 50 og 57, begge jfr. B.S. §§ 244 og 245, M.S. §§ 63 og 65. Også for §§ 40 og 55 rejser spørgsmålet sig, men i hvert fald for § 40's vedkommende synes det tvivlsomt, om en sådan fordring kan stilles.

§ 12.

Den, der ved at adlyde en foresats tjenstlige befaling begår en retsstridig handling, er ansvarsfri, medmindre det var ham bekendt, at der ved befalingen tilsigtedes en sådan handling, eller dette var umiddelbart indlysende.

U.: § 12. L. 1881 § 47.

Om begrebet foresat og dennes befalingsret se bemærkningerne foran i de indledende bemærkninger. Side 12–13.

Det er kun indenfor det bestemte tjenesteområde, at den foresatte har befalingsret, den undergivne lydighedspligt. Selv indenfor dette haves lydighedspligten naturligvis kun overfor lovlige befalinger, og lydighedspligten dækker derfor ikke den undergivne, der er bekendt med befalingens ulovlighed. Da hans pligt imidlertid ikke blot går ud på at adlyde, men

også på at gøre dette hurtigt uden tøven, kan der ikke påhvile ham nogen pligt til overvejelse af, hvorvidt befalingen er lovlig, endsige nogen undersøgelsespligt, men hvis det uden undersøgelse og overvejelse er umiddelbart indlysende, at befalingen er ulovlig, ophører lydighedspligten og dermed den undergivnes ansvarsfrihed.

For en sikkerheds skyld bemærkes, at når det i S.& O. § 6 og Tjb. § 44 og Tjr. punkt 17 c pålægges den undergivne, der får en ordre, der strider mod højere foresats ordre eller gældende bestemmelse, dog at adlyde ordren, hvis den fastholdes, efter at den ordregivende er gjort opmærksom på modstriden, er det naturligvis herved underforstået: for så vidt den fastholdte befaling dog er en lovlig befaling, hvad den jo meget vel kan være, selv om den strider mod et reglement, der måske i den givne situation er uopfyldeligt, men naturligvis vanskeligere, hvis den strider f. eks. mod B.S. Er den undergivne i tvivl, bør han efterkomme ordren, idet det da ikke er „umiddelbart indlysende", at der tilsigtes noget retsstridigt. Dette gælder naturligvis i ganske særlig grad i kritiske eller nødssituationer, hvor selve nøden kan gøre en ellers retsstridig handling retmæssig, og hvor mulig kun den foresatte fuldt ud kender situationens alvor.

HRD 28/11 1956, U.f.R. 84/57. En oversergent frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 63, stk. 1, da det ikke kunne antages, at han burde have været klar over, at en fenriks ordre om at lade mandskabet foretage barbering i strandkanten, var retsstridig.

§ 13.

Er i krigstid en overtrædelse af denne lov begået af frygt for personlig fare, kan straffen nedsættes eller bortfalde, når den skyldige, førend endelig dom afsiges, giver prøve på udmærket mod.

U.: § 13. L. 1881 § 73.
Krigstid, jfr. § 2.

§ 14.

De i denne lov omhandlede strafbare handlinger påtales af det offentlige. Lovovertrædelser, der ellers er privat påtale undergivne, kan påtales offentlig, når de begås i eller i anledning af tjenesten.

U.: § 14. L. 1881 § 63.

Ved denne bestemmelse afskæres den tvivl, der ellers kunne herske m. h. t. påtale af vold mod overmand, M.S. § 50, og vold mod undermand, M.S. § 57, i tilfælde, hvor der kun foreligger simpel vold, der straffes efter B.S. § 244, stk. 1, og som efter samme paragrafs stk. 4 kun påtales offentligt, når almene hensyn kræver det. Nu er det givet, at påtalen også i disse tilfælde altid er offentlig.

Ved paragraffens andet punktum gives en mulighed for offentlig påtale af lovovertrædelser, der ikke er omtalte i M.S., og som efter B.S. i almin-

delighed er privat påtale undergivet. Når sådanne forseelser begås i eller i anledning af tjenesten, bør de kunne påtales offentligt. Et praktisk eksempel er simpel ærefornærmelse af en undergiven som må straffes efter B.S. § 267, jfr. 275 (det omvendte forhold er en respektstridighed og rammes af M.S. § 48). Et sådant forhold vil ganske vist ofte, men ikke altid, navnlig ikke, når det sker udenfor tjenesten, kunne falde ind under M.S. § 63, som overtrædelse af en eller anden tjenestebestemmelse. Som andre lignende eksempler kan nævnes krænkelse af husfred, B.S. § 264, og brud på brevhemmeligheden, B.S. § 263, begge jfr. § 275. Da reglen er fakultativ, afskærer den ikke den forurettede fra selv at forfølge en sag, som ikke findes egnet til offentlig forfølgning af den militære påtalemyndighed. Dette ville en bestemmelse om absolut offentlig påtale gøre (se Rpl. § 683, jfr. § 726, stk. 1).

§ 15.

De beføjelser, der ved borgerlig straffelov §§ 58, 93 og 96 (nu 97) er tillagt justitsministeren, tilkommer for lovovertrædelser, der påtales af den militære anklagemyndighed, forsvarsministeren.

U.: § 15. L. 1881 §§ 7 og 59.

B.S. § 58 handler om tilladelse til påanke af en retskendelse om fuldbyrdelse af en betinget dom, §§ 93 og 97 om, at ministerens beslutning kræves henholdsvis til påtale af en forbrydelse eller til fuldbyrdelse af en straffedom, når 10 år er forløbet efter forbrydelsens udførelse eller dommens afsigelse. I alle de andre tilfælde i hvilke bestemmelser i B.S. tillægger justitsministeren (rigsadvokaten) en beføjelse m. h. t. tiltale o. s. v., har han altså fremdeles denne beføjelse, selv om sagen henhører under den militære anklagemyndighed. Bestemmelserne er: B.S. §§ 6, stk. 2, 8, stk. 2, 11, 38, 39, 44, 47, 48, 110 f., 118 a. og 140.

§ 15 a.

Strafansvar for overtrædelse af nærværende lov forældes i overensstemmelse med den i borgerlig straffelovs § 92, nr. 3, 1. punktum fastsatte regel.

Bestemmelsen er indsat ved l. 199 11/6 1954 § 1, for at hæve en tidligere bestående fortolkningstvivl.

B.S. § 92, stk. 3, lyder således: „Strafansvar bortfalder ..... 3) for så vidt angår overtrædelser af denne lov ved forældelse overensstemmende med bestemmelserne i §§ 93 og 94, dog at strafansvar for de i 16. kap. og i §§ 296, stk. 1 nr. 2 og 3 og stk. 2 og 297 ikke forældes. Ved andre lovovertrædelser, for hvilke særlige regler om forældelse ikke er givet, afgør retten, dersom betingelserne for forældelse efter de ovennævnte paragraffer er til stede, om strafansvaret kan bortfalde. Strafansvar for overtrædelse af

love om offentlige skatter og afgifter, hvorved pligtige ydelser søges unddraget det offentlige, forældes dog ikke uden særlig hjemmel."

B.S. § 93 lyder nu således:

„Stk. 1. Forældelsesfristen er

1) 2 år, når den for lovovertrædelsen pådragne straf ikke ville overstige bøde eller hæfte i 2 år,
2) 5 år, når straffen ville blive hæfte over 2 år eller fængsel ikke over 1 år og
3) 10 år, når straffen ville blive større, men den højeste for gerningen foreskrevne straf ikke overstiger fængsel i 6 år.

Stk. 2. Har nogen begået flere lovovertrædelser, for hvilke strafansvar i henhold til stk. 1 ville være forældet, hvis hvert forhold bedømtes for sig, indtræder forældelse dog kun, hvis den for samtlige forhold forskyldte straf ikke overstiger den i stk. 1 fastsatte grænse".

Iøvrigt bemærkes, at en del af de i M.S. omhandlede forhold ville, hvis de ikke ramtes af denne lovs – strengere – bestemmelser, falde ind under B.S. kap. 16 forbrydelser i offentlige tjenester eller hverv. Eksempelvis kan nævnes, at de i M.S. § 40 omhandlede forbrydelser ville kunne rammes efter B.S. § 152, og at de forskellige pligtforsømmelser, der rammes af M.S. §§ 37, 55 og 63, ville kunne rammes efter B.S. §§ 156 eller 157. Når nu B.S. § 92 (ændret ved l. nr. 87 af 15/3 1939 § 1) fastsætter, at strafansvar for de i kap. 16 omhandlede forbrydelser forældes ikke, må følgen heraf blive, at alle overtrædelser af M.S., der i og for sig også kunne påtales som overtrædelser af B.S. kap. 16, må gå ind under denne bestemmelse i § 92, ikke blot således, at påtale kan rejses efter kap. 16, men således at påtale også efter forældelsesfristens udløb må kunne rejses efter de strengere bestemmelser i M.S.

Jfr. J.D. 314/1938. En officiant, der havde formået yngre befalingsmænd til at kautionere for sig, og tegnet livsforsikring hos menige og en korporal, blev fundet skyldig i overtrædelse af M.S. 59, men da han ikke skønnedes at have forskyldt højere straf end vagtarrest, og hans forhold ikke tillige fandtes at indeholde et efter B.S. kap. 16 strafbart forhold, var straffen forældet.

Efter B.S. § 94 begynder forældelsesfristen at løbe fra den dag, da den strafbare virksomhed eller undladelse er ophørt. Den afbrydes ved ethvert rettergangsskridt, hvorved den pågældende betegnes som sigtet, jfr.:

ØLD 22/12 1961 V 381/61. En kaptajn, der i adskillige tilfælde uberettiget havde opnået rejseforskud fra forskellige tjenestesteders kasser, blev, da alene vagtarrest var forskyldt, frifundet for to af disse forhold, da de første rettergangsskridt i sagen var foretaget ved en forundersøgelsesbegæring, der var dateret mere end to år efter at forholdene var begåede.

Særlig praktisk er i denne henseende spørgsmålet om forældelse af strafansvaret for ulovlig udeblivelse fra afdelingen uden eller i forbindelse med overtrædelse af værnepligtslovgivningen. Efter M.S. § 45 a kan forældelsesfristen for ulovligt fravær tidligst begynde at løbe fra det tidspunkt, den pågældende er mødt til tjeneste i forsvaret eller hans pligt hertil er ophørt

ved hans slettelse af lægdsrullen. Bestemmelsen svarer til tidligere praksis, hvorefter forseelsen betragtedes som en såkaldt tilstandsforbrydelse, hvorfor forældelsesfristen først kunne begynde at løbe, når den ulovlige tilstand bragtes til ophør. Se iøvrigt bemærkningerne vedrørende § 45 a.

Efter § 93, stk. 3, har justitsministeren beføjelse til at bestemme, hvorvidt påtale skal finde sted, når der er forløbet 10 år efter forbrydelsens udførelse, uden at forældelse er indtrådt. Efter M.S. § 15 tilkommer denne beføjelse, hvor det drejer sig om lovovertrædelser, der påtales af den militære anklagemyndighed, forsvarsministeren.

Efter B.S. § 97 bortfalder adgangen til at fuldbyrde straf af bøder, hæfte, samt af fængsel ikke over 1 år efter 5 års forløb. Da ingen af arreststraffene i vægt kan nå op til fængsel i eet år, må denne forældelsesregel gælde for alle domme lydende på arreststraffe og selvfølgelig også for alle straffe pålagte uden dom.

Efter § 97, stk. 1, 2det punktum, kan efter 10 års forløb ingen straffedom fuldbyrdes uden justitsministerens påbud. Efter M.S. § 15 tilkommer for militære straffesagers vedkommende denne beføjelse forsvarsministeren.

4. kapitel.

STRAFFENE

Ved kgl. anordning nr. 283 af 3. september 1954 er givet nærmere bestemmelser om udståelse af frihedsstraffe ved forsvaret. Se tillægget s. 323. An. F.

§ 16.

Efter denne lov anvendes følgende straffe:

irettesættelse,
kvarterarrest,
vagtarrest,
fængsel

samt i krigstid: livsstraf.

U.: § 16. L. 1881 §§ 8 og 11. L. 199 11/6 1954 § 1.

Krigstid se § 2.

På hjemsendte kan endvidere anvendes hæftestraf og bødestraf, hvilken sidste strafart også i særlige tilfælde kan anvendes på tjenstgørende militærpersoner jfr. § 27.

§ 17.

Irettesættelse optages i dagsbefalingen eller oplæses ved appel eller mønstring. Den kan anvendes for mindre forseelser i stedet for en kortere straf af arrest.

U.: § 17. L. 1881 § 38. L. 199 11/6 1954 § 1.

Om tilrettevisninger, der ikke er straf og altså ikke optages i befalingen eller oplæses ved appel eller mønstring, se M.R. §§ 44 og 48.

Straffen irettesættelse kan anvendes overalt, hvor strafferammen alene eller tillige lyder på arrest uden særlig nævnt minimum, altså også i § 64, ordet „mindst arrest", tilsigter kun at udelukke bødestraf. Ved krigsministeriets skr. af 8/2 43 til Kbh.s kommandant er det indskærpet, at enhver straf skal optages i dagsbefalingen.

Ved K.F. B. 23/1959 pkt. 1 B i f. er der foreskrevet, at straffe ikke skal optages i dagsbefalingen, men at kundgørelsen fremtidig skal ske ved oplæsning ved appel eller mønstring. Denne ændring af kundgørelsesmåden er imidlertid kun sket af rationaliseringsgrunde, og det må fortsat fastholdes, at kundgørelsen af straffe – også af befalingsmandsstraffe – bør ske ensartet, og det kan ikke anses som korrekt at foranstalte specielle befalingsmandsappeller med det formål at forkynde befalingsmandssgtraffe. Det anføres undertiden heroverfor, at det kan have en uheldig virkning for disciplinen, at det bliver kendt, at en befalingsmand er blevet straffet, men heroverfor må det fastholdes, at det, der eventuelt diskvalificerer en befalingsmand, og vanskeliggør hans fremtidige kommandoføring, ikke er straffen, men forseelsen, og at det er af vigtighed, at undgå mytedannelse om, at der ikke reageres overfor eventuelle befalingsmandsforseelser, der som regel er kendt af mandskabet. Skulle det forekomme, at en befalingsmandsforseelse – der ikke medfører den pågældendes afsked – er af en sådan karakter, at hans kommandoføring vanskeliggøres, må han eventuelt forsættes til en tjeneste, hvor disse vanskeligheder undgås.

§ 18.

Kvarterarrest ikendes fra 2 til 60 dage og består i, at bolig, kvarter eller skib ikke uden tilladelse må forlades. Menige kvarterarrestanter gør tjeneste som sædvanlig. Det samme gælder befalingsmænd af lavere grader efter nærmere ved kgl. anordning fastsatte regler.

Kvarterarrest, der ikke er udstået ved tjenestens ophør, bortfalder.

U.: § 18. L. 1881 §§ 13, 15 og 16.

Ved l. 199 11/6 1954 § 1 er det højeste dageantal, hvori kvarterarrest kan ikendes, forhøjet fra 30 til 60 dage. Ifølge M.R. § 51 kan kvarterarrest pålægges uden dom af rettergangschefen, men såfremt dageantallet skal overstige 30, skal rettergangschefen – så vidt muligt – forhandle med auditøren herom inden strafpålægget.

Om afsoning af kvarterarrest, se An.F. § 20.

Da kvarterarrest, der ikke er udstået ved tjenestens ophør, bortfalder, bør der principielt ikke pålægges kvarterarrest af en sådan størrelse, at det vil kunne forudses, at afsoningen ikke kan tilendebringes inden hjemsendelsen. Er kvarterarrest undtagelsesvis pålagt i en sådan situation, må anvendelse af denne strafart begrundes i (straffebladets) vedtegningsrubrikken. (K.F. f. B. 23/1959 pkt. D). Mærk herved den i U.f.R. 180/1937 i noten refererede ØLD 5/11 1937 ved hvilken en ved byretten pålagt straf af kvarterarrest blev ændret til vagtarrest i 8 dage under hensyn til, at tiltalte skulle være hjemsendt den 10/11 altså kun 5 dage efter dommens dato. Imidlertid kan det af forskellige grunde (sygehusophold, kassation, uventet hurtig afslutning af et togt, absentation, afsoning af strengere straf o. s. v.) hænde, at en i god tid pålagt kvarterarrest ikke er afsonet til den dag, da den pågældende bortset herfra skulle hjemsendes. Uanset hvilken årsagen hertil har været, bortfalder da resten, eventuelt hele den ikendte kvarterarrest. I straffebogen bør gøres anmærkning om bortfaldet og om grunden hertil, men straffen skal ikke udslettes.

Kvarterarrest bortfalder ikke, hvor den pågældende af andre grunde holdes til eftertjeneste, eller på grund af en kriminel undersøgelse ikke hjemsendes. Afsoningen af kvarterarresten fortsættes da uforandret.

Vagtsbytning bør normalt ikke tillades, hvis den, der skal overtage en vagt, er under kvarterarrest.

Beordres en kvarterarrestant til at foretage en tjenesterejse, løber afsoningen videre under denne. Det kan ikke anses som nødvendigt at lade kvarterarrestanten ledsage under rejsen, men han skal advares om, at enhver afvigelse fra rejseplanen vil blive betragtet som brud på kvarterarresten. Jfr. K.F. B. 9/57 pkt. 3 a. 2. Tillægget s. 341.

Afbrydes kvarterarrest ved indlæggelse på sygehus eller afsoning af strengere straf, fortsættes afsoningen af kvarterarresten, så snart arrestanten er udskrevet fra sygehuset eller løsladt fra afsoningen af den strengere straf. Tilsvarende regler gælder, hvis kvarterarrestanten anholdes eller indsættes i varetægtsfængsel, jfr. An.F. § 20, stk. 3. Derimod må det antages, at afsoningen af kvarterarrest fortsat løber videre, selv om en kvarterarrestant meldes kvartersyg. Indlæggelse på infirmeri må sidestilles med indlæggelse på sygehus, således at sådan indlæggelse medfører afbrydelse af afsoningen. Midlertidig afbrydelse af strafafsoningen kan iøvrigt kun ske med ministerens tilladelse eller rettens beslutning, Rpl. §§ 986 og 998, jfr. An.F. § 3, stk. 3.

Ved anvendelse af kvarterarrest bør det erindres, at denne for så vidt virker noget stærkere for en befalingsmand end for en menig, som den normalt følger befalingsmanden på hans straffeliste hele tjenestetiden igennem, dog med den undtagelse, at straffe pålagt før udnævnelse til henholdsvis officer, fenrik, sergent, eller korporal ikke optages på straffelisten. Se A.Tj. pkt. 208 jfr. 214.

Straffe på kvarterarrest i 8 dage eller derunder bør normalt ikke gøres betinget, se herom bemærkningerne ved § 33.

§ 19.

Vagtarrest ikendes fra 2 til 60 dage. På befalingsmænd kan denne straf dog i tilfælde, hvor ved siden af arrest tillige fængsel er foreskrevet, og ved omsætning af straf, anvendes i indtil 6 måneder.

Vagtarrest udstås i et arrestlokale. På skibe kan vagtarrest kun anvendes, når den kan udstås i et lyst eller om dagen oplyst arrestaflukke eller i eget lukaf.

Vagtarrest udstås så vidt muligt i enrum, og vagtarrestanter må kun hensættes sammen med vagtarrestanter af samme grad. De er pligtige efter ordre at udføre passende arbejde, men har ikke krav på beskæftigelse. Læsning er tilladt i begrænset omfang efter regler fastsat ved kgl. anordning.

U.: § 19. L. 1881 §§ 14–16.

Ved l. 199 11/6 1954 § 1 er den mulighed for at pålægge vagtarrest i indtil 60 dage, der tidligere alene gjaldt for befalingsmænd, udvidet til at gælde alt personel. Strafferammen i samtlige M.S.s paragraffer, der tidligere alene hjemlede arreststraf, er nu udvidet til at omfatte fængsel i 4 måneder for derved at ækvivalere den nu afskaffede strengeste arreststraf streng arrest i 30 dage. Den eneste paragraf for hvilken strafferammen herefter alene er arrest, er den nytilkomne § 58 a. Sidstnævnte paragraf er således den eneste af M.S.s bestemmelser, der, sammenholdt med § 19, ikke hjemler anvendelse af vagtarrest i 6 måneder på befalingsmænd.

Ved afgørelsen af, om en værnepligtig, der ligger til første uddannelse, skal idømmes vagtarrest, bør erindres bestemmelserne i M.S. § 31.

Om afsoning af vagtarrest, se An.F. §§ 21 og 22.

§ 20.

Ophævet ved lov nr. 199 af 11. juni 1954 § 1.

Paragraffen indeholdt bestemmelse om skærpet arrest.

§ 21.

Ophævet ved lov nr. 199 af 11. juni 1954 § 1.

Paragraffen indeholdt bestemmelser om streng arrest.

§ 22.

Ved kgl. anordning fastsættes nærmere bestemmelser om fuldbyrdelsen af de forskellige arter af arrest, derunder også om lempelser i strafudståelsen eller strafomsætning af helbredshensyn.

Kgl. An 283 3/9 1954 om fuldbyrdelse af frihedsstraf indenfor forsvaret. (An. F.) kundgørelse for forsvaret B 24/1954.

§ 23.

Fængsel idømmes og udstås efter de i den borgerlige straffelovgivning fastsatte regler.

U.: § 23. L. 1881 § 8, stk. 2.

Jfr. B.S. kap. 6, navnlig §§ 33–36, jfr. Ikr. § 20 og an. om udståelse af fængselsstraf i arresthus og i statsfængsel nr. 389 af 3/9 1948 og nr. 364 af 10/5 1947. Fængsel idømmes på livstid eller på tid fra 30 dage til 16 år.

Værnepligtige, der under den første samlede uddannelse – d. v. s. for tiden de første 12 måneder, jfr. forsvarsministeriets skrivelse af 19/9 1953 – 1 kt. 130 7–5/53 – skal afsone en fængselsstraf på 6 uger eller derover – uden at skulle afgå fra forsvaret –, hjemsendes i medfør af an. 40 25/2 1938 § 27, som „for tiden tjenstudygtige", forinden de afleveres til afsoning, med mindre afsoningen i medfør af M.S. § 26 udsættes. Se iøvrigt bemærkningerne ad § 26.

§ 24.

Livsstraf fuldbyrdes ved skydning. Nærmere regler om fuldbyrdelsen fastsættes ved kgl. anordning.

Livsstraf, der ikke er fuldbyrdet ved krigstilstandens ophør, omsættes til straf af fængsel på livstid.

U.: § 24. L. 1881 § 9.

Krigstilstandens ophør betyder ophøret af den faktiske krigstilstand (se noten til § 2). Den dødsdom, der ikke er fuldbyrdet inden dette tidspunkt, må ikke fuldbyrdes. I tvivlstilfælde bør fuldbyrdelse ikke ske. Det vil være naturligt, at rettergangschefen sender indberetning til ministeriet om den ikke fuldbyrdede straf, og at ministeriet derefter udfærdiger en resolution om, at straffen i medfør af nærværende paragraf er omsat til fængsel på livstid. Rettergangschefen drager derefter på sædvanlig måde omsorg for denne straf's fuldbyrdelse. Omsætningen er ingen benådning og kræver altså ikke kgl. resolution. Mærk i denne forbindelse M.R. § 39, stk. 3, hvorefter ingen livsstraf må fuldbyrdes, førend kongen har besluttet ikke at benytte sin benådningsret. Se noten til denne paragraf.

M. h. t. fuldbyrdelse af livsstraf på krigsfanger, mærkes de særlige bestemmelser i Genèvekonventionen af 12/8 1949 (se bekg. nr. 26 26/7 1951 (lovt. C) afsnit II (13. hæfte s. 139).

Ved l. 227 af 7/6 1952 er indført hjemmel for at idømme dødsstraf for overtrædelse af B.S. §§ 98, 99, 102 stk. 3, 111 og 237 i krigstid. En dødsstraf, der er idømt efter denne lov, omsættes ikke ved krigstilstandens ophør, og bestemmelsen er på dette punkt strengere end militær straffelov, hvorfor det i givet tilfælde kan have selvstændig betydning at rejse tiltale efter borgerlig straffelovs bestemmelser ved siden af militær straffelovs.

§ 25.

Har nogen begået både en overtrædelse af denne lov og anden strafbar handling, kan straffen fastsættes særskilt for hver af lovovertrædelserne. Den samlede straf må ikke overstige den, der ved anvendelse af borgerlig straffelovs § 88 ville være ikendt.

U.: § 25. L. 1881 har ingen tilsvarende bestemmelse.

Bestemmelsen kan anvendes både ved straf uden dom og ved rettens afgørelse. Dens formål er at give mulighed for straks at afgøre en militær forseelse, hvis afstraffelse af disciplinære hensyn ikke bør vente, selv om den foreligger til påkendelse samtidig med en borgerlig forseelse, der måske kræver en så langvarig straf, at den værnepligtige ville blive hjemsendt, såfremt han skulle afsone denne straf under den første uddannelse. Sin hovedbetydning har bestemmelsen imidlertid deri, at den åbner mulighed for, at en tiltalt kan idømmes betinget straf for overtrædelse af borgerlig straffelov, efter denne lovs regler, selv om der til samtidig påkendelse foreligger en militær straffelovsovertrædelse, i hvilket tilfælde betinget straf ellers ville være udelukket ved reglen i M.S. § 32. Også under hensyn til bestemmelsen i M.S. § 31, vil en sådan afgørelse ofte være i høj grad i den værnepligtiges interesse.

For befalingsmænd vil der normalt ikke være så megen grund til at benytte bestemmelsen, dog kan der for disse lige så vel som for de menige værnepligtiges vedkommende være en begrundelse i ønsket om betingelsesvis at udsætte den ene eller den anden af de to straffe.

Bestemmelsen i sidste punktum tilsigter at forhindre, at bestemmelsens anvendelse bliver til skade for den dømte. Gennemførelsen heraf kan i en bestemt kombination blive vanskelig, nemlig hvor en forholdsvis grov borgerlig forseelse, der dog ikke er så grov, at den medfører udelukkelse fra tjeneste i krigsmagten i henhold til Vpl. § 3, foreligger til pådømmelse samtidig med en overtrædelse af M.S., der er så lille, at den kun bør straffes med nogle ganske få dages kvarter- eller vagtarrest. Disse ville jo nemlig ved fastsættelse af en samlet straf måske helt forsvinde uden at bevirke, at fængselsstraffen sattes op til det næste trin i de ret høje spring, der efter prak-

sis tages i fængselsstraffen. Da en udsættelse af en fælles fængselsstraf efter M.S. § 26, sidste punktum, ikke i dette tilfælde kan ske, må man overveje, om den værnepligtige er bedst tjent med en fællesstraf med påfølgende hjemsendelse og genindkaldelse eller med en deling, der medfører et resultat, der kun for en meget streng bogstavdyrkelse kan siges at være mindre vel stemmende med § 25 i.f. Det følger formentlig klart af det her anførte, at bestemmelsen aldrig bør anvendes, såfremt forbrydelserne er af en sådan art, at det må antages, at den værnepligtige vil blive udelukket fra tjenesten i medfør af værnepligtsloven l. 210 11/6 1954 § 3 som følge af dommen (5 måneders fængsel eller derover for en forsætlig forbrydelse, der må antages at virke diskvalificerende).

Vedrørende praksis kan henvises til VLD 6/6 1946 nr. 509/46: 2 menige, der gjorde tjeneste som motorvognsførere, anset efter B.S. § 285 jfr. § 276 med en betinget straf af fængsel i 3 måneder for at have tilegnet sig benzin fra de motorvogne, de kørte med; 1 menig anset efter B.S. § 285 jfr. § 276 med en betinget straf af fængsel i 3 måneder for at have tilegnet sig benzin fra en motorvogn, der kørtes af en sergent. Alle tre menige tillige anset efter M.S. § 48 med hæfte i 14 dage for ikke inden en af sergenten fastsat frist at have efterkommet hans ordre om at tilbagelevere benzinen. De menige var ved domfældelsen hjemsendt, og hæftestraf anvendtes i medfør af M.S. § 27 stk. 1.

U.f.R. 1148/1937: Ved Kbh. byrets dom var en tjenstgørende værnepligtig anset efter M.S. § 43 med skærpet arrest i 15 dage samt efter B.S. § 285, jfr. § 278, med 30 dages fængsel betinget, hvilken dom stadfæstedes ved ØLD 10/9 1937, dog at straffen fastsattes til skærpet arrest i 25 dage.

VLD 23/6 1953 nr. 1846/53: En fenrik anset efter M.S. § 62, stk. 2, og B.S. § 285, jfr. § 278, med skærpet arrest i 10 dage og fængsel i 3 måneder betinget, for at have tilegnet sig en skrivemaskine, som han på ukorrekt måde indkøbte og fjernede fra det militære kontor, hvortil den var indkøbt.

VLD 8/2 1955 IV nr. 2373/54: En menig anset efter B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276, med fængsel i 40 dage – betinget – for som ekspedient i mandskabsudsalget at have tilegnet sig penge fra kasseapparatet og forskellige effekter fra beholdningerne, samt efter M.S. § 44 med kvarterarrest i 4 dage for ulovlig fravær.

ØLD 18/9 1956 IV nr. 250/56: En flyverløjtnant (R) anset efter B.S. §§ 278 og 172, stk. 2, jfr. § 171, i det hele smh. m. B.S. § 154 efter færdselslovens § 11 smh. m. tidl. motorlov § 15 med fængsel i 4 måneder – betinget – samt efter M.S. §§ 59 og 63, stk. 1, med 15 dagbøder à 20 kr. for ulovlig forbrug af ialt ca. 2400 kr. af tjenstlige midler, for falsk at have kvitteret for en andens løn, for ulovlig brug af tjenestevogne, for pengelån af efterstående og for ulovligt at have benyttet værnepligtige til at transportere privat indbo.

ØLD 26/8 1958 III nr. 254/58: En menig anset dels efter M.S. §§ 43 og 69 med fængsel i 40 dage, dels efter B.S. §§ 276 og 284, jfr. § 276, med fængsel i 9 mdr. betinget.

ØLD 22/1 1960 II nr. 258/59: En menig anset efter B.S. § 285, jfr. §§ 276 og 284 med fængsel i 60 dage betinget, og efter M.S. §§ 43 og 44 med fængsel i 30 dage.

§ 26.

Skal nogen under militærtjeneste straffes for en handling, for hvilken straffen ikke skal bestemmes efter denne lov alene, kan fore-

skreven straf af hæfte omsættes til vagtarrest. Sker det, medens den skyldige gennemgår den første uddannelse, og straffen påregnes fuldbyrdet i tjenestetiden, bør sådan omsætning så vidt muligt ske, såfremt ikke særlige grunde taler derimod. Foreskreven straf af bøde kan omsættes til en militær straf, ikke strengere end den forvandlingsstraf, som ville være at fastsætte i medfør af borgerlig straffelovs § 54.

Bliver der spørgsmål om overfor nogen, der gennemgår den første uddannelse, at fuldbyrde straf af hæfte, som er fastsat inden tjenestens begyndelse, kan den militære straffuldbyrdende myndighed, inden afsoningen påbegyndes, bestemme, at straffen omsættes til vagtarrest, eller efter forhandling med den borgerlige straffuldbyrdende myndighed, at afsoningen udsættes til efter den første uddannelses afslutning. Sådan bestemmelse om udsættelse kan også træffes, når straf af fængsel er fastsat inden tjenestens begyndelse, og når straf af hæfte eller straf af fængsel for overtrædelse af andre love end denne lov er fastsat under tjenesten.

U.: § 26. L. 1881 §§ 1, 5 og 40. L. 199 11/6 1954 § 1.

Af udvalgsbetænkningen hidsættes: „Bestemmelsens formål er at skabe en smidig ordning, hvorefter afsoning af straffe, pålagte for andre forseelser end overtrædelse af M.S., såvel som for forseelser, for hvilke denne ikke direkte fastsætter straffen, men alene en strafskærpelse (eksempler M.S. §§ 50, 57, 60), bliver til mindst mulig ulempe for militærtjenesten og navnlig den første uddannelse". Bestemmelsens mening er, som det fremgår af ordene, at omsætning *skal* ske, medmindre der findes omstændigheder, der er særlige for denne sag, som kan begrunde en afvigelse fra reglen.

Såfremt en straf, der kunne omsættes til militær arreststraf, ikke omsættes, bør der i dommen anføres, hvilke særlige grunde – f. eks. nært forestående hjemsendelse – der har medført, at straffen ikke omsættes.

Jfr. U.f.R. 1090/1938 VLD: En rekrut var ved Viborg købstads rets dom af 5/8 1938 anset efter B.S. § 285 jfr. § 276 og § 278 med fængsel i 40 dage, der i medfør af M.S. §§ 26 og 29 blev omsat til streng arrest i 10 dage. Ved landsrettens dom af 9/9 s. å. fandtes straffen, efter hvad der var oplyst om tiltaltes helbredstilstand (tiltalte var på sygehus som følge af langvarig sygdom) og til, at hans tjenestetid udløb i oktober s. å., *ikke* at burde omsættes i medfør af M.S. § 26 stk. 1.

ØLD 28/3 1957 III nr. 42/57, U.f.R. 666/57: En fenrik, der ved underretten var idømt vagtarrest for overtr. af færdselslovens § 16, stk. 1, og § 24, blev, da overtrædelsen bar begået af en tjenestemand udenfor tjenesten i eget automobil, anset med hæftestraf.

Bestemmelsen i stk. 1 gælder ikke alene, hvor tiltalen omfatter såvel overtrædelse af M.S. og andre straffebestemmelser, jfr.:

ØLD 17/3 1953 VI nr. 39/53: En oversergent straffet med 10 dages vagtarrest

efter B.S. § 244, stk. 1, og M.S. § 57, jfr. § 26, stk. 1, for på offentligt sted at have øvet vold mod en civilperson, der havde udskældt domfældte og hans kammerat.

VLD 28/4 1954 VI nr. 457/54: En menig anset efter B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276, B.S. § 172, stk. 1, jfr. § 171 og M.S. § 63, jfr. § 26, med fængsel i 9 måneder for tyveri af en militær lastmotorvogn og et reservehjul, samt for dokumentfalsk i forbindelse med salget af motorvognen, samt for at have båret civil påklædning og at være udeblevet fra befalet tjeneste.

Men bestemmelsen gælder også i de tilfælde, hvor straffen alene skal fastsættes for en overtrædelse af andre love end M.S. jfr.:

(ØLD 19/9 1933 I nr. 275/33, U.f.R. 1136/33: Forvandlingsstraffen for en motorlovsovertrædelse under tjenstlig kørsel fastsat til vagtarrest i henhold til straffelov for krigsmagten).

VLD 15/3 1938 nr. 101/38: En menig anset efter B.S. § 285 jfr. § 276 jfr. M.S. § 26 stk. 1 med skærpet arrest i 25 dage.

Ved ØLD 13/11 1939 U.f.R. 185/1940) blev forvandlingsstraffen for en bøde idømt en tiltalt, der nu gennemgik sin første militære uddannelse, for overtrædelse af færdselslovens § 28, jfr. § 25, fastsat til vagtarrest i medfør af M.S. § 26, stk. 1.

ØLD 13/3 1947 nr. 727/46: En korporalselev anset efter B.S. § 241 med vagtarrest i 40 dage for under en øvelse i ophidselse eller ivrighed i strid med instrukserne vedrørende brug af løs ammunition, at have afgivet et skud på klods hold mod en anden øvelsesdeltager, således at denne således dødeligt. Straffens afsoning udsat på de i B.S. kap. 7 omhandlede betingelser med en prøvetid på 2 år.

ØLD 21/4 1948 nr. 773/47: En math anset efter B.S. § 232 med streng arrest i 10 dage for fra et militært område at have blottet sig overfor to kvinder, der passerede forbi på offentlig vej.

ØLD 11/6 1949 nr. 426/49: En menig anset efter M.S. §§ 63 og 67 samt færdselslovens §§ 2, 1 og 13 jfr. § 38 og motorlovens § 29, 1 jfr. § 41 med skærpet arrest i 5 dage for hensynsløs kørsel med en militær motorcykle.

ØLD 2/10 1953 nr. VII 239/53: En vpl. anset efter B.S. § 276 jfr. tildels § 21 jfr. § 287, stk. 1, jfr. M.S. § 29 med skærpet arrest i 30 dage for kasernetyverier af mindre værdi.

ØLD 27/9 1956 VI nr. 189/56: En menig, der kørte på cykle uden lygte blev for overtrædelse af færdselslovens § 8, stk. 1 b, jfr. § 69, stk. 1, jfr. M.S. § 26 anset med kvarterarrest i 4 dage under en af den borgerlige anklagemyndighed rejst sag.

ØLD 19/4 1960 VIII nr. 95/60: En math, der uberettiget gjorde brug af en fenriks cykle, anset efter B.S. § 293, stk. 1, med vagtarrest i 8 dage.

ØLD 28/4 1960 III 101/60. U.f.R. 878/60: Da en person, der ved underretten var idømt bødestraf for overtr. af B.S. § 293, stk. 1, nu var indkaldt til militærtjeneste, blev straffen i medfør af M.S. § 26 fastsat til vagtarrest i 7 dage.

Begrebet første uddannelse er defineret for flådens vedkommende i K.S.B. 25/1941, 9 i.f.: „Som første uddannelse betragtes den første samlede uddannelse, der ikke er afbrudt ved hjemsendelse eller ved antagelse som mathelev eller optagelse på en befalingsmandsskole". For hærens vedkommende gives definitionen i A.Tj. 33, 3: „Som første uddannelse betragtes i denne forbindelse den første sammenhængende uddannelse, der ikke er afbrudt ved hjemsendelse eller ved optagelse på befalingsmandsskole". Det må dog herved bemærkes, at den tid, hvor manden ligger til ekstraordinær tjeneste, sikringsstyrke o. l., ikke medregnes til første uddannelse, selv om den ekstraordinære tjeneste falder i umiddelbar fortsættelse af den første samlede uddannelse uden mellemfaldende hjemsendelse.

Første uddannelse anses for tiden som afsluttet efter 12 måneders tjenestetid, jfr. forsvarsministeriets skrivelse af 19/9 1953 – 1 kt. 130. 7–5/53.

Ifølge F.M. Skr. af 19/3 1956 (1 kt. 130–7–5/56) regnes de 12 måneder fra indkaldelsesdatoen, uanset om den vpl. faktisk måtte være mødt på en senere dato (for sent).

Det vil ses, at paragraffens 1ste stykke handler om de straffastsættende myndigheder, domstol eller kommandomyndighed, 2det stykke om den straffuldbyrdende myndighed. Afgørelsen efter andet stykke træffes af rettergangscheferne, jfr. M.R. § 39.

ad 1ste stykke. Ordene „så vidt muligt" har hensyn til, at arreststraf kun kan dække over et begrænset mål af hæftestraf.

Den tidligere adgang til at omsætte fængselsstraf til arreststraf er ophævet, idet en omsætning efter at straſarterne skærpet og streng arrest er ophævet, ville forøge straffetidens længde. Ordene „såfremt ikke særlige grunde taler derimod" har hensyn til, at bestemmelsen i 1ste punktum – modsat l. 1881 § 5, 1ste stykke – også gælder i borgerlige straffesager, f. eks. angående tyveri begået uden forbindelse med tjenesten.

ad 2det stykke. Den militære myndighed har, så længe det drejer sig om *udsættelse* til efter den første uddannelses afslutning, afgørelsen i sin hånd, men skal dog forhandle med den borgerlige straffuldbyrdende myndighed derom, og beføjelsen haves kun, når straffen ikke er pålagt helt eller delvis for overtrædelse af M.S. Ønskes afsoningen udsat længere, hvilket i den øjeblikkelige situation, hvor mandskabet efter de første 12 måneders tjenestetid overgår til nogle måneders beredskabstjeneste, ofte vil være ønskeligt for at undgå det urimelige, at en mand, der afsoner frihedsstraf, samtidig hermed aftjener de resterende måneder af sin soldatertjeneste – og oppebærer lønning herfor fra staten, kan dette kun ske efter overenskomst med den borgerlige straffuldbyrdende myndighed, hvor det drejer sig om borgerlige straffesager. Vedrørende dette spørgsmål se iøvrigt K.F. B. 29/1953 (Till. side 342) og K.F.B. 26/1956 pkt. 2.

Uafhængig af det her omtalte, gælder bestemmelserne i Rpl. § 1001 og M.R. § 39, hvor det bl. a. fastsættes, at forsvarsministeren for militære straffesagers vedkommende træder i justitsministerens sted ved disse afgørelser.

Hvad *omsætning* angår, tilkommer afgørelsen ligeledes de militære myndigheder, men beføjelsen hertil haves kun i de tilfælde, hvor retten ikke har haft lejlighed til at tage stilling til dette spørgsmål, fordi dommen er afsagt inden tjenestens begyndelse, og kun under den første uddannelse. M. h. t. omsætningens forhold se M.S. § 28.

Med hensyn til bøder mærkes, at bødestraf – bortset fra det i M.S. § 27 stk. 1 i.f. særlig hjemlede undtagelsestilfælde – ikke kan anvendes på en tjenstgørende militærperson for en overtrædelse af M.S., hvad enten denne pådømmes (afgøres) alene eller i forbindelse med overtrædelse af andeu lov. M. h. t. ikke tjenstgørende se § 27 med bemærkninger. Derimod kan der efter § 26 stk. 1 i stedet for en i anden lov foreskrevet bødestraf gives

en militær straf, altså normalt en arreststraf. Da omsætning normalt bør ske, såfremt straffen påregnes fuldbyrdet i tjenestetiden, synes det således tvivlsomt, om den ved de militære afdelinger herskende tilbøjelighed til at anvende bødestraf for færdselsforseelser, navnlig motorforseelser, har fornøden hjemmel, idet det jo praktisk taget altid vil være muligt at omsætte disse bødestraffe til en militær arreststraf. Det var, før den stærke motorisering af værnene, sjældent, at man anvendte bødestraffe overfor værnepligtige, hvis sparsomme lønning ikke fandtes at burde beskæres, men navnlig protester fra forsvarerne mod anvendelse af frihedsstraf i militære motorsager fremtvang ændring af praksis på dette område. Opmærksomheden bør imidlertid være henledt på, at mange militære kørselsuheld indtræffer på områder, der ikke er åbne for almindelig trafik, hvorfor færdselsloven ikke er gældende, og hjemmelen for at straffe uforsigtighed under kørsel på disse områder må derfor søges i M.S. § 63, hvorefter bødestraf ikke kan anvendes.

Af hensyn til de talrige sager, i hvilke for overtrædelse af værnepligtsloven o. a. love bøder uden dom pålægges militære af deres foresatte, skal her gøres nogle almindelige bemærkninger om bødestraffene. Disse bliver at pålægge og behandle efter de i B.S. §§ 50–55 og Ikr. §§ 6 og 20 indeholdte bestemmelser.

Efter B.S. § 51, som denne er affattet efter l. nr. 87 af 15/3 1939 § 1 skal der ved fastsættelse af bøder uden for B.S.s område foruden de almindelige udmålingshensyn (se noten til § 1 om B.S. § 80) tages særligt hensyn til den skyldiges betalingsevne. Opad er ingen grænse fastsat jfr. Ikr. § 6, der ophæver de grænser, der i love udenfor B.S. måtte være fastsat. De fornødne oplysninger i så henseende bør under rimeligt hensyn til sagens betydning og den påtænkte bødes størrelse tilvejebringes inden afgørelsen.

Efter B.S. § 52 kan der fastsættes en frist af indtil 3 måneder til bødens betaling. Fastsættes bøden uden dom, kan naturligvis en frist for dens betaling på lignende måde fastsættes. Den bør normalt være betydelig kortere end 3 måneder. I almindelighed bør i henhold til § 26, stk. 1 omsætning ske til en arreststraf. Afdragsvis betaling kan indrømmes af politiet (den militære straffuldbyrdende myndighed), jfr. jm. c. 9/7 1938, K.H. B. 9/1938–7. Også for bødedomme gælder herudover Rpl. § 1001, hvorefter bl. a. udsættelse under ekstraordinære forhold kan bevilges af justitsministeren.

Om inddrivning af bøder m. v. se 12. hæfte pkt. 215–19 jfr. K.F. A. 86/1956 jfr. K.f.A. A. 93/1957 pkt. 3 ifølge hvilken der skal sendes underretning til justitsministeriet om Bødebeløbets afregning med vedkommende politimester, når der ved militære myndigheders foranstaltning er inddrevet bøder, der er pålagt eller ikendt i militære straffesager, og som helt eller delvis skal tilfalde politikassen.

Såfremt der ved hjemsendelsen verserer en uafsluttet straffesag, der må forudses at falde ud til bødestraf – eller som må forudses at medføre erstatningskrav, herunder krav på erstatning for udlagte sagsomkostninger, – bør af hjemsendelsespengene tilbageholdes så stor en del, at statskassens krav

så vidt muligt er dækket, jfr. K.F. A. 29/1953 og A. 95/1960 og folketingets ombudsmands beretning for året 1956 s. 161 og 1958 s. 183. Såfremt hjemsendelsespengene undtagelsesvis måtte blive sendt til den pågældende uden tilbageholdelse, bør der ved tilsendelsen tages forbehold om eventuel bøde eller erstatningskrav.

Tilbageholdelse i lønning eller forstrækning for ikke endelig pålagte bøder kan ikke ske.

ØLD 1/12 1958 V nr. 305/58: En tidligere 5 gange arbitrært straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 25 dage for ulovligt fravær i henholdsvis 10 minutter og 1 døgn 22 timer 35 minutter.

Efter at den menige var domfældt ved underretten, blev der ved hans hjemsendelse tilbageholdt et beløb af hans hjemsendelsespenge til dækning af sagsomkostninger ved underretten og eventuelle sagsomkostninger og eventuel bøde ved landsretten.

Ved ØLK 4/10 1958 V nr. 300/58 (U.f.R. 235/59) udtaltes det, at spørgsmålet om berettigelsen heraf ikke kunne afgøres under en i strafferetsplejens former anlagt sag.

Ved Københavns Byrets 18. afdelings dom af 1/12 1958 nr. A. 32.498/1958 frifandtes forsvarsministeriet for domfældtes krav om udbetaling af det tilbageholdte beløb, idet tilbageholdelsen fandtes hjemlet i tekstanmærkning nr. 1 til § 21 i finansloven for finansåret 1957/58 jfr. K.f. A. 29/53.

Tekstanmærkningen foreskriver, at hjemsendelsespengene udbetales efter at eventuel gæld til statskassen er fradraget, og det fandtes herefter berettiget, at afdelingen havde udsat afsendelsen af hjemsendelsespengene med henblik på senere modregning af statskassens krav på domfældte indtil straffesagens endelige afslutning.

Efter B.S. § 52, stk. 3 skal bøden i mangel af betaling inddrives ved udpantning, medmindre politiet (i militære straffesager: den militære straffuldbyrdende myndighed) skønner, at inddrivelse ikke er mulig eller ville gøre følelig skår i den bødefældtes levevilkår. Herefter vil udpantning kun yderst sjældent blive forsøgt overfor tjenstgørende værnepligtige. Her mærkes iøvrigt Rpl. § 600, stk. 1, sidste punktum: „Forinden udpantning foretages hos en til hæren eller søværnet hørende militærperson, har den som skal foretage udpantningen at underrette den pågældendes chef", jfr. cirkulærskrivelse nr. 298, 28/10 1922.

B.S. § 52, stk. 4 lyder: „Bøde kan ikke uden særlig lovhjemmel kræves betalt i den bødefældtes dødsbo eller inddrives hos nogen anden end den bødefældte."

Efter stk. 1 i B.S. § 54, således som den lyder efter lov nr. 87 af 15/3 1939 § 1, træder i de tilfælde, hvor bøden ikke betales (eventuelt gennem udpantning) i stedet en forvandlingsstraf, der hvor sagen afgøres i retten, fastsættes samtidig med bøden. Drejer sagen sig om en overtrædelse af B.S., fastsættes bøden som en dagbod, hvis omsætning ligger i navnet. Ved HRD af 16/9 1954 (U.f.R. 1954 982) nr. 227/53 er det statueret, at bestemmelserne om dagbøder i B.S. § 51 – i modsætning til, hvad der tidligere har været antaget (se f. eks. VLT 1950 s. 362) – må anses som gældende på militær

straffelovs område, således at bødestraffe for overtrædelse af M.S. fremtidig bør fastsættes som dagbøder, når sagen afgøres ved dom eller bøden vedtages i retten. (Om bøder der pålægges på anden måde se nedenfor). Forvandlingsstraffen er mindst 2 dage og normalt højst 60 dage, i undtagelsestilfælde 9 måneder. Normalt omsættes til hæfte, for visse tidligere straffede til fængsel.

B.S. § 54, stk. 4, indeholder bestemmelse om, hvorledes der skal forholdes, når en del af bøden betales og resten afsones.

M. h. t. bøder, der fastsættes på anden måde, derunder bøder, der pålægges af militære myndigheder uden dom, fastsætter B.S. § 55, at afsoning sker efter reglerne om straf af hæfte. For tjenstgørende militæres vedkommende må efter M.S. § 26, stk. 2, omsætning ske, jfr. herved §§ 28 og 29. Normalt vil afsoning herefter ske efter reglerne om vagtarrest. For befalingsmænd erindres § 19, stk. 1, hvorefter vagtarrest i disse tilfælde kan anvendes i indtil 6 måneder.

Bøder på 300 kr. eller derunder afsones med 30 kr. pr. dag, medens forvandlingsstraffen for større bøder i påkommende tilfælde skal fastsættes af underretten i den retskreds, hvor den pågældende bor eller opholder sig.

Bestemmelserne i § 54 stk. 1 sidste punktum og stk. 2 finder tilsvarende anvendelse.

§ 27.

Skal nogen, der ikke forretter militærtjeneste, straffes for overtrædelse af denne lov, kan arreststraf omsættes til hæfte. I stedet for kvarterarrest eller en mindre straf af vagtarrest kan bøde til statskassen anvendes, ligesom bøde i det hele kan anvendes i tilfælde, hvor det skønnes, at straffens fuldbyrdelse burde være udsat, såfremt den pågældende havde været tjenstgørende. Endvidere kan bøde anvendes overfor tjenstgørende i tilfælde, hvor den resterende del af tjenestetiden er så kortvarig, at den ved anvendelsen af bestemmelsen i § 33 ikke findes at kunne udgøre en passende prøvetid.

Skal en under militærtjeneste pålagt straf af vagtarrest afsones efter tjenestens ophør, kan den efter den pågældendes begæring af den militære straffuldbyrdende myndighed omsættes til hæfte.

U.: § 27. L. 1881 §§ 5 og 43. L. 199 11/6 1954 § 1. Om bøder, se K.S. B. 25/1941, 21.

Det i 1ste stykke omhandlede tilfælde kan indtræffe, hvor afgørelsen i en straffesag trækker ud over hjemsendelsestidspunktet (f. eks. på grund af sygdom eller anke), og det ikke findes rigtigt af hensyn til sagen at holde den tiltalte inde til tjeneste. Dernæst, hvor en nu hjemsendt, medens han lå til tjeneste, har begået en lovovertrædelse, der er militær påtale under-

givet og først opdages eller opklares efter hjemsendelsen, og det ikke findes rigtigt af hensyn til sagen at genindkalde den skyldige. Endvidere kan det tænkes, at en hjemsendt eller hjemkommanderet skal tiltales for en forseelse, han har begået som hjemsendt (hjemkommanderet), jfr. § 5, 2det punktum. Et meget praktisk tilfælde er udeblivelse efter indkaldelse til fortsat øvelse, ofte i forbindelse med overtrædelse af værnepligtsloven. Endelig kan det forekomme, at civile i medfør af §§ 6 eller 7 skal tiltales for overtrædelse af M.S.

Udtrykket „mindre straf af vagtarrest" har undertiden givet anledning til nogen fortolkningstvivl. Det ses undertiden, at værnepligtige, der får pålagt en arbitrær straf i slutningen af deres tjenestetid, nægter at modtage denne, ikke fordi de i og for sig finder straffen urigtig, men udelukkende fordi de håber på ved forhaling af sagens afslutning at kunne få konverteret straffen til en bødestraf, som så afregnes ved hjælp af de af de militære myndigheder tilbageholdte hjemsendelsespenge, hvorfor straffen af soldaten regnes for lidet følelig. At dette er disciplinært meget uheldigt, ikke mindst i den sidste del af tjenestetiden, hvor der ofte er disciplinære vanskeligheder, fordi de unge – værnepligtige – befalingsmænd undertiden har vanskeligt ved at hævde sig overfor „gammelt" mandskab, er indlysende.

En gennemgang af de ca. 200 landsretsdomme, der citerer § 27 giver følgende billede:

Dageantal	omsat til hæfte	omsat til bøde
3	1	2
4	–	9
5	2	11
6	–	9
7	3	–
8	9	11
10	25	23
12	9	5
14	22	1
15	8	6
16	2	–
20	26	4
24	2	–
25	3	–
26	9	–
30	3	–
35	1	–
40	9	–
45	2	–
50	1	–
60	1	–

Herudover findes to domme, der ikke omsætter henholdsvis skærpet arrest og streng arrest, medens 7 domme omsætter disse straſarter, der nu er udgået, til fængsel i imellem 8 og 40 dage.

Ved afgørelsen af, om en straf skal omsættes til dagbøder eller til hæfte bør det erindres, at militær straffelovs oprindelige normale maksimumsgrænse var 30 dage, og at bestemmelsen om omsætning af mindre straffe af vagtarrest må ses i relation til denne maksimumsgrænse, og ikke i relation til den i 1954 indførte grænse på 60 dage.

Den foran anførte statistiske opstilling af landsretternes domme synes at berettige til en antagelse af, at det er sædvanligt, at straffe under 10 dages vagtarrest omsættes til bøde, og at straffe herover normalt omsættes til hæfte. Onkring „balancepunktet" 10 dage må det antages, at retterne udøver et frit skøn over omsætningen alt efter sagens karakter og tiltaltes forhold iøvrigt, herunder ikke mindst, om det findes rimeligt, at tiltalte har ønsket sagen prøvet ved retten. I sådanne tilfælde har domstolene strakt sig temmelig vidt i fortolkningen af § 27 se således f. eks.

HRD 18/10 1954 nr. 227/53, U.f.R. 982/54, hvor en nu ikke mere tjenstgørende kaptajn blev anset med 15 dagbøder à 30 kr. for overtr. af M.S. § 63.

ØLD 19/6 1956 IV nr. 53/1956: En nu hjemsendt menig anset med 15 dagbøder à 12 kr. for overtr. af M.S. § 48.

ØLD 9/9 1958 IV nr. 271/58: En nu hjemsendt konstabel anset – mod sin benægtelse – efter M.S. § 65, stk. 2, med 20 dagbøder à 20 kr.

VLD 28/1 1959 VI nr. 1955/58: En nu hjemsendt menig anset med 20 dagbøder à 20 kr. for overtr. af M.S. §§ 44 og 63. Under anken, der var iværksat af den militære anklagemyndighed, blev det af anklagemyndigheden nedlagt påstand om frifindelse for et punkt, hvorfor tiltalte efter senere fremkomne oplysninger urigtigt var domfældt ved underretten.

Dommen synes særlig illustrerende, når der sammenholdes med den samme dag af samme ret afsagte dom VLD 28/1 1959 VI 1954/58, hvor en nu hjemsendt menig blev anset med 14 dages hæfte for overtr. af M.S. § 65, stk. 2.

Sidstnævnte dom er ganske på linje med ØLD 7/12 1960, hvor en nu hjemsendt menig, der sov på sin post som skildvagt ved et ammunitionsdepot, blev anset med hæfte i 12 dage efter M.S. § 65, stk. 2, idet landsretten udtalte, at der i det foreliggende tilfælde ikke, som sket ved underretten, burde anvendes dagbøder. Dommen var anket af den militære anklagemyndighed, fordi underretten havde anvendt dagbøder i et tilfælde, hvor loven foreskriver vagtarrest som minimum.

Man kan imidlertid, som det også fremgår af den foranstående oversigt, ikke løse problemerne ved en rent matematisk betragtning. Der foreligger, som foran anført, betydelige disciplinære interesser, der taler for, at man ikke bør tillade en urimelig udnyttelse af den meget vide ankeadgang, der er hjemlet i militære straffesager, og landsretterne har da også anvendt hæftestraf i flere tilfælde, hvor der forelå et åbenbart forsøg på at forhale en iøvrigt rimelig afgørelse. Jfr.:

ØLD 27/7 1956 I nr. 206/56: En nu hjemsendt menig anset med 5 dages hæfte for overtrædelse af M.S. §§ 47 og 63, og

ØLD 5/12 1958 V nr. 337/58. En nu hjemsendt menig blev anset med hæfte i 5 dage for overtr. af M.S. §§ 44 og 63.

I begge tilfælde havde det været muligt for tiltalte at afvikle straffens afsoning i god tid før hjemsendelsen. Begge de tiltalte var iøvrigt straffet flere gange under deres tjeneste. Særlig illustrerende i så henseende er

ØLD 14/5 1957 V nr. 127/57, hvor en nu hjemsendt menig blev anset med 7 dages hæfte for overtr. af M.S. § 44, medens to andre ligeledes hjemsendte menige, der var tiltalt for ganske samme forseelse begået sammen med den førstnævnte, blev anset med 8 dagbøder à 20 kr., idet de to sidstnævnte var ustraffede under deres tjeneste, medens førstnævnte var straffet adskillige gange.

Efter at lov nr. 87 af 15/3 1939 har ændret B.S. § 51, stk. 1, således, at første punktum nu lyder: „Når bøde i henhold til denne lov idømmes eller vedtages i retten, fastsættes bødestraffen i dagbøder", opstår ved anvendelsen af M.S. § 27, stk. 1, sidste punktum, det samme spørgsmål, som er behandlet foran ved omtalen af forældelsesreglerne (side 26), nemlig om M.S. § 1 medfører, at bøder efter M.S. skal gives i dagbøder. Efter den foran ved § 26 anførte HRD 16/9 1954 må spørgsmålet besvares beskræftende (se side 53).

Om prøvetidens længde efter § 33 se bemærkningerne ved denne bestemmelse jfr. forsvarsministeriets vejledning. K.F. B. 19/54 pkt. 5, hvorefter en prøvetid på mindre end 30 dage i almindelighed ikke vil kunne anses som passende.

Bestemmelsen må forudses at få en vis øget betydning, idet de militære arrester næppe har kapacitet til at tage den kraftige forøgelse af afsoningsdagene, der må forudses at følge af at skærpet og streng arrest er afskaffet. Det må derfor forudses, at et stigende antal værnepligtige vil blive hjemsendt, uden at der har været mulighed for at få afviklet pålagte straffe inden hjemsendelsen. Da hæftestraffen afsones på lempeligere måde end vagtarrest, må det antages, at begæring i stigende grad vil blive indgivet. Det må dog erindres, at den derved fremkommende faktiske lempelse af straffen formentlig rigeligt ækvivaleres ved den betydelige ulempe, der er knyttet til afsoning efter hjemsendelsen, idet der ikke udbetales lønning, som tilfældet ville være under tjenesten, og der ofte vil vise sig vanskeligheder med hensyn til den hjemsendtes arbejde.

Beføjelsen tilkommer den militære straffuldbyrdende myndighed (d. v. s. den militære rettergangschef under hvis myndighedsområde sagen er behandlet), hvad enten straffen er fastsat ved eller uden dom.

Er afsoningen påbegyndt inden hjemsendelsen er der ikke hjemmel til at omsætte vagtarrest til hæfte.

Af praksis kan nævnes: Ved ØLD 1/11 1937 (U.f.R. 180/1938) blev en tiltalt dømt for overtrædelse af M.S. § 44. Straffen blev, da tiltalte nu var hjemsendt, i medfør af M.S. §§ 27–29 ansat til fængsel i 8 dage. Ved byretten var straffen sat til skærpet arrest i 6 dage.

Ved samme rets dom af 5/11 s. å. (U.f.R. 180/1938) blev en tiltalt, der normalt skulle have været hjemsendt den 10/11, ligeledes for overtrædelse af M.S. § 44 anset med vagtarrest i 8 dage. Ved byretten var han straffet med kvarterarrest, men denne straf ville ved hjemsendelsen bortfalde.

Ved samme rets dom af 27/1 1938 (U.f.R. 427/1938) blev en hjemsendt menig for overtrædelse af M.S. § 44 og Vpll. § 41 i medfør af B.S. § 88, jfr. M.S. § 1, anset med en fælles straf, der fastsattes til hæfte i 30 dage under henvisning til M.S. § 27.

HRD af 1/9 1950 nr. 48/50 (U.f.R. 839/1950), hvorved en hjemsendt oversergent blev anset efter M.S. § 63 jfr. M.R. § 48 sammenholdt med §§ 44 og 45 med hæfte i 30 dage. (Underrettens dom 30 dages vagtarrest).

Endvidere kan anføres følgende utrykte landsretsdomme:

ØLD af 17/12 1941 nr. 565/41: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 63 jfr. § 27 med en bøde på 30 kr. subsidiært hæfte i 5 dage.

VLD af 10/1 1953 nr. 1932/52: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 70 jfr. § 27 med fængsel i 40 dage. Ved underrettens dom var før hjemsendelsen idømt 20 dages skærpet arrest.

ØLD af 17/12 1953 nr. 268/53: En hjemsendt korporal anset efter M.S. § 65 jfr. § 27 med fængsel i 14 dage.

ØLD 1/6 1954 nr. VII 66/54: En menig der var udeblevet i ca. $6^1/_2$, $10^1/_2$ og 5 døgn og som sidste gang var anholdt af politiet anset efter M.S. § 44 jfr. § 27 med fængsel i 40 dage.

§ 28.

Imellem nedenstående straffe består følgende forhold:

1) Kvarterarrest i 3 dage regnes lige med 1 dags vagtarrest.
2) 2 dages fængsel regnes lige med 3 dages vagtarrest.
3) Vagtarrest og hæfte regnes lige.

U.: § 28. L. 1881 §§ 40 og 44. L. 199 11/6 1954 § 1.

Det er en følge af reglen, at overskydende brøkdele bortfalder, idet der kun regnes med hele dage og ikke haves hjemmel for forhøjelse. Den tilsvarende regel i B.S. findes i § 90, stk. 1.

§ 29.

Ved omsætning af straf bliver, idet bestemmelserne i § 28 anvendes, følgende at iagttage:

1) Hæfte omsættes til vagtarrest.
2) Kvarterarrest og vagtarrest omsættes til hæfte. Det i borgerlig straffelovs § 44 fastsatte mindstemål er herved ikke bindende.

U.: § 29. L. 1881 § 40. L. 199 11/6 1954 § 1.

Bestemmelsen omfatter både omsætning ved domstolene og administrativ omsætning. Ved den sidste erindres bestemmelsen i Rpl. § 998, jfr. M.R. § 39, (om tvist mellem den dømte og den straffuldbyrdende myndighed om dommens fortolkning eller beregning af frihedsstraf m. v.).

ØLD. 21/6 1955 III nr. 126/55. Fængsel i 20 dage efter M.S. §§ 47, 48 og 49 jfr. §§ 27 og 29.

ØLD 1/11 1937 I nr. 437/57. U.f.R. 180/38. Fængsel i 8 dage efter M.S. § 44.

§ 30.

I henseende til de retsvirkninger, som lovgivningen knytter til, at en vis straf er foreskrevet, forskyldt, idømt eller udstået, svarer vagtarrest til hæfte.

U.: § 30. L. 1881 ingen tilsvarende bestemmelse. L. 199 11/6 1954 § 1.
I følgende paragraffer af B.S. knyttes retsvirkninger til, at en vis straf er:
foreskrevet: §§ 21, stk. 3, 23, stk. 3, 85 og 91,
forskyldt: §§ 57 (jfr. herved M.S. § 32, stk. 3), 87 og 93,
udstået: §§ 54, 62 og 65.
Kvarterarrest kommer ikke i betragtning i denne forbindelse.

§ 31.

Har en værnepligtig i de første 2 måneder af sin uddannelsestid udstået frihedsstraf, strengere end kvarterarrest, i længere tid end ialt 20 dage, kan han efter regimentets bestemmelse straks efter strafudståelsen hjemsendes for senere at indkaldes til fornyet uddannelse.

Har en værnepligtig i sin første samlede uddannelsestid udstået frihedsstraf, strengere end kvarterarrest, i tilsammen mindst 10 dage uden derfor at blive hjemsendt, forlænges hans tjenestetid med et tilsvarende tidsrum. Dog kan forsvarsministeren eller den, som han dertil bemyndiger, på afdelingens indstilling helt eller delvis fritage den værnepligtige herfor, særlig når han iøvrigt har udvist god opførsel, eller når afgørende tjenstlige hensyn taler imod at holde ham til tjeneste efter den almindelige hjemsendelse.

U.: § 31. L. 1881 ingen tilsvarende bestemmelse, bortset fra § 32 om fjernelse fra afdelingen af en ofte straffet menig. Denne bestemmelse er ikke gentaget i M.S. L. 199 11/6 1954 § 1.

Bestemmelsen er begrundet i hensynet til, at der i de første 2 måneder foregår grunduddannelse, der ikke tåler afbrydelse i længere tid uden at blive utilstrækkelig til at bygge en krigsbrugelig soldateruddannelse på, hvorved må erindres, at en sådan uddannelse ikke alene skal sikre, at den værnepligtige bliver brugelig indenfor afdelingen, men tillige bør være af en sådan kvalitet og omfang, at den værnepligtige får en rimelig mulighed for at klare sig gennem krigsmæssige operationer. Det er en gennem enhver krig bekræftet kendsgerning, at en streng fredsuddannelse og fast disciplin begrænser tabene på krigsskuepladsen meget betydeligt.

Tilsvarende betragtninger, som anført vedrørende § 31 kan anføres vedrørende bestemmelsen i an. 40 25/2 1938 som ændret ved an. 58 21/2 1951 § 27 III, K.F. B. 8/51 pkt. 3, hvorefter den værnepligtige, der under den første uddannelse i mindst 6 uger ikke har deltaget i uddannelsen, og dette skyldes enten egen forseelse (ulovlig fraværelse, selvforskyldt fængsling) eller egen forseelse og sygdom, af afdelingen – uden fremstilling for kassationskommission – kan hjemsendes som „for tiden tjenstudygtig". Den der hjemsendes på denne måde bliver derefter underkastet fornyet sessionsbehandling, hvorefter han indkaldes for at gennemgå en ny fuldstændig uddannelse. Om hjemsendelse af vpl., der skal afsone fængselsstraf i 6 uger eller derover se An.F. § 23.

Medens beslutning om hjemsendelse på grund af straf i hæren træffes af regimentet som personelforvaltende myndighed, træffes de tilsvarende beslutninger for flyvevåbenets vedkommende af basiskommandoerne og flyveskolen, jfr. K.F. B. 12/1953, og for søværnets vedkommende af søværnskommandoens personelkontor, jfr. K.S. B. 25/1941 stk. 24.

Fra praksis kan nævnes, at der foreligger tilfælde, hvor en værnepligtig har været indkaldt 4 gange.

Det må bestemt fastholdes, at hjemsendelse i henhold til M.S. § 31 stk. 1 kræver, at den værnepligtige har været fraværende fra afdelingen på grund af strafafsoning i mindst 21 dage indenfor de første 2 måneders tjenestetid, og at der ikke er mulighed for at medregne udeblivelsesdage, sygedage eller kvarterarrestdage – hvor den vpl. ikke er fraværende fra afdelingen og øvelserne – til udbringelsen af de 21 dage. Hvor der derimod er tale om hjemsendelse efter fornævnte anordning kan afsoningsdage, der medfører fravær fra afdelingen – d. v. s. strengere end kvarterarrest – medregnes. Desuden kan sygedage medregnes, og det kræves ikke, at sygdommen skal være selvforskyldt, eller at den skal stå i forbindelse med forseelse. Bestemmelsen administreres dog således, at man kun undtagelsesvis medtager enkelte sygedage til udbringelsen af de 6 uger.

Med hensyn til begrebet „første samlede uddannelse" henvises til bemærkningerne foran ved § 26.

Det må ved anvendelsen af disse bestemmelser stedse erindres, at der her ikke er tale om bestemmelser af pønal karakter, men om bestemmelser, der udelukkende tilsigter at sikre den forsvarlige uddannelses gennemførelse.

I værnepligtsloven (l. 210 11/6 1954) § 3 er der skabt hjemmel for at en person, der for en forsætlig lovovertrædelse er idømt en ubetinget straf af fængsel i 5 måneder eller derover, af sessionerne kan udelukkes fra tjeneste i værnene, såfremt den pågældende skønnes karaktermæssig uegnet. Bestemmelsen er af stor betydning for værnene, idet det er vigtigt at få udelukket kriminelle elementer, der er i stand til at skabe betydelig uro og utryghed, til skade for sammenholdet indenfor afdelingerne.

Med hensyn til eftertjeneste gælder tjenestereglement for hæren pkt. 40

for så vidt angår hæren og flyvevåbenet samt kundgørelse for søværnet B. 25/1941 pkt. 24 sammenholdt med forsvarsministeriets cirkulæreskrivelse af 13/12 1954 om eftertjeneste.

Det må herefter antages, at den værnepligtige, for at blive eftertjenestepligtig, skal have afsonet et dageantal på mindst 10 dages frihedsstraf strengere end kvarterarrest, uanset om der heri måtte indgå skærpet eller streng arrest, der efter de indtil 11/9 1954 gældende regler kunne medføre eftertjenestepligt ved et mindre antal dage. Ved beregningen af, om en mand er eftertjenestepligtig og antallet af eftertjenestedage, må det erindres, at det i praksis er antaget, at straffedage, der ved dom anses udstået ved udholdt varetægtsarrest ikke medregnes, men kun det antal straffedage, der efter dommen virkelig skal udstås.

Aftjeningen af eftertjenesten påbegyndes normalt samtidig med at det hold, hvortil den pågældende eftertjenestepligtige hører, når sin ordinære hjemsendelsesdato, og eftertjenesten kan således ikke aftjenes under den beredskabstjeneste, der indgår i den ordinære tjenestetid. Skulle situationen imidlertid nødvendiggøre, at det pågældende hold holdes inde til ekstraordinær tjeneste efter normal hjemsendelsesdato, må det antages, at eftertjenesten aftjenes under denne tjeneste, uanset at eftertjenesten, hvis den ekstraordinære tjeneste er længere end eftertjenestetiden, naturligvis mister sin betydning for den pågældende værnepligtige.

Såfremt den eftertjenestepligtige først løslades efter strafafsoning, der har strakt sig ud over ordinær hjemsendelsesdato, påbegyndes aftjeningen af eftertjeneste først fra løsladelsen. Straffes den eftertjenestepligtige under aftjeningen af eftertjenesten med frihedsstraf strengere end kvarterarrest, suspenderes aftjeningen, så længe afsoning står på. På tilsvarende måde forholdes, hvis den eftertjenestepligtige fængsles, eller hvis han ulovligt udebliver eller fjerner sig fra sin afdeling. Ligeledes må det formentlig antages, at eftertjenesten ikke påbegyndes, hvis den eftertjenestepligtige holdes til tjeneste efter ordinær hjemsendelse på grund af en verserende straffesag. Derimod er det i marineministeriel praksis antaget, at afsoning af kvarterarrest ikke afbryder aftjeningen af eftertjeneste. Ejheller sygehusophold vil normalt medføre afbrydelse af eftertjeneste. Bliver en mand, der aftjener eftertjeneste, til alvorlig tjenstlig ulempe, kan der træffes beslutning om hans hjemsendelse når som helst. Denne udvej må dog, af hensynet til princippet i eftertjenesten, benyttes med stor varsomhed.

Afgørelsen efter stk. 2 er for så vidt angår hæren tillagt rettergangscheferne – dog ikke en garnisonskommandant, der tillige er chef for en bataillon eller en artilleriafdeling – og de i An.S.H. § 6 nævnte myndigheder (forsvarsministeren naturligvis ikke medregnet), for søværnets vedkommende til søværnskommandoen og for flyvevåbenets vedkommende basiskommandoerne og flyveskolen (se henholdsvis K.H., B. 8/1937, pkt. 4, og K.S., B. 25/1941, pkt. 4. og K.F., B. 12/1953).

Med hensyn til tilbageholdelse på grund af verserende straffesager gælder

Tjr. pkt. 41 c. og K.S. B. 25/1941 stk. 20, hvorefter den, der er under tiltale i en militær straffesag eller er sigtet for en strafbar handling, der er undergivet militær påtalemyndighed, kan tilbageholdes til tjeneste efter det tidspunkt, da han efter almindelige regler skulle have været hjemsendt, indtil sagen er endelig afgjort og straffen udstået. Tilbageholdelsen fra hjemsendelse bør, såfremt den pågældende ikke er fængslet, dog ikke udstrækkes længere, end det af hensyn til sagens opklaring eller hensynet til disciplinens opretholdelse er påtrængende nødvendigt og kun i kort tid, jfr. herved krigsministeriets skrivelse 19/5 1949 – 1 kt. 2722/4538.

Falder sagen ud til frifindelse, hjemsendes den tilbageholdte, selv om dommen påankes, med mindre det af særlige grunde findes betænkeligt, ligesom den, som har påanket en ham overgået straffedom, kan hjemsendes, hvis hans nærværelse ved afdelingen ikke findes nødvendig.

Denne adgang til at tilbageholde sigtede og tiltalte bør selvsagt benyttes med stor varsomhed, navnlig da der ikke findes hjemmel til at tillægge en mand, der måtte blive frifundet, erstatning for tilbageholdelsen jfr. herved ØLD 22/12 1941, U.f.R. 416/1942 (cit. ved § 47).

5. kapitel.

BETINGET STRAF

§ 32.

For overtrædelse af denne lov kan betinget dom kun gives efter reglerne i § 33.

Hvis der i medfør af § 25 fastsættes særskilte straffe for overtrædelse af denne lov og for anden strafbar handling, kan fuldbyrdelse af straffen for denne sidste kun udsættes, såfremt straffene tilsammen ikke overstiger det i borgerlig straffelovs § 56 fastsatte størstemål.

Når i det i borgerlig straffelovs § 57 omhandlede tilfælde den nye lovovertrædelse er en overtrædelse af nærværende lov, kan retten lade det have sit forblivende ved udsættelsen af den første strafs fuldbyrdelse, hvis den nye lovovertrædelse er uagtsom eller ikke medfører højere straf end fængsel i 4 måneder.

U.: § 32. L. 1881 ingen tilsvarende bestemmelse. L. 199 11/6 1954 § 1. K.S. B. 25/41, 22.

Medens det tidligere ved fast praksis var antaget, at betinget dom ikke kunne gives i militære straffesager (HRD 23. januar 1925, U.f.R. 267/1925, jfr. 903/1920), ejheller selv om tiltalte er en hjemsendt værnepligtig og sagen borgerlig påtalt (HRD 8. maj 1934, U.f.R. 662/1934), er forholdet nu principielt det modsatte. Hvor ingen særregler findes i M.S. §§ 32 og 33, gælder de i B.S. kapitel 7 fastsatte regler.

Den første afvigelse er den, at betinget dom for en overtrædelse af M.S. overhovedet kun kan gives efter de i M.S. § 33 indeholdte regler, hvoraf den første følge er, at straffen må ligge inden for den samme straffegrænse, som tidligere var og nu er gældende for betingelsesvis udsættelse af fuldbyrdelsen af en straf uden dom (M.S. § 32, stk. 1, jfr. § 33).[1]) Denne grænse er den i M.R. § 51 fastsatte, altså kvarter- eller vagtarrest i 60 dage. Det kan synes hårdt, at betinget dom ikke kan gives for grovere forseelser, men det følger af den militære retsplejes særlige krav, at straffen for grove forseelser må falde hurtig, hård og ubønhørlig. Dette udelukker naturligvis ikke, at der kan forekomme særlige undtagelsestilfælde, hvor en be-

[1]) Mærk her B.S. § 85, 2.

tinget udsættelse af straffen dog kan være på sin plads. Spørgsmålet må da løses ad benådningsvejen. Ved nyordningen er nået, at den undergivne, der uden dom har fået pålagt en betingelsesvis udsat straf, kan få denne prøvet ved retten, uden at miste den fordel, som udsættelsen er. Men det ligger i det ovenanførte, at der fra domstolenes side bør udvises stor tilbageholdenhed med hensyn til betinget dom i sager angående disciplinærforseelser, navnlig, hvor der er tale om prøvelse af en uden dom given straf, der ikke af den militære myndighed er givet som betinget. Se iøvrigt de nedenfor citerede, af forsvarsministeren givne vejledende bestemmelser m. h. t. betinget straf uden dom. (Till. side 319).

Dernæst er det en følge af de særlige regler for betinget dom efter militær straffelov, at det ikke er muligt betingelsesvis at udsætte en straf, der er fastsat både for en overtrædelse af denne lov og for anden lovovertrædelse. På den anden side vil sammenstød med en overtrædelse af M.S. ikke i og for sig lægge hindringer i vejen for en betinget dom for en anden lovovertrædelse. Straffen må da blot deles efter M.S. § 25. Man kan i og for sig nå til at give to betingelsesvis udsatte straffe m. h. t. to forseelser, for hvilke tiltale rejses under samme sag, men en gennemgang af de under hensyn til forseelsernes indbyrdes forskellige karakter og vægt meget talrige kombinationsmuligheder har vist, at det kun rent undtagelsesvis vil kunne forekomme, at der kan være en fornuftig begrundelse for betinget udsættelse af begge straffe, betinget hver på sin måde. En undtagelse må erkendes at foreligge, hvor der m. h. t. overtrædelse af M.S. foreligger til påkendelse en afgørelse uden dom, ved hvilken straffen er betingelsesvis udsat.

Det er ikke anset nødvendigt i loven at sige, at den særlige undersøgelse efter Rpl. kap. 73 a ikke er påkrævet, hvor det drejer sig om en udsættelse på militære vilkår. Det er her oplysninger om mandens tidligere forhold i militærtjenesten, der bør være afgørende, naturligvis i forbindelse med de oplysninger om tidligere straffe, tiltalefrafald, o. s. v., der altid vil foreligge.

M. h. t. betinget dom i militære straffesager angående andre forseelser end overtrædelse af M.S., forholdes ganske på sædvanlig måde.

Med hensyn til stk. 2 bemærkes, at den deri indeholdte henvisning til § 56s størstemål, efter at B.S. kap. 7 er fuldstændig ændret ved l. nr. 163 af 31/5 1961, nu er uden betydning, idet disse størstemål er forsvundet fra B.S.

Ad stk. 3: Den til B.S. § 57 svarende bestemmelse findes nu i B.S. § 61. Denne bestemmelse kan ikke komme til anvendelse, hvor den ældre betingede dom er militært betinget. I så tilfælde kan alene M.S. § 33 stk. 2-5 anvendes.

Hvor den ældre dom er betinget efter B.S. kap. 7, foreligger 3 muligheder. Den dømte har nu gjort sig skyldig 1) alene i en overtrædelse af M.S., eller 2) tillige eller 3) alene i en anden lovovertrædelse, der dog behandles under en militær straffesag. Det sidste tilfælde er det simpleste. Her gås frem efter B.S. kap. 7, dog at M.S. § 26, stk. 1, medfører, at straffen

normalt så vidt muligt fastsættes til en arreststraf. I det første tilfælde anvendes ligeledes B.S. kap. 7 og M.S. § 26, stk. 1, således at der normalt fastsættes en fællesstraf, en arreststraf, eller, hvis fællesstraffen overstiger 60 dages vagtarrest, en fængselsstraf, der straks fuldbyrdes. Udsættelse af denne fællesstraf i medfør af B.S. § 61, stk. 2, pkt. 2, kan som foran bemærket ikke ske. Derimod foreligger muligheden for i medfør af B.S. § 61, stk. 2, første led sammenholdt med M.S. § 32, stk. 3, at lade den ældre betingede dom blive stående og fastsætte en særlig straf alene for den militære forseelse. Her opstår spørgsmålet, om denne sidste straf betingelsesvis kan udsættes? At det normalt ikke bør ske, er formentlig umiddelbart indlysende, men det kan næppe siges at være udelukket at udsætte den, hvis betingelserne efter M.S. § 33, stk. 1, er opfyldte, jfr. hvad foran er bemærket om det tilfælde, at der i sagen foreligger en afgørelse uden dom, hvis straf betingelsesvis er udsat.[1])

Tilbage står det tilfælde, at der nu foreligger både overtrædelse af M.S. og anden lovovertrædelse. Også her er det normale en for alle forseelser fælles straf, der fuldbyrdes. Heller ikke her er der mulighed for udsættelse af fællesstraffen. Men der foreligger her en række andre muligheder, af hvilke dog flere neppe har mere end teoretisk interesse. Ønskes det at lade den ældre dom stå urørt, kan dette ske efter B.S. § 61, såfremt den ny militære forseelse opfylder betingelserne efter M.S. § 32, stk. 3. I så fald kan fastsættes en for de nye forseelser fælles straf, som straks fuldbyrdes. Ønskes samtidig straffen for den militære forseelse udsat, se hvad herom er sagt lige foran, kan straffen for de to nye forseelser deles efter M.S. § 25.

Fremdeles foreligger den mulighed, at man ønsker at fastsætte en fællesstraf for de to borgerlige forseelser for påny at udsætte dennes fuldbyrdelse. Betingelsen herfor må ligesom i det forrige tilfælde være, at sådan udsættelse er mulig under hensyn til M.S. § 32, stk. 3. Under henvisning til M.S. § 25 fastsættes da en fælles straf for de to borgerlige forseelser, hvilken straf udsættes, og en særlig straf for den militære forseelse, om hvis eventuelle betingelsesvise udsættelse gælder hvad foran er sagt. Ved straffens fastsættelse erindres M.S. § 25, 2det punktum, hvorved bemærkes, at det af disciplinære hensyn er ønskeligt, at straffen for den militære forseelse bliver omtrent den samme, som den ville være blevet, isoleret bedømt.

Endelig kunne det måske tænkes, at det man først og fremmest ville, var at udsætte straffen for den militære forseelse. Også i dette tilfælde vil M.S. § 25 kunne bruges. Men herved bør iagttages, hvor den tiltalte er en værnepligtig: Først M.S. § 33, hvorefter straffen skal være en arreststraf og altså ikke over 60 dages vagtarrest, dernæst, at der skal være en passende prøvetid (normalt mindst 30 dage) tilbage af tjenesten, og endelig,

[1]) Allerede tidligere var det i praksis fast antaget, at fællesstraf efter § 57 for tjenstgørende militære burde fastsættes til en militær straf – i medfør af l. 1881 § 40 – bl. a. ØLD 25/10 1934, 1/10 1935 foruden den i U.f.R. 175/1936 optagne.

hvis den borgerligt forskyldte straf straks skal fuldbyrdes, at denne da ikke er så stor, at den (under den første samlede uddannelse se § 31) medfører, at den vpl. straks skal hjemsendes som for tiden tjenstudygtig. An.F. § 23.

B.S. § 60 kan efter sagens natur ikke finde anvendelse på en militært betinget dom.

I den i B.S. § 61, stk. 1, ommeldte situation er det klart, at der, for så vidt der er tale om en overtrædelse af M.S., tillige må tages hensyn til dennes §§ 32 og 33. Nogen ny prøvetid kan der efter reglerne i sidstnævnte paragraf ikke blive tale om.

§ 33.

Når en straf for overtrædelse af denne lov ikke overstiger det i militær retsplejelovs § 51 fastsatte størstemål, kan det, hvad enten straffen idømmes eller pålægges uden dom, bestemmes, at dens fuldbyrdelse udsættes og endelig bortfalder på betingelse af, at den skyldige i efternævnte prøvetid ikke begår en lovovertrædelse, for hvilken der idømmes eller pålægges ham større straf end bøde, irettesættelse eller kvarterarrest i 8 dage. Prøvetiden er resten af den skyldiges ikke ved hjemsendelse eller hjemkommandering afbrudte tjenestetid, dog højst 2 år.

Opfyldes denne betingelse ikke, bliver den udsatte straf at fuldbyrde, således at der af den myndighed, der idømmer eller pålægger straffen for den nye lovovertrædelse, fastsættes en fælles straf for begge lovovertrædelser.

Dog kan den nævnte myndighed undtagelsesvis bestemme, at fuldbyrdelsen af fællesstraffen skal udsættes, når den er fastsat alene for overtrædelse af denne lov og – dersom den fastsættes ved dom – ikke overstiger det i militær retsplejelovs § 51 fastsatte størstemål.

Er den nye forseelse ikke en overtrædelse af denne lov, kan ovennævnte myndighed undtagelsesvis bestemme, at det skal have sit forblivende ved udsættelsen af den første straf fuldbyrdelse, således at der fastsættes særskilt straf for den nye forseelse. Hvis sagen afgøres ved dom, kan fuldbyrdelsen af den sidste straf udsættes efter reglerne i borgerlig straffelovs 7. kapitel.

Om anvendelse i visse tilfælde af bøde i stedet for betinget straf henvises til § 27, 1. stykke.

U.: § 33. L. 1881, ingen tilsvarende bestemmelse, men i lov af 4de oktober 1919, § 58, gaves en adgang til betingelsesvis at udsætte straf uden dom.

Paragraffen omhandler udsættelse såvel efter dom som uden sådan. Om den første er talt ved § 32. Om den sidste er af forsvarsministeren udgivet vejledende bestemmelser (K.F. B. 25/1954). Se till. side 319.

Enhver vagtarreststraf regnes for strengere end kvarterarrest, hvilket medfører, at enhver forseelse, der isoleret bedømt ville have medført straf af kvarterarrest i 9 dage eller derover eller vagtarreststraf, vil medføre, at der skal fastsættes en – normalt ubetinget – fællesstraf.

Hjemkommandering sigter til hærens befalingsmænd af reserven og forstærkningen.

Prøvetidens fælles højeste grænse for befalingsmænd og ligestillede og menige er 2 år, for de sidstnævnte kan den få betydning, dels for så vidt angår værnenes faste menige, dels for de værnepligtige, der normalt ikke har så lang tjenestetid, i tilfælde af mobilisering eller sikringsstyrkes indkaldelse.

Selv om M.S. ikke fastsætter noget udtrykkeligt herom, vil det ikke være stemmende med lovens ånd at give en betinget straf så kort før hjemsendelsen, at der ikke kan siges at foreligge en rimelig prøvetid. I almindelighed kan en prøvetid under 30 dage ikke anses som passende. Iøvrigt afhænger bedømmelsen af prøvetidens rimelighed af den begåede forseelses grovhed og den pålagte straf s størrelse. Det vil kun undtagelsesvis være rigtigt at gøre straffe på 8 dages kvarterarrest eller derunder betingede. I påkommende tilfælde bør der i stedet anvendes et passende disciplinarmiddel.

Prøvetiden er lovbestemt, og der er ingen hjemmel for at fastsætte anden prøvetid eller andre vilkår, end de i M.S. § 33 ommeldte.

Medens B.S. § 61 kræver, at der skal være indledt retsskridt inden prøvetidens udløb for at en borgerligt betinget dom kan bringes til fuldbyrdelse, er det afgørende efter M.S., at der er begået en lovovertrædelse, der medfører højere straf end 8 dages kvarterarrest, og det er uden betydning, om prøvetiden eventuelt måtte være udløbet på det tidspunkt, da straffen pålægges eller idømmes, jfr.:

ØLD 23/4 1958 V nr. 62/58, hvor en menig, der arbitrært var anset med 5 dages vagtarrest, betinget, efter sin hjemsendelse blev anset med en fællesstraf på 10 dages hæfte (§§ 47 og 48, stk. 1).

ØLD 3/10 1960 V nr. 229/60, hvor en menig, der arbitrært var anset med 6 dages vagtarrest, betinget, efter sin hjemsendelse blev anset med en fællesstraf på 10 dages hæfte (§§ 47 og 48, stk. 1).

ØLD 7/12 1960 VIII nr. 329/60, hvor en menig, der arbitrært var anset med 8 dages vagtarrest betinget, efter sin hjemsendelse blev anset med en fællesstraf på 14 dages hæfte (M.S. § 63).

ØLD 15/3 1961 VII nr. 44/61: En menig, der arbitrært var anset med 5 dages vagtarrest, betinget, blev efter sin hjemsendelse anset med en fællesstraf på 20 dages hæfte (M.S. § 50, jfr. B.S. § 244).

ØLD 20/3 1961 V nr. 11/61: En menig, der arbitrært var anset med kvarterarrest i 18 dage, betinget, blev efter sin hjemsendelse anset med en fællesstraf på 30 dages hæfte (M.S. §§ 47, 48, 49, 63 og 66), for forseelser begået på selve hjemsendelsesdagen.

ØLD 23/5 1961 IV nr. 407/60: En oversergent, der arbitrært var anset med vagtarrest i 6 dage, betinget, blev efter sin hjemsendelse anset med en fællesstraf på 10 dages hæfte.

VLD 20/10 1961 II nr. 513/61: En nu hjemsendt oversergent, der inden sin hjemsendelse arbitrært var anset med en fællesstraf på 45 dages vagtarrest, hvoraf de 30 dage hidrørte fra en arbitrært pålagt straf, blev anset med en fællesstraf på 40 dagbøder à 15 kr., subs. 40 dages hæfte, under henvisning til M.S. § 27, stk. 1, i. f. smh. m. § 33, stk. 3. (Underrettens dom 20 dagbøder à 15 kr. idet den betingede straf blev anset som bortfaldet ved hjemsendelsen).

VLD 3/11 1961 VII nr. 903/61: En menig, der arbitrært var anset med kvarterarrest i 10 dage, betinget, blev efter sin hjemsendelse anset med en fællesstraf på 15 dages hæfte (M.S. §§ 47, 48 og 65).

Ad stk. 2: Da B.S. § 61 foreskriver, at der inden prøvetidens udløb skal foretages retsskridt for at en borgerlig betinget straf bringes til fuldbyrdelse, kan en af en militær chef pålagt straf uden dom ikke bringe en borgerlig betinget straf til fuldbyrdelse. Er den tidligere betingede dom imidlertid militært betinget, vil en arbitrær afgørelse også bringe dommen til fuldbyrdelse. En sådan afgørelse vil dog kun kunne træffes af forsvarsministeren eller af rettergangschefen jfr. kgl.an. nr. 218 af 23/6 1937 K.H. B. 8/1937 om myndighed til at pålægge straf uden dom ved hæren § 8, Till. s. 309, og kgl.an. nr. 389/47 af 12/9 1945 K.S. B. 18/1945 om myndighed til at pålægge straf uden dom ved søværnet § 5. Till. s. 314.

Ved strafpålæg uden dom kan fællesstraffen for meniges vedkommende ikke overstige 60 dage, medens der for befalingsmænds vedkommende kan blive tale om arbitrært pålagte straffe på indtil 120 dages vagtarrest.

Såfremt den betingede straf er fastsat til kvarterarrest, medens der nu er forskyldt vagtarrest, eller den forskyldte fællesstraf ville overstige 60 dages kvarterarrest konverteres kvarterarreststraffen til vagtarrest efter M.S. § 28, idet overskydende brøkdele bortkastes. (F. eks. 14 dages kvarterarrest omsættes til 4 dages vagtarrest).

Er den betingede straf fastsat til vagtarrest, medens der nu ifølge praksis er forskyldt kvarterarrest (i mere end 8 dage) konverteres kvarterarreststraffen på tilsvarende måde.

Mindstetillæget til en tidligere betinget straf er 9 dages kvarterarrest eller 2 dages vagtarrest.

Såfremt det ved idømmelse eller pålæggelse af en straf, der burde have medført fuldbyrdelse af en betinget straf, overses, at der skal pålægges en fællesstraf, må det antages, at den betingede straf er bortfaldet, jfr.:

ØLD 16/4 1958 IX nr. 73/58: Udtalt, at en betinget straf af 10 dages vagtarrest var bortfaldet, da den ikke var taget i betragtning ved påkendelse af en senere militær forseelse.

Til tredje stykke: Ny udsættelse kan kun gives undtagelsesvis og bør derfor altid udtrykkelig begrundes.

Til stk. 4 sidste punktum: Det er B.S. § 56, der kommer til anvendelse. Det vil ses, at 4. stykke muliggør en ny betinget dom for overtrædelse af anden lov end M.S., hvilket kan være i høj grad ønskeligt. Også i dette tilfælde kan altså den i og for sig lidet heldige kombination forekomme, at den samme mand har to betingede domme, forskelligt betingede. Imidlertid vil den ene af disse, den militært betingede, jo normalt meget hurtigt udløbe.

Anvendelse af betinget straf på internerede fremmede militærpersoner er udelukket ved An. nr. 55 af 21/2 1940 § 3.

SÆRLIG DEL

6. kapitel.

FORBRYDELSER MOD KRIGSMAGTENS KAMPDYGTIGHED

§ 34.

Den, som i krigstid eller under truende udsigt til krig i den hensigt at gavne fjenden eller skade den danske krigsmagt:

1) virker hen til, at tropper, materiel eller territorium bringes i fjendens vold eller ikke kommer dansk krigsmagt til nytte,
2) forleder til mytteri, overgivelse eller overløben til fjenden eller udbreder oprørske eller fjendtlige opråb i den danske krigsmagt,
3) ødelægger veje eller kommunikationsmidler,
4) giver fjenden underretning om den danske krigsmagts forhold, derunder kendingstegn og signalkoder,
5) vejleder fjenden eller vildleder nogen del af dansk krigsmagt,
6) undlader at udføre en befaling,
7) giver falsk melding,
8) hjælper krigsfanger til flugt eller
9) gør sig skyldig i noget forhold, der ganske må sidestilles med et af de nævnte,

straffes for krigsforræderi med fængsel ikke under 8 år. I krigstid kan straffen stige til livsstraf.

U.: § 34. L. 1881 § 64.

De i paragraffen omhandlede handlinger er i slutningen sammenfattede under betegnelsen krigsforræderi. Betegnelsen er for så vidt ikke helt nøjagtig, som den leder tanken hen på krænkelse af en troskabspligt, hvilken ikke er en forudsætning for paragraffens anvendelse. Betegnelsen er et hævdvundet udtryk for paragraffens væsentligste område.

ad nr. 2. Ordet opråb er brugt som det typiske. Det kan formentlig omfatte enhver trykt eller skriftlig henvendelse af den beskrevne karakter.

Også mundtlige henvendelser til en større kreds gennem radio eller højttalere etc. må formentlig omfattes af bestemmelsen. (I fredstid vil uddeling af sådanne opråb rammes enten af B.S. § 127 eller af M.S. § 48).

ad nr. 3. Ordet kommunikationsmidler er taget i den videste betydning, omfattende ethvert middel, der står i kommunikationens tjeneste. Det omfatter således jernbaneanlæg af enhver art, luft- og skibshavneanlæg, radio-, telegraf- og telefonanlæg af enhver art o. s. v.

Under nr. 9 må kunne falde f. eks. forgiftning af brønde og levnedsmidler, hvis forgiftningen har en tilstrækkelig omfattende karakter.

Det må ved anvendelsen af paragraffens bestemmelser stadig erindres, at den i paragraffens begyndelse omtalte hensigt skal være til stede. Glipper beviset herfor, vil handlingen ofte kunne rammes efter en af de følgende paragraffer 36–38. Efter omstændighederne vil også en af bestemmelserne i B.S. 12te kapitel kunne bruges, således f. eks. § 101.

De, der i det hele er undergivet M. S., rammes af paragraffen allerede under truende udsigt til krig, selv om den i § 2 ommeldte bekendtgørelse, om at krigstilstand er indtrådt, ikke er udstedt, medens alle andre først rammes af paragraffen i medfør af § 6, efter at bekendtgørelse er udstedt eller krigstilstand faktisk indtrådt.

Med hensyn til praksis se i U.f.R. 170/1947 VLD 19/11 1946: En civil tiltalt, der tilhørte det tyske mindretal, havde den 9/4 1940 vejledet de tyske tropper og givet dem underretning om de danske troppers stillinger i Haderslev. Domfældelse efter M.S. § 34 nr. 4 og 5 jfr. § 6 c. Sagen burde formentlig være anlagt som militær straffesag, jfr. M.R. § 3, eller der burde være meddelt tilladelse i henhold til M.R. § 5. (Der var tillige rejst tiltale for andre forhold).

§ 35.

Den, der tjener fjenden som spion, straffes på livet.

Som spion betragtes kun den, der hemmelig eller under falsk påskud tilvejebringer eller søger at tilvejebringe oplysninger på krigsmagtens operationsfelt i den hensigt at meddele dem til fjenden.

Spioner af den fjendtlige krigsmagt, som efter at være stødt til deres egen hær senere tages til fange, behandles som krigsfanger og drages ikke til ansvar for deres tidligere spioneri.

U.: § 35. Ny i denne form, men l. 1881 havde bestemmelser om spioneri i §§ 64 og 65.

Definitionen er taget fra landkrigsreglementet (konvention af 18/10 1907, art. 29 i lovtidende 37 20/1 1910, L.& B. f.F. 13. hæfte s. 22. Den i art. 29 givne nærmere bestemmelse må naturligvis respekteres ved paragraffens anvendelse.

Bestemmelsen er kun anvendelig, når der kan tales om en „fjende" og om „krigsmagtens operationsfelt" d. v. s. det område, hvor krigsmæssige operationer foregår eller kan forventes at komme til at foregå indenfor kortere tid. Med nutidens udvikling vil det formentlig være vanskeligt at undtage nogen del af en krigsførende magts territorium herfra. (Allerede i 1940 forelå f. eks. officielle tyske udtalelser om, at hele Danmark betragtedes som operationsfelt).

Spioneri i paragraffens betydning kan altså kun begås på operationsfeltet, men der både af militære og civile. Ved „hemmelig" må forstås, at den handlende ikke umiddelbart kan erkendes som hørende til den fjendtlige krigsmagt. En uniformeret, selv kamoufleret snigpatrouille gør sig ikke skyldig i spionage, og soldater af en sådan patrouille, der fanges, kan ikke behandles som spioner, selv om de tages langt fra den egentlige kampplads.

Paragraffen er den eneste i loven, der har livsstraf som ubetinget eneste straf. Denne form for spioneri kan jo, når den begås af personer, der hører til den fjendtlige nation, og navnlig den fjendtlige krigsmagt, knapt betegnes som en forbrydelse, men den er en meget farlig handling, overfor hvilken „livsstraf" er den eneste mulige og gennem århundreder brugte reaktion. Frihedsstraf, selv på livstid, vil jo i praksis kun betyde væsentligt det samme som krigsfangenskab.

Landkrigsreglementet art. 30 jfr. M.R. § 4, stk. 2, sikrer spionen, at han skal stilles for en domstol. Dette er grunden til, at bestemmelsen i denne form er optaget i loven. M. h. t. fuldbyrdelse af livsstraf på krigsfanger, se note til § 24.

Forudsætningen, for at en spion kan komme til at nyde godt af bestemmelsen i paragraffens stk. 3, må være, at han forud for spioneriet har tilhørt den fjendtlige krigsmagt. Danske statsborgere, der spionerer mod Danmark eller dets allierede, vil derfor næppe nogensinde kunne komme ind under denne undtagelsesbestemmelse.

En række handlinger, der i daglig tale betegnes som spioneri, men falder uden for paragraffens definition, må rammes efter andre bestemmelser. Kontorspioneri vil således ofte kunne rammes af § 37, eller af en af §§ 40 eller 41, alt efter gerningsmandens og bevisets stilling, også B.S. 12. kapitel kan komme i betragtning.

Straffen for en krigsfange, der bryder sit æresord, var efter I. 1881 § 67 livsstraf, under formildende omstændigheder strafarbejde. En tilsvarende regel var optaget i udkastets § 45, men er udeladt af regeringsforslaget, fordi løsladelse på æresord formentlig er gået af brug. Den krigsfange, der iøvrigt flygter, må straffes for overtrædelse af fangelejrens reglement, og straffen må fastsættes overensstemmende med Genévekonventionen af 12/8 1949 (se bkg. nr. 26 af 26/7 1951, VI. del, afsn. I).

Man er ved udarbejdelsen gået ud fra, at en bekendtgørelse efter § 2 også ville have betydning for § 35, men dette kan måske nok være noget tvivlsomt.

§ 36.

Den, som under kamp, eller når kamp forestår, på pligtstridig måde søger at unddrage sig fra deltagelse i faren eller ukaldet opfordrer til eller på anden måde søger at fremkalde overgivelse, eller som på tilbagetog lader våben, ammunition eller andet materiel i stikken, straffes med fængsel fra 6 måneder til 12 år.

U.: § 36. L. 1881 §§ 68–70, 75, stk. 2.

Bestemmelsen er en udpræget krigstilstandsforbrydelse, men det kan dog tænkes, at handlinger, der rammes af paragraffen, kunne begås umiddelbart inden fjendtlighedernes begyndelse, og at bekendtgørelsen efter § 2 også i forhold til denne paragraf kan få betydning.

Paragraffen rammer en stor del af de såkaldte fejghedsforbrydelser, hvis forkastelighed og farlighed kan variere meget stærkt, derfor den vide strafferamme. Under paragraffen falder bl. a. den, der flygter. Farligst er den, der først begynder derpå, den, der kaster sine våben, den, der ukaldet hejser hvidt flag eller stryger flaget på et orlogsfartøj o. s. v.

Det må iøvrigt fastholdes, at paragraffen kun rammer den retsstridige handling. Det er i mange situationer naturligvis fuldstændig tilladeligt, ja vel nærmest en pligt, at søge dækning og således søge at unddrage sig faren, derfor kræves til det strafbare forhold, at unddragelsen er pligtstridig. På den anden side kan det ikke kræves, at det faktisk lykkes gerningsmanden at unddrage sig faren. Selv om han måske ved sin flugt faktisk bliver udsat for større risiko end sine kammerater, er gerningsindholdet opfyldt, blot gerningsmandens handlemåde viser, at han søger at unddrage sig faren. Der er således ingen tvivl om, at den mand, der søger at løbe tilbage fra en stilling, der ligger under artilleribeskydning, udsætter sig for større fare, end den mand, der bliver liggende i dækningsgraven, men den første har dog utvivlsomt foretaget en handling, der rammes af bestemmelsen. Bestemmelsen rummer ikke noget ubetinget forbud mod overgivelse, men der må ved vurderingen af, om en overgivelse er berettiget, for det første tages hensyn til, om den, der søger at fremkalde overgivelsen, er i en sådan kommandostilling, at forhandling med fjenden i den givne situation falder indenfor hans kompetence, ligesom man bør have for øje, om kapitulationen iøvrigt har været berettiget. Således som den moderne krig har udviklet sig, kan man næppe antage, at overgivelse vil være berettiget, før afdelingens kampkraft er udtømt, idet selv frasprængte gruppers fortsatte kamp kan have stor betydning under et infiltrationsslag.

Også udtrykket „lade i stikken" peger på det pligtstridige forhold såsom panikagtig bortkastning af våben og materiel, overfor hvilket der er grund til øjeblikkelig og hård indskriden, hvilket iøvrigt også gælder overfor de øvrige i paragraffen beskrevne forhold. En skarp indskriden overfor de første tilløb til panik vil kunne standse denne, medens en undladen af at

gribe ind overfor de første tegn til panik vil kunne medføre, at panikken griber således om sig, at afdelingens kampkraft kompromitteres.

På den anden side må det også erindres, at det undertiden kan være nødvendigt at opofre eller endog efterlade selv ret betydelige mængder materiel. Kan en afdeling f. eks. kun unddrage sig krigsfangenskab ved at forlade sit materiel, bør dette selvsagt ske. Dette er ikke alene afdelingens ret, det er dens pligt, men det er en selvfølge, at materiellet i videst muligt omfang må ødelægges, inden det forlades.

For befalingsmænd erindres § 37, stk. 2.

§ 37.

På samme måde straffes den, som i krigstid ved pligtstridigt forhold bidrager til, at fjendens foretagender fremmes, eller at dansk krigsmagt skades eller udsættes for fare.

Sker det derved, at en befalingsmand uden nødvendighed opgiver sin post eller kapitulerer overfor fjenden eller handler som i § 36 ommeldt, kan straffen stige til fængsel på livstid eller livsstraf.

Sker det af uagtsomhed, er straffen fængsel indtil 4 år.

U.: § 37. L. 1881 §§ 71, 72, 74 og 75. Stk. 1, krigstid, jfr. § 2.

Ordene „opgive sin post" dækker ikke blot det, der direkte og nærmest ligger i ordene, men enhver opgivelse eller undladelse af at gennemføre et hverv eller en opgave, som enten er betroet den pågældende af foresatte, eller som forholdene har stillet ham. Det rammer kort sagt enhver, der på retstridig måde svigter de krav, der i den givne situation med rette kunne stilles til ham, alt efter hans stilling, uddannelse, opgave, virkemidler, foreliggende oplysninger o. s. v. Uagtsomhed vil bl. a. kunne tænkes derved, at han ikke i tilstrækkelig grad har klaret sig stillingen, inden han traf sin beslutning.

§ 38.

Den, som i krigstid inden for krigsmagten udspreder efterretninger eller foretager andre handlinger, som er egnede til at fremkalde modløshed, straffes med fængsel indtil 4 år.

U.: § 38. L. 1881 § 75, stk. 2, krigstid jfr. § 2. Jfr. S.& O. § 36: „Udbredelse af usandfærdige og ildesindede tidender og rygter, der kan svække modet og tilliden hos besætningen eller være til skade for tjenesten, er forbudt".

Ved „andre handlinger" er tænkt på f. eks. mundtlig agitation for at vise stillingens håbløshed. Det er ikke nogen betingelse, at efterretningen er urigtig, men det er naturligvis en skærpende omstændighed, hvis den er det. Det kan ikke kræves, at handlingens virkning er begrænset til krigsmagten, også en uden for denne foretagen agitation, der breder sig indenfor krigsmagten, må rammes af paragraffen, men det må stadig fastholdes, at forbrydelsen kræver forsæt, og at gerningsmanden derfor må have været klar over, at hans gerning var egnet til at fremkalde modløshed i krigsmagten.

§ 39.

Den, som i krigstid uden tilladelse ved afsendelse af brev eller på anden måde har forbindelse med nogen til den fjendtlige krigsmagt hørende eller på fjendens område værende person, straffes med arrest eller med fængsel indtil 1 år. Er derved meddelt oplysning, der kan være af værdi for fjenden, kan straffen stige til fængsel i 3 år.

U.: § 39. L. 1881 § 76, krigstid jfr. § 2. Jfr. Tjb. § 32, stk. 2, og S.& O. § 37, stk. 2.

Afsendelsen af brev er den aktive handling. Modtagelsen af brev kan naturligvis indicere en ulovlig forbindelse, men bør ikke i sig selv være strafbar, da modtageren jo ikke er herre over, hvem der finder på at skrive til ham. „Fjendens område" omfatter ethvert bag fjendens linjer liggende område. Erfaringerne fra verdenskrigene viser iøvrigt, at brevcensur i meget vidt omfang vil blive indført i krigstid og forbindelse af den i paragraffen forudsatte art derfor vil være ret vanskelig at gennemføre ad lovlig vej. Paragraffen forudsætter ikke forræderisk hensigt. Foreligger en sådan bevist, vil handlingen efter omstændighederne kunne falde ind under M.S. §§ 34 eller 37.

I forbindelse med heromhandlede bestemmelse må mærkes l. 137 31/3 1960 § 18 hvorefter forsvarsministeren i tilfælde af krig eller under ekstraordinære forhold er bemyndiget til at træffe sådanne foranstaltninger i forbindelse med presse, radio, telefon, post og telegrafforsendelser, som hensynet til den sikre gennemførelse af mobilisering og forsvarsforanstaltninger måtte nødvendiggøre, hvorhos der også kan træffes foranstaltninger til regulering af sejlads og fiskeri i danske territorialfarvande.

§ 40.

Den, som røber militær hemmelighed, hvis åbenbaring for fremmed magt kan skade landets forsvar, straffes med fængsel indtil

4 år. Begås handlingen i krigstid eller under truende udsigt til krig, eller har den medført betydelig skade, kan straffen stige til fængsel i 10 år.

U.: § 40. L. 1881 §§ 79 og 160, krigstid jfr. § 2. Jfr. Tjb. § 32, stk. 2, og S.& O. § 37, stk. 2, samt Tjr. § 27.

Paragraffen svarer til § 152 i B.S. og beskriver handlingen på samme måde. Strafferammen er noget højere, idet nærværende bestemmelse alene handler om hemmelighed, hvis åbenbaring kan skade landets forsvar, hvilket sidste gerningsmanden naturligvis må have været på det rene med, for at fornødent forsæt kan siges at foreligge. Det kræves ikke, at gerningsmanden selv har røbet hemmeligheden overfor en fremmed magt. Paragraffen rammer enhver meddelelse til uvedkommende. Bevises forræderisk hensigt, kommer § 34 til anvendelse.

Bestemmelsen kræver ikke som B.S. § 152, at gerningsmanden virker eller har virket i offentlig tjeneste eller hverv, men det følger af M.S. § 5, at gerningsmanden i fredstid kun kan rammes efter paragraffen, hvis han er eller har været militærperson, dog at udenforstående medvirkende i medfør af § 7 vil kunne straffes efter bestemmelsen. Den forhøjede straf efter andet punktum vil ramme personer, der hører til denne kreds allerede under truende udsigt til krig, uden hensyn til, om bekendtgørelse efter § 2 er udstedt og ligeledes, hvis betydelig skade er sket. M. h. t. denne sidste betingelse kan spørges, om det efter B.S. § 20 skal kræves, at skaden kan tilregnes gerningsmanden i hvert fald som uagtsom. Hvis dette antages, må det erindres, at den, der meddeler sådanne hemmeligheder som paragraffen handler om, til uvedkommende, må være på det rene med, at han herefter har tabt enhver kontrol med, hvor meddelelsen ender, og han må derfor tage følgen, hvis stor skade sker.

I krigstid rammer bestemmelsen alle (se § 6, c.).

§ 41.

Den, der uberettiget skaffer sig kendskab til hemmelighed angående sådanne forhold, som er omtalt i § 40, eller gengiver aktstykke eller beskriver eller afbilder andet, hvoraf sådan hemmelighed fremgår, straffes med arrest eller med fængsel indtil 6 måneder. Sker det i krigstid eller under truende udsigt til krig, kan straffen stige til fængsel i 3 år.

U.: § 41. L. 1881, ingen tilsvarende bestemmelse, jfr. Tjr. § 27 og Tjb. § 32.

Bestemmelsen er et udenværk om spioneribestemmelserne. Den muliggør at ramme den, der måske for at spionere, men i hvert tilfælde uberettiget

har sat sig i besiddelse af sådanne hemmeligheder og derved under alle omstændigheder forøget risikoen for, at de kommer i andre uberettigede hænder.

Den højere strafferamme gælder ikke blot i krigstid, jfr. § 2, men allerede under truende udsigt til krig. Den normale strafferamme er den samme som efter B.S. § 110a nr. 1, der sætter straf for noget lignende forhold, og altså i mange tilfælde vil kunne bruges til at ramme mulige medskyldige, der ikke kan rammes efter M.S. Da § 110a også rammer det uagtsomme forhold, vil det iøvrigt være muligt i et sådant tilfælde at ramme også personer, der falder ind under M.S. Bestemmelsen i M.S. § 11 kan ikke antages at være til hinder herfor. Uagtsomheden vil også kunne rammes efter M.S. § 63 som overtrædelse af ovenciterede reglementsbestemmelser.

I krigstid rammer paragraffen alle (se § 6, c.).

§ 42.

Den, som forfalsker ammunition eller andet krigsmateriel på en sådan måde, at virkningen forringes eller personel udsættes for fare, straffes med ikke under 15 dages vagtarrest eller med fængsel indtil 4 år.

Har gerningsmanden måtte regne med, at forfalskningen ville få virkning under krigsforhold, er straffen fængsel fra 2 til 12 år.

U.: § 42. L. 1881 § 189. L. 199 11/6 1954 § 1.

Under krigsredskab falder i første række våben, men også andet krigsmateriel af hvilken som helst art. Under forfalskning falder enhver forandring af ammunition, både svækkelse og det modsatte, der kan gøre brugen af den farlig for betjeningsmandskabet, tilskuere eller lignende eller bevirker, at skydetabeller o. l. ikke passer. Ligeledes enhver forandring ved materiel, der virker på den beskrevne måde. Den åbenbare ødelæggelse, der straks bemærkes, vil i almindelighed ikke rammes af paragraffen, men vil efter omstændighederne kunne straffes efter B.S. § 291, stk. 1 eller 2, eller hvis uagtsomhed foreligger, stk. 3. M.S. § 42 kræver derimod forsæt, hvori ligger, at gerningsmanden må have været på det rene med karakteren af forandringen.

Foreligger forræderisk hensigt, rammes forholdet af § 34, stk. 1, 3 eller 9.

„Krigsforhold" må nærmest siges at være det samme som krigstilstand og for så vidt et snævrere begreb end krigstid, jfr. § 2, men forskellen har ikke stor praktisk interesse, idet det ud fra synspunktet, hvad gerningsmanden må regne med, bliver ganske det samme.

7. kapitel.

ULOVLIG FRAVÆRELSE

§ 43.

Den, der i den hensigt at unddrage sig sin militære tjeneste helt eller for længere ubestemt tid, fjerner sig fra eller udebliver fra den militære afdeling, til hvilken han hører eller er indkaldt, straffes for rømning, jfr. dog herved § 44, stk. 2, med arrest, mindst 15 dages vagtarrest, eller med fængsel indtil 1 år, i krigstid indtil 3 år.

Under særlig skærpende omstændigheder, såsom når nogen rømmer fra skib på togt, eller når flere i forening rømmer, er straffen fængsel indtil 2 år, i krigstid indtil 10 år.

Rømning til fjenden straffes med fængsel ikke under 4 år eller på livet.

U.: § 44. L. 1881 §§ 81–89, 91–93 og 98. L. 199 11/6 1954 § 1. K.S. B. 25/41, 25 a og b.

Paragraffen omhandler rømning i modsætning til anden ulovlig fraværelse fra afdelingen, der omhandles i § 44. Det for rømningen i modsætning til anden ulovlig fraværelse karakteristiske er hensigten at unddrage sig militærtjeneste. Denne hensigt må på sædvanlig måde bevises, idet M.S. ikke som l. 1881 opstiller nogen lovsformodning om sådan hensigt i visse situationer.

I modsætning til hvad der tidligere – efter l. 1881 – var gældende, er der nu ikke noget i vejen for, at straf for rømning for menige kan gives uden dom. De spørgsmål, der tidligere opstod ved tvivlen om, hvorvidt rømning også i de mildeste former var en i den offentlige mening vanærende handling, er nu bortfaldet ved den i loven nr. 88 af 15/3 1939 § 16 givne formulering af M.R. § 50, nemlig at punkt 1 er slettet. For befalingsmænd må sidstnævnte paragrafs pkt. 4 være en hindring for afgørelse uden dom.

Det er uden betydning, hvilket grundlag der er for tjenestepligten, om denne er begrundet i værnepligtsforhold, kontraktsforhold (konstabler, overkonstabler, mekanikere, eller kontraktsansatte befalingsmænd m. fl.) eller i et tjenestemandsforhold. Der foreligger således en lang række rømningsdomme over kontraktsantagent personel, der på denne måde har søgt at bryde deres kontrakt, men kun en enkelt er ført op til Landsretten, nemlig:

ØLD 25/6 1958 V nr. 182/58: En math anset efter M.S. § 43 med fængsel i 4 mdr. for rømning i ca. $1^3/_4$ år.

Ordene: „til hvilken han hører", betegner her den mand, der er mødt ved afdelingen, og for hvem et faktisk tilhørsforhold til afdelingen er etableret, i modsætning til den, der kun er indkaldt til afdelingen. Den sidste hører dog fra den dag og det klokkeslet, til hvilket han skulle være mødt, til hæren eller flåden. Udebliver han, gør han sig derfor skyldig i en overtrædelse af M.S. §§ 43 eller 44, og sagen mod ham er efter M.R. § 3 en militær straffesag, der behandles af den afdeling, hvortil han var indkaldt. En anden ting er, at det kan være naturligt i visse situationer, navnlig i de tilfælde, hvor den udeblevnes tilstedekomst konstateres i forbindelse med, at der indledes undersøgelse mod ham for andre lovovertrædelser, at afgive udeblivelsessagen til behandling ved den borgerlige anklagemyndigheds foranstaltning, jfr. M.R. § 5, stk. 1. En sådan fremgangsmåde vil navnlig være naturlig, hvis de sager, der behandles af den borgerlige anklagemyndighed, er af alvorligere karakter, og i særdeleshed i de tilfælde, hvor den værnepligtige afvises fra tjenesten, fordi han er udeblevet mere end de 10 dage efter indkaldelsesdatoen, indenfor hvilke han kan modtages til tjeneste.

Rømningshensigten må på sædvanlig måde bevises, men gerningsmandens hensigt kan undertiden bevises gennem hans handlemåde. Der er således ikke anledning til større tvivl i de tilfælde, hvor en værnepligtig, der har modtaget sin indkaldelsesordre, forlader landet kort før mødedagen, se således:

VLD 2/2 1956 VII nr. 2105/55: En menig anset efter M.S. § 43, stk. 1, med fængsel i 3 mdr. for, efter at have modtaget indkaldelsesordre, at være rejst til Sverige og først være vendt tilbage 3 år senere.

VLD 2/2 1956 VII nr. 2065/55: En menig, der under en tidligere indkaldelse var anset med 12 dages streng arrest efter M.S. § 43, anset med en fællesstraf af fængsel i 8 mdr. (3 mdr. fængsel bet.) efter M.S. § 43, stk. 1, for efter at have modtaget indkaldelsesordre, at være rejst til Sverige for at unddrage sig sin militærtjeneste. Han blev ved sin ankomst til landet anholdt $^1/_2$ år efter mødedagen.

ØLD 31/3 1958 V nr. 271/57: En vpl., der kort før mødedagen lod sig påmønsret til udenrigs fart, hvorved han udeblev, blev, da han havde været bekendt med mødebefalingen, anset efter M.S. § 43. Et tilfælde, hvor samme vpl. uden kendskab til mødebefalingen, udeblev henført under M.S. § 44, idet den vpl. efter værnepligtsloven nr. 210 af 11/6 1954 § 25 fandtes selv at have været ansvarlig for, at hans bortrejse ikke var til hinder for, at meddelelser fra myndighederne vedrørende hans værnepligt kunne komme ham i hænde rettidigt. Et tilfælde, hvor samme værnepligtige på grund af økonomiske vanskeligheder ikke kunne komme rettidig til mødestedet efter afmønstring i udlandet ligeledes henført under M.S. § 44. Straffen fastsat til hæfte i 50 dage. Ankesagen behandlet i tiltaltes fravær i henhold til rpl. § 965 a, jfr. § 847, stk. 2 nr. 1, idet tiltalte, for hvem ankemeddelelse med anklageskrift var forkyndt personligt, og som flere gange havde modtaget personlig forkyndelse af stævning, gentagne gange var udeblevet fra berammet domsforhandling og nu sejlede i udenrigs fart.

Rejser gerningsmanden til udlandet vil dette normalt give en sikker formodning om rømningshensigt, jfr.:

ØLD 21/12 1954 IV nr. 319/54: En nu midlertidig hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 43, stk. 2, og 63 samt l. nr. 223 af 7/6 1952 § 5, stk. 1, jfr. § 4, stk. 1,

med fængsel i 4 måneder for sammen med en anden menig ulovligt at have forladt sit tjenestested og være rejst til Tyskland, idet han passerede den dansk-tyske grænse på ulovlig måde.

ØLD 4/7 1958 IX nr. 198/58: En vpl. anset med fængsel i 3 mdr. efter M.S. § 43 og B.S. § 230 for at være udeblevet fra sin militære afdeling til han 2 døgn efter blev anholdt af politiet i Hamborg, samt for i to tilfælde mod betaling at have øvet kønslig usædelighed med en person af samme køn.

Et kraftigt indicium for rømningshensigt er *salg af uniform.*

Jfr. således U.f.R. 1148/1937: En værnepligtig, der udeblev efter landlov den 13/6 1937, og som den 20/6 1937 solgte sin uniform, hvorefter han den 30/6 1937 blev anholdt, anset med 25 dages skærpet arrest efter M.S. § 43. B.S. § 285 stk. 1 jfr. § 278, og ØLD 14/11 1952 nr. 374/52: En menig anset efter M.S. §§ 43, 47 jfr. §§ 48, 49, 63 og 70 med fængsel i 4 måneder for at være udeblevet i ca 50 dage, båret civil påklædning, udlånt sin uniform til en ubekendt person, hvorved uniformen bortkom og for respektstridig optræden overfor en løjtnant, som han bl. a. truede.

Også *genoptagelse af civil beskæftigelse* vil kunne indicere rømningshensigt, jfr. således:

ØLD 11/9 1952 nr. 493/42: En vpl. anset efter M.S. §§ 43, 47, 63 og 69 med fængsel i 5 måneder for at have brudt kvarterarrest og taget hyre, hvorefter han sendte sin uniform tilbage med et respektstridigt brev, samt for at have optrådt respektstridigt overfor arrestforvareren, og ØLD 21/12 1954 IV 319/54.

ØLD 15/1 1960 V nr. 128/59: En vpl., der tidligere var straffet 5 gange arbitrært og 1 gang ved dom bl. a. for overtr. af M.S. § 44, fjernede sig fra sin afdeling og tog civilt arbejde blev, uanset at han hævdede at have haft til hensigt at melde sig tilbage efter første lønningsdag anset efter M.S. § 43 (samt for overtr. af M.S. §§ 44 og 69) anset med fængsel i 80 dage.

Rømningens udstrækning i tid.

Det tidsrum, hvori gerningsmanden har holdt sig borte fra sin afdeling kan tillægges betydning, jfr. således:

U.f.R. 447/1941: En værnepligtig, der brød kvarterarrest og udeblev 39½ døgn og som havde båret uniform hele tiden og hævdede, at han havde haft til hensigt at melde sig efter nytår, straffet i begge instanser med 4 måneders fængsel efter § 43, ØLD 22/1 1941.

VLD 24/9 1954 nr. 1474/54: En menig anset efter M.S. §§ 43 og 69 med fængsel 40 dage for at have brudt kvarterarrest og været fraværende fra den 23/5 til den 19/7 1954, hvor han meldte sig tilbage, samt for at være udeblevet den 8/8 og anholdt den 9/8 1954.

ØLD 25/11 1959 IX nr. 356/59: En menig anset efter M.S. § 43, stk. 1, og § 63, stk. 1, med vagtarrest i 21 dage. Under en udeblivelse på 15 døgn 10 timer havde den menige, der ved sin anholdelse var i uniform, båret civil påklædning. Underrettens dom, der stadfæstes af landsretten, udtaler at den menige må anses som rømningsmand, da han har været ulovlig fraværende i mere end 15 døgn, og hans anbringende om at ville melde sig tilbage er ganske ubestyrket. Den menige var desuden mødt 40 minutter for sent i kvarter.

Psykopater m. v.

Et særligt problem foreligger med hensyn til de folk, der ikke kan honorere de psykiske krav, der må stilles, uden at de dog kan betegnes som utilregnelige. Vedrørende domspraksis kan her henvises til følgende landsretsdomme:

VLD 19/12 1940 nr. 1170/40: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 43, stk. 1, 44, 47, 49, 63 og 65 med fængsel i 4 måneder for at være rømt i ca. 3 måneder, for i ophidset tilstand at have trukket sin bajonet halvt overfor sin kompagnichef, 2 gange været udeblevet en dag, som stuevagt forladt vagtområdet og for at have svaret en foresat sekondløjtnant igen på groft respektstridig måde. Den menige var af regimentets overlæge betegnet som karaktersvag psykopat, der var påvirkelig for straf, men ikke egnet til tjeneste i hæren; og VLD 9/2 1954 nr. 1976/54: En menig, der af den observerende læge blev betegnet som sinke i lettere grad og let psykopatisk, og derfor uegnet til militærtjeneste, men strafegnet, straffet efter M.S. §§ 43 og 44 samt for overtrædelse af motorloven med fængsel i 4 måneder.

Nyere praksis går imidlertid, hvor der kun er tale om mindre grove udeblivelsesforseelser, ud på, at der, såfremt gerningsmanden kasseres, således at man har kassationskommissionens kendelse for, at den pågældende ikke fyldestgør tjenestens åndelige krav, i vid udstrækning frafaldes tiltale. Jfr. noterne ad § 44.

Fortolkningstvivl kan undertiden rejses, når der kun er tale om, at gerningsmanden har haft til hensigt at unddrage sig relativ kort tid af sin tjeneste, hvad enten dette nu skyldes, at gerningsmanden kun har få dage tilbage af sin tjenestetid, eller det skyldes, at hans indkaldelse kun er kortvarig, f. eks. for omskoling eller genindkaldelse. I det tilfælde, hvor der kun resterer enkelte dage, vil det formentlig normalt være rigtigt, at tiltalen kun kommer til at omfatte simpelt ulovligt fravær, medens der derimod, hvor der er tale om genindkaldelse, normalt bør rejses tiltale for rømning, hvis det fornødne bevis for rømningshensigt foreligger, jfr. således:

ØLD 15/5 1953 nr. 120/53: En menig, der var indkaldt til omskoling, anset efter M.S. § 43 med 15 dages skærpet arrest for – efter at være udskrevet fra Københavns militærhospital – at være udeblevet fra sit kompagni og have genoptaget sit civile arbejde, idet domfældtes påstand om at han på militærhospitalet havde fået besked på at gå til sit hjem i stedet for til sin militære afdeling, ikke fandtes godtgjort.

Af domspraksis kan endvidere anføres:

JD 47/1938: En menig af hæren, der uden tilladelse var udeblevet fra kompagniet fra den 12/9 1937, til han den 5/11 1937 blev anholdt, straffet efter M.S. § 43 stk. 1 med streng arrest i 15 dage uanset hans forklaring om at have haft til hensigt at melde sig tilbage.

JD. 257/1941: En værnepligtig, der havde gjort sig skyldig i overtrædelse af både M.S., bl. a. § 43, og B.S., anset med en ubetinget straf af streng arrest i 10 dage for det militære forhold og med en betinget straf af fængsel i 60 dage for det under B.S. faldende forhold.

VLD 11/12 1946 nr. 3540/46: En sergent, der med rømningshensigt fjernede sig fra sin afdeling, og som blev anholdt efter 4 dages forløb, straffet efter M.S. § 43.

ØLD af 23/1 1947 nr. 764/46: En vpl., der tidligere ved dom var straffet for rømning, anset efter M.S. § 43 med fængsel i 80 dage for at være rømt i ca. 70 dage. VLD 15/9 1948 nr. 1422/48: En menig anset efter M.S. §§ 43 og 65 med fængsel i 3 måneder for at have forladt sin post som beredskabsvagt i ca. 2 timer og for at være rømt i ca. 4 måneder. ØLD 6/11 1950 nr. 398/50: en menig, der tidligere var straffet for udeblivelse og rømning, anset efter M.S. § 43 med streng arrest i 20 dage for rømning i 10 dage. VLD 1/9 1953 nr. 1027/53: En menig, der under sin tjenestetid 4 gange arbitrært og 1 gang ved dom var straffet bl. a. for overtrædelse af M.S. § 44, fjernede sig fra sin afdeling og blev anholdt efter 3 døgns forløb, blev anset efter M.S. § 43 med 20 dages skærpet arrest. Og ØLD 30/9 1953 nr. V 258/53: En vpl., der tidligere var dømt for rømning, anset efter M.S. § 43 med streng arrest i 25 dage for rømning i 79 døgn.

ØLD 8/6 1955 VII nr. 121/55: En menig anset efter M.S. § 43 og B.S. § 276 med fængsel i 4 mdr. for ulovligt at have været borte fra sin afdeling samt for at have tilegnet sig et pengebeløb under indbrud i en privat villa.

ØLD 21/12 1955 V nr. 372/55: En menig anset efter M.S. § 43 med vagtarrest i 60 dage for at være udeblevet fra indkaldelse i den hensigt helt at unddrage sig sin militærtjeneste.

ØLD 4/5 1956 IV nr. 100/56: En menig, der tidligere var anset med fængsel i 4 måneder for rømning, forlod sin afdeling med rømningshensigt og iførte sig civil påklædning, hvorefter han var fraværende i 10 dage, til han blev anholdt. Han blev herfor anset efter M.S. §§ 43 og 63 med 60 dages fængsel.

ØLD 20/12 1956 III nr. 460/56: En menig anset med en fællesstraf af fængsel i 8 mdr. (heraf 4 mdr. bet.) efter M.S. §§ 43 og 44 og B.S. § 276, jfr. § 285, for i to tilfælde at være udeblevet i henhv. 8 og 14 dage for at unddrage sig tjenesten så længe som muligt, for i et tilfælde at være rejst på lørdag-søndagsorlov uden tilladelse og for to kasernetyverier hver til en værdi af ca. 10 kr.

ØLD 4/7 1958 IX nr. 199/58: En vpl., der efter at have været ulovlig fraværende i 2 døgn 20 timer 45 minutter indfandt sig på kasernen i den hensigt at soignere sig og spise og som derefter ville forlade tjenesten igen, blev anholdt på kasernen. Han blev herfor og for tjenesteforseelse og vagtforseelse anset med fængsel i 60 dage efter M.S. §§ 43, 63 og 65, stk. 1.

ØLD 26/8 1958 III nr. 254/58: En menig anset dels efter M.S. §§ 43 og 69 med fængsel i 40 dage for som kvarterarrestant at have fjernet sig fra sin militære afdeling i den hensigt at unddrage sig sin militære tjeneste i længere ubestemt tid, og været fraværende i 15 døgn og 12 timer til han blev anholdt af politiet, samt efter B.S. §§ 276 og 284, jfr. § 276, for et par mindre tyverier og et hæleriforhold, samt en lang række tyveriforhold, for hvilke der tidligere af statsadvokaten var meddelt betinget tiltalefrafald, men som nu efter forhandling mellem den borgerlige og den militære anklagemyndighed genoptoges til behandling under den militære sag, jfr. M.R. § 5, stk. 1, med fængsel i 9 mdr. betinget.

ØLD 3/11 1959 V 314/59: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 63, 44 og 43 med fængsel i 60 dage for at have svaret en foresat oversergent igen på ukorrekt måde, for at have vendt bunden i vejret på i hvert fald 2 skabe på en belægningsstue, for at være udeblevet i 22 døgn 10 timer 30 minutter til han blev anholdt, og for at være rømmet indtil han blev anholdt efter forløbet af 38 døgn 2 timer 55 minutter.

ØLD 15/1 1960 II nr. 428/59: En menig, der absenterede sig den 9/11 1959 fordi han „blev ked af det hele" da han ikke fik en frihed, som han havde regnet med, og som tog civilt arbejde, og var fraværende til han blev anholdt den 14/11 1959 blev, uanset at han hævdede, at han havde haft til hensigt at melde sig efter første lønningsdag, anset efter M.S. § 43. Han blev herfor og for udeblivelse i to tilfælde og for brud på kvarterarrest (M.S. §§ 44 og 69) anset med fængsel i 80 dage

ØLD 22/1 1960 II nr. 258/59: En menig anset efter M.S. §§ 43 og 44 med fængsel i 30 dage for at være udeblevet i 14 dage indtil han blev anholdt af politiet og for at være ulovlig fraværende i ca. 4 dage. Den menige påberåbte sig dårlige nerver og hukommelsestab, hvilket sidste blev forkastet. Samme menige anset efter B.S. § 285, jfr. §§ 276 og 284, for automattyveri af 4 pakker cigaretter og hæleri m. h. til ca. 75 pakker cigaretter, som hans hustru havde stjålet fra en automat. Under sagen blev det efter forhandling med vedkommende statsadvokat. ved den militære anklagemyndigheds foranstaltning tillige i henhold til M.R. § 5, stk. 2, rejst tiltale mod hustruen.

ØLD 20/9 1960 VIII 295/60: En menig, der mødte til tjeneste den 2/11 1958, forlod sin afdeling den 10/11 1958 og meldte sig den 13/1 1959 for at tage sin straf. Da han imidlertid blev sat til tjeneste igen, forlod han samme dag afdelingen og blev anholdt den 5/8 1960. Han blev herfor anset med fængsel i 3 mdr. efter M.S. § 43.

ØLD 5/9 1961 III nr. 339/61: En menig anset efter M.S. §§ 43, 44 og 63 med fængsel i 40 dage efter at have været fraværende i 1 døgn 6 timer efter udskrivning fra hospital, indtil han blev anholdt af politiet, hvorefter han ikke med tilbørlig hurtighed efterkom ordre om at optælle sine penge inden indsættelsen i militær arrest samt for at være udeblevet i godt 13 døgn, idet han ikke havde klargjort sig, hvornår han ville melde sig tilbage.

ØLD 5/9 1961 III nr. 339/61: En vpl. anset efter M.S. §§ 44, 48, stk. 1, og 43 med fængsel i 40 dage for efter et sygehusophold at have undladt at melde sig til sin afdeling men i stedet rejst til provinsen, hvor han dagen efter blev anholdt af politiet, for ved indsættelsen i militær arrest ikke at have efterkommet vagthavende befalingsmands ordre om at tælle sine penge op med fornøden hurtighed og for at være udeblevet i 13 døgn, 5 timer 49 minutter til han, der hævdede at han havde haft til hensigt at melde sig igen på et eller andet tidspunkt, når han havde fået forholdet til sin kæreste bragt i orden igen, blev anholdt af politiet.

VLD 20/12 1961 III nr. 1599/61: En menig anset efter M.S. § 43 med vagtarrest i 60 dage for med rømningshensigt at være udeblevet i godt 2 måneder.

ØLD 17/10 1962 VIII nr. 295/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 43 og 63 med hæfte i 20 dage for at være rømt fra den 26/4 1962 til sin anholdelse den 9/5 1963 og for at være mødt 7 minutter for sent til beredskabsvagt og i ureglementeret påklædning, for at have fremvist en kammerats gevær ved våbeneftersyn for at skjule, at hans eget gevær ikke var rengjort, og for at være stillet til vagttjeneste med snavset gevær, rusten bajonet, snavset hue og upresset uniform.

Også den værnepligtige, der undlader at efterkomme en mødebefaling, vil efter omstændighederne kunne straffes for rømning.

Jfr. således f. eks.: ØLD af 17/5 1943 nr. 281/43: En menig anset efter M.S. § 43 og vpl. § 41 stk. 2 med hæfte i 40 dage for at være udeblevet efter indkaldelse i den hensigt at unddrage sig militærtjenesten i længere ubestemt tid og for at være flyttet uden at foretage anmeldelse herom til lægdsmyndighederne. ØLD af 1/9 1947 nr. 317/47: En menig anset efter M.S. § 43 og vpl. § 41 med streng arrest i 10 dage for at have undladt at holde udskrivningsmyndighederne underrettet om sin bopæl og derved unddraget sig militærtjeneste i 9 år. U.f.R. 559/1948. ØLD 13/1 1948 nr. VII 479/47: En menig anset efter M.S. § 43 og vpl. § 44 med streng arrest i 10 dage for i den hensigt at unddrage sig sin militære tjenestepligt for længere ubestemt tid at være udeblevet efter indkaldelse i ca. 8 måneder og for i samme tidsrum at have opholdt sig i udlandet uden fornøden tilladelse.

ØLD 4/5 1961 VIII nr. 78/61: En vpl., der under en tidligere indkaldelse var straffet adskillige gange og hjemsendt på grund af straf og som nu var kasseret på

grund af homoseksualitet, anset efter M.S. § 43, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have undladt at efterkomme indkaldelsesordre.

Uberettiget indkaldelse.

Forudsætningen, for at der kan blive tale om straf for rømning, er at indkaldelsen har været lovlig. Sag vil ikke kunne gennemføres, såfremt gerningsmanden er indkaldt uberettiget, f. eks. fordi han ifølge værnepligtslovens § 3 ikke er berettiget til at aftjene værnepligt.

U.f.R. 996/1942. ØLD 18/6 1942: En tiltalt, der var idømt 3 måneders fængsel og derefter tildelt i medfør af B.S. § 89 andre 3 måneders fængsel, ansås for udelukket fra tjeneste ved hæren, da en samtidig påkendelse af de forhold, der lå forud for den første dom, ville have medført højere straf end 4 måneders fængsel. Han kunne derfor ikke straffes for rømning.

Tilsvarende problem har foreligget, hvor en person, der var udelukket på grund af dom på 4 måneders fængsel eller derover ved ekspeditionsfejl var indkaldt. Sådanne fejl opdages som regel først, når den pågældende forser sig så groft, at straffeattest rekvireres med henblik på straffesagens indbringelse for domstolene. Disse tilfælde løses normalt ved tiltalefrafald og omgående hjemsendelse, såfremt der ikke er tale om overtrædelse af andre love end M.S. Tilsvarende problemer vil formentlig i fremtiden vanskeligere komme til at foreligge, idet det må antages, at den udformning, som værnepligtslovens § 3 har fået ved l. 210 11/6 1954, hvorefter det er sessionen, der skal afsige kendelse om, hvorvidt en dom på 5 måneders fængsel eller derover, skal udelukke en værnepligtig fra tjeneste i forsvaret, dels vil medføre, at den mand, der er udelukket, selv er klar over dette, dels vil medføre, at afgørelsen af udelukkelsesspørgsmålet fremtidig er unddraget de ordinære domstoles afgørelse, hvorhos det må antages, at udelukkelsen først får virkning fra det øjeblik, da sessionen afsiger sin kendelse herom, således at der fremtidig ikke kan tales om uberettiget indkaldelse, selv om en person, der er straffet med 5 måneders fængsel eller derover, indkaldes uden at sessionen har taget stilling til spørgsmålet om udelukkelse. Kun i de tilfælde, hvor en mand, har været idømt arbejdshus, sikkerhedsforvaring eller psykopatforvaring – tilfælde, der i disse unge aldersklasser er sjældne – og hvor udelukkelse efter værnepligtslovens § 3 er absolut, levnes der nu plads for de ordinære domstole til at tage stilling til udelukkelsesspørgsmålet. Derimod kan det tænkes, at domstolene på andre områder kan komme til at tage spørgsmålet om, hvorvidt en person er indkaldt med rette, op til prøvelse, f. eks. spørgsmålet om, hvorvidt en person, hvis egentlige tilhørsforhold er færøsk eller grønlandsk, på grund af bopælsforandring, er indkaldt med rette. Spørgsmålet ses ikke at have foreligget til prøvelse for domstolene. Disse vil formentlig også i denne henseende være bundet af sessionens afgørelse, hvis sessionen udtrykkeligt eller forudsætningsvis har taget stilling til spørgsmålet. Den formulering, som

værnepligtslovens § 3 nu har fået, vil medføre, at det fremtidig ikke vil være muligt for en mand at gennemtvinge sin udelukkelse fra tjeneste i forsvaret gennem begåelse af kriminelle handlinger. Udelukkes kan det imidlertid ikke – navnlig ikke i krigstid, – at enkelte søger denne udvej, og man må da eventuelt modvirke denne tendens ved at bruge sådanne folk til arbejder, der ikke er mindre farlige og ikke mindre ubehagelige, end den egentlige fronttjeneste.

Med hensyn til beregningen af tidsrummet for rømningen bemærkes, at dette løber fra det øjeblik, da gerningsmanden fjerner sig fra eller udebliver fra sin afdeling, og til det øjeblik, han atter afleveres eller vender tilbage til afdelingen eller til anden kompetent militærmyndighed (det sidste har navnlig betydning, hvis gerningsmanden er agterudsejlet fra et skib, der er gået på togt), medens anholdelsestidspunktet normalt ikke spiller nogen rolle i denne henseende. Derimod må det erindres, at fristen for fremstilling i grundlovsforhør løber fra det øjeblik, da den pågældende sættes under anholdelse, selv om dette sker ved politiets foranstaltning. Af hensyn til beregningen af eftertjenesten (§ 46) er det vigtigt, at fraværelsens varighed nøje fastslås i dommen eller i straffens formulering. Man bør sikre sig, at rigtigheden erkendes af den skyldige.

Rømning til fjenden.

Når rømning til fjenden straffes særlig hårdt, er grunden den, at selve den oplysning, der ligger i at få at vide, at en bestemt afdeling ligger på dette sted, kan være af stor værdi for fjenden, og at den, der rømmer på denne måde, gør sig skyldig i en så mistænkelig handling, at det er berettiget at møde den med en meget skarp straffetrusel.

§ 44.

Den, som ulovligt, men uden rømningshensigt, fjerner sig eller udebliver fra den militære afdeling, til hvilken han hører eller er indkaldt, straffes med arrest eller med fængsel indtil 6 måneder, i krigstid indtil 2 år.

Efter denne bestemmelse straffes enhver, der ulovlig har fjernet sig eller er udeblevet fra sin afdeling, men selv melder sig tilbage, i fredstid inden 3 dage, i krigstid inden 24 timer.

U.: § 45. L. 1881 §§ 92 og 97–98. K.S. B. 25/41, 25 a og b.

Efter denne paragraf straffes enhver udeblivelse, der ikke er absolut undskyldelig, og hvor rømningshensigt ikke er bevist.

Ved udmåling af straf for en af de korte udeblivelser bør naturligvis hensyn tages til, om der foreligger en bevidst sætten sig ud over pligten til rettidigt at være tilbage, eller i klasse dermed grovt sløseri, eller om undskyl-

dende omstændigheder foreligger. Herved erindres § 11. Straffrihed i disse sager på grund af uagtsomhed vil dog meget vanskeligt kunne tænkes, idet der efter forholdets natur (jfr. § 63) påhviler den militære en meget streng pligt til at sørge for, at han er i stand til at møde i rette tid. Lægger han sig til at sove, sker det på egen risiko for, at de trufne vækkeforanstaltninger ikke glipper. Ved valg af tidspunkt for tilbagerejsens begyndelse bør altid regnes med de ret sædvanlige mindre forsinkelser i driften af offentlige befordringsmidler, eller hyppigt indtræffende småuheld såsom punkteringer for cykler eller motorkøretøjer jfr.:

ØLD 22/11 1961 VIII nr. 329/61: En menig, der tidligere var straffet arbitrært tre gange, anset efter M.S. §§ 44 og 54, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for at være kommet 14 minutter for sent i kvarter, fordi han kom for sent til en bus og derfor måtte køre på knallert, der løb tør for benzin, samt for at have forladt tjenestestedet, skønt han var beordret som beredskabsvagt.

For forsinkelser med offentlige befordringsmidler bør soldaten sikre sig bevis på ankomststationen eller fra rutebilchaufføren. Rammes soldaten af et alvorligere uheld hvorved han hindres i at komme rettidigt, bør han sørge for, så snart det er ham muligt, at give tjenestestedet underretning herom, jfr.:

ØLD 20/8 1959 IV nr. 173/59, U.f.R. 937/59: En menig, der på vej til sit tjenestested sprængte kæden på sin motorcykle, fordi han måtte bremse hårdt op for at undgå at påkøre en cyklist, og som derefter kom for sent, blev, da han havde underrettet sit tjenestested telefonisk om uheldet inden mødetidspunktet, og da han mødte snarest muligt, frifundet for tiltale efter M.S. § 44.

Forudsætningen for, at en sådan undskyldning kan godtages, er imidlertid, at køretøjets stand er sådan, at det kan anses som forsvarligt, at soldaten har forladt sig på, at han kunne komme frem i rette tid, og at uheldet indtræffer på et sådan tidspunkt, at det under hensyn til afstanden til tjenestestedet m. v. må antages, at der havde været rimelig tid for soldaten til at nå frem.

Jfr. ØLD 18/12 1962 IV nr. 357/62, hvor en menig bl. a. blev anset efter M.S. § 63 for at være kommet ca. 1 time for sent, angiveligt fordi hans automobil ikke kunne starte, uanset at tiltalte havde givet telefonisk meddelelse herom til sit tjenestested og havde begivet sig af sted med først afgående tog.

Med hensyn til praksis kan følgende landsretsdomme anføres:

Almindelig udeblivelse.

U.f.R. 180/1938. ØLD 1/11 1937: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 44 med fængsel i 8 dage for undvigelse fra den militære arrest. Kbh. byret havde anvendt 6 dages skærpet arrest.

U.f.R. 180/1938 note 1. ØLD 5/11 1937 nr. I 451/37: En vpl., der tidligere var straffet 2 gange for overtrædelse af M.S. § 44 anset efter denne bestemmelse med vagtarrest i 8 dage for at være mødt $2^1/_2$ time for sent efter landlov. Straffen fastsat til vagtarrest, da kvarterarrest ville bortfalde ved den nært forestående hjemsendelse.

ØLD 9/12 1938 nr. 458/38: En vpl. straffet bl. a. for overtr. af M.S. § 44 for at være mødt 6 minutter for sent efter landlov. Cit. ved § 48.

VLD 11/1 1940 nr. 1138/39: En underkorporal frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 44 for på en fredag uden tilladelse at være rejst fra kasernen til en anden by og derefter først meldt sig tilbage kl. 0020 i stedet for kl. 2200, da det var oplyst, at der ikke var meddelt ham noget forbud mod at forlade kasernen på fredage, og det forhold, at han havde meldt sig for sent tilbage, ikke med sikkerhed sås at være omfattet af tiltalen.

ØLD 18/10 1945 nr. 298/45: En konstabel, der under falsk foregivende skaffede sig tjenestefrihed, og som derefter udeblev i 2 dage, straffet efter M.S. §§ 44 og 63.

VLD 18/12 1948 nr. 3440/47: En menig anset efter M.S. §§ 44, 48 og 63 med streng arrest i 8 dage for at være udeblevet i ca. 3 døgn og for at have absenteret sig i 18 timer, for at have undladt at efterkomme en befaling om at vende tilbage til afdelingen efter tjenestefrihed til et angivet tidspunkt og for at være indpasseret ad ulovlig vej.

ØLD 21/6 1949 nr. I 341/49: En vpl. anset efter M.S. §§ 44 og 48 med streng arrest i 20 dage for tre udeblivelser og for at have undladt at efterkomme en befaling om at rejse fra København til Frederiksværk.

ØLD 26/2 1949 nr. 194/48: En 43 årig kvartermester anset efter M.S. §§ 44, 48, 63, 65 og 66 stk. 1 og 2, jfr. M.S. § 21 stk. 2 med skærpet arrest i 20 dage for at have vist sig synlig beruset i uniform på offentligt sted, for at være udeblevet fra sin vagt, for at have forladt befalet opholdssted, samt for at have undladt at efterkomme mødebefaling og være udeblevet gentagne gange uden at sende sygemelding og uden lovligt forfald.

ØLD 21/6 1949 nr. 341/49: En vpl. anset efter M.S. §§ 44 og 48 med streng arrest i 20 dage for at være udeblevet tre gange henholdsvis i 1, 22 og 41 døgn, samt for ikke at have efterkommet en rejseordre.

VLD 30/3 1951 nr. 144/51: En menig anset efter M.S. § 44 med skærpet arrest i 6 dage for at være udeblivet efter orlov, indtil han 9 timer senere meldte sig til politiet, da han havde erfaret, at han var efterlyst.

VLD 19/9 1951 nr. 1191/51: En menig, der forud, for tyveri, var idømt en betinget straf af fængsel i 60 dage, anset efter M.S. § 44 og B.S. § 285 jfr. § 276 sammenholdt med § 57 med en fællesstraf af fængsel i 120 dage for at være udeblevet efter nattegn i ca. 18 timer og for at have tilegnet sig nogle genstande, der tilhørte kammeraterne på kasernen.

ØLD 11/2 1952 nr. 23/52: En vpl. anset efter M.S. § 44 med streng arrest i 15 dage for at være udeblevet i ca. 100 dage efter landlov, hvorefter han meldte sig tilbage.

ØLD 28/3 1952 nr. XI 41/52: En fyrbøder anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 8 dage for at være udeblevet i 1 døgn og for ikke rettidig at have indsendt sygemelding. Under hensyn til særlig foreliggende omstændigheder (dødsfald i nær bekendtskabskreds) udsattes straffens afsoning på de i M.S. § 33 ommeldte betingelser, uanset at det var oplyst, at der kun var ganske få dage tilbage af tiltaltes tjeneste.

ØLD 21/8 1952 nr. 262/52: En vpl., der tidligere en gang var straffet for udeblivelse, anset efter M.S. § 44 med kvarterarrest i 15 dage for at være udeblevet i 2 timer angivelig på grund af et ildebefindende.

ØLD 30/9 1952 nr. 718/52: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med hæfte i 40 dage for at være udeblevet flere gange herunder i et tilfælde at have forladt tjenestestedet, skønt der var nægtet ham tilladelse hertil, og for som brandvagt at have begyndt ronderingen et kvarter for sent, idet det herved blev antaget, at brandvagten selv måtte drage omsorg for at blive vækket, samt for at have undladt at stå op til befalet tid.

VLD 17/4 1953 nr. 560/53: 3 menige, der deltog i en demonstrationsmarch i anledning af regeringens beslutning om, at kun nogle af hærens afdelinger skulle

have 18 måneders tjenestetid, straffet for overtrædelse bl. a. af M.S. § 44, medens 3 andre menige, der havde nattegn, og som ligeledes deltog i demonstrationsmarchen, og som med magt blev standset og ført tilbage til kasernen inden udløbet af nattegnet, blev straffet bl. a. for overtrædelse af M.S. § 44, jfr. B.S. § 21. En menig, der havde udvist særlig stor aktivitet ved demonstrationens iværksættelse og gennemførelse, desuden straffet for medvirken til overtrædelse af M.S. §§ 44 og 53.

Herudover findes følgende domme:

ØLD 4/9 1942 nr. 459/42, ØLD 19/12 1942 nr. 719/42, ØLD 22/5 1946 nr. 174/46, ØLD 28/8 1947 nr. I 342/47, VLD 18/2 1948 nr. 41/48, VLD 1/12 1948 nr. 2529/48, VLD 15/12 1948 nr. 2704/48, ØLD 19/1 1950 nr. 655/49, VLD 18/4 1950 nr. 1735/49, ØLD 9/6 1950 nr. 79/50, ØLD 1/11 1950 nr. 321/50, ØLD 24/10 1951 nr. 216/51 og ØLD 25/2 1954 nr. VIII 29/54. ØLD 1/6 1954 nr. VII 66/54.

Efter 1954 er følgende domme tilkommet:

ØLD 29/10 1955 V nr. 333/55: En menig, der for at unddrage sig udkommando med et orlogsskib udeblev 1 døgn efter landlov og som havde undladt at tilbagebetale rejsepenge, der var udbetalt ham, for at han kunne rejse til skibet, blev arbitrært anset med 30 dages kvarterarrest for overtrædelse af M.S. §§ 44 og 63. Denne afgørelse stadfæstedes ved underrettens dom, dog at straffen, under hensyn til at den menige skulle hjemsendes kort tid efter domsafsigelsen, blev fastsat til vagtarrest i 10 dage. Ved landsrettens dom blev denne straf i medfør af M.S. § 27 om sat til hæfte i 10 dage.

ØLD 29/10 1955 nr. 000/55: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44 med hæfte i 20 dage for at være udeblevet 4 døgn 15 timer.

ØLD 16/11 1955 V 332/55: En menig kvarterarrestant, der forlod kasernen og forsøgte at udpassere gennem adgangskontrollen ved holmen ved at forevise en kammerats landlovskort anset med 15 dages vagtarrest efter M.S. §§ 44, 63 og 69.

ØLD 27/1 1956 VIII nr. 361/55: En sergent straffet bl. a. efter M.S. § 44 for at være mødt 2 timer for sent efter nattegn.

ØLD 14/2 1956 III nr. 486/55: En korporal straffet bl. a. efter M.S. § 44.

VLD 7/4 1956 II nr. 470/56: En nu hjemsendt konstabel anset efter M.S. §§ 44 og 63, stk. 1, jfr. § 27, stk. 1, for i 4 tilfælde at være udeblevet fra sin afdeling i alt $13^1/_2$ time, samt for efter nattegn at være mødt 5 minutter for sent. Straffen fastsat til 10 dagbøder à 5 kr.

ØLD 7/5 1956 X nr. 116/56: En menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65 med en fællesstraf af 20 dages vagtarrest (arb. betinget straf på 15 dages vagtarrest) for, skønt hørende til vagtdelingen, at have fjernet sig fra tjenestestedet ad ulovlig vej og været fraværende i nogle timer.

ØLD 13/6 1956 VIII nr. 158/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at være udelbevet i $1^1/_2$ døgn efter landlov og herved unddraget sig befalet tjeneste.

ØLD 9/8 1956 X nr. 210/56: En hjemsendt menig, der tidligere var straffet med 15 dages vagtarrest efter § 44, anset efter M.S. §§ 44 og 48 med hæfte i 15 dage for at være udeblevet i ca. 3 døgn og for undladelse af at efterkomme en foresat fenriks telefoniske ordre om straks at melde sig tilbage, hvilken ordre blev givet, da han havde været fraværende i ca. $1^1/_2$ døgn.

ØLD 21/9 1956 V nr. 288/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63, 47 og 44 for henholdsvis at være kommet tre minutter for sent, for i forbindelse med afhøring herom i flere militæres nærværelse at være trådt af på bevidst langsom og respektstridig måde og for at være mødt 1 time 25 minutter for sent.

ØLD 24/9 1956 II nr. 255/56: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 44 for 9 timers udeblivelse.

VLD 12/12 1956 II nr. 1521/56: En flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 44, 53, 65, stk. 1, og 66, stk. 2, samt B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276, med

en fællesstraf af fængsel i 7 måneder for at have været ulovlig fraværende i 4 tilfælde op til 2 døgn, for at have drukket spiritus på tjenestestedet og for uden tilladelse at have forladt dette skønt hørende til vagtdelingen samt for tyveri fra forplejningsmagasinet af effekter til en værdi af 68 kr.

ØLD 20/12 1956 III nr. 460/56: En menig anset efter M.S. §§ 43, 44 og B.S. § 285, jfr. § 276, med en fællesstraf på fængsel i 8 måneder (4 mdr. fængsel bet.) for at være udeblevet i 8 dage, udeblevet i 14 dage i den hensigt at unddrage sig tjenesten længst muligt, rejst på lørdag-søndagsorlov uden tilladelse og for på kasernen at have begået to tyverier hver på ca. 10 kr.

VLD 15/2 1957 I nr. 2017/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 69, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have brudt kvarterarrest og været ulovlig fraværende fra afdelingen.

VLD 23/2 1957 II nr. 103/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 66, stk. 2, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 35 kr. for ulovlig fravær i 12 og ca. 18 timer og for herunder at have vist sig synlig beruset i uniform.

ØLD 14/5 1957 V nr. 127/57: Tre nu hjemsendte menige anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med henholdsvis 8 dagbøder à 20 kr. (tidligere ustraffet) og to gange 7 dages hæfte (tidl. straffet med 8 dages kvarterarrest).

ØLD 8/7 1957 III nr. 174/57: En menig blev efter sin hjemsendelse anset efter M.S. §§ 44, 49 og 63, jfr. § 27, og B.S. § 291, stk. 1, med hæfte i 20 dage for at have været ulovlig fraværende fra sit kvarter i ca. 2 timer, for at have drukket øl på en sygestue på Københavns Militærhospital og der været synlig beruset, for samme-steds at have truet en civil kvartermester, der var foresat for ham, med en barberkniv, da kvartermesteren ville fratage ham en flaske øl, og for at have beskadiget inventaret i to arrestceller, som han var indsat i.

ØLD 18/8 1957 V nr. 278/56: En menig, der ved skødesløshed mistede sit landlovskort, som udeblev 2 gange i ca. 3 døgn og 2 gange i nogle timer og som gentagne gange havde unddraget sig udstikningsmønstringen og havde forstukket sig i arbejdstiden blev herfor efter sin hjemsendelse anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 40 dage.

ØLD 17/9 1957 VII nr. 249/57: En for ulovligt fravær flere gange tidligere straffet, nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for i to tilfælde at have været fraværende fra sin militære afdeling i noget under $1^1/_2$ døgn, for at have unddraget sig befalet tjeneste i $4^1/_2$ time og for ikke at være mødt til appel.

VLD 18/11 1957 VII nr. 1475/57: En for ulovlig udeblivelse gentagne gange tidligere straffet menig anset efter M.S. § 44, stk. 1, med fængsel i 3 mdr. for 2 gange ulovligt at have fjernet sig fra sin afdeling henholdsvis i 5 og 3 døgn.

ØLD 20/12 1957 V nr. 458/57: En flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 44, 66 og 67 med vagtarrest i 35 dage for to gange at være udeblevet henholdsvis i $1^1/_2$ døgn og i 4 timer, for at have vist sig synlig beruset i uniform og gjort sig skyldig i offentlig uorden samt mødt beruset til tjeneste.

ØLD 21/12 1957 V nr. 389/57: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 47, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at være mødt henholdsvis $5^1/_2$ og $1^1/_2$ time for sent efter landlov, for at være ureglementeret påklædt og optrådt ukorrekt overfor en skildvagt.

VLD 15/1 1958 VI nr. 1605/57: En math anset efter M.S. §§ 44 og 63, stk. 1, med vagtarrest i 14 dage for at have bortfjernet sig fra kasernen i 18 timer og derved unddraget sig befalet tjeneste samt for at have tiltalt en foresat overfenrik ukorrekt.

ØLD 19/2 1958 V nr. 34/58: En vpl. anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, stk. 1, og 49 med fængsel i 60 dage for at have nægtet at efterkomme en vagtassistents ordre om at tørne ud, for at have fremsat respektstridige udtalelser og trusler om vold overfor denne samt for at være mødt henholdsvis 9 dage og 4 timer for sent efter landlov.

ØLD 16/4 1958 IX nr. 73/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at være udeblevet i ca. $1^1/_2$ døgn. Udtalt, at en militært betinget straf, der ikke var taget i betragtning ved en arbitrær afgørelse, hvor der i henhold til M.S. § 33 burde have været fastsat en fællesstraf, måtte antages at være bortfaldet.

ØLD 24/6 1958 V nr. 145/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for i tre tilfælde at have nægtet at efterkomme en foresats tjenstlige ordrer og for i to tilfælde at have besvaret ordrerne på ukorrekt måde og for at være udeblevet henholdsvis 21 timer, 2 døgn 8 timer og ca. $^1/_2$ time.

ØLD 25/6 1958 V nr. 174/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med 10 dagbøder à 15 kr. for at være udeblevet henholdsvis i godt 3 døgn og i 6 timer.

ØLD 11/7 1958 VII nr. 205/58: En nu hjemsendt menig, der under tjenesten var straffet 5 gange arbitrært og to gange ved dom, anset efter M.S. §§ 44, 48 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 25 dage for at have været ulovlig fraværende i henholdsvis $2^1/_2$ time, 1 døgn og i 16 timer, for at have nægtet at efterkomme en foresat sergent og en foresat løjtnants ordre, for at have forbrugt udbetalte rejsepenge, som han havde sparet ved at foretage en beordret rejse „på tommelfingeren", samt for at være kommet 1 time for sent i kvarter.

ØLD 3/10 1958 V nr. 241/58: En menig, der tidligere var straffet to gange arbitrært og en gang ved dom for ulovlig fravær, anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 10 dage for at være mødt 8 timer 50 minutter for sent efter landlov.

ØlD 20/10 1958 V nr. 298/58: En nu hjemsendt menig, der var kasseret på grund af sjælelige afvigelser, og som under tjenesten var straffet 3 gange arbitrært for ulovlig fravær og brud på kvarterarrest og som var idømt 3 mdr.s fængsel for overtr. af M.S. §§ 43 og 63, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have været ulovlig fraværende i 6 døgn 5 timer og 20 minutter.

ØLD 19/11 1958 IX nr. 361/58: En menig, der tidligere var straffet 2 gange arbitrært og 1 gang ved dom bl. a. for ulovligt fravær, anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 25 dage for at være ulovligt fraværende i henholdsvis 1 døgn 23 timer 45 minutter og i 16 timer.

ØLD 1/12 1958 V nr. 305/58: En tidligere 5 gange arbitrært straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44 med hæfte i 25 dage for ulovlig fravær i 10 minutter og i 1 døgn 22 timer 35 minutter.

ØLD 5/12 1958 V nr. 337/58: En menig, der under sin tjeneste var straffet 6 gange arbitrært blev efter sin hjemsendelse anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 5 dage for at være mødt 3 timer for sent efter tilstået nattegn og for ikke at have meldt sig tilbage.

ØLD 10/12 1958 V nr. 386/58: En menig, der var straffet 5 gange for overtr. af M.S., anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 15 dage for at være mødt henholdsvis 32 minutter og 1 time for sent efter landlov.

VLD 28/1 1958 VI nr. 1955/58: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 44 for at være mødt henholdsvis 10 timer og 35 minutter for sent.

ØLD 10/2 1959 IV nr. 392/58: En for ulovlig fravær tidligere 3 gange arbitrært straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 60 dage for at have været fraværende fra sin afdeling i 38 dage og herunder båret civil påklædning.

VLD 16/2 1959 I nr. 4/59: To hjemsendte menige anset med dagbøder bl. a. for overtr. af M.S. § 44, jfr. § 27, for uden tilladelse at have fjernet sig fra tjenestestedet i ca. $3^1/_2$ time.

ØLD 22/4 1959 V nr. 94/59: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for at være udeblevet efter landlov i henholdsvis 23 timer 55 minutter, 1 time 15 minutter og i 1 time.

VLD 23/5 1959 II nr. 480/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 44, jfr. § 27, stk. 1, med 10 dagbøder à 25 kr. for at have byttet vagt uden tilladelse og for at være mødt 2 minutter og 2 timer for sent til befalet vagttjeneste og for at være mødt 10 minutter for sent til befalet fremmøde.

ØLD 26/5 1959 I nr. 182/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at være mødt henholdsvis 1 time 10 minutter og 2 timer for sent efter landlov og for at være stillet til afhøring iført ureglementerede sokker.

ØLD 19/6 1959 V nr. 184/59: En enig, der tidligere 6 gange arbitrært var straffet for overtr. af M.S., anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 44 og 69 med vagtarrest i 30 dage for ikke at have efterkommet en ordre om at møde på kompagnikontoret, for ulovligt at have forladt kasernen i 2 døgn 8 timer, skønt han skulle have haft beredskabsvagt, og for at have brudt kvarterarrest.

ØLD 24/6 1959 V nr. 183/59: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 18 dage for at være udeblevet efter landlov i 6 døgn 22 timer 50 minutter, for at være mødt 10 minutter for sent til mønstring, for ikke at være tørnet ud efter udpurring og for ikke at være stillet i foreskreven påklædning (gymnastiksko).

ØLD 14/8 1959 V nr. 186/59: En tidligere for udeblivelse straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at være udeblevet henholdsvis i 8 minutter, 1 time 30 minutter og 1 time 45 minutter.

ØLD 20/8 1959 IV nr. 163/59: En nu hjemsendt math, der under sin tjeneste 4 gange var straffet med vagtarrest, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for ulovlig fravær i 10 dage 19 timer.

ØLD 11/9 1959 V nr. 208/59: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 47 og 44 med vagtarrest i 40 dage for trods gentagen udpurringer ikke at være tørnet ud og herunder fremsat ukorrekte udtalelser overfor den udpurrende oversergent, samt for at være udeblevet 1 døgn 17 timer 45 minutter og for at være agterudsejlet og anholdt af politiet efter et ulovligt fravær på 7 dogn 17 timer 55 minutter.

ØLD 14/10 1959 V nr. 123/59 (U.f.R. 252/1960): En hjemsendt oversergent straffet bl. a. for overtr. af M.S. § 44 for at have været ulovlig fraværende i 9 timer efter landlov.

ØLD 3/11 1959 V nr. 311/59: En menig, der under sin tjeneste tre gange var straffet for ulovligt fravær, blev efter sin hjemsendelse anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for at være udeblevet i 11 timer og i 1 time 45 minutter.

ØLD 3/11 1959 V nr. 308/59: En menig anset efter M.S. §§ 44, 66, stk. 2, og 63 med vagtarrest i 40 dage for at være udeblevet henholdsvis i 2 døgn 18 timer 30 minutter, 1 døgn 10 timer 45 minutter og i 15 minutter ,for at være udeblevet 5 timer indtil han blev anholdt på gaden synlig beruset, for at være mødt i ureglementeret påklædning til mønstring og for to hange at have forstukket sig under tjenesten.

ØLD 3/11 1959 V nr. 314/59: En hjemsendt menig, der bl. a. var udeblevet indtil han blev anholdt efter forløbet af 22 døgn 10 timer 30 minutter straffet herfor efter M.S. § 44. Citeret ved § 43.

ØLD 4/11 1959 V nr. 285/59: En fem gange tidligere for ulovlig fravær straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at være udeblevet efter landlov i henholdsvis 20 timer og i 1 time 5 minutter.

ØLD 13/11 1959 II nr. 326/59: En menig, der tidligere var idømt 3 mdr.s fængsel betinget, og som under sin tjeneste arbitrært var anset med vagtarrest i 10 dage betinget, nu i medfør af B.S. § 57 og M.S. § 33, stk. 2, anset efter M.S. §§ 44, 66, stk. 2, 67, 47 og 48, stk. 1, og 63 samt B.S. § 285, jfr. § 276, med en fællesstraf af fængsel i 7 måneder for at være udeblevet til han efter 1 døgn 9 timer blev afhentet, for i to tilfælde at have været synlig beruset i uniform uden for tjenesten, for at have nægtet at efterkomme togpersonalets anvisninger, for at have været ureglementeret påklædt og kun trevent at have efterkommet en løjtnants ordre om at bringe sin påklædning i orden, nægtet at efterkomme løjtnantens anvisninger bl. a.

om at rette op og opgive navn og nr., samt fremkommet med respektstridige udtalelser overfor løjtnanten, for at være udeblevet i 3 timer, i 1 time 5 minutter, i 8 timer og 1 time 10 minutter og for ikke at være stået op om morgenen ved eftervisiteringen, samt for fra en civilperson at have stjålet en tegnebog med 180 kr.

ØLD 28/1 1960 VIII nr. 412/59: En korporal, der forlod sit tjenestested under urigtig angivelse af at være i besiddelse af sit landlovskort anset efter M.S. § 45, jfr. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage.

VLD 17/2 1960 II nr. 1002/59: En tre gange tidligere straffet menig anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 20 dage for ulovligt fravær i 2 døgn 3 timer 45 minutter.

ØLD 25/3 1960 V nr. 77/60: En nu hjemsendt vpl., der tidligere var straffet to gange ved dom og 3 gange arbitrært for overtr. af M.S., og som nu var udeblevet 1 døgn 6 timer anset med 15 dages hæfte efter M.S. § 44, jfr. § 27.

ØLD 3/5 1960 V nr. 137/60: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 15 dage for at være udeblevet i henholdsvis 13 timer 15 minutter og i 1 time 55 minutter samt for trods gentagne ordre til delingen om at tie at have talt under march.

ØLD 7/9 1960 IX nr. 241/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 66, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for efter at have sovet over sig at være mødt 1 time 37 minutter for sent efter landlov, for at have undladt at tørne ud efter udpurring, således at han ikke mødte til mønstring og for at have vist sig synlig beruset i uniform under landlov.

ØLD 23/9 1960 VII nr. 244/60: En menig bl. a. anset efter M.S. § 44 for ulovligt fravær i ca. 7 døgn. Spm. om varetægtsarrest se M.R. § 29.

ØLD 5/10 1960 V nr. 297/60: En nu hjemsendt menig, der udeblev i 38 dage, indtil han selv meldte sig tilbage, og som under udeblivelsen havde båret civil påklædning, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 40 dage.

ØLD 27/9 1960 III nr. 264/60: En nu hjemsendt menig, der tidligere flere gange var straffet, anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 25 kr. for at være mødt 17 minutter for sent efter landlov og for kort efter at have forladt tjenestestedet ad ulovlig vej og skønt hørende til beredskabsvagten været ulovligt fraværende i $3^1/_2$ time.

ØLD 1/11 1960 X nr. 318/60: En adskillige gange tidligere straffet menig anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 10 dage for at være udeblevet ca. 23 timer efter landlov.

ØLD 21/11 1960 V nr. 368/60: En 8 gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 40 dage for ulovligt fravær i 24 dage og for at have båret civil påklædning i dette tidsrum.

ØLD 30/11 1960 VIII nr. 331/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have nægtet at klæde om til gymnastik og for at have været ulovligt fraværende i ca. 13 døgn og herunder båret civil påklædning.

ØLD 16/1 1961 V nr. 395/60: En vpl., der var kasseret på grund af tilbøjelighed til ildebefindende og besvimelser, men som nu ernærede sig som frisørsvend, anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at være mødt 6 timer 30 minutter for sent efter spadseretilladelse, for at have afkøbt en anden vpl. et landlovskort, der tilhørte en nu hjemsendt vpl., og for at have forladt kasernen i ca. 12 timer, skønt han hørte til vagtstyrken.

ØLD 8/3 1961 V nr. 27/61: En nu hjemsendt menig, der var straffet arbitrært 8 gange heraf 5 gange for forsildemøde eller udeblivelse, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for ulovligt fravær i 1 døgn 18 timer.

ØLD 10/3 1961 V nr. 68/61: En nu hjemsendt menig, der tidligere var straffet 2 gange arbitrært og 1 gang ved dom for overtr. af M.S., anset efter M.S. §§ 44, 47, 48 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at være mødt henholdsvis 55, 30 og 60 minutter for sent, for at være udeblevet fra en mønstring, for at have lagt sig

til at sove i arbejdstiden og for ikke straks at have efterkommet en foresats ordre om at gå i arbejde samt svaret igen på upassende måde.

ØLD 10/3 1961 IV nr. 43/61: En nu hjemsendt flere gange tidligere for ulovligt fravær straffet menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have været ulovligt fraværende i ca. 5 dage.

ØLD 20/3 1961 V nr. 46/61: En nu hjemsendt flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at være mødt 15 minutter for sent efter landlov og for ulovligt at være bortgået fra sin afdeling og været fraværende i 1 døgn 18 timer 10 minutter.

ØLD 21/4 1961 IV nr. 101/61: En nu hjemsendt menig anset med hæftestraf bl. a. for overtr. af M.S. § 44 for ulovligt at have forladt sin afdeling og været fraværende i ca. 8 timer.

ØLD 27/4 1961 III nr. 17/61: En korporal anset efter M.S. § 44 for at være udeblevet fra tjeneste fra kl. 0700 til tjenestens ophør kl. 1630, idet han, der havde kørt lillebil til kl. 0600 og derefter havde lagt sig for at hvile, først vågnede kl. ca. 15, hvorefter han forblev borte fra tjenesten.

VLD 26/8 1961 IV nr. 765/61: En nu hjemsendt menig, der under tjenesten var straffet arbitrært 7 gange, anset efter M.S. §§ 44 og 63 med hæfte i 12 dage for at være udeblevet i ca. 6 timer efter nattegn og for herunder at have telefoneret til vagtkommandøren og udgivet sig for sin fader og oplyst, at han lå syg i hjemmet.

ØLD 5/9 1961 III nr. 339/61: En vpl., bl. a. anset efter M.S. § 44 for efter udskrivning fra hospital at være rejst til provinsen hvor han blev anholdt efter 1 døgn og 6 timers forløb.

ØLD 29/9 1961 V nr. 290/61: En nu hjemsendt flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have været ulovligt fraværende i $11^1/_2$ døgn.

VLD 20/10 1961 II nr. 513/61: En nu hjemsendt oversergent, der arbitrært var anset med en betinget straf af vagtarrest i 30 dage, anset efter M.S. §§ 44 og 48, jfr. § 27 stk. 1, 2. punktum i. f. smh. m. § 33, stk. 3, med en fællesstraf af 40 dagbøder à 15 kr. for efter at have sovet over sig og fået afslag på en telefonisk anmodning om frihed ikke, som han var beordret til, uopholdeligt givet møde, men først mødt omtrent 2 timer senere og ialt 4 timer 30 minutter for sent.

ØLD 13/10 1961 V nr. 315/61: En menig, der havde fået afslag på en ansøgning om forlænget orlov for at kunne hjælpe sin hustru med en flytning, anset efter M.S. § 44 med kvarterarrest i 25 dage for at være udeblevet i 23 timer.

ØLD 22/12 1961 V nr. 394/61: En menig anset bl. a. efter M.S. § 44 for ulovligt fravær i 5 døgn.

ØLD 5/1 1962 VIII nr. 406/61: En menig, anset bl. a. efter M.S. § 44 for at være ulovligt fraværende i ca. 4 døgn.

ØLD 26/1 1962 V nr. 427/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 66, 67 og 44 samt efter færdselslovens § 69, jfr. §§ 16, stk. 2, og 52, jfr. M.S. § 27, med hæfte i 40 dage for i synlig beruset tilstand at have gjort sig skyldig i offentlig uorden og kørt på cykel samt for at have været ulovligt fraværende i henholdsvis 1 døgn, 50 minutter, 50 minutter, 1 døgn 23 timer 45 minutter og i 2 døgn 1 time 30 minutter.

ØLD 16/2 1962 V nr. 21/62: En menig bl. a. anset efter M.S. § 44 for at være udeblevet 23 timer 45 minutter efter landlov.

ØLD 1/3 1962 VIII nr. 53 og 54/1962: En menig bl. a. anset efter M.S. § 44 for ulovligt fravær i 17 timer 5 minutter. En anden menig ligeledes bl. a. anset efter M.S. § 44 for ulovlig fravær i 25 minutter og i 4 døgn 3 timer 30 minutter.

VLD 17/3 1962 II nr. 19/62: En menig anset efter M.S. § 44 med fængsel i 40 dage for at have været ulovligt fraværende i ca. 40 dage indtil han blev anholdt af politiet. Den menige, der flere gange tidligere var straffet for overtr. af M.S. § 44, angav som grund, at han gennem arbejde måtte skaffe penge til terminsydelser på et hus, som hans gravide hustru boede i.

VLD 28/3 1962 II nr. 102/62: En menig bl. a. anset efter M.S. § 44 for at være udeblevet fra tjeneste i 9 timer 25 minutter.

VLD 12/4 1962 VII nr. 150/62: En menig bl. a. anset efter M.S. § 44 for at have været ulovligt fraværende i ca. 3 døgn.

VLD 15/5 1962 I nr. 488/62: En menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65 med vagtarrest i 15 dage for at være mødt 15 minutter for sent til appel, for at have forladt sin vagt som stuevagt og været ulovligt fraværende i ca. 3 døgn og herved unddraget sig aftjening af en som disciplinarmiddel pålagt lørdag-søndags beredskabsvagt og for at have brudt marchdisciplinen ved som motorvognsfører under kolonnekørsel at have gjort holdt med sit køretøj ved en købmand for at købe cigaretter.

VLD 14/6 1962 VI nr. 605/62: En oversergent anset efter M.S. §§ 44 og 63 for at have været ulovligt fraværende i 8 dage og i 4 dage samt for efter at være kørt fast i sne på vejen til tjenestestedet at have undladt hurtigst muligt at give møde, således at han helt forsømte sin tjeneste den pågældende dag.

VLD 26/6 1962 II nr. 550/62: En menig bl. a. anset efter M.S. § 44 for ikke straks at være vendt tilbage til sit tjenestested efter tjenstligt ærinde.

ØLD 12/9 1962 V nr. 166/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 48, stk. 1, med hæfte i 8 dage for at have undladt at efterkomme en ordre om at rengøre en del af belægningsområdet og for i stedet ulovligt at have forladt kasernen og været fraværende i ca. 9 timer.

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 44 for at have været ulovlig fraværende i $4^1/_2$ døgn efter orlov.

Korte udeblivelser.

I praksis har der i de senere år været en tendens til at henføre de ganske kortvarige udeblivelser under M.S. § 63. Denne tendens er formentlig rigtig, hvor der er tale om absolut uforsætlige udeblivelser, selv om den ikke synes at stemme ganske med:

ØLD 9/12 1938 nr. 458/38: En vpl. straffet bl. a. for overtrædelse af M.S. § 44 for at være mødt 6 minutter for sent efter landlov. Cit. ved § 48. Da denne dom tillige omhandler andre lovovertrædelser, er præjudikatet måske ikke ganske klart. Derimod har østre landsret klart henført et tilfælde, hvor en math sov over sig, under § 44 jfr. ØLD 26/5 1952 nr. 121/52: En kystmath, der tidligere var straffet 5 gange for ulovlig fravær, anset efter M.S. § 44 med skærpet arrest i 12 dage for at være mødt ca. 2 timer for sent efter landlov, fordi han sov over sig.

ØLD 12/6 1958 X nr. 136/58: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 44 for at være udeblevet i ca. 1 time efter landlov, fordi han sov over sig.

ØLD 13/2 1959 V nr. 415/58: En nu hjemsendt menig, der under sin tjeneste flere gange var straffet arbitrært bl. a. for overtr. af M.S. § 44 med 15 dages kvarterarrest, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 8 dage for at være udeblivet i 20 minutter efter landlov, angiveligt fordi hans vækkeur gik for langsomt.

Der synes herefter næppe megen tvivl om, at der fra tiltaltes side må anføres meget vægtige indicier for, at hans udeblivelse er aldeles uforsætlig, og beviser for, at han ikke ved større aktivitet kunne have begrænset forsinkelsen, for at forholdet skal henføres under § 63 i stedet for under § 44.

Ikke sjældent søger soldater, der møder for sent at undskylde sig med, at de troede, at de havde frí længere end de i virkeligheden har haft. Det

er imidlertid en selvfølge, at det må påhvile den enkelte at sikre sig, til hvilket tidspunkt hans frihed ophører, jfr.:

VLD 1/2 1961 II nr. 739/50: En vpl., der mødte 3 timer for sent efter sygeorlov, fordi han troede, at han havde nattegn, men som ikke havde gjort noget for at undersøge dette, anset efter M.S. § 44.

Indførelse af faste friheder har ført et særligt problem ind i beregningen af udeblivelsestiden, som navnlig aktualiseres, hvor en mand forlader sit tjenestested kort tid før en fast friheds påbegyndelse. Det er her aldeles fast antaget, at forudsætningen for at en meddelt frihed kan påbegyndes, er at den pågældende er afrådt til frihed på reglementeret måde, d. v. s. at han har været til den sædvanemæssige udgangsparade eller mønstring, såfremt der ikke er meddelt ham særlig fritagelse herfor. I modstrid hermed er:

ØLD 22/6 1962 V nr. 131/62: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 10 dage for efter at være raskmeldt at have undladt at melde sig tilbage til sit tjenestested, men i stedet opholdt sig på belægningsområdet og for at have forladt kasernen ca. $1^1/_2$ time før udgangsparadens slutning og været fraværende i ca. 2 døgn ud over den tid, i hvilken han havde orlov, idet det ikke fandtes bevist, at han havde haft forsæt til at være ulovlig fraværende i den periode, i hvilken han ville have haft orlov, samt for at være mødt 14 minutter for sent i kvarter.

Denne dom har givet anledning til at værnskommandoerne har udsendt befaling om, at en meddelt orlov bortfalder, såfremt den orlovsberettigede ikke er til stede ved orlovens påbegyndelse.

Om beregningen af fraværsperioden se iøvrigt bemærkningerne ad § 43 i. f.

Sygdom.

Et særligt problem foreligger, hvor udeblivelsen hævdes at være begrundet i sygdom. Såfremt en mand bliver syg udenfor sit tjenestested, må han uopholdeligt drage omsorg for, at tjenestestedet underrettes, desuden må læge tilkaldes, for at det derved kan fastslås, at sygdommen er af en sådan karakter, at den hindrer den pågældende i at begive sig til afdelingen, jfr.:

U.f.R. 180/1938, ØLD 1/11 1937 nr. 437/37: En nu hjemsendt menig, der, medens han afsonede vagtarrest, undveg fra arresten, anset efter M.S. § 44 med fængsel i 8 dage. Den menige hævdede, at han undveg for at blive indlagt på militærhospitalet, da han led af en hudsygdom.

ØLD 1/6 1951 nr. 81/51: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 44 med en bøde på 50 kr. subsidiært hæfte i 4 dage for at være mødt 14 timer for sent efter orlov. Intet hensyn taget til den meniges påstand om at udeblivelsen skyldtes smerter i det ene knæ, som var beskadiget under tjenesten, idet disse ikke kunne antages at have udelukket ham fra at rejse.

ØLD 25/8 1953 nr. III 236/53: En proviantmath frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 44, da udeblivelsen ansås for lovlig på grund af sygdom, og der fra tjenestestedets side var begået fejl ved modtagelsen af telefonisk sygemelding.

ØLD 1/10 1954 nr. V 312/54: En vpl., der tidligere var anset med kvarterarrest i 25 dage betinget for ulovlig fravær, anset med en fællesstraf af 20 dages vagtarrest efter M.S. §§ 44 og 63 for ikke uopholdelig at have fremsendt sygemelding, da han blev syg i hjemmet, og for at være udeblevet i ca. 3 uger uden lovlig forfald omend under formildende omstændigheder.

ØLD 18/11 1955 V nr. 317/55: En nu hjemsendt vpl. anset efter M.S. §§ 44 og 63 med hæfte i 30 dage for ulovlig udeblivelse i 9, 9 og 24 døgn samt for under den anden udeblivelse ulovligt at have sat sig i besiddelse af sit landlovskort. Ved strafudmålingen toges hensyn til lægeerklæring om depressioner.

ØLD 26/6 1956 IV nr. 103/56: En nu hjemsendt menig efter M.S. §§ 47, 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have udvist grov respektstridighed overfor en tilsynsførende løjtnant, for, da han efter endt juleorlov befandt sig hos sine svigerforældre, angiveligt lidende af halsbetændelse, at have undladt som foreskrevet at søge læge eller lade sig indlægge på nærmeste militære infirmeri, idet han i stedet forblev i svigerforældrenes hjem, samt for i to tilfælde at være udeblevet fra kvarter i henholdsvis 22 timer og i 1 døgn og 6 timer.

ØLD 11/9 1957 V nr. 288/57: En korporal anset efter M.S. §§ 44 og 63 med kvarterarrest i 12 dage for at være udeblevet fra kvarter i 5 timer, under anbringende af at han var syg, og for at have nægtet at lade sig indlægge på infirmeri eller hospital.

ØLD 17/9 1957 VII nr. 266/57: En for ulovligt fravær flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for at have forladt sin garnison uden tilladelse og for at være udeblevet fra sin militære afdeling i ca. 9 døgn. Som formildende omstændighed taget hensyn til, at tiltalte var udeblevet p. gr. af mavesår.

ØLD 11/11 1957 V nr. 387/57: En menig anset efter M.S. § 44 med kvarterarrest i 20 dage for, under påberåbelse af dårlig fod (fodvorte) at være udeblevet i ca. 4 døgn.

ØLD 24/6 1958 V 155/58: En menig, der angivelig på grund af et ildebefindende mødte 25 minutter for sent anset efter M.S. § 44.

VLD 25/10 1958 I nr. 1338/58: En korporal bl. a. anset efter M.S. § 44 for uden tilladelse at have forladt sit tjenestested for at tage til Århus, hvor han ønskede sig indlagt på infirmeriet, skønt han vidste, at han i givet fald skulle melde sig til infirmeriet i Fredericia.

ØLD 26/5 1959 IV nr. 117/59: En menig, der påberåbte sig hukommelsestab, anset efter M.S. § 44 med kvarterarrest i 18 dage for at være udeblevet 22 timer 50 minutter efter orlov indtil han meldte sig til politiet i provinsen.

ØLD 22/1 1960 II nr. 258/59: En menig, der udeblev bl. a. i 4 dage og som påberåbte sig hukommelsestab anset efter M.S. § 44.

ØLD 15/11 1960 IV nr. 317/60: En flere gange straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 69, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at være forblevet i sit hjem i 5 dage, skønt hans private læge havde givet ham besked på, at han kunne tage til afdelingen, for at være udeblevet ca. 12 timer, og for som kvarterarrestant at have begivet sig til sit hjem efter at han var sendt fra tjenestestedet til Københavns Militærhospital, hvor han mødte 20 timer for sent.

ØLD 20/12 1960 IV nr. 358/60: En menig, der nu var midlertidig kasseret med henblik på fremskaffelse af tingsvidneattest for homoseksualitet, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for udeblivelse i 13 døgn og i 1 døgn, idet hans påstand om ikke at have været klar over, hvad han foretog sig, forkastedes.

ØLD 22/2 1961 VII nr. 8/61: En menig anset bl. a. efter M.S. §§ 44 og 63 for under appelfrihed at have forladt garnisonsområdet og rejst til sit hjem, hvor han lagde sig syg i ca. 3 dage uden at underrette sin afdeling.

ØLD 23/5 1961 IV nr. 407/60: En nu hjemsendt oversergent, der var anset med en betinget straf af vagtarrest i 6 dage, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med en fællesstraf af hæfte i 10 dage for på grund af depression at være udeblevet fra sin afdeling i ca. 5 dage indtil han blev afhentet på sin bopæl.

Pårørendes sygdom.

Det er stemmende hermed, at pårørendes sygdom normalt ikke vil kunne undskylde en udeblivelse. Skulle en akut sygdomssituation nødvendiggøre

en soldats forbliven i hjemmet, må underretning til tjenestestedet uopholdeligt indsendes sammen med lægeattest, men kun særdeles alvorlige tilfælde kan forventes at blive godkendt som undskyldning for udeblivelse uden forudgående tilladelse.

ØLD 25/1 1940 nr. 29/40: En menig, der forud, for tyveri, var idømt en betinget straf af fængsel i 40 dage, anset efter M.S. § 44 smh. m. B.S. § 57 med en fællesstraf af fængsel i 80 dage for at være udeblevet i 6 og senere i 33 døgn angivelig på grund af sygdom i familien.

ØLD 13/1 1950 nr. 785/49: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 44 med en bøde på 75 kr. subsidiært hæfte i 5 dage for at være udeblevet en nat på grund af hustruens sygdom, der var dokumenteret med lægeattest.

ØLD 27/3 1953: En menig, der tidligere var straffet for overtrædelse af M.S. § 44 anset efter denne bestemmelse med skærpet arrest i 10 dage for under påberåbelse af, at hans hustru var syg, at være udeblevet i 1 døgn og for at have forladt sin militære afdeling, uanset at han var beordret til vagttjeneste, og været fraværende i 1 døgn.

ØLD 15/1 1960 II nr. 428/59: En vpl., der bl. a. udeblev på grund af kærestens sygdom, hvilket blev dokumenteret ved en „almindelig sygemelding" fra en læge, anset efter M.S. § 44.

ØLD 28/1 1960 VIII nr. 404/59: En to gange tidligere straffet menig anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 8 dage for under formildende omstændigheder (hustruens upasselighed under svangerskab) at være udeblevet i 2 døgn 12 timer 45 minutter samt for at være udeblevet 12 timer 45 minutter efter er retsmøde, der ophørte kl. 11.30, idet tiltalte ikke blev hørt med en påstand om, at han havde nattegn fra kl. 16.30.

ØLD 19/9 1960 IV nr. 280/60: En nu hjemsendt menig, der under tjenesten gentagne gange var straffet arbitrært, og som havde fået afslag på ansøgning om frihed til at deltage i en hjemsendelsesfest, udeblev for at deltage i festen. Da han efter denne kom hjem til sin hustru, der var nervøs efter nedkomst fredag nat, turde hustruen ikke være alene. Den menige, der plejede at være på klinik lørdag, og som var tilstået lørdag-søndagsfrihed, forblev herefter i hjemmet, og meldte sig først tilbage efter godt 5 døgns forløb. Han mødte med en lægeerklæring om hustruens tilstand dateret dagen før udeblivelsen og ansøgte om tilladelse til at sove hjemme. Da han ikke straks fik denne tilladelse forlod han samme dag sin afdeling og udeblev i 10 dage. Han blev herfor anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 25 dage.

ØLD 23/5 1961 IV nr. 116/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for at være udeblevet fra sin afdeling i 3 døgn og herunder under en telefonsamtale med kommandobefalingsmanden at have nægtet at efterkomme dennes ordre om straks at melde sig tilbage. Den menige angav som grund for udeblivelsen, at han skulle passe moderens forretning under hendes sygdom.

ØLD 22/6 1962 V nr. 179/62: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med 14 dages vagtarrest idet han, der om natten havde passet sin hustru, der var syg i forbindelse med graviditet, sov over sig og mødte 1 time 50 minutter for sent, hvorhos han havde undladt at aflevere forskellige udrustningsgenstande til en samlet værdi af 28 kr., hvilke genstande han havde fundet.

Psykopater.

Et særligt problem har i de senere år, hvor udskrivningen af værnepligtige har været nærmest total, rejst sig med hensyn til psykopaterne. Sessio-

nernes utilstrækkelighed med hensyn til at udskille de psykisk abnorme har ført til, at der årligt indkaldes et ikke helt ubetydeligt antal personer, der ikke psykisk er i stand til at opfylde de krav, som militærtjenesten stiller, hvorfor de kasseres, men ofte når de, inden deres tilstand erkendes, at forse sig mod de militære forskrifter. Fra praksis på dette område foreligger:

ØLD 5/4 1949 nr. 61/49: En vpl., der efter at være kasseret på grund af konstitutionel psykopati var hjemsendt, anset efter M.S. § 44 jfr. B.S. § 21 og M.S. §§ 65 og 70 med hæfte i 12 dage for i tjenestetiden at have forladt kasernen skønt hørende til vagtskvarteret og for at have forsøgt at forlade Holmen uden tilladelse, samt for ved skødesløshed at have forkommet sin stortrøje.

ØLD 25/8 1961 V nr. 267/61: En menig, der var kasseret på grund af sjælelige afvigelser, og som tre gange var straffet under tjenesten, anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have været ulovligt fraværende i henholdsvis 8 og 7 døgn.

Det må dog herved bemærkes, at der i praksis er en udpræget tendens til at frafalde tiltale mod en soldat, der kasseres på grund af psykiske abnormiteter, såfremt han kun er sigtet for mindre alvorlige forseelser, navnlig hvis disse udelukkende er af militær karakter. Til grund for denne praksis ligger den betragtning, at den pågældende intellektuelle insufficens i og for sig burde være opdaget allerede ved sessionsbehandlingen, således at den pågældende overhovedet ikke havde fået lejlighed til at forse sig, såfremt sessionen havde løst sin opgave rigtigt. Det må dog her bemærkes, at sessionen således som den for tiden er tilrettelagt, ingen muligheder har for at udfinde disse tilfælde af intellektuelt underlødige individer.

Udeblivelse efter indkaldelse.

Udeblivelse efter indkaldelse til møde vil normalt blive henført under M.S. § 44, idet det kun undtagelsesvis kan bevises, at der foreligger rømningshensigt. Navnlig vil søfarende personel ofte være udsat for ret store vanskeligheder med hensyn til opfyldelse af deres mødepligt. Såfremt udmønstring er sket på en sådan måde, at den værnepligtige har haft rimelig grund til at antage, at han kunne være hjemme til mødedagen, men dette ikke er sket, af ham utilregnelige årsager, f. eks. ved skibets omdestination, vil tiltale næppe blive rejst. På lignende måde forholdes, hvis en værnepligtig, der under ophold i udlandet holder rimelig og normal forbindelse med de personer, der overfor udskrivningsmyndighederne er angivet som berettigede til at modtage indkaldelsesordren, trods dette får underetning om indkaldelsen på en sådan tid eller et sådant sted, at mødepligten rent faktisk ikke kan opfyldes. Fra praksis kan anføres:

VLD 15/1 1948 nr. 2620/47: En vpl. anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 5 dage for at være udeblevet efter indkaldelse, idet han ved mønstring på et svensk skib ikke havde betinget sig afmønstring så betids, at han kunne møde rettidig. Den vpl. havde 14 dage før mødedagen forgæves søgt afmønstring.

ØLD 8/11 1951 nr. 327/51: En menig anset efter M.S. § 44 jfr. værnepligtsloven

§ 28 stk. 1 med en betinget straf af 10 dages vagtarrest for at være udeblevet efter indkaldelse, idet han, selv om han ved sin afrejse til udlandet havde haft anledning til at tro, at hans ansøgning om udsættelse ville blive imødekommet, da han modtog meddelelse om indkaldelsesordren, måtte have forstået, at ansøgningen var afslået.

ØLD 20/2 1953 nr. 326/52: En vpl. frifundet for overtrædelse af M.S. §§ 43 eller 44, da det ikke ansås bevist, at tiltalte forsætlig havde unddraget sig sin militære tjenestepligt eller var udeblevet fra sin militære afdeling. Tiltalte blev derimod anset efter værnepligtslovens § 41 med en bøde på 100 kr. subsidiært 10 dages hæfte. Den vpl. havde ikke haft fast bopæl. Dommen synes meget tvivlsom, da den neppe har taget hensyn til bestemmelsen i værnepligtslovens (l. 123 8/6 1912) § 28, der foreskrev, at den værnepligtige, der udeblev, fordi han ikke var at finde på den bopæl, som han havde opgivet til udskrivningsmyndighederne, blev at betragte som ulovlig udeblevet.

ØLD 7/4 1954 nr. VIII 62/54: En menig, der havde rejsetilladelse til mødedagen, som han selv måtte holde sig underrettet om, anset efter M.S. § 44 og vpl. § 44 med streng arrest i 8 dage for at være udeblevet efter indkaldelse, idet han på grund af ophold i udlandet ikke havde modtaget indkaldelsesordren.

ØLD 16/9 1955 IV nr. 265/55: En menig anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 14 dage, da han, der havde rejsetilladelse til mødedagen, som han selv måtte holde sig underrettet om, udeblev efter indkaldelse, der var afleveret på hans adresse.

ØLD 17/12 1957 IV nr. 393/57: En vpl. anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 15 dage for at være udeblevet efter indkaldelse til møde ved søværnet, idet han, der tidligere var hjemsendt på grund af straf, og som derfor måtte vente genindkaldelse, desuagtet intet havde gjort for at holde sig underrettet om mødetidspunktet.

ØLD 31/3 1958 V nr. 271/57: En vpl., der måtte antages at have været uvidende om, at han skulle møde den 18/1 1956, da han den 31/12 1955 påmønstrede et skib i udenrigs fart, anset skyldig i overtrædelse af M.S. § 44, idet han efter værnepligtslovens (l. 210 af 11/6 1954) § 25 selv fandtes at være ansvarlig for, at bortrejse ikke var til hinder for at meddelelser fra myndighederne vedrørende hans værnepligt kom ham i hænde rettidig. Samme værnepligtige endvidere fundet strafskyldig efter M.S. § 44, idet han, der ved en senere indkaldelse, om hvilken han havde fået underretning, ikke havde ladet sig afmønstre så betids, at han med rimelighed kunne påregne at være i stand til at møde rettidigt. Samme vpl. endvidere fundet skyldig i overtrædelse af M.S. § 43 ved at tage hyre i oversøisk fart med et udenlandsk skib kort tid før mødedagen, som han var bekendt med. Straffen fastsat til hæfte i 50 dage.

ØLD 22/9 1959 IV nr. 247/59: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, stk. 1, med vagtarrest i 20 dage for to gange ulovligt at være udeblevet efter indkaldelse, for at have været ulovlig fraværende i ca. 2 døgn indtil han blev afhentet, samt for at have båret civil påklædning.

ØLD 8/11 1960 IV nr. 312/60: En menig, der under en tidligere indkaldelse var hjemsendt på grund af straf, udeblev efter indkaldelse til møde ved søværnet, hvorfor han, da han ca. $^1/_2$ år senere var mødt, blev anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 20 dage.

ØLD 11/4 1961 IV nr. 42/61: En værnepligtig anset efter M.S. § 44 jfr. lov nr. 210 af 11/6 1954 (værnepligtsloven) § 25 med hæfte i 14 dage for at være udeblevet efter indkaldelse, idet han var rejst til udlandet uden at meddele om sin afrejse og tilbagekomst og uden iøvrigt at drage omsorg for at hans bortrejse og bopælsforandringer ikke var til hinder for, at indkaldelsesordren kunne komme ham i hænde rettidigt.

Den omstændighed, at en værnepligtigs udeblivelse til dels skyldes hans

eget forhold, udelukker ikke fuldstændig, at hans udeblivelse kan betragtes som undskyldelig, nemlig i tilfælde, hvor han ikke selv har nogen indflydelse på de forhold, der bevirker, at hans ophold udstrækkes ud over mødedagen.

Jfr. ØLD 14/4 1939 hvor en vpl., der ved sin deltagelse i den spanske borgerkrig, var hindret i at vende hjem rettidig til genindkaldelse, blev frifundet for anklagemyndighedens tiltale efter § 44. Ved en lidt ældre dom blev en værnepligtig under lignende forhold dømt, idet han kun havde en ganske kortvarig rejsetilladelse (1 måned).

Med hensyn til praksis kan herudover anføres følgende landsretsdomme, der vedrører udeblivelse efter indkaldelse:

ØLD 29/3 1939 nr. 134/39: En hjemsendt konstabel anset efter M.S. § 44 jfr. værnepligtslovens § 44 med hæfte i 20 dage for at være udeblevet efter indkaldelse til fortsat øvelse og for at have opholdt sig i udlandet i ca. $1^1/_2$ år efter at hans rejsetilladelse var udløbet.

VLD 7/7 1941 nr. 589/41: En menig anset efter M.S. § 44 med skærpet arrest 5 dage for at være mødt 28 timer for sent efter indkaldelse til fortsat tjeneste.

VLD 19/11 1952 nr. 1640/52: En hjemsendt konstabel anset efter M.S. § 44 med hæfte i 14 dage for at være udeblevet efter indkaldelse til omskoling.

ØLD 7/4 1954 nr. VIII 62/54: En vpl., der opholdt sig i Sverige på mødedagen, og som ikke havde modtaget indkaldelse og udeblev, anset efter M.S. § 44, jfr. værnepligtslovens § 44 med 8 dages streng arrest. M.S. § 43 efter omstændighederne ikke fundet anvendelig.

Af administrativ praksis kan nævnes, at det i 1939 af generalauditøren er godkendt, at en værnepligtig, der var indkaldt til møde i 1920, men først nu fundet, og som derefter blev kasseret på session, tiltaltes under en civil straffesag.

Anvendelse af betinget straf i henhold til M.S. § 33 vil iøvrigt ofte være på sin plads i tilfælde, hvor den værnepligtige har givet møde ved afdelingen i henhold til en senere indkaldelsesordre, uden at den tidligere udeblivelse har fundet sin afgørelse, idet rekrutterne ikke kan forudsættes fuldt ud at forstå, hvilken betydning den strikte overholdelse af mødebefalingerne har. Dette kan derimod ikke være indiceret i de tilfælde, hvor den værnepligtige er udeblevet efter indkaldelse til fortsat øvelse.

Efter paragraffens andet stykke straffes enhver, der melder sig tilbage inden den der nævnte frist uden hensyn til, om bortfjernelsen oprindelig utvivlsomt er sket i rømningshensigt.

Om forældelse se § 45 a.

Om eftertjeneste se § 46.

§ 45.

Den, som unddrager sig militær tjeneste ved at påføre sig sygdom eller legemsfejl eller foregive sygdom eller benytte andre midler, der er beregnede på at skuffe myndighederne, straffes efter §§ 43–44.

U.: § 46. L. 1881 §§ 95–96.

Bestemmelsen rammer både selvlemlæstelse, f. eks. afhugning af en

finger, og den virkelige sygdomspådragelse, der sker i den hensigt at unddrage sig den militære tjeneste, og simulering. Selvlemlæstelse eller virkelig sygdomspådragelse vil vel sjældent forekomme i fredstid – se dog U.f.R. 524/1926, hvor en rekrut blev straffet efter straffelov for krigsmagten § 95 (tilsvarende M.S. § 45) for forsøg på at påføre sig legemsskade, der kunne medføre kassation, idet han huggede sig i venstre pegefinger – hvorimod simulering har større interesse. Der findes ingen landsretsafgørelser i sager efter den nugældende straffelov, formentlig på grund af de store bevisvanskeligheder, der er knyttet til sager af denne art. Under 1. verdenskrig opstod i de krigsførende lande specialister, der skaffede folk på orlov en lettere sygdom, f. eks. mavedårlighed en vis tid. Forholdet kan ligge således, at det er hensigten at unddrage sig al militærtjeneste, altså et forhold, der må sidestilles med rømning, eller således, at kun en kortere eller længere tids fraværelse er tilsigtet. Også det sidste kan, hvis der i den tid, det drejer sig om, skal foregå et særlig farligt foretagende, eller afrejse til et togt, som den skyldige vil unddrage sig, være i høj grad strafværdigt. „Andre midler" kan f. eks. være en falsk lægeattest. Den medvirkende straffes her efter B.S. § 127. Den sidstnævnte paragraf må også anvendes på gerningsmanden, hvis han endnu ikke er indkaldt.

Jfr. underretsdom i J.D. 281/1940: En vpl., der var udskrevet og indkaldt, havde afhugget sin venstre hånds ringfinger, hvilket havde til følge, at han blev kasseret som for stedse uskikket til krigstjeneste, anset efter B.S. § 127 stk. 1 med fængsel i 3 måneder.

Også urigtige oplysninger til myndighederne kan, såfremt disse oplysninger beviker, at der meddeles gerningsmanden en frihed, som han ikke burde have haft, efter omstændighederne rammes efter § 45, jfr.:

ØLD 2/5 1957 IV nr. 70/57: En menig anset efter M.S. § 45, jfr. § 44, jfr. B.S. § 21, med vagtarrest i 5 dage for forsøg på ved urigtige oplysninger, om at hans stedmoder var alvorlig syg, at opnå ekstra frihed.
ØLD 28/1 1960 VIII nr. 412/59: En korporal, der forlod sit tjenestested under urigtig angivelse af at være i besiddelse af sit landlovskort, hvorved han opnåede tilladelse til at udpassere, anset efter M.S. § 45, jfr. § 44, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage.

Hvis forholdet har medført en ulovlig fraværelse fra afdelingen i den første samlede uddannelsestid, kan der efter omstændighederne blive spørgsmål om anvendelse af § 46.

§ 45 a.

For så vidt angår de i §§ 43–45 omhandlede forhold, kan forældelsesfristen tidligst begynde at løbe fra det tidspunkt, den pågældende er mødt til tjeneste i forsvaret, eller pligten hertil er bortfaldet ved hans udslettelse af lægdsrullen.

Bestemmelsen, der er indsat ved l. 199 11/6 1954 § 1, svarer til tidligere praksis, hvorefter fraværsforseelsen betragtedes som tilstandsforbrydelse, hvis forældelse først begyndte at løbe, når gerningsmandens pligt til at indfinde sig ved sin afdeling ophørte ved hans møde eller ved hans slettelse af rullen, enten på grund af alder eller fordi gerningsmanden mistede dansk statsborgerret ved erhvervelse af fremmed statsborgerret.

Jfr. U.f.R. 1936 s. 781, VLK 9/5 1936 kære I 442/36: I 1936 begæredes forundersøgelse indledt mod en menig, der var rømt den 3/6 1916. Udtalt, at det måtte antages, at strafansvaret ikke var forældet, og at forundersøgelsesbegæringen burde tages til følge jfr. herved U.f.R. 206/1934 med note, og U.f.R. B. 281/1935 f. f. Endvidere U.f.R. 427/1938, ØLD 27/1 1938 nr. VII 221/37: En menig, der var udeblevet efter indkaldelse til fortsat øvelse den 3/9 1918 anset efter M.S. § 44 med hæfte i 30 dage, da hans mødepligt måtte antages at bestå indtil hans indkaldelse i 1937 og forældelse således ikke kunne antages at være indtrådt.

§ 45 a må anses som et supplement til § 15 a og ved bestemmelsens fortolkning må erindres værnepligtslovens (l. 210 11/6 1954) § 4, stk. 1, hvorefter udtrykket „tjeneste i forsvaret" ikke alene omfatter tjeneste indenfor de tre værnsgrene eller de militære korps, men også tjeneste i hjemmeværnet og civilforsvaret, og samme lovs § 31, hvorefter værnepligtige, der ikke kasseres eller udelukkes på grund af straf, i fredstid forbliver i rullen, indtil de når den i de til enhver tid gældende forsvarslove, herunder hjemmeværnsloven og civilforsvarsloven, fastsatte aldersgrænse, medens de i krigstid overhovedet ikke kan forlange sig slettet på grund af alder. Ifølge l. 173 31/5 1961 (hjemmeværnsloven) § 14, sker udslettelsen ved opnåelse af 50 års lægdsrullealder, og først fra dette tidspunkt kan forældelsesfristen for overtrædelse af M.S. §§ 43–45 begynde at løbe, såfremt gerningsmanden ikke har opnået fremmed statsborgerret, i hvilket tilfælde forældelsesfristen må antages at løbe fra naturalisationsdatoen.

Jfr. U.f.R. 755/1933: En vpl. havde, efter at hans rejsetilladelse i 1927 var udløbet, opholdt sig i Canada, hvor han i 1930 opnåede statsborgerret. Han var udeblevet efter indkaldelse til fortsat tjeneste i tiden fra 1927 til 1929. Strafansvaret herfor blev i 1933 anset som forældet.

§ 46.

For en værnepligtig, der i sin første samlede uddannelsestid eller under deltagelse i fortsat øvelse gør sig skyldig i ulovlig fraværelse fra afdelingen i mindst 2 døgn, forlænges tjenestetiden med et tilsvarende tidsrum. Bestemmelsen i § 31, 2det stk., 2det punktum, finder tilsvarende anvendelse.

U.: § 47. L. 1881 § 90. Tjr. 36, 37 jfr. 40.

Den forpligtelse, der efter l. 1881 § 90 påhvilede rømningsmanden til at godtgøre de dage, han ulovlig havde været fraværende fra afdelingen,

er ved denne bestemmelse udvidet til at påhvile enhver, der gør sig skyldig i ulovlig fraværelse i mere end ialt 2 døgn. Efter udvalgets udkast drejede det sig kun om den første uddannelse. Efter regeringsforslaget og loven gælder det også, når fraværelsen finder sted under genindkaldelse til fortsat øvelse, men ikke hvis genindkaldelse finder sted af anden grund, mobilisering eller sikringsstyrke. Ved beregningen af eftertjenestetiden sammenlægges de tidsrum, i hvilke den pågældende har været ulovlig fraværende fra afdelingen. Fremkommer der herved timetal, der ikke udgør fulde døgn, bortkastes disse. Det er således af betydning, at der i beskrivelsen af forseelser nøje anføres antallet af døgn, timer og minutter, der medregnes til den ulovlige fraværelse.

Om den ulovlige fraværelses ophørstidspunkt se bemærkningerne til § 43 i.f.

Vedrørende forståelsen af begrebet „fortsat øvelse" bemærkes, at der herved alene forstås de ordinære genindkaldelser, som indgår i den normale uddannelse af mandskabet og de værnepligtige befalingsmænd, men derimod ikke ekstraordinær tjeneste såsom beredskabstjeneste, sikringsstyrketjeneste etc., end ikke hvor denne falder i umiddelbar fortsættelse af den første uddannelse. Ejheller ekstraordinær omskolingstjeneste kan antages at falde herunder. Selv om en mand på grund af straf skal ligge til eftertjeneste, kan han ikke pålægges eftertjeneste på grund af ulovlig fravær, med mindre denne har strakt sig til to døgn eller derover. Vedrørende eftertjeneste se iøvrigt bemærkningerne ad § 31.

Om beregning af eftertjeneste i et særligt tilfælde se Forsvarsministeriets skrivelse af 27/11 1959, 3. kt. 091.7–9/59/5004, der er sålydende:

„Ved telefonisk henvendelse og senere personlig drøftelse har regimentet rejst spørgsmålet om hjemmelen til at pålægge de værnepligtige, der, efter at have været hjemsendt som „for tiden tjenstudygtige" på grund af sygdom, pånyt indkaldes til en afkortet tjeneste som menige af hjælpetropperne efter forsvarsministeriets nærmere bestemmelse, eftertjeneste på grund af ulovligt fravær under den fornyede indkaldelse.

Regimentet har herved især henvist til, at eftertjeneste kun kan pålægges for ulovligt fravær under den første samlede uddannelse og til, at dette begreb i love og bestemmelser for hæren, 14. hæfte, almindelige tjenestebestemmelser, 1939, pkt. 33, 3. stk., er defineret som „den første sammenhængende uddannelse, der ikke er afbrudt ved hjemsendelse . . .".

I den anledning skal forsvarsministeriet meddele, at den citerede definition alene tager sigte på normal hjemsendelse i henhold til den gældende tjenesteomgang, hvorimod individuel hjemsendelse på grund af særlige omstændigheder ikke umiddelbart indebærer, at den første samlede uddannelse, uanset den forrettede tjenestes varighed, ved hjemsendelsen er aftjent.

Under henvisning til lov nr. 277 af 18/6 1951 om forsvarets ordning (personellet ved værnene, korpsene m. fl.), § 4, 1. stk., jfr. forsvarsministe-

riets skrivelse nr. 1. kt. 130-7-5/53 af 19/9 1953, ved hvilke den første samlede uddannelses varighed er fastsat til 12 måneder, må ministeriet derfor være af den opfattelse, at eftertjeneste på grund af ulovligt fravær vil kunne pålægges værnepligtige af den omhandlede kategori for så vidt angår den del af fraværet, der falder inden for de første 12 måneders tjeneste ved de to indkaldelser sammenlagt."

8. kapitel.

FORBRYDELSER MOD PLIGTER SOM EFTERSTÅENDE

§ 47.

Den, der i ord eller gerning viser respektstridig opførsel overfor foranstående eller vagt, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder. Under skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i 6 måneder. Som skærpende omstændigheder betragtes navnlig, at respektstridigheden er udvist i eller i anledning af tjenesten, overfor en foresat, i flere militæres overværelse eller på offentlig sted.

U.: § 48. L. 1881 §§ 120–122 og 125. L. 199 11/6 1954 § 1.

Om begreberne foranstående og efterstående, se indledende bemærkninger. Vagt, se § 4 med note.

Respektpligt haves ikke for alle vagter, f. eks. stuevagt, telefonvagt o. s. v., og naturligvis kun for posthavende, ikke for postfri vagtmandskab.

Respektpligten og den deraf følgende hilsepligt er en naturlig følge af hele det militære over- og underordnelsesforhold, der atter hænger nøje sammen med uddannelsens og tjenestens hele formål. Hilsepligten (respektpligten) omtales i Tjr. 4 og S.& O., 9 (endnu delvis gyldig) og Tjb. 7, 8, 30 og 31, hvorved nu mærkes K.H. A. 26/1945 og K.S. A. 12/1945, ved hvis punkt 3 der er gjort en stærk indskrænkning i den meniges hilsepligt, der herefter kun gælder „befalingsmænd inden for egen underafdeling (skib), alle foresatte – samt alle militære overmænd (foranstående) ved direkte henvendelse til eller fra disse". Iøvrigt er hilsepligten uforandret, se kundgørelsens punkt 1, 2 og 4, dog at poster ved flygtningelejre, depoter, lazaretter, flyvepladser, befæstningsanlæg o. s. fr. hilser alene ved at rette sig op uden at forandre på våbenbæringen. Punkt 5 indeholder bestemmelser m. h. t. personel af fremmede magters krigsstyrker, nemlig officerer og personel af officiantgruppen (nu fenrikgruppen) hilser hinanden, iøvrigt hilses kun ved henvendelse til eller fra vedkommende.

At den foranstående er pligtig til at besvare den efterståendes hilsen er en selvfølge. Se iøvrigt Tjr. 4 i.f. Tjb. 30 i.f.

Et andet udslag af respektpligten er, at kritik og nedsættende omtale af foranstående er forbudt, ligesom tilkendegiven af behag eller mishag S.& O. 3. Dette gælder naturligvis også i hæren, selv om bestemmelsen dér ganske kort lyder: „Enhver undermand (efterstående) skylder sin overmand (foranstående) respekt." Tjr. 3.

Det er ikke ualmindeligt, at en soldat, der sigtes for respektstridighed, fremkommer med den påstand, at de udtalelser, som han har fremsat, kun har været rettet til en kammerat, og at det ikke var meningen, at den foranstående skulle høre det. Som regel viser omstændighederne klart, at påstanden er uholdbar, men landsretterne har i to tilfælde afsagt frifindelsesdom på grund af manglende forsæt, nemlig:

U.f.R. 416/1942 Ø.L.D. 22/12 1941 nr. I 571/41: En menig frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 47 for at have sagt: „Vor herre bevare os", da en kornet beordrede ham til at forlade stedet, idet det ikke fandtes godtgjort, at han havde haft til hensigt at udvise respektstridighed. Der fandtes ikke hjemmel til at tillægge den menige erstatning for tilbageholdelse i militærtjenesten i 17 døgn udover normal hjemsendelse på grund af den rejste tiltale.

VLD 30/8 1962 VII nr. 823/62: En menig frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 47, idet det ikke ansås bevist at tiltalte, der havde sagt: „Vorherre bevares" i anledning af at en sergent havde afslået tiltaltes anmodning om at måtte afvige fra at foretage afløsning på det reglementerede afløsningssted, havde tilsigtet, at sergenten skulle høre udtalelsen, der påstodes at have været henvendt til en kammerat.

Det synes utvivlsomt, at man i disse to tilfælde burde have henført forholdet under M.S. § 63, der har samme strafferamme som § 47, idet de fremsatte udtalelser i begge tilfælde rummer en klart utilstedelig kritik af de foranstående.

Respektstridighed kan udvises overfor foranstående eller overfor – militære – vagter.

ØLD 21/12 1957 V nr. 459/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for i to tilfælde at være mødt henholdsvis $5^1/_2$ time og $1^1/_2$ time for sent, for at have været ureglementeret påklædt og for at have udvist respektstridig optræden overfor en skildvagt.

Derimod medfører den omstændighed, at en ligemand udpeges som foresat – f. eks. en menig patruljefører eller fartøjsfører – ikke noget respektforhold, og en eventuel ukorrekt optræden overfor en sådan foresat må i påkommende tilfælde henføres under M.S. § 63. På tilsvarende måde må ukorrekt optræden overfor civile vagter, der udøver adgangskontrol ved forskellige militære etablissementer, behandles, jfr.:

ØLD 17/2 1958 IX nr. 36/58: En menig fører af et militært køretøj anset efter færdselsloven og M.S. § 63 med kvarterarrest i 12 dage for at have medført to passagerer i førerhuset, der kun var godkendt til to personer, og, da dette blev påtalt af en civil vagtmester ved Holmen, svaret igen på ukorrekt måde og nægtet at udlevere sit landlovskort.

Har den foranstående ved ukorrekt forhold givet anledning til forseelsen, se § 52.

At respektpligten også i visse henseender er gældende for hjemkommanderede befalingsmænd, se A.Tj. 95.

L. 1881 havde i § 121 en bestemmelse om, at straffen for at undlade at hilse, når forseelsen ikke var forsætlig, første gang kun skulle være en irettesættelse. Denne bestemmelse er ikke gentaget. Der er nu ikke hjemmel for at straffe andet end den forsætlige forseelse, jfr. § 11. En anvendelse af § 63 ville her ikke være på sin plads. Til forseelsen kræves forsæt, d. v. s. bl. a., at gerningsmanden skal være klar over, hvem han har for sig, en foresat, vagt o. s. v. Herved må dog erindres, at der kan tænkes situationer, f. eks. for en honnørpost, hvor uagtsomhed kan være en overtrædelse af hans særlige instruks, og da kan tænkes straffet enten efter § 63 eller § 65.

Som et vigtigt udmålingshensyn, der måske ikke falder den ikke militært opdragne i øjnene, kan nævnes den større eller mindre gradsforskel mellem gerningsmand og den foranstående.

Fra praksis kan nævnes følgende landsretsdomme:

ØLD 5/11 1937 nr. I 450/1937: En vpl., der, da den vagthavende befalingsmand påtalte, at han og hans kammerater støjede ved tilbagevenden fra landlov, svarede igen under anvendelse af eder og nægtede at tage hænderne op af lommerne, anset efter M.S. § 47 med skærpet arrest i 7 dage.

ØLD 16/11 1937 nr. I 455/37: En vpl. arrestant, der, da arrestforvareren beordrede ham til at skynde sig, svarede igen, og som med magt måtte føres ind i cellen, anset efter M.S. § 47 med skærpet arrest i 5 dage. Arrestforvareren var civilt ansat, men ifølge bestemmelserne for vedkommende arrest foresat for de deri indsatte arrestanter.

ØLD 23/3 1938 nr. 93/38: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 stk. 1 med skærpet arrest i 14 dage for at have undladt at hilse på en foresat korporal, nægtet at opgive sit nr., benægtet at have lært at hilse og slået korporalens arm væk, da korporalen ville tage tiltaltes hue for at konstatere nummeret, for at have svaret „hold kæft" til korporalen, samt for uden grundlag at have udtalt, at han ville indmelde korporalen for vold.

ØLD 24/10 1938 nr. 379/38: En konstabel anset efter M.S. § 47 med skærpet arrest i 8 dage for at have svaret en foresat korporal næsvist igen, vægret sig ved at opgive nr. og anvendt tiltaleformen „Du".

VLD 19/12 1940 nr. 1170/40: En menig, der betegnedes som karaktersvag psykopat, straſpåvirkelig men ikke egnet til militær tjeneste, straffet bl. a. efter M.S. § 47 for at have svaret en foresat sekondløjtnant igen, da denne påtalte en forseelse.

ØLD 11/9 1942 nr. 493/42: Respektstridige bemærkninger i et brev, hvormed en rømningsmand sendte sin uniform til afdelingen straffet efter § 47. Cit. ved § 43.

ØLD 20/4 1948 nr. 774/46: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 47 med en bøde på 80 kr. subsidiært hæfte i 5 dage for at have undslået sig for at efterkomme en foresat kornets opfordring om at komme hen til kornetten.

ØLD 2/3 1948 nr. 793/47: En math, der svarede gendarmeripatrouillen igen på respektstridig måde da det blev påtalt, at han gik uden hue, anset efter M.S. §§ 47 og 63 med skærpet arrest i 5 dage.

ØLD 22/12 1948 nr. 140/48: En hjemsendt konstabel anset efter M.S. §§ 47 og 63 med fængsel i 32 dage (underrettens dom 8 dages streng arrest) for, efter at en foresat sekondløjtnant havde opfordret ham til at lade sine støvler bytte, at have svaret igen under anvendelse af en grov ed, samt for under forhør hos

kompagnichefen 2 gange at have forladt kompagnikontoret, den ene gang under fremsættelse af groft respektstridige udtalelser, samt for at have iturevet det i arresten liggende eksemplar af bestemmelser for arresten.

VLD 13/6 1949 nr. 708/49: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 47 med hæfte i 10 dage for i overværelse af flere menige at have fremsat højrøstede og upassende bemærkninger overfor en sekondløjtnant, der var fører af en gendarmeripatrouille, og for kun modvilligt at have efterkommet en ordre om at begive sig ind i en rutebil.

ØLD 12/1 1950 nr. 931/49: En menig anset efter M.S. § 47 med kvarterarrest i 4 dage for at have udvist respektstridigt forhold overfor en ikke foresat sekondløjtnant, der påbød tiltalte at være rolig. Derimod blev tiltalte frifundet for overtrædelse af M.S. § 48 for at have undladt at efterkomme sekondløjtnantens gentagne ordrer om at rette op og opgive nr. og navn, idet der i det foreliggende tilfælde ikke kunne siges at være tale om at tilvejebringe orden eller hindre uorden.

VLD 21/2 1950 nr. 2728/49: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 63 med en irettesættelse for i en artikel i dagbladet „Demokraten" at have givet en skildring af, hvorledes udlevering af udrustningen til nyindkaldte rekrutter foregik, idet artiklen indeholdt en kritik af en befalingsmands optræden, uagtet denne ikke var navngivet, og uagtet tid og sted ikke direkte var anført, samt for at have omtalt befalingsmanden i upassende tone og anvendt injurierende udtryk.

ØLD 23/5 1950 nr. 101/50: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 49 med skærpet arrest i 10 dage for på respektstridig måde og med hånden truende løftet at have sagt til en foresat korporal: „Jeg vil gerne møde Dem alene i byen en aften!" samt for at have udvist respektstridig opførsel overfor en ikke foresat kornet.

ØLD 29/9 1950 nr. 239/50: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. tjenestereglement for hæren pkt. 11 med hæfte i 20 dage for på en kaserne at have gået med opknappet kappe og med hænderne i lommen, og da dette blev påtalt af en ikke foresat sekondløjtnant, der skred ind for at bringe forholdet i orden, at have optrådt respektstridigt bl. a. ved konsekvent at anvende tiltaleformen „Du" og undladt at stå ret, da han blev tiltalt af overmanden, samt for 2 gange at have nægtet at følge med til et nærliggende batterikontor, for at hans identitet kunne blive fastslået.

VLD 18/10 1952 nr. 840/52: En flyvermath anset efter M.S. § 47 med skærpet arrest i 5 dage for i overværelse af andre menige at have svaret: „Så må De få en anden til at køre, jeg kan ikke gøre det bedre!" da en kaptajn bebrejdede ham, at han var kørt fast med en defekt motorvogn.

ØLD 1/11 1952 nr. 347/50: En artillerimekanikermath, der til en premierløjtnant havde udtalt: „Det går nok!" da premierløjtnanten forsøgte at spærre vejen gennem en reserveret togvogn, frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 47, da man ikke kunne forkaste hans forklaring om, at han ikke ved den pågældende lejlighed var klar over, at han stod overfor en befalingsmand.

JD. 62/1951 Odense kriminalrets dom af 7/11 1950: En oberstløjtnant, der igennem Ritzaus bureau havde udsendt en erklæring indeholdende en kritik af en generals optræden den 9/4 1940 og 29/8 1943, fandtes at have overskredet grænserne for den tilladte saglige kritik, som tjenstgørende officerer måtte have ret til at fremsætte, når dette skete i sømmelig form og under iagttagelse af de begrænsninger, hærens og tjenestens tarv nødvendiggjorde. Oberstløjtnanten anset med kvarterarrest i 10 dage efter M.S. §§ 47, 1. punktum og 63, 1. stk.

ØLD 22/6 1951 nr. 139/51: En menig anset efter M.S. § 47 med skærpet arrest i 8 dage for under en mønstring 2 gange at have gjort honnør på ureglementeret og demonstrativ måde, efter at det forud var påtalt, at hans honnør var ukorrekt.

ØLD 24/3 1952 nr. X 45/52: En vpl. anset efter M.S. §§ 47 og 63 med skærpet arrest i 10 dage for overfor kammerater at have fremsat nedsættende udtalelser om en befalingsmand og gentaget disse, da en oversergent spurgte ham om, hvad han sagde, samt for derefter, da hans udtalelser blev påtalt, at have svaret igen

på upassende måde, samt for at være udeblevet fra en mønstring, fordi han havde lagt sig til at sove under et frokosthvil og ikke draget omsorg for at blive purret rettidig.

ØLD 14/11 1952 nr. 374/52: Cit. ved § 43.

ØLD 27/3 1952 nr. 363/52: En menig, der trods en foresat løjtnants ordre om at tie stille, vedblev at tale i munden på løjtnanten og herunder anvendte upassende udtryksformer, straffet efter M.S. §§ 47 og 48 med skærpet arrest i 20 dage.

ØLD 14/4 1953 nr. 47/53: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med en fællesstraf på 30 dages skærpet arrest (den menige var tidligere straffet med 12 dages skærpet arrest betinget for overtrædelse af M.S. §§ 48 og 49) for under en løbeøvelse højlydt at have opfordret fløjmanden til at nedsætte tempoet, samt, da dette ikke lykkedes, at have indtaget fløjmandens plads og nedsat tempoet, samt, da dette blev påtalt af en foresat korporal, at have svaret: „Ja. Ja!" og, da en foresat sergent gjorde ham bekendt med, at han ville blive indmeldt, at have besvaret dette med en latter.

ØLD 21/4 1953 nr. 75/53: En menig anset efter M.S. § 47 med skærpet arrest i 5 dage for respektstridig opførsel overfor en korporal, idet han i hele delingens påhør lo højt under eksersits.

VLD 28/5 1953 nr. 360/53: En fenrik af flyvevåbenet straffet for overtrædelse af M.S. §§ 47 og 63 for at have undladt at hilse på en oberstløjtnant af hæren. (Den militære anklagemyndigheds anke afvist, da den ikke sås at være beordret af vedkommende militære rettergangschef jfr. M.R. § 38 nr. 1).

ØLD 28/8 1953 nr. 118/53: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med hæfte i 40 dage for i et til samtlige københavnske dagblade udsendt og af to blade optaget indlæg at have beskyldt sin kompagnichef for at have anvendt trusler og falske påstande overfor mandskabet, samt for at have revet en af mandskabet ulovligt udfærdiget protestadresse ud af en korporals hånd og trods gentagne ordrer nægtet at udlevere den.

ØLD 22/4 1954 nr. II 98/54: En sergent anset efter M.S. §§ 63, 47 og 50 jfr. B.S. § 244, 3. med skærpet arrest i 20 dage for at have blandet sig i et skænderi mellem en sergent og en oversergent og herunder indladt sig i slagsmål med sergenten, samt for at have optrådt respektstridigt overfor en løjtnant, der påtalte tiltaltes forhold, og tildelt løjtnanten et slag i underlivet og et slag i ansigtet.

VLD 13/8 1954 nr. 1087/54: En menig anset efter M.S. § 47 med vagtarrest i 4 dage for trods gentagen opfordring fra en foresat sergent til at svare korrekt at have anvendt ukorrekt tiltaleform.

ØLD 28/9 1954 nr. VII 223/54: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med vagtarrest i 15 dage for under en inspektion at have undladt at efterkomme en foresat sergents befaling om at forevise sine støvler samt for at have svaret igen på usømmelig måde, da sergenten påtalte hans optræden.

Desuden foreligger der følgende domme vedrørende M.S. § 47:

VLD 10/12 1941 nr. 1373/41, ØLD 27/7 1942 nr. 364/42, ØLD 18/10 1945 nr. 298/45, ØLD 28/8 1947 nr. I 342/47, VLD 17/9 1947 nr. 2333/47, ØLD 6/2 1951 nr. 26/51, ØLD 25/6 1951 nr. 203/51, U.f.R. 1127/1953, ØLD 3/9 1953 nr. 157/53, ØLD 25/2 1954 nr. VIII 29/54, ØLD 31/3 1954 nr. X 32/54, ØLD 28/9 1954 nr. VII 223/54, og ØLD 21/12 1954 IV 377/54.

ØLD 15/3 1955 IV nr. 287/54: En hjemsendt maskinkonstabel anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med 5 dagbøder à 15 kr. for at have udvist ukorrekt optræden overfor en foresat oversergent og kun trevent efterkommet dennes ordrer.

ØLD 5/4 1955 V nr. 95/55: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 48, stk. 1, og 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 10 kr., for respektstridighed og ulydighed under øvelser og for ved vagtaflosning at have svaret igen og nægtet at opgive sit nr., samt for at være mødt for sent efter landlov.

ØLD 24/5 1955 X nr. 120/55: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med vagtarrest i 10 dage for gentagne gange at være brudt ind i en radioundervisning, samt

for tøvende at have efterkommet en ordre om at fjerne sig fra undervisningen og herunder fremsat respektstridige bemærkninger overfor en foresat korporal.

ØLD 21/6 1955 nr. 126/55: En nu hjemsendt menig, der gentagne gange tidligere var straffet bl. a. også for overtr. af M.S. § 49, anset efter M.S. §§ 37, 48 og 49 med fængsel i 20 dage for at have udvist respektstridig optræden overefor kompagniets kommandobefalingsmand og trods gentagne opfordringer fra denne havde nægtet at forlade kompagnikontoret, samt for at have truet kommandobefalingsmanden med vold, da denne meddelte den menige, at han ville blive indberettet.

ØLD 29/6 1955 VIII nr. 128/55: En menig, der tidligere var straffet for overtr. af M.S. §§ 47, 48 og 63, anset efter disse bestemmelser med vagtarrest i 15 dage for gentagne gange at være stillet til våbeneftersyn med rustne våben, samt for under en alarmeringsøvelse at have udvist ulydighed og respektstridig optræden overfor en foresat.

ØLD 2/7 1955 V nr. 152/55: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 52, med en irettesættelse for under en marchøvelse at have svaret igen, da det blev påtalt, at han ikke fulgte med, samt for at have nægtet at opgive sit nr. Ved strafudmålingen taget hensyn til, at den foresatte havde optrådt ukorrekt og bl. a. øvet vold mod den menige.

ØLD 9/6 1956 V nr. 170/56: En menig, der tidligere var straffet for forskellige tjenesteforseelser, anset efter M.S. §§ 47, 48, 49 og 63 med vagtarrest i 40 dage for ulydighed og respejtstridighed overfor en foresat, som han bl. a. truede med vold.

ØLD 26/6 1956 IV nr. 103/56: En nu hjemsendt menig anset bl. a. efter M.S. § 47 for grov respektstridig optræden overfor en foresat løjtnant.

ØLD 10/7 1956 III nr. 243/56: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 2, 49 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 3, med fængsel i 3 måneder for at have nægtet at efterkomme en foresat fenriks gentagne ordrer om at stå op og herunder fremsat grove skældsord og trusler om vold samt for at have øvet vold med fenrikken, da denne anholdt den menige. En påstand om frifindelse, fordi den menige forinden havde indtaget en større dosis sovepiller ikke taget til følge, ligesom der ikke fandtes grund til strafnedsættelse efter B.S. § 85.

ØLD 27/7 1956 I nr. 206/56: En nu hjemsendt menig, der adskillige gange var straffet for overtr. af M.S. § 44, anset efter M.S. § 47 og 63 med hæfte i 5 dage for at være mødt 1 minut for sent efter landlov og for, da han blev afhørt i anledning heraf, overfor en foresat kaptajnløjtnant at have udtalt, at det var noget pjat at indberette ham og at foretage alt det skriveri.

ØLD 21/9 1956 V nr. 288/56: En nu hjemsendt menig anset bl. a. efter M.S. § 47 for i forbindelse med en afhøring i anledning af at han var mødt for sent at have udført aftrædning på bevidst langsom og respektstridig måde i flere militæres nærværelse.

ØLD 21/9 1956 V nr. 325/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47 med 10 dagbøder à 8 kr. for at have fremsat respektstridige udtalelser, da en foresat oversergent påtalte hans påklædning.

ØLD 5/10 1956 IV nr. 160/56: En menig, som tidligere var straffet bl. a. 2 gange for respektstridighed, anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63 med vagtarrest i 20 dage for i flere tilfælde at have udvist respektstridighed overfor foresatte, for at have undladt at efterkomme en foresat oversergents ordre om at tie under march, samt for under fremsættelse af andre respektstridige udtalelser overfor en foresat oversergent at have sagt til denne, at han skulle passe lidt på.

ØLD 25/10 1956 III nr. 329/56: En menig bl. a. anset efter M.S. § 47 for respektstridig optræden overfor en foresat oversergent og overfor en sergent.

ØLD 8/1 1957 IV nr. 449/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for at have undladt at hilse på en foresat oversergent, for kun trevent og uvilligt at have efterkommet en foresat overfenriks ordre om at deltage i eftersyn og afprøvning af radiomateriel, samt for at have

fremsat respektstridige udtalelser, da overfenrikken meddelte ham, at hans nattegn var inddraget.

VLD 16/1 1957 VI nr. 1827/56: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med 4 dagbøder à 10 kr. for henholdsvis ukorrekt optræden overfor en sergent og for at have grebet fat i en sergent og tiltalt denne på ukorrekt måde.

ØLD 24/1 1957 VIII nr. 454/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at have nægtet at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at gå i seng og i forbindelse hermed at have fremsat respektstridige udtalelser.

ØLD 1/2 1957 III nr. 15/57: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 51 og 66, stk. 2, samt efter B.S. § 244, stk. 4, med fængsel i 5 måneder for at have vist sig synlig beruset i uniform, for respektstridige udtalelser og optræden overfor lederen af en militærpolitipatrulje, for i forening med andre menige at have truet patruljen med vold og øvet vold overfor dennes medlemmer og overfor en menig, der søgte at assistere patruljen.

ØLD 12/2 1957 VII nr. 434/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, 63 og 70, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have slået en kammerat og smidt hans hue i et kar med opvaskevand, for forsætligt at have beskadiget service i kostforplejningen og i anledning heraf optrådt respektstridigt overfor kostforplejningsforvalteren, for at have været ulovligt fraværende i 2 timer og for at have forsøgt at formå en kammerat til at afgive urigtig forklaring herom til en foresat oberstløjtnant samt for at have undladt at efterkomme ordre om at rengøre toilettet og optrådt respektstridigt i forbindelse hermed.

VLD 20/3 1957 VI nr. 151/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med 3 dagbøder à 10 kr. for under formildende omstændigheder at have fremsat upassende bemærkninger i anledning af en foresat oversergents ordre om at skifte fodtøj.

ØLD 21/3 1957 VIII nr. 491/56: En nu hjemsendt math anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 15 kr. for at have gået uden hue og for at have fremsat respektstridige udtalelser og nægtet at opgive nr. og navn, da en foresat oberstløjtnant påtalte forseelsen.

VLD 24/4 1957 II nr. 481/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 63, jfr. §§ 27, 28 og 29, med hæfte i 20 dage for at have undladt at tørne ud ved udpurring og for 20 minutter senere at have nægtet at efterkomme kasernemesterens ordre om at tørne ud og fremsat respektstridige udtalelser i forbindelse hermed.

VLD 13/12 1957 III nr. 1713/57: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 49 med vagtarrest i 25 dage for at have fremsat ukorrekte udtalelser overfor en foresat korporal og truet denne med vold.

VLD 25/1 1958 VI nr. 1626/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 63, jfr. § 27, med 4 dagbøder à 15 kr. for henvendt til nogle løbende rekrutter, der var under kommando, at have sagt, at det ikke var afkrævet, at de løb, og for at have svaret igen, da vedkommende sergent pålagde ham at tie stille og tage hænderne op af lommen.

ØLD 19/2 1958 V nr. 34/58: En menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, stk. 1, og 49 med fængsel i 60 dage for at være mødt henholdsvis 9 døgn og 4 timer for sent i kvarter, samt for at have nægtet at efterkomme vagtassistentens ordre om at stå op og herunder fremsat ukorrekte udtalelser og truet med vold.

ØLD 23/4 1958 V nr. 62/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for, da en oversergent purrede ud på stuen, at have fremsat ukorrekte bemærkninger og undladt at efterkomme ordren om at tørne ud.

VLD 20/6 1958 VII nr. 663/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med 5 dagbøder à 15 kr. for ikke at have efterkommet en foresat korporals

ordre om at stige ud af førerhuset på en militær lastvogn, og for at have besvaret korporalens ordre på ukorrekt måde.

ØLD 24/6 1958 V nr. 145/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for i tre tilfælde at have nægtet at efterkomme en foresats ordre og i to af tilfældene at have besvaret ordren på ukorrekt måde, samt for i tre tilfælde at være udeblevet fra kvarter i henholdsvis 21 timer, $2^1/_2$ døgn og i ca. $^1/_2$ time.

ØLD 24/6 1958 V nr. 155/58: En menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 63 for at være udeblevet i henholdsvis 4 døgn og i 9 timer, for at have båret ureglementerede sokker og for i forbindelse med afhøring i anledning af begåede forseelser at have indtaget en truende holdning overfor kasernens næstkommanderende og smækket døren demonstrativt i efter sig, da han forlod kontoret.

ØLD 3/10 1958 nr. 269/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at have svaret en foresat oversergent igen på respektstridig måde og uden rimelig anledning tildelt oversergenten et albuestød i mellemgulvet samt undladt at efterkomme gentagne ordre om at opgive nr.

ØLD 22/12 1958 V nr. 397/58: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 63 med vagtarrest i 8 dage for under en teoriundervisning at have fremsat respektstridige udtalelser overfor en foresat oversergent, samt for at have undladt at anbringe sin uniform på foreskreven måde og, da den derefter blev inddraget, først 4 dage herefter at have henvendt sig til sine foresatte desangående.

ØLD 6/1 1959 IV nr. 350/58: En menig anset efter M.S. § 47 med kvarterarrest i 8 dage for at have svaret en korporal groft respektstridigt.

VLD 13/1 1959 I nr. 1401/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 47, jfr. § 27 med 15 dagbøder à 10 kr. for at have nægtet at efterkomme en foresat korporals ordre, og for at have optrådt respektstridigt overfor en foresat løjtnant.

ØLD 11/5 1959 III nr. 963/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med en bøde på 200 kr. (burde have været fastsat som dagbøder), subs. 8 dages hæfte for at have nægtet at efterkomme en foresat oversergents ordre og i irritation over ordren at have sparket til en dunk, der væltede.

VLD 13/8 1959 II nr. 1018/59: En menig anset efter M.S. § 47 med vagtarrest i 12 dage for i ord og gerning at have udvist respektstridig opførsel overfor en foresat oversergent.

ØLD 2/9 1959 VII nr. 244/59: En tre gange tidligere straffet menig anset efter M.S. § 47 med vagtarrest i 10 dage for fra geleddet at have tiltalt en foresat sergent med ordene: „Sløv, sløvere, sergent".

ØLD 11/9 1959 V nr. 208/59: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 47 og 44 med vagtarrest i 40 dage for trods gentagne udpurringer at have undladt at tørne ud og herunder fremsat respektstridige udtalelser overfor den udpurrende oversergent, samt for at være udeblevet 1 døgn 17 timer 45 minutter og 7 døgn 11 timer 55 minutter indtil han, der var agterudsejlet, blev anholdt af politiet.

ØLD 15/9 1959 IV nr. 196/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 63, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 10 kr. for at have været ureglementeret påklædt, idet han bar skotskternet halstørklæde til uniform, for at have taget respektstridigt til genmæle overfor en fenrik og nægtet at opgive nr. og navn, samt for ikke at være stået op ved eftervisiteringen.

ØLD 22/9 1959 IV nr. 233/59: En menig straffet efter bl. a. § 47 for at have fremsat respektstridige udtalelser overfor en foresat sergent.

ØLD 14/10 1959 V nr. 124/59 (U.f.R. 252/1960): En oversergent, der blev beordret fra vagt på grund af beruselse og som herunder fremsatte ukorrekte udtalelser overfor en foresat fenrik straffet bl. a. efter M.S. § 47.

ØLD 3/11 1959 V nr. 314/59: En nu hjemsendt menig bl. a. straffet efter M.S. § 47 for at have svaret en foresat oversergent igen på ukorrekt måde.

ØLD 13/11 1959 IV nr. 295/59: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, med vagtarrest i 8 dage for, da han af en foresat oversergent fik ordre om at stå op, at have undladt straks at efterkomme ordren og svaret igen på respektstridig måde.

ØLD 13/11 1959 III nr. 326/59: En menig, der, da en løjtnant påtalte at han under en orlovsrejse var ukorrekt påklædt, svarede igen, undlod at rette op og kun trevent efterkom løjtnantens ordre om at opgive nr. og navn, straffet bl. a. efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1,

ØLD 18/12 1959 IV nr. 387/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for ved gentagen ukorrekt honørgivning at have optrådt respektstridigt overfor en foresat korporal og for, da han af en foresat sergent i tjenstligt ærinde var sendt uden for kompagniområdet, ikke snarest var vendt tilbage, men var udeblevet henved 1 time, uagtet han havde beredskabsvagt.

ØLD 2/3 1960 V nr. 36/60: En flere gange tidligere straffet, nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 63, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for, under anvendelse af usømmelige udtryk at have nægtet at efterkomme en foresat oversergents ordre om at assistere ved forhaling af et orlogsskib samt for at have forladt sit arbejde og taget ophold på toilettet i ca. 40 minutter.

VLD 8/4 1960 VII nr. 290/60: To menige hvoraf den ene var straffet 3 gange tidligere, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, 63 og 66 med vagtarrest i 40 og 20 dage for i forening at have indført og nydt spiritus på kasernen, hvorved de blev synligt berusede og nægtede at efterkomme en foresat sergents ordre om at gå i seng og fremsat respektstridige udtalelser overfor sergenten og senere overfor en foresat løjtnant, der blev tilkaldt, samt for i synlig beruset tilstand at have tiltalt to sergenter på groft respektstridig måde. En af de menige tillige anset efter B.S. § 244, stk. 4, for at have tildelt en sergent to slag på kæben.

VLD 5/5 1960 VII nr. 438/60: En menig anset efter M.S. §§ 69 og 47 med vagtarrest i 20 dage for at have brudt kvarterarrest i ca. 2 timer og for at have besvaret en foresat sergents bebrejdelser herfor på ukorrekt måde.

HRD 9/5 1960 nr. I 186/59. U.f.R. 574/60: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 47 for i anledning af, at en foresat løjtnant havde afslået en anmodning, at have sagt: „Det er noget pjat, hr. løjtnant".

ØLD 3/10 1960 V nr. 229 og 230/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for under anvendelse af ukorrekte udtryk at have nægtet at efterkomme en foresat sergents ordre om at hjælpe med at læsse en motorvogn af.

En anden menig, der ligeledes nu var hjemsendt, anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, jfr. § 33, stk. 1, jfr. B.S. § 89, med en fælles tillægsstraf på 10 dages hæfte for en tilsvarende forseelse, idet denne menige tidligere var anset med en betinget arbitrær straf på 6 dages vagtarrest og med 30 dages vagtarrest, der var idømt, efter at den nu til påkendelse foreliggende forseelse var begået.

ØLD 7/2 1961 IV nr. 397/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, med 10 dagbøder à 20 kr. for at have vægret sig ved at efterkomme en af en foresat oversergent fremsat henstilling om at deltage i kostforplejningens servering, selv efter at oversergenten meddelte ham, at han kunne betragte sig som indberettet, og besvaret denne meddelelse med ordene: „Nå, så er det i orden".

ØLD 13/2 1961 V nr. 406/60: En korporal anset efter M.S. § 47 med vagtarrest i 5 dage for under udpurring at have fremsat ukorrekte udtalelser, hvilke udtalelser tiltalte hævdede var fremsat i søvne.

ØLD 22/2 1961 VII nr. 458/60: En nu hjemsendt menig af flyvevåbnet anset efter M.S. §§ 47, 63 og 66, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 7 dage for at have vist sig synlig beruset i uniform og i ureglementeret påklædning og for at have svaret en fenrik af hæren, der skred ind, igen på ukorrekt måde.

ØLD 22/2 1961 VII nr. 42/61: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med vagt-

arrest i 6 dage for at have nægtet at efterkomme en foresat korporals ordre om at fjerne nogle taburetter, idet han anvendte ukorrekt tiltaleform.

ØLD 27/2 1961 III nr. 62/61: En menig, der nu var kasseret på grund af dårlige nerver og hjemsendt, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 49 med fængsel i 60 dage for gentagne gange at have nægtet at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at klæde om, idet han fremsatte en række ukorrekte udtalelser i flere militæres nærværelse og indtog boksestilling og truede løjtnanten med vold.

ØLD 10/3 1961 V nr. 68/61: En nu hjemsendt, 3 gange tidligere straffet, menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, stk. 1, og 63, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at have været ulovligt fraværende i henholdsvis 55, 30 og 60 minutter, for at have undladt at stille til mønstring, for at have forladt sin arbejdsplads og lagt sig til at sove, undladt med tilstrækkelig hurtighed at efterkomme en foresa overfenriks ordre om at begive sig til sin arbejdsplads og udskældt overfenrikken under anvendelse af groft ukorrekte udtryk i flere militæres nærværelse.

ØLD 20/3 1961 V nr. 11/61: En nu hjemsendt menig, der arbitrært var pålagt en betinget straf på 18 dages kvarterarrest, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, 49, 63 og 66, jfr. § 33, stk. 1, og § 27, med en fællesstraf af hæfte i 20 dage for at være mødt beruset om bord medbringende en halvflaske snaps, som han nægtede at aflevere, for at den kunne blive opbevaret, til han samme dag var blevet hjemsendt, for at have truet to foresatte oversergenter med vold, idet han indtog boksestilling overfor den ene og greb fat i jakkereverset på den anden, som han hævede hånden truende over for, samt for under anvendelse af respektstridige udtryk, at have nægtet atefterkomme en tredie foresat oversergents ordre om at klæde om i uniform idet han greb fat i oversergentens jakkerevers.

ØLD 21/4 1961 IV nr. 101/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for, da han indfandt sig på kompagnikontoret for at søge en samtale med kompagnichefen, at have optrådt groft ukorrekt overfor kompagnibefalingsmanden og forladt kontoret, idet han smækkede døren i efter sig og under anvendelse af ukorrekte talemåder nægtede at efterkomme gentagne ordre om at komme tilbage samt for under march at have fremsat flere ukorrekte udtalelser overfor en foresat oversergent, samt for at have forladt afdelingen og været ulovlig fraværende i ca. 8 timer. Ved strafudmålingen taget hensyn til den værnepligtiges sjælelige ejendommelighed og umodenhed.

ØLD 15/5 1961 III nr. 108/61: En menig bl.a. straffet efter M.S. § 47 for at have svaret en foresat sergent igen på ukorrekt måde.

VLD 15/5 1961 VII nr. 460/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 47 for at have svaret en foresat korporal igen på ukorrekt måde.

ØLD 20/5 1961 VII nr. 140/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 44, jfr. § 27, med 4 dagbøder à 10 kr. for at have fremsat ukorrekte udtalelser overfor en foresat løjtnant.

ØLD 16/6 1961 VII nr. 187/61: En nu hjemsendt menig, der tidligere var straffet 3 gange, anset efter M.S. §§ 47 og 63, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 15 kr. for, da han blev beordret til at ophøre med at fremsætte bemærkninger til foresattes ordrer, at have svaret igen på ukorrekt måde, samt for at være mødt 10 minutter for sent til befalet tjeneste som stuevagt.

ØLD 16/6 1961 VII nr. 203/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med hæfte i 8 dage for, da en foresat korporal meddelte ham, at han ville blive indberettet for ikke at have lagt sine tæpper sammen rettidigt, at have tændt en cigaret og svaret korporalen igen under anvendelse af usømmelige udtryk.

VLD 28/6 1961 VI nr. 655/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 20 kr. for, da en foresat sergent beordrede ham til at stille til våbeneftersyn, gentagne gange at have taget til genmæle på ukorrekt måde.

ØLD 29/8 1961 IV nr. 176/61: En menig anset efter M.S. §§ 47, 53 og 63 med vagtarrest i 20 dage for at have offentliggjort en artikel i et kommunistisk ungdoms-

blad, hvori han omtalte forholdene på sit tjenestested på urigtig og disciplinskadelig måde og omtalte sine foresatte under anvendelse af fornærmende udtryk.

ØLD 13/9 1961 VIII nr. 269/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 25 kr. for på grovt ukorrekt måde at have anmodet en foresat oversergent om at fjerne sig fra et bord, hvor han drak kaffe, og anvendt krænkende udtryk om oversergenterne.

VLD 28/10 1961 VI nr. 1268/61: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med henholdsvis 10 og 8 dagbøder à 30 kr. ved at have undladt at efterkomme en oversergents ordre om at tage deres huer på samt derefter, da oversergenten forlangte deres pas forevist, fremsat ukorrekte bemærkninger, den ene tillige for ukaldet at have blandet sig i en militærpolitikorporals tjeneste, da denne skred ind overfor en af tiltaltes kammerater.

VLD 3/11 1961 VII nr. 903/61: En nu hjemsendt menig, der var anset med en betinget straf på 10 dages kvarterarrest, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 65, stk. 2, jfr. § 27 og § 33, stk. 2, med en fællesstraf på 15 dages hæfte for at have undladt at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at stå reglementeret og tie, idet han svarede igen på ukorrekt måde samt for som stuevagt at have lagt sig på sin seng.

ØLD 18/12 1961 V nr. 349/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med hæfte i 8 dage for på demonstrativ måde at have foretaget omkringvending til venstre og for at have svaret en foresat oversergent igen på ukorrekt måde, da denne noterede tiltaltes nr.

ØLD 22/12 1961 V nr. 394/61: En nu hjemsendt menig af soværnet anset efter M.S. §§ 44, 47 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have råbt „møl" efter en forbipasserende deling af hæren, medens han stod i rørstilling i et trossehold, og svaret igen overfor en foresat oversergent, da denne påtalte hans optræden, samt for at have forladt sit tjenestested på ulovlig vis og været fraværende i ca. 5 døgn.

ØLD 5/1 1962 VIII nr. 399/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med 4 dagbøder à 25 kr. for til en kammerat højlydt at have sagt: „Det er bare en sølle MPer", idet han passerede en patruljerende korporal fra militærpolitiet på en jernbanestation.

VLD 30/3 1962 I nr. 198/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for som beredskabsvagt og trods afslag på anmodning om tilladelse til at forlade garnisonsbyen at have forladt denne og været fraværende også fra en appel, samt for under en øvelse at have nægtet at efterkomme en først af delingens næstkommanderende og derefter af delingsføreren given ordre om at puste en ponton op og for, da han derefter førtes til kompagnichefen, at have sagt til en foresat sergent (næstkommanderende) at „Det kunne godt give oretæver".

VLD 12/4 1962 VII nr. 150 og 188/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 43, 44 og 48, jfr. § 27, og B.S. § 85, stk. 1, med 20 dagbøder à 30 kr. for at have undladt at efterkomme en ham gentagne gange meddelt ordre om at møde hos afdelingschefen, for at have rettet en vandstråle mod to befalingsmænd, der forsøgte at formå ham til at følge med til afdelingschefen, for at være udeblevet i ca. 4 døgn og for at have nægtet at tale med en foresat kaptajn og slentret op og ned i dennes kontor og undladt at efterkomme kaptajnens ordre om at indtage korrekt militær holdning. Udtalt, at tiltalte, selv om han som sigtet ikke havde pligt til at udtale sig, dog havde gjort sig skyldig i respektstridighed ved helt at nægte at tale med kaptajnen og ved at slentre op og ned i dennes kontor og nægte at indtage korrekt militær holdning. Ved strafudmålingen blev der taget hensyn til, at tiltalte, efter at han havde indgivet en – berettiget – klage over en foresat, i særlig grad havde været udsat for tildels ufornøden påtale fra flere af de ved batteriet tjenstgørende befalingsmænds side, og at tiltalte som følge heraf var kommet i den grad ud af sindsligevægt, at straffen burde nedsættes i medfør af B.S. § 85, stk. 1.

ØLD 28/5 1962 V nr. 128/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for, da en foresat oversergent påtalte, at han ikke foretog vagtafløsning på korrekt måde, bl. a. at have svaret: „Det er model 1961" og for senere at have nægtet at omgøre afløsningen.

ØLD 5/7 1962 I nr. 208/62: En menig anset bl. a. efter M.S. § 47 for at have udskældt en foresat overfenrik under anvendelse af groft usømmelige udtryk. Om denne dom se iøvrigt under § 50.

ØLD 4/10 1962 III nr. 307/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 47, jfr. § 27, med hæfte i 8 dage for to gange at have optrådt respektstridigt under morgenvækningen, idet han ved tilråb opfordrede en foresat sergent til at lukke døren, skubbede sergenten ud gennem døren og smækkede denne i.

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 47 for at have besvaret en løjtnants påtale af hans ureglementerede påklædning på usømmelig måde. Se ved § 48.

VLD 24/11 1962 IV nr. 1458/62: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 63 med vagtarrest i 10 dage for under et stueeftersyn at have svaret en foresat sergent igen på ukorrekt måde, samt for at have undladt at lægge sine tæpper sammen på foreskreven måde trods gentagne påtaler, og da dette påny blev påtalt at have svaret igen på ukorrekt måde.

ØLD 21/12 1962 IV nr. 173/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for uden tilladelse at have afbrudt sit rengøringsarbejde og sat sig til at ryge, nægtet at efterkomme gentagne ordrer fra en foresat konstabel om at genoptage arbejdet og svaret ukorrekt igen overfor en foresat sergent, der påtalte hans optræden.

§ 48.

Den, der gør sig skyldig i ulydighed mod en foresats eller vagts tjenstlige befaling, straffes med arrest eller med fængsel indtil 6 måneder.

Er den skyldige tidligere mere end een gang straffet for ulydighed, eller er der med ulydigheden forbundet skærpende omstændigheder, såsom når forbrydelsen begås af flere, eller når den skyldige med roligt overlæg hårdnakket nægter lydighed, kan straffen stige til fængsel i 3 år.

Er med ulydigheden forbundet personlig vold mod foresat eller vagt, eller har den medført betydelig skade eller fare, er straffen fængsel fra 4 måneder til 6 år.

U.: § 49. L. 1881 §§ 112, 113, 115 og 125. Om befalingsret m. v. se S.& O. 4–6, Tjb. 6, 9–20 og om form m. v. afsnit II. Tjr. 5, 7, 8 bl. a. om skildvagters befalingsret og 9–11. A.Tj. afsnit 17 om befalingers udgivelse.

Om begrebet foresat se indledende bemærkninger. Vagt, se § 4 med note. At lydighedspligt kun haves overfor tjenstlige befalinger, se § 12 med note.

Strafforhøjelsen i andet stykke er kun fakultativ, det tidligere meget høje minimum efter l. 1881 § 112, stk. 2, for lydighedsnægtelse er faldet bort, ligesom lydighedsnægtelse er blevet et andet og mere snevrere begreb end tidligere, til gengæld kan det siges, at straffen, hvor de virkelig foreligger, bør svare til overtrædelsens grovhed og farlighed. Under paragraffen falder enhver overtrædelse af en individuel befaling, som skal efterkommes af een eller flere.

Ulydighed foreligger ikke blot, når befalingen slet ikke efterkommes, men også, når det ikke sker tilstrækkelig hurtigt eller nøjagtigt. Men det kan efter omstændighederne blive tvivlsomt, om det fornødne forsæt foreligger. Er der kun tale om uagtsomhed, anvendes § 63. Det samme gælder, hvor der er tale om overtrædelse af stående befalinger, ordensbestemmelser, reglementer o. l. Den omstændighed, at et sådant reglement o. s. v. måtte være indskærpet endog fornylig, bringer ikke en derefter følgende overtrædelse ind under § 48, det er fremdeles § 63, der kommer til anvendelse.

Domme vedrørende nægtelse af lydighed.

ØLD 23/3 1938 nr. 93/38.

ØLD 6/7 1942 nr. 335/42: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med streng arrest i 10 dage for at have undladt at efterkomme en foresats gentagne ordrer om at rette op, samt for at have svaret: „Jeg gider sku ikke, for jeg er så søvnig!" da han blev beordret til at tage hænderne op af lommen.

VLD 19/1 1946 nr. 5784/45: En underkanoner anset efter M.S. § 48 med fængsel i 60 dage for at have nægtet at efterkomme kasernemesterens ordre om at fraflytte et kvarter og indrette sig i et andet ham anvist kvarter, og derefter fastholdt sin nægtelse overfor distriktschefen, der foreholdt ham følgerne af hans nægtelse.

ØLD 23/7 1946 nr. 450/46.

ØLD 7/2 1947 nr. 660/46: En menig, der forud uden dom var anset med en betinget straf af skærpet arrest i 6 dage, anset efter M.S. § 48 med en fællesstraf af streng arrest i 12 dage for at have nægtet at adlyde en foresat kornets ordre om at stå op og gøre i orden på sovestuen.

VLD 12/4 1948 nr. 457/48: En korporalselev anset efter M.S. §§ 48, stk. 2, 63 og 66, stk. 2, samt B.S. § 291 med streng arrest i 10 dage for at være mødt 10 minutter for sent i kvarter i synlig beruset tilstand, for i overværelse af befalingsmænd og menige at have nægtet at adlyde en foresat premierløjtnants ordre om at lade sig sætte i arrest, samt for at have beskadiget arrestens inventar.

Derimod blev tiltalte frifundet på grund af manglende forsæt for tiltale efter B.S. § 244, stk. 4, jfr. stk. 3, jfr. M.S. § 50 for med en stang, stukket gennem celledørens glughul, at have ramt en sekondløjtnant i hovedet. Straffen fastsat under hensyn til at tiltalte antoges at have begået sine handlinger i stærk sindsbevægelse.

ØLD 28/8 1947 nr. I 342/47: En vpl. anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, 66 og 67, B.S. §§ 119 og 121 samt politivedtægten for København § 5, stk. 1, og § 9, stk. 1, jfr. l. nr. 219 1/5 1940 § 2, stk. 2 med fængsel i 6 måneder for at være udeblevet i ca. 8 døgn, for at have benyttet injurierende og nedsættende udtryk overfor sine foresatte, for ulydighed, beruselse og offentlig uorden, samt for at have fremsat trusler og fornærmelser mod politiet.

VLD 18/2 1948 nr. 3440/47. Cit. ved § 44.

ØLD 26/2 1949 nr. 194/48.

ØLD 2/8 1951 nr. 251/51.

ØLD 4/3 1952 nr. 13/52: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48 med

fængsel i 12 dage for under en gårdtur som militær arrestant ikke at have efterkommet den tilsynsførende korporals gentagne ordre om at tie stille.

ØLD 14/11 1952 nr. 374/52.

ØLD 28/9 1954 nr. VII 223/54: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48 for under en inspektion at have nægtet at fremvise sine støvler for den inspicerende befalingsmand.

ØLD 5/4 1955 V nr. 95/55: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 48 stk. 1, og 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 10 kr., for under øvelser ved vagtafløsning at have svaret igen og nægtet at opgive sit nr., samt for at være mødt for sent efter landlov.

ØLD 21/6 1955 III nr. 126/55: En nu hjemsendt menig, der gentagne gange tidligere var straffet bl. a. også for overtr. af M.S. § 49, anset efter M.S. §§ 47, 48 og 49 med fængsel i 20 dage for at have udvist respektstridig optræden overfor kompagniets kommandobefalingsmand og trods gentagne opfordringer fra denne havde nægtet at forlade kompagnikontoret, samt for at have truet kommandobefalingsmanden med vold, da denne meddelte den menige, at han ville blive indberettet.

ØLD 29/6 1955 VIII nr. 128/55. En menig, der var straffet for overtr. af M.S. §§ 47, 48 og 63, anset efter disse bestemmelser med vagtarrest i 15 dage for gentagne gange at være stillet til våbeneftersyn med rustne våben, samt for under en alarmeringsøvelse at have udvist ulydighed og respektstridig optræden overfor en foresat.

ØLD 2/7 1955 V nr. 152/55: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 52, med en irettesættelse for under en marchøvelse at have svaret igen, da det blev påtalt, at han ikke fulgte med, samt for at have nægtet at opgive sit nr. Ved strafudmålingen taget hensyn til, at den foresatte havde optrådt ukorrekt og bl. a. øvet vold mod den menige.

ØLD 9/6 1956 V nr. 170/56: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 49 og 63 med vagtarrest i 40 dage for at have nægtet at fortsætte med rengøringen af en motorvogn, og, da han blev noteret herfor, optrådte respektstridigt og truede en foresat sergent med vold, samt for at have undladt at melde sig tilbage efter klinikbesøg og for at være stillet for sent til udgangsparade.

ØLD 17/6 1956 IV nr. 531/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, jfr. § 27, for, med den motivering at han var disponibel på vagten, at have nægtet at bære ammunition og senere med samme motivering nægtet at rengøre maskinpistoler. Underrettens dom på 15 dages kvarterarrest blev, da tiltalte var hjemsendt, ændret til 15 dagbøder à 12 kr.

ØLD 24/1 1957 VIII nr. 454/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at have nægtet at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at gå i seng og i forbindelse hermed at have fremsat respektstridige udtalelser.

ØLD 4/2 1957 V nr. 530/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, jfr. § 27, med 5 dagbøder à 20 kr. for at have nægtet at efterkomme en foresat oversergents ordre om at lukke et vindue, hvorfra tiltalte havde forstyrret øvelserne udenfor, og for umiddelbart efter at have nægtet at følge med oversergenten til kasernens næstkommanderende.

ØLD 21/3 1957 VIII nr. 491/56: En nu hjemsendt math anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 15 kr. for at have gået uden hue og for at have fremsat respektstridige udtalelser og nægtet at opgive nr. og navn, da en foresat oberstløjtnant påtalte forseelsen.

VLD 24/4 1957 II nr. 481/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 63, jfr. §§ 27, 28 og 29, med hæfte i 20 dage for at have undladt at torne ud ved udpurring og for 20 minutter senere at have nægtet at efterkomme kasernemesterens ordre om at torne ud og fremsat respektstridige udtalelser i forbindelse hermed.

ØLD 19/2 1958 V nr. 34/58: En menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, stk. 1, og 49 med fængsel i 60 dage for at være mødt henholdsvis 9 døgn og 4 timer for sent i kvarter, samt for at have nægtet at efterkomme vagtassistentens ordre om at stå op og herunder fremsat ukorrekte udtalelser og truet med vold.

ØLD 24/6 1958 V nr. 145/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for i tre tilfælde at have nægtet at efterkomme en foresats ordre og i to af tilfældene at have besvaret ordren på ukorrekt måde, samt for i tre tilfælde at være udeblevet fra kvarter i henholdsvis 21 timer, $2^1/_3$ døgn og i ca. $^1/_2$ time.

ØLD 11/7 1958 VII nr. 205/58: En menig anset bl. a. efter M.S. § 48 for at have nægtet at efterkomme en foresat sergents og en foresat løjtnants ordrer.

ØLD 11/7 1958 VII nr. 211/58: En menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 14 dage for at have nægtet at efterkomme en foresat sergents gentagne ordre om at feje på samlingsstuen, idet han påberåbte sig at han som „aftrædende vagt" ikke var pligtig at deltage i rengøringen.

VLD 13/1 1959 I nr. 1401/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 47, jfr. § 27, med 15 dagbøder à 10 kr. for at have nægtet at efterkomme en foresat korporals ordre, og for at have optrådt respektstridigt overfor en foresat løjtnant.

ØLD 24/2 1959 VII nr. 7/59: To nu hjemsendte mather anset efter M.S. § 48, stk. 1, jfr. § 27, hver med hæfte i 12 dage for under en øvelse at have nægtet at efterkomme en foresat oversergents ordre og fastholdt nægtelsen overfor den tilsynsførende løjtnant.

ØLD 11/5 1959 III nr. 963/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med en bøde på 200 kr. (burde have været fastsat som dagbøder), subs. 8 dages hæfte for at have nægtet at efterkomme en foresat oversergents ordre og i irritation over ordren at have sparket til en dunk, der væltede.

ØLD 15/9 1959 IV nr. 196/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 63, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 10 kr. for at have været ureglementeret påklædt, idet han bar skotskternet halstørklæde til uniform, for at have taget respektstridigt til genmæle overfor en fenrik og nægtet at opgive nr. og navn, samt for ikke at være stået op ved eftervisiteringen.

ØLD 15/9 1959 V nr. 226/59: En fenrik anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 8 dage for som tilsynsførende at have nægtet at efterkomme vagthavende officers, en løjtnant af reservens, tjenstlige ordre om at aflevere den tiltrædende kasernevagt til løjtnanten.

ØLD 13/11 1959 III nr. 326/59: En menig, der tidligere var idømt fængsel i 3 måneder, betinget, og under militærtjenesten arbitrært var anset med vagtarrest i 10 dage, betinget, nu i medfør af B.S. § 57 og M.S. § 33, stk. 2, anset efter M.S. §§ 44, 66, stk. 2, 67, 47, 48, stk. 1, og 63 samt B.S. § 285, jfr. § 276, med en fællesstraf af fængsel i 7 måneder for at være udeblevet indtil han blev afhentet efter forløbet af 1 døgn 9 timer, for to gange at have vist sig synlig beruset i uniform udenfor tjenesten, for at have nægtet at efterkomme togpersonalets anvisninger, for at have været ureglementeret påklædt og kun trevent efterkommet en løjtnants ordre om at bringe uniformen i orden, nægtet at efterkomme løjtnantens ordre bl. a. om at opgive nr. og navn og indtage retstilling, samt for at have fremsat ukorrekte udtalelser overfor løjtnanten, for fire gange at være udeblevet fra sit kvarter henholdsvis i 3 timer, 1 time 5 minutter, 8 timer og 1 time 10 minutter, for ikke at være stået op ved eftervisiteringen, samt for fra en civilperson at have stjålet en tegnebog med 180 kr. i.

VLD 8/4 1960 VII nr. 290/60: To menige, hvoraf den ene tidligere var straffet tre gange arbitrært, anset efter M.S. §§ 47, stk. 1, 48, stk. 1, 63, stk. 1, og 66, stk. 2, med vagtarrest i henholdsvis 40 og 20 dage for i forening at have indført og drukket spiritus på kasernen, hvorved de blev synligt berusede, nægtede at efterkomme ordre fra en foresat korporal og en foresat løjtnant om at gå i seng og besvaret

ordren på særdeles upassende måde, samt for at have tiltalt to ikke foresatte sergenter, som de mødte på gaden, på ukorrekt måde, hvorhos den ene af de menige tildelte den ene sergent to kraftige slag på kæben, hvilket sidste forhold blev henført under B.S. § 244, stk. 4, medens M.S. § 50 efter omstændighederne ikke fandtes anvendelig.

ØLD 3/10 1960 V nr. 229 og 230/60: To menige anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, og for den enes vedkommende § 33, stk. 2, og B.S. § 89 med henholdsvis 14 og 10 dages hæfte for under anvendelse af ukorrekt tale at have nægtet at efterkomme en foresat oversergents gentagne ordrer om at deltage i aflæsningen af materiel fra en lastvogn. For den enes vedkommende var der tale om en fællesstraf til en tidligere arbitrært pålagt betinget straf på vagtarrest i 6 dage og om en tillægsstraf til en efter den nu begåede forseelse idømt straf for overtr. af B.S. og færdselsloven.

ØLD 30/11 1960 VIII nr. 331/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 48, stk. 1, og 63, stk. 1, jfr. § 27, med 20 dages hæfte for at have nægtet at efterkomme en foresat fenriks gentagne ordre om at klæde om til gymnastik, idet han – i strid med sandheden – påberåbte sig, at han var fritaget på grund af sygdom, samt for at være udeblevet i ca. 13 døgn og i denne periode båret civil påklædning.

ØLD 22/2 1961 VII nr. 42/61: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, med vagtarrest i 6 dage for at have nægtet at efterkomme en foresat korporals ordre om at flytte nogle taburetter, idet han blev siddende, da korporalen henvendte sig til ham og erklærede, at han ikke „ville rende og springe, fordi De siger det".

ØLD 27/2 1961 III nr. 62/61: En menig, der under en tidligere indkaldelse var hjemsendt på grund af straf, og som nu var kasseret og hjemsendt på grund af manglende tilpasningsevne, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 49 med fængsel i 60 dage for under en mønstring i flere militæres nærværelse at have nægtet at klæde om fra paradeuniform til arbejdstøj, idet han påberåbte sig, at han skulle på socialkontoret og, da en foresat løjtnant i hans nærværelse spurgte personalet på kasernekontoret, om tiltalte havde søgt om tilladelse, at have afbrudt løjtnanten på respektstridig måde og under anvendelse af eder, hvorefter han, der blev sat under anholdelse, indtog boksestilling overfor løjtnanten og truede denne med vold.

VLD 15/5 1961 VII nr. 507/61: En menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 7 dage for i kostforplejningen at have nægtet at efterkomme en civilt ansat foresat forplejningsassistents ordre om at lukke for og fjerne en transistorradio.

ØLD 23/5 1961 IV nr. 116/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for at være udeblevet fra sin afdeling i 3 døgn og herunder under en telefonsamtale med kommandobefalingsmanden at have nægtet at efterkomme dennes ordre om straks at melde sig tilbage. Den menige angav som grund for udeblivelsen, at han skulle passe moderens forretning under hendes sygdom.

VLD 30/3 1962 I nr. 198/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for som beredskabsvagt og trods afslag på anmodning om tilladelse til at forlade garnisonsbyen at have forladt denne og været fraværende også fra en appel, samt for under en øvelse at have nægtet at efterkomme en først af delingens næstkommanderende og derefter af delingsføreren given ordre om at puste en ponton op og for, da han derefter førtes til kompagnichefen, at have sagt til en foresat sergent (næstkommanderende), at „Det kunne godt give øretæver".

VLD 12/4 1962 VII nr. 150 og 188/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 48, jfr. § 27, og B.S. § 85, stk. 1, med 20 dagbøder à 30 kr. for at have undladt at efterkomme en ham gentagne gange meddelt ordre om at møde hos afdelingschefen, for at have rettet en vandstråle mod to befalingsmænd, der forsøgte at formå ham til at følge med til afdelingschefen, for at være udeblevet i

ca. 4 døgn og for at have nægtet at tale med en foresat kaptajn og slentret op og ned i dennes kontor og undladt at efterkomme kaptajnens ordre om at indtage korrekt militær holdning. Udtalt, at tiltalte, selv om han som sigtet ikke havde pligt til at udtale sig, dog havde gjort sig skyldig i respektstridighed ved helt at nægte at tale med kaptajnen og ved at slentre op og ned i dennes kontor og nægte at indtage korrekt militær holdning. Ved strafudmålingen blev der taget hensyn til, at tiltalte, efter at han havde indgivet en – berettiget – klage over en foresat, i særlig grad havde været udsat for tildels ufornøden påtale fra flere af de ved batteriet tjenstgørende befalingsmænds side, og at tiltalte som følge heraf var kommet i den grad ud af sindsligevægt, at straffen burde nedsættes i medfør af B.S. § 85, stk. 1.

ØLD 28/5 1962 V nr. 128/62: En nu hjemsendt menig, anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for, da en foresat oversergent påtalte, at han ikke foretog vagtafløsning på korrekt måde bl. a. at have svaret: „Det er model 1961" og for senere at have nægtet at omgøre afløsningen.

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, 50, jfr. B.S. § 244, stk. 1, og M.S. §§ 63, 66 og 67 med hæfte i 40 dage for at have vist sig synlig beruset i uniform på en restaurant og i ureglementeret påklædning, besvaret en løjtnants påtale heraf på grov respektstridig måde, idet han fremviste et målebånd, der viste hans resterende antal tjenestedage og nægtede at fjerne dette fra uniformen, ligesom han nægtede at rette påklædningen og herefter nægtede at følge med løjtnanten til kasernen, idet han tildelte løjtnanten et knytnæveslag og en „skalle", og tildelte løjtnanten og en anden løjtnant flere slag, da de førte ham til kasernen, for at have indladt sig i slagsmål med en kammerat, for at have rettet datoen i en ældre nattegnsansøgning for at forskaffe sig nattegn, for at have forladt civilundervisningen og forladt garnisonen, og for at være udeblevet i $4^1/_2$ døgn efter orlov.

ØLD 21/12 1962 IV nr. 173/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for uden tilladelse at have afbrudt sit rengøringsarbejde og sat sig til at ryge, nægtet at efterkomme gentagne ordrer fra en foresat konstabel om at genoptage arbejdet og svaret ukorrekt igen overfor en foresat sergent, der påtalte hans optræden.

Domme, hvor befalingen ikke er efterkommet eller ikke efterkommet med tilstrækkelig hurtighed eller nøjagtighed.

ØLD 28/10 1938 nr. 304/38: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 48, stk. 1, med vagtarrest i 4 dage for ikke efter ordre at være mødt til indsættelse i arrest, samt for at være udeblevet ca. 2 timer efter nattegn.

ØLD 9/12 1938 nr. 458/38: En vpl. anset efter M.S. §§ 44, 48 og 63 med streng arrest i 8 dage for i beruset tilstand at være mødt 6 minutter for sent efter landlov og for senere at have forladt kaserneområdet uden tilladelse, samt for senere at have gentaget dette trods udtrykkeligt forbud herimod.

VLD 10/12 1941 nr. 1373/41: En menig anset efter M.S. § 47 og § 48 med skærpet arrest i 10 dage for at have udført en foresats befalinger på modvillig og skødesløs måde og for at have kastet sin hjælm fra sig, medens han var under kommando.

VLD 6/6 1946 nr. 509/46: To menige, der gjorde tjeneste som motorvognsførere, anset efter B.S. § 285, jfr. § 278 nr. 1, med en betinget straf af fængsel i 3 måneder for at have tilegnet sig benzin fra de vogne, som de kørte med. En menig anset efter B.S. § 285, jfr. § 276, med en betinget straf af fængsel i 3 måneder for at have tilegnet sig benzin fra en motorvogn, der benyttedes af en sergent. Alle tre menige anset efter M.S. § 48 hver med hæfte i 14 dage ubetinget for ikke inden en af en foresat sergent fastsat frist at have efterkommet hans ordre om at aflevere den tilegnede benzin.

VLD 14/2 1947 nr. 3884/46: En menig, der i et kostspørgsmål henvendte sig til en i kostforplejningen tjenstgørende sergent på ukorrekt måde, og som undlod at opgive sit nr., da sergenten opfordrede ham hertil, straffet efter M.S. § 48. Straffen fastsat til hæfte i 14 dage, da den menige var hjemsendt, jfr. M.S. § 27.

ØLD 24/3 1949 nr. 225/48 og 85/49: En hjemsendt oversergent anset efter M.S. § 48 og B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276, sammenholdt med § 89 med fængsel i 4 måneder for at have undladt at efterkomme en ordre om at melde sig ved sit regiment efter hjemsendelse fra den danske brigade i Tyskland. Ved sagens behandling for landsretten overgik i medfør af M.R. § 5 en senere pådømt borgerlig tyverisag, hvorunder oversergenten var anset med en tillægsstraf af fængsel i 3 måneder, til den militære anklagemyndighed, og efter rettens beslutning blev sagerne behandlet under eet.

ØLD 21/6 1949 nr. 341/49: En vpl. straffet efter M.S. § 48 for ikke at have efterkommet en rejseordre. Cit. ved § 44.

ØLD 20/11 1954 nr. VIII/54: En vpl. anset efter M.S. § 48 med vagtarrest i 7 dage for at have undladt at efterkomme en foresat oversergents ordre, idet han påberåbte sig, at han havde fritørn.

VLD 18/1 1955 I nr. 2077/54: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1 og 63, stk. 1, jfr. B.S. § 89 med vagtarrest i 10 dage for at have undladt at efterkomme en ordre om under en øvelse at indtage dækstilling samt for at have undladt at udvise korrekt opførsel i tjenesten. Straffen fastsat under hensyn til at den ukorrekte opførsel var fremkommet under og foranlediget ved en uberettiget anordnet øvelse.

ØLD 24/5 1955 X nr. 120/55: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med vagtarrest i 10 dage for gentagne gange at være brudt ind i en radioundervisning, samt for tovende at have efterkommet en ordre om at fjerne sig fra undervisningen og herunder fremsat respektstridige bemærkninger overfor en foresat korporal.

ØLD 24/5 1955 X nr. 121/55: En menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 4 dage for at have undladt at efterkomme en ordre om at indtage retstilling og i stedet moret sig over en stuekammerat. Ved strafudmålingen taget hensyn til, at den menige tidligere var straffet for ulydighed.

VLD 6/6 1956 II nr. 320/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48 og 63, jfr. § 27, med 10 dages hæfte for under aftenvisitering ikke at have efterkommet en foresat sergents ordre om at stå op og hænge et par bukser op, for derefter ikke at have opgivet sit nr. korrekt, samt for at have fremstillet en røgbombe sammen med andre og have trillet den ind på en stue, hvorved en værnepligtig blev røgforgiftet.

ØLD 19/6 1956 IV nr. 53/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, jfr. § 27, med 15 dagbøder à 12 kr. for uvilligt og langsomt at have adlydt en foresats ordrer.

VLD 7/8 1956 III nr. 1324/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48 og 63, stk. 1, med 6 dagbøder à 20 kr. for at have undladt at efterkomme en foresat sergents ordre om at stille reglementeret påklædt.

ØLD 9/8 1956 X nr. 210/56: En hjemsendt menig, der tidligere var straffet med 15 dages vagtarrest efter § 44, anset efter M.S. §§ 44 og 48 med hæfte i 15 dage for at være udeblevet i ca. 3 døgn og for undladelse af at efterkomme en foresat fenriks telefoniske ordre om straks at melde sig tilbage, hvilken ordre blev givet, da han havde været fraværende i ca. $1^1/_2$ døgn.

ØLD 5/10 1956 IV nr. 160/56: En menig, som tidligere var straffet bl. a. 2 gange for respektstridighed, anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63 med vagtarrest i 20 dage for i flere tilfælde at have udvist respektstridighed overfor foresatte undladt at efterkomme en foresat oversergents ordre om at tie under march, samt for under fremsættelse af andre respektstridige udtalelser overfor en foresat oversergent at have sagt til denne, at han skulle passe lidt på.

ØLD 8/1 1957 IV nr. 449/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for at have undladt at hilse på en fore-

sat oversergent, for kun trevent og uvilligt at have efterkommet en foresat overfenriks ordre om at deltage i eftersyn og afprøvning af radiomateriel, samt for at have fremsat respektstridige udtalelser, da overfenrikken meddelte ham, at hans nattegn var inddraget.

ØLD 1/2 1957 III nr. 15/57: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 51 og 66, stk. 2, samt efter B.S. § 244, stk. 4, med fængsel i 5 måneder for at have vist sig synlig beruset i uniform, for respektstridige udtalelser og optræden overfor lederen af en militærpolitipatrulje, for i forening med andre menige at have truet patruljen med vold og øvet vold overfor dennes medlemmer og overfor en menig, der søgte at assistere patruljen.

ØLD 12/2 1957 VII nr. 434/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, 63 og 70, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have slået en kammerat og smidt hans hue i et kar med opvaskevand, for forsætligt at have beskadiget service i kostforplejningen og i anledning heraf optrådt respektstridigt overfor kostforplejningsforvalteren, for at have været ulovligt fraværende i 2 timer og for at have forsøgt at formå en kammerat til at afgive urigtig forklaring herom til en foresat oberstløjtnant samt for at have undladt at efterkomme ordre om at rengøre toilettet og optrådt respektstridigt i forbindelse hermed.

VLD 27/2 1957 VI nr. 49/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 66, stk. 2, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 10 kr. for at have forladt flyvestationen iført tjenesteuniform, for at have undladt at efterkomme en ordre om at stille til eftersyn iført udgangsuniform samt for at have vist sig synlig beruset i uniform.

VLD 4/10 1957 VII nr. 1204/57: En menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for to gange at have undladt at efterkomme en ordre om at rengøre sit gevær og isy en knap.

VLD 2/11 1957 II nr. 1094/57: En nu hjemsendt oversergent anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 63, stk. 1, jfr. § 27, med en bøde på 100 kr. (burde have været dagbøder) for at have båret uniform uden gradstegn og for at have undladt at efterkomme en foresat overfenriks ordre om at sy gradstegnene på.

ØLD 23/4 1958 V nr. 62/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for, da en oversergent purrede ud på stuen, at have fremsat ukorrekte bemærkninger og undladt at efterkomme ordren om at tørne ud.

VLD 20/6 1958 VII nr. 663/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48 med 5 dagbøder à 15 kr. for ikke at have efterkommet en foresat korporals ordre om at stige ud af førerhuset på en militær lastvogn, og for at have besvaret kopooralens ordre på ukorrekt måde.

ØLD 3/10 1958 V nr. 269/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at have svaret en foresat oversergent igen på respektstridig måde og uden rimelig anledning tildelt oversergenten et albuestød i mellemgulvet samt undladt at efterkomme gentagne ordre om at opgive nr.

VLD 3/10 1958 VII nr. 1036/58: En menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 3 dage for trods en foresat oversergents gentagne ordre, at have undladt at tørre sit skab af.

ØLD 12/6 1959 IV nr. 116/59: En oversergent anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 8 dage for som kørelærer ikke behørigt at have efterkommet batterichefens gentagne ordre vedrørende en menigs køreundervisning, idet han efter tjenestereglement for hæren havde været pligtig at efterkomme befalingen, uanset at han havde været i tvivl om batterichefens myndighed til at give vedkommende befaling.

ØLD 19/6 1959 V nr. 184/59: En menig, der tidligere 6 gange arbitrært var straffet for overtr. af M.S., anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 44 og 69 med vagtarrest i 30 dage for ikke at have efterkommet en ordre om at møde på kompagnikontoret,

for ulovligt at have forladt kasernen i 2 døgn 8 timer, skønt han skulle have haft beredskabsvagt, og for at have brudt kvarterarrest.

VLD 13/8 1959 II nr. 711/59: En menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, med vagtarrest i 15 dage for trods gentagne ordrer om at stå op at være blevet liggende i sengen samt for at have undladt at efterkomme en foresat overfenriks ordre om at indtage retstilling.

ØLD 11/9 1959 V nr. 208/59: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 47 og 44 med vagtarrest i 40 dage for trods gentagne udpurringer at have undladt at tørne ud og herunder fremsat respektstridige udtalelser overfor den udpurrende oversergent, samt for at være udeblevet 1 døgn 17 timer 45 minutter og 7 døgn 11 timer 55 minutter indtil han, der var agterudsejlet, blev anholdt af politiet.

ØLD 22/9 1959 IV nr. 233/59: En menig bl. a. anset efter M.S. § 48, stk. 1, for at have undladt at bære sit gevær, som det gentagne gange blev beordret ham, samt for først at have efterkommet en af en foresat korporal given ordre, efter at denne var givet 2–3 gange.

ØLD 13/11 1959 IV nr. 295/59: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, med vagtarrest i 8 dage for, da han af en foresat oversergent fik ordre om at stå op, at have undladt straks at efterkomme ordren og svaret igen på respektstridig måde.

VLD 10/2 1960 VI nr. 1692/59: En oversergent anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 63 og 66, stk. 2, med vagtarrest i 6 dage for synlig beruset i uniform at have opholdt sig i en messe efter „lukketid" og for at have undladt at efterkomme vagthavende officers ordre om at forlade messen.

ØLD 2/3 1960 V nr. 36/60: En flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 47 og 63, jfr. § 27, med 10 dages hæfte for under forhaling af et orlogsskib at have undladt at efterkomme en foresat oversergents ordre om at assistere med fortøjningen og, da ordren blev gentaget, svaret igen på ukorrekt måde, samt for at have forladt sit arbejdssted og taget ophold på et toilette i ca. 40 minutter.

HRD 9/5 1960 nr. I 186/59 (U.f.R. 574/1960): En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for i strid med derom given ordre at have undladt at medføre sit gevær under en øvelse.

VLD 13/2 1961 VI nr. 1662/60: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 63, stk. 1, med vagtarrest i 4 dage for under eksersits at have undladt at efterkomme de af en foresat løjtnant givne befalinger på reglementeret måde, hvorhos han lo i geleddet og talte under „giv agt march".

ØLD 10/3 1961 V nr. 68/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48 for ikke med tilstrækkelig hurtighed at have efterkommet en foresat overfenriks ordre om at gå i gang med sit arbejde, som han havde forladt.

ØLD 15/5 1961 III nr. 108/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for at have undladt at efterkomme gentagne ordrer fra en foresat løjtnant om at „træde ind", idet han vedblev at forklare om en vagtforseelse, uagtet løjtnanten havde meddelt ham, at han måtte vente med sine forklaringer, til han blev afhørt af batterichefen, samt for at have undladt at efterkomme en foresat sergents gentagne ordrer om at sætte sig ned i bunden af en militær lastmotorvogn, som han var passager på.

VLD 15/5 1961 VII nr. 460/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for at have fortsat med at tale i geleddet under march trods ordre om at ophøre hermed og for ikke straks at have efterkommet en foresat korporals ordre om at „træde ind".

ØLD 16/6 1961 VII nr. 188/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 15 kr. for ikke ufortøvet at efterkomme en foresat sergents ordre om at stille til badning, idet han først stillede 20 minutter efter.

ØLD 5/9 1961 II nr. 339/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for at have undladt at efterkomme en ordre om at rejse fra Københavns militærhospital

til tjenestestedet, idet han i stedet tog til sit hjem, samt for, efter at han var anholdt, ikke med tilstrækkelig hurtighed at have efterkommet vagtkommandørens ordre om at efterkontrollere optællingen af penge.

VLD 20/10 1961 II nr. 513/61: En nu hjemsendt oversergent, der arbitrært var anset med en betinget straf af vagtarrest i 30 dage anset efter M.S. §§ 44 og 48, jfr. § 27, stk. 1, 2. punktum i. f., smh. m. § 33, stk. 3, med en fællesstraf af 40 dagbøder à 15 kr. for efter at have sovet over sig og fået afslag på en telefonisk anmodning om frihed ikke, som han var beordret til, uopholdeligt givet møde, men først mødt omtrent 2 timer senere og ialt 4 timer 30 minutter for sent.

VLD 3/11 1961 VII nr. 903/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for under en renlighedsparade at have undladt at efterkomme en foresat løjtnants gentagne ordre om at stå reglementeret og tie stille.

VLD 28/4 1962 VI nr. 395/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, og 63 med 10 dagbøder à 15 kr. for at have undladt at efterkomme den tilsynshavende oversergents ordre om at deltage i rengøringen af et vaskerum, som han forlod, idet han undlod at efterkomme tilsynshavendes ordre om at komme tilbage, samt for at have undladt at efterkomme tilsynshavendes opfordring om at oplyse nr. og navn.

ØLD 12/9 1962 V nr. 166/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 44, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at have undladt at efterkomme en foresat fenriks ordre om at deltage i rengøringen af belægningsområdet, idet han i stedet forlod kasernen for at gå på socialkontoret kl. 13,30, hvorefter han vendte tilbage kl. ca. 22.

VLD 20/11 1962 IV nr. 1379/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48 og 63 med 6 dagbøder à 20 kr. for ved passage af en skildvagt at have hilst med den ene hånd i lommen, og da dette blev påtalt, med begge hænder, og undladt at efterkomme postens ordre om at komme tilbage.

Om pligten til at adlyde enhver indskridende foranstående som foresat, se indledende bemærkninger s. 13, Tjb. 12, S.& O. 5, Tjr. 11.

HRD i U.f.R. 563/1927: En menig, der undlod at hilse på en officiant og, da denne påtalte dette og forlangte den meniges nummer, nægtede at opgive dette og iøvrigt optrådte grovt respektstridigt, blev, da han efter tjenestereglementet var pligtig at adlyde officianten, skønt denne ellers ikke var hans foresatte, dømt for respektstridighed og lydighedsnægtelse til simpelt fængsel på vand og brød i 4×5 dage. Se iøvrigt samlingen af overkrigsretsdomme side 21/1909, 209/1915 og 93/1917, samt ØLD 24/11 1939 nr. VII 284/39: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. § 48, stk. 2, med henholdsvis fængsel i 30 dage og 10 dages hæfte for ulydighed overfor to ikke foresatte sergenter, der antraf dem stående på landevejen og gav dem ordre til at følge med til kasernen. Førstnævnte tillige anset efter M.S. § 47 og B.S. § 164 for respektstridige udtalelser overfor overmand (foranstående) og for falsk anmeldelse ved i retten at have forklaret, at en af de pågældende sergenter havde øvet vold imod ham.

VLD 28/10 1961 VI nr. 1268/61: To menige bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for ikke at have efterkommet en oversergents ordre om at tage deres huer på.

Det vil ses, at disse reglementsbestemmelser taler om befalingsmand i al almindelighed. Pligten for den underordnede til at adlyde en indskridende befalingsmand gælder derfor ganske uanset om den indskridende tilhører samme område (Tjb. § 9) eller værn eller et andet.

ØLD 27/7 1942 nr. 364/42: En menig af hæren anset efter M.S. §§ 47 og 48 med streng arrest i 15 dage for at have undladt at hilse på en underkanoner (so-

værnet), tiltalt denne med „Du", nægtet at opgive nr. og navn, samt for til en anden underkanoner at have opgivet falsk nr.
ØLD 29/9 1950 nr. 239/50.

Det må fastholdes, at lydighedspligten kun haves overfor lovlige tjenstlige befalinger, d. v. s. befalinger, der ligger inden for den pågældende befalingsmands tjenstlige kompetence, jfr. herved bemærkningerne i indledningen og til § 12. I forbindelse hermed må også erindres bestemmelsen i lov om forsvarets ordning (l. 277 18/6 1951) § 7 stk. 2: Befalingsmænd må ikke beordre værnepligtige til eller træffe aftale med disse om personlige tjenesteydelser – heller ikke mod betaling – medmindre befalingsmændene er indkvarteret på kaserne, ligger i lejr, er på øvelse, ombord i skibe under kommando eller med luftfartøjer, jfr. ØLD 14/10 1959 V nr. 124/59 cit. ved § 63 U.f.R. 252/60. Bestemmelsen er, uanset at loven er ophævet ved l. nr. 174 af 16/5 1962 fortsat gældende, jfr. K.F. A. 79/62 pkt. 12. Jfr. iøvrigt bemærkningerne ad § 59.

Såfremt en undergiven mener, at en befaling er urigtig, skal han, eventuelt efter at have henledt den foresattes opmærksomhed på, at befalingen efter den undergivnes skøn er urigtig, efterkomme befalingen såfremt denne fastholdes, jfr. tjenestereglement for hæren pkt. 17 og kundgørelse for søværnet B. 5/1942 § 6.

VLD 5/4 1951 nr. 93/51: En menig anset efter M.S. § 48 med skærpet arrest i 10 dage for at have undladt at stå op ved morgenvisiteringen, uanset at han havde fået ordre til det af den visiterende sergent. Den menige, der angav at lide af hovedpine, havde ikke senere på dagen søgt læge. Udtalt, at det måtte antages, at tiltalte ikke var syg i en sådan grad, at han ikke kunde efterkomme ordren.

Mener den undergivne sig herefter forurettet, må han eventuelt fremsætte klage over den foresatte.

Domstolene kan heller ikke være udelukket fra at udøve et vist skøn over befalingens karakter, selv om den må antages at være tjenstlig.

Jfr. ØLD 6/3 1947 nr. 639/46: En kaptajn frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 48 for trods given ordre ikke at have forsynet to af ham udfærdigede skrivelser med læselige underskrifter, idet en maskinskreven gentagelse af underskriften måtte antages for tilstrækkelig til at bringe den i overensstemmelse med de gældende regler om, at tjenstlige skrivelser skal være forsynet med læselig underskrift, og idet man ikke kunne stille strengere krav til ham, end til andre.

Befalingen må udgives i en sådan form, at det er klart, at der er tale om en tjenstlig befaling.

VLD 18/10 1950 nr. 1150/50: En menig, der undlod at efterkomme en foresats flere gange gentaget besked om at udbringe nogle effekter, der tilhørte en anden menig, fandtes ikke at have gjort sig skyldig i ulydighed, idet det ikke fandtes bevist, at beskeden var givet i en sådan form, at den var opfattet som en tjenstlig ordre.
ØLD 7/2 1961 IV nr. 397/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 48, stk. 1, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 20 kr., idet han, der havde vægret sig

ved at efterkomme en foresat oversergents henstilling om at deltage i serveringen i messen, måtte have forstået, at der var tale om en ordre, da oversergenten tilkendegav ham, at han kunne betragte sig som indberettet, og trods dette herefter havde opretholdt sin vægring på ukorrekt måde.

Er forholdet imidlertid dette, at det må tilskrives gerningsmandens eget forhold, at han ikke har forstået, at der forelå en tjenstlig befaling, vil han næppe være undskyldt, jfr. således:

ØLD 13/6 1952 nr. 943/52: En oversergent anset efter M.S. §§ 48 stk. 1, 66 stk. 2 og 67 med vagtarrest i 14 dage for at have været synlig beruset i uniform uden for tjenesten og for at have indladt sig i klammeri med en gæst på et hotel, således at en militærpatrouille måtte tilkaldes, samt for at have undladt at efterkomme en foresat premierløjtnants ordre om at gå i seng og i stedet fjernet sig fra lejren. For så vidt angår overtrædelsen af M.S. § 48 stk. 1 fandtes det at kunne tjene til undskyldning, at han i sin spirituspåvirkede tilstand ikke havde evnet rigtig at forstå den ham givne ordre.

Tilsyneladende er der en vis konkurrence mellem § 48 stk. 2, for så vidt angår fleres ulydighed, og § 51, der omhandler de tilfælde, hvor flere i forening gør sig skyldige i lydighedsnægtelse. Det må her fastholdes, at enhver form for samvirken mellem gerningsmændene fører forholdet ind under § 51, således at § 48 stk. 2, kun rammer de tilfælde, hvor der opstår en rent spontan ulydighedssituation.

Afgrænsningen er kun behandlet i en enkelt dom, nemlig

VLD 20/10 1960 V nr. 593/60: To flere gange tidligere straffede menige anset efter M.S. § 48, stk. 2, med fængsel i 40 dage for efter forudgående aftale at have taget opstilling i en kældergang, hvor de for at gennemtvinge en samtale med en korporal spærrede vejen for ham og undlod at efterkomme hans befaling om at gå til side. Den ene menige tillige anset skyldig i overtrædelse af B.S. § 244, stk. 1, ved at have trukket korporalen med sig ind i et kælderrum og der forøvet vold mod ham, men straffen fandtes at burde bortfalde i henhold til B.S. § 248, stk. 2, idet korporalen havde indladt sig i slagsmål med den menige.

Dommen statuerer, at de to menige har gjort sig skyldige i lydighedsnægtelse, uanset at der ikke har fundet nogen verbal nægtelse sted. Fire af rettens dommere voterede for at henføre forholdet under M.S. § 48, stk. 2, idet det udtaltes, at der ikke forud var truffet aftale mellem gerningsmændene om, at de skulle udvise ulydighed overfor korporalen. To dommere dissentierede og ville henføre forholdet under § 51 med citat af M.S. § 52 som motivering for strafnedsættelse under § 51's normale minimum.

Da § 51 ikke på nogen måde kræver forudgående aftale for at de i bestemmelsen omhandlede handlinger skal være strafbare som mytteri, er dommen i bedste fald uheldigt formuleret, idet den kun er juridisk forsvarlig, såfremt de fires votum kan læses således, at man fastslår, at gerningsmændenes forudgående aftale om at passe korporalen op i kældergangen ikke rummede nogen aftale om, at der skulle udvises ulydighed overfor korporalen, og at man, efter at have fastslået at § 51 ikke af denne grund

var anvendelig, har statueret, at den af de to menige udviste ulydighed ikke er udvist „i forening".

Dissensen synes dog langt lettere forenelig med lovens ord og mening.

Herudover ses § 48, stk. 2, kun citeret i

ØLD 10/7 1956 III nr. 243/56: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 2, 49 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 3, med fængsel i 3 måneder for hårdnakket at have nægtet at efterkomme en foresat fenriks gentagne ordre om at stå op, for at have fremsat grove skældsord og trusler om vold overfor fenrikken som han øvede vold overfor og tilføjede skade, da fenrikken ville anholde ham. En påstand om frifindelse, fordi tiltalte forinden havde indtaget en større dosis sovemidler ikke taget til følge, ligesom der ikke fandtes grundlag for strafnedsættelse efter B.S. § 85.

Til opfyldelse af betingelserne efter stykke 3, „personlig vold", kræves kun laveste grad af denne (se B.S. § 244, stk. 1), men, at ikke enhver ubetydelig berøring falder ind derunder, er givet, se f. eks. U.f.R. 714/1904 A, et skub gennem en dør, ikke vold.

Af en sammenligning med strafferammen efter B.S. §§ 244, stk. 3, 245 og 246, således som disse forhøjes ved M.S. § 50, fremgår det, at M.S. § 48, stk. 3, ikke udtømmer strafskylden, så snart volden har haft en noget grovere karakter, hvorfor der i sådanne tilfælde tillige bliver spørgsmål om strafansvar efter § 50. Hvis flere medvirker, går forholdet ind under § 51.

VLD 13/8 1959 II nr. 710/59: En fem gange tidligere arbitrært straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 2 og 3, med fængsel i 4 måneder for at have undladt at efterkomme gentagne ordrer fra en overfenrik om at stå op og for, da overfenrikken beordrede tre mand til at hjælpe sig med at få tiltalte op, at have tildelt overfenrikken et slag i ansigtet.

ØLD 5/7 1962 I nr. 208/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 48, stk. 1, for at have undladt at efterkomme en foresat overfenriks ordre om at klæde om og efter § 48, stk. 3, for at have nægtet at efterkomme overfenrikkens ordre om at afslutte sin omklædning og følge med overfenrikken, idet han, da overfenrikken ville føre ham med sig, tildelte denne et knytnæveslag i maven. Se iøvrigt vedrørende denne dom under § 50.

Hvis den foranstående har provokeret, se § 52.

Ved sammenligning med B.S. § 119, stk. 1, vil det ses, at strafferammens maksimum er det samme som i M.S. § 48, stk. 3, men det må ikke glemmes, at den sidste har et meget højt minimum, hvoraf resultatet må blive det meget rimelige, at hvis to iøvrigt lige tilfælde skal bedømmes efter henholdsvis B.S. § 119 og M.S. § 48, bør straffen for det sidstnævnte normalt være en del strengere end for det første.

M. h. t. betydelig skade eller fare, se B.S. § 20.

Ved tiltale efter paragraffens stykke 2 eller 3 kommer i fredstid domsmænd til anvendelse, for så vidt sagen ikke kan afgøres efter Rpl. § 925 (se M.R. § 18 a, jfr. c).

I denne forbindelse kan mærkes bestemmelsen i A.Tj. punkt 14, hvorefter der straks skal ske indberetning til forsvarsministeriet, når større brud på disciplinen måtte forefalde.

§ 49.

Den, som i eller i anledning af tjenesten truer foresat, foranstående eller vagt med vold, straffes med vagtarrest, ikke under 10 dage, eller med fængsel indtil 1 år. Er truslen rettet mod en foresat, kan straffen stige til fængsel i 2 år, i krigstid 4 år.

U.: § 50. L. 1881 §§ 117, 118 og 125. L. 199 11/6 1954 § 1.

Under trusel om vold falder en meget stærkt nuanceret række af tilfælde, lige fra den alvorlige og alvorligt mente trusel, til den, hvor truslen er en talefigur, der kun udtrykker foragt eller brovten, i begge tilfælde respektstridige. Hvis den truede foresatte kun har opfattet „truslen" som tomme ord, kan det måske forsvares at straffe truslen alene som grov respektstridighed. (I praksis bliver forskellen minimal, idet en grov respektstridighed formentlig altid vil blive takseret til 6 eller 8 dages vagtarrest).

Jfr. f. eks.: U.f.R. 1953/1127.

ØLD 3/9 1953 VIII nr. 157/53: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48 og 49 med skærpet arrest i 25 dage for at have udført en koprorals gentagne ordre på en treven og modvillig måde og for på en provokerende måde at have svaret: „Javel hr. korporal" i flere meniges påhør, samt for ved en senere lejlighed at have tiltalt samme korporal med „Du", samt truet med at kaste ham i Damhussøen og med at ville flække hovedet på ham, hvis han traf ham som civil.

ØLD 23/5 1950 nr. 101/50: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 49 med skærpet arrest i 10 dage for på respektstridig måde og med hånden hævet at have udtalt: „Jeg vil gerne møde Dem alene i byen en aften!"

ØLD 14/11 1952 nr. 374/52.

ØLD 9/6 1956 V nr. 170/56: En menig, der tidligere var straffet for forskellige tjenesteforseelser, anset efter M.S. §§ 47, 48, 49 og 63 med vagtarrest i 40 dage for ulydighed og respektstridighed overfor en foresat, som han bl. a. truede med vold.

VLD 13/12 1957 III nr. 1713/57: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 49 med vagtarrest i 25 dage for at have fremsat respektstridige udtalelser overfor en foresat korporal, som han truede med vold.

VLD 13/8 1959 II nr. 1019/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 49, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for i flere militæres nærværelse at være fremkommet med respektstridigt gensvar overfor en foresat premierløjtnant samt i forbindelse hermed med knyttede hænder at have optrådt truende overfor premierløjtnanten og en foresat løjtnant.

ØLD 22/9 1959 IV nr. 233/59: En menig anset bl. a. efter M.S. § 49 for at have truet en foresat sergent med vold.

Den virkelig alvorlige trusel mod en foresat eller vagt er naturligvis en meget grov forseelse mod disciplinen og bør rammes hårdt, jfr.:

VLD 19/12 1940 nr. 1170/40: En menig, der betegnedes som karaktersvag psykopat, straffet bl. a. for overtrædelse af M.S. § 49 for under et forhør at have truet sin kompagnichef ved at trække sin bajonet halvt.

ØLD 25/8 1953 III nr. 223/53: En menig anset efter M.S. §§ 49 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 1, samt M.S. § 63 med streng arrest i 5 dage for at have undladt at tørne ud ved udpurring, truet den vagthavende math, der foretog udpurringen, med

vold og øvet vold mod ham ved at gribe ham i kraven for med magt at fjerne ham fra stuen.

ØLD 21/6 1955 III nr. 126/55: En nu hjemsendt menig, der under tjenesten flere gange var straffet arbitrært bl. a. efter § 49, anset efter M.S. §§ 47, 48 og 49 med fængsel i 20 dage for at have udvist respektstridig opførsel overfor en kommandobefalingsmand og trods gentagne opfordringer fra denne nægtet at forlade kompagnikontoret, samt for at have truet kommandobefalingsmanden med vold, da denne meddelte den menige, at han ville blive indberettet.

ØLD 8/7 1957 III nr. 174/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 49 og 63 samt B.S. § 291, stk. 1, med hæfte i 20 dage for ulovligt at have fjernet sig fra sit kvarter i godt 2 timer, for på en sygestue på Københavns militærhispital at have drukket øl og beruset sig, hvorhos han truede en foresat civil kvartermester, der ville fratage ham en øl, med en barberkniv, samt for at have beskadiget inventaret i to arrestceller, som han blev indsat i.

ØLD 19/2 1958 V nr. 34/58: En vpl. anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, stk. 1, og 49 med ængsel i 60 dage for at have nægtet at efterkomme en vagtassistents ordre om at tørne ud, for at have fremsat respektstridige udtalelser og trusler om vod overfor denne samt for at være mødt henholdsvis 9 dage og 4 timer for sent efter landlov.

ØLD 27/2 1961 III nr. 62/61: En menig, der under en tidligere indkaldelse var hjemsendt på grund af straf og som nu var kasseret og hjemsendt på grund af manglende tilpasningsevne anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 49 med fængsel i 60 dage for under en mønstring i flere militæres nærværelse at have nægtet at klæde om fra paradeuniform til arbejdstøj, idet han påberåbte sig, at han skulle på socialkontoret og, da en foresat løjtnant i hans nærværelse spurgte personalet på kasernekontorer, om tiltalte havde søgt om tilladelse, at have afbrudt løjtnanten på respektstridig måde og under anvendelse af eder, hvorefter han, der blev sat under anholdelse, indtog boksestilling overfor løjtnanten og truede denne med vold.

ØLD 20/3 1961 V nr. 11/61: En nu hjemsendt menig, der arbitrært var pålagt en betinget straf på 18 dages kvarterarrest, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, 49, 63 og 66, jfr. § 33, stk. 2, og § 27, med en fællesstraf af hæfte i 30 dage for at være mødt beruset om bord medbringende en halvflaske snaps, som han nægtede at aflevere for at den kunne blive opbevaret til han samme dag var blevet hjemsendt, for at have truet to foresatte oversergenter med vold idet han indtog boksestilling overfor den ene og greb fat i jakkereverset på den anden, som han hævede hånden truende over for, samt for under anvendelse af respektstridige udtryk, at have nægtet at efterkomme en tredie foresat oversergents ordre om at klæde om i uniform idet han greb fat i oversergentens jakkerevers.

ØLD 5/1 1962 VIII nr. 406/61: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 49 for at have truet nogle foresatte befalingsmænd, der ville sætte ham under anholdelse, med et glasskår, som han tog fra en rude, som han knuste. Cit. ved § 50.

Paragraffen rammer kun det tilfælde, at truslen fremsættes i eller i anledning af tjenesten. Hvis den fremsættes uden for tjenesten og ejheller i anledning af denne, vil den dog ofte kunne rammes enten som respektstridighed eller fordi den tillige indeholder en overtrædelse af politivedtægten (drukkenskab, der også kan være en tjenesteforseelse, eller gade- eller værtshusuorden). Endelig kan, hvor en virkelig alvorlig trusel foreligger, B.S. § 266 finde anvendelse:

„§ 266. Den, som på en måde, der er egnet til hos nogen at fremkalde alvorlig frygt for eget eller andres liv, helbred eller velfærd, truer med

at foretage en strafbar handling, straffes med bøde, hæfte eller med fængsel indtil 2 år."

Påtalen er offentlig (se B.S. § 275).

En sammenligning mellem B.S. § 119 og M.S. § 49 vil vise, at strafferammen efter den første for så vidt er strengere, som den kan gå op til fængsel i 6 år. Herved må dog erindres, at § 119 også omfatter vold og for så vidt skal sammenlignes med M.S. § 48 (se noten til denne paragraf).

Hvis den foranstående har provokeret, se § 52.

Det siger sig selv, at hvis truslen har karakter af undsigelse, bør den behandles efter B.S. § 75.

Forbrydelsen efter M.S. § 49 forudsætter ikke, at der trues for at opnå noget. Er dette tilfældet, kan der efter omstændighederne foreligge overtrædelse af andre bestemmelser i M.S. og i B.S., således f. eks. sidstnævntes §§ 260 eller 281 eller 288.

§ 50.

Begås nogen af de i borgerlig straffelovs §§ 244–247 omhandlede forbrydelser i eller i anledning af tjenesten mod foresat, foranstående eller vagt, forhøjes den i de nævnte bestemmelser foreskrevne straf til det dobbelte. Straffen kan i intet tilfælde sættes lavere end til vagtarrest i 15 dage, eller hvis mishandling foreligger, til fængsel i 3 måneder.

Begås i krigstid manddrab under de anførte omstændigheder, kan straffen stige til livsstraf.

U.: § 51. L. 1881 §§ 114–116, 118 og 125. L. 199 11/6 1954 § 1.

Om begreberne foresat og foranstående se indledningen. Vagt, se § 4 med note. Krigstid, se § 2.

B.S. §§ 244–246 er efter lov nr. 87 af 15/3 1939 sålydende:

„§ 244. Stk. 1. Den, som øver vold mod eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes for legemskrænkelse med bøde eller hæfte.

Stk. 2. Er den angrebne en frugtsommelig kvinde, eller har angrebet på grund af de benyttede redskabers eller midlers art eller de forhold, hvorunder det er udøvet, haft en særlig farlig karakter, kan straffen stige til fængsel i 2 år. Det samme gælder, når den udøvede vold iøvrigt har været særlig rå eller brutal.

Stk. 3. Har legemskrænkelsen haft skade på legeme eller helbred til følge, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år, under særlig formildende omstændigheder bøde. Har mishandling fundet sted, er straffen hæfte eller fængsel indtil 2 år. Dersom handlingen har medført døden eller grov legemsbeskadigelse, kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 4. Den, som øver vold mod en sagesløs person eller på anden måde angriber hans legeme, straffes for overfald med fængsel indtil 2 år. Er den udøvede vold af mindre grov beskaffenhed, eller foreligger der forhold af undskyldende karakter, kan straffen nedsættes til hæfte; er den udøvede vold af ringe betydning eller foreligger der særlig formildende omstændigheder, kan straf af bøde anvendes. Har voldshandlingerne haft sådanne følger eller haft en sådan karakter, at den omfattes af bestemmelserne i stk. 2 eller 3 kan straffen stige til fængsel i 6 år.

Stk. 5. I de i stk. 1 nævnte tilfælde finder offentlig påtale ikke sted, medmindre almene hensyn kræver det.

§ 245. Stk. 1. Den, som tilføjer en anden skade på legeme eller helbred, straffes for legemsbeskadigelse med hæfte eller med fængsel indtil 3 år, under særlig formildende omstændigheder med bøde.

Stk. 2. Under de i § 244, stk. 2, angivne omstændigheder, såvel som når legemsbeskadigelsen har været forbundet med mishandling eller har haft døden eller grov legemsbeskadigelse til følge, er straffen fængsel indtil 8 år.

§ 246. Tilføjer nogen en anden en sådan skade, at han mister eller lider væsentlig forringelse af syn, hørelse, taleevne eller forplantningsevne, at han bliver vanfør eller i høj grad vansiret, at han enten for bestandig eller for lang, ubestemt tid bliver uskikket til at udføre sine kaldspligter eller det daglige livs sysler, eller tilføjer han ham anden skade på legeme eller helbred af lige betydning, straffes han for grov legemsbeskadigelse med fængsel fra 1 til 12 år."

Den personlige vold deles herefter i 3 klasser, simpel vold, § 244, stk. 1, den noget grovere vold, der i § 245, stk. 1, betegnes som skade på legeme eller helbred og endelig den grove legemsbeskadigelse, der omhandles i § 246. I alle tre tilfælde kræves forsæt, hvortil kræves mindst, at gerningsmanden i det øjeblik han udførte angrebet, måtte forudse følgerne som overvejende sandsynlige. I de to første paragraffer opstilles en skærpet strafferamme, §§ 244, stk. 3, og 245, stk. 2, for det tilfælde, at den forsætligt udøvede vold har en videregående følge, der dog kan tilregnes gerningsmanden som uagtsom (B.S. § 20).

Grænsen mellem de tre grupper er ikke skarp, men den svarer i det væsentligste til den inddeling, hvormed der under l. 1866 har været arbejdet. „Sagesløs" er ligeledes et i praksis fastslået begreb. Det defineredes i loven af 1. april 1911, der indførte det, således: „Den, hvis forhold ikke har givet rimelig anledning til volden".

For det tilfælde, at sådan vold udøves i eller i anledning af tjenesten mod en foranstående eller foresat eller vagt, opstiller nu § 50 en betydelig skærpet strafferamme, selv om skærpelsen efter l. af 1954 er noget afsvækket. Skærpelsen viser sig dels deri, at mindstestraf er vagtarrest i 15 dage, medens den efter B.S. § 244 kan gå helt ned til bøde, dels deri, at størstemålet er fordoblet, jfr. herved Oluf Krabbe, kommenterede udgave af B.S., s. 180

f. n. Herved erindres B.S. § 90, stk. 2, hvorefter tidsbestemt fængsel, hvis størstemål efter B.S. § 33 er 16 år, „hvor forhøjelse af den almindelige for en forbrydelse foreskrevne straf er hjemlet", kan idømmes i indtil 20 år.

Denne betydelige forhøjelse af strafferammen er begrundet i, at vold mod den enkelte, der på statsmagtens vegne skal føre kommandoen og opretholde disciplinen, er en meget alvorlig lovovertrædelse. En ganske lignende betragtning gælder vold mod politibetjent i funktion. Er der tillige spørgsmål om ulydighed, se § 48 med note. Hvis flere virker sammen, se § 51, hvis strafferamme iøvrigt er den samme. Hvor den foranstående har provokeret, se § 52.

Efter B.S. § 244, stk. 1, er påtale kun offentlig, når almene hensyn kræver det. Efter M.S. § 50, jfr. § 14, er den ubetinget offentlig.

Ved afgørelse uden dom må minimum ubetinget respekteres, se foran side 26.

Fra praksis kan nævnes:

ØLD 30/1 1941 nr. 337/40: En sergent anset efter B.S. § 244 stk. 1, jfr. M.S. § 50 med skærpet arrest i 20 dage for at have overfaldet en sekondløjtnant og bl. a. nikket ham en skalle.

ØLD 30/9 1948 nr. 816/47: En nu hjemsendt sergent og en reservehåndværker anset efter B.S. § 244 stk. 4, jfr. M.S. § 50, jfr. M.S. § 52 med henholdsvis hæfte i 40 dage og skærpet arrest i 15 dage, 2 sergenter anset efter B.S. § 244 stk. 4, jfr. § 23 stk. 1, jfr. M.S. § 50, jfr. § 52 hver med vagtarrest i 10 dage for at have slået en sekondløjtnant på kroppen og overøst ham med koldt vand, efter at han var slæbt ud i et baderum. Antaget, at sekondløjtnanten i nogen grad havde givet anledning til overfaldet.

ØLD 25/8 1953 nr. 233/53: En menig anset efter M.S. §§ 49 og 50, jfr. B.S. § 244 stk. 1, samt M.S. § 63 med streng arrest i 5 dage for at have undladt at tørne ud ved udpurring, samt truet den vagthavende math, der purrede ud, med vold og i flere meniges påsyn anvendt vold mod mathen ved at gribe ham i kraven for med magt at fjerne ham fra stuen.

VLD 26/2 1954 II nr. 2249/53: En menig anset efter M.S. §§ 63, 66, stk. 2, 67 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 4, med skærpet arrest i 25 dage for – ulovligt udeblevet fra kvarter – på en restaurant at have optrådt synlig beruset i uniform og herunder tildelt en sagesløs sergent 2 slag i ansigtet med flad hånd.

ØLD 22/4 1954 II nr. 98/54: En sergent anset efter M.S. §§ 47, 63 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 3, med skærpet arrest i 20 dage for ved under et skænderi mellem en oversergent og en sergent at have blandet sig deri og herunder indladt sig i slagsmål med sergenten og tilføjet ham 2–3 slag i ansigtet, og for, da hans optræden blev påtalt af en løjtnant, at have optrådt respektstridigt overfor løjtnanten, som han slog ned med to knytnæveslag, hvorefter han tildelte løjtnanten endnu et slag i ansigtet, medens han lå på jorden.

ØLD 10/7 1956 III nr. 243/56: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 2, 49 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 3, med fængsel i 3 måneder for at have nægtet at efterkomme en foresat fenriks gentagne ordre om at stå op, for at have fremsat grove skældsord og trusler om vold overfor fenrikken, som han øvede vold overfor og tilføjede skade, da fenrikken ville anholde ham. En påstand om frifindelse, fordi tiltalte forinden havde indtaget en større dosis sovemidler, ikke taget til følge, ligesom der ikke fandtes grundlag for strafnedsættelse efter B.S. § 85.

ØLD 24/9 1956 II nr. 255/56: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 4, med fængsel i 30 dage for at være udeblevet i ca. 9 timer og for at

have tildelt en foresat kaptajnløjtnant et slag på kæben og flere slag i brystet med knyttede hænder.

ØLD 15/3 1961 VII nr. 44/61: En nu hjemsendt menig, der var anset med en arbitrær straf på 5 dages vagtarrest, anset efter M.S. § 50, jfr. B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. §§ 27 og 33, med en fællesstraf på 20 dages hæfte for under en marchøvelse at have langet ud og ramt en korporal, der skynnede på ham, i ansigtet.

ØLD 31/8 1961 II nr. 271/61: En menig af søværnet anset efter M.S. §§ 51 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 4, og § 124, jfr. § 21, med fængsel i 4 måneder for sammen med andre med magt at have forsøgt at hindre to militærpolitikorporaler af hæren, der var tilkaldt af vagtchefen på skibet, i at anholde en menig, hvorunder han øvede vold mod militærpolitifolkene.

ØLD 5/1 1962 VIII nr. 406/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 48, stk. 1, 49, 50, jfr. B.S. § 244, stk. 1, og M.S. § 63, stk. 1, jfr. § 27, med hæfte i 35 dage for at have fjernet sig fra sin militære afdeling i ca. 6 timer, og for at være udeblevet i ca. 2 døgn, indtil han blev anholdt efter at have nægtet at efterkomme en foresat kaptajnløjtnants ordre om at stige ind i en militærvogn, nægtet at adlyde kaptajnløjtnantens ordre om at gå i seng og derefter nægtet at følge med til arresten, idet han truede flere befalingsmænd med et glasskår, som han tog fra en rude, som han knuste, og øvet vold mod befalingsmændene, da disse søgte at føre ham til arresten, samt for at være udeblevet i ca. 3 døgn.

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 47, 48, 50, jfr. B.S. § 244, stk. 1, og M.S. §§ 63, 66 og 67 med hæfte i 40 dage for at have vist sig synlig beruset i uniform på en restaurant og i ureglementeret påklædning, besvaret en løjtnants påtale heraf på groft respektstridig måde, idet han fremviste et målebånd, der viste hans resterende antal tjenestedage, og nægtede at fjerne dette fra uniformen, ligesom han nægtede at rette påklædningen og herefter nægtede at følge med løjtnanten til kasernen, idet han tildelte løjtnanten et knytnæveslag og en „skalle", og tildelte løjtnanten og en anden løjtnant flere slag, da de førte ham til kasernen, for at have indladt sig i slagsmål med en kammerat, for at have rettet datoen i en ældre nattegnsansøgning for at forskaffe sig nattegn, for at have forladt civilundervisningen og forladt garnisonen og for at være udeblevet i $4^1/_4$ døgn efter orlov.

Da M.S. § 50 kun indeholder en skærpelse af B.S. voldsbestemmelser, må det antages, at betinget straf i påkommende tilfælde må gives efter reglerne i B.S. 7. kap. og ikke efter M.S. betingelser, se ØLD af 23/6 1953 citeret ved § 57.

Den i M.S. § 50 hjemlede forhøjelse af strafferammerne bevirker, at tiltale efter B.S. § 244, stk. 4, jfr. stk. 2 eller 3, jfr. M.S. § 50 og tiltale efter B.S. § 245, stk. 2, jfr. § 50, skal behandles ved nævningeting, jfr.:

ØLD 5/7 1962 den københavnske nævningekreds I nr. 208/62: En menig kendt skyldig i overtrædelse af B.S. § 230 ved i tre tilfælde at have indladt sig i kønsligt forhold med en person af samme køn, i overtrædelse af M.S. §§ 63 og 66 ved at møde beruset og i ureglementeret påklædning efter landlov og undladt at stille til mønstring, i overtrædelse af M.S. § 48, stk. 1, ved at undlade at efterkomme en foresat overfenriks ordre om at klæde om, men i stedet lagt sig til at sove, i overtrædelse af M.S. §§ 47, 48, stk. 3, jfr. B.S. § 244, stk. 1, jfr. stk. 4, jfr. M.S. § 50, ved at udskælde en foresat overfenrik, nægte at efterkomme dennes ordrer og tildelt ham et knytnæveslag i maven, i overtrædelse af B.S. § 244, stk. 1, jfr. stk. 2 i.f., og stk. 4, jfr. M.S. § 50, ved at have tildelt en foresat militærpolitikorporalselev et spark i skridtet, således at militærpolitikorporalseleven, der medvirkede ved den meniges anholdelse, måtte slippe den menige, i overtrædelse af B.S. § 244, stk. 1,

jfr. stk. 2, jfr. stk. 4, jfr. § 21, jfr. M.S. § 50, ved at forsøge at hugge en ca. 10 cm lang og 2 cm bred dolk i ryggen på overfenrikken, der ville anholde ham, og i overtrædelse af B.S. § 244, stk. 1, jfr. stk. 4, jfr. M.S. § 50, ved at have tildelt overfenrikken et knytnæveslag i ansigtet, ved indsættelsen i arresten. Straffen fastsat delvis under hensyntagen til B.S. § 85 dels under hensyn til at tiltalte var under 18 år til fængsel i 1 år.

§ 51.

Dersom flere i forening nægter en foresat eller vagt lydighed eller bruger magt, vold eller trusel om vold mod en foresat eller vagt eller træffer aftale om sådan handlemåde, straffes de for mytteri med fængsel fra 4 måneder til 6 år. I krigstid kan straffen stige til fængsel på livstid eller livsstraf.

U.: § 52. L. 1881 §§ 99–104 og 108, krigstid, se § 2.

Mytteri er den for den militære mandstugt farligste forbrydelse, hvorfor også i krigstid den strengeste straf er hjemlet derfor. I fredstid er strafferammen betydelig nedsat i forhold til den hidtil gældende.

Forsøgshandlingen, aftalen, straffes som fuldbyrdet forbrydelse. Skal der, hvor endelig aftale er truffet, blive tale om strafnedsættelse, fordi aftalen ikke gennemføres, må det derfor blive B.S. § 84 stk. 1 nr. 6, der skal anvendes. Reglerne om tilbagetræden fra forsøg i B.S. § 22 kan kun anvendes, hvor der f. eks. er tale om tilbagetræden fra forsøg på at få etableret en aftale. Men selv om fuldbyrdelsesmomentet således er rykket frem, må det bestemt fastholdes, at også den spontant opstående situation, hvor flere i forening begår de i § 51 beskrevne handlinger, straffes som mytteri, og at ordene „eller træffer aftale" ikke på nogen måde tilsigter at indskrænke mytteribegrebet til de tilfælde, hvor handlingerne begås efter forudgående aftale. Bemærkningerne kunne synes selvfølgelige, men den foran ved § 48, stk. 2, anførte vestre landsrets dom af 20/10 1960, der med 4 stemmer mod 2, der ville domfælde efter § 51, henførte en lydighedsnægtelse begået af to mand, der efter forudgående aftale passede en korporal op i en kældergang for at gennemtvinge en samtale med ham, under M.S. § 48, stk. 2, med den motivering, at der ikke forud var truffet nogen aftale mellem gerningsmændene om, at de skulle udvise ulydighed, er så uheldigt formuleret, at der er grund til at tage bestemt afstand fra dommen, der er i strid med praksis iøvrigt. Se:

ØLD 1/2 1957 III nr. 15/57: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 51 og 66, stk. 2, samt B.S. § 244, stk. 4, med fængsel i 5 måneder for at have vist sig synlig beruset i uniform og herunder fremsat respektstridige udtalelser overfor føreren af en militærpolitipatrouille, for i forening med andre værnepligtige at have fremsat trusler om vold og øvet vold mod patrouillens medlemmer og overfaldet en værnepligtig, der søgte at assistere patrouillen.

ØLD 31/8 1961 II nr. 271/61: En menig af søværnet anset efter M.S. §§ 51 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 4, og § 124, jfr. § 21, med fængsel i 4 måneder for sammen med andre med magt at have forsøgt at hindre to militærpolitikorporaler af hæren, der var tilkaldt af vagtchefen på skibet, i at anholde en menig, hvorunder han øvede vold mod militærpolitifolkene.

Magtanvendelse kan foreligge uden vold, f. eks. ved, at en arrestant trækkes ud af hænderne på en foresat, eller en dør med magt holdes lukket for ham, eller våben tages fra ham o. s. v.

De mange detaillerede forskrifter i l. 1881 om, hvem der skulle betragtes som hovedmand, er ikke gentaget. Det fremgår af udvalgets betænkning, at grunden hertil ikke er den, at man ikke fandt det naturligt at straffe hovedmændene strengere end de andre deltagere, men man har ment, at det følger af de almindelige udmålingsregler, at de, der har udfoldet en særlig virksomhed ved planlæggelsen eller udførelsen af mytteriet, eller som i kraft af deres stilling som befalingsmænd, henholdsvis ældste befalingsmand blandt deltagerne, indtager en særlig fremtrædende plads, straffes betydeligt strengere end de andre deltagere.

For den foresatte, der har tilskyndet undergivne til at begå forbrydelsen, se B.S. § 151.

Hvis den foranstående, mod hvem mytteriet er rettet, har provokeret, se § 52.

Vedrørende praksis kan følgende landsretsdomme anføres:

VLD 17/9 1947 nr. 2333/47: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48 og 51 med fængsel i 8 måneder for i forening med andre menige i strid med given ordre at have marcheret fuldt oprejst op ad en bakke, undladt at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at gå på knæ, da han nærmede sig bakketoppen, og forladt øvelsesområdet med bemærkningen: „Nu vil jeg ikke være med mere, nu går jeg, vil I med!" samt for at have udvist respektstridighed i et tilfælde og ulydighed i flere tilfælde.

ØLD 11/11 1947 nr. I 402/47: 3 underkvartermestre og 1 underkanoner, der havde udvist nogen aktivitet for at få iværksat en arbejdsnedlæggelse blandt flådens stammandskab som protest mod behandlingen af deres lønkrav, hvilken arbejdsnedlæggelse kom til at omfatte ca. 200 mand, frifundet for tiltale efter M.S. § 51, da der ikke af de tiltaltes foresatte var udstedt nogen ordre, overfor hvilken, der var nægtet lydighed. Forholdet blev af tre dommere henført under M.S. § 63, medens tre dommere ville domfælde efter M.S. § 51.

VLD 2/5 1950 nr. 1467/49: En korporal anset efter M.S. § 51, jfr. § 52 og M.S. § 48 med fængsel i 3 måneder for at have medvirket til, at nogle menige havde kastet en kornet i vandet, derved at han, da han blev spurgt om konsekvenserne af en sådan handling, svarede: „Det har han godt af!", og derved at han vækkede de menige og opfordrede dem til at foretage nævnte handling. Endvidere for under en øvelse sammen med to andre korporaler at have nægtet at efterkomme en foresat sergents ordre om at passere et vandhul, som sergenten og mandskabet havde passeret. Straffen fastsat under hensyn til, at kornetten havde virket udæskende på sine undergivne.

4 menige anset efter M.S. § 51, jfr. § 52, hver med fængsel i 30 dage for efter forudgående aftale at være trængt ind på en kornets kvarter og derefter smidt ham i vandet. Straffen fastsat under hensyn til, at handlingen var udført dels i uvidenhed om dens alvorlige følger og dels under hensyn til kornettens udæskende forhold.

U.f.R. 834/1953, VLD 17/4 1953 nr. 560/53: 6 menige, der deltog i en demonstrationsmarch i anledning af regeringens beslutning om at kun visse af hærens afdelinger skulle have 18 måneders tjenestetid, og som nægtede at efterkomme regimentchefens ordre om at vende om, hvorefter de blev standset med magt og ført tilbage til lejren, straffet for overtrædelse af M.S. §§ 51 og 53. Endvidere blev 3 af de menige straffet for overtrædelse af M.S. § 44 for ikke at være vendt rettidig tilbage til lejren, medens 3 andre, der havde nattegn, blev straffet efter M.S. § 44, jfr. B.S. § 21. Endelig blev een af de menige, der havde udvist særlig stor aktivitet ved demonstrationens iværksættelse og gennemførelse, straffet for medvirken til overtrædelse af M.S. § 53 og § 44. Straffene fastsat til fængsel i 5–8 måneder.

ØLD 16/4 1953 VI nr. 112/53: 10 menige anset efter M.S. § 51 med fængsel fra 5–12 måneder for efter forudgående aftale med ca. 250 soldater på en kaserne at have nægtet flere foresatte lydighed ved at undlade at gå til befalet tjeneste eller til deres underafdelingsområder. De pågældende havde, efter at der var givet meddelelse om gennemførelsen af en tjenestetidsforlængelse, på forskellig måde hidset stemningen blandt soldaterne op og opfordret til „strejke". Desuden havde de ved deres optræden overfor deres befalingsmænd og ved deres optræden iøvrigt stærkt medvirket til, at mytteriet fik så stor tilslutning, som tilfældet var. En af de menige tillige straffet for rømning, § 43, og en anden for ulydighed, idet han gentagne gange havde undladt at efterkomme befalinger om at stille til tjeneste.

VLD 7/5 1953 VI nr. 721/53: En menig anset efter M.S. § 51 med fængsel i 7 måneder for at have opfordret til og deltaget i en demonstration mod 18 måneders tjenestetid.

VLD 23/5 1953 III nr. 838/53: En menig anset efter M.S. § 51 med fængsel i 5 måneder for under en demonstrationsmarch sammen med andre soldater i mindst to tilfælde at have nægtet at efterkomme en foresats befalinger.

VLD 23/5 1953 nr. 840/53, nr. 841/53, nr. 842/53 og nr. 843/58: Tilsvarende.

ØLD 25/9 1953 VI nr. 180/53: En menig, der forud var idømt en betinget fængselsstraf på 6 måneder, anset efter M.S. § 51 med en fællesstraf af fængsel i 10 måneder for sammen med ca. 250 andre soldater at have deltaget i en for størstedelens vedkommende aftalt demonstrativ og vedholden vægring mod at gå til befalet tjeneste samt deltaget i oploeb ved kasernens vagtbygning.

§ 52.

Har foresat, foranstående eller vagt ved ukorrekt og navnlig ved udæskende forhold givet anledning til en af de i §§ 48–51 omhandlede forbrydelser, kan straffen under iøvrigt formildende omstændigheder nedsættes.

U.: § 53. L. 1881 § 123. L. 199 11/6 1954 § 1.

Foresat, se indledende bemærkninger. Side 12.

En i U.f.R. 880/1924 gengivet dom synes ikke synderlig værdifuld som præjudikat.

Den foranståendes forhold kan være, men behøver ikke at være, strafbart, f. eks. efter M.S. §§ 58 eller 63.

Den foranståendes ukorrekte forhold kan herefter tages i betragtning til strafnedsættelse ikke blot som efter l. 1881 ved volds- og respektforseelser, men også ved lydighedsforseelser. Når § 47 ikke er nævnt, er grunden ikke den, at den foranståendes ukorrekte forhold ikke her skal tages i betragt-

ning, men den, at straffen her kan gå ned til en irettesættelse, og at fornødent hensyn til den foranståendes forhold altså kan tages i kraft af den almindelige udmålingsregel.

Det er ikke foreskrevet, at det ukorrekte forhold fra den foranståendes side skal foreligge umiddelbart før den efterståendes forseelse, men der må dog naturligvis være en – også tidsmæssig – rimelig forbindelse mellem de to handlinger.

Ved §§ 48–51 er anført en række domme, der citerer § 52.

§ 53.

Den, som på en sådan måde ytrer utilfredshed med en foresats adfærd eller klager over besværligheder eller mangler, at han burde indse, at derved en for mandstugten farlig misfornøjelse kunne udbredes i krigsmagten, straffes med arrest, eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 54. L. 1881 § 107. L. 199 11/6 1954 § 1. Jfr. noter til klageloven (l. 200 11/6 1954).

Det kræves, at gerningsmanden, da han foretog handlingen, burde indse, at misfornøjelse derved kunne opstå i krigsmagten og endvidere, at han burde indse, at det var en for mandstugten farlig misfornøjelse. I så henseende kan forholdene ligge meget forskelligt. Under krig kan det være en farlig sag at udbrede misfornøjelse med en ensformig og trættende vagttjeneste. Under en belejring eller på et nødstedt skib kan det samme gælde en misfornøjelse med kosten, der under fredsforhold kan være ret ligegyldig.

Det er jo iøvrigt ikke udelukket, at en udtalelse, der ikke kan rammes efter denne bestemmelse, kan indeholde en utilladelig kritik af de foresattes beslutninger og derfor kan rammes som en respektstridighed eller efter omstændighederne efter § 63. S.& O. § 3. Tjr. pkt. 3.

Vedrørende praksis se den foran ved § 51 citerede VLD 17/4 1953 nr. 560/53 U.f.R. 834/1953,

ØLD 20/9 1948 nr. 461/48: En menig anset efter M.S. § 53 med vagtarrest i 5 dage for uden mandat fra kammeraternes side at have sagt til en foresat sekondløjtnant: „Vi er ikke meget for at klatre op i tovene!" med den følge, at to mand nægtede at udføre øvelsen.

ØLD 12/3 1956 IV nr. 89/56: En menig anset efter M.S. § 53 med fængsel i 30 dage for, da nogle befalingsmænd med magt førte en beruset menig til arresten, at have ytret utilfredshed med befalingsmændenes adfærd og opfordret andre menige til at befri den anholdte.

ØLD 29/8 1961 IV nr. 176/61: En menig anset efter M.S. §§ 47, 53 og 63 ved i det kommunistiske tidsskrift „Fremad" at have offentliggjort en artikel om forholdene på hans tjenestested hvori han omtalte bl. a. befalingsmændene stærkt nedsættende og gav en så fortegnet fremstilling af forholdene, bl. a. vedrørende en bestemt øvelse, at det fandtes godtgjort at han måtte have indset, at artiklen efter

hele sin karakter var egnet til at udbrede en for mandstugten farlig misfornøjelse og var stridende mod hans tjenestepligter.

§ 54.

Den, som for højere foresat fremfører en bevidst grundløs klage over en foresat eller foranstående straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 55. L. 1881 § 124. L. 199 11/6 1954 § 1. S.& O. § 8.

Ved klage kan kun forstås en besværing over en foresat, der fremføres med det formål at få ham draget til ansvar. En forespørgsel om et vist forholds lovmedholdelighed, f. eks. beregning af dagpenge o. l., falder naturligvis ikke derind under. Ejheller rekurs m. h. t. en pålagt straf, hvad enten denne ønskes forelagt rettergangschefen eller retten, er nogen klage, ejheller i det i M.R. § 61, stk. 4, ommeldte tilfælde. Det, der dér hjemles, er en ret til prøvelse af en pålagt straf s lovmedholdelighed og retfærdighed, ganske vist for en anden instans end den sædvanlige og med mindre retsvirkning, men dog ikke nogen klage, idet formålet jo ikke – normalt – er at få den, der har pålagt straffen, draget til ansvar. Ejheller krav om den prøvelse af et disciplinarmiddel af en højere foresat, som hjemles ved M.S. § 46, stk. 2, kan kaldes en klage, med mindre formålet er at få den foresatte, der har pålagt disciplinarmidlet, draget til ansvar.

Bestemmelsen her er udtryk for den opfattelse, at der bør være en vis rimelig margin for den undergivne, der ønsker at klage over en foresat, således, at han ikke risikerer, at den omstændighed, at hans klage måske efter en langvarig undersøgelse findes uberettiget, med det samme betyder, at han selv kan straffes. For at ifalde strafansvar skal det bevises, at den klagende, da han indgav klagen, var klar over, at denne var grundløs.

I forbindelse med paragraffen erindres Tjr. punkt 17 c.: „Tror en undergiven, at der sker ham uret ved en befaling, kan han fremsætte denne formening for den foresatte, såfremt tjenestens udførelse ikke forsinkes derved. Fastholdes befalingen, skal den adlydes, men den undergivne kan siden, hvis han vedblivende mener sig forurettet, føre klage over det forefaldne".

Tjr. punkt 24: „Tror nogen sig i den nødvendighed at måtte klage, skal han henvende sig til sin nærmeste foresatte chef, selv om klagen er rettet mod denne chef. Når denne er i samme garnison som klageren, skal henvendelsen ske personlig. Er klagen rettet mod en anden foresat, melder han – ved ophold i samme garnison, personligt – til denne, forinden han klager".

Fra disse regler må kun afviges, når sagens oplysning kan lide skade ved, at den pågældende for tidligt kommer til kundskab om klagen.

Nægter den nærmest foresatte chef at fremme klagen, kan klageren henvende sig til næste instans.

Skriftlig klage stiles til den klageren nærmest foresatte regimentschef eller højere chef.

Punkt 25: „Har flere noget at frembringe i forening, skal to af dem på de øvriges vegne fremføre det fælles anliggende. Sker det skriftligt, skal skrivelsen indeholde oplysning om samtlige deltagere."

For søværnet indeholdes de tilsvarende bestemmelser i Tjb. § 33: „I tilfælde, at nogen undergiven mener at have berettiget årsag til på grundlag af straffelovens bestemmelser at fremføre klage over en foresat, skal han så vidt muligt melde det til denne, forinden han forebringer klagen for dennes nærmeste foresatte.

Såfremt denne nægter at afgøre eller fremme sagen, kan klageren henvende sig til den næste højere foresatte.

I tilfælde af, at flere har noget at klage over, eller at forebringe eller andrage om, skal to af dem, på samtliges vegne, fremføre det fælles andragende". Tilsvarende bestemmelse i S.& O. § 8.

Sidstnævnte sted findes i § 6, sidste stykke, en bestemmelse ganske svarende til Tjr. punkt 17 c., dog at sidste sætning lyder: „Fastholder denne ordren, skal den undergivne adlyde, men kan derefter under ansvar efter straffeloven føre besværing over det forefaldne".

Foranstående bestemmelser må fortsat antages at være gældende for befalingsmænd af de tre værn, medens der for så vidt angår de *værnepligtige meniges klageadgang* er sket en væsentlig ændring ved l. 200 11/6 1954 om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel. Se side 289 ff.

For så vidt angår værnenes faste menige (konstabler, overkonstabler m. fl.) så fastsættes det nu i K.F. B. 32/1960. pkt. 1, at dette personel fremsætter eventuelle klager efter tilsvarende regler, som gælder for værnepligtige menige.

Tilsidesættelse af de således foreskrevne former for klagers indgivelse gør naturligvis ikke en iøvrigt berettiget klage til en uberettiget, men må, hvis det findes rigtigt at gøre ansvar herfor gældende, straffes efter § 63.

Jfr. ØLD 26/6 1962 I nr. 198/62 U.f.R. 800/62: citeret ved § 63.

Hvis der er tale om egentlig falsk klagemål, kan efter omstændighederne B.S. §§ 164 eller 165 finde anvendelse, jfr.:

VLD 5/12 1958 VII nr. 1481/58: To menige anset efter M.S. § 164, stk. 1, og M.S. § 54 med vagtarrest i 15 dage for, i anledning af at en korporal havde indberettet dem, at have indgivet bevidst urigtig klage om at korporalen ikke havde udført de inspektioner, som han havde indført i vagtbogen.

En foresat, der uberettiget vil afholde en undergiven fra at klage, rammes af B.S. § 150. Se nu også M.S. §§ 58, stk. 2, og 58 a. Om klage over formentlig myndighedsmisbrug i en særlig situation, nemlig under efterforskning, gives en særlig regel i M.R. § 33, stk. 8. Her er lovhjemlet en afvigelse fra

det almindelige i tjenestebestemmelserne foreskrevne klagevej. Her bliver derfor ikke plads for M.S. § 54, der kun rammes klage til foresat.

Om fangers klager, se An.F. § 13. (Till. side 327).

9. kapitel.

FORBRYDELSER MOD PLIGTER SOM FORANSTÅENDE

§ 55.

Den foresatte, der ikke med tilstrækkelig agtpågivenhed og kraft søger at hindre, at en ham undergiven begår en forbrydelse, som den foresatte er tjenstlig forpligtet til at forhindre, straffes med arrest eller med fængsel indtil 6 måneder. Under skærpende omstændigheder, navnlig når betydelig skade er sket, kan straffen stige til fængsel i 3 år.

U.: § 56. L. 1881 §§ 127, 131, stk. 2, og 128, jfr. §§ 65, 94 og 109.

Det ligger i det militære foresatsforhold, at den foresatte i vidt omfang har en positiv tilsynspligt med sine undergivne, samtidig med, at han ved sin befalingsret har en meget let adgang til at gribe ind. L. 1881 gik i flere tilfælde den vej at straffe den foresatte, der i så henseende forsømte sin pligt, som gerningsmand til den forbrydelse, han ikke havde hindret eller søgt at hindre. M.S. går, som nærværende bestemmelse viser det, som hovedregel den vej at straffe den foresatte for hans særlige pligtforsømmelse. Den kan være både mindre og større end den, han ser igennem fingre med. F. eks. kan den foresatte, der måtte tillade en undergiven at gøre sig skyldig i rekrutplageri, meget vel være mere strafskyldig end selve gerningsmanden. Det er dog ikke udelukket, at den foresattes passivitet efter omstændighederne kan bringe ham i et sådant forhold til forbrydelsen, at han som medvirkende kan anses med den for denne foreskrevne straf, hvilket efter paragraffens strafferamme kun vil få interesse ved særlig grove forbrydelser.

Det må skarpt fastholdes, at paragraffen kun handler om passivitet overfor „forbrydelser, som den foresatte er tjenstlig forpligtet til at forhindre", men her må det atter erindres, at den foresatte godt kan have pligt til at gribe ind overfor en undergivens handling, selv om denne ligger helt udenfor det tjenstlige område. Eksempelvis kan nævnes, at en undergiven begår en sædelighedsforbrydelse mod en pige på en gård, hvor han er indkvarteret. Forbrydelsen vil efter omstændighederne ved siden af sit almindelige strafbare indhold tillige være en overtrædelse af M.S. § 67, og den foresatte har rent bortset herfra utvivlsomt pligt til at påse, at hans undergivne opfører sig passende i kvarteret.

Indenfor den trukne grænse er den foresattes handlepligt på den anden side ubetinget og ikke begrænset, som den almindelige handlepligt efter B.S. § 141, stk. 2, er det. Denne sidste bestemmelse kan derfor utvivlsomt ikke finde anvendelse på tilfælde efter M.S. § 55. Som andre bestemmelser indenfor B.S., der pålægger en vis handle- og afværgelsespligt, kan nævnes §§ 253 og 185.

M. h. t. sidste stykke: „betydelig skade", henvises til B.S. § 20.

I forbindelse med nærværende paragraf kan rejses spørgsmålet om straffen for den passivitet fra den foresattes side, der består i, at han ikke på tilbørlig måde bruger sin straffemyndighed og anden korrigerende myndighed overfor de undergivne, der på strafbar måde forser sig. Lettere tilfælde rammes utvivlsomt og tilstrækkeligt af M.S. § 63. Grovere tilfælde vil kunne falde ind under en af bestemmelserne i B.S., f. eks. §§ 146 eller 149.

M. h. t. vagt, der gør sig skyldig i tilsvarende forseelse, se § 65, stk. 3.

§ 56.

Den, som i eller i anledning af tjenesten truer efterstående med vold, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 57. L. 1881 § 131, stk. 3. L. 199 11/6 1954 § 1. Efterstående se bemærkninger i indledningen og § 3.

Forskellen i strafferammen her og i § 49 er begrundet i, at der i sidstnævnte paragrafs tilfælde tillige foreligger et angreb på respekt og mandstugt.

Hvis trusler fremsættes i en kritisk situation for at formå den undergivne til at gøre sin pligt eller lignende, erindres § 10. Se iøvrigt slutningen af noten til § 49.

Fremsættelsen af en ulovlig trusel vil altid tillige være en overtrædelse af de for behandlingen af mandskabet gældende bestemmelser. Der vil dog i almindelighed ikke blive plads for § 63 ved siden af § 56. Som eksempel på sådanne bestemmelser kan anføres Tjb. § 24: „Den foresatte skal optræde med bestemthed overfor sine undergivne og søge at vinde deres agtelse og tillid ved at behandle dem med retfærdighed og velvilje og aldrig vise en overilet eller sårende optræden". Tjr. punkt 12 pålægger den foranstående overfor den efterstående og undergivne at vise bl. a. retsind og selvbeherskelse. Punkt 14 foreskriver, at han overfor undergivne skal optræde med myndighed men tillige med velvilje og, at nødvendige tilrettevisninger skal gives med mådehold, uden heftighed og således, at han ikke uden nødvendighed sårer den pågældendes selvfølelse.

I denne forbindelse bør også erindres M.R. § 44, stk. 2: „Tilrettevisninger, der ikke må udarte til skældsord eller andre upassende eller krænkende udladelser, kan gives under fire øjne eller i overværelse af andre militære".

Jfr. ØLD 12/3 1951 nr. 347/50: En sekondløjtnant, der under en irettesættelse af en menig, der ville klage over en anden sekondløjtnant, der havde øvet vold mod den menige (se bemærkningen ad § 57) og som herunder havde udtalt, at klage kunne medføre „ubehageligheder" og „flere øretæver", frifundet for tiltale efter M.S. § 56, idet disse udtryk under de foreliggende omstændigheder ikke kunne siges at indeholde en faktisk trusel mod den efterstående. (Forholdet ville nu formentlig henhøre under M.S. § 58, stk. 2).

ØLD 17/10 1955 X nr. 231/55: En oversergent, der under irettesættelse af vpl. havde anvendt ukvemsord og nedsættende tiltale og som havde truet en af de vpl. med klø anset efter M.S. §§ 63 og 56 med vagtarrest i 6 dage.

ØLD 13/9 1961 VIII nr. 269/61: En oversergent anset efter M.S. § 56, jfr. B.S. § 84, stk. 1, nr. 4, med en irettesættelse for, da en menig tiltalte ham på groft provokerende og respektstridig måde, at have grebet fat i den menige og opfordret denne til at følge med uden for, idet han truede ham med vold ved at sige, at han tidligere havde „ordnet sådan nogle drenge". Straffen udmålt under hensyn til den oprørte sindstilstand, som den meniges provokation havde fremkaldt.

§ 57.

Begås nogen af de i borgerlig straffelovs §§ 244–247 omhandlede forbrydelser i eller i anledning af tjenesten mod en efterstående, forhøjes den i de nævnte bestemmelser foreskrevne straf med det halve, Straffen kan, bortset fra tilfælde, hvor den angrebne ved udæskende forhold har givet anledning til forbrydelsen, ikke sættes lavere end til vagtarrest i 10 dage.

U.: § 58. L. 1881 § 131, stk. 1. L. 199 11/6 1954 § 1.

B.S. §§ 244–247 handler om vold (se noten til § 50).

Det strafbare forhold er ligesom i § 51 begrænset til at omfatte vold i eller i anledning af tjenesten. Om forskel i strafferammerne se bemærkningen ved § 56.

Straffebestemmelsen rammer kun den ulovlige vold. At vold i visse situationer kan være lovlig se § 10. Se m. h. t. B.S.'s bestemmelser om vold noten til § 50.

Bestemmelsen omfatter den foranstående, hvad enten han tillige er foresat for den angrebne eller ej, men det er en selvfølge, at det normalt er en skærpende omstændighed, hvis det sidste er tilfældet. Afgørelse uden dom er her i almindelighed udelukket ved M.R. § 50, stk. 2. I de sjældne tilfælde, hvor afgørelse uden dom herefter måtte være mulig, nemlig hvor den efterstående ikke er undergiven, må minimum respekteres, selv om formildende omstændigheder måtte foreligge, se foran side 26. Om de tjenstlige bestemmelser for den foranståendes forhold til den efterstående se noten ved § 56.

Med hensyn til praksis kan følgende domme anføres:

ØLD 20/4 1948 nr. 13/48: En underkvartermester anset efter B.S. § 244 stk. 4, jfr. M.S. § 57 og M.S. § 63 og § 67 med vagtarrest i 45 dage for at have overfaldet en undermand, der lå og sov i sin køje, med spark og slag, overfuset ham med skældsord og lempet ham ud af det fælles lukaf, samt for uden tilladelse at have forladt landlovsbyen – straffen fastsat under hensyn til den udøvede volds mindre grove karakter og overfaldnes forhold til tiltalte og lukafets øvrige beboere.

ØLD 30/9 1948 nr. 816/47: En officiant anset efter B.S. § 244 stk. 4, jfr. M.S. § 57 pkt. 1 og 2 og M.S. § 66 stk. 2 med vagtarrest i 30 dage for i synlig beruset tilstand i uniform sammen med andre befalingsmænd at have overfaldet en sekondløjtnant, slået ham og overøst ham med vand, efter at han var slæbt ud i badeværelset.

ØLD 12/3 1951 nr. 347/50: En sekondløjtnant anset efter M.S. § 57 jfr. B.S. § 244 stk. 1 med vagtarrest i 30 dage for at have tildelt en menig nogle knytnæveslag i ansigtet og brystet, idet der ikke kunne bortses fra, at slagenes umiddelbare anledning eventuelt havde været en af den menige foretaget tilfældig afværgende armbevægelse.

VLD 5/2 1953 II nr. 2174/52: En korporal anset efter M.S § 57, jfr. § 27, jfr. B.S. § 244, stk. 4, med hæfte i 20 dage for at have tildelt en menig knytnæveslag i ansigtet som revselse for et brugstyveri, som korporalen beskyldte den menige for.

ØLD 23/5 1953 VII nr. 122/53: En oversergent anset efter M.S. § 57, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have tildelt en beruset menig, der var respektstridig, et knytnæveslag i ansigtet, således at den menige fik næseblod.

ØLD 14/5 1955 VII nr. 73/55: En sergent anset efter M.S. § 57, jfr. B.S. § 244, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for to gange at have slået en menig i gulvet med knytnæveslag. Ved strafudmålingen toges hensyn til tiltaltes unge alder, og til at den meniges noget provokerende optræden kunne opfattes som en trusel mod tiltalte.

VLD 21/3 1956 II nr. 161/56: En oversergent anset efter B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. § 57 og § 63 med vagtarrest i 10 dage for i kaffestuen for befalingsmænd at have tildelt en sergent flere knytnæveslag i ansigtet samt for at have nægtet at kvittere for modtagelsen af en skolevogn.

VLD 16/1 1957 VI nr. 1827/56: En sergent anset efter B.S. § 244, stk. 1, og tildels stk. 3, jfr. M.S. § 57, med fængsel i 45 dage for i to tilfælde at have øvet vold mod menige.

ØLD 16/4 1957 III nr. 80/57: En sergent og en nu hjemsendt korporal anset efter B.S. § 244, stk. 4, jfr. M.S. § 57, med henholdsvis vagtarrest i 30 dage og 20 dagbøder à 20 kr. for at have tildelt en menig nogle få lettere slag med flad hånd på kinderne. Sergenten tillige efter M.S. § 63 for at have taget fat i en anden menig og truet denne med vold.

ØLD 25/3 1958 IV nr. 1/58: En flyverløjtnant anset efter B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. § 57, med vagtarrest i 10 dage for under tilrettevisning af en menig telefonvagt, der ikke havde vækket tiltalte som beordret, at have tildelt den menige 4–5 kraftige slag på begge sider af hovedet med en tyk indbundet bog.

ØLD 13/6 1958 VI nr. 176/58: En overfenrik anset efter B.S. § 244, stk. 3 og 4, og M.S. § 67, med vagtarrest i 30 dage for i en messe at have tildelt en sagesløs fenrik nogle slag i ansigtet, hvorved der tilføjedes denne forskellige mindre skader. M.S. § 57 ikke bragt i anvendelse, da forholdet ikke var begået i eller i anledning af tjenesten.

VLD 4/10 1958 IV nr. 1169/58: En oversergent anset efter B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. § 57, med vagtarrest i 14 dage for ved to lejligheder at have tildelt en menig et spark i bagdelen.

VLD 29/10 1958 VI nr. 968/58: En oversergent anset efter M.S. § 244, stk. 4, med vagtarrest i 30 dage for at have overfaldet en menig og tildelt denne et knytnæveslag i ansigtet og et slag i mellemgulvet.

VLD 15/4 1959 VI nr. 159/59: En oversergent anset efter B.S. § 244, stk. 4, jfr. § 57, med vagtarrest i 30 dage for uden rimelig anledning at have tildelt en menig, der udviste ulydighed og respektstridig optræden, et knytnæveslag i ansigtet, og derefter, medens den menige lå på jorden, adskillige knytnæveslag i ansigtet og på kroppen. En anden oversergent, der inden dommen var afskediget efter ansøgning, anset efter samme bestemmelser, jfr. M.S. § 27, med hæfte i 30 dage for under nævnte episode at have tildelt den menige flere spark på kroppen og overarmen. Ved strafudmålingen blev der taget hensyn til den meniges ukorrekte optræden.

VLD 8/5 1959 II nr. 1953/58: En oversergent anset efter B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. § 57, med vagtarrest i 6 dage for at have tildelt en menig, der i stærkt beruset tilstand trængte ind på oversergentens lukaf, som han nægtede at forlade, og hvor han forulempede oversergenten, flere slag med knyttet hånd i ansigtet.

VLD 3/6 1959 VI nr. 1531/58: En hjemsendt oversergent anset efter B.S. § 244, stk. 4, jfr. M.S. §§ 57 og 27, med hæfte i 24 dage for uden rimelig anledning at have tildelt en menig i hvert fald en lussing.

ØLD 16/12 1959 V nr. 359/59: En fenrik anset efter B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. § 57, under hensyntagen bl. a. til B.S. § 248, stk. 2, med kvarterarrest i 14 dage for, uden at forholdene gjorde det påkrævet, at have slået en math, der ved underretten blev domfældt for overtr. af M.S. §§ 66, 63, 48 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 1, idet hverken M.S. § 10 eller B.S. § 13 fandtes at kunne finde anvendelse på fenrikkens forhold.

ØLD 9/2 1960 IV nr. 413/59: En nu hjemsendt sergent anset efter M.S. § 57, jfr. B.S. § 244, stk. 1, jfr. § 23, med hæfte i 10 dage for at have medvirket til at en anden sergent foretog en voldelig afstraffelse af en menig, der optrådte respektstridigt og var ulydig, idet tiltalte forhindrede den menige i at forlade tilsynshavendes kontor, hvor afstraffelsen fandt sted. Den anden sergent ved upåanket underretsdom anset efter M.S. § 57, jfr. B.S. § 244, stk. 1, med hæfte i 40 dage.

VLD 7/12 1961 II nr. 1099/61: En nu hjemsendt løjtnant af reserven anset efter M.S. §§ 63 og 57, jfr. B.S. § 244, stk. 4, med hæfte i 45 dage for at have udvist ubehersket optræden under tilrettevisning af en menig, som han udskældte på grov måde og under anvendelse af eder, samt for at have optrådt på tilsvarende måde under tilrettevisning af en anden menig som han desuden tildelte et slag i ansigtet.

ØLD 2/2 1962 VI nr. 384/61: En fenrik anset efter M.S. §§ 63 og 57, jfr. B.S. § 244, stk. 1.. for under skydning at have korrigeret en menigs benstilling med et spark på støvlehælen samt, da den menige var for længe om at sikre sit gevær, at have slået hjælmen af den menige og tildelt ham et par lette slag i nakken.

Det er tilstrækkelig, at den laveste grad af vold foreligger, men ikke enhver berøring, selv om den måtte anses som uberettiget, falder under bestemmelsen, jfr. således:

ØLD 11/5 1943 nr. 175/43: En skibschef, der under en tilrettevisning af en vpl., der havde gjort sig skyldig i en tjenesteforseelse, tildelte den værnepligtige nogle dask med en tom handske oven på en skindhue, som den værnepligtige havde på, frifundet for tiltale efter B.S. § 244 stk. 1, jfr. M.S. § 57, omend det fandtes stridende mod reglementmæssige bestemmelser og tjenestens forsvarlige udførelse.

VLD 9/10 1952 nr. 1472/52: En oversergent frifundet for tiltale for overtrædelse af B.S. § 244, stk. 1, jfr. M.S. § 57 for at have skubbet til en menig, idet skubbet ikke kunne karakteriseres som legemskrænkelse. Cit. ved 63.

ØLD 22/4 1954 nr. II 98/54: En løjtnant, der skred ind overfor en sergent, der gjorde sig skyldig i kaserneuorden, frifundet for anklagemyndighedens tiltale for overtrædelse af M.S. § 57 jfr. B.S. § 244, idet den omstændighed, at løjtnanten havde grebet fat i sergentens kappe, ikke kunne henføres under strafbar vold.

Skal betinget straf anvendes bør dette ske efter B.S. kap. 7 og ikke efter bestemmelserne i M.S. § 33, jfr.:

ØLD 23/6 1953 nr. 132/53: En oversergent anset efter B.S. § 244 stk. 1, jfr. M.S. § 57 med vagtarrest i 15 dage for at have tildelt en math-elev, der ikke var stået op om morgenen, et slag med flad hånd på venstre kind. Straffens afsoning udsat på de i B.S. kap. 7 ommeldte betingelser, da man ikke kunne se bort fra, at math-eleven havde udvist udæskende optræden, og da matheleven først havde fremdraget forholdet $1^1/_2$ måned efter i anledning af et andet forhold, hvor han var indmeldt.

§ 58.

Den, som anvender de foreskrevne disciplinarmidler i tilfælde, hvor der ikke er hjemmel dertil, straffes med arrest eller fængsel i indtil 4 måneder.

På samme måde straffes den, som gennem uligelig behandling, såsom unødig besværliggørelse af tjenesten, forfølger en undergiven, samt den, der undertrykker en klage.

Ved uligelig behandling betragtes det som en skærpende omstændighed, at den finder sted i anledning af en fremsat klage.

U.: § 59. L. 1881 § 136. L. 199 11/6 1954 § 1. Tjr. 12, 14 og 15. Tjb. 24 og 29.

Paragraffen fremhæver på pædagogisk værdifuld måde et vigtigt moment ved den foresattes behandling af de undergivne. Se nærmere de i så henseende gældende tjenestebestemmelser, af hvilke nogle er citerede i noten til § 56.

Af pædagogiske grunde er der endvidere ved l. 199 11/6 1954 i § 58 indføjet et nyt første og sidste stykke, hvorhos sidste del af stk. 2 er tilføjet.

Forholdene ville, hvis særbestemmelsen ikke fandtes, kunne rammes af § 63, stk. 1, hvis strafferamme er den samme. Hvis et forhold, der rammes af § 58, er så groft, at det falder ind under § 63, stk. 2, kommer naturligvis denne bestemmelse til anvendelse. I meget grove tilfælde af forfølgelse af undergivne vil der kunne blive spørgsmål om anvendelse af B.S. § 150.

Om disciplinarmidlerne, se M.R. §§ 44–48. Den uligelige behandling kan også vise sig derigennem, at en enkelt eller enkelte har særlig vanskeligt ved at opnå de små begunstigelser, landlov og nattegn uden for tur o. s. v., hvormed de flinke folk belønnes, men det er efter sagens natur overmåde vanskeligt at føre bevis for noget sådant. Paragraffens ord: „besværliggørelse" og „forfølger" peger afgjort i retning af positive handlinger rettede mod den, der mener sig forfulgt.

Paragraffen indeholder ingen bestemmelse om straf for den, der på urigtig måde begunstiger en enkelt af sine undergivne. De mildere tilfælde

vil efter sagens natur være overmåde vanskelige at bevise. De noget grovere må kunne rammes efter § 63 som en tilsidesættelse af den pligt til ligelig behandling af de undergivne, der utvivlsomt påhviler enhver foresat. De endnu grovere vil kunne rammes efter B.S. §§ 146 eller 155.

Med hensyn til praksis kan anføres: VLD 10/12 1941 nr. 1373/41 hvorved en premierløjtnant, der uberettiget havde beordret en menig til at foretage forskellige ekstraøvelser, blev frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 58, idet denne bestemmelse synes at forudsætte en gentagen unødig besværliggørelse af tjenesten, men som i stedet henførte forholdet under M.S. § 63 jfr. M.R. § 48 stk. 2 og tjenestereglement for hæren pkt. 14 stk. 4.

ØLD 26/3 1956 VIII 410/1955. En tilsynsførende sergent, der under en som disciplinarmiddel pålagt fremstilling, beordrede en mening til at foretage forskellige øvelser, der ikke kunne betragtes som et naturligt led i det pålagte disciplinarmiddel, men måtte karakteriseres som et nyt disciplinarmiddel, der uden hjemmel pålagdes den menige, straffet med en irettesættelse.

Som M.S. § 58 nu er affattet ville et lignende tilfælde formentlig nu være at henføre under denne paragraf.

VLD 16/2 1957 II nr. 1919/56: En oversergent anset efter M.S. § 58, stk. 2, og § 63 med vagtarrest i 20 dage for at have ladet en menig afsone kvarterarrest på reglementsstridig måde, idet han lod ham opholde sig i et andet lokale, end foreskrevet, og her lod ham foretage øvelser af helt urimelig karakter, hvorunder han underkastede den menige nedværdigende behandling.

ØLD 11/4 1961 VIII nr. 111/61: En premierløjtnant anset efter M.S. § 58, stk. 1, og § 63 med kvarterarrest i 15 dage for som tilsynsførende ved eksekveringen af nogle disciplinarmidler overfor menige at have ladet afviklingen ske på reglementsstridig måde.

Ved bestemmelsens anvendelse må det erindres, at M.R. § 50 stk. 2 udelukker afgørelse uden dom, såfremt der foreligger ulovlig afstraffelse af en undergiven.

§ 58 a.

Den, der giver en efterstående urigtig oplysning om gældende klageregler, straffes med arrest.

Bestemmelsen er nyindføjet ved l. 199 11/6 1954, og er ligesom ændringerne i § 58 indsat for at foreholde befalingsmændene deres ansvar, her på klagespørgsmålets område, men den betyder ikke nogen udvidelse af det strafbares område, idet en vildledelse af de undergivne med hensyn til deres retsstilling selvsagt også tidligere var strafbar, nemlig efter § 63, der iøvrigt har højere strafferamme end § 58 a, idet sidstnævnte bestemmelse er den eneste paragraf i loven, hvor strafferammen ikke overstiger arrest.

Til anvendelsen af paragraffen kræves efter § 11 forsæt hos gerningsmanden. Det må, efter at forseelsen er udskilt fra § 63 ved en særlig bestemmelse, der ikke nævner uagtsomhed, erkendes at være meget tvivlsomt

efter almindelige fortolkningsprincipper, om den uagtsomme meddelen af urigtig oplysning på dette område nu kan rammes af § 63, hvilket tidligere var utvivlsomt.

§ 59.

Den, som uden nærmest foresatte chefs tilladelse modtager gave, pengelån eller anden fordel af efterstående af samme afdeling, eller som indlader sig med efterstående på en måde, der efter almindelig opfattelse er egnet til at skade hans autoritet som befalingsmand, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 60. L. 1881 § 139. L. 199 11/6 1954 § 1. A.Tj. pkt. 12. S.& O. § 31. Tjb. pkt. 34.

Om foresat og efterstående, se indledningen og § 3. Nærmest foresatte chef, se Tjr. punkt 6 og Tjb. § 5: nærmest foresatte myndighed.

Det militære foresatsforhold kan rumme en vis fare for udnyttelse og for forsøg fra den undergivnes side på at fremkalde en vis velvillig stemning, uden at forsøget har karakter af bestikkelse eller forsøg derpå (B.S. §§ 122 og 144).

Forbud mod gavers modtagelse fra undergivne findes i Tjb. § 34 og A.Tj. punkt 12.

Ordene „af samme afdeling" rammer det normale tilfælde, men de bør ikke forstås så snævert, at de ville udelukke at ramme andre tilfælde, hvor den samme fare for forrykkelse af det rette forhold mellem foranstående og efterstående kan være til stede, f. eks. tilfælde, hvor flere afdelinger ligger i samme lejr, og hvor derfor befalingsmænd fra den ene afdeling kommer i tjenstlig berøring med efterstående af en anden afdeling.

Det, der er det farlige ved, at den foranstående modtager gaver eller låner penge af den efterstående, er, at hans autoritet som befalingsmand derved undergraves. Dette kan også ske ved, at den foranstående indlader sig med den efterstående på anden måde, f. eks. sætter sig til at drikke med ham eller lignende. Herom handler paragraffens sidste led. I regeringsforslaget indskødes her ordene: „efter almindelig opfattelse". Tanken hermed har formentlig været at udelukke, at en særlig *militær* opfattelse af, hvad en befalingsmand kan tillade sig, skulle lægges til grund. Det må dog stadig fastholdes, at det, der er forbudt, er at indlade sig i et forhold til den efterstående, der under hensyn til de særlige militære over- og underordnelsesforhold er utilladeligt, fordi det er egnet til at svække respekten og derigennem undergrave den særlige autoritet, der må kræves af en militær befalingsmand.

I samlinger af overkrigsretsdomme findes flere domme af interesse for forståelse af l. 1881 § 139 og derigennem for nærværende paragraf, således 17/9 08 og 30/1 09, hjemsendt mandskab havde umiddelbart efter hjemsendelsen vist en befalings-

mand en erkendtlighed, 29/6 17 lån af penge og støvler, modtagelse af øl, 10/5 18 pengelån og spillet kort med vagtmandskabet, 23/10 15 reservedyrlæges pengelån af sergent.

Endvidere findes følgende domme af interesse:

JD. 314/1938: En officiant, der havde formået yngre befalingsmænd til at kautionere for sig, og tegnet livsforsikringer hos menige og en kornet, blev fundet skyldig i overtrædelse af M.S. § 59, men da han ikke skønnedes at have forskyldt højere straf end vagtarrest, og hans forhold ikke tillige fandtes at indeholde et efter B.S. kap. 16 strafbart forhold, var strafansvaret forældet.

ØLD 26/11 1942 nr. I 658/42: En hjemsendt korporal anset efter M.S. § 59 og B.S. § 285 stk. 1 jfr. § 276 med fængsel i 3 måneder for under sin tjeneste uden nærmeste foresatte chefs tilladelse at have lånt 50 kr. af en efterstående af samme afdeling, samt for indbrudsvis at have tilegnet sig penge og tobak fra en aflåset skuffe i en barak.

VLD 11/12 1946 nr. 3540/46: En sergent straffet bl. a. efter M.S. § 59 for uden nærmeste foresatte chefs tilladelse at have lånt penge af en menig af samme afdeling.

ØLD 13/9 1950 nr. 274/50: En korporal anset efter M.S. § 59 med 8 dages vagtarrest for i flere tilfælde at have lånt penge af nogle undergivne menige.

VLD 22/6 1953 nr. 920/53: En overfenrik anset med 3 måneders fængsel efter B.S. § 285 jfr. § 278 nr. 1 og 3 og § 279 jfr. § 21 samt M.S. § 59 idet han havde tilegnet sig et beløb, der var indbetalt af mandskabet for fotografering, samt et beløb, der var indbetalt for tabtgåede udrustningsgenstande, ved indgivelse af falsk melding have givet det udseende af, at han havde indbetalt sidstnævnte beløb til regnskabsføreren og for uden tilladelse at have lånt 250 kr. af en menig og 500 kr. af en sekondløjtnant af samme afdeling.

VLD 20/12 1949 nr. 1262/49: En kornet anset efter B.S. § 172 stk. 2 jfr. § 171 og M.S. § 59 med hæfte i 20 dage for at have overtalt en menig til at foranledige, at dennes kæreste sendte et telegram til kornetten underskrevet „Far og mor", hvilket telegram kornetten vedlagde som dokumentation for en ansøgning om ændret orlov. Derimod blev tiltalte frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 63 ved at have indleveret ansøgningen bilagt det falske dokument.

ØLD 18/4 1951 nr. 89/51: En officiant anset efter M.S. §§ 59 og 63 stk. 1 med vagtarrest i 20 dage, og en hjemsendt sekondløjtnant anset efter M.S. § 59 med en bøde på 200 kr. subsidiært hæfte i 15 dage for sammen at have beruset sig på officiantens kvarter og på et depot på en kaserne i selskab bl. a. med to menige, der blev trakteret med øl, og som ikke kom i seng til befalet tid, hvilket officianten som kommandoofficiant havde ansvaret for. Officianten havde derhos ved en anden lejlighed indladt sig i selskab med menige og sammen med disse taget fra den ene restaurant til den anden for tilsidst at køre sammen til kasernen.

VLD 22/6 1953 IV nr. 920/53: En overfenrik anset efter B.S. § 285 jfr. § 278, nr. 1 og 3, og § 279, jfr. § 21 samt M.S. § 59, med fængsel i 3 måneder for underslæb ved at have forbrugt et hos mandskabet til betaling for fotografering indkasseret beløb og for at have forbrugt et beløb, der var indgået for munderingsmangler, samt forsøg på bedrageri ved at foregive, at et mangelbeløb var indbetalt, samt endelig ved to gange at have lånt penge af efterstående af samme afdeling uden nærmest foresatte chefs tilladelse.

ØLD 18/9 1956 IV nr. 250/56: Cit. ved § 63.

ØLD 30/5 1961 VI nr. 77/61: En sergent anset efter M.S. §§ 59 og 63, stk. 1, samt B.S. § 264, stk. 3, jfr. M.S. § 26, med vagtarrest i 20 dage for sammen med en menig at have beruset sig på en restaurant og for senere at have forladt kasernen, skønt han måtte kunne indse, at den menige ikke havde rimelig udsigt for at vende tilbage i rette tid, samt for sammen med den ligeledes berusede menige at have indfundet sig på et nærliggende sygehus, hvor han bankede på døre og generede en af det kvindelige personale.

10. kapitel.

MISBRUG AF MILITÆR STILLING UDADTIL

§ 60.

Dersom i krigstid angreb på person eller gods forøves mod en såret, syg eller under militær varetægt stående person, kan de for sådanne angreb i borgerlig straffelov foreskrevne straffe forhøjes med det halve.

Uberettiget tilegnelse af ting fra faldne straffes som tyveri.

U.: § 61. L. 1881 §§ 146–152 og 155, krigstid jfr. § 2.

Det i en vis henseende for krigen karakteristiske er den berettigede anvendelse af vold på person. Det er af disciplinære og humane grunde vigtigt at holde den inden for de rette grænser, medens fristelsen til en overskridelse kan være meget betydelig, særlig gælder dette overfor dem, der efter at være tagne til fange og afvæbnede er våbenløse, og overfor dem, der på grund af sygdom eller sår er svækkede eller værgeløse. De „under militær varetægt stående personer" kan være ikke blot egentlige krigsfanger, men også civile, der er sat under bevogtning af en eller anden grund, eller hvem en beskyttelsesvagt er givet. Alle disse personer får nu ved paragraffen det særlige strafferetlige værn, der ligger i, at maksimum for den i B.S. for angreb på person eller gods fastsatte strafferamme forhøjes med halvdelen. De bestemmelser i B.S., der her bliver tale om, findes naturligvis navnlig i 25de kapitel, forbrydelser mod liv og legeme, og 28de kapitel, berigelsesforbrydelser, men det er dog ikke udelukket, at andre bestemmelser vil kunne finde anvendelse, f. eks. §§ 291, hærværk, og 293, brugstyveri, 260, ulovlig tvang, og nogle af bestemmelserne i 24de kapitel, forbrydelser mod kønssædeligheden.

M. h. t. hvad det er berettiget at fratage krigsfanger, findes nu bestemmelser i Genévekonventionen 12/8 1949 art. 18.

Vold og berigelsesforbrydelser, der falder uden for den ovenangivne kreds af personer, må straffes på sædvanlig måde, men det må herved erindres, at der under krigen kan forekomme situationer, der i høj grad kan forringe den strafværdige karakter af forbrydelsen (B.S. § 85), f. eks. derigennem, at de pågældende ejendele må siges at være praktisk taget herreløse, og at ødelæggelse af dem er fuldstændig sikker, hvis de ikke bortfjernes. Det fornødne hensyn i så henseende kan dog tages ved de almindelige bestemmelser i B.S., f. eks. § 287.

En særlig karakter har tvangsudskrivninger hos beboere af eget eller fjendtligt territorium. Når bortses fra de i fuldt lovlige former foregående udskrivninger, kan sådanne udskrivninger have en meget forskellig karak-

ter. Nogle vil ligefrem være hjemlede ved nødret og derfor lovlige. I andre tilfælde vil den væsentligste fejl være en tilsidesættelse af de lovlige former eller en optræden af personer, der ikke er formelt berettigede i den givne situation. Her vil formentlig påtale efter M.S. § 63 være tilstrækkelig. I grovere tilfælde vil der kunne blive spørgsmål om anvendelse af B.S. § 150. Også B.S. § 130 og mulig § 131 kan komme i betragtning. Et vigtigt moment ved bedømmelsen vil det være, om egennyttig hensigt foreligger, jfr. B.S. § 155.

Om den særlig utiltalende form for ejendomsindgreb, der består i plyndring af lig, bestemmer paragraffens andet stykke, at den uberettigede tilegnelse af ting fra faldne straffes som tyveri, hvorved det, da anvendelse af B.S. § 286, stk. 1, formentlig er berettiget, vil være muligt at nå ret højt op i straf.

§ 61.

Den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding under udnyttelse af krigsfrygten begår en af de i borgerlig straffelovs § 288, stk. 1, nr. 1–3, beskrevne handlinger, straffes for røveri.

U.: § 62. L. 1881 §§ 148–150.

B.S. § 288 lyder:

„Stk. 1. For røveri straffes med fængsel fra 6 måneder til 10 år den, som for derigennem at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved vold eller trusel om øjeblikkelig anvendelse af sådan

1) fratager eller aftvinger nogen en fremmed rørlig ting,
2) bringer en stjålen ting i sikkerhed eller
3) tvinger nogen til en handling eller undladelse, der medfører formuetab for den overfaldne eller nogen, for hvem denne handler.

Stk. 2. Har røveriet haft en særlig farlig karakter, kan straffen stige til fængsel i 16 år."

Forbrydelsen er i virkeligheden et røveri, men det karakteristiske ved den er udnyttelsen af den følelse af usikkerhed og værgeløshed, der let i krigstid vil gribe befolkningen i en landsdel, der er besat af en hær eller afdeling af en hær, naturligvis særlig når tropperne er fremmede, men efter omstændighederne også, hvor det drejer sig om maroderende dele af egen hær, en følelse, som gør det muligt uden at gribe til de for røveriet karakteristiske midler, vold eller trusler om øjeblikkelig anvendelse af vold, at aftvinge beboerne den ønskede ting.

Formålet skal være uberettiget vinding og midlet udnyttelse af krigsfrygten. At røveriet under de angivne omstændigheder i reglen vil have en særlig farlig karakter og derfor falde ind under den strengeste strafferamme i § 288 er klart.

§ 62.

Den, som i krig misbruger eller ikke respekterer det „røde kors" eller andet dermed ligestillet mærke eller bruger krigsredskab eller fremgangsmåde, hvis anvendelse er i strid med en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst eller med almindelige folkeretlige regler, straffes med arrest eller med fængsel indtil 12 år.

U.: § 63. L. 1881, ingen tilsvarende bestemmelse, jfr. B.S. § 132.

Som konventioner, der kommer i betragtning, må i første række nævnes Genévekonventionerne af 12/8 1949 A. om forbedring af såredes og syges vilkår i de væbnede styrker, B. om forbedring af såredes, syges og skibbrudnes vilkår i de væbnede styrker på søen, C. om behandlingen af krigsfanger og D. om beskyttelse af civile personer i krigstid, Bekg. 26 26/7 1951, se navnlig henholdsvis kapitlerne ad A IX, ad B VIII, ad C VI del afsnit I og ad D IV del afsnit I, hvori de kontraherende parter forpligter sig til i deres straffelovgivning at gennemføre bestemmelser sigtende til at forhindre handlinger, der er i modstrid med konventionerne. Endvidere Haagerkonventionerne af 29/7 1899, Begk. 151 1/10 1900, jfr. Bekg. 126 30/11 1901, Haagerkonventionerne af 18/10 1907, Bekg. 45 20/10 1910 om reglerne vedrørende krig til lands og til søs, Genévekonventionen af 17/6 1925, Bekg. 197 21/6 1930 om forbud mod anvendelse til krigsbrug af kvælende, giftige eller lignende gasarter samt af bakteriologiske krigsmidler, Londonnerprotokollen af 6/11 1936, bekg. 16/1937 om krigsførelse med undervandsbåde samt enkelte andre internationale aftaler af mindre betydning.

Det kan iøvrigt ikke nægtes, at bestemmelsen kan give anledning til tvivl f. eks. m. h. t. spørgsmålet om anvendelse af giftgas. Særlig kan spørges, om den undergivne, der får ordre til at anvende giftgas, vil være berettiget til under henvisning til M.S. § 12 at svare, at da der åbenbart tilsigtes en lovovertrædelse, er han ikke forpligtet til at adlyde. Spørgsmålet må formentlig løses ud fra den grundbetragtning, at undladelsen af at anvende giftgas under krig må være gensidig, og at derfor den konventionsmæssige forpligtelse til at undlade brugen deraf er bortfaldet i samme øjeblik, giftgas anvendes af fjenden. Om dette er sket, kan den undergivne ikke vide, og han er derfor ansvarsfri, når han adlyder befalingen. Herved føres ansvaret op til hærens øverste chef, og må fra denne føres videre til ministeren, uden hvis samtykke giftgas ikke kan tænkes anvendt af dansk krigsmagt.

11. kapitel.

TILSIDESÆTTELSE AF ANDRE MILITÆRE PLIGTER

§ 63.

Den, som forsætlig eller uagtsomt undlader at efterkomme en ham efter reglement, særlig forskrift eller tjenesteforholdets natur påhvilende pligt, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

Er pligtforsømmelsen særlig grov, har den medført stor skade eller fare, eller har en befalingsmand derved i høj grad svigtet overfor de krav, der efter hans stilling må stilles til ham, kan straffen stige til fængsel i 1 år, i krigstid 3 år.

U.: § 64. L. 1881 §§ 158, 177, 181 og 182. L. 199 11/6 1954 § 1.

Efter denne bestemmelse straffes alle overtrædelser af reglementer og tjenestebestemmelser o. s. v. og forsømmelse af pligter, som uden direkte at være foreskrevet i noget reglement efter tjenesteforholdets natur påhviler den pågældende, jfr. navnlig Tjr. A.Tjb., S.& O. og Tjb.

Det gælder her som ved § 48, at undladelse af at efterkomme et reglement foreligger både, når der overhovedet intet gøres for at efterkomme det, og når det, der gøres, ikke gøres rettidigt eller ikke med tilbørlig nøjagtighed og omhyggelighed.

Ved medtagelsen af den uagtsomme tjenesteforsømmelse sker der en betydelig indskrænkning i betydningen af § 11. Forholdet var det samme efter l. 1881 og er uundgåeligt ved militære forhold. Det må endvidere erindres, at det påhviler enhver soldat at gøre sig bekendt med de for hans tjeneste gældende forskrifter, og at der derfor må statueres overtrædelse af M.S. § 63 i de tilfælde, hvor en soldat, der har haft mulighed for at gøre sig bekendt med en tjenesteforskrift, har overtrådt denne, fordi han ikke har sat sig ind i de gældende bestemmelser. For det menige mandskabs vedkommende gælder her, at de almene regler for deres forhold i tjenesten findes optagne i de lærebøger, der udleveres dem, når de møder som rekrutter, medens de mere specielle forskrifter meddeles dels under uddannelsen dels ved appeller eller mønstringer eller ved opslag etc. For befalingsmændenes vedkommende gælder, at disse selvsagt må drage omsorg for, at de stadig er orienterede om de for deres tjeneste gældende bestemmelser.

Med hensyn til praksis kan nævnes følgende landsretsdomme:

1. *Overtrædelse af almindelige kaserneforskrifter.*

ØLD 3/12 1940 nr. 330/40: En vpl. anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 10 dage for at have tændt en cigaret på sovestuen på søværnets kaserne, hvor tobaksrygning var forbudt.

ØLD 8/4 1940 nr. 147/40: En vpl. anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 20 dage for at have forstukket sig i arbejdstiden.

ØLD 18/10 1945 nr. 298/45: To konstabler anset bl. a. efter M.S. § 63 for at være mødt for sent til spisning. Den ene konstabel tillige anset efter M.S. § 63 for at have opnået tjenestefrihed under falske foregivender.

VLD 18/2 1948 nr. 3440/47: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at være indpasseret på kasernen ad ulovlig vej.

VLD 18/2 1948 nr. 41/48: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med streng arrest i 15 dage for at være udeblevet gentagne gange og for at være indpasseret på kasernen ad ulovlig vej.

ØLD 5/4 1949 nr. 110/49: En kontraktantaget fyrbøder anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage for ikke at være tornet ud ved udpurring på en kaserne, hvor han var indlogeret.

ØLD 31/3 1954 nr. X 32/54: En vpl. straffet bl. a. for overtrædelse af M.S. § 63 stk. 1 for ikke straks at være tornet ud ved udpurring.

ØLD 18/4 1951 nr. 89/51: En officiant straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have drukket sammen med bl. a. to menige, der ikke kom i seng til befalet tid, hvilket officianten som tilsynsofficiant havde pligt til at sørge for.

ØLD 24/3 1952 nr. X 45/52: En vpl. anset bl. a. efter M.S. § 63 for ikke at have draget omsorg for, at han blev purret, da han under et frokosthvil havde lagt sig til at sove, hvorved han udeblev fra en mønstring.

ØLD 25/4 1952 nr. 84/52: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for efter anmodning og i strid med sandheden at have meldt en kammerat tilbage i vagten. En anden menig ligeledes bl. a. straffet efter § 63 for at have sovet i en kammerats seng, for at skjule hans fravær.

ØLD 31/10 1949 nr. 320/49: En overofficiant anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 5 dage for i strid med de gældende bestemmelser at have indført to gæster i officiantmessen efter kl. 22 og undladt at sørge for, at disse gæster blev ført ud af lejren inden kl. 24.

ØLD 27/3 1953 nr. 46/52: To kystmather anset efter M.S. § 63 med skærpet arrest i henholdsvis 10 og 5 dage for at have drukket øl på tjenestestedet således at de var blevet berusede og i denne tilstand var taget i byen, samt for den førstnævnte maths vedkommende for at have taget to kvinder med ind på lukafet på fortet.

ØLD 21/9 1956 V nr. 277/56: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for uden tilladelse at have forladt morgenmønstringen.

VLD 12/12 1956 II nr. 1521/56: En menig, der viste sig synlig beruset på offentligt sted i uniform og som havde drukket spiritus på sit tjenestested samt været ulovlig fraværende i 4 tilfælde i indtil 2 døgn, og havde forladt fortet skønt hørende til vagtskvarteret samt indbrudsvis tilegnet sig proviant til en værdi af 68 kr. fra fortets forplejningsmagasin, blev, da han var anset med en betinget straf af fængsel i 4 måneder, nu anset med en fællesstraf af fængsel i 7 måneder for overtr. af M.S. §§ 44, 63, 65, stk. 1, og 66, stk. 2, samt B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276.

ØLD 7/1 1957 VI nr. 407/56: En oversergent anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 20 dage for at have modtaget gæster om bord uden tilladelse og for at have overladt en gæst en flaske ikke toldberigtiget spiritus, skønt han vidste, at gæsten ville tage den i land uden at toldberigtige den.

ØLD 21/1 1957 V nr. 493/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, jfr. tildels B.S. § 21, med 15 dagbøder à 5 kr. for uden tilladelse at have

fjernet sig 50 m fra kasernens område og forsøgt at indføre en pilsner på kasernen.

ØLD 8/7 1957 III nr. 174/57: En menig blev efter sin hjemsendelse anset efter M.S. §§ 44, 49 og 63, jfr. § 27 og B.S. § 291, stk. 1, med hæfte i 20 dage for at have været ulovlig fraværende fra sit kvarter i ca. 2 timer, for at have drukket øl på en sygestue på Københavns militærhospital og der været synlig beruset, for sammesteds at have truet en civil kvartermester, der var foresat for ham, med en barberkniv, da kvartermesteren ville fratage ham en flaske øl, og for at have beskadiget inventaret i to arrestceller, som han var indsat i.

VLD 25/7 1957 VI nr. 795/57: En motormath anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage for ikke at være stået op, straks da der blev kaldt på ham, hvorved vagtinspektion blev påbegyndt for sent.

ØLD 12/6 1958 X nr. 136/58: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for ikke at have sovet på anvist køjeplads.

ØLD 24/6 1958 V nr. 153/58: En flere gange tidligere for udeblivelse straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at være udeblevet i henholdsvis 25 minutter og i 3 timer, for at være stillet til afhøring med en hue, der ikke var forsynet med nr. og huestiver samt for i 3 tilfælde at have forstukket sig i nogle timer i arbejdstiden.

ØLD 4/7 1958 IX nr. 199/58: En menig anset bl. a. efter M.S. § 63 for uagtsomt at have gjort sig skyldig i tjenesteforseelse ved ikke at melde sig tilbage som foreskrevet, idet han havde undladt at sætte sig ind i en til ham udleveret vejledning.

ØLD 18/8 1957 V nr. 278/56: En menig, der ved skødesløshed mistede sit landlovskort, som udeblev 2 gange i ca. 3 døgn og 2 gange i nogle timer og som gentagne gange havde unddraget sig udstikningsmønstringen og havde forstukket sig i arbejdstiden blev herfor efter sin hjemsendelse anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 40 dage.

VLD 28/11 1958 II nr. 1414/58: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage for trods tidligere herom udgiven ordre at have undladt at tømme lommerne på sin uniformskappe.

ØLD 5/12 1958 V nr. 337/58: En nu hjemsendt menig, der under sin tjeneste var straffet 6 gange arbitrært, anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 5 dage for at være mødt 3 timer for sent efter nattegn og i forbindelse hermed at have undladt at melde sig tilbage.

ØLD 22/12 1958 V nr. 397/58: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 63 med vagtarrest i 8 dage for under en teoriundervisning at have fremsat respektstridige udtalelser overfor en foresat oversergent, samt for at have undladt at anbringe sin uniform på foreskreven måde og, da den derefter blev inddraget, først 4 dage herefter at have henvendt sig til sine foresatte desangående.

VLD 13/2 1959 VII nr. 1790/58: En math anset efter M.S. §§ 63 og 69 med vagtarrest i 4 dage for som kvarterarrestant ikke at have opholdt sig på befalet sted.

ØLD 23/6 1959 V nr. 155/59: En hjemsendt oversergent anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for i selskab med en menig at have ladet to kvinder ind- og udpassere gennem vagten i strid med lejrens bestemmelser.

VLD 10/2 1960 VI nr. 1692/59: En oversergent anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 63 og 66, stk. 2, med vagtarrest i 6 dage for synlig beruset i uniform at have opholdt sig i en messe efter „lukketid" og for at have undladt at efterkomme vagthavende officers ordre om at forlade messen.

VLD 8/4 1960 VII nr. 290/60: To menige, hvoraf den ene tidligere var straffet tre gange arbitrært, anset efter M.S. §§ 47, stk. 1, 48, stk. 1, 63, stk. 1 og 66, stk. 2, med vagtarrest i henholdsvis 40 og 20 dage for i forening at have indført og drukket spiritus på kasernen, hvorved de blev synligt berusede, nægtede at efterkomme ordre fra en foresat korporal og en foresat løjtnant om at gå i seng og besvaret ordren på særdeles upassende måde, samt for at have tiltalt to ikke foresatte sergenter, som de mødte på gaden, på ukorrekt måde, hvorhos den ene af de menige tildelte den ene sergent to kraftige slag på kæben, hvilket sidste forhold blev henført under

B.S. § 244, stk. 4, medens M.S. § 50 efter omstændighederne ikke fandtes anvendelig.

ØLD 9/8 1960 VI nr. 218/60: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage for, uagtet han skulle have været i seng, at have været fraværende under eftervisiteringen på belægningsstuen.

ØLD 7/9 1960 IX nr. 241/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 66, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for efter at have sovet over sig at være mødt 1 time 36 minutter for sent efter landlov, for at have undladt at tørne ud efter udpurring, således at han ikke mødte til mønstring og for at have vist sig synlig beruset i uniform under landlov.

ØLD 23/9 1960 VII nr. 354/60: En 6 gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 66, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for – efter først at have meldt sig tilbage – atter forladt kasernen gennem hovedvagten og atter indpasseret efter ca. $^1/_2$ times forløb uden at melde sig til vagtkommandøren og for at have vist sig synlig beruset i uniform.

VLD 22/10 1960 II nr. 776/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63 med 12 dagbøder à 15 kr. for, uanset at der var nægtet ham nattegn, at have forladt kasernen, idet han lånte en kammerats nattegnsseddel og legitimationskort og formåede kammerater til at lægge sig i tiltaltes seng, samt for ved en anden lejlighed ikke at være stået op ved opkald.

ØLD 9/12 1960 X nr. 328/60: En menig anset efter M.S. § 63 og B.S. § 287, stk. 1, jfr. § 276, med vagtarrest i 40 dage for at have deltaget i – forbudt – kortspil om penge på tjenestestedet og for at have tilegnet sig en pung indeholdende 70 kr. fra en kammerats åbentstående skab. Under hensyn til tyveriets særlige karakter bestemtes det, at en tidligere betinget tyveridom ikke skulle komme til fuldbyrdelse.

ØLD 20/1 1961 IV nr. 392/60: En oversergent anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 10 dage for i strid med gældende kaserneordre at have undladt at give meddelelse om, at han ved sygdom var blevet afskåret fra at rejse som anført i hans ansøgning om forlænget orlov og havde undladt at oplyse tjenestestedet om, hvor han opholdt sig, ligesom han først meldte sig tilbage på tjenestestedet ved den forlængede orlovs ophør, skønt det var en betingelse for meddelelse af forlænget orlov, at den pågældende skulle foretage en rejse.

VLD 31/1 1961 III nr. 1705/60: En menig anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 6 dage for som arrestant under gårdtur at være kravlet over arrestmuren for at komme ind i sin celle, samt for at have tilegnet sig nøglen til det skab, hvori hans ejendele opbevaredes og lukket skabet op.

ØLD 16/2 1961 X nr. 40/61: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 8 dage for, uanset at det var indskærpet, at mandskabsskabene skulle være forsynet med en forsvarlig lås, at have benyttet en defekt lås, der kunne åbnes uden brug af nøgle.

ØLD 1/3 1961 IX nr. 15/61: En menig anset efter M.S. § 63 og B.S. § 244, stk. 4, jfr. stk. 3, ved uden tilladelse at have ombordtaget og drukket pilsnerøl på en marinekutter og for at have tildelt en sagesløs kammerat knytnæveslag i ansigtet, hvorved to tænder blev slået ud.

ØLD 20/3 1961 V nr. 11/61: En menig bl. a. anset efter M.S. § 63 for at have medtaget en flaske snaps om bord på et orlogsskib.

ØLD 16/8 1961 VIII nr. 120/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 65, stk. 2, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 20 kr. for at være mødt $^3/_4$ time for sent i kvarter, for ikke at være stået op ved morgenvækningen og for at have sovet på sin post som stuevagt.

ØLD 16/8 1961 VIII nr. 145/61: En sergent anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for som vagtkommandør at have slået briksene i arresten ned ca. 1 time for sent og for at have sovet på sin post som vagtkommandør.

ØLD 22/12 1961 V nr. 368/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 65, stk. 1, med 8 dagbøder à 20 kr. for ikke at have sovet på anvist sove-

sted, for ikke at have afleveret et landlovskort, som han havde fundet og for at have forladt sit tjenestested skønt hørende til vagtskvarteret.

VLD 24/11 1962 IV nr. 1458/62: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 63 med vagtarrest i 10 dage for under et stueeftersyn at have svaret en foresat sergent igen på ukorrekt måde, samt for at have undladt at lægge sine tæpper sammen på foreskreven måde trods gentagne påtaler, og da dette påny blev påtalt at have svaret igen på ukorrekt måde.

ØLD 9/12 1962 X nr. 328/62: En menig anset efter M.S. § 63 og B.S. § 276, jfr. 287, stk. 1, med vagtarrest i 40 dage for at have deltaget i kortspil om penge på samlingsstuen, hvilket var forbudt af chefen, og for at have tilegnet sig en pung indeholdende et førerbevis og 70 kr. fra en åbentstående skab. (Tiltalte var tidligere for tyveri anset med en betinget dom på 3 måneders fængsel og var ved byrettens dom anset med en fællesstraf på 6 måneders fængsel, hvilken afgørelse 2 af landsrettens 6 dommere ville stadfæste).

2. *Tilsidesættelse af forskellige almindelige tjenesteforskrifter.*

VLD 15/2 1940 nr. 24/40: En menig anset efter M.S. § 63 stk. 1 med skærpet arrest i 10 dage for at have undladt at melde sig tilbage fra infirmeriet og derefter udeblevet fra tjeneste og holdt sig skjult på kasernen.

VLD 12/1 1944 nr. 1344/43: En menig, der bl. a. i ca. $1^1/_2$ måned havde benyttet et ham udleveret tæppe i et privat hjem, bl. a. straffet for overtr. af M.S. § 63.

VLD 1/6 1949 nr. 236/49: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have udlånt et ham til brug under tjenesten udleveret tæppe til en civilperson.

ØLD 18/3 1947 nr. 101/47: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 8 dage for ikke at have trukket kontroluret på behørig måde under vagttjeneste (burde formentlig have været henført under M.S. § 65).

ØLD 17/3 1947 nr. 695/46: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have forladt sit tjenestested, medens han var beredskabsvagt (burde formentlig have været henført under M.S. § 65).

ØLD 26/2 1949 nr. 194/48: En kvartermester straffet bl. a. efter M.S. § 63 for gentagne gange at have undladt at sende foreskreven sygemelding.

ØLD 28/3 1952 nr. XI 41/52: En fast fyrbøder straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have undladt at indsende sygemelding.

ØLD 20/4 1948 nr. 13/48: En underkvartermester straffet efter M.S. § 63 for uden tilladelse at have forladt landlovsbyen i 7 timer.

ØLD 22/12 1948 nr. 140/48: En konstabel straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have iturevet det i arresten liggende eksemplar af bestemmelserne for arresten. Cit. ved § 47.

VLD 10/1 1953 nr. 1932/52: En vpl. straffet bl. a. efter M.S. § 63 for uberettiget brug af en tjenestecykle, samt for at være mødt 2 gange for sent i kvarter og en gang for sent til tjeneste.

VLD 6/2 1953 nr. 2242/52: En menig anset efter M.S. § 47 og § 63 med skærpet arrest i 4 dage for under „giv agt march" at have snakket og drejet hovedet, samt, da dette blev påtalt af en foresat sergent, at have svaret igen.

VLD 28/5 1953 nr. 360/53: En fenrik af flyvevåbenet straffet med 6 dages vagtarrest efter M.S. §§ 63 og 47 for ikke at have hilst på en oberstløjtnant af hæren.

VLD 9/7 1953 nr. 731/53: To korporaler, der som vagtkommandører havde undladt at skride ind overfor en menig telefonvagt, der fremstillede utugtige skrivelser, straffet efter M.S. § 63 og § 65 med henholdsvis 10 dages vagtarrest betinget og med 100 kr. i bøde subsidiært 8 dages hæfte (jfr. M.S. § 27 stk. 1 andet punktum).

VLD 26/2 1954 II nr. 2249/53: En menig anset efter M.S. §§ 63, 66, stk. 2, 67 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 4, med skærpet arrest i 25 dage for – ulovligt udeblevet fra kvarter – på en restaurant at have optrådt synlig beruset i uniform og herunder tildelt en sagesløs sergent 2 slag i ansigtet med flad hånd.

ØLD 7/4 1954 nr. VIII 61/54: En hjemsendt menig, der havde benyttet tjenestetelefonen til private samtaler i et omfang, der betydelig oversteg, hvad der kunne anses som tilladeligt, straffet efter M.S. § 63 med en bøde på 50 kr., forvandlingsstraffen 4 dages hæfte. Den menige tilpligtet at erstatte afdelingen udgiften til de af ham førte telefonsamtaler med 73,15 kr.

ØLD 1/10 1954 V nr. 312/54: En menig, der arbitrært var anset med 25 dages kvarterarrest betinget, anset efter M.S. §§ 63 og 44, jfr. § 33, med en fællesstraf på 20 dages vagtarrest for under sygdom i hjemmet at have undladt at sende sygemelding rettidig og for at være forblevet i sit hjem, efter at han var i stand til at rejse til tjenestestedet.

VLD 18/1 1955 I nr. 2077/54: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 63, stk. 1, jfr. B.S. § 89, med vagtarrest i 10 dage for at have undladt at efterkomme en ordre om under en øvelse at indtage dækstilling samt for at have undladt at udvise korrekt opførsel i tjenesten. Straffen fastsat under hensyn til at den ukorrekte opførsel var fremkommet under og foranlediget ved en uberettiget anordnet øvelse.

VLD 7/3 1955 VI nr. 2005/54: En oversergent anset efter M.S. § 63, stk. 1, med vagtarrest i 5 dage for som instruktør ved et regiments motorkursus at have kørt uden for det anviste øvelsesområde samt for at være udeblevet fra befalet skolekørsel.

ØLD 28/4 1955 I nr. 17/55: En nu hjemsendt menig anset efter B.S. § 172, stk. 2, jfr. § 171, og M.S. § 63 med hæfte i 40 dage for under urigtige foregivender og under forevisning af en falsk klinikseddel at have fået tilladelse til at forlade tjenestestedet i tjenestetiden, samt for to gange at have undladt at gå på klinik, efter at han ved at forevise en ægte klinikseddel havde fået tilladelse til at forlade tjenestestedet.

VLD 24/5 1955 III nr. 701/55: En korporalselev, der mødte 4 timer for sent og som indpasserede på kasernen ad ulovlig vej, anset med vagtarrest i 8 dage efter M.S. § 63.

ØLD 29/6 1955 VIII nr. 128/55: En menig, der gentagne gange var mødt til våbeneftersyn med rustent våben og som udviste ulydighed og respektstridig optræden under en alarmeringsøvelse, anset med 15 dages vagtarrest for overtr. af M.S. §§ 63, 47 og 48.

ØLD 28/10 1955 V nr. 331/55: En nu hjemsendt oversergent, der, fordi han havde glemt at stille sit vækkeur til at ringe, mødte $1^1/_2$ time for sent, anset med 4 dagbøder à 20 kr. subs. hæfte i 4 dage efter M.S. § 63, jfr. § 27. Underretten havde idømt 4 dages kvarterarrest efter M.S. § 44. Omkostningerne for landsretten pålagt det offentlige.

ØLD 29/10 1955 V nr. 333/55: En menig, der for at unddrage sig udkommando med et orlogsskib udeblev i døgn efter landlov og som havde undladt at tilbagebetale rejsepenge, der var udbetalt ham, for at han kunne rejse til skibet, blev arbitrært anset med 30 dages kvarterarrest for overtrædelse af M.S. §§ 44 og 63. Denne afgørelse stadfæstedes ved underrettens dom, dog at straffen, under hensyn til at den menige skulle hjemsendes kort tid efter domsafsigelsen, blev fastsat til vagtarrest i 10 dage. Ved landsrettens dom blev denne straf i medfør af M.S. § 27 omsat til hæfte i 10 dage.

ØLD 16/11 1955 V nr. 332/55: En menig kvarterarrestant, der forlod kasernen og forsøgte at udpassere gennem adgangskontrollen ved Holmen ved at forevise en kammerats landlovskort, anset med 15 dages vagtarrest efter M.S. §§ 44, 63 og 69.

ØLD 18/11 1955 V nr. 317/55: En nu hjemsendt vpl. anset efter M.S. §§ 44 og 63 med hæfte i 30 dage for ulovlig udeblivelse i 9, 9 og 24 døgn samt for under den anden udeblivelse ulovligt at have sat sig i besiddelse af sit landlovskort. Ved strafudmålingen toges hensyn til lægeerklæring om depressioner.

VLD 6/12 1955 II nr. 1788/55: En menig anset efter M.S. § 63, stk. 1, med kvarterarrest i 8 dage for som stuevagt at have lagt sig til at sove på sin seng, medens hans kammerat passede vagten.

ØLD 20/12 1955 V nr. 261/55: En nu hjemsendt vpl., der om natten, da han var på vej om bord, fremsatte nedsættende og uhøviske udtalelser om matherne overfor en kontraktantaget fyrbøder, som han tildelte et knytnæveslag i ansigtet efter en ordveksling, blev, da han havde været synlig beruset, anset efter B.S. § 244, stk. 1, og M.S. §§ 63 og 66, stk. 2, med hæfte i 14 dage, jfr. M.S. § 27.

ØLD 21/12 1955 V nr. 389/55: En vpl., der efter at være ført til badning forlod baderummet og gik til kasernens udsalg bl. a. for at drikke kaffe, anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage.

VLD 21/3 1956 II nr. 161/56: En oversergent anset bl. a. efter M.S. § 63 for at have nægtet at kvittere for modtagelsen af en skolevogn, uanset at det var hans tjenstlige pligt at afgive sådan kvittering.

VLD 7/4 1956 II nr. 470/56: En nu hjemsendt konstabel anset efter M.S. §§ 44 og 63, stk. 1, jfr. § 27, stk. 1, for i 4 tilfælde at være udeblevet fra sin afdeling i ialt $13^1/_2$ time, samt for efter nattegn at være mødt 5 minutter for sent. Straffen fastsat til 10 dagbøder à 5 kr.

ØLD 7/5 1956 X nr. 116/56: En menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65 med en fællesstraf af 20 dages vagtarrest (arbitrært betinget straf på 15 dages vagtarrest) for, skønt hørende til vagtdelingen at have fjernet sig fra tjenestestedet ad ulovlig vej og været fraværende i nogle timer.

ØLD 11/5 1956 VII nr. 37/56: En kaptajnløjtnant anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 8 dage for som næstkommanderende på en flyveradarstation under en NATO-øvelse i strid med øvelsesbestemmelserne og med de ham påhvilende pligter at have forladt stationen og undladt forinden at drage omsorg for, at det nødvendige personel var til stede.

VLD 6/6 1956 II nr. 320/56: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for sammen med andre at have fremstillet en røgbombe og trillet den ind på en belægningsstue, hvorved en menig blev røgforgiftet.

ØLD 9/6 1956 V nr. 170/56: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for at have undladt at melde sig tilbage efter klinikbesøg og for at være mødt for sent til udgangsparade.

ØLD 26/6 1956 IV nr. 103/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at have udvist grov respektstridighed overfor en tilsynsførende løjtnant, for, da han efter endt juleorlov befandt sig hos sine svigerforældre, angiveligt lidende af halsbetændelse, at have undladt som foreskrevet at søge læge eller lade sig indlægge på nærmeste militære infirmeri, idet han i stedet forblev i svigerforældrenes hjem, samt for i to tilfælde at være udeblevet fra kvarter i henholdsvis 22 timer og 1 døgn og 6 timer.

ØLD 21/7 1956 III nr. 979/56: En flyverløjtnant anset efter M.S. §§ 65, stk. 2, 66, stk. 1, B.S. § 244, stk. 2 og 3, M.S. § 63 og færdselslovens § 69, stk. 1, 2. pkt. smh. m. § 18, med fængsel i 60 dage for at have beruset sig under beredskabsvagt, for at have tildelt en anden flyverløjtnant adskillige knytnæveslag og et spark med bevidstløshed, hjernerystelse og formentlig kraniebrud til følge, for ved uagtsomhed i motorkøretøj at have undladt at standse op, da en skildvagt råbte ham an og skød varselsskud, og for ved flere lejligheder at have ført motorkøretøj, uanset at retten hertil var frakendt ham.

ØLD 27/7 1956 I nr. 206/56: En nu hjemsendt menig, der adskillige gange var straffet for overtr. af M.S. § 44, anset efter M.S. §§ 47 og 63 med hæfte i 5 dage for at være mødt 1 minut for sent efter landlov og for, da han blev afhørt i anledning heraf overfor en foresat kaptajnløjtnant at have udtalt, at det var noget pjat at indberette ham og at foretage alt det skriveri.

ØLD 21/9 1956 V nr. 288/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63, 47 og 44 for henholdsvis at være kommet tre minutter for sent, for i forbindelse med afhøring herom i flere militæres nærværelse at være trådt af på bevidst langsom og respektstridig måde og for at være mødt 1 time 25 minutter for sent.

ØLD 5/10 1956 IV nr. 160/56: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for at have talt under marchøvelse.

VLD 16/2 1957 I nr. 1633/57: En nu hjemsendt math anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 25 kr. for i civil påklædning og med militærbillet ti 2. klasse at have ladet sig befordre på 1. klasse med tog.

VLD 4/6 1957 I nr. 381/57: En nu hjemsendt sergent anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 5 dagbøder à 25 kr. for at være mødt 55 minutter for sent til tjeneste, for at være udeblevet fra tjeneste som inspektionshavende og for at have undladt at anmelde forsinket ankomst til kasernen.

ØLD 4/9 1957 IX nr. 228/57: En menig anset efter B.S. § 285, jfr. § 276, og M.S. §§ 63 og 65 med fængsel i 40 dage for under vagttjeneste at have tilegnet sig en kasse med værktøj til en værdi af 90 kr., og for at være mødt 8 minutter for sent.

ØLD 11/9 1957 V nr. 288/57: En korporal anset efter M.S. §§ 44 og 63 med kvarterarrest i 12 dage for at være udeblevet fra kvarter i 5 timer, under anbringende af at han var syg, og for at have nægtet at lade sig indlægge på infirmeri eller hospital.

ØLD 11/9 1957 V nr. 297/57: En menig anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 20 dage for at have tilegnet sig en anden menigs landlovskort og forsøgt at udpasse ved at forevise dette, samt for at have optrådt ukorrekt overfor en ved adgangskontrollen til Holmen tjenstgørende civil vagtmester, der ikke kunne betragtes som vagt i M.S. § 4's forstand, for at have undladt at aflevere sit landlovskort til befalet tid, for ikke at have meldt sig fra vagt og for at være mødt 45 minutter for sent efter landlov.

ØLD 17/9 1957 VII nr. 266/57: En for ulovligt fravær flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for at have forladt sin garnison uden tilladelse og for at være udeblevet fra sin militære afdeling i ca. 9 døgn. Som formildende omstændighed taget hensyn til, at tiltalte var udeblevet p. gr. af mavesår.

ØLD 17/9 1957 VII nr. 249/57: En for ulovligt fravær flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for i to tilfælde at have været fraværende fra sin militære afdeling i noget under $1^1/_2$ døgn, for at have unddraget sig befalet tjeneste i $4^1/_2$ time og for ikke at være mødt til appel.

ØLD 11/11 1957 II nr. 233/57: En nu hjemsendt math anset efter B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276, og M.S. § 63 med fængsel i 30 dage for fra tre mathers skabe at have stjålet ialt 330 kr., samt for at have tilegnet sig til brug et par til en anden math udleverede paradebukser. Underrettens bestemmelse om betinget straf udgået ved landsretten.

VLD 15/1 1958 VI nr. 1605/57: En math anset efter M.S. §§ 44 og 63, stk. 1, med vagtarrest i 14 dage for at have bortfjernet sig fra kasernen i 18 timer og derved unddraget sig befalet tjeneste samt for at have tiltalt en foresat overfenrik ukorrekt.

VLD 25/1 1958 VI nr. 1626/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 63, jfr. § 27, med 4 dagbøder à 15 kr. for henvendt til nogle løbende rekrutter, der var under kommando, at have sagt, at det ikke var afkrævet, at de løb, og for at have svaret igen, da vedkommende sergent pålagde ham at tie stille og tage hænderne op af lommen.

ØLD 17/2 1958 IX nr. 36/58: En menig anset efter færdselslovens § 69 og bekg. nr. 192 af 30/6 1932 § 40 og M.S. § 63 med kvarterarrest i 20 dage for at have medført to passagerer i førerhuset på en militær lastvogn, uanset at der kun måtte

medføres en, og for at have svaret en ved adgangskontrollen tjenstgørende civil vagtmester, der påtalte forseelsen, igen på ukorrekt måde og nægtet at udlevere vagtmesteren sit landlovskort.

ØLD 27/2 1958 VI nr. 22/58: En menig, der på tidspunktet for landsretsdommens afsigelse afsonede en anden straf af vagtarrest, anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 3 dage for ikke at have opbevaret sit landlovskort med fornøden omhu, hvorved det bortkom.

ØLD 16/4 1958 IX nr. 87/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63 med 4 dagbøder à 30 kr. for ikke med fornøden omhu at have efterkommet en foresat løjtnants ordre om at hente en nøgle og for at være udeblevet ved beredskabsappel

VLD 13/6 1958 I nr. 756/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63, stk. 1, jfr. § 27, med 5 dagbøder à 4 kr. for sammen med andre menige under march ikke at have udført appel på reglementeret måde (med fornøden styrke).

ØLD 25/6 1958 V nr. 174/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med 10 dagbøder à 15 kr. for udeblivelse fra kvarter i to tilfælde i henholdsvis godt 3 døgn og i ca. 6 timer.

ØLD 11/7 1958 VII nr. 205/58: En nu hjemsendt menig, der under tjenesten var straffet 5 gange arbitrært og to gange ved dom, anset efter M.S. §§ 44, 48 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 25 dage for at have været ulovlig fraværende i henholdsvis $2^1/_2$ time, 1 døgn og i 16 timer, for at have nægtet at efterkomme en foresat sergent og en foresat løjtnants ordre, for at have forbrugt udbetalte rejsepenge, som han havde sparet ved at foretage en beordret rejse „på tommelfingeren", samt for at være kommet 1 time for sent i kvarter.

VLD 28/1 1959 VI nr. 1955/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med 20 dagbøder à 20 kr. for at have undladt at møde rettidig til tjeneste, for at være udeblevet 10 timer og opholdt sig uden for beredskabsområdet, skønt han havde 3 timers beredskab (hvilken sidste forseelse ikke fandtes at kunne henføres under M.S. § 65), samt for at være kommet 35 minutter for sent i kvarter og for at have meldt sig 20 minutter for sent til afhøring.

ØLD 10/2 1959 IV nr. 392/58: En for ulovlig fravær tidligere 3 gange arbitrært straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 60 dage for at have været fraværende fra sin afdeling i 38 dage og herunder båret civil påklædning.

VLD 17/2 1959 VI nr. 106/59: En nu hjemsendt math anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 4 dagbøder à 20 kr. for to gange at have meldt sig for sent til tjeneste henholdsvis i 2 og i $1^1/_2$ time.

ØLD 24/3 1959 IV nr. 20/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63, jfr. § 27 og færdselslovens § 69, stk. 1, jfr. § 53, med 4 dagbøder à 20 kr. for i strid med et af garnisonskommandanten udstedt forbud at have „blaffet", gået med huen i lommen, samt for at have gået på kørebanen, skønt der fandtes fortov.

VLD 23/5 1959 II nr. 480/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 44, jfr. § 27, stk. 1, med 10 dagbøder à 25 kr. for at have byttet vagt uden tilladelse og for at være mødt 2 minutter og 2 timer for sent til befalet vagttjeneste og for at være mødt 10 minutter for sent til befalet fremmøde.

ØLD 24/6 1959 V nr. 183/59: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 18 dage for at være udeblevet i 6 døgn 22 timer 50 minutter, for at være mødt 10 minutter for sent til mønstring, undladt at tørne ud ved udpurring og undladt at stille i gymnastiksko til en mønstring, hvor dette var foreskrevet.

ØLD 26/8 1959 V nr. 168/59: En menig anset efter M.S. § 63 med 4 dages kvarterarrest for at være kommet $2^1/_2$ time for sent i kvarter.

ØLD 22/9 1959 IV nr. 233/59: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for at være kommet 47 minutter for sent i kvarter og for at have sovet i tjenestetiden, således at han unddrog sig tjeneste i 25 minutter.

ØLD 3/11 1959 V nr. 308/59: En menig anset efter M.S. §§ 44, 66, stk. 2, og 63 med vagtarrest i 40 dage for at være udeblevet henholdsvis i 2 døgn 18 timer 30 minutter, 1 døgn 10 timer 45 minutter og i 15 minutter, for at være udeblevet 5 timer indtil han blev anholdt på gaden synlig beruset, for at være mødt i ureglementeret påklædning til mønstring og for to gange at have forstukket sig under tjenesten.

ØLD 3/11 1959 V nr. 314/59: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for at have vendt bunden i vejret på i hvert fald to mandskabsskabe på en belægningsstue.

ØLD 18/12 1959 IV nr. 387/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for ved gentagen ukorrekt honørgiven at have optrådt ukorrekt overfor en korporal og for efter at være sendt i et tjenstligt ærinde udenfor kompagniområdet ikke snarest at være vendt tilbage, men været fraværende i ca. 1 time, uagtet han havde beredskabsvagt.

ØLD 2/3 1960 V nr. 36/60: En flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 47 og 63, jfr. § 27, med 10 dages hæfte for under forhaling af et orlogsskib at have undladt at efterkomme en foresat oversergents ordre om at assistere med fortøjningen og, da ordren blev gentaget, svaret igen på ukorrekt måde, samt for at have forladt sit arbejdssted og taget ophold på et toilet i ca. 40 minutter.

ØLD 3/5 1960 V nr. 137/60: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 15 dage for at være udeblevet i henholdsvis 13 timer 15 minutter og i 1 time 55 minutter samt for trods gentagne ordrer til delingen om at tie at have talt under march.

ØLD 27/9 1960 III nr. 264/60: En nu hjemsendt menig, der tidligere var straffet flere gange, anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 25 kr. for at være mødt 17 minutter for sent efter landlov og for kort efter at have forladt tjeneste stedet ad ulovlig vej og skønt hørende til beredskabsvagten været ulovligt fraværende i $3^1/_2$ time.

VLD 5/10 1960 I nr. 1158/60: En flere gange tidligere straffet menig anset med vagtarrest i 8 dage efter M.S. § 63 for ulovligt at være forblevet i sit hjem, hvor hans barn havde halskathar og hans hustru var nervøs, således at han mødte 5 timer 20 minutter for sent efter nattegn.

ØLD 30/11 1960 VII nr. 377/60: En ni gange tidligere nu hjemsendt math anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 8 dages hæfte for i to tilfælde at være kommet henholdsvis 90 og 70 minutter for sent til befalet tjeneste, idet han ikke havde hørt sit vækkeur.

ØLD 7/12 1960 VIII nr. 329/60: En nu hjemsendt menig, der tidligere bl. a. var anset med 8 dages vagtarrest betinget, anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med en fællesstraf på 14 dages hæfte for i flere tilfælde at have været fraværende fra sin afdeling uden at indhente fornøden tilladelse, idet han benyttede et som bortkommet anmeldt orlovskort, som han senere havde fundet uden at meddele afdelingen noget herom. Tiltalte havde desuden i et tilfælde opgivet falsk navn ved opringning til tilsynskontoret.

ØLD 9/12 1960 V nr. 378/60: En fenrik (SP) anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 4 dage for – trods indskærpelse af præsicionspligten – at være mødt 1 time og 10 minutter for sent til tjeneste.

ØLD 16/1 1961 V nr. 395/60: En vpl., der var kasseret på grund af tilbøjelighed til ildebefindende og besvimelser, men som nu ernærede sig som frisørsvend, anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at være mødt 6 timer 30 minutter for sent efter spadseretilladelse, for at have afkøbt en anden vpl. et landlovskort, der tilhørte en nu hjemsendt vpl., og for at have forladt kasernen i ca. 12 timer, skønt han hørte til vagtstyrken.

VLD 13/2 1961 VI nr. 1662/60: En menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 63, stk. 1, med vagtarrest i 4 dage for under eksersits at have undladt at efterkomme

de af en foresat løjtnant givne befalinger på reglementeret måde, hvorhos han lo i geleddet og talte under „giv agt march".

ØLD 22/2 1961 VII nr. 8/61: En menig anset bl. a. efter M.S. §§ 44 og 63 for under appelfrihed at have forladt garnisonsområdet og rejst til sit hjem, hvor han lagde sig syg i ca. 3 dage uden at underrette sin afdeling.

ØLD 10/3 1961 V nr. 68/61: En nu hjemsendt menig, der tidligere var straffet 2 gange arbitrært og 1 gang ved dom for overtr. af M.S., anset efter M.S. §§ 44, 47, 48 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 30 dage for at være mødt henholdsvis 55, 30 og 60 minutter for sent, for at være udeblevet fra en mønstring, for at have lagt sig til at sove i arbejdstiden og for ikke straks at have efterkommet en foresats ordre om at gå i arbejde samt svaret igen på upassende måde.

ØLD 20/3 1961 V nr. 46/61: En nu hjemsendt flere gange tidligere straffet menig, anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at være mødt 15 minutter for sent efter landlov og for ulovligt at være bortgået fra sin afdeling og været fraværende i 1 døgn 18 timer 10 minutter.

ØLD 15/5 1961 III nr. 108/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 63 og 65, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 40 dage for at have undladt at efterkomme foresattes ordre ved to lejligheder og i det ene tilfælde at have svaret igen, for at være kommet for sent i kvarter i 3 tilfælde og for i to tilfælde at have sovet på sin post.

VLD 15/5 1961 VII nr. 460/61: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 63 og 65 med vagtarrest i 12 dage for flere gange at være gået uden for standvagtens bevægelsesområde for at tale med kammerater, for at have talt under vagtafløsning, og da dette blev påtalt, svaret igen, for at have talt under „giv agt march", for at have tiltalt og svaret flere korporaler igen på ukorrekt måde, for at have tøvet med at efterkomme en ordre om at træde ind, og for at have forsinket en patruljes afgang.

ØLD 30/5 1961 VI nr. 77/61: En sergent bl. a. anset efter M.S. § 63, stk. 1, for sammen med en menig at have forladt kasernen på et tidspunkt, hvor han måtte kunne indse, at den menige ikke kunne nå tilbage til kasernen i rette tid.

ØLD 16/6 1961 VII nr. 187/61: En nu hjemsendt menig, der tidligere var straffet 3 gange, anset efter M.S. §§ 47 og 63, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 15 kr. for, da han blev beordret til at ophøre med at fremsætte bemærkninger til foresattes ordrer, at have svaret igen på ukorrekt måde, samt for at være mødt 10 minutter for sent til befalet tjeneste som stuevagt.

ØLD 22/6 1962 V nr. 131/62: En menig bl. a. anset efter M.S. § 63 for efter lægebesøg, hvor han var raskmeldt, ikke at have meldt sig til sit tjenestested, men i stedet opholdt sig på belægningsområdet. (Cit. ved § 44).

ØLD 22/12 1961 V nr. 394/61: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have råbt „mol" efter en forbipasserende deling af hæren medens han stod i rørstilling i et trossehold.

ØLD 5/1 1962 VIII nr. 406/61: En menig anset bl. a. efter M.S. § 63 for uden tilladelse at have forladt sit tjenestested og unddraget sig tjeneste i ca. 4 timer, og for at være udeblevet efter nattegn i ca. $^1/_2$ time, hvorefter han blev anholdt. (Da der i begge tilfælde synes at have foreligget forsæt til at være ulovligt fraværende, havde en tiltalerejsning efter M.S. § 44 formentlig været rigtigere).

ØLD 16/2 1962 V nr. 21/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 66, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for at være udeblevet i 1 døgn efter landlov, for at have vist sig synlig beruset i uniform udenfor tjenesten, for at være mødt beruset om bord og tre minutter for sent og for at have tabt sit landlovskort.

VLD 28/3 1962 II nr. 102/62: En menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 67 samt B.S. § 244, stk. 3 og 4, med fængsel i 40 dage for at være udeblevet i 9 timer efter spadseretilladelse, for at være mødt 35 minutter for sent efter orlov, for at have gjort sig skyldig i offentlig uorden og overfald, idet han tildelte en anden menig flere knytnæveslag i ansigtet, hvorved der opstod hjernerystelse, blodansamling ved højre øje og en tand blev slået løs.

VLD 30/3 1962 I nr. 198/62: En menig bl. a. anset efter M.S. § 63, stk. 1, for trods afslag på ansøgning om appelfrihed at have forladt garnisonen og være udeblevet fra beredskabsvagtens appel.

VLD 28/4 1962 VI nr. 395/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 48, stk. 1, og 63 med 10 dagbøder à 15 kr. for at have undladt at efterkomme den tilsynshavende oversergents ordre om at deltage i rengøringen af et vaskerum, som han forlod, idet han undlod at efterkomme tilsynshavendes ordre om at komme tilbage, samt for at have undladt at efterkomme tilsynshavendes opfordring om at oplyse nr. og navn.

VLD 15/5 1962 I nr. 488/62: En menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65 med vagtarrest i 15 dage for at være mødt 15 minutter for sent til appel, for at have forladt sin vagt som stuevagt og været ulovligt fraværende i ca. 3 døgn og herved unddraget sig aftjening af en som disciplinarmiddel pålagt lørdag-søndags beredskabsvagt og for at have brudt marchdisciplinen ved som motorvognsfører under kolonnekørsel at have gjort holdt med sit køretøj ved en købmand for at købe cigaretter.

VLD 14/6 1962 VI nr. 605/62: En oversergent anset efter M.S. §§ 44 og 63 for at have været ulovligt fraværende i 8 dage og i 4 dage samt for efter at være kørt fast i sne på vejen til tjenestestedet at have undladt hurtigst muligt at give møde, således at han helt forsømte sin tjeneste den pågældende dag.

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. §§ 63 og 66 for i synlig beruset tilstand at have gået med opknappet uniformsbluse og med et målebånd, der viste hans resterende tjenestetid, samt for at have forskaffet sig nattegn ved at aflevere en ældre nattegnsansøgning, som han havde rettet datoen på og for at have forladt civilundervisningen.

ØLD 17/10 1962 VIII nr. 295/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 43 og 63 med hæfte i 20 dage for at være rømt fra den 26/4 1962 til sin anholdelse den 9/5 1962 og for at være mødt 7 minutter for sent til beredskabsvagt og i ureglementeret påklædning, for at have fremvist en kammerats gevær ved våbeneftersyn for at skjule, at hans eget gevær ikke var rengjort, og for at være stillet til vagttjeneste med snavset gevær, rusten bajonet, snavset hue og upresset uniform.

VLD 20/11 1962 IV nr. 1379/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48 og 63 med 6 dagbøder à 20 kr. for ved passage af en skildvagt at have hilst med den ene hånd i lommen, og da dette blev påtalt, med begge hænder, og undladt at efterkomme postens ordre om at komme tilbage.

ØLD 11/12 1962 IV nr. 368/62: En menig anset efter M.S. § 44 med vagtarrest i 4 dage for at være udeblevet i døgn efter tilstået orlov, idet den meniges påstand om at udeblivelsen skyldtes, at han havde misforstået et opslag om tidspunktet for orlovens ophør, forkastedes.

ØLD 21/12 1962 IV nr. 173/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for at have afbrudt beordret rengøringsarbejde og sat sig til at ryge tobak.

3. *Overtrædelse af uniformsreglementet etc.*

JD. 317/1938: En garder, der, medens han havde vagt i residenspalæets gård, havde sat sig på en bænk, og som havde gået med et par benklæder, der ikke var godkendt, straffet med vagtarrest i 10 dage efter M.S. §§ 63 og 65.

VLD 25/6 1941 nr. 705/40: En menig anset bl. a. efter M.S. § 63 for at have båret uniform efter sin hjemsendelse. Cit. ved § 5.

ØLD 17/12 1941 nr. 565/41: En menig, der var hjemsendt med mundering, anset efter M.S. § 63 med en bøde på 30 kr. subsidiært hæfte i 5 dage for at have brugt uniformsbenklæderne, hvorimod retten ikke fandt, at det kunne tilregnes ham som forsætligt eller uagtsomt, at de øvrige munderingsgenstande var ødelagt ved mølangreb. Den menige dømt til at erstatte benklæderne, medens sagen vedrørende erstatningspåstandene for så vidt angik de øvrige munderingsgenstande henvistes til særskilt søgsmål. Jfr. også VLD 25/6 1941 nr. 705/40.

ØLD 2/3 1948 nr. 793/47. En math anset efter M.S. §§ 63 og 47 med skærpet arrest i 5 dage for at have gået uden hue på gaden og for at have svaret igen på respektstridig måde overfor en gendarmeripatrouille, der påtalte hans ureglementerede påklædning.

ØLD 29/9 1950 nr. 239/50: En menig straffet bl. a. for overtrædelse af M.S. § 63 jfr. tjenestereglement for hæren pkt. 11 for at have gået med hænderne i lommen og opknappet kappe.

ØLD 28/2 1952 nr. 561/51: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have været ureglementeret påklædt under vagttjeneste. Cit. ved § 65.

ØLD 14/11 1952 nr. 374/52: En rømningsmand, der under rømningen havde båret civil påklædning, straffet herfor efter M.S. § 63.

ØLD 19/1 1954 nr. V 349/53: To menige anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for at have gået uden hue.

ØLD 7/2 1955 III nr. 389/54: En flyvermath straffet bl. a. efter M.S. § 63 for ikke at have båret slips under et restaurationsbesøg.

ØLD 4/5 1956 IV nr. 100/56: En menig bl. a. anset efter M.S. § 63 for under en rømning at have båret civil påklædning.

VLD 7/8 1956 III nr. 1324/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48 og 63, stk. 1 med 6 dagbøder à 20 kr. for at have undladt at efterkomme en foresat sergents ordre om at stille reglementeret påklædt.

ØLD 21/3 1957 VIII nr. 491/56: En math bl. a. anset efter M.S. § 63 for at have færdedes på offentligt sted uden hue.

VLD 2/11 1957 II nr. 1094/57: En nu hjemsendt oversergent anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 63, stk. 1, jfr. § 27, med en bøde på 100 kr. (burde have været dagbøder) for at have båret uniform uden gradstegn og for at have undladt at efterkomme en foresat overfenriks ordre om at sy gradstegnene på.

ØLD 21/12 1957 V nr. 459/57: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 47, jfr. § 27, med hæfte i 20 dage for at være mødt henholdsvis $5^1/_2$ og $1^1/_2$ time for sent efter landlov, for at være ureglementeret påklædt og optrådt ukorrekt overfor en skildvagt.

VLD 13/3 1958 VI nr. 1233/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 65, stk. 2, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 15 kr. for under patruljevagttjeneste at have forladt den beordrede rute, for at have været ureglementeret påklædt og for ikke straks at have efterkommet en foresat løjtnants ordre om at opgive nr. og navn.

En anden menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, med 6 dagbøder à 15 kr. for under patruljevagttjeneste at have forladt den beordrede postrute.

ØLD 24/6 1958 V nr. 155/58: En menig anset efter M.S. §§ 44, 47 og 63 med vagtarrest i 30 dage for to gange at være udeblevet efter landlov i henholdsvis 4 døgn og i 9 timer, for at have båret ureglementerede sokker til uniform, for at have indtaget en truende holdning overfor kasernens næstkommanderende under en afhøring og forladt dennes kontor, idet han smækkede demonstrativt med døren.

ØLD 26/5 1959 I nr. 182/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at være mødt henholdsvis 1 time 10 minutter og 2 timer for sent efter landlov og for at være stillet til afhøring iført ureglementerede sokker.

ØLD 15/9 1959 IV nr. 196/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 10 kr. for at have båret ureglementeret (skotskternet) halstørklæde til uniform, for at have svaret en fenrik igen på ukorrekt måde og nægtet at opgive nr. og navn, samt for ikke at være stået op ved eftervisiteringen.

ØLD 22/9 1959 IV nr. 247/59: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, stk. 1, med vagtarrest i 20 dage for to gange ulovligt at være udeblevet efter indkaldelse, for at have været ulovlig fraværende i ca. 2 døgn indtil han blev afhentet, samt for at have båret civil påklædning.

ØLD 25/11 1959 IX nr. 356/59: En menig anset efter M.S. §§ 43 og 63 med vagtarrest i 21 dage for i rømningshensigt at være udeblevet fra sin militære afdeling indtil han efter forløbet af 15 døgn 10 timer blev anholdt af politiet, og for at være mødt 40 minutter for sent efter orlov. (Udtalt i 1. instans, at den menige måtte anses som rømningsmand, da han havde været fraværende i over 15 døgn, og hans anbringende om at ville melde sig tilbage var ganske ubestyrket. Domfældte havde under udeblivelsen gået civilklædt, men var ved anholdelsen i uniform).

ØLD 23/3 1960 VIII nr. 46/60: En flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 65, stk. 1, og 63 med 10 dagbøder à 20 kr. for at have forladt sin post som centralvagt på en kaserne uden på tilstrækkelig måde at have sikret sig, at hans afløser var tiltrådt, samt for ikke at have været reglementeret påklædt på vagten.

ØLD 5/10 1960 V nr. 297/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med vagtarrest i 40 dage for at have været fraværende fra sin afdeling i 38 dage og under fraværet at have båret civil påklædning.

ØLD 21/11 1960 V nr. 268/60: En 8 gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med vagtarrest i 40 dage for ulovligt fravær i 24 dage, hvorunder han havde båret civil påklædning.

ØLD 22/2 1961 VII nr. 458/60: En nu hjemsendt menig af flyvevåbnet anset efter M.S. §§ 47, 63 og 66, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 7 dage for at have vist sig synlig beruset i uniform og i ureglementeret påklædning og for at have svaret en fenrik af hæren, der skred ind, igen på ukorrekt måde.

VLD 28/10 1961 VI nr. 1268/61: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. §§ 47, 48 og 63, jfr. § 27, med henholdsvis 10 og 8 dagbøder à 30 kr. for at have undladt at efterkomme en oversergents ordre om at tage deres huer på samt derefter, da oversergenten forlangte deres pas forevist, fremsat ukorrekte bemærkninger, den ene tillige for ukaldet at have blandet sig i en militærpolitikorporals tjeneste, da denne skred ind overfor en af tiltaltes kammerater.

ØLD 5/7 1962 I nr. 208/62 (Den københavnske nævningekreds): En menig bl. a. anset efter M.S. §§ 63 og 66 for at være mødt beruset efter landlov og i ureglementeret påklædning samt undladt at stille til morgenmønstring. (Cit. ved § 50).

4. *Overtrædelse af fraterniseringsforbud m. v.*

ØLD 10/11 1947 nr. I 613/47: Overtrædelse af et af krigsministeriet udstedt fraterniseringsforbud for personel af den danske brigade i Tyskland.

ØLD 25/10 1950 nr. 247/50: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 63 med hæfte i 20 dage for at have benyttet en militær motorvogn til ikke tjenstlig kørsel, for at have overtrådt det gældende fraterniseringsforbud i flere tilfælde ved at besøge en tysk kvinde i hendes hjem, samt for at have handlet med tyske borgere. De tilforhandlede effekter blev konfiskeret i medfør af B.S. § 77 stk. 1 nr. 3, jfr. M.S. § 63.

ØLD 6/2 1951 nr. 26/51: En assistent ved det danske kommando i Tyskland straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have opholdt sig på tysk restaurant efter tilladt tid.

5. *Demonstrationer og agitation.*

Demonstrationer og agitation mod regeringens og de foresattes dispositioner er selvsagt utilladelig, ligesom politisk agitation indenfor værnene ikke er tilladelig, jfr.:

VLD 28/1 1946 nr. 5366/45: En menig af „Danforce" anset efter M.S. § 63 med hæfte i 7 dage for som demonstration at have aftaget kokarde og „løvemærke" af sin uniform og afleveret det til den vagthavende korporal, hvorhos han til sine

kammerater udtalte: „Det er der ingen mening i!", hvormed han ville udtrykke sin misfornøjelse med, at der ikke blev ført tilstrækkelig kontrol med en tysk automobilkolonne, der under engelsk kommando kørte fra Danmark til Tyskland.

ØLD 11/11 1947 nr. I 402/47: 3 underkvartermestre og en underkanoner straffet for overtrædelse af M.S. § 63 for at have udvist aktivitet i forbindelse med en arbejdsnedlæggelse ved søværnet. Citeret ved § 51.

VLD 21/2 1950 nr. 2728/49: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 63 for en usømmelig artikel i et dagblad. Cit. ved § 47.

VLD 18/10 1952 nr. 1097/52: En menig anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 5 dage for at have fremskaffet og fremlagt 60 eksemplarer af et politisk propagandaskrift. Forbudet herimod var bekendtgjort ved opslag på kasernen, ved appel og ved undervisning i tjenesteforhold.

VLD 6/3 1953 nr. 2192/52: En menig anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 5 dage for at have indført 6 eksemplarer af et politisk propagandaskrift på en kaserne, uanset det ved opslag var forbudt. Skrifterne, som han opbevarede i sin seng under madrassen, havde han udlånt til sine kammerater, men ikke fremlagt det. Skrifterne blev konfiskeret i henhold til B.S. § 77 stk. 1 nr. 1.

U.f.R. 1135/1953, ØLD 8/9 1953 nr. 206/53: En menig, der tidligere under militærtjenesten havde deltaget i offentlig kritik af militære forhold, anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 14 dage for at have deltaget i et demonstrationstog mod beslutningen om 18 måneders tjenestetid og de kort forinden afsagte domme over mytterister, samt for at have opfordret til hjælp til de fængslede soldater og til solidaritet med disse.

ØLD 5/4 1955 V nr. 95/55: En hjemsendt menig anset med 10 dagbøder à 10 kr., subs. 10 dages hæfte efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 63 for respektstridighed og ulydighed under øvelser for ved vagtafløsning at have svaret igen og nægtet at opgive sit nummer, samt for at være mødt for sent efter landlov.

Derimod frifandtes den menige for anklagemyndighedens påstand om, at uddeling af Danmarks kommunistiske ungdoms blad „Fremad", skulle være en overtrædelse af tjenestebestemmelsernes forbud mod uddeling af politiske propagandaskrifter.

HRD 9/5 1960 I nr. 186/59 U.f.R. 574/60: En flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 63 og 65, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have undladt som befalet at medføre sit gevær under øvelse og på forespørgsel fra en foresat afgivet urigtig oplysning om, hvor geværet befandt sig, for at have indført og påbegyndt uddeling af 25 eksemplarer af et politisk propagandaskrift (Fremad), der indeholdt en omtale af militære forhold og enkelte befalingsmænd, i en sådan form, at det var egnet til at skabe misfornøjelse med militærtjenesten eller skade disciplinen, for at have forladt kasernen, skønt han var beredskabsvagt, for at have besvaret en foresat løjtnants afslag på en anmodning på repsektstridig måde og for at have undladt at stille til befalet øvelse.

ØLD 29/8 1961 IV nr. 176/61: En menig anset efter M.S. §§ 47, 53 og 63 med vagtarrest i 20 dage for i en artikel i et kommunistisk ungdomsblad at have omtalt sine foresatte på krænkende måde, hvorhos han havde givet et så fortegnet billede af en øvelse, at han måtte indse, at artiklen efter hele sin karakter var egnet til at udbrede en for mandstugten farlig misfornøjelse og var stridende mod hans tjenestepligter.

ØLD 14/11 1962 VIII nr. 300/62: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 5 dagbøder à 15 kr. for imod et i lærebog for hærens menige indeholdt forbud at have deltaget i en politisk demonstration, der bl. a. agiterede for kortere tjenestetid.

ØLD 18/12 1962 IV nr. 303/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 15 kr. for i strid med et i lærebog for orlogsgaster optaget forbud at have indført og til kammeraterne omdelt et større antal eksemplarer af bladet „Bassen", uagtet bladet indeholdt en sådan kritik af de militære forhold,

at det var egnet til at skabe misfornøjelse og udøve en uheldig indflydelse på disciplinen. Udtalt, at Grundlovens § 77 ikke findes at være til hinder for at skrifter, der helt eller delvis indeholder stof af denne karakter forbydes indført og udleveret på militære områder.

6. *Behandlingen af undergivne m. v.*

Befalingsmændenes korrekte behandling af de dem undergivne er hidtil hovedsagelig håndhævet gennem anvendelsen af M.S. § 63, men adskillige af de i det følgende anførte sager måtte i dag sikkert henføres under § 58.

VLD 29/8 1939 nr. 689/39: En premierløjtnant anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for at have tiltalt en konstabel med „fede karl" eller „lede karl". Derimod blev tiltalte frifundet for tiltale efter M.S. § 63 for at have slået eller berørt konstablen på ryggen med sin ridepisk, idet det ikke fandtes bevist, at tiltalte havde berørt konstablen på en måde, der var egnet til at skade hans selvfølelse.

ØLD 21/3 1941 nr. 77/41: En kornet anset efter M.S. § 63 jfr. MR., § 48 stk. 2 med vagtarrest i 5 dage for at have tiltaget sig en disciplinærmyndighed, der ikke tilkom ham, ved at lade to rekrutter løbe rundt om en ridebane.

VLD 10/12 1941 nr. 1373/41: En premierløjtnant anset efter M.S. § 63 jfr. M.R. § 48 stk. 2 og tjenestereglement for hæren af 22/6 1939 pkt. 14 stk. 4 med kvarterarrest i 4 dage for at have ladet en menig, der på en skydebane henvendte sig på ukorrekt måde til skydelæreren, og som, da han blev sendt tilbage til sin trop, der lå faldet ned, faldt ned på forkert måde, udføre flere lignende øvelser og tillige krybeøvelser, da det, under hensyn til øvelsernes elementære karakter og den mangelfulde udførelse, på et tidligt tidspunkt måtte have stået tiltalte klart, at den mangelfulde udførelse skyldtes modvilje, og tiltaltes fortsættelse med øvelsen herefter måtte antages at skyldes ønsket om at bryde den meniges modvilje, således at en væsentlig del af øvelserne, navnlig krybeøvelserne, måtte antages at være disciplinarmidler, som han ikke var berettiget til at anvende. Forholdet kunne ikke henføres under M.S. § 58, således som denne var affattet på domstidspunktet, men ville formentlig nu falde ind under denne bestemmelse.

ØLD 21/1 1950 nr. 184/49: En kaptajn anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 8 dage for under en øvelse, da en menig efter hans skøn ikke løb hurtigt nok, at have grebet denne i kappen på overarmen og foran på brystet og i hidsighed rusket ham, hvorefter han, til trods for at den menige gjorde ham opmærksom på, at han havde trådt forkert på foden, uden at sikre sig, om den meniges oplysning var rigtig, tvang ham til at løbe rundt om ridebanen.

ØLD 13/4 1950 nr. 696/49: En kaptajn frifundet for tiltale for overtrædelse af B.S. § 244 stk. 1 jfr. M.S. § 57 og M.S. § 63 for i sin egenskab af vagtinspektør ved inspektionen af en post at have angrebet denne og kastet ham om og frataget ham hans gevær, samt for at have overskredet sine beføjelser som vagtinspektør ved at dukke ned i græsset foran en dobbeltpost, da denne anråbte ham, således at posterne ikke kunne se ham, idet tiltaltes fremgangsmåde, selv om den måtte anses som uhensigtsmæssig, ikke klart fremtrådte som overtrædelse af de for vagtinspektøren gældende bestemmelser, og var bestemt af hensynet til at indskærpe vagtposterne deres instruks. Frifindelsens rigtighed synes tvivlsom. Dommen bør ikke tages som rettesnor.

U.f.R. 839/1950, HRD 1/9 1950 nr. 48/50: En hjemsendt oversergent anset efter M.S. § 63 stk. 1 jfr. M.R. § 48 sammenholdt med §§ 44 og 45 med hæfte i 30 dage for som tilsynshavende at have overskredet sin kompetence ved under en omstilling at have beordret en rekrut, der efter tiltaltes udsagn havde været efterladende under omstillingen, til at udføre forskellige øvelser, hvilke øvelser til-

talte gennemførte på en så hårdhændet måde, at rekrutten blev overanstrengt.

Landsretten havde, under hensyn til at tiltalte, der havde ønsket at blive fast befalingsmand, var hjemkommanderet fra officersskolens officiantklasse, og at der forelå særdeles gode udtalelser vedrørende tiltalte, såvel fra tiltaltes foresatte som fra mandskabet ved det kompagni, hvor tiltalte gjorde tjeneste, da det strafbare forhold blev begået, nedsat underrettens dom på 30 dages vagtarrest til 14 dages hæfte.

VLD 19/1 1951 nr. 2611/50: En sergent anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 5 dage for at have anvendt skældsord overfor en menig.

VLD 9/10 1952 nr. 1472/52: En oversergent anset efter M.S. § 63 stk. 1 med vagtarrest i 30 dage for at have anvendt grove og sjofle udtryk samt eder overfor det ham underlagte mandskab, for at have udsat en menig for nedværdigende behandling, samt for at have grebet unødig hårdt fat i en menig.

En premierløjtnant anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for ikke at have grebet ind overfor oversergenten, når denne anvendte eder og sjofelheder overfor mandskabet.

En kaptajn anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage for som batterichef ikke at have ført fornødent tilsyn med ovennævnte oversergent, samt for i relation til et stedfundent mytteri at have brugt ordet „skvat", som han også stavede til eller i omtale af et formentlig ubestemt antal af de tilstedeværende af batteriets mandskab.

VLD 27/2 1951 nr. 217/51: En nu premierløjtnant anset efter B.S. § 232 og M.S. § 63 stk. 2 med fængsel i 40 dage for at have udvist uterlig adfærd overfor 2 menige, som han befølte på en blufærdighedskrænkende måde.

VLD 3/4 1954 nr. 328/54: En premierløjtnant, der, da en menig ikke efterkom en gentagen ordre om at indtage retstilling på tilfredsstillende måde, beordrede den menige til at falde ned, angivelig for at prøve, om den menige ville nægte lydighed, frifundet for overtrædelse af M.S. § 63.

ØLD 2/5 1955 VIII nr. 71/55: En overfenrik, der i sin egenskab af gymnastiklærer uddelte en vpl., der kun langsomt fulgte med i øvelserne, et slag med flad hånd i nakken anset med 8 dages kvarterarrest for overtrædelse af M.S. § 63, men frifundet for overtr. af B.S. § 244, stk. 1, idet handlingen ikke kunne karakteriseres som vold.

ØLD 2/7 1955 V nr. 152/55: En oversergent anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 10 dage for at have tildelt en menig, der ikke fulgte med under en marchøvelse, to knytnæveslag i brystet, og som, da den menige svarede igen, udtalte sig nedsættende om den menige i delingens påhør, anset med 10 dages vagtarrest efter M.S. § 63.

Den menige anset efter M.S. §§ 47 og 48, jfr. § 52, med en irettesættelse for at have nægtet at opgive sit nr. og svaret: „Det kan være lige meget".

ØLD 17/10 1955 X nr. 231/55: En oversergent, der under irettesættelse af vpl. havde anvendt ukvemsord og nedsættende tiltale og som havde truet en af de vpl. med kløe, anset efter M.S. §§ 63 og 56 med vagtarrest i 6 dage.

ØLD 27/1 1956 VIII nr. 361/55: En sergent, der lod en menig, der var fritaget for løb på grund af eftervirkningerne af kraniebrud m. v., foretage forskellige gymnastiske øvelser, og som beordrede en vagtpost til at åbne en bom, som kun vagtkommandøren måtte betjene, anset efter M.S. §§ 63 og 44 (for at være kommet to timer for sent) med vagtarrest i 20 dage.

VLD 28/2 1956 IV nr. 5/56: En sergent, der undlod at skride ind overfor en korporal, der øvede vold overfor en mathelev, og som efter tilskyndelse fra korporalen havde benægtet kendskab til episoden, da han blev udspurgt af sine foresatte, anset efter M.S. § 63, stk. 1, med vagtarrest i 14 dage.

ØLD 10/7 1956 III nr. 244/56: En korporal, der som tilsynsassistent undlod at indberette, at en menig, der i anledning af frihedsnægtelse skulle møde hver time, 2 gange var mødt for sent, og havde givet den menige valget mellem indberetning

eller at onanere i hans påsyn, hvilket sidste han dog senere afstod fra, anset efter M.S. § 63 med fængsel i 4 måneder.

VLD 16/2 1957 II nr. 1919/56: En oversergent anset efter M.S. §§ 58, stk. 2, og 63 med vagtarrest i 20 dage for at have ladet en menig afsone kvarterarrest på reglementsstridig måde, idet han lod den menige opholde sig i et andet lokale end foreskrevet, og her lod den menige foretage øvelser tildels af helt urimelig karakter og herunder underkastede den menige nedværdigende behandling.

ØLD 22/2 1957 VI nr. 415/56: En fenrik anset efter M.S. § 63, jfr. M.R. § 44, stk. 2, jfr. tjenestereglement for hæren pkt. 14, stk. 4, og 9. hæfte pkt. 33, med kvarterarrest i 5 dage for under tilrettevisning af menige på skydebanen at have anvendt forskellige kraftudtryk.

ØLD 16/4 1957 III nr. 80/57: En sergent og en nu hjemsendt korporal anset efter B.S. § 244, stk. 4, jfr. M.S. § 57, med henholdsvis 30 dages vagtarrest og 20 dagbøder à 20 kr. for at have tildelt en menig nogle få lettere slag på kinden med flad hånd. Sergenten tillige efter M.S. § 63 for at have grebet fat i en anden menig og fremsat truende udtalelser overfor den menige.

ØLD 8/5 1957 VI nr. 47/57: En korporal anset efter M.S. § 63, jfr. M.R. § 44, stk. 2, jfr. tjenestereglement for hæren pkt. 14 stk. 4 og love og bestemmelser for hæren 9. hæfte, pkt. 33, med kvarterarrest i 10 dage for at have taget på en menigs hoved på en åbenbart generende måde, og for at have fremsat en utilbørlig udtalelse overfor den menige.

ØLD 21/6 1957 VIII nr. 167/57: En overfenrik anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 6 dage for under en tilrettevisning af en oversergent at have udvist krænkende optræden, anvendt eder og udskældt oversergenten for „dum" og „tåbe".

HRD 28/11 1956 I nr. 204/55, U.f.R. 84/57: En fenrik anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 15 dage for at have anvendt usømmelige udtryk og eder i sin tiltale af rekrutter, men frifundet for tiltale for overtrædelse af M.S. § 63 for at have givet nogle rekrutter, der ikke var ordentligt barberet, ordre til at barbere sig i det fri ved strandkanten.

En oversergent frifundet for overtr. af M.S. § 63 ved at gennemføre en foresat fenriks ordre, idet det ikke kunne antages at han havde været klar over, at ordren var retsstridig, ligesom man, under hensyn til hans ringe erfaring som befalingsmand, ikke kunne antage, at han havde forstået, at det var forkert at han lod soldaterne vade ud i vandet på kommando for at hente vand og hælde det ud igen.

En hjemsendt sergent anset efter M.S. § 63 med 3 dagbøder à 20 kr. for at have givet en soldat, der lå på jorden, et let spark på hjelmen, beordret en anden soldat, der af lægen var fritaget for at bruge højre hånd, til at foretage krybeøvelse, samt for at have skubbet en soldat ned i en grøft. Han blev derimod frifundet for at have ændret en øvelse i kortlæsning til en krybeøvelse, da han på grund af modvilje og træghed hos soldaterne ikke mente at kunne gennemføre kortlæsningen.

VLD 29/10 1957 VI nr. 1253/57: En flyverløjtnant anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for at have tilladt, at en ham undergiven oversergent beordrede en mathelev til at foretage geværpudsning i et lille kosterum.

ØLD 14/2 1958 VIII nr. 37/58: En oversergent anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 14 dage for at have beordret 3 menige, som havde tabt patroner i senen, til at samle disse op med munden.

ØLD 4/2 1960 VI nr. 388/59: En korporal anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 10 dage for efter et replikskifte med en menig at have fremsat krænkende udtalelser om den meniges hustru.

ØLD 11/4 1961 VIII nr. 111/61: En premierløjtnant anset efter M.S. § 58, stk. 1, og 63 med kvarterarrest i 15 dage for som tilsynsførende for nogle menige, der af kompagnichefen var blevet pålagt disciplinarmidler, at have afviklet disse på reglementsstridig måde.

VLD 7/12 1961 II nr. 1099/61: En nu hjemsendt løjtnant af reserven anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 57, jfr. B.S. § 244, stk. 4, med hæfte i 45 dage for under

en irettesættelse af en menig at have optrådt ubehersket og ukorrekt, idet han udskældte den menige med grove udtryk og under anvendelse af eder, ruskede den menige og tildelte ham et slag i ansigtet.

ØLD 2/2 1962 VI nr. 384/61: En fenrik bl. a. anset efter M.S. § 63 for at have korrigeret en menigs stilling under skydning på ukorrekt måde. (se jnder § 57).

6 a.

Beslægtede med foresattes ukorrekte behandling er de såkaldte „Overbasseaffærer", der er forekommet ved afdelinger, hvor værnepligtige af forskellige indkaldelser gør tjeneste sammen. Her vil de ældre soldater naturligt indgå som vejledere for de yngre, og der vil naturligt opstå en særlig indbyrdes selvjustits. Det må imidlertid stedse erindres, at man, selv om selvjustits drevet på fornuftig måde af besindige elementer blandt mandskabet er en særdeles ønskelig ting, stedse må holde et vågent øje hermed, idet selvjustits kan udarte, således at den antager former, der ikke kan accepteres, og den kan i hænderne på dårlige elementer, der misbruger kammeratskabsfølelsen, udarte til tyranni, overfor hvilket en skarp indskriden er nødvendig.

ØLD 11/10 1962 VI nr. 291/62: En menig anset efter M.S. §§ 63 og 67 og B.S. § 244, stk. 4, jfr. stk. 3, med fængsel i 40 dage for sammen med andre menige fra tiltaltes indkaldelseshold at have kastet en menig fra et senere indkaldelseshold i en vaskekumme med koldt vand, samt for umiddelbart derefter, da den menige, der var blevet kastet i vaskekummen, havde smidt vand efter tiltalte og hans kammerater og ramt tiltalte, at have tildelt den menige to knytnæveslag i ansigtet, hvorved der fremkom en flænge i højre øjenlåg og en let blødning i øjet, hvilket medførte indlæggelse på sygehus.

ØLD 19/10 1962 IV nr. 294/62: 6 menige anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 67 med vagtarrest i 15, 17, 18, 18, 17 og 15 dage for efter forudgående aftale og i forening som en hævnakt at have sværtet en kammerat med sort skosværte på kroppen, to af de tiltalte tillige for at være mødt 1 time 30 minutter for sent, en af de tiltalte for at være mødt 7 timer 30 minutter for sent og en for at være mødt 25 minutter for sent til vagttjeneste.

7. *Uforsvarlige øvelser.*

M.S. § 63 anvendes imidlertid ikke alene i de tilfælde, hvor der er tale om, at der foreligger kompetenceoverskridelser eller ukorrekt behandling af mandskabet, men også, hvor hensynet til grundprincippet i al uddannelse – den jævne fremadskriden i øvelsernes sværhedsgrad – tilsidesættes, navnlig i de tilfælde, hvor mandskabet ved gennemførelsen af en efter uddannelsestrinet for vanskelig øvelse udsættes for for stor risiko.

Jfr. U.f.R. 472/1943, HRD 15/3 1943: En premierløjtnant af rytteriet burde efter indtrufne uheld have standset en vadeøvelse, men fortsatte denne, hvorved en menig druknede. Premierløjtnanten blev desuagtet frifundet for anklagemyndighedens tiltale for overtrædelse af B.S. § 241 og M.S. § 63. Denne doms slutresultat synes af mange grunde meget tvivlsom og bedre vejledning kan formentlig findes i:

ØLD 5/4 1951 nr. 487/50: En hjemsendt sekondløjtnant anset efter M.S. § 63 med hæfte i 10 dage for uovervejet og uforsvarligt at have givet ordre til passage

af et vandhul, hvorved en menig druknede. Passagen antoges at være i strid med lærebog for terrainsport, idet mandskabet endnu ikke var nået til det uddannelsestrin, hvori passage af vandhindringer indgik. Udtalt, at sekondløjtnanten, der ikke kendte dybdeforholdene, straks burde være gået i land og derved standset passagen, da han blev klar over, at man ikke kunne vade over.

Straffen fastsat under hensyn til, at sekondløjtnanten gjorde, hvad der stod i hans magt for bagefter at søge at hjælpe den druknende.

VLD 20/4 1955 III 2298/54: Under en øvelse, hvorunder nogle soldater skulle søge dækning på de stejle skrænter af en dyb grøft, blev en soldat dræbt, idet han under bevægelse ned ad skrænten blev ramt af bajonetten på en kammerats gevær. Da den kommanderende premierløjtnant ikke fandtes at have tilsidesat den ham påhvilende tilsynspligt, frifandtes han for overtrædelse af M.S. § 63.

8. *Sikkerhedsbestemmelser.*

Sikkerhedsbestemmelsernes overholdelse må i det hele taget overvåges med bestemthed, og ikke alene den mand, der direkte ved sit uagtsomme forhold volder risiko ved vådeskud etc., men også den eller de befalingsmænd, hvem kontrollen har påhvilet, bør drages til ansvar. I denne forbindelse må det erindres, at de moderne våben normalt er så funktioneringssikre, at vådeskud kun kan opstå ved urigtig betjening af våbnene, med mindre våbnet er i uorden. Er våbnet imidlertid i uorden, bør det undersøges, om brugeren har foretaget det rimelige tilsyn, som påhviler ham, og om han har gjort opmærksom på, at hans våben ikke var i orden. Har han det, vil ansvaret undertiden helt eller delvis kunne påhvile den foresatte, der ikke har foranlediget fejlen afhjulpet. Grove forsyndelser mod sikkerhedsbestemmelserne bør iøvrigt henføres under § 63, stk. 2.

VLD 28/1 1949 nr. X 512/48: En hjemsendt menig anset efter B.S. § 249 stk. 1 med hæfte i 40 dage for groft uagtsomt med et løst skud at have tilføjet en kammerat betydelig legemsskade. Tiltalte blev dømt til at betale 1500 kr. i erstatning til tilskadekomne.

VLT 362/1950, VLD 11/9 1950 nr. 943/50: En hjemkommanderet sergent anset efter M.S. § 63 med en bøde på 200 kr. subsidiært 10 dages hæfte for at have undladt at inddrage en af en menig opsamlet usprængt 37 mm granat, idet han, efter at have besigtiget den, leverede den tilbage med bemærkning om, at den ikke var farlig, hvilket var medvirkende årsag til, at to menige samme dags aften kom alvorligt til skade ved granatens sprængning.

ØLD 6/9 1951 nr. 177/51: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63 med straf af bøde på 60 kr. subsidiært hæfte i 5 dage for uagtsomt at have affyret sin maskinpistol i utide.

VLD 7/4 1953 nr. 2177/52: En kompagnichef, der ikke havde draget omsorg for, at sikkerhedsbestemmelserne for skarpskydning blev overholdt, hvilket havde til følge, at en menig forlod skydebanen med et ladt gevær, der senere gik af, hvorved en anden menig blev dræbt, straffet efter M.S. § 63 med en irettesættelse. Skydeinstruktøren og banekommandøren frifundet på grund af særlige omstændigheder.

JD. 225/1953. Københavns byrets 9. afdelings dom af 30/5 1953 nr. 384/52: I anledning af, at der, under en brand i en på militært område beliggende bygning, indtraf en sprængning, hvorved 16 mennesker omkom, blev der rejst tiltale mod 6 militærpersoner for overtrædelse af M.S. § 63. Tiltalen omfattede bl. a. benyttelsen af det pågældende værksted, uanset at dette måtte anses som uegnet og farligt,

undladelse af at have gjort ministeriet opmærksom på, hvilke farer, der var forbundet med arbejdet i værkstedet og undladelse af etablering af en forsvarlig vagtsordning og brandtjeneste. De tiltalte, der alle blev frifundet, var ikke ved anklageskriftet gjort ansvarlige for selve katastrofen.

VLD 24/9 1954 nr. 1158/54 citeret nedenfor ad § 63 stk. 2.

VLD 15/10 1954 II nr. 1717/54: En sergent, der tog ladegreb og affyrede en pistol, der var indleveret til midlertidig opbevaring, uden at sikre sig, at pistolen ikke var ladt og som derved sårede en anden sergent alvorligt, anset efter B.S. § 249, stk. 1, og M.S. § 63, stk. 2, med vagtarrest i 14 dage.

ØLD 7/2 1955 X 346/54: En oversergent anset med 14 dages kvarterarrest for overtrædelse af M.S. § 63 ved som artilleriregnskabsfører at have opbevaret en 20 mm patron på ureglementeret sted.

ØLD 24/3 1955 VIII 72/55: To hjemsendte menige anset hver med en irettesættelse efter M.S. § 63, idet de under tjenesten havde behandlet et armeret brandrør uforsvarligt, således at det detonerede. Straffen fastsat under hensyn til at begge de tiltalte var kommer alvorligt til skade ved eksplosionen.

VLD 15/6 1955 II nr. 126/55: En menig, der under vagttjeneste i kådhed affyrede et skarpt skud mod en toiletbygning straffet for overtr. af M.S. § 63

ØLD 17/1 1956 V 237/55: En premierløjtnant, der fungerede som kompagnikommandør og en løjtnant af reserven, der var næstkommanderende ved kompagniet, havde, på grund af konstaterede særlige risici foreskrevet en særlig fremgangsmåde ved tilbagebygningen af en minegang, men undlod på behørig måde at sikre sig, at ordren blev fulgt, hvilket havde til følge, at en menig blev alvorligt kvæstet, da minegangen skred sammen. De blev herefter anset efter M.S. § 63 med henholdsvis 15 dages vagtarrest og 10 dagbøder à 25 kr., jfr. M.S. § 27.

VLD 19/6 1957 II nr. 820/57: En oversergent anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 5 dage for i strid med gældende bestemmelser at have klarmeldt en jet-jager, uanset at den ikke var fuldt tanket.

VLD 29/1 1960 II nr. 1403/59: En flyverløjtnant II (R) anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 15 dage for – trods forbud mod kunstflyvning over tæt bebyggede områder og i for lav højde – at have overfløjet en by to gange i en højde, der var på grænsen af den tilladte minimumshøjde for normal overflyvning, og herunder foretog rulning med maskinen, skønt han befandt sig væsentligt under den for den pågældende maskintype fastsatte minimumskunstflyvningshøjde.

VLD 20/9 1960 VI nr. 769/60: En premierløjtnant (SP) anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 10 dage for som skydelærer ved en dueligheds- og præmieskydning ikke at have påset at gældende sikkerhedsforskrifter vedrørende eftersyn af våben m. v. efter skydning blev overholdt.

En fenrik (SP) anset efter M.S. § 63 med 7 dages vagtarrest for som banekommandør at have undladt at sørge for indsamling af ikke afskudte patroner, hylstre m. v. og for at have undladt at give standpladskommandørerne ordre til at kontrollere afladningen af de benyttede våben og ejheller selv foretaget en sådan kontrol, men ladet sig nøje med det af skytterne (alle faste befalingsmænd) foretagne eftersyn.

En fenrik (SP) anset efter M.S. § 63 med 7 dages vagtarrest (betinget) for ikke at have foretaget afladning af det af ham benyttede gevær på forskriftsmæssig måde, hvilket havde til følge, at geværet blev stillet i stativ – og senere givet til soignering – med en skarp patron i kammeret.

En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 6 dagbøder à 10 kr. for ikke at have foretaget eftersyn af et gevær, som han skulle rengøre, på foreskreven måde inden arbejdets påbegyndelse, hvilket havde til følge, at han uagtsomt affyrede et skud, der dræbte en anden menig.

VLD 20/12 1960 III nr. 1429/60: En overfenrik (SP) anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for som banekommandør ved en skarpskydning ikke at have sikret sig, at løsskydningsrekylforstærkeren på et maskingevær var fjernet inden

skarpskydningens påbegyndelse, hvilket havde til følge, at geværet blev beskadiget.

VLD 7/9 1962 II nr. 1089/62: En overfenrik anset efter M.S. § 63, stk. 1, med vagtarrest i 20 dage for som skydeleder ikke at have opretholdt den fornødne ro og orden i skydelinjen, idet han bl. a. forlod denne og tog ophold i en bus og for at have tolereret, at i hver fald en af standpladskommandørerne gik ind i bussen for at drikke øl.

En oversergent anset efter M.S. §§ 63 og 66 med vagtarrest i 30 dage for at have været beruset under tjenesten som standpladskommandør og for flere gange at have forladt standpladsen for at tage ophold i en bus for at drikke øl.

En oversergent anset efter M.S. § 66 med vagtarrest i 10 dage for at have været beruset under sin tjeneste som standpladskommandør.

9. *Materiellets behandling.*

Vedrørende forsømmelighed med behandlingen af materiellet findes følgende domme:

VLD 11/12 1946 nr. 3540/46: En sergent straffet bl. a. efter M.S. §§ 63 og 70 for ved skødesløshed under sin tjeneste som våbenmester at have bevirket, at forskellige militæreffekter bortkom.

VLD 24/6 1947 nr. 1387/47: En menig straffet efter M.S. §§ 63 og 70 for mangelfuld pasning af en motorvogn.

ØLD 13/11 1947 nr. 447/47: En overofficiant anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 8 dage for igennem længere tid at have ladet en maskinpistol hænge på kompagnikontoret i stedet for at aflevere den på våbenkammeret, og for at have udlånt den under sådanne forhold, at kompagniet mistede kontrollen med den.

VLD 16/11 1948 nr. 2791/48: En kaptajn anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for som kompagnichef at have undladt at drage omsorg for, at kompagniets kikkerter blev opbevaret under særlig lås på våbenkammeret, således som foreskrevet i kundgørelse for hæren B. 16/1934. Forholdet betegnet som uagtsom overtrædelse af M.S. § 63.

ØLD 12/5 1949 nr. 658/49: En reservelæge anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for at have forsømt at aflevere tæpper og lagen, efter at han var ophørt med at benytte sit kvarter.

VLD 9/6 1950 nr. 942/50: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 63 for at have undladt at anmelde, at han havde mistet nogle udleverede munderingsgenstande.

VLD 30/8 1952 nr. 2455/51: En premierløjtnant anset efter M.S. §§ 63 og 70 med en irettesættelse for, efter at han kl. ca. 2200 havde fået at vide, at 3 militære lastmotorvogne var kørt fast i strandkanten, at have undladt samme aften at træffe foranstaltninger, der kunne tjene til at løsgøre vognene. Disse blev stærkt beskadigede bl. a. som følge af stadig stigende havvand. Derimod blev tiltalte frifundet for erstatningspligt, da det ikke fandtes godtgjort, at den indtrufne skade kunne være afværget eller begrænset, selv om redningsforanstaltninger var blevet iværksat umiddelbart efter at tiltalte havde fået meddelelse om det passerede.

ØLD 2/7 1954 nr. VIII 218/54: En løjtnant, der under en øvelse udlånte en kikkert uden at drage fornøden omsorg for, at den blev tilbageleveret, hvorved den bortkom, anset efter M.S. §§ 63 og 70 med kvarterarrest i 3 dage samt tilpligtet at betale kikkertens værdi efter tarifpris.

VLD 31/8 9161 IV nr. 731/61: En sergent anset efter M.S. § 63 med en irettesættelse for som våbenmester ved et kompagni ikke at have draget omsorg for, at udleverede pistoler blev inddraget og opbevaret på foreskreven måde, hvorved en pistol blev stjålet fra et telt.

10. *Kriminelle forhold.*

I adskillige tilfælde konstateres overtrædelse af B.S. under undersøgelser, der i begyndelsen drejer sig om overtrædelse af M.S. § 63, eller det viser

sig, at sigtelse for f. eks. berigelsesforbrydelse ikke kan gennemføres, medens overtrædelse af § 63 ligger klart. Jfr. således:

VLD 5/11 1940 nr. 829/40: En hjemkommanderet sergent anset efter M.S. § 63 med hæfte i 30 dage for ved sin hjemkommandering i foråret 1940 at have benyttet en læderkuffert, der tilhørte hæren, samt for at have undladt at aflevere 2 tjenestepistoler med patroner og tilbehør, som han havde medtaget ved hjemkommanderingen. Sagens afgørelse med frifindelse for tyveritiltalen må formentlig ses på baggrund af de særlige forhold, der på grund af den tyske besættelse herskede ved hjemkommanderingen.

ØLD 9/2 1948 nr. 578/47.

ØLD 19/1 1950 nr. 655/49: En tidligere oversergent anset efter B.S. § 285 stk. 1, jfr. § 278, M.S. §§ 44, 63 og 63, jfr. § 70 med fængsel i 3 måneder for at have tilegnet sig ca. 550 kr., der var overgivet ham til lønudbetalinger, for udeblivelse, for pligtforsømmelse som våbenmester, hvorved der opstod en mangel på ca. 2000 kr., og for grov skødesløshed ved opbevaringen af ca. 3000 kr., med den følge, at beløbet forsvandt.

VLD 7/10 1950 nr. 1663/50: En menig, der forud for tyveri var idømt en betinget straf på 4 måneders fængsel, anset efter B.S. § 285 stk. 1 jfr. § 276 samt M.S. § 63 smh. m. B.S. § 57 med en fællesstraf af fængsel i 6 måneder for tyveri af forskellige effekter fra kammeraterne samt for at have taget flere af kammeraternes ting, for at bruge dem.

ØLD 9/8 1951 nr. 206/51: En bøssemager anset efter B.S. § 285 jfr. § 276 og M.S. § 63 med streng arrest i 30 dage for i tjenestetiden at have ladet sit personale udføre privat arbejde mod betaling og forbrugt det herved indvundne udbytte, samt for ulovligt at have tilegnet sig forskellige materialer, der blev borttransporteret på militære køretøjer.

VLD 9/12 1960 VI nr. 1504/60: En math, der tidligere var anset med 30 dages kvarterarrest, betinget, anset efter B.S. § 285, jfr. § 276, l. nr. 398 af 12/7 1946 § 2, jfr. § 10, samt M.S. § 63 med en fællesstraf på fængsel i 6 måneder for at have tilegnet sig 67 patroner, 1 teleskopikkert, ca. 40 l benzin og en timetæller samt til privat brug beholdt et generalstabskort, en stjernenøgle, en svensknøgle og en engelsk lygte, samt sammen med en anden math tilegnet sig to pistoler, hvoraf han besad den ene ulovligt i nogen tid.

En anden math anset efter B.S. § 285, jfr. § 276, og våbenlov nr. 398 af 12/7 1946 § 2, jfr. § 10, med fængsel i 3 måneder for sammen med fornævnte math at have tilegnet sig to pistoler, hvoraf han i nogen tid ulovligt var i besiddelse af den ene.

11. *Motorforseelser.*

Forsvarets motorisering har givet bestemmelserne for brugen af motorkøretøjer stærkt øget interesse, idet brugen af det ofte meget komplicerede motormateriel stiller ikke ringe krav til førerne og nødvendiggør et øget opsyn, jfr.:

ØLD 4/4 1949 nr. 36/49: En sergent straffet efter M.S. §§ 63 og 70 for uforsvarlig kørsel med en kanontraktor. Cit. ved § 70.

ØLD 11/6 1949 nr. 426/49: En menig anset efter M.S. §§ 63 og 67 samt færdsels- og motorloven jfr. M.S. § 26 med skærpet arrest i 5 dage for hensynsløs kørsel med en tjenestemotorcykle.

ØLD 9/5 1956 VIII nr. 106/56: En math, der uden tjenstlig anledning satte sig ind i en militær motorvogn, hvis motor var i gang, og ved manipulationer med gearstangen ødelagde gearet, anset med 10 dages kvarterarrest efter M.S. § 63,

medens motorvognensføreren, der ikke havde modsat sig mathens handling, blev anset med kvarterarrest i 5 dage efter M.S. § 63.

ØLD 3/11 1959 IV nr. 289/59: En nu hjemsendt math anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, og færdeslslovens § 69, jfr. § 35, med 15 dagbøder à 20 kr. for som fører af en militær motorvogn at have kørt med en efter forholdene for stor hastighed, hvorved han påkørte en civil motorvogn, og for at have undladt at afgive melding om uheldet og undladt at udfærdige skriftlig uheldsrapport.

VLD 8/7 1960 II nr. 650/60: En menig anset efter M.S. § 63, stk. 1, med kvarterarrest i 8 dage for uden tilladelse og uagtet han ikke havde militært førebevis at have benyttet en traktor til at flytte en startvogn på en militær flyveplads. Den menige tillige tilpligtet at erstatte den skade, han forvoldte ved at startvognen væltede på grund af hans fejlmanøvre.

ØLD 22/8 1960 V nr. 197/60: En oversergent anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 10 dage for på en grønlandsk base uden tjenstlig grund at have ført en jeep op på et stejlt og vanskeligt farbart sted, der normalt ikke blev befaret med sådanne køretøjer, hvorved han medvirkede, til at køretøjet væltede under nedturen.

VLD 2/3 1961 VI nr. 142/61: En menig, der arbitrært var anset med en betinget straf af 5 dages vagtarrest, anset efter M.S. § 63 og færdselslovens § 21, stk. 2, med en fællesstraf på vagtarrest i 10 dage for at have overladt føringen af en „Diamond" traktor til en math, der ikke havde førebevis til det pågældende specialkøretøj.

Erstatningsspørgsmål.

Forsvarsministeriets stilling som selvforsikrer af motorkøretøjerne har imidlertid rejst særlige problemer vedrørende regresspørgsmålet. Ministeriet følger her den praksis, at der nedlægges påstand om regres i tilfælde, hvor det formenes, at der ville være tillagt et forsikringsselskab regres. Endvidere gør ministeriet altid krav på erstatning af skaden på den militære vogn, hvor der foreligger uberettiget brug af vognen, ligesom man i disse tilfælde forlanger betaling for den foretagne kørsel i overensstemmelse med den af forsvarsministeriet fastsatte kilometerpris for det pågældende motorkøretøj.

U.f.R. 638/1952, ØLD 21/2 1952 nr. VIII 29/52: En fenrik anset efter motorlovens § 29 og færdselslovens §§ 2 og 9 med en bøde på 300 kr. – subsidiært vagtarrest i 14 dage, – for som fører af en militær motorvogn at have kørt uforsvarligt, således at vognen væltede og ødelagde et plankeværk. Retten fandt, at forseelsen ikke kunne betragtes som en selvstændig overtrædelse af M.S. §§ 63 og 70, hvorfor forsvarsministeriets regreskrav for udgifterne til plankeværket og erstatningskravet for skaden på motorvognen ikke kunne tages under påkendelse.

Antaget, at M.R. § 38 var iagttaget, uden at dette fremgik af sagen.

U.f.R. 379/1950, VLT 78/1950, VLD 8/12 1949 nr. 2334/49: En felthåndværker anset efter motorlovens §§ 24 stk. 1, 27 stk. 1 og 29 jfr. §§ 41 og 42 og M.S. § 63 med vagtarrest i 30 dage for i tjenesten at have ført en militær motorvogn, uagtet han på grund af spirituspåvirkethed ikke var i stand til at gøre dette på betryggende måde, og herunder påkørt og beskadiget en civil motorvogn.

Krigsministeriets regreskrav kunne ikke tages under påkendelse under sagen, idet der ikke fandtes at være hjemmel i motorloven for, at ministeriet indtrådte som part (den militære anklagemyndighed er altså ikke betragtet som identisk med ministeriet), ligesom retsplejelovens § 991 stk. 2 ejheller fandtes at berettige til en sådan indtræden. Udtalt, at motorlovens § 39 stk. 7 ikke kunne anvendes analogt.

ØLD 20/12 1946 nr. 793/46: En menig motorvognsfører straffet bl. a. efter M.S. § 63 for at have foretaget privat kørsel med vognen.

VLD 21/2 1950 nr. 2671/49: En hjemsendt menig anset efter B.S. § 293 stk. 1, M.S. § 63 samt motorlovens §§ 24, 27 og 29 og § 42 med hæfte i 20 dage samt frakendt retten til at føre motorkøretøj i 1 år, medens en anden menig blev anset med 10 dagbøder à 10 kr. subsidiært 10 dages hæfte, for at have benyttet en tjenestemotorcykle til privat kørsel, hvorved motorcyklen beskadigedes. Førstnævnte menige tillige straffet for at have ført motorcykle i spirituspåvirket tilstand. Begge de tiltalte dømt til in solidum at erstatte den forvoldte skade.

ØLD 13/5 1950 nr. 55/1950: En konstabel anset efter M.S. § 63, B.S. §§ 241 og 253, motorlovens § 29 stk. 1 og færdselslovens § 20 med fængsel i 8 måneder for uberettiget at have benyttet en militær motorvogn til privat kørsel, som følge af manglende agtpågivenhed bagfra påkørt to cyklister, hvorefter han, efter at være standset op et øjeblik, atter sprang op i vognen og fortsatte kørselen, uden at sørge for hjælp til de tilskadekomne, hvoraf den ene kort efter påny blev påkørt af en vogn og senere afgik ved døden som følge af læsionerne. To korporaler og en underkorporal anset efter M.S. § 63 og B.S. § 253, hver med hæfte i 80 dage for at have ladet sig befordre af ovennævnte menige, uagtet de vidste, eller havde formodning om, at han ikke var berettiget til at køre med vognen på omtalte tidspunkt, samt for at have undladt at yde hjælp til de tilskadekomne efter påkørselen.

VLD 18/1 1951 nr. 2493/48: En hjemsendt reserveintendant og en hjemsendt sekondløjtnant anset efter M.S. § 63 stk. 1, reserveintendanten tillige efter motorlovens § 41 jfr. §§ 24, 27 og 29 med henholdsvis hæfte i 20 dage og frakendelse af førebeviset i 1 år og 10 dagbøder for uberettiget at have benyttet en en jydsk flyverafdeling tilhørende motorvogn samt medtaget civile passagerer, reserveintendanten tillige for at have ført motorvogn i spirituspåvirket tilstand og for herunder at have forårsaget en påkørsel.

Begge de tiltalte frifundet for overtrædelse af B.S. § 293, idet deres benyttelse af motorvognen var sket med den vagthavende flyverleders vidende.

Forsvarsministeriet tillagt regres overfor reserveintendanten for erstatningsbeløb udbetalt i anledning af påkørselen, hvorimod forsvarsministeriets erstatningskrav i anledning af skaderne på egen vogn, hvilket krav ikke omfattedes af motorlovens § 38, ikke kunne tages under påkendelse.

ØLD 21/5 1953 nr. 124/53: En oversergent anset efter motorlovens § 41 jfr. § 24 stk. 1 og § 29 og M.S. § 63 med vagtarrest i 14 dage for at have ført en militær motorvogn i ikke tjenstligt øjemed og uden at udvise fornøden agtpågivenhed og forsigtighed, og uanset at han ikke var i stand til at føre motorvogn på betryggende måde på grund af spirituspåvirkethed, hvilket bevirkede, at han påkørte en lysmast, hvorved vognen væltede. Retten til at være fører af motorvogn frakendt i et tidsrum af 9 måneder og oversergenten tilpligtet at erstatte forsvarsministeriet skaden med 319,51 kr.

ØLD 22/6 1960 III nr. 129 og 130/60: En nu hjemsendt menig anset efter B.S. § 293, stk. 1, nr. 4, færdselslovens § 69, jfr. § 16, stk. 1, og M.S. § 63 med hæfte i 40 dage for uden tilladelse at have sat sig i besiddelse af en militær motorvogn, som han, uagtet han var så påvirket af spiritus, at han var ude af stand til at føre motorvogn på fuldt betryggende måde, førte, indtil den i et vejsving væltede og blev stærkt beskadiget, samt for ved en anden lejlighed at have forladt sin tjeneste. En anden menig anset efter B.S. § 293, stk. 1, 2. punktum, for at have deltaget i foromhandlede kørsel, skønt han var vidende om, at føreren var uberettiget til at bruge vognen. Disse to menige og to andre, der ligeledes havde deltaget i kørselen, men for hvis vedkommende dommen ikke var påanket, tilpligtet til in solidum at betale skaden på vognen. En af de menige tillige tilpligtet at erstatte forsvarsministeriets udgifterne til sygehusophold i forbindelse med kørselsuheldet.

Københavns Byrets 4. afdelings dom af 10/6 1959 nr. 184/59: En menig anset efter M.S. § 63 og færdselslovens §§ 24, stk. 1, og 39, stk. 1, jfr. stk. 3, med vagtarrest i 5 dage for at være kørt ud over den beordrede kørsel i privat øjemed og for efter parkering at have foretaget udsving tværs over vejen for at vende vognen

uden at udvise fornøden agtpågivenhed og forsigtighed. Den menige blev derhos tilpligtet at erstatte udgiften til benzin til den ulovlige kørsel med 10 kr. (alm. kmtakst). Forsvarsministeriet erstatningspåstand og regreskrav henvist til civilt søgsmål. Ved ØLD 4/3 1961 U.f.R. 646/61 blev tiltalte under en civil sag tilpligtet at erstatte forsvarsministeriet 2.405 kr. 15 øre i erstatning for skade på den militære motorvogn og som regres, idet den menige tilpligtedes til både at betale skaden på det militære køretøj og til at friholde forsvarsministeriet for det erstatningskrav, der var rejst overfor ministeriet som ejer af motorvognen, uanset at det stedfundne sammenstød ikke kunne antages at være forvoldt ved grov uagtsomhed. (Se om denne dom iøvrigt „Bjarne Frandsen, Tillæg 1960–62 til Håndbog i Færdselslovgivning" 6. udgave side 61 ad håndbogens side 233).

og

VLD 26/6 1962 II nr. 550/62, U.f.R. 772/62: En nu hjemsendt menig anset efter færdselslovens § 16, stk. 1, og 24, stk. 1, samt M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med hæfte i 25 dage hvorhos førerretten til motorkøretøj blev frakendt ham i 2 år for ikke straks at melde sig tilbage på sit tjenestested efter tjenstlig kørsel, men benyttet et militært tjenestekøretøj til privat kørsel, uagtet han havde nydt spiritus i et sådant omfang, at han ikke var i stand til at føre køretøjet på fuldt betryggende måde og undladt at udvise fornøden agtpågivenhed og hensynsfuldhed, hvilket medførte, at han påkørte et parkeret motorkøretøj.

Under sagen blev tiltalte tilpligtet at betale erstatning til forsvarsministeriet for skaden på den militære motorvogn med kr. 1930,11.

Det udtales herom i landsrettens dom: „Da skaden på militærkøretøjet anker 416 er indtruffet under tiltaltes uberettigede brug af køretøjet, findes tiltalte efter almindelige erstatningsgrundsætninger ansvarlig for den køretøjet påførte skade."

Forsvarsministeriet havde ligeledes under sagen nedlagt påstand om at tiltalte blev tilpligtet at godtgøre ministeriet den erstatning, som ministeriet som selvforsikrer havde udbetalt til det påkørte motorkøretøjs forsikringsselskab. Dette krav var ved kriminalrettens dom afvist, men landsretten siger herom: „For så vidt det fremsatte regreskrav støttes på bestemmelserne i færdselslovens § 66, stk. 7, jfr. stk. 5, burde kravet ikke være taget under påkendelse ved den indankede dom, jfr. lovens § 67, stk. 9, for så vidt kravet støttes på andet grundlag, findes det ikke at henhøre under de i retsplejelovens kapitel 89 omhandlede krav, der kan påtales under straffesager, idet disse bestemmelser alene ses at omhandle krav fra den ved et strafbart forhold umiddelbart forurettede. Regreskravet findes derfor ikke at kunne tages under påkendelse under denne sag."

Det synes således helt sikkert, at den, der under uberettiget kørsel forvolder skade på det benyttede køretøj, kommer til at betale denne skade.

Derimod synes praksis ikke helt afklaret for så vidt angår regreskravet for de erstatninger, som forsvarsministeriet i disse tilfælde kommer til at udrede til trediemand. I de tilfælde, hvor et forsikringsselskab i henhold til færdselsloven ville have fået tillagt regresret mod en eventuel forsikringstager, nemlig hvor skaden er forvoldt forsætligt eller ved grov uagtsomhed, specielt hvor der er tale om påvirkning af spiritus, må det forventes, at der også vil blive tillagt forsvarsministeriet regresret. Tvivlen fremkommer først i de tilfælde, hvor en motorvognsfører, der foretager en uberettiget afvigelse fra den rute, som han er tjenstlig beordret til at køre („beordret" her taget i videste forstand) og herunder forvolder skade. Den foromtalte Østre Landsretsdom af 4/3 1961 giver her forsvarsministeriet medhold i, at motorvognsførerens uretmæssige – og strafbare – benyttelse af en tjeneste-

vogn, ikke bør kunne påføre statskassen udgifter. Ved ØLD 14/12 1962 IX nr. 228/62 blev imidlertid en menig motorvognsfører, der under en tilladt kørsel foretog en mindre afvigelse fra ruten, og som herunder forvoldte et kørselsuheld, tilpligtet at erstatte forsvarsministeriet skaden på den militære motorvogn. Den menige var ved upåanket byretsdom anset efter M.S. § 63, stk. 1, jfr. § 27, og færdselslovens § 69, stk. 1, jfr. § 24, stk. 1, 26, stk. 1 og 33, stk. 5 pkt. 1, med 10 dagbøder à 20 kr., medens forsvarsministeriets regreskrav var blevet afvist. Landsretten udtaler herom, at byretsdommens afgørelse af regresspørgsmålet ikke kan afskære forsvarsministeriet fra at fremsætte regreskrav, der støttes på andre momenter end graden af den af den menige ved færdselsuheldet udviste uagtsomhedsgrad, hvorfor den meniges afvisningspåstand ikke kunne tages til følge. Efter at have fastslået, at den menige var uberettiget til at bruge vognen som sket, og at han alene var ansvarlig for uheldet, dømmes han som foran nævnt til at erstatte skaden på det militære køretøj, men derefter udtales det: „For så vidt angår de af ministeriet til de øvrige skadelidte udbetalte erstatningsbeløb bemærkes, at spørgsmålet om, hvorvidt der vil kunne gøres regres gældende mod den menige, findes at måtte afgøres under hensyntagen til de synspunkter, der i retspraksis er anvendt med hensyn til forsikringsselskabers regreskrav i beslægtede situationer. Idet regres herefter kun vil kunne tilkendes, såfremt det af den pågældende motorfører udviste forhold er af en vis grovere karakter, og idet dette ikke findes at være tilfældet for sagsøgtes vedkommende – hvorved bemærkes, at sagsøgte ikke ulovligt har sat sig i besiddelse af den pågældende motorvogn, men alene har overskredet de for hans benyttelse af vognen ved den omhandlede lejlighed gældende rammer – vil sagsøgte for så vidt være at frifinde".

Det må forventes, at spørgsmålet ved given lejlighed vil blive forelagt højesteret.

Vedrørende praksis iøvrigt se:

ØLD 5/11 1954 VII nr. 308/54: To menige, der havde nydt spiritus på kasernens område, hvade vist sig synlig beruset i uniform og som havde sat sig i besiddelse af en militær jeep, anset efter M.S. §§ 63 og 66, stk. 2, med vagtarrest i henholdsvis 40 og 20 dage. Den ene tillige fradømt førerbeviset for 3 år i medfør af motorloven § 24, stk. 1.

ØLD 18/9 1956 IV nr. 250/56: En flyverløjtnant, der uberettiget forbrugte ialt ca. 2400 kr. af tjenstlige midler, der var betroet ham, og som havde afgivet falsk kvittering for andres løn, blev anset efter B.S. §§ 278, jfr. 285 og 172, stk. 2, jfr. 171, i det hele sammenholdt med B.S. § 154. Uberettiget kørsel med en militær motorcykle, som han forsynede med civile nummerplader, henførtes under M.S. § 63, stk. 1, og færdselslovens § 11 sammenholdt med den tidligere motorlovs § 15. Uberettiget brug af et militært motorkøretøj til transport af private møbler under hvilken transport værnepligtige frivilligt havde hjulpet til, henført under M.S. § 63, stk. 1, og pengelån af en undergiven sergent henført under M.S. § 59.

Straffen for overtrædelse af M.S. fastsat til 15 dagbøder à 20 kr., medens de øvrige forseelser belagdes med en straf af fængsel i 4 måneder betinget.

VLD 16/2 1959 I nr. 4/59: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. §§ 44 og 63, jfr. § 27, med henholdsvis 15 og 10 dagbøder à 10 kr. for ulovlig benyttelse af en tjenestemotorcykle til privat kørsel og for uden tilladelse at have fjernet sig fra tjenestestedet i ca. $3^1/_2$ time.

VLD 17/6 1959 VI nr. 668/59: En oversergent anset efter færdselslovens § 16, stk. 1, jfr. § 69, stk. 1, og M.S. § 63 med vagtarrest i 20 dage for to gange uden tjenstlig motivering at have benyttet militært motorkøretøj til ialt 7 km's kørsel, for indenfor $1^1/_2$ time at have drukket mindst 5 pilsnere og båret civil påklædning uagtet der påhvilede ham 30 minutters beredskab, samt for at have ført motorkøretøj, uanset at han på grund af spiritusnydelse ikke var i stand til at gøre dette på fuldt betryggende måde.

ØLD 23/6 1960 X nr. 120/60: En menig anset efter M.S. § 63 med vagtarrest i 10 dage for under en beordret kørsel med et militært motorkøretøj, at have foretaget ikke tjenstlig begrundet kørsel, og for herunder at have sat kilometertælleren ud af funktion for at skjule kørselen.

HRD 18/10 1954 nr. 227/53, U.f.R. 982/54: En kaptajn, der ikke længere gjorde tjeneste, og som under sin tjeneste som militær motorsagkyndig havde undladt at foretage køreprøver på tilstrækkelig grundig og betryggende måde, ansås for overtrædelse af M.S. § 63, jfr. § 27, stk. 1, 2. pkt. første led, med 15 dagbøder à 30 kr.

ØLD 19/6 1957 IX nr. 62/57: En kaptajnløjtnant (R) anset efter M.S. § 63, stk. 1, jfr. delvis love og bestemmelser for hæren 18. hæfte, pkt. 17, jfr. § 27 og B.S. § 175, stk. 1, med hæfte i 50 dage for ulovlig brug af militære køretøjer og for at have ladet udarbejde og have attesteret urigtige regnskaber vedrørende kørsel med militære tjenestevogne.

HRD 19/1 1959 II nr. 233/58, U.f.R. 149/59: En premierløjtnant anset efter M.S. § 63, stk. 1, med vagtarrest i 40 dage for som leder af et regiments motorkontor at have undladt at føre fornøden kontrol med anvendelsen af motorkontorets vognpark, for at have ladet nogle ved regimentet ansatte benytte tjenestevogne til privat kørsel samt for selv i et vist omfang at have foretaget sådan brug af tjenestevogn.

VLD 26/3 1960 II nr. 1611/59: En kaptajnløjtnant (SP) anset efter B.S. § 285, jfr. § 154, jfr. § 278, nr. 1, og M.S. § 63, med fængsel i 3 måneder for i adskillige tilfælde at have tilegnet sig munderingsgenstande og skriveborde til en samlet værdi af ca. 400 kr. samt uberettiget benyttet tjenestemotorvogn til privat kørsel mellem hjem og tjenestested i ca. 1 år.

Ifølge færdselslovens § 1 gælder denne lovs bestemmelser, hvor intet andet er bestemt, for færdsel på vej, som benyttes til almindelig færdsel af en eller flere færdselsarter. Herefter vil færdselsuheld på de fleste kaserner falde ind under færdselslovens bestemmelser, jfr.:

VLD 10/5 1951 VII 575/50 U.f.R. 814/51. Under en erstatningssag vedrørende et sammenstød mellem en privat motorcykle ført af en kornet og en varevogn, der havde haft et ærinde på kasernens område udtalt, at kasernens område måtte antages at være åbent for almindelig færdsel, uanset at der var adgangskontrol ved vagten, idet der var udlagt vejbaner bestemt til motortrafik i almindelighed, herunder. til brug for kørende – leverandører – der havde ærinde på kasernen (Viborg kaserne).

ØLD 5/11 1954 nr. VII 308/54: En menig anset efter M.S. §§ 63 og 66, stk. 2, B.S. § 293, stk. 1, og motorlovens § 24, stk. 1, med vagtarrest i 40 dage for at have beruset sig på en kaserne og herunder sat sig i besiddelse af en motorvogn, som han forsøgte at køre ud fra kasernens område. Retten til at være fører af motorvogn frakendt for 3 år. Denne afgørelse synes dog tvivlsom, men kan måske forsvares med at kørslen er foregået på et område, der ikke har været spærret for almindelig færdsel.

En anden menig ansat efter M.S. §§ 63og 66 stk. 2 med vagtarrest i 20 dage for at have beruset sig på kasernen og der sat sig i besiddelse af en motorvogn som ovennævnte kammerat søgte at køre ud fra kasernen.

VLD 3/12 1957 I nr. 826/57, U.f.R. 385/58: Cementrullebanerne på en militær flyveplads, ved hvis indgang der var anbragt et skilt med påskrift: „Militært område. Adgang forbudt" men hvortil fremmede vogne på grund af entreprenørarbejder faktisk havde adgang, anset som omfattet af færdselsloven.

Om et område omfattes af færdselsloven vil formentlig blive afgjort af domstolene ved et skøn, hvorved der formentlig vil blive lagt vægt på, om der på området er udlagt vejbaner, selvom dette ikke er eneafgørende.

VLD 18/11 1950 nr. 1157/50: En hjemsendt sekondløjtnant anset efter M.S. § 63 med bøde på 60 kr. subsidiært hæfte i 10 dage for at have ført en militær motorcykle på en mark, der blev benyttet som militær parkplads, uanset at han hverken havde civilt eller militært førebevis til motorcykle og intet havde med motorkøretøjstjenesten at gøre. Antaget, at tiltalte ikke havde overtrådt motorlovens § 21, da stedet, hvor kørselen var foregået, ikke var åben for almindelig færdsel.

VLD 12/5 1959 II nr. 426/59, U.f.R. 705/59: Antaget at en grusvej og en markvej på en militær flyvestations område, der undertiden benyttedes til kørsel med militære køretøjer, men aldrig af civile, ikke var omfattet af færdselsloven.

12. *Diverse.*

Af domme af interesse for forståelsen af M.S. § 63 skal endelig anføres:

U.f.R. 898/1941, ØLD 15/5 1941: En officiant anset efter M.S. § 63 jfr. tjenestereglement for hæren § 14 stk. 1 jfr. IV sidste stykke med en irettesættelse for urimelig længe at have fundet sig i en menigs groft respektstridige opførsel og trusler, inden han gav ordre til hans anholdelse.

ØLD 18/11 1948 nr. 588/48: En søløjtnant anset efter M.S. § 63 stk. 1 med vagtarrest i 30 dage for som næstkommanderende på en skole uden bemyndigelse at have givet eleverne landlov til efter kl. 2400, skønt han vidste, at chefen kun havde givet landlov til kl. 2400.

ØLD 22/4 1954 II nr. 98/54: En sergent anset efter M.S. §§ 47, 63 og 50, jfr. B.S. § 244, stk. 3, med skærpet arrest i 20 dage for ved under et skænderi mellem en oversergent og en sergent at have blandet sig deri og herunder indladt sig i slagsmål med sergenten og tilføjet ham 2–3 slag i ansigtet, og for, da hans optræden blev påtalt af en løjtnant, at have optrådt respektstridigt overfor løjtnanten, som han slog ned med to knytnæveslag, hvorefter han tildelte løjtnanten endnu et slag i ansigtet, medens han lå på jorden.

ØLD 12/2 1957 VII nr. 434/56: En nu hjemsendt menig anset bl. a. efter M.S. § 63 for at have smidt en kammerats hue i et kar med opvaskevand og herefter slået på kammeraten samt for at have forsøgt at påvirke en kammerat til at afgive urigtig forklaring til de foresatte for at skjule en udeblivelse

ØLD 22/9 1959 IV nr. 252/59: En nu afskediget fenrik anset efter M.S. § 63, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 25 kr. for efter foreskreven lukketid at have foranlediget messen genåbnet kl. ca. 23.30 for at opnå servering for et privat selskab, og derefter holdt den tjenstgørende messemand til tjeneste til kl. 5 den følgende morgen, samt for trods forbud mod kreditkøb at have indkøbt for ca. 95 kr. varer i messen pr. bon i stedet for kontant betaling.

ØLD 14/10 1959 V nr. 124/59, U.f.R. 252/59: En nu hjemsendt oversergent anset efter M.S. §§ 44, 47, 63 og 65, stk. 1, med hæfte i 20 dage for at være udeblevet i 9 timer, for at have haft besøg ud over tilladt tid, for at have været beruset

på sin post som vagtassistent og for i forbindelse med at han blev fjernet fra vagten, at have udtalt sig på ukorrekt måde overfor en foresat fenrik i andre militæres nærværelse. Oversergenten desuden fundet skyldig i overtrædelse af M.S. § 63, jfr. lov om forsvarets ordning (l. 277 18/6 1951) § 7, stk. 2, ved to gange at have truffet aftale om private tjenesteydelser med en værnepligtig (rep. af scooter), der var tjenstgørende i samme skib, som oversergenten, idet det under hensyn til bestemmelsens formål og tilblivelseshistorie fandtes at stride mod denne bestemmelse, at oversergenten havde ladet den menige udføre privat arbejde under de foreliggende forhold, uanset at oversergenten på gerningstidspunktet var tjenstgørende på et skib under kommando. Under hensyn til bestemmelsens uklare affattelse, og under hensyn til at der ikke er givet nogen vejledning om bestemmelsens forståelse, fandtes straffen i medfør af B.S. § 84, stk. 1, at kunne bortfalde for så vidt angik dette forhold.

ØLD 13/11 1959 III nr. 326/59: En menig, der tidligere var idømt fængsel i 3 måneder, betinget, og under militærtjenesten arbitrært var anset med vagtarrest i 10 dage, betinget, nu i medfør af B.S. § 57 og M.S. § 33, stk. 2, anset efter M.S. §§ 44, 66, stk. 2, 67, 47, 48, stk. 1, og 63 samt B.S. § 285, jfr. § 276, med en fællesstraf af fængsel i 7 måneder for at være udeblevet, indtil han blev afhentet efter forløbet af 1 døgn 9 timer, for to gange at have vist sig synlig beruset i uniform uden for tjenesten, for at have nægtet at efterkomme togpersonalets anvisninger, for at have været ureglementeret påklædt og kun trevent efterkommet en løjtnants ordre om at bringe uniformen i orden, nægtet at efterkomme løjtnantens ordre bl. a. om at opgive nr. og navn og indtage retstilling, samt for at have fremsat ukorrekte udtalelser overfor løjtnanten, for fire gange at være udeblevet fra sit kvarter henholdsvis i 3 timer, 1 time 5 minutter, 8 timer og 1 time 10 minutter, for ikke at være stået op ved eftervisiteringen, samt for fra en civilperson at have stjålet en tegnebog med 180 kr. i.

ØLD 28/1 1960 VIII nr. 403/59: En math anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 8 dage for – uanset at han var på selvforplejning, og uanset at han tidligere var blevet afvist – at have forsøgt at deltage i spisningen i mandskabskantinen.

ØLD 9/11 1960 VIII nr. 190/59: En nu hjemsendt oversergent anset efter M.S. § 63 med 3 dages hæfte for at være mødt ca. $3^1/_2$ time for sent og for som undskyldning herfor at have fremsat urigtige oplysninger. Ankemeddelelse forkyndt gennem indrykning i Statstidende, da tiltalte ikke kunne findes.

ØLD 30/11 1960 VIII nr. 331/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 48, stk. 1, og 63, stk. 1, jfr. § 27, med 20 dages hæfte for at have nægtet at efterkomme en foresat fenriks gentagne ordre om at klæde om til gymnastik, idet han – i strid med sandheden – påberåbte sig, at han var fritaget på grund af sygdom, samt for at være udeblevet i ca. 13 døgn og i denne periode båret civil påklædning.

VLD 10/6 1961 II nr. 1615/61: En flyverløjtnant anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 66, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for på en amerikansk flyvebase at have beruset sig, så han ikke kunne varetage sine pligter ved tjenestetidens begyndelse, samt for at have undladt at oplyse sin identitet overfor det amerikanske militærpoliti, der anholdt ham, samt senere, da eksadrillechefen i arresten beordrede ham til at rejse sig og bringe påklædningen i orden, kun uvilligt efterkom ordren.

VLD 26/8 1961 IV nr. 765/61: En nu hjemsendt menig, der under tjenesten var straffet arbitrært 7 gange, anset efter M.S. §§ 44 og 63 med hæfte i 12 dage for at være udeblevet i ca. 6 timer efter nattegn og for herunder at have telefoneret til vagtkommandøren og udgivet sig for sin fader og oplyst, at han lå syg i hjemmet.

ØLD 5/9 1961 III nr. 339/61: En menig anset efter M.S. §§ 43, 44 og 63 med fængsel i 40 dage for at have været fraværende i 1 døgn 6 timer efter udskrivning fra hospital, indtil han blev anholdt af politiet, hvorefter han ikke med tilbørlig hurtighed efterkom ordre om at optælle sine penge inden indsættelsen i militær arrest samt for at være udeblevet i godt 13 døgn, idet han ikke havde klargjort sig, hvornår han ville melde sig tilbage.

ØLD 7/9 1961 VII nr. 292/61: En sergent anset efter B.S. § 124, jfr. § 21, og M.S. § 63, stk. 1, med vagtarrest i 15 dage for at have søgt at hindre en militærpolitikonstabel i at anholde en beruset menig.

ØLD 14/2 1962 III nr. 11/62, U.f.R. 551/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 63 og B.S. § 172, stk. 2, jfr. § 171, med hæfte i 8 dage for at have forfalsket lægens anmærkninger i lægebogen for derigennem uberettiget at skaffe sig fritagelse for tjeneste.

ØLD 22/6 1962 V nr. 179/62: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 63 med 14 dages vagtarrest, idet han, der om natten havde passet sin hustru, der var syg i forbindelse med graviditet, sov over sig og mødte 1 time 50 minutter for sent, hvorhos han havde undladt at aflevere forskellige udrustningsgenstande til en samlet værdi af 28 kr., hvilke genstande han havde fundet.

ØLD 26/6 1962 I nr. 198/62, U.f.R. 800/62: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 15 dage for at have rettet henvendelse til et dagblad med en klage over en overfenrik og formået bladet til at skrive derom. Selv om det ikke udtrykkeligt var tilkendegivet de værnepligtige at fremsættelse af klager gennem offentlige meddelelser o. l. kunne medføre strafansvar, fandtes han på grundlag af det i lærebog for orlogsgaster anførte at burde have indset, at hans fremgangsmåde var utilladelig. I dommen udtalt, at det måtte antages, at klagelovens mening var, at klager over foresatte skal fremsættes på den i loven beskrevne måde, og at fravigelse af lovens regler derom er forbudt jfr. også de vejledende bemærkninger til klageloven i K.F. B. 20/54.

Ved vurdering af pligtforsømmelser, der er af så grov karakter, at der kan blive tale om at anvende § 63 stk. 2 må – navnlig i krigstid eller under truende udsigt til krig – erindres, at forbrydelsen eventuelt kan henføres under M.S. kap. 6 „Forbrydelser mod krigsmagtens kampdygtighed", hvis strengere bestemmelser normalt må finde fortrinlig anvendelse.

Med hensyn til praksis kan anføres:

VLD 20/2 1946 nr. 258/46: 2 vpl. anset efter M.S. § 66 stk. 1 og § 63 stk. 1 og 2 hver med fængsel i 3 måneder for at være mødt berusede til vagttjeneste og for at have sat sig i besiddelse af noget trotyl, hvormed de sprængte et ubeboet sommerhus, der tilhørte staten.

VLD 24/9 1954 nr. 1158/54: En sergent anset efter M.S. § 63 stk. 2 med vagtarrest i 10 dage for som sikkerhedsassistent ved kanonskydning at have undladt at kontrollere højdeindstillingen forud for hvert skud, hvorved et kud afgaves med så lav indstilling, at der opstod fare for menneskeliv.

ØLD 22/12 1961 V nr. 381/61: En kaptajn anset efter M.S. § 63, stk. 2, med vagtarrest i 30 dage for i en række tilfælde under urigtige foregivender at have opnået rejseforskud fra tjenstlige kasser, der bestyredes af personel, der var yngre i tjenestealder, samt for at have opnået lån hos forskellige firmaer, der var leverandører til forsvaret. Under hensyn til at kun vagtarrest var forskyldt, og til at der var hengået mere end to år, inden der var indledt forundersøgelse i anledning af de to ældste „rejseforskud", ansås strafansvaret for så vidt angik disse for forældet.

§ 64.

Når nogen er vidende om, at krigsforræderi, fleres rømning i forening, mytteri eller anden for krigsmagten farlig forbrydelse tilsigtes begået, og ikke gør, hvad der står i hans magt, for at fore-

bygge forbrydelsen eller dens følger, om fornødent ved anmeldelse, finder borgerlig straffelovs § 141 tilsvarende anvendelse, dog at straffen mindst er arrest.

U.: § 65. L. 1881 §§ 65, 94 og 109.

De i l. 1881 indeholdte forskellige specialiserede bestemmelser er her erstattede af en fælles bestemmelse, hvis væsentligste betydning er den, at den fastslår, at de særlig nævnte forbrydelser og anden „for krigsmagten farlig forbrydelse" ubetinget falder ind under bestemmelsen i B.S. § 141, hvis strafferamme er skærpet således, at straffen er mindst arrest, jfr. dog, hvad der er foran bemærket ved § 17. Det må ligesom ved B.S. § 141 være en betingelse for strafbarheden efter § 64, at den planlagte forbrydelse bliver begået eller forsøgt. Hvad der skal forstås ved „forsøgt" kan være noget tvivlsomt. Skulle ordet tages i samme vide betydning som efter B.S. § 21 ville begrænsningen praktisk taget være uden betydning, allerede en aftale om rømning i fællesskab er jo for så vidt en forsøgshandling, og ganske særlig gælder dette ved mytteri. Der må formentlig kræves noget mere i retning af iværksættelse, hvis strafbarhed efter § 64 skal indtræde. Det er klart, at hvis mytteri opdages, og deltagerne straffes alene for aftalen for fuldbyrdet forbrydelse efter § 51, vil den, der vidende om aftalen har vist passivitet, næppe kunne undgå straf efter § 64, medens det på den anden side synes lige så klart, at hvis deltagerne i aftalen ved tilbagetræden når straffrihed eller dog en betydelig strafnedsættelse efter B.S. § 84, stk. 1, nr. 6, vil det være urimeligt at straffe den passive medviden efter § 64.

§ 65.

Vagtforseelser straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder. Under skærpende omstændigheder kan straffen stige til fængsel i 1 år.

Har den skyldige forladt sin post, sovet på den eller været så beruset, at han ikke kunne varetage sine pligter, er straffen som regel mindst 10 dages vagtarrest.

Er vagtforseelsen begået i krig, eller har den givet anledning til, at der begås en forbrydelse eller indtræder betydeligere skade, som den skyldige var tjenstlig forpligtet til at forhindre, kan straffen stige til fængsel i 3 år.

U.: § 66. L. 1881 §§ 168 og 173–177. L. 199 11/6 1954 § 1. S.& O. § 14, 4.

Vagtforseelser omfatter alle overtrædelser af de for vagttjenesten i almindelighed og for den pågældende vagt, post eller patrouille gældende særlige bestemmelser, der må overholdes strengt. Det må herved navnlig

erindres, at det er af betydning, at de foreskrevne bestemmelser om vagtens forhold i tilfælde af observation af uregelmæssigheder nøje overholdes, således at vagten ikke lader sig lokke bort fra sit område, således at det bevogtningsobjekt, der er betroet til hans opsyn, lades ubevogtet. Jfr. således:

ØLD 7/11 1950 nr. 250/50 og 259/50: To hjemsendte menige anset efter M.S. § 65 stk. 1 hver med 10 dages hæfte for ikke at have opholdt sig på befalet sted under vagttjeneste.

ØLD 28/2 1952 nr. 561/51: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 stk. 1 og § 63 med hæfte i 16 dage for efter at have forladt sin post som blokvagt i lovligt ærinde, at have undladt at vende tilbage umiddelbart efter ærindets udførelse, og for at have været uregelmenteret påklædt.

ØLD 22/10 1941 nr. 466/41: En menig anset efter M.S. § 65 med kvarterarrest i 8 dage for at have forladt sin postrute under vagt, uagtet han med nogen grund hævdede, at det skyldtes, at han ville undersøge en uregelmæssighed, idet det påhvilede vagtmandskabet, såfremt der observeredes noget unormalt under vagten, da at give telefonisk meddelelse herom.

ØLD 26/7 1946 nr. 482/46: To menige anset efter M.S. § 65 med vagtarrest i 10 dage for at have forladt deres postrute, uagtet de hævdede, at dette var sket for at undersøge en uregelmæssighed.

VLD 6/12 1947 nr. 943/47: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 med hæfte i 10 dage for at have forladt sin patrouillerute og lagt sig ned, uagtet han hævdede, at afvigelsen skyldtes, at han ville undersøge en uregelmæssighed.

VLD 12/12 1956 II nr. 1521/56: En menig, der viste sig synlig beruset på offentligt sted i uniform, og som havde drukket spiritus på sit tjenestested samt været ulovlig fraværende i 4 tilfælde i indtil 2 døgn, og havde forladt fortet skønt hørende til vagtkvarteret samt indbrudsvis tilegnet sig proviant til en værdi af 68 kr. fra fortets forplejningsmagasin, blev, da han var anset med en betinget straf af fængsel i 4 måneder, nu anset med en fællesstraf af fængsel i 7 måneder for overtr. af M.S. §§ 44, 63, 65, stk. 1, og 66, stk. 2, samt B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276.

ØLD 7/5 1956 X nr. 116/56: En vpl., der arbitrært var anset med en betinget straf af vagtarrest i 15 dage, og som forlod Holmen ad ulovlig vej skønt han, der var beruset, hørte til vagtdelingen, anset med en fællesstraf på 20 dages vagtarrest efter M.S. §§ 44, 63 og 65.

ØLD 22/10 1957 II nr. 340/57: En hjemsendt oversergent anset efter M.S. § 65, stk. 1, med 6 dagbøder à 10 kr. for som vagtkommandør på en flyveradarstation at have udvist manglende årvågenhed. Uanset at der alene var rejst tiltale efter M.S. § 65, stk. 2, ansås retten ikke for at være afskåret fra at henføre forholdet under M.S. § 65, stk. 1.

ØLD 21/12 1957 V nr. 389/57: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, stk. 1, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 5 kr. for som skildvagt at have ladet en ham ubekendt civilklædt person indpassere på kasernen.

ØLD 15/10 1959 VIII nr. 257/59: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, stk. 1, og § 63 med hæfte i 14 dage for som signalpost, at have lagt sig således at han ikke på betryggende måde kunne varetage sin vagtttjeneste og for at være udeblevet fra kvarter i 1 time.

ØLD 30/3 1960 IX nr. 60/60: En menig anset efter B.S. § 285, jfr. § 276, og M.S. § 66 med fængsel i 30 dage for delvis indbrudsvis at have tilegnet sig øl og spiritus fra officersmessen om bord i en fregat og for at have beruset sig. En anden menig anset efter B.S. § 287, stk. 1, jfr. § 284, jfr. § 276, og M.S. § 65, nr. 1, for i flere tilfælde, heraf en gang som skildvagt at have drukket øl og spiritus, som han vidste at medtiltalte havde tilegnet sig, samt for sammen med medtiltalte at have skaffet sig adgang til officersmessens spirituskælder, hvorfra de tilegnede sig øl og spiritus.

HRD 9/5 1960 I nr. 186/59, U.f.R. 574/60: En flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 63 og 65, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have undladt som befalet at medføre sit gevær under øvelse og på forespørgsel fra en foresat afgivet uriglig oplysning om, hvor geværet befandt sig, for at have indført og påbegyndt uddeling af 25 eksemplarer af et politisk propagandaskrift (Fremad) der indeholdt en omtale af militære forhold og enkelte befalingsmænd, i en sådan form, at det var egnet til at skabe misfornøjelse med militærtjenesten eller skade disciplinen, for at have forladt kasernen, skønt han var beredskabsvagt, for at have besvaret en foresat løjtnants afslag på en anmodning på respektstridig måde og for at have undladt at stille til befalet øvelse.

ØLD 16/1 1961 V nr. 395/60: En nu kasseret menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 65 med 30 dages hæfte for at være udeblevet $6^1/_2$ time efter spadseretilladelse og herunder benyttet et landlovskort, som han havde købt af en anden værnepligtig, og for, skønt hørende til vagtskvarteret ligeledes under benyttelse af fornævnte landlovskort at have absenteret sig fra sit tjenestested og været væk i ca. 13 timer. Den menige, der var straffet 4 gange tidligere, var kasseret ca. 20 dage før normal hjemsendelse på grund af udtalt tilbøjelighed til at besvime i stående stilling. Han ernærede sig nu som frisørsvend.

VLD 15/5 1961 VII nr. 460/61: En menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 63 og 65 med vagtarrest i 12 dage for flere gange at være gået uden for standvagtens bevægelsesområde for at tale med kammerater, for at have talt under vagtafløsning, og da dette blev påtalt, svaret igen, for at have talt under „giv agt march", for at have tiltalt og svaret flere korporaler igen på ukorrekt måde, for at have tøvet med at efterkomme en ordre om at træde ind, og for at have forsinket en patruljes afgang.

ØLD 31/8 1961 II nr. 271/61: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 65, stk. 1, for ved som ordonnans på et orlogsskib at medvirke til forsøg på at befri en af militærpolitiet anholdt orlogsgast.

ØLD 24/10 1961 IV nr. 326/61: En menig, der tidligere var straffet to gange med kvarterarrest for forsildemøde og en gang med vagtarrest for respektstridighed anset efter M.S. § 65, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for at have forladt sit tjenestested i ca. 1 time, skønt han var beredskabsvagt.

ØLD 22/11 1961 VIII nr. 329/61: En menig, der tidligere var straffet arbitrært tre gange, anset efter M.S. §§ 44 og 65, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for at være kommet 14 minutter for sent i kvarter, fordi han kom for sent til en bus og derfor måtte køre på knallert, der løb tør for benzin, samt for at have forladt tjenestestedet, skønt han var beordret som beredskabsvagt.

VLD 20/12 1961 V nr. 1291/61: To nu hjemsendte menige anset efter M.S. § 65, stk. 1, og B.S. § 287, jfr. § 276, med henholdsvis 25 og 30 dagbøder à 20 kr. for medens de forrettede tjeneste som militærpoliti på en militær flyveplads, at have tilegnet sig nogle få l benzin fra de derværende militære køretøjer.

Dommen, der forekommer meget mild, er forsynet med en dissens, hvor en af dommerne under hensyn til at tyverierne var begået medens de tiltalte havde til opgave at bevogte bl. a. det stjålne, ville idømme henholdsvis 25 og 30 dages hæfte.

ØLD 22/12 1961 V nr. 368/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 65, stk. 1, med 8 dagbøder à 20 kr. for ikke at have sovet på anvist sovested, for ikke at have afleveret et landlovskort, som han havde fundet og for at have forladt sit tjenestested skønt hørende til vagtskavrteret.

VLD 15/5 1962 I nr. 488/62: En menig anset efter bl. a. M.S. § 65 for ved udeblivelse at have unddraget sig aftjeningen af en som disciplinarmiddel pålagt lørdag-søndag beredskabsvagt.

ØLD 28/6 1962 IV nr. 188/62: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 1, med vagtarrest i 8 dage for som post for gevær ved porten til en kaserne at have hængt sit våben, en maskinpistol, fra sig i skilderhuset.

Den, der skal tiltræde en vagttjeneste, har pligt til at gøre sig bekendt med de for den pågældende vagt gældende almindelige og særlige bestemmelser, og det vil således, forudsat at vagtinstruksen har været tilgængelig for den pågældende, i hvert fald være en overtrædelse af M.S. § 63, hvis en soldat ikke overholder instruksens bestemmelser, selv om man måske i det enkelte sjældne tilfælde måtte komme til det resultat, at der ikke har foreligget forsæt til at tilsidesætte bestemmelserne, jfr.:

VLD 6/12 1955 II nr. 1788/55: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 8 dage for som stuevagt at have lagt sig til at sove på sin seng, medens hans kammerat passede vagten, idet hans påstand om at dette skulle være lovligt, når blot den ene af vagterne passede vagten, ikke blev taget til følge.

Også reglerne om afløsning af vagten er af stor betydning, og man vil her ofte stå overfor påstanden, at en vagt hævder at have kaldt på sin afløser, der derefter ikke har overtaget posten på behørig måde. Er der i sådanne tilfælde ikke afløst i nøje overensstemmelse med reglementet, navnlig hvis afløsningsstedet er fraveget, således at afløseren faktisk har ligget i sin seng, da den posthavende forlod posten, må den vagt, der lader sig „afløse" under disse omstændigheder anses som strafskyldig. Efter omstændighederne vil her endog M.S. § 65 stk. 2 finde anvendelse. Kan det bevises, at afløseren har givet tilsagn om, at han ville overtage vagten, vil han efter omstændighederne også kunne straffes; jfr.:

VLD 21/3 1950: To hjemsendte menige anset efter M.S. § 65 stk. 1 hver med en bøde på 100 kr. subsidiært hæfte i 6 dage for at have undladt at overtage en patrouilletjeneste. To andre menige anset efter M.S. § 65 stk. 2 med samme straf for at have forladt patrouilletjenesten uden at være behørig afløst.

VLD 15/12 1948 nr. 2482/48: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 stk. 1 og 2 med hæfte i 20 dage for som brandvagt at have forladt sin post uden at sikre sig, at afløseren tiltrådte posten.

ØLD 19/5 1958 IX nr. 153/58: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 1, med kvarterarrest i 8 dage for at have undladt at foretage beordret telefonopkald ved overtagelse af vagt.

ØLD 9/9 1958 IV nr. 218/58: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have forladt sin post som parkvagt, idet han lagde sig til at sove, uden at sikre sig, at hans afløser, som han havde kaldt på, og som havde lovet at overtage posten, virkelig gjorde dette.

ØLD 25/3 1959 V nr. 46/59: En math anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for ikke at være tørnet ud efter udpurring, hvorunder han havde overtaget vagten, hvorved han sov i to timer, hvor han skulle have været på vagt.

Uberettiget vagtsbytning kan efter omstændighederne straffes som vagtforseelse; jfr.:

ØLD 26/2 1949 nr. 194/48: En radiokvartermester straffet bl. a. efter M.S. § 65 for at være udeblevet fra lyttevagt på grund af beruselse, uanset at han, der ikke var stationsleder, telefonisk anmodede en radioelev om at overtage vagten.

Bliver en vagt syg under vagten, må han sørge for, at han bliver afløst. Det kan naturligvis ikke udelukkes, at en vagt kan blive overfaldet af et

så voldsomt ildebefindende, at han bliver ude af stand til at tilkalde hjælp, selv om han normalt i sådanne tilfælde har den mulighed at afgive alarmskud etc., men domstolene er med rette skeptiske overfor udokumenterede påstande om ildebefindender; jfr.:

VLD 11/3 1940 nr. 88/40: En menig anset efter M.S. § 65 stk. 1 med skærpet arrest i 10 dage for at have siddet ned i skilderhuset som vagtpost. Den menige anførte, at han havde ondt i benet, uden at han dog havde anmeldt det til sine foresatte. Han var samme dag blevet kørt over af en karrevogn.

ØLD 28/2 1949 nr. 31/49: En underkorporal anset efter M.S. § 65 med skærpet arrest i 10 dage for at have forladt vagtruten og sat sig på en bænk, hvor han faldt i søvn. Retten fandt ikke hans påstand om, at han havde lidt af et mavetilfælde, der medførte stærke smerter, tilstrækkeligt bestyrket.

ØLD 25/9 1954 nr. V 296/54: En vpl. anset efter M.S. § 65 med kvarterarrest i 14 dage for som skildvagt at have aftaget sin yderhjælm og sat sig på den angivelig på grund af krampe i benet.

VLD 1/2 1961 II nr. 739/60: En menig anset efter M.S. §§ 44 og 65, stk. 1, og B.S. § 287, jfr. § 279, for som blokvagt at have forladt vagten på grund af et anfald af mavesmerter uden at afgive melding eller sørge for afløsning, hvorefter han lagde sig på sin seng og faldt i søvn, for at være udeblevet 3 timer efter sygeorlov, idet han ikke sikrede sig, at han havde nattegn og ved svigagtigt at have unddraget sig erstatningsbetaling for et par støvler og en bagagesæk, som han havde mistet, idet han til våbenmesteren afleverede tilsvarende udrustningsgenstande tilhørende to stuekammerater.

Udnytter en vagt sin særlige tjeneste til at begå forbrydelser vil dette normalt blive betragtet som en særdeles skærpende omstændighed. Er der tale om egentlige forbrydelser kunne man i og for sig tænke sig vagtforseelsen absorberet af de strengere bestemmelser, der måtte være overtrådt, men citeringen af § 65 kan have den betydning, at betinget straf derved udelukkes, idet man i sådanne tilfælde må antage, at domstolene ikke vil foretage den i M.S. § 25 hjemlede deling af straffen, der ifølge M.S. § 32 stk. 1 er forudsætningen for at betinget straf for andre lovovertrædelser end overtrædelser af M.S. kan gives, når der foreligger tiltale for overtrædelse af M.S.

Med hensyn til praksis kan følgende domme anføres:

VLD 19/1 1946 nr. 5285/45: To menige anset efter B.S. § 285 jfr. § 276 med fængsel i henholdsvis 4 og 5 måneder for at have stjålet forskellige effekter til en samlet værdi af ca. 1700 kr. på en flyveplads, hvor de forrettede vagttjeneste. Den ene tillige straffet efter M.S. § 65 stk. 2 for som vagtpost at have ladet en civilperson, der var impliceret i forbrydelserne, passere ind og ud af flyvepladsen som led i borttransporten af de stjålne effekter.

VLD 23/10 1946 nr. 3018/46: En hjemsendt konstabel anset efter B.S. § 285 stk. 1 jfr. § 276 og M.S. § 65 stk. 1 med fængsel i 60 dage for at have stjålet nogle brugte automobildæk, medens han gjorde tjeneste som vagtkommandør.

ØLD 10/11 1947 nr. I 613/47: En menig anset med 3 måneders fængsel efter B.S. § 285 stk. 1 jfr. § 276 og M.S. §§ 63 og 65 for som posthavende at have stjålet fra en officersmesse.

VLD 13/1 1948 nr. 3515/47: Våbentyverier fra depot under vagt.

VLD 18/3 1947 nr. 583/47: En menig anset efter M.S. § 65 med streng arrest i 20 dage for under tjeneste ved en tysk flygtningelejr uden tilladelse at have byttet vagt med kammerater, for under tjeneste som post ved forlægningen i strid med

vagtinstruksen at have indladt sig i samtale med en kvindelig flygtning og for senere, da han atter var på post, at have forladt posten og sammen med den kvindelige flygtning gået til en uden for afgrænsningen liggende barak, hvor han lagde sin maskinpistol fra sig og havde samleje med kvinden.

ØLD 5/5 1947 nr. II 167/47: En hjemsendt menig, der forud var ikendt en betinget straf af skærpet arrest i 10 dage, anset efter M.S. § 65 og politibekendtgørelse af 30/5 1946 for Københavns amts nordre og søndre birk samt Frederiksberg birk med en fællesstraf af hæfte i 30 dage for som vagthavende ved en flygtningelejr at have haft samkvem med en tysk kvindelig flygtning og senere modtaget besøg af hende på sin bopæl.

ØLD 5/5 1947 nr. II 239/47: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 og politibekendtgørelse af 30/5 1946 for Københavns amts nordre og søndre birk samt Frederiksberg birk med hæfte i 7 dage for som posthavende ved en flygtningelejr flere gange at have ført ikke tjenstlige samtaler med en i lejren interneret kvindelig flygtning, foræret hende noget af sin smørration og for to gange i efteråret 1946 under orlov at have haft samkvem med tyske kvindelige flygtninge.

ØLD 19/10 1949 nr. 542/49: En menig anset efter B.S. § 232 og M.S. § 65 med fængsel i 3 måneder for under patrouilletjeneste ved den danske brigade i Tyskland at have befolt en 12 årig pige på hendes blottede kønsdel.

Underretten havde frifundet tiltalte for overtrædelse af B.S. § 232 stk. 2, idet forholdet ikke fandtes strafbart efter tysk ret, men landsretten fandt, at forholdet i medfør af I. 242 4/6 1947 § 2 måtte pådømmes efter dansk lovgivning.

En anden menig anset efter B.S. § 222 og M.S. § 65 med fængsel i 7 måneder for under patrouilletjeneste ved den danske brigade i Tyskland at have haft samleje med den ovennævnte pige i et skilderhus.

ØLD 4/9 1957 IX 221/57. En vpl., der som vagtpost tilegnede sig noget værktøj fra et på området værende værksted, blev ved underretten anset med 60 dages fængsel betinget for overtr. af B.S. § 285 jfr. 276 og 12 dages vagtarrest for overtr. af M.S. § 65. Ved Ankedommen blev anklagemyndighedens påstand om ubetinget straf taget til følge og straffen fastsat til 40 dages fængsel.

VLD 19/4 1958 VI nr. 239/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, jfr. § 27, og B.S. § 287, stk. 1, jfr. § 276, med hæfte i 16 dage for under patruljevagt at have forladt den beordrede vagtrute og for fra en hangar at have stjålet effekter til en værdi af 19 kr.

Der findes ikke i M.S. § 65 særlige forskrifter for skærpet ansvar for vagtkommandører, men almindelige strafudmålingshensyn tilsiger, at der i tilfælde, hvor den kommandohavende svigter, må finde en særlig streng vurdering sted. Det er endvidere en selvfølge, at vagtkommandøren har ansvaret for, at der ikke finder uregelmæssigheder sted på vagten; jfr.:

VLD 9/7 1953 nr. 731/53: To korporaler bl. a. straffet efter M.S. § 65 for ikke at være skredet ind overfor en menig telefonvagts fremstilling af utugtige skrifter.

ØLD 22/4 1960 III nr. 71/60: En nu hjemsendt sergent anset efter M.S. § 65, stk. 2, med 10 dages hæfte for at have forladt sin post som vagtassistent, idet han begav sig til telefoncentralen for at blive klippet.

ØLD 27/4 1961 III nr. 17/61: En korporal anset efter M.S. §§ 44 og 65 med vagtarrest i 14 dage for som vagtkommandør at have forladt vagtstuen uden at sikre sig, at vagtens næstkommanderende var til stede i stuen, samt for at være udeblevet fra tjeneste en dag.

ØLD 16/8 1961 VIII nr. 145/61: En sergent anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for som vagtkommandør at have slået briksene i arresten ned ca. 1 time for sent og for at have sovet på sin post som vagtkommandør.

Med hensyn til forståelsen af begrebet „post" bemærkes, at spørgsmålet, om hvorvidt en vagt må betegnes som en post, er et organisationsspørgsmål, der må afgøres ud fra hvert enkelt tilfældes egenart, men som hovedregel må det kræves, at der er tale om en vagt, der indgår i den pågældende afdelings alarmerings- eller sikkerhedssystem. Udtrykket „forlade sin post" er taget som det typiske udtryk for den meget grove pligtforsømmelse fuldstændig at opgive det betroede hverv. Forseelsen kan også begås af en patrouille, et fartøj, der f. eks. udsendes på forpost eller luftværnslyttevagt, etc.

Med hensyn til praksis kan følgende domme anføres:

VLD 15/9 1948 nr. 1422/48: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 65 stk. 2 for at have forladt sin post som beredskabsvagt i ca. 2 timer.

ØLD 20/2 1953 nr. 10/53: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 stk. 2 med hæfte i 24 dage for at have forladt sin post i ca. $^1/_2$ time.

VLD 17/11 1956 VI nr. 1432/56: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 1, jfr. stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have påbegyndt beordret patruljering for sent, undladt at gennemgå hele den beordrede postrute samt søgt at skjule dette ved at aflevere et urigtigt sær kontrolbrikker.

ØLD 30/8 1957 V nr. 235/57: En civil motorpasser, der var ansat på kontrakt, og som gjorde tjeneste om bord i en af søværnets iøvrigt med militært personel bemandet kutter, blev, da kontrakten var ophævet på grund af forseelsen, anset efter M.S. § 65, stk. 2, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 15 kr. for uden tilladelse at være gået i land fra kutteren, der lå som udrykningsfartøj.

VLD 13/3 1958 VI nr. 1233/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 65, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 15 kr. for under patruljevagttjeneste at have forladt den beordrede rute, for at have været ureglementeret påklædt og for ikke straks at have efterkommet en foresat løjtnants ordre om at opgive nr. og navn.

En anden menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, med 6 dagbøder à 15 kr. for under patruljevagttjeneste at have forladt den beordrede postrute.

VLD 28/1 1959 VI nr. 1954/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for som patruljevagt ikke at have fulgt den befalede rute.

ØLD 23/3 1960 VIII nr. 46/60: En flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 65, stk. 1, og 63 med 10 dagbøder à 20 kr. for at have forladt sin post som centralvagt på en kaserne uden på tilstrækkelig måde at have sikret sig, at hans afløser var tiltrådt, samt for ikke at have været reglementeret påklædt på vagten.

Selv om en post opholder sig indenfor postområdet, kan han ved at tage ophold i automobiler (parkvagter), vagthytter eller på anden måde placere sig således, at han ikke er i stand til at holde opsyn med det område, som han ifølge sin instruks skal tilse, gøre sig skyldig i en forseelse, der ganske må sidestilles med at forlade posten; jfr.:

VLD 24/6 1947 nr. 1388/47: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 med fængsel i 8 dage for at have forladt sin vagt og opholdt sig i en vagthytte, hvor han bl. a. fyrede i kakkelovnen.

VLD 15/12 1948 nr. 2704/48: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 stk. 1 og 2 og § 44 med fængsel i 30 dage for som vagtpost at have lagt sig ned, hvorved

han ikke kunne varetage tjenesten på forsvarlig måde, og for derefter at være faldet i søvn, samt for at være mødt 3 timer for sent i kvarter.

ØLD 13/11 1958 VIII nr. 314/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at have forladt sin post som standvagt, idet han var gået ind i en med glasruder forsynet vagtbygning, hvor han havde sat sig på en stol og aftaget sin hjælm.

VLD 3/11 1961 nr. 903/61: En menig, der tidligere var anset med en betinget straf på 10 dages kvarterarrest, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, og 65, stk. 2, jfr. §§ 27 og 33 med hæfte i 15 dage for under en renlighedsparade at have undladt at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at stå i reglementeret rørstilling og for at have svaret igen på ukorrekt måde, samt for som stuevagt at have forladt sin post ved at lægge sig på sin seng.

ØLD 28/6 1962 IV nr. 112/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 65, stk. 2, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 15 kr. for at have forladt sin post som post for gevær ved en militærlejr og gået ind i vagtlokalet for at læse avis og, da vagtkommandøren påtalte dette, svaret igen på groft usømmelig måde, samt for at have undladt at efterkomme en foresat løjtnants ordre om at pudse sin livrem.

Det må i forbindelse med spørgsmålet om at sove på posten erindres, at der meget vel kan tænkes vagter, hvor det er tilladeligt, at den pågældende sover, medens det vil være en overtrædelse af M.S. § 65 stk. 2, hvis han forlader den eller beruser sig. Vagthavende officer på en kaserne, der normalt forretter almindelig tjeneste dagen før og efter vagten, og hvis vagt går fra øvelsestidens ophør den ene dag til øvelsestidens begyndelse den næste dag, vil således normalt have lov til at sove, men må normalt ikke forlade kasernen. På søværnets skibe tillades det ofte udenfor øvelsestiden det postfri mandskab af vagtskvarteret, herunder redningsbådsbesætningen, at „slange", hvilket vil sige, at mandskabet hviler – hvilket i realiteten vil sige, at de sover – fuldt påklædt på anviste steder. Affører en mand af redningsbådsbesætningen, der skal være klar med øjeblikkelig varsel, sig sit tøj, og går til køjs, vil han klart have overtrådt § 65, stk. 2, idet skibets sikkerhedssystem er kompromitteret. Tilsvarende gælder, hvor det tillades at telefonvagter sover under iagttagelse af visse alarmeringsforanstaltninger.

Vedrørende praksis kan følgende domme anføres:

ØLD 30/3 1950 nr. 930/49: En underkorporal anset efter M.S. § 65 stk. 2 med skærpet arrest i 10 dage for at have sovet som vagthavende ved et værkstedskompagnis beredskabsvagt.

ØLD 23/1 1953 nr. 336/52: En menig anset efter M.S. § 65 stk. 2 med skærpet arrest i 10 dage for som telefonvagt at have lagt sig til at sove uden forinden at have sikret sig, at telefonbordets alarmklokke var sat til.

ØLD 1/3 1949 nr. 17/49: En kornet anset efter M.S. § 65 stk. 2 med skærpet arrest i 12 dage for at have sovet under sin tjeneste som vagtkommandør, uanset at tiltalte hævdede, at han havde misforstået en netop udstedt og i vagtlokalet ophængt ny instruks.

ØLD 17/12 1953 nr. 268/53: En korporal anset efter M.S. § 65 stk. 2 med fængsel i 14 dage for at have sovet på sin post som vagtkommandør.

ØLD 2/12 1955 VIII nr. 305/55: En math anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have sovet på sin post som vagthavende på en radiostation.

ØLD 19/6 1956 IV nr. 181/56: To menige anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 12 dage for som patruljevagter at have afbrudt patruljeringen og for at være antruffet sovende eller i en lignende tilstand af manglende årvågenhed.

ØLD 4/7 1958 IX nr. 199/58: En menig anset bl. a. efter M.S. § 65, stk. 2, for at have sovet på sin post som stuevagt kl. 0310, idet der efter vagtens karakter fandtes godtgjort, at den måtte betragtes som en „post" i lovens forstand.

ØLD 9/9 1958 IV nr. 271/58: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, jfr. § 27, med 20 dagbøder à 20 kr. for at have sovet på sin post som telefonvagt.

VLD 12/6 1959 II nr. 582/59: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 20 kr. for ikke at have været vågen på sin post som portvagt.

ØLD 10/10 1959 VI nr. 299/59: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have sovet på sin post som centralvagt.

ØLD 15/11 1960 IV nr. 329/60: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have sovet på sin post som vågevagt. En anden menig, der tidligere var straffet for vagtforseelse, anset efter M.S. § 65, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for som skildvagt at have siddet ned i læskuret med lukkede øjne.

ØLD 7/12 1960 VIII nr. 361/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 12 dage for at have sovet på sin post som skildvagt ved et ammunitionsdepot. Ved underrettens dom var anvendt 10 dagbøder, hvilket havde foranlediget anklagemyndighedens anke.

ØLD 15/5 1961 III nr. 108/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 47, 48, 63 og 65, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 40 dage for at have undladt at efterkomme foresattes ordre ved to lejligheder og i det ene tilfælde at have svaret igen, for at være kommet for sent i kvarter i 3 tilfælde og for i to tilfælde at have sovet på sin post.

ØLD 26/5 1961 V nr. 149/61: En menig anset efter M.S. § 65, stk. 2, med vagtarrest i 10 dage for at have sovet på sin post som skildvagt.

ØLD 16/8 1961 VIII nr. 120/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 65, stk. 2, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 20 kr. for at være mødt $^3/_4$ time for sent i kvarter, for ikke at være stået op ved morgenvækningen og for at have sovet på sin post som stuevagt.

Beruselse på post er ikke nogen hyppigt forekommende foreteelse, idet det normalt opdages, at en mand er beruset, inden han overtager posten. Med hensyn til graden af spirituspåvirkethed bemærkes, at man formentlig kan antage, at domstolene vil anerkende, at der til en post, der i givet fald skal kunne træffe afgørelse om anvendelse af våbenmagt, eller træffe lignende betydningsfulde beslutninger, ikke kan stilles ringere fordringer, end man normalt stiller til motorvognsførere. Det vil derfor i tvivlstilfælde være af væsentlig større betydning i disse sager at få foretaget en egentlig spiritusprøve, end i sager der alene drejer sig om overtrædelse af M.S. § 66, stk. 2.

M. h. t. beruselse se bemærkningerne ved § 1 til B.S. § 18.

Fra praksis kan nævnes:

ØLD 26/6 1943 nr. 475/43: En værnepligtig underlæge anset efter M.S. § 66 jfr. § 65 med skærpet arrest i 12 dage for som vagthavende underlæge på søværnets kasernes sygeafdeling at have været så beruset, at han ikke kunne passe sin tjeneste, men måtte afløses.

VLD 21/7 1956 III nr. 979/56: En flyverløjtnant bl. a. straffet efter M.S. § 65 stk. 2, for at have været beruset under beredskabsvagt.

ØLD 10/4 1959 V nr. 47/59: En nu hjemsendt korporal anset efter M.S. § 65, stk. 2, jfr. § 27, med hæfte i 10 dage for at have nydt spiritus i et sådant omfang, at han ikke var i stand til at bestride sin vagttjeneste som kompagnitilsynsførende på fuldt betryggende og forsvarlig måde.

ØLD 14/10 1959 V nr. 124/59, U.f.R. 252/59: En nu hjemsendt oversergent anset efter M.S. §§ 44, 47, 63 og 65, stk. 1, med hæfte i 20 dage for at være udeblevet i 9 timer, for at have haft besøg ud over tilladt tid, for at have været beruset på sin post som vagtassistent og for i forbindelse med at han blev fjernet fra vagten, at have udtalt sig på ukorrekt måde overfor en foresat fenrik i andre militæres nærværelse. Oversergenten desuden fundet skyldig i overtrædelse af M.S. § 63, jfr. lov om forsvarets ordning (l. 277 18/6 1951) § 7, stk. 2, ved to gange at have truffet aftale om private tjenesteydelser med en værnepligtig (rep. af scooter), der var tjenstgørende i samme skib, som oversergenten, idet det under hensyn til bestemmelsens formål og tilblivelseshistorie fandtes at stride mod denne bestemmelse, at oversergenten havde ladet den menige udføre privat arbejde under de foreliggende forhold, uanset at oversergenten på gerningstidspunktet var tjenstgørende på et skib under kommando. Under hensyn til bestemmelsens uklare affattelse, og under hensyn til, at der ikke er givet nogen vejledning om bestemmelsens forståelse, fandtes straffen i medfør af B.S. § 84, stk. 1, at kunne bortfalde for så vidt angik dette forhold.

Skal minimumsbestemmelsen efter stk. 2 fraviges, bør dette ske på grund af særlige formildende omstændigheder og ikke på grundlag af et skøn over den enkelte posts betydning; jfr.:

VLD 27/1 1949 nr. 549/48: En hjemsendt menig anset efter M.S. § 65 stk. 2 med hæfte i 10 dage for under vagttjeneste at have forladt sin post i 10–15 minutter og fjernet sig ca. 150 m. Straffen fastsat under hensyn til tiltaltes forklaring om, at han havde eftersøgt nogle personer, som han havde hørt bevæge sig i nærheden.

ØLD 30/3 1950 nr. 108/50: En menig anset efter M.S. § 65 stk. 2 med skærpet arrest i 10 dage for at have sovet i vagtstuen, uagtet han ifølge vagtlisten skulle være vågen sammen med en kammerat, idet der ikke, som af underretten var antaget, fandtes grund til at fravige det sædvanlige minimum under hensyn til, at det kun var en vågevagt.

Ved K.S. B. 20/1947 pkt. 5 har marineministeriet tiltrådt, at der, i skibe på togt, hvor det vil være absolut uforenelig med tjenestens forsvarlige udførelse at anvende strafarten skærpet arrest (vagtarrest) for overtrædelse af M.S. § 65, stk. 2, i stedet kan anvendes kvarterarrest normalt ikke under 30 dage.

I 3die stykke er optaget en bestemmelse, der på lignende måde som for den foresattes vedkommende sket ved § 55 gør det til en selvstændig forbrydelse, at en vagtpost ved forsømmeligt forhold giver lejlighed til, at en forbrydelse, som det var hans tjenstlige pligt at forhindre, bliver begået. Efter l. 1881 § 168 straffedes han i så fald som gerningsmand. Det er en selvfølge, at de almindelige regler om medvirken, hvis en sådan foreligger, kommer til anvendelse ved siden af paragraffen.

M. h. t. betingelsen: „indtræder betydeligere skade", erindres bestemmelsen i B.S. § 20.

M. h. t. betingelsen „i krig" kunne spørges, om dette ikke er det samme som i krigstid og således ved en i henhold til § 2 udsendt bekendtgørelse

kan bringes til anvendelse på overtrædelser af paragraffen begået i et sådant tidsrum. Til støtte herfor kunne anføres, at det ofte i en tid, der går forud for en krig med grænsebevogtning o. s. v., kan være rimeligt at stille lige så stærke krav som i krig, men det nærmest liggende resultat af, at der her er brugt et fra det almindelige afvigende udtryk, der særlig skarpt peger netop på den faktiske krigstilstand, må dog blive, at paragraffens stykke 3 ikke berøres af en i henhold til § 2 udstedt bekendtgørelse. Ved vagtforseelser, begåede af befalingsmænd under skærpende omstændigheder, erindres § 19, noten.

§ 66.

Den, som beruser sig i tjeneste, eller når tjeneste må påregnes at forestå, således at han møder beruset i tjenesten eller på grund af beruselsen udebliver, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

På samme måde straffes den, der viser sig synlig beruset i uniform uden for tjenesten.

U.: § 67. L. 1881 §§ 178-179. L. 199 11/6 1954 § 1.

M. h. t. beruselsens almindelige strafferetlige virkninger henvises til de ved § 1 til B.S. § 18 gjorte bemærkninger.

Om den pågældende er beruset, må i første omgang afgøres af den foresatte, der bliver opmærksom på tilstanden, eller af den foresatte, hvem han forelægger spørgsmålet, men det kan i tvivlstilfælde, navnlig når den pågældende ikke straks erkender at være beruset, være praktisk, hvis det er muligt, snarest at få den pågældende underkastet en lægeundersøgelse, eventuelt med blodprøve. Ved en sådan lægeundersøgelse vil det være hensigtsmæssig at anvende de trykte blanketter, der er godkendt af justitsministeriet til brug ved undersøgelse af spirituspåvirkede personer. Jfr. J.M. cirk. nr. 46 af 3/3 1949. Disse blanketter bør findes på lægestuerne. Den foresattes skøn, f. eks. at en befalingsmand af disciplinære hensyn ikke kan stedes til at gøre tjeneste, eller at en menig ikke kan betros en vagtpost på grund af spirituspåvirkning, vil dog altid have en betydelig vægt. At det ubetinget må efterkommes på stedet, er en selvfølge.

Er der ved siden af overtrædelsen af § 66 tale om lovovertrædelser af alvorligere karakter, overtrædelse af færdselslovens bestemmelser om spirituskørsel, eller må det – f. eks. på grund af tidligere advarsler – antages at den begåede forseelse nu vil medføre alvorligere konsekvenser for den sigtede, bør undersøgelsen så vidt muligt foretages af en embedslæge. Om foretagelse af spiritusundersøgelser se iøvrigt forsvarets lægekorps blivende skrivelse nr. 39/6404 af 27/6 1947 og nr. 39/3427 af 4/3 1954, hvilke to skrivelser findes på infirmerier og lægestuer.

Om udtagelse af blodprøver se højesterets kæremålskendelse af 30/11 1936 (U.f.R. 54/37), hvor det statueres, at blodprøver vil kunne udtages på personer, der sigtes for at have ført motorkøretøj i spirituspåvirket tilstand, også i tilfælde, hvor sigtede protesterer mod indgrebet. Kendelsen omhandler udtrykkeligt kun sager vedrørende spirituspåvirkede motorvognsførere, og man bør udvise tilbageholdenhed i spørgsmålet om udtagelse af blodprøver mod sigtedes protest i sager, der ikke er nærtbeslægtede med færdselssagerne.

ØLD 26/2 1942 nr. 194/42: En kvartermester straffet bl. a. efter M.S. § 66 stk. 1 og 2 for beruselse i og udenfor tjenesten.

ØLD 26/6 1943 nr. 475/43: En vagthavende underlæge straffet bl. a. efter M.S. § 66 stk. 1.

VLD 20/2 1946 nr. 258/46: To vpl. straffet bl. a. efter M.S. § 66 stk. 1 for at have beruset sig, således at de mødte berusede til vagttjeneste. Cit. ved § 63.

ØLD 13/3 1952 nr. XI 63/52: To vpl. anset efter M.S. §§ 66 stk. 2 og 67 hver med kvarterarrest i 15 dage for i synlig beruset tilstand at have gjort sig skyldig i offentlig uorden. Udtalt, at anvendelsen af M.S. § 66 ikke krævede beruselse i dette ords retsmedicinske betydning.

Overtrædelse af M.S. § 66 stk. 2 er endvidere statueret i ØLD 28/8 1947 I nr. 342/47. ØLD 24/10 1951 VII nr. 216/51 og VLD 13/6 1952 nr. 943/52.

VLD 26/2 1954 II nr. 2249/53: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 66 for at have vist sig synlig beruset i uniform på en restaurant.

ØLD 5/11 1954 VII nr. 308/54: To menige anset efter M.S. §§ 63 og 66, stk. 2, med vagtarrest i henholdsvis 40 og 20 dage for på kasernens grund at have nydt spiritus og færdedes i synlig beruset tilstand, samt for overtrædelse af B.S. § 293, stk. 1, for at have sat sig i besiddelse af en ved kasernens vagtbygning holdende cep. Den ene af de menige tillige frakendt førerbeviset til motorkøretøj i 3 år i medfør af motorlovens § 24, stk. 1.

ØLD 20/12 1955 V nr. 261/55: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 66, stk. 2, for at have vist sig synlig beruset i uniform på hovedvejen på flådestationen.

ØLD 14/2 1956 III nr. 486/55: En korporal bl. a. straffet efter M.S. § 66, stk. 2, for at have vist sig synlig beruset i uniform på et fort.

VLD 21/7 1956 III nr. 979/56: En flyverløjtnant straffet bl. a. efter M.S. § 66, stk. 1, for at have beruset sig under beredskabsvagt.

ØLD 1/2 1957 III nr. 15/57: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 66, stk. 2, for at have vist sig synlig beruset i uniform under landlov.

ØLD 21/2 1957 II nr. 467/56: En menig anset efter M.S. § 66, stk. 2, med kvarterarrest i 14 dage for at have vist sig synlig beruset i uniform uden for tjenesten.

VLD 23/2 1957 II nr. 103/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 66, stk. 2, jfr. § 27, med 12 dagbøder à 35 kr. for ulovlig fravær i 12 og ca. 18 timer og for herunder at have vist sig synlig beruset i uniform.

VLD 27/2 1957 VI nr. 49/57: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, og 66, stk. 2, jfr. § 27, med 8 dagbøder à 10 kr. for at have forladt flyvestationen iført tjenesteuniform, for at have undladt at efterkomme en ordre om at stille til eftersyn iført udgangsuniform samt for at have vist sig synlig beruset i uniform.

ØLD 20/12 1957 V nr. 458/57: En flere gange tidligere straffet menig anset efter M.S. §§ 44, 66 og 67 med vagtarrest i 35 dage for to gange at være udeblevet henholdsvis i $1^1/_2$ døgn og i 4 timer, for at have vist sig synlig beruset i uniform og gjort sig skyldig i offentlig uorden samt mødt beruset til tjeneste.

ØLD 12/6 1958 X nr. 136/59: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 66, stk. 2, for under landlov i stærkt beruset tilstand at have lagt sig til at sove på et fortov.

ØLD 3/11 1959 V nr. 308/58: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 66, stk. 2, for at have været synlig beruset i uniform under landlov, således at han blev anholdt.

ØLD 13/11 1959 III nr. 326/59: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 66, stk. 2, for at have vist sig synlig beruset i uniform under en togrejse.

ØLD 2/12 1959 IX nr. 332/59: En flere gange tidligere straffet nu hjemsendt menig anset efter B.S. § 285, stk. 1, jfr. § 276 og M.S. § 66, stk. 2, med fængsel i 60 dage for som kok på en motortorpedobåd at have tilegnet sig proviant til en værdi af 42 kr., og for under landlov at have vist sig synlig beruset i uniform.

VLD 10/2 1960 VI nr. 1692/59: En oversergent anset efter M.S. §§ 48, stk. 1, 63 og 66, stk. 2, med vagtarrest i 6 dage for at have opholdt sig i en messe efter „lukketid", for at have undladt at efterkomme vagthavende officers ordre om at forlade messen, samt for at have vist sig synlig beruset i uniform.

ØLD 30/3 1960 IX nr. 60/60: En menig anset efter B.S. § 285, jfr. § 276 og M.S. § 66, med fængsel i 30 dage for delvis indbrudsvis at have tilegnet sig øl og spiritus fra officersmessen om bord i en fregat og for at have beruset sig. En anden menig anset efter B.S. § 287, stk. 1, jfr. § 284, jfr. § 276 og M.S. § 65, stk. 1, for i flere tilfælde, heraf en gang som skildvagt, at have drukket øl og spiritus, som han vidste at medtiltalte havde tilegnet sig, samt for sammen med medtiltalte at have skaffet sig adgang til officersmessens spirituskælder, hvorfra de tilegnede sig øl og spiritus.

VLD 8/4 1960 VII nr. 290/60: To menige, hvoraf den ene var straffet 3 gange tidligere, anset efter M.S. §§ 47, 48, stk. 1, 63 og 66 med vagtarrest i 40 og 20 dage for i forening at have indført og nydt spiritus på kasernen, hvorved de blev synligt berusede og nægtede at efterkomme en foresat sergents ordre om at gå i seng og fremsatte respektstridige udtalelser overfor sergenten og senere overfor en foresat løjtnant, der blev tilkaldt, samt for i synlig beruset tilstand at have tiltalt to sergenter på groft respektstridig måde. En af de menige tillige anset efter B.S. § 244, stk. 4, for at have tildelt en sergent to slag på kæben.

ØLD 7/9 1960 IX nr. 241/60: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 66, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at være mødt ca. $1^1/_2$ time for sent efter landlov, for to gange at have lagt sig til at sove, efter at han var blevet purret, hvorved han udeblev fra en mønstring, for at have forladt sit arbejdssted uden tilladelse og taget ophold på et toilet, og for at have vist sig synlig beruset i uniform udenfor tjenesten.

ØLD 23/9 1960 VII nr. 354/60: En 6 gange tidligere straffet, nu hjemsendt, menig anset efter M.S. §§ 63 og 66, jfr. § 27, med 10 dagbøder à 25 kr. for – efter først at have meldt sig tilbage – atter forladt kasernen gennem hovedvagten og atter indpasseret efter ca. $^1/_2$ times forløb uden at melde sig til vagtkommandøren og for at have vist sig synlig beruset i uniform.

ØLD 5/12 1960 III nr. 359/60: En menig anset efter B.S. § 244, stk. 4, og M.S. § 67 med vagtarrest i 20 dage for i et tog at have tildelt en sagesløs mathelev et knytnæveslag i ansigtet.

VLD 10/6 1961 II nr. 1615/61: En flyverløjtnant anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 66, stk. 1, med vagtarrest i 10 dage for på en amerikansk flyvebase at have beruset sig, så han ikke kunne varetage sine pligter ved tjenestetidens begyndelse, samt for at have undladt at oplyse sin identitet overfor det amerikanske militærpoliti, der anholdt ham samt senere, da eskadrillechefen i arresten beordrede ham til at rejse sig og bringe påklædningen i orden, kun uvilligt efterkommet ordren.

ØLD 26/1 1962 V nr. 427/61: To menige bl. a. straffet efter M.S. §§ 66 og 67 for at have vist sig synlig berusede i uniform udvist støjende optræden og været til gene for andre. (Cit. ved § 44).

ØLD 26/1 1962 V nr. 427/61: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 66, 67 og 44 samt efter færdselslovens § 69, jfr. §§ 16, stk. 2, og 52, jfr. M.S. § 27, med hæfte i 40 dage for i synlig beruset tilstand at have gjort sig skyldig i offentlig uorden og kørt på cykel samt for at have været ulovligt fraværende i henholdsvis 1 døgn 50 minutter, 50 minutter, 1 døgn 23 timer 45 minutter og 2 døgn 1 time 30 minutter.

ØLD 16/2 1962 V nr. 21/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 66, jfr. § 27, med hæfte i 15 dage for at være udeblevet i 1 døgn efter landlov, for at have vist sig synlig beruset i uniform udenfor tjenesten, for at være mødt beruset om bord og tre minutter for sent og for at have tabt sit landlovskort.

ØLD 1/3 1962 VIII nr. 53 og 54/62: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 66, stk. 2, og 44, og B.S. §§ 244, stk. 4, jfr. stk 1, og 119, med fængsel i 4 måneder for at have vist sig synlig beruset i uniform uden for tjenesten, for at have overfaldet to tjenere på en restaurant og en tilfældig forbipasserende på gaden, for at have øvet vold mod politiet under anholdelsen og for at være udeblevet i 17 timer efter landlov En anden menig, der arbitrært var anset med vagtarrest i 30 dage betinget, anset efter M.S. §§ 66, stk. 2, og 44, jfr. § 33, stk. 2, og B.S. § 264, stk. 3, jfr. stk. 1, § 244, stk. 4, jfr. stk. 1, og § 293, stk. 1, og færdselslovens § 69, jfr. § 16, stk. 2, med en fællesstraf på 4 måneders fængsel for at have vist sig synlig beruset i uniform udenfor tjenesten, for at være trængt ind i en privat lejlighed, hvor han tildelte den 81-årige beboer 2-3 knytnæveslag i ansigtet, hvorved der opstod hudsprængninger og for at have tilegnet sig en cykle med hjælpemotor for at bruge denne, skønt han var så beruset at han var ude af stand til at benytte denne på fuldt betryggende måde, samt for at være udeblevet i 25 minutter og i $4^1/_4$ døgn.

ØLD 5/7 1962 I nr. 208/62 (Den københavnske nævningekreds): En menig bl. a. anset efter M.S. § 66 ved at være mødt beruset efter landlov (Cit. ved § 50).

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. §§ 63 og 66 for i synlig beruset tilstand at have gået med opknappet uniformsbluse og med et målebånd, der viste hans resterende tjenestetid.

§ 67.

Den, som på ufredelig vis forstyrrer forholdet mellem kammerater eller i kvarter, eller som gør sig skyldig i offentlig uorden, straffes med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 68. L. 1881 § 183. L. 199 11/6 1954 § 1.

Om kammeratligt forhold se Tjr. punkt 20.

Ved kvarter er navnlig tænkt på forholdene under indkvartering uden for militære etablissementer.

Bestemmelsen om officerers forargelige optræden, der fandtes i l. 1881 § 184, er udgået (se bemærkningerne til forrige paragraf).

Vedrørende praksis kan nævnes:

1) *Domme vedrørende offentlig uorden.*

ØLD 10/11 1942 nr. 651/42: En vpl., der nægtede at efterkomme politiets opfordring om at søge beskyttelsesrum under luftalarm, straffet bl. a. efter M.S. § 67 med 10 dages skærpet arrest.

ØLD 11/6 1949 nr. 426/49: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 67 for hensynsløs kørsel med en tjenestemotorcykle.

ØLD 13/5 1950 nr. 8/50: To hjemsendte menige anset efter M.S. § 67 med bøder på henholdsvis 100 kr. og 60 kr. subsidiært hæfte i 10 og 6 dage for at have deltaget i optøjer i og ved en restaurant, førstnævnte tillige for at have indladt sig i slagsmål med en anden menig.

ØLD 13/5 1950 nr. 87/50: En officiant anset efter M.S. § 67 og l. 219 1/5 1940 § 2 jfr. politivedtægten for Rønne købstad § 1 med vagtarrest i 4 dage for at have forstyrret den offentlige orden og herunder forulempet en hotelportier.

ØLD 24/10 1951 nr. 216/51.

VLD 13/6 1952 nr. 943/52: En oversergent, straffet bl. a. efter M.S. § 67 for i beruset tilstand at have indladt sig i klammeri med en gæst på et hotel.

ØLD 17/3 1953 nr. 39/53: En oversergent anset efter B.S. § 244 stk. 1 og M.S. § 26 stk. 1 og M.S. § 67 med vagtarrest i 10 dage for på offentligt sted at have øvet vold mod en civilperson, der udskældte ham.

ØLD 23/10 1953: En menig anset efter M.S. § 67 og B.S. § 244, stk. 1, med 10 dages skærpet arrest for at have gjort sig skyldig i offentlig uorden ved at give sin tidligere forlovede et slag med flad hånd i ansigtet, således at hun pådrog sig forskellige lettere læsioner.

ØLD 18/12 1953 V nr. 316/53: En menig anset efter M.S. § 67 med skærpet arrest i 6 dage for under et restaurationsbesøg at have undladt at efterkomme gentagne opfordringer fra restauratens inspektør om at forlade lokalet og for, da en kontrollør ville vise den menige ud, at have revet kontrollørens jakkeærme af og bidt ham i hånden.

VLD 26/2 1954 II nr. 2249/53: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 67 for offentlig uorden på en restaurant.

ØLD 1/7 1954 IX nr. 131/54: En menig anset efter M.S. § 67 og B.S. § 291, stk. 2, med fængsel i 30 dage for på en restaurant i Itzehoe sammen med andre soldater fra det danske kommando at have deltaget i omfattende tumulter og forsætlige ødelæggelser af inventar m. m., hvorved der blev forvoldt skade for betydelige beløb.

En anden menig, der var anset med en betinget straf på 8 dages skærpet arrest anset efter samme bestemmelser og efter B.S. § 244, stk. 2, og M.S. § 33 for samme forseelse samt for at have slået en kvindelig restaurationsgæst i hovedet med en tom flaske.

ØLD 2/12 1955 VIII nr. 344/55: En math anset efter M.S. § 67 med vagtarrest i 6 dage for under indflydelse af spiritus at have forvoldt offentlig uorden ved at knuse en vinduesrude i en civil ejendom, da han ville vække en af beboerne ved at banke på ruden.

ØLD 20/12 1957 V nr. 458/57: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 67 for offentlig uorden.

ØLD 12/6 1958 X nr. 136/58: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 67 for i beruset tilstand at have lagt sig til at sove på et fortov.

ØLD 13/6 1958 VI nr. 176/58: En overfenrik anset efter B.S. § 244, stk. 3 og 4, og M.S. § 67 med vagtarrest i 30 dage for i en messe at have tildelt en sagesløs fenrik nogle slag i ansigtet, hvorved der opstod forskellige mindre skader. M.S. § 57 ikke bragt til anvendelse ved strafudmålingen, da forholdet ikke var begået i eller i anledningen af tjenesten.

ØLD 4/12 1958 nr. 310/58: En math anset efter B.S. § 244, stk. 1, og M.S. § 67 med vagtarrest i 10 dage for at have indladt sig i slagsmål med en værnepligtig menig og herunder slået denne i ansigtet. En nu hjemsendt værnepligtig menig anset efter M.S. § 67, jfr. § 27, jfr. § 25, og B.S. § 244, stk. 3, jfr. § 84, stk. 1, nr. 4, og § 248, stk. 2, med hæfte i 30 dage, betinget, for at have tildelt fornævnte math flere knytnæveslag i ansigtet og to gange nikket „skaller", hvorved mathen pådrog sig hjernerystelse, kraniebrud og brud på næsebenet. (Boden burde have været fastsat til dagboder).

ØLD 13/11 1959 III nr. 326/59: En menig bl. a. straffet efter M.S. § 67 for offentlig uorden.

ØLD 26/1 1962 V nr. 427/61: To menige bl. a. straffet efter M.S. §§ 66 og 67 for at have vist sig synlig berusede i uniform , udvist støjende optræden og været til gene for andre. (Cit. ved § 44).

2) *Domme vedrørende forstyrrelse af forholdet mellem kammerater.*

ØLD 18/9 1947 nr. 327/47: En hjemsendt vpl. anset efter B.S. § 244 stk. 1 og M.S. § 67 med hæfte i 30 dage for i beruset tilstand at have nikket en sagesløs math en skalle, hvorved mathen fik en tand slået ud.

ØLD 20/4 1948 nr. 13/48: En underkvartermester straffet bl. a. efter M.S. § 67 for at have overfaldet en fyrbøder, som han delte lukaf med.

ØLD 5/12 1960 III nr. 359/60: En menig anset efter B.S. § 244, stk. 4, og M.S. § 67 med vagtarrest i 20 dage for i et tog at have tildelt en sagesløs mathelev et knytnæveslag i ansigtet.

VLD 28/3 1962 II nr. 102/62: En menig anset efter M.S. §§ 44, 63 og 67 samt B.S. § 244, stk. 3 og 4, med fængsel i 40 dage for at være udeblevet i 9 timer efter spadseretilladelse,for at være mødt 35 minutter for sent efter orlov, for at have gjort sig skyldig i offentlig uorden og overfald, idet han tildelte en anden menig flere knytnæveslag i ansigtet, hvorved der opstod hjernerystelse, blodansamling ved højre øje og en tand blev slået løs.

VLD 6/10 1962 VI nr. 1139/62: En menig bl. a. straffet efter M.S. §§ 47 og 67 for at have besvaret en løjtnants påtale af hans ureglementerede påklædning på usommelig måde samt for at have indladt sig i slagsmål med en kammerat.

ØLD 19/10 1962 IV nr. 294/62: 6 menige anset efter M.S. §§ 63, stk. 1, og 67 med vagtarrest i 15, 17, 18, 18, 17 og 15 dage for efter forudgående aftale og i forening som en hævnakt at have sværtet en kammerat med sort skosværte på kroppen, to af de tiltalte tillige for at være mødt 1 time 30 minutter for sent, en af de tiltalte for at være mødt 7 timer 30 minutter for sent og en for at være mødt 25 minutter for sent til vagttjeneste.

ØLD 11/10 1962 VI nr. 291/62: En menig anset efter M.S. §§ 63 og 67 og B.S. § 244, stk. 4, jfr. stk. 3, med fængsel i 40 dage for sammen med andre menige fra tiltaltes indkaldelseshold, at have kastet en menig fra et senere indkaldelseshold i en vaskekumme med koldt vand, samt for umiddelbart derefter, da den menige, der var blevet kastet i vaskekummen, havde smidt vand efter tiltalte og hans kammerater, og ramt tiltalte, at have tildelt den menige to knytnæveslag i ansigtet, hvorved der fremkom en flænge i højre øjenlåg og en let blødning i øjet, hvilket medførte indlæggelse på sygehus.

§ 68.

Når personer, der hører til krigsmagten, uden tilladelse indtræder i indbyrdes foreninger, som angår deres tjenesteforhold eller politiske sager, eller møder i forsamlinger af sådanne personer for at rådslå om anliggender af denne art, eller når de mod et af deres foresatte udstedt forbud deltager i en politisk forsamling af civile, eller mod et af forsvarsministeren udstedt forbud deltager i en politisk forening af civile, straffes de med arrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 69. L. 1881 § 162. L. 199 11/6 1954 § 1.

Efter grundlovens § 85 er bl. a. §§ 78 (foreningsfrihed) og 79 (forsamlingsfrihed) kun anvendelige på krigsmagten med de indskrænkninger, der følger af de militære loves forskrifter. Bestemmelser stemmende med § 68 findes i Tjr. punkt 26, og m. h. t. garnisonskommandantens ret til at forbyde deltagelse i politiske forsamlinger punkt 286. Bestemmelse svarende til punkt 26 findes for søværnets vedkommende i Tjb. § 35, S.& O. § 34, se også for hæren A.Tj. 3.

Med hensyn til befalingsmændenes organisationsret bemærkes tjenestemandslovens § 931, stk. 2, og § 963, stk. 2, der henholdsvis for hær og flåde bestemmer, at ved gennemførelsen af de i kapitel 1, §§ 21–25 givne bestemmelser for tjenestemænd ved hæren (søværnet) er ministeren bemyndiget til at tilstede sådanne afvigelser, som anses fornødne efter tjenestens særlige art. I henhold hertil er af begge de daværende militære ministerier udstedt bestemmelser med hensyn til dannelse og funktion af organisationer indenfor de to værn, for flåden 7. juli 1932 kundgørelse B. 13/1932, for hæren 29. juli s. å. kundgørelse B. 11/1932. Overensstemmende hermed består nu både et stort antal lovmæssigt forhandlingsberettigede tjenestemandsorganisationer og, uden for tjenestemændenes kreds, organisationer, med hvilke der faktisk forhandles, således at det langt overvejende antal af befalingsmænd og ligestillede nu står i eller i hvert fald har adgang til en sådan organisation.

Der er således ikke lagt de militære tjenestemænd og andre fast ansatte hindringer i vejen for at organisere sig til varetagelse af faglige interesser, men herved anfægtes ikke rigtigheden af den både i grundloven og tjenestemandsloven gennemgående betragtning, at de særlige militære forhold nødvendigvis må medføre visse indskrænkninger i de militæres deltagelse i politiske sammenkomster, navnlig i spændte situationer og ligeledes for deres deltagelse i politiske organisationers arbejde, i hvert fald i visse situationer og med visse yderliggående formål. Medens afgørelsen for det første spørgsmåls vedkommende som alt nævnt for hærens vedkommende er henlagt til vedkommende garnisonskommandant, hvor afgørelsen i disse spørgsmål må ligge, fordi det kan blive nødvendigt at træffe den med meget kort varsel, er afgørelsen med hensyn til de politiske organisationer nu i modsætning til den efter l. 1881 gældende ordning henlagt til ministeren.

Jfr. det under 25/1 1941 af krigs- og marineministeriet udstedte forbud mod at militært personel i uniform taler, – herunder deltager i meningsudvekslinger m. v. – ved offentlige møder, samt mod at dette personel deltager i optog og demonstrationer, der arrangeres af politiske foreninger, eller som er af politisk karakter. K.H. B. 1/1941 og K.S. B. 1/1941.

Bestemmelsen indeholder tillige adgang til, at de foresatte kan meddele det personel, der normalt ikke har tilladelse til at gå i civil påklædning, men som ønsker at deltage i de af forbudet omfattede forsamlinger, tilladelse til at bære civil påklædning under deres deltagelse.

Forbudet retter sig således alene mod at personellet deltager i sådanne møder i uniform, og gør ingen indskrænkning i deres ret til i civil påklædning at deltage i hvilke politiske møder m. v., som de måtte ønske, og forbudet kan derfor ikke anses som stridende mod den borgerne iøvrigt tilsikrede forsamlingsfrihed.

Iøvrigt bør det formentlig fastholdes, at forbud i henhold til M.S. § 68 skal være rettet mod et bestemt møde eller en bestemt organisation, således at generelle forbud mod deltagelse i politisk virksomhed etc. formentlig ikke kan udstedes.

Et uberettiget forsøg fra en foranståendes side på at indvirke på den efterståendes forhold ved et offentligt valg vil rammes af B.S. § 116.

Om de menige værnepligtiges ret til at vælge talsmænd og den dermed forbundne møderet se l. nr. 200 af 11/6 1954. K.F. B. 16/1954. Side 289 ff.

Vedrørende praksis kan anføres:

ØLD 19/5 1943 nr. 360/43: Tre premierløjtnanter anset efter M.S. § 68 jfr. B.S. § 21 med kvarterarrest i henholdsvis 15, 15 og 5 dage for i 1942 på hemmelighedsfuld måde at have agiteret blandt hærens yngre officerer og blandt kornetterne for afholdelse af møder og eventuelt dannelse af en forening af befalingsmænd med politisk og militærpolitisk formål, og for at have deltaget i og afholdt sådanne møder af befalingsmænd, hvor politiske drøftelser fandt sted.

ØLD 8/9 1953 nr. 206/53: En menigs deltagelse i et politisk demonstrationstog mod regeringens beslutning om indførelse af 18 måneders tjenestetid straffet efter M.S. § 63.

§ 69.

Kvarterarrestant, der bryder arresten, straffes med vagtarrest eller med fængsel i indtil 4 måneder.

U.: § 70. L. 1881 § 166. L. 199 11/6 1954 § 1.

Bestemmelsens hovedformål er at sikre, at straffen for brud på kvarterarrest bliver mindst vagtarrest. Brud på anden arrest vil praktisk taget kun forekomme i forbindelse med ulovlig fraværelse fra afdelingen, meget ofte rømning. Efter l. 1881 § 82 betragtedes den, der brød arrest for at unddrage sig straf, som rømningsmand.

Den særlige bestemmelse for officerer, der bryder arrest, er ikke gentaget, men det er en selvfølge, at befalingsmanden, der bryder kvarterarrest, tillige gør sig skyldig i et tillidsbrud, der kan blive afgørende for hans fremtidige løbebane som befalingsmand, og som i hvert fald bør medføre, at straffen for hans vedkommende bliver betydelig strengere, end den ville være blevet for en menig, og strengere jo højere hans militære grad er.

Praksis:

ØLD 11/9 1942 I nr. 493/42: En vpl., der brød kvarterarrest og tog hyre, straffet efter M.S. §§ 43 og 69 med fængsel i 5 måneder.

ØLD 23/7 1946 I nr. 450/46: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 69 for brud på kvarterarrest, uanset at han, der afsonede kvarterarrest til den 24/3 1946, hævdede, at han havde fået lov til at rejse, da han havde fået udleveret et fripas til orlovsrejse lydende på den 23/3 1946.

VLD 24/9 1954 IV nr. 1474/54: En menig anset efter M.S. §§ 43 og 69 med fængsel i 40 dage for at have brudt kvarterarrest og været fraværende fra den 23/5 til den 19/7 1954, hvor han meldte sig tilbage, samt for at være udeblevet den 8/8 (anholdt den 9/8 1954).

ØLD 16/11 1955 V nr. 332/55: En vpl., der afsonede kvarterarrest, og som forlod søværnets kaserne og forsøgte at udpassere fra Holmen ved at forevise en kammerats landlovskort anset med 15 dages vagtarrest efter M.S. §§ 44, 63 og 69.

VLD 15/2 1957 I nr. 2017/56: En nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 69, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for at have brudt kvarterarrest og været ulovligt fraværende.

ØLD 26/8 1958 III nr. 254/58: En menig anset bl. a. efter M.S. § 69 for som kvarterarrestant at have bortfjernet sig fra sit tjenestested med rømningshensigt.

VLD 13/2 1959 VII nr. 1790/58: En math anset efter M.S. §§ 63 og 69 med vagtarrest i 4 dage for som kvarterarrestant ikke at have opholdt sig på det befalede sted.

ØLD 19/6 1959 V nr. 184/59: En menig straffet bl. a. efter M.S. § 69 for at have brudt kvarterarrest i $1^1/_2$ time.

VLD 5/5 1960 VII nr. 438/60: En menig anset efter M.S. §§ 47 og 69 for at have brudt sin kvarterarrest ved at forlade kasernen i 2 timer og for, da en foresat sergent bebrejdede ham dette, at have svaret igen på ukorrekt måde.

ØLD 11/2 1960 IX nr. 35/60: En menig anset efter M.S. § 69 med vagtarrest i 4 dage for at have opholdt sig i kostforplejningen fra kl. 1630 til kl. 1753, uanset at han som kvarterarrestant kun måtte opholde sig der fra kl. 1645 til kl. 1715.

ØLD 15/11 1960 IV nr. 317/60: En tidligere straffet, nu hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 44 og 69, jfr. § 27, med hæfte i 14 dage for uanset at han efter en privat læges udsagn var i stand til at tage til sin afdeling, at være forblevet i sit hjem i 6 dage, for at være udeblevet i 12 timer efter nattegn og for, efter at han som kvarterarrestant var beordret til at begive sig til Københavns militærhospital, at være taget til sit hjem og forblevet der i 20 timer, indtil han meldte sig på hospitalet.

§ 70.

Den, der forsætlig eller ved skødesløshed bevirker, at krigsmagten tilhørende ting bortkommer, ødelægges eller beskadiges, straffes med arrest eller med fængsel indtil 1 år.

U.: § 71. L. 1881 §§ 186, stk. 2, 187, stk. 2, 188 og 193–96.

Medens l. 1881 indeholdt en række specificerede bestemmelser angående strafbart forhold m. h. t. krigsmagtens materiel, indeholder M.S. kun denne ene bestemmelse, der nærmest omfatter de i l. 1881 §§ 195, stk. 2, og 196 omhandlede forhold, og som endda strengt taget kunne være udeladt, idet de forseelser, der deri omhandles, altid tillige vil indeholde en tilsidesættelse af pligten til at opbevare og forsvarligt behandle krigsmagtens ting, hvad enten denne pligt grunder sig på, at den pågældende ting er udleveret den skyldige til brug, eller han i en eller anden egenskab har haft pligt til at sørge for den forsvarlige opbevaring o. s. v.

Strafferammen er noget strengere end efter første stykke af § 63, men dog ikke strengere end, at det er klart, at andre bestemmelser i M.S. og B.S. i vidt omfang må supplere paragraffen.

Hvad den forsætlige ødelæggelse af beholdninger angår erindres, at hvis den sker i forræderisk øjemed, falder den ind under § 34, stk. 1. Har den karakter af en forfalskning: § 42. Sker det iøvrigt under krigsmæssige operationer, § 36 jfr. § 37, stk. 2 og 3, hvilket sidste straffebud navnlig rammer den, der på grund af åbenbart fejlskøn tilintetgør beholdninger o.s.v.

Dispositionen kan dernæst have karakter af en berigelsesforbrydelse og må da straffes efter B.S. kapitel 28, eventuelt sammenholdt med § 154.

Endvidere kan der blive spørgsmål om anvendelse af B.S. § 291, om ødelæggelse eller beskadigelse af anden mands ting, uagtsomhed er strafbar efter paragraffens stk. 3, eller § 293 om uberettiget brug af anden mands ting (økonomisk fordel må ikke være tilsigtet fra brugerens side, da der så foreligger en berigelsesforbrydelse).

Endelig kan der blive spørgsmål om anvendelse af andre bestemmelser i 16. kapitel af B.S., f. eks. §§ 155–157.

Det må herved erindres, at selv en menig formentlig i visse henseender må betragtes som handlende i offentlig tjeneste, dog naturligvis ikke i forhold til de ham til brug leverede, krigsmagten tilhørende ting, (i forhold til disse handler han jo ikke på det offentliges vegne).

I denne forbindelse kan det bemærkes, at M.S. ikke indeholder nogen bestemmelse svarende til l. 1881 § 172, kvarter- eller kasernetyveri eller til § 190, depottyveri.

Disse forbrydelser må altså fremtidig behandles alene efter bestemmelserne i B.S.

Dennes § 276 er sålydende:

„For tyveri straffes den, som uden besidderens samtykke borttager en fremmed rørlig ting for at skaffe sig eller andre uberettiget vinding ved dens tilegnelse. Med rørlig ting sidestilles her og i det følgende en energimængde, der er fremstillet, opbevaret eller taget i brug til frembringelse af lys, varme, kraft eller bevægelse eller i andet økonomisk øjemed."

Straffebestemmelserne findes i §§ 285–287. Heraf hidsættes:

§ 285. Stk. 1. „De i §§ 276, 278–281 og 283 nævnte forbrydelser samt hæleri med hensyn til disse og med hensyn til røveri straffes med fængsel indtil 2 år, i gentagelsestilfælde 3 år. I de i § 283, stk. 2, omhandlede tilfælde kan straffen såvel for skyldneren som for den begunstigede fordringshaver gå ned til hæfte."

§ 286. Stk. 1. „Er et tyveri af særlig grov beskaffenhed, såsom på grund af den måde, hvorpå det er udført, eller fordi det er udført af flere i forening eller under medtagelse af våben eller andet farligt redskab eller middel, eller på grund af de stjålne genstandes betydelige værdi eller de forhold, under hvilke de befandt sig, såvel som når tyverier er begået i større antal, kan straffen stige til fængsel i 6 år."

§ 287, Stk. 1. „Er nogen af de i § 276 eller §§ 278–284 nævnte forbrydelser af særlig ringe strafværdighed på grund af de omstændigheder, hvorunder handlingen er begået, de tilvendte genstandes eller det lidte formuetabs ringe betydning eller af andre grunde, kan straffen nedsættes til hæfte eller bøde og under i øvrigt formildende omstændigheder bortfalde."

Det er paragraffernes første stykker, der i denne forbindelse har interesse. Det må ved domstolenes behandling af kvartertyveri og lignende forseelser ikke glemmes, at samfundet har en stærk forpligtelse til, når det gennem værnepligten tvinger den hæderlige til at leve meget nær sammen med den mindre karakterfaste og derved giver den sidste en let lejlighed til at begå ejendomsindgreb, virkelig at gøre, hvad det kan for at sikre den hæderlige, og dette kan kun gøres derigennem, at der tages hårdt på de konstaterede tilfælde af kvartertyveri. Domstolene kan altid gå ud fra, at de tilfælde, der bringes for retten af den militære anklagemyndighed, er tilfælde, hvor efter dennes bedste skøn det foran nævnte hensyn langt overvejer de formildende omstændigheder, der naturligvis ofte vil være til stede her som ved andre tyverier. De tilfælde, hvor de formildende omstændigheder er så stærke, at tiltale ikke bør rejses, er hidtil ordnede ved, at man uden dom har straffet for grov kvarteruorden. I fremtiden vil afgørelse uden dom af sådanne tilfælde kunne ske under henvisning til B.S. § 287.[1])

Den normale strafferamme for tyveri er herefter fængsel fra 30 dage til 2 år. (For den tjenstgørende erindres M.S. § 26, stk. 1). For depottyveri vil ofte § 286 passe, hvorefter maksimum stiger til 6 år. Ulovlig afhændelse af krigsmagtens ting må ligeledes straffes efter B.S. Mest nærliggende er vel § 278 om underslæb, straffen fastsættes efter §§ 285–287. Om afgørelse uden dom se hvad foran er sagt om tyveri. Der kan også være tale om mandatsvig (B.S. § 280, evt. i forbindelse med § 154).

I praksis er i en lang række tilfælde værnepligtige, der har solgt udleverede munderingsgenstande, straffede for underslæb. Det under de vanskelige forsyningsforhold under krigen meget praktiske spørgsmål, om en værnepligtig, der til egen brug ved sin hjemsendelse beholdt det i marinen udleverede overtrækstøj, idet han opgav at have mistet det, og derefter erstattede det med tarifpris, der lå langt under det i lovlig handel uopdrivelige tøjs værdi, derved gjorde sig skyldig i underslæb, blev ved en byretsdom af 4/12 1942 besvaret bekræftende. Ved ØLD af 19. s. m. blev tiltalte imidlertid frikendt, idet landsretten ikke turde forkaste den tiltaltes mildest talt meget besynderlige forklaring om, at han ikke var klar over, at han ved at tilegne sig disse genstande, som han vidste, at han ikke kunne købe til tarifpris, tilføjede søværnet et formuetab. Denne dom stadfæstedes ved HRD af 7/5 1943, idet højesteret beklageligvis ikke mente at kunne ændre dommen uden en selvstændig bedømmelse af bevisspørgsmålet, hvorfra retten

[1]) Det er klart, at en sådan afgørelse ikke også har en betydning m.h.t. gentagelsesvirkning efter B.S. § 276 jfr. 285, stk. 1.

ved loven er afskåret. Ved fremtidige administrative afgørelser af lignende spørgsmål bør byretsdommens afgørelse følges, idet landsrettens afgørelses begrundelse ikke har almengyldighed.

Om efterlysning af manglende ting, A. Tj. 242, om erstatning sstds. pkt. 261.

Om erstatningspligt, K.S. B. 7/1939, 2 §§ 6-7 som ændret ved K.S. B. 7/1948, 3.

Med hensyn til praksis kan følgende domme anføres:

ØLD 22/5 1946 nr. 174/46: En mekaniker bl. a. straffet efter M.S. § 70 for at have opbevaret forskellige beklædningsgenstande i et uaflåset skab. Mekanikeren dømt til at erstatte de bortkomne uniformsgenstandes værdi.

VLD 11/12 1946 nr. 3540/46: En sergent bl. a. straffet for overtrædelse af M.S. § 70 for ved skødesløshed under sin tjeneste som våbenmester at have forårsaget, at en del militæreffekter bortkom. Sergenten dømt til at erstatte det ved hans skødesløshed forvoldte tab.

VLD 24/6 1947 nr. 1387/47: En hjemsendt menig anset efter M.S. §§ 63 og 70 med en bøde på 50 kr. subsidiært hæfte i 4 dage for som chauffeur at have kørt med en motorvogn uden at forvisse sig om, at motoren var tilstrækkelig forsynet med olie, hvilket bevirkede, at motoren beskadigedes. Den menige dømt til at erstatte skaden.

ØLD 3/11 1948 nr. 621/48: En felthåndværker bl. a. straffet efter M.S. § 70 for ved skødesløshed at have forkommet to lagner, der var udleveret til ham.

ØLD 10/3 1949 nr. 7/49: En math anset efter M.S. § 70 med kvarterarrest i 8 dage for at have efterladt et par overtræksbenklæder i sin uaflåsede skuffe, hvorved disse gik tabt. Udtalt, at det måtte være tiltaltes pligt, når han ikke kunne anbringe benklæderne under lås, at meddele dette til sine foresatte.

ØLD 4/4 1949 nr. 36/49: En hjemsendt sergent anset efter M.S. §§ 63 og 70 med en bøde på 300 kr. subsidiært hæfte i 14 dage for som fører af en kanontraktor at have overtrådt de for det pågældende køretøj gældende hastighedsgrænser og, skønt advaret mod den uforsvarlige kørsel, at have fortsat denne, hvorved kanonen væltede og beskadigedes. Sergenten endvidere tilpligtet at erstatte udgiften til reparation af kanonen.

ØLD 5/4 1949 nr. 61/49 og 131/49: En hjemsendt vpl., der var kasseret på grund af konstitutionel psykopati, straffet bl. a. efter M.S. § 70 for ved skødesløshed at have forkommet sin stortrøje.

VLD 1/6 1949 nr. 236/49: En vpl. bl. a. straffet efter M.S. § 70 for at have opbevaret forskellige beklædningsgenstande så skødesløst, at disse bortkom.

ØLD 19/1 1950 nr. 655/49: en tidligere oversergent straffet bl. a. efter M.S. § 70 for at have opbevaret et ham betroet pengebeløb på ca. 3000 kr. så skødesløst, at det bortkom.

VLD 10/1 1953 nr. 1932/52: En vpl. straffet bl. a. efter M.S. § 70 for at have henstillet en tjenestecykle, som han benyttede uberettiget, uden behørig aflåsning, hvorved den forsvandt, samt for ikke at have holdt sit skab aflåst, hvorved en del munderingsgenstande forsvandt. Den vpl. tilpligtet at erstatte det bortkomne.

VLD 21/5 1953 nr. 604/52: En hjemsendt konstabel straffet bl. a. efter M.S. § 70 for beskadigelse af en tjenestemotorcykle, som han benyttede uberettiget, samt tilpligtet at erstatte skaden.

ØLD 2/7 1954 nr. VIII 218/54: En løjtnant, der under en øvelse udlånte en kikkert uden at drage fornøden omsorg for, at denne blev tilbageleveret, hvorved den bortkom, anset efter M.S. §§ 63 og 70 med kvarterarrest i 3 dage samt tilpligtet at erstatte kikkertens værdi efter tarifpris med 350 kr. i henhold til love og bestemmelser for forsvaret 6. hæfte pkt. 6714.

Som forsvarer for tiltalte var beskikket en løjtnant, der tillagdes salær.

ØLD 14/2 1956 III nr. 486/55: En korporal anset efter B.S. § 293, stk. 1, pkt. 2, M.S. §§ 44, 66, stk. 2, og 70, samt færdselslovens § 69, jfr. §§ 16 og 18 med vagtarrest i 40 dage for i spirituspåvirket tilstand uberettiget og uden førerbevis at have sat sig i besiddelse af en tjenestemotorcykle, som han kørte med på militært område, indtil han stødte mod et træ, samt for at have været udeblevet fra sin militære afdeling. Kroporalen tillige tilpligtet at erstatte skaden med 484,50 kr. samt frakendt retten til at erhverve førerbevis i 2 år.

ØLD 12/2 1957 VII nr. 434/56: En menig anset bl. a. efter M.S. § 70 for under sin tjeneste i en kostforplejning forsætligt at have beskadiget servicet.

SLUTNINGSBESTEMMELSE

§ 71.

Denne lov træder i kraft den 1. juli 1937.

Samtidig ophæves straffelov for krigsmagten nr. 68 af 7. maj 1881.

§ 3 i lov nr. 199 af 11. juni 1954 er sålydende:

Denne lov træder i kraft 3 måneder efter dens stadfæstelse.

MILITÆR RETSPLEJELOV

TERMINOLOGI

„Påtale" (lig forfølgning) defineres af professor Hurwitz som „den virksomhed, der går ud på gennem retsforfølgning i anledning af en formodet forbrydelse at få gerningsmanden til denne pålagt straf eller andre sanktioner". Påtalen omfatter alle straffesagens stadier i modsætning til det snævrere begreb „tiltale", hvorved forstås anklagemyndighedens som regel i et anklageskrift indeholdte tilkendegivelse af, at anklage rejses for den dømmende ret for et nærmere angivet forhold.

„Opgivelse af forfølgning" eller påtale tales der om, når påtalen anses som uigennemførlig. „Påtalefrafald" kaldes det, når påtalen af andre grunde ikke gennemføres.

I citaterne af borgerlig retsplejelov er stedvis indsat indskud – kursiveret – fra militær retsplejelov.

MILITÆR RETSPLEJELOV

Lovbekendtgørelse nr. 261 af 21. juli 1954,

af

lov nr. 542 om retsplejen ved hæren og søværnet af 4. oktober 1919, jfr. lovbekendtgørelse nr. 214 af 12. maj 1937 med de ændringer og tilføjelser, som er en følge af lov nr. 88 af 15. marts 1939, lov nr. 420 af 6. november 1941, lov nr. 240 af 4. juni 1947 samt lov nr. 198 af 11. juni 1954, (Kundgørelse for forsvaret B 17/1954), som den er ændret ved l. nr. 123 af 12/4 1957. (Kundgørelse for forsvaret B. 11/1957, pkt. 3).

1. kapitel.

STRAFFESAGERS AFGØRELSE VED DOM

§ 1.

De militære retter bortfalder.

Ved den militære retsplejelov af 1919 afskaffedes den særlige militære jurisdiktion (krigsmagtens ret til ved egne embedsmænd og egne domstole (krigsretter) at behandle og påkende retssager mod militærpersoner). Oprindelsen til denne retlige særstilling går meget langt tilbage i tiden (hirdret/gårdret), men hvilede i sin sidste skikkelse på den med lejehærene fulgte, i virkeligheden internationale retsordning. Den udformedes herhjemme i krigsretsinstruktionen for hæren af 9/3 1683 med forklaring af 19/6 1703, og for søværnets vedkommende i søkrigsartikelbrevet af 8/1 1752 og krigsartikelbrevet for landtjenesten ved søetaten af 29/7 1756.

Da almindelig dansk retspleje var gennemgribende ændret ved retsreformen af 1916, ikrafttrådt 1/10 1919, toges også den militære retspleje op til revision. En kommission nedsattes den 27/2 1918, og loven om retsplejen ved hæren og søværnet stadfæstedes 4/10 1919. Den trådte i kraft den 9/1 1920. Siden da har påkendelsen af militære straffesager henhørt under landets ordinære domstole, dog med enkelte undtagelser, nemlig den i praksis meget sjældent brugte adgang til i medfør af M.R. § 43 at nedsætte domsretter på et krigsskib på togt uden for danske farvande, og den tilsvarende regel for danske styrker i udlandet og i Grønland i M.R. § 43 a.

Da straffelov for krigsmagten, nr. 68 af 7/5 1881, i 1937 skulle revideres foretoges samtidig en gennemgående revision af den militære retsplejelov. Den er senere à jourført i 1941, 1947, 1954 og 1957 med mindre ændringer.

§ 2.

De ved militær ret hidtil behandlede sager, som ikke ifølge § 3 er militære straffesager, behandles og pådømmes ved de borgerlige retter efter de i lovgivningen om rettens pleje indeholdte regler. Dog finder bestemmelserne i nærværende lovs § 43 om nedsættelse af forhørs- og domsretter i visse tilfælde, i § 16 om forkyndelser, i § 19 om værneting og i §§ 24–25 og § 32, 2. stykke, om de militære myndigheders medvirken ved fremskaffelse af oplysningsmidler m. m. også anvendelse i disse sager, for sidstnævnte paragrafs vedkommende dog kun, for så vidt angår sådanne skridt, der ikke uden skade for sagens oplysning kan opsættes.

Den førnævnte særlige jurisdiktion omfattede oprindelig sager af enhver art, blot de rejstes mod militærpersoner; den havde sin oprindelse i enevoldsherskernes herredømme over de soldater, der lod sig hverve, hvilken ret af herskerne delegeredes til regimentscheferne. Den blev ved lov nr. 135 af 8/5 1908 stærkt begrænset ved § 1, der er sålydende: „I alle sager, som hverken angår militære tjenesteforhold eller ere straffesager, skulle de personer, der efter de gældende bestemmelser ere underlagte militær jurisdiktion, høre under de borgerlige domstole. Opholder et krigsskib eller en anden afdeling af krigsmagten sig i udlandet, kunne dog alle dertil hørende personer tillige søges ved krigsret i alle borgerlige sager, når disse ere foranledigede af dette den pågældendes ophold i udlandet."

Grovt sagt kan man altså sige, at alle straffesager mod militære og alle mod militære rettede borgerlige sager, der angik tjenesten, behandledes ved krigsret indtil 1920. Reglen i stykke 2 betyder da, at i alle disse sager skal forkyndelser og tilsigelser ske gennem afdelingen, M.R. § 16. De kan behandles der, hvor den tiltaltes eller sagsøgtes afdeling har garnison eller opholder sig, M.R. § 19. Den udvidede beføjelse til ransagning og beslaglæggelse er hjemlet ikke blot i militære straffesager, men også i andre mod militære rettede straffesager, M.R. §§ 24–25. Det påhviler de militære myndigheder, der bliver bekendt med, at en under deres kommandoområde hørende militærperson har begået en under den borgerlige anklagemyndighed hørende forseelse, at foretage de retsskridt, der ikke uden skade for sagens oplysning kan udsættes, M.R. § 32. Endelig kan overensstemmende med reglerne i § 43 i visse tilfælde en militær forhørs- og domsret nedsættes til behandling også af denne gruppe sager.

Da der i 1947 skulle udsendes danske tropper for at deltage i besættelsen af tyskland blev retsplejen ved disse styrker ordnet ved midlertidig lov nr. 242 af 4/6 1947 jfr. lov nr. 174 af 12/4 1949.

§ 3.

Som *militære straffesager* anses:

1. Sager om overtrædelse af militær straffelov mod personer, der efter lovens §§ 5 og 6 omfattes af denne.
2. Sager mod de til krigsmagten hørende personer, hvad enten de er fast ansatte eller midlertidig tjenstgørende, om strafbare handlinger, der vedrører tjenesten eller er begået i eller i anledning af tjenesten eller på militært område eller i anvist kvarter, og om forbrydelser mod person eller ære, begået mod en ved krigsmagten tjenstgørende eller en krigsfange.
3. Sager af den under nr. 2 omhandlede art mod krigsfanger eller mod her i landet under en krig mellem fremmede magter internerede militærpersoner.

Paragraffen sondrer mellem overtrædelser af militær straffelov, der omhandles i punkt 1, og overtrædelser af andre love, der omhandles i punkt 2, for så vidt de begås af personer hørende til den danske krigsmagt, og i punkt 3, for så vidt de begås af personer, der hører til fremmed krigsmagt (krigsfanger, internerede).

Efter punkt 1 skal praktisk taget enhver overtrædelse af M.S. behandles som militær straffesag, undtaget er alene de sager, der i praksis sikkert vil blive meget sjældne, hvor en civil i medfør M.S. § 7 kan tiltales for medvirken til en overtrædelse af M.S. (begrænset til ret grove forbrydelser). Disse sager er det fundet principielt rigtigt at behandle som almindelige straffesager, dog med en af praktiske grunde opstillet undtagelse (se § 5, 2. stk.).

Paragraffens punkt 2 bevarer den hidtil gældende ordning, hvorefter en række lovovertrædelser begåede af personer, der hører til krigsmagten, behandles som militære straffesager, fordi de på en eller anden måde rummer et tjenstligt moment, og det derfor er fundet naturligt at lade den militære anklagemyndighed have afgørelsen med hensyn til påtale. Man har dog begrænset de sager, der medtages, fordi forseelsen er rettet mod en person, der hører til krigsmagten, til kun at omfatte sager om forbrydelser mod person eller ære rettet mod tjenstgørende, idet der ikke ses nogen grund til, at f. eks. et tyveri, der tilfældig er begået mod en hjemsendt befalingsmand af reserven, skulle være militær påtale undergivet.

Krigsfanger er i medfør af M.S. § 6 b. undergivet M.S.s bestemmelser. For så vidt angår de internerede fremmede militærpersoner, så er disse, nu i medfør af M.S. § 5 ligeledes undergivet denne lov. De er som følge heraf undergivet også militær retsplejelovs bestemmelser om straf uden dom jfr. herved an 55 21/2 1940 hvoraf særlig bemærkes § 3, hvorefter betinget straf ikke kan anvendes.

M. h. t. sager mod hjemsendte for lovovertrædelser begåede under tjenesten gælder, at det er tilhørsforholdet til krigsmagten i gerningsøjeblikket, på hvilket det kommer an. (Jfr. HRD 6/9 1920 i U.f.R. 903/1920. D. 6. august 1934 i U.f.R. 1108/34). Sager mod hjemsendte for overtrædelse af de dem under hjemsendelsen påhvilende militære pligter, er ligeledes militære straffesager. Dette gælder således m. h. t. en hjemsendts udeblivelse efter indkaldelse til fortsat øvelse, og har han tillige gjort sig skyldig i overtrædelse af værnepligtslovgivningen, er i kraft af M.R. § 5, stk. 1, hele sagen en militær straffesag. En ren værnepligtssag mod en hjemsendt er derimod en borgerlig straffesag. De sager mod hjemsendte, der er militære straffesager, mister ikke denne karakter, fordi den hjemsendtes værnepligtsforhold er ophørt, f. eks. fordi han er kasseret eller fordi han har erhvervet fremmed statsborgerret. Jfr. VLD 25/6 1941 nr. 705/40. (En menig straffet under en militær straffesag for at have båret uniform efter sin hjemsendelse).

Angående forståelsen af ordene: „til krigsmagten hørende", henvises til de derom ved M.S. § 5 gjorte bemærkninger. „Militært område" omfatter naturligvis alle militære bygninger, derunder i første række kaserner o. l. med dertil hørende administrationsbygninger, krigsskibe, transportskibe, sygehuse, militærlejre og efter omstændighederne også et kantonnementsområde, der er begrænset af militære vagter, eller på anden måde klart afgrænset. Sager om forbrydelser mod person er i første række sager om legemsangreb, altså volds- og drabssager, men herunder kan også falde visse personlige friheds- og fredskrænkelser, B.S. kapitel 26. En overtrædelse af B.S. kapitel 24, forbrydelser mod kønssædeligheden, er måske ikke helt udelukket. Ved angreb på ære er tænkt på B.S. §§ 267–273.

§ 4.

Militære straffesager bliver at behandle og pådømme ved de borgerlige retter efter de i lovgivningen om rettens pleje indeholdte regler om strafferetsplejen, for så vidt ikke de i de følgende paragraffer givne bestemmelser medfører afvigelser.

Denne lovs anvendelse på krigsfanger sker i sin helhed under hensyn til de om disses behandling gældende mellemfolkelige overenskomster.

Med krigsfanger må ligestilles internerede militærpersoner af fremmed nation.

Domstolenes forhold er tilrettelagt i rpl. § 1 hvorefter de almindelige domstole er højesteret, landsretterne og underretterne samt sø- og handelsretten i København.

Derimod omfattes de særlige domstole såsom rigsretten, sessionerne og de gejstlige retter ikke af rpl., der ejheller omfatter akkordretten, konsularretterne, husdyrvoldgiftsretterne eller andre voldgiftsretter, herunder den faste voldgiftsret eller den stående voldgiftsdomstol.

Højesteret er øverste domstol for hele riget. Den består af præsidenten og 14 andre dommere. Sideordnet er rigsretten, bestående af højesteretsdommerne og lige så mange af folketinget udpegede medlemmer. Den behandler kun sager om politisk ansvar.

Vestre landsret har sæde i Viborg, den består af præsident og 19 andre dommere. Den behandler sagerne fra de jyske amter. Østre landsret har sæde i København, den består af præsident og 29 andre dommere og behandler alle andre landsretssager. I hver sags behandling deltager 3 dommere, i domsmandssager suppleret med 3 domsmænd, i nævningesager med 12 nævninge. Underretterne beklædes af een dommer, i domsmandssager suppleret med to domsmænd. Nævninge og domsmænd udtages årligt blandt folketingsvælgerne i retskredsen. Tjenstgørende militærpersoner kan begære sig fritaget for hvervet.

Ifølge Rpl. § 687 skal nævninger medvirke i følgende sager, der behandles og påkendes af landsretterne i første instans:

a) Sager, som angår en forbrydelse, for hvilken loven hjemler livsstraf eller, uden at sådant er betinget af erhvervs- eller vanemæssig udøvelse af forbrydelsen eller af gentagelse, fængsel i 8 år eller derover. Dog undtages sager om overtrædelse af straffelovens § 286, stykke 2. (*Grove berigelsesforbrydelser*).
b) Sager om overtrædelse af straffelovens § 238. („*Barnemord*").
c) Sager, der rejser sig af politiske lovovertrædelser.
d) Sager angående anvendelse af straffelovens § 75 („*Undsigelsessager*").

Landsretsbehandling af de under litra a) og b) nævnte sager bortfalder dog når betingelserne for sagens behandling efter § 925 (*tilståelsessager*) foreligger.

Ifølge Rpl. § 688 skal domsmænd medvirke i alle andre statsadvokatsager, undtagen de sager, der behandles af sø- og handelsretten og de sager, der behandles efter reglerne i Rpl. § 925, d. v. s. sager, hvorunder sigtede i retten afgiver en fuldstændig tilståelse, der er bestyrket ved de iøvrigt foreliggende oplysninger. Sådanne sager kan, såfremt sigtede, efter at have forhandlet med en eventuel forsvarer, ønsker det, og det tiltrædes af dommer og anklager, fremmes til dom uden udfærdigelse af egentligt anklageskrift og uden medvirken af domsmænd eller nævninger.

Sø- og handelsretten, der har sit sæde i København, og som behandler sø- og handelssager i København, består af en præsident og en vicepræsident, der begge er jurister, samt et antal søkyndige og et antal handelskyndige medlemmer.

Udenfor København bistås underretsdommeren i søsager af to søkyndige mænd, hvorhos der er mulighed for også i handelssager at lade handelskyndige medlemmer tiltræde retten.

Endelig findes den særlige klageret, der behandler spørgsmål om genoptagelse af en straffesag og sager om disciplinær forfølgning mod en dommer. Klageretten består af 3 ordinære medlemmer, nemlig en højesteretsdommer, en landsdommer og en underretsdommer. I genoptagelsessager tiltrædes retten af en sagfører og af en universitetslærer i retsvidenskab.

De væsentligste punkter, hvor militær retspleje skiller sig fra den almindelige borgerlige strafferetspleje, er følgende:

1. Udvidet adgang til at lukke dørene. § 8.
2. Særlig militær påtalemyndighed, der udøves af de militære rettergangschefer. §§ 9 og 10, jfr. § 20.
3. Særlige militære anklagere: Auditørerne ved underret og landsret, generalauditøren ved højesteret. §§ 12–15 og 22.
4. Forkyndelse sker gennem den militære afdeling. § 16.
5. Særregler m. h. t. hvilke sager, der er domsmandssager. § 18.
6. Afvigelser fra værnetingsreglerne. § 19.
7. Reglerne om politisager finder ikke anvendelse. § 21.
8. Militærpersoner kan optræde som forsvarer. § 23.
9. Militære foresatte træder ved undersøgelsen mod militærpersoner i politiets sted. § 24, jfr. §§ 32 og 33.
10. Udvidet adgang til ransagning og beslaglæggelse overfor militære. § 25.
11. Udvidet adgang for militære foresatte til at anholde undergivne § 26.
12. 24 timers fristen i Rpl. §§ 746, 758 jfr. 773 og 774 kan om fornødent overfor tjenstgørende militære udstrækkes til 3×24 timer. § 28.
13. Udvidet adgang til fængsling. § 29 stk. 1.
14. Den fuldbyrdende myndighed er rettergangschefen. § 39.
15. Militære domsretter kan nedsættes på krigsskibe udenfor danske farvande og militære forhørsretter til foretagelse af enkeltstående retshandlinger på krigsskibe, der er fjernet fra deres station. § 43, og ved danske styrker udenfor Danmark eller i Grønland, jfr. § 43 a.
16. Straf kan uden dom pålægges af militære foresatte. § 49.

Krigsfanger er i medfør af M.S. § 6 b. undergivet M.S.s bestemmelser. For så vidt angår de internerede fremmede militærpersoner, så er disse nu i medfør af M.S. § 5 ligeledes undergivet denne lov. De er som følge heraf undergivet også militær retsplejelovs bestemmelser om straf uden dom, jfr. herved an. 55 21/2 1940.

Om krigsfangers behandling gælder nu landkrigsreglement bekg. 37 20/1 1910 og Genévekonventionen (krigsfangekonventionen) bekg. 26 26/7 1951.

§ 5.

Skal forfølgning samtidig finde sted mod en person for flere forhold, der ikke alle hører under militær påtalemyndighed, sker dette under en militær straffesag. Dog kan sagen behandles som en borgerlig straffesag, når den militære og den borgerlige påtalemyndighed er enige derom.

Skal forfølgning samtidig finde sted mod flere personer for et forhold, der ikke for alles vedkommende hører under militær påtalemyndighed, kan sagen, når den militære og den borgerlige påtalemyndighed er enige derom, i sin helhed behandles enten som militær eller som borgerlig straffesag.

Paragraffen giver en smidig regel, der gør det muligt at samle en sags forfølgning under den påtalemyndighed, hvor den mest hensigtsmæssigt kan behandles. Det væsentligste, der sker, er en overgang fra den ene påtalemyndighed til den anden, idet en række af de for den militære tiltalte gældende særregler efter sagens natur må vedblive at gælde, selv om sagen behandles af den borgerlige påtalemyndighed, og de vigtigste af særreglerne på den anden side er uanvendelige på den borgerlige tiltalte, selv om sagen behandles af den militære påtalemyndighed, dette gælder f. eks. de i M.R. §§ 25, 26 og 28 indeholdte særregler. Sammenlign hermed bestemmelsen i M.R. § 2, 2. punktum.

Efter sædvanlig praksis må det antages, at M.R. § 5, stk. 1, må forstås således, at den militære anklagemyndighed ikke kan tage stilling til spørgsmålet om, hvorvidt tiltale for det borgerlige forhold overhovedet skal rejses, idet spørgsmålet herom må henhøre under den borgerlige anklagemyndigheds afgørelse, jfr. udtrykket „skal forfølgning samtidig finde sted".

I praksis vil dog en oversendelse fra en politimester efter omstændighederne kunne være tilstrækkelig til at gøre de militære myndigheder kompetente til også at tage stilling til borgerlige forhold, der ellers henhører under statsadvokatens påtalemyndighed, herunder f. eks. oversendelse af efterforskningsrapporter fra politiet i tyverisager.

Med hensyn til praksis kan anføres:

ØLD 24/3 1949 nr. 85/48, hvorunder to sager mod en hjemsendt oversergent, der ved den militære anklagemyndigheds foranstaltning var idømt 15 dages fængsel for overtrædelse af M.S. § 48, og som derefter ved den borgerlige anklagemyndigheds foranstaltning var blevet idømt en tillægsstraf på 3 måneders fængsel for tyveri, hvilke to sager begge var påankede af domfældte, efter landsrettens beslutning ville være at behandle under eet, hvorefter den militære anklagemyndighed i medfør af M.R. § 5 overtog den samlede sags behandling, og ØLD i U.f.R. 856/1924: Hjemsendt menig under militær straffesag straffet for tyverier begået før og efter hjemsendelsen.

ØLD 26/8 1958 III nr. 254/58: Under en militær straffesag mod en menig, der havde gjort sig skyldig i overtrædelse af M.S. og i et mindre tyveri, genoptoges med vedkommende statsadvokats samtykke to tidligere sager, hvorunder den menige inden sin indkaldelse havde tilstået sig skyldig i en lang række tyverier m. v., hvilke sager var sluttede betingelsesvis med tiltalefrafald mod straffri vandel i en endnu ikke udløben prøvetid.

Et ikke helt ubetydeligt antal sager afgives hvert år fra den militære anklagemyndighed til den borgerlige, navnlig hvor det drejer sig om sager, hvorunder der skal rejses tiltale såvel mod civile som mod militære, men det modsatte er ikke udelukket, således er i 1942 en automobilsag i Odense behandlet som militær straffesag med tiltale såvel mod en civil som en militær motorvognsfører, jfr. Kbhvn.s byrets 7. afdelings dom af 8/11 1951 hvorunder en civilperson, der havde forskaffet sig adgang til et militært område ved at betale de vagthavende soldater mindre beløb for at assistere ham, medens han tilegnede sig betydelige mængder metal, blev tiltalt sammen med soldaterne ved den militære anklagemyndigheds foranstaltning.

Det må dog stedse erindres, at forudsætningen for at en sag kan afgives, er, at der skal rejses tiltale mod såvel en civilperson som mod en militærperson. Frafaldes tiltalen mod den ene af parterne under sagen, er det nødvendigt, at sagen videreføres af den anklagemyndighed, der er kompetent for den tilbageblevne part.

§ 6.

Straffesager, hvori fagkundskab til søforhold skønnes at være af betydning, kan af forsvarsministeren, eventuelt efter påtalemyndighedens indstilling, henvises til behandling ved sø- og handelsretten i København.

I straffesager, hvori teknisk eller anden sådan særlig fagkundskab skønnes at være af betydning, kan der af vedkommende ret tilkaldes 2 fagkyndige meddommere. De nærmere regler herom fastsættes ved kongelig anordning.

Jfr. kgl. an. nr. 51/1920 af 23. december 1919.

Dom i U.f.R. 582/1929, hvor sagkyndige var tilkaldt ved underret, men ikke ved østre landsret. Sagen angik en ved reparation af et krigsskib af en tilsynsførende maskinmester begået fejl.

Paragraffen kan ikke bruges til at tilføre retten militær sagkundskab i al almindelighed, heller ikke særlig kavalleristisk sagkundskab, men kun teknisk eller anden særlig fagkundskab, se:

VLD i U.f.R. 781/1929 ved hvilken afsloges fordring om at tilkalde to fagkyndige. Ved ØL kendelse af 2/10 1942 afsloges begæring om tilkaldelse af to særlig kavalleristisk sagkyndige militære: „Selv om det måtte kunne antages, at § 6 kunne bringes til anvendelse under påanke af en sag, hvor i første instans domsmænd og ikke fagkyndige meddommere har medvirket, finder retten dog i det foreliggende tilfælde ikke anledning til at gøre brug af bestemmelsen i § 6."

§ 7.

Når der i henhold til § 21 i lov om rettens pleje anordnes ekstraordinære retter til undersøgelse af militære straffesager, kan der, hvor kendskab til søforhold eller anden særlig fagkundskab skønnes at være af betydning, tilforordnes retten fagkyndige medlemmer.

Jfr. den under 30/11 1951 af forsvarsministeren nedsatte kommissionsdomstol til undersøgelse af „holmen katastrofen" den 23/11 1951. Denne kommissionsdomstol havde ikke tilforordnet fagkyndige medlemmer, selv om den skulle beskæftige sig med sprængstoftekniske spørgsmål, men justitsministeriets sprængstofsagkyndige blev af kommissionsdommeren tilkaldt for at overvære de retsmøder, der særlig beskæftigede sig med de sprængstoftekniske spørgsmål, ligesom de brandtekniske spørgsmål blev behandlet af en særlig sagkyndig, hvorefter begge afgav en sagkyndig erklæring til kommissionsdommeren.

§ 8.

Foruden i de i § 29 i lov om rettens pleje nævnte tilfælde kan retten beslutte, at forhandlingen skal foregå for lukkede døre, når hensynet til krigsforetagenders eller afdelingers sikkerhed eller militære foranstaltningers hemmeligholdelse kræver det.

Når der skal træffes afgørelse af, om dørene skal lukkes under den forhandling, som går forud for afsigelse af kendelse med hensyn til spørgsmålet, om forhandlingen skal foregå for lukkede døre, jfr. § 30, 1. stykke, i lov om rettens pleje, skal rettens formand tillige have opmærksomheden henvendt på det i nærværende paragrafs 1. stykke nævnte hensyn.

Det i § 31, 2. stykke, i lov om rettens pleje indeholdte forbud mod meddelelse om og offentlig gengivelse af forhandlingerne samt den for overtrædelse deraf fastsatte straf gælder også for de i nærværende paragrafs 1. og 2. stykke nævnte tilfælde.

Principielt er retsmøderne ifølge Rpl. § 29 offentlige, men dørene kan lukkes hvis hensyn til sædeligheden, ro og orden i retslokalet, statens forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse kræver dette. Endvidere kan dørene lukkes, når offentlig forhandling må antages at medføre en ufornøden lidelse for den ved forbrydelsen forurettede eller et vidne, eller hvis det ville medføre en uforholdsmæssig stor lidelse for tiltalte. Domstolene er med rette særdeles tilbageholdne med anvendelse af sidste del af bestemmelsen, og den omstændighed, at det bliver kendt, at tiltalte har gjort sig skyldig i en strafbar handling, kan ikke i sig selv begrunde lukning af dørene. Ejheller den omstændighed, at tiltalte har et særpræget navn eller beklæder en særlig stilling vil normalt kunne tages i betragtning.

Endvidere kan dørene lukkes, når det må antages, at retsmødets offentlighed på afgørende måde vil være til hinder for sagens oplysning. Denne bestemmelse benyttes navnlig i de tilfælde, hvor det må antages, at der er medskyldige på fri fod, og navnlig under sagens undersøgelse, medens lukning af dørene under domsforhandlingen af dette hensyn kun sker rent undtagelsesvis.

Ifølge Rpl. § 30 træffes beslutningen om dørenes lukning ved kendelse, der kan afsiges såvel ved sagens begyndelse som under forhandlingerne, således at man kan indskrænke lukningen af dørene til det strengt nødvendige.

Ifølge Rpl. § 31 stk. 2 er offentlig gengivelse af, hvad der forhandles i retsmøder, der holdes for lukkede døre, forbudt, ligesom det er forbudt personer, der har fået særlig tilladelse til at overvære retsmødet, at give meddelelse om det herunder passerede til nogen, der ikke har været tilstede. Dette gælder dog ikke, hvis dørene alene er lukkede af hensyn til ro og orden i retslokalet.

§ 9.

De i lov om rettens pleje omhandlede offentlige anklagere medvirker ikke i militære straffesager.

Påtalemyndigheden i disse sager udøves af militære rettergangschefer under tilsyn af forsvarsministeren.

I spidsen for den borgerlige anklagemyndighed, hvis øverste tilsynsmyndighed er justitsministeren, står rigsadvokaten, der virker ved højesteret og klageretten og iøvrigt fører tilsyn med de øvrige anklagere. Derefter følger statsadvokaterne, f. t. 7, der, hver indenfor sit distrikt, virker ved landsretten, sø- og handelsretten og i visse underretssager. Endelig politimestrene, der har påtaleret m. h. t. de såkaldte politisager, sager angående overtrædelser af vedtægter og „politilove", f. eks. færdselslov, helligdagslov o. s. v.

Politimestrene (i København politiadvokaterne) møder ved underretten for statsadvokaterne, personlig eller ved fuldmægtig.

Disse embedsmænd virker ikke i de militære straffesager, og virkningen, af at urette anklagemyndighed rejser tiltale i en sag er, frifindelse, jfr. således:

U.f.R. 338/1924, ØLD 24/2 1924 nr. 69/24. En menig, der af den borgerlige anklagemyndighed var tiltalt for udeblivelse efter indkaldelse, frifundet, da sagen var en militær straffesag.

VLD 12/6 1943 nr. 400/43. En menig, der af politimesteren var tiltalt for overtrædelse af motorlovens §§ 27 og 29, blev frifundet ved underrettens dom, men domt til at betale erstatning. Sagen blev anket af den militære anklagemyndighed med påstand om frifindelse under henvisning til M.R. § 3, nr. 2, jfr. Rpl. § 963 stk. 1, jfr. § 943. Denne påstand toges til følge, da kørselen var foregået i tjenesten, hvorfor politimesteren ikke var påtaleberettiget.

VLD 18/3 1947 nr. 2372/46. En forundersøgelse og en underretsdom ophævet, idet forholdet (tyveri), der var begået af en menig under tjenesten, fejlagtig var påtalt af den borgerlige anklagemyndighed, jfr. Rpl. § 963 stk. 1, jfr. § 943 og M.R. § 3 nr. 2. Sagen var påanket af den militære anklagemyndighed med påstand om frifindelse.

Det er således næppe ganske korrekt, når Københavns byret ved kendelse af 10/1 1943 (utrykt) afviste en som militær straffesag anlagt sag mod en civil besætning for tjenesteforsømmelse på en kutter, der var lejet til observationstjeneste.

§ 10.

Det fastsættes ved kgl. anordning, hvilke befalingsmænd der skal have myndighed som rettergangschef. Hvor ikke særlige forhold gør sig gældende, bør sådan myndighed ikke tillægges befalingsmænd, hvis kommandoområde er væsentlig mindre omfattende end en regimentschefs, garnisonskommandants eller skibschefs.

Se kgl. an. 217 23/6 1937 om rettergangsmyndighed ved hæren (tillægget s. 306), kgl. an. 388/47 12/9 1945 om myndighed som rettergangschef ved søværnet (tillægget s. 311), kgl. an. 18/4 1951 om rettergangsmyndighed for forsvarschefen (tillægget s. 305) og kgl. an. 26 9/2 1955 om rettergangsmyndighed ved flyvevåbnet (tillægget s. 310), Om myndighed som rettergangschef ved de danske militære styrker til rådighed for de forenede nationer i Suez-området, se kgl. an. nr. 287 af 8/11 1956 (tillægget s. 315). Om myndighed som rettergangschef ved hjemmeværnet se kgl. an. nr. 226 af 21/6 1961 (tillægget s. 315).

§ 11.

Opstår der i enkelte tilfælde tvivl om, hvilken rettergangschef der har påtalemyndigheden, afgøres spørgsmålet af forsvarsministeren.

Skal retsforfølgning under eet rejses mod flere personer, der står under forskellige rettergangschefer, udøves påtalemyndigheden af den i tjenesterang ældste rettergangschef, men den kan dog udøves af en anden af dem, når de er enige om, at dette er hensigtsmæssigt, eller det bestemmes af forsvarsministeren.

Foreligger samtidig en række ensartede eller i samme anledning opståede forhold til behandling hos flere rettergangschefer, kan, såfremt det er inden for samme værn, vedkommende værns chef og ellers forsvarschefen overtage påtalemyndigheden i disse sager, når dette findes hensigtsmæssigt for at sikre sagernes fremme efter ensartede retningslinier. Forsvarsministeren kan bestemme, at dette skal finde sted.

I praksis antages det, at bestemmelsen i stk. 2 finder tilsvarende anvendelse i de navnlig ved søværnet hyppigt forekommende tilfælde, hvor en person begår flere forseelser, der på grund af sigtedes forflyttelse henhører under forskellige rettergangschefer.

Indføjelse af 3. stykke skyldes ifølge motiverne ønsket om at undgå forskellig afgørelse af tiltalespørgsmålet i samtidigt hos forskellige rettergangschefer foreliggende, ensartede eller i samme anledning opståede sager. Anledningen til bestemmelsens indsættelse var de i sommeren 1956 forskellige steder i landet forefaldne grove mytteriaffærer, hvis dybeste årsager var at søge i politiske dispositioner. Bestemmelsen er en – principielt meget betænkelig – afsvækkelse af den stærke uafhængige stilling, som i § 20, i klar forståelse af rettergangsmyndighedens afgørende betydning for disciplinen, sikrede rettergangscheferne. Reglen vil i praksis kunne volde betydelige fortolkningsvanskeligheder, navnlig når en rettergangschef har truffet en – positiv – afgørelse inden f. eks. værnschefen bestemmer, at sagen – i forening med andre – skal inddrages under hans afgørelse.

§ 12.

Ved udøvelsen af deres påtalemyndighed bistås rettergangscheferne af auditører.

Rettergangschefen skal ikke alene forhandle med auditøren i sådanne tilfælde, hvor dette er særligt foreskrevet i denne lov, men tillige i andre tilfælde, hvor sådan forhandling må anses for at være af betydning.

Opstår der i en sag meningsforskel mellem rettergangschefen og auditøren, gør denne uden ophold indberetning herom til general-

auditøren. Tiltræder denne ikke straks rettergangschefens standpunkt, skal der – såfremt generalauditøren inden fire dage fremsætter begæring om forhandling med rettergangschefen – snarest finde sådan forhandling sted, forinden rettergangschefen træffer afgørelsen, jfr. endvidere § 20 i slutningen."

Til forståelse af kompetencefordelingen mellem rettergangschef og auditør vil det formentlig være rigtigt at citere de bemærkninger, hvormed den militære retsplejekommission af 1918 i sin betænkning motiverede oprettelsen af en dualistisk militær anklagemyndighed:

„Idet således påtalemyndigheden udøves af folk uden juridisk uddannelse, er det givet, at den må underkastes korrektiver, hvortil intet kendes ved den anlmindelige anklagemagts udøvelse af denne virksomhed. Påtalen i videre forstand omfatter beslutning om at sætte en undersøgelse i gang, virksomheden ved selve denne undersøgelse, rejsning af tiltale for den dømmende ret og selve udførelsen af tiltalen. Af disse 4 elementer i påtalen er det formentlig kun beslutningerne om, hvorvidt undersøgelse skal indledes og tiltale rejses samt de rent indledende skridt ved efterforskningen, der bør lægges i hænderne på kommandomyndighederne, medens den nærmere udførelse af undersøgelsen og udførelsen i sin helhed af tiltalen må overlades til juridisk skolede embedsmænd, der i denne deres virksomhed på deres side må stilles selvstændigt og handle på eget ansvar. Hertil benytter forslaget auditørkorpset, således som det allerede findes organiseret, og på den måde, at efterforskningen og endvidere tiltalen for underret og landsret udføres af auditørerne under tilsyn af generalauditøren, der står umiddelbart under vedkommende militære minister, hvis rådgiver han i det hele er i sager den militære retspleje vedrørende. Udførelsen af tiltalen for højesteret påhviler ham. Auditørkorpsets selvstændige stilling med hensyn til dets virksomhed er yderligere markeret ved, at det, iøvrigt i overensstemmelse med, hvad der i tidligere tid har været tilfældet, er stillet uden for den militære rækkefølge."

Ved revisionen af militær retsplejelov i 1957 er paragraffens andet stykke indsat. Det indeholder en programudtalelse vedrørende auditørens medvirken i almindelighed. Bestemmelsen tilsigter at sikre en juridisk sagkyndig bistand for rettergangscheferne ved behandlingen af militære straffesager i alle tilfælde, hvor der på grund af sagernes art måtte være behov herfor.

Den nye regel om indberetning til generalauditøren er ikke begrænset til at vedrøre meningsforskel angående spørgsmålet om tiltalerejsning, men omfatter enhver sag, som gøres til genstand for forhandling mellem rettergangschef og auditør. Der er i bestemmelsen indsat en særlig suspensionsregel, som tjener til at afskære den hidtil bestående tvivl vedrørende virkningen af, at auditøren foretager indberetning til generalauditøren. Henvisningen til § 20 in fine i stykkets slutning er ikke udtryk for nogen ændring af den hidtidige retstil-

stand, men er blot foretaget for i den omhandlede forbindelse at henlede opmærksomheden på den for ministeren bestående adgang til at beordre tiltale.

Da M.R. § 20 imidlertid stadig – uændret – foreskriver, at rettergangschefen udøver sin beslutning om undersøgelse eller påtale ganske uafhængig og selvstændig, er det fortsat rettergangschefen, der skønner om, hvorvidt han anser det for påkrævet at forhandle med auditøren, ligesom det er rettergangschefen, der efter eventuel forhandling med generalauditøren, selvstændig og på eget ansvar „træffer afgørelsen".

§ 13.

Auditørerne leder undersøgelsen i straffesager og virker som anklagere ved underretterne og landsretterne. De er selvstændige embedsmænd, der ikke er indordnet i den militære rækkefølge.

Om auditørernes udnævnelse gælder de hidtidige regler. De har lige med de i lov om rettens pleje §§ 43, 3. stykke og 121 nævnte personer adgang til at opnå beskikkelse som henholdsvis landsdommere og landsretssagførere.

Auditørerne bistås ved efterforskningen i straffesager af auditørassistenter, jfr. lov nr. 277 af 18. juni 1951 § 34.

Ifølge l. nr. 174 af 16/5 1962 (K.F. B. 21/62) § 2, jfr. § 5, hører auditørkorpsets personel til det uden for den militære rækkefølge stående militære personel.

Ved kgl. an. nr. 176 af 16/5 1962 (K.F. B. 22/62) om udnævnelse, forfremmelse og afskedigelse af det under forsvaret (undtagen ved hjemmeværnet) ansatte militære personel fastsættes følgende om udnævnelse af auditørpersonel:

„Til auditørassistenter kan udnævnes kriminalpolitifunktionærer (ifølge hidtidig praksis kriminalassistenter eller kriminaloverbetjente).

Til auditører og generalauditør kan udnævnes juridiske kandidater, der har bestået juridisk embedseksamen med første karakter, og som opfylder de i retsplejelovens § 104, stk. 1 og stk. 2 foreskrevne betingelser. (D. v. s. at de pågældende skal opfylde betingelserne for at kunne blive beskikkede som statsadvokat).

Stillingen som generalauditør besættes fortrinsvis med en tjenstgørende eller tidligere auditør.

En auditør er kancellist hos generalauditøren.

Generalauditøren, auditørerne og auditørassistenterne udnævnes og afskediges af kongen.

Auditørpersonellet kendetegnes[1]) efter derom af forsvarsministeren særligt fastsatte regler og kan i krigstid og under ekstraordinære forhold midlertidig tillægges militær grad som officerer.

Uniformsbestemmelser m. v. for personel af forsvarets auditørkorps er fastsat ved K.F. B. 35/62 pkt. 2, hvorefter auditørkorpsets personel er reglementeret med de for selvbeklædende personel i hæren gældende daglige uniformer dog med særlige kendetegne.

Generalauditøren, auditørerne og auditørassistenterne er efter aftale mellem forsvarsministeriet og justitsministeriet forsynet med politiskilte og derigennem legitimerede til at udøve politimyndighed, jfr. J.M. cirk. 11/12 1958.

Om auditørassistenternes tjenesteområde se iøvrigt K.F. B. 32/62 (tillægget side 343).

§ 14.

Er et krigsskib eller flere under fælles kommando samlede krigsskibe på togt, og ingen auditør haves om bord, varetages den ellers auditøren efter § 13 påhvilende tjeneste ved en sags undersøgelse af en dertil af rettergangschefen beordret officer eller dermed ligestillet, men skønnes det nødvendigt, at undersøgelsen ledes af en auditør, kan en sådan på rettergangschefens indstilling beordres dertil af generalauditøren. Påtale for den dømmende ret udføres af en auditør, der dertil beordres af generalauditøren.

Om betydningen af ordene „på togt" se bemærkningerne til M.R. § 43.

§ 15.

Generalauditøren er en selvstændig embedsmand, der ikke er indordnet i den militære rækkefølge. Han varetager udførelsen af militære straffesager for højesteret[2]) og fører tilsyn med auditørernes virksomhed.

Han står umiddelbart under forsvarsministeren, bistår denne ved tilsynet med påtalemyndighedens udøvelse og er i det hele hans juridiske rådgiver i sager den militære retspleje vedrørende.

[1]) Ved kendetegn forstås såvel et fælles kendetegn for personelgruppen som helhed som anciennitetskendetegn.

[2]) Jfr. § 22 stk. 2.

Om betingelserne for udnævnelse til generalauditør se foran ved § 13.

Generalauditøren modtager månedlige indberetninger fra auditørerne om de i månedens løb behandlede straffesager. Herudover modtager generalauditøren kopier af de straffeblade, der udstedes ved pålæg af arbitrær straf, jfr. § 64.

§ 16.

Alle forkyndelser for og tilsigelser til militære sker gennem den pågældendes afdeling ved dennes foranstaltning.

En ad andre veje f. eks. gennem stævningsmænd eller gennem politiet forkyndt stævning eller tilsigelse kan således ikke anses som lovlig forkyndt. Se iøvrigt retsrådets skrivelse af 11/4 1923 U.f.R. 23 B 124. Se desangående Rpl. § 167 med note. Bestemmelsen i M.R. § 16 finder også anvendelse i andre sager end militære straffesager, se M.R. § 2, og bør af praktiske ikke mindre end af principielle grunde af alle militære myndigheder kræves overholdt.

Rpl. § 167 påbyder, at „indkaldelser og meddelelser til militære tillige skal „anmeldes for afdelingschefen, som foranlediger den pågældendes møde ved retten, hvor sådant gøres fornødent".

Hvis mødet i retten kolliderer med uopsættelig tjeneste for den tilsagte, bør afdelingen forhandle med den tilsigende myndighed.

Generalauditøren har under 24/3 1956 udsendt en meddelelse nr. 3/1956 angående forkyndelser i retssager for militært personel, der konkluderer i følgende:

1. I enhver straffesag (såvel borgerlig som militær) mod militærpersoner – bortset fra de under pkt. 4 omhandlede borgerlige straffesager – sker forkyndelsen i overensstemmelse med reglerne i militær retsplejelovs § 16 jfr. § 2 ved den militære afdelings foranstaltning. Forkyndelse foretaget på anden måde opfylder ikke lovens krav.

2. I civile sager, der angår militære tjenesteforhold, gælder samme regel.

3. I civile sager, der ikke falder ind under pkt. 2, gælder de almindelige regler i retsplejelovens kap. 17 om forkyndelser.

4. I borgerlige straffesager, hvori tiltale er rejst, forinden den pågældende er mødt til tjeneste ved forsvaret, gælder de almindelige regler i retsplejelovens kap. 17 om forkyndelser, idet sådanne sager ikke skulle behandles ved militær ret efter reglerne i lov nr. 135 af 8/5 1908 § 1.

De militære myndigheder har ingen pligt til at foretage forkyndelser i de under pkt. 3 og 4 omhandlede tilfælde, men en gennem de militære myndigheder foretaget forkyndelse må formentlig betragtes som lovlig foretaget, jfr. borgerlig retsplejelovs § 167."

Om forkyndelsers foretagelse se iøvrigt K.F. B. 28/62. (Tillægget s. 359).

§ 16 a.

Foruden i de tilfælde, som omhandles i § 41, 2. stykke, i lov om rettens pleje, kan udskrift nægtes, når det i nærværende lovs § 8, 1. stykke, nævnte hensyn gør det betænkeligt at meddele udskrift. I § 41, 4. og 5. stykke, træder forsvarsministeren i justitsministerens sted og rettergangschefen i politimesterens sted.

Indsat ved l. 198 af 11/6 1954.

Principielt kan parterne eller enhver anden, der har en retlig interesse heri, forlange udskrift af retsbøgerne og de under en sag fremlagte dokumenter, men ifølge Rpl. § 41 stk. 2 kan sådan udskrift nægtes, – helt eller delvis – såfremt hensynet til statens sikkerhed eller forhold til fremmede magter eller særlige hensyn til disse iøvrigt gør det betænkeligt at meddele udskrift. Det samme gælder, såfremt det må befrygtes, at udskriften vil blive benyttet på retsstridig måde.

Hertil kommer ifølge M.R. § 16 a. nu, at udskrift kan nægtes, når hensynet til krigsforetagenders eller afdelingers sikkerhed eller militære foranstaltningers hemmeligholdelse kræver det.

Ifølge Rpl. § 41 stk. 4 kan forsvarsministeren bestemme, at udskrift i en militær straffesag først skal kunne meddeles, efter at dommeren har indhentet en erklæring hos rettergangschefen. Såfremt rettergangschefen modsætter sig udskriftens meddelelse, afgør retten, for Københavns byrets vedkommende rettens præsident, sagen ved kendelse. Kæremål mod kendelsen skal fra rettergangschefens side fremsættes inden 3 dage, og udskrift må da ikke meddeles, forinden kæremålet er afgjort.

Under behandlingen i folketinget af ændringsforslaget i 1957 blev den tidligere bestemmelse i M.R. § 16 b om kvinders udelukkelse fra at deltage som domsmænd i militære straffesager ophævet.

§ 16 b.

Det i § 194 a i lov om rettens pleje omhandlede pålæg til et vidne kan foruden i de i paragraffen nævnte tilfælde også gives, når det i nærværende lovs § 8, 1. stykke, nævnte hensyn gør det ønskeligt, og kan tillige omfatte, hvad vidnet er blevet afhørt om af militære myndigheder. Såfremt forklaringen er afgivet til en sådan, meddeles pålægget skriftlig af vedkommende myndighed.

Indsat ved l. 198 af 11/6 1954.

Rpl. § 194 a. er sålydende: „I de tilfælde, hvor hensynet til fremmede magter eller til opklaringen af alvorlige forbrydelser gør det ønskeligt, kan det pålægges

et vidne ikke at omtale til nogen, der ikke i embeds medfør beskæftiger sig med sagen, hvad han er blevet afhørt om af politiet eller i lukket retsmøde, eller hvad han iøvrigt under afvigelse af sin forklaring måtte blive bekendt med om sagen. Pålægget skal indeholde nøje angivelse af, hvilke bestemte punkter af afhøringen, der ikke må omtales af vidnet. Såfremt forklaringen er afgivet til politiet, kan dette straks eller senere give et sådant pålæg, der meddeles skriftlig af politimesteren og tilføres eller i genpart fremlægges til politiets protokol. Spørgsmålet om pålæggets opretholdelse skal, dersom vidnet begærer det, forelægges retten, hvilket da skal ske uden ufornødent ophold. Forelæggelsen har ikke opsættende virkning. Er forklaringen afgivet i retten, kan denne straks eller senere meddele et sådant pålæg. Afgørelsen træffes ved kendelse; kære kan ikke finde sted.

Stk. 2. Pålægget står ved magt, indtil sagen er pådømt eller bortfaldet; vedrører sagen flere personer, bliver det bestående, indtil sagen er afsluttet på denne måde for alles vedkommende. Vidnet kan dog når som helst begære pålægget ophævet af politiet, og såfremt begæringen ikke imødekommes, kan spørgsmålet af vidnet begæres forelagt retten i overensstemmelse med reglerne i 1. stykke.

Stk. 3. Overtrædelse af pålægget straffes med bøde eller hæfte."

De heromhandlede pålæg kan altså nu gives også i tilfælde, hvor hensynet til krigsforetagenders eller afdelingers sikkerhed eller militære foranstaltningers hemmeligholdelse kræver det, men må, bortset fra de tilfælde, hvor afhøringen er foretaget af en militær myndighed, gives af politimesteren eller i retten, således at myndighed til at give et vidne tavshedspålæg kun tilkommer de militære myndigheder, når det er disse, der foretager afhøringen. Vedkommende militære myndighed må formentlig forstås som de myndigheder, der omtales i M.R. § 32. Det er en svaghed ved den eksisterende ordning, at pålægget udløber, så snart sagen er afsluttet, og militære sikkerhedshensyn synes stærkt at tale for en udvidelse af reglen, således at tavshedspligten kan pålægges som varende, så længe militære sikkerhedshensyn nødvendiggør dette. Det må formentlig fastholdes, at pålægget kun kan gives af de personer, der foretager undersøgelser af en militær straffesag, således at pålægget ikke kan meddeles i anledning af andre undersøgelser.

Pålægget bør af bevishensyn udfærdiges skriftligt i to eksemplarer, hvoraf det ene, underskrevet af vidnet, vedlægges sagen, medens det andet gives til vidnet. Det synes at følge af forholdets natur, at melding om meddelelse af et sådant pålæg snarest bør indsendes til rettergangschefen.

§ 17.

Lov om rettens pleje § 219, 4. stykke, sidste punktum, finder ikke anvendelse i militære straffesager.

Rpl. § 219, 4. handler om erstatningspåstande.

§ 18.

I stedet for lov om rettens pleje, § 688, 2. stykke, træder følgende:

Domsmænd skal medvirke ved domsforhandlingen og pådømmelsen undtagen:

a. i sager, som fremmes til dom uden udfærdigelse af anklageskrift i medfør af retsplejelovens § 925,

b. i sager, i hvilke nærværende lovs § 6 bringes til anvendelse,

c. i følgende sager om overtrædelse af militær straffelov: I fredstid i sager, for hvilke der ikke er hjemlet straf af fængsel over 2 år; i krigstid i sager, for hvilke der ikke er hjemlet straf af fængsel i 4 år eller derover,

d. i sager om overtrædelser af andre love, når sagen, hvis den ikke var en militær straffesag, ville have været en politisag.

I stedet for § 692, 2. stykke, træder følgende:

Domsmænd skal medvirke i de sager, i hvilke underrettens afgørelse er truffet under medvirken af domsmænd, samt i de sager, der omhandles i § 688, 2. stykke, litra a., og som ikke tillige falder ind under dette stykkes litra b., c. eller d.

Ved betragtning af paragraffens regler må erindres § 21, hvorefter bestemmelserne om politisager ikke finder anvendelse på militære straffesager.

Herefter bliver sager efter følgende paragraffer i M.S. domsmandssager i fredstid: §§ 40, 1. pkt., 42, stk. 1, 48, stk. 2 og 3, 51, 55, 2. pkt., 64 og 65, stk. 3.

I krigstid: §§ 37, stk. 3, 38, 40, 1. pkt., 42, stk. 1, 48, stk. 3 og 49, 2. pkt.

Nævningesager: §§ 34, 35, 36, 37, stk. 1 og 2, 40, 2. pkt., 42, stk. 2, 43, stk. 2 og 3 (i krigstid), 45, jfr. 43, stk. 2, 50, stk. 2, 51 (i krigstid), 61 og 62.

Sager efter §§ 50, stk. 1, 57 og 60 kan alt efter den straffebestemmelse i B.S. med hvilken de kombineres allerede i fredstid blive domsmandssager eller nævningesager.

De ved l. nr. 420 af 16/10 1941 (K.H. B. 27/41) indførte ændringer i § 18 er som følge af lovens § 2 bortfaldet samtidig med ændringen i retsplejelovens § 688, nemlig ved foreløbig lov nr. 218 af 7/5 1945 § 1, jfr. lov nr. 258 af 1/6 1945.

§ 19.

Forundersøgelse og domsforhandling skal foruden ved de i lov om rettens pleje kapitel 63 nævnte retter også kunne foretages ved retten på det sted, hvor den sigtedes afdeling har garnison eller opholder sig, eller hvor det skib, hvortil han hører, har station eller befinder sig eller ved hjemkomst til Danmark tager station. Dette gælder dog ikke sager om oprejsning i anledning af strafferetlig forfølgning.

Jfr. M.R. § 2 med tilhørende bemærkninger.

§ 20.

Beslutning om påtale tages af vedkommende rettergangschef i embeds medfør. Herved kommer reglerne i lov om rettens pleje §§ 722–28, for så vidt sådant ikke udelukkes ved forholdets natur, til anvendelse med de fornødne lempelser, således at forsvarsministeren træder i justitsministerens og rigsdadvokatens sted. Rettergangschefen udøver sin beslutning om undersøgelse eller påtale ganske uafhængig og selvstændig, dog at forsvarsministeren kan give ham pålæg om at lade en sag undersøge eller påtale ved retten.

Der er ved M.R. § 20 ikke tillagt forsvarsministeren nogen beføjelse til at påbyde en rettergangschef at undlade påtale, og det må, under hensyn til forarbejderne til bestemmelsen, se rigsdagstidende – folketinget 1918/19 sp. 7615 og betænkningen fra folketingsudvalget – folketingstidende tillæg B. sp. 4542–43, antages, at det netop har været hensigten at afskære ministeren fra at gribe ind i rettergangschefernes foranstaltninger til disciplinens opretholdelse.

På tilsvarende måde kan folketingets ombudsmand pålægge en rettergangschef at rejse forundersøgelse eller tiltale ved de almindelige domstole for forbrydelser i offentlig tjeneste eller hverv. Jfr. lovbekendtgørelse nr. 342 af 1/12 1961 § 9 (K.F. B. 2/62).

Det er i praksis antaget og ved en utrykt VLD af 24/4 29 godkendt (i en sag ved 5 D.R. 1929), at pålæg om at lade en sag undersøge og påtale ved retten kan gives rettergangschfen af forsvarsministeren også efter, at sagen af rettergangschefen er afgjort med en tilrettevisning. Grundsætningen i § 59, sidste punktum, er ikke fundet at hindre dette. Derimod må den tilsvarende beføjelse, der efter § 53 tilkommer rettergangschefens andre foresatte, antages ubetinget at være knyttet til selve henvisningen og ikke at kunne udøves på et senere tidspunkt, jfr. herved Rpl. §§ 712, 721 sidste stykke og 826, rigsadvokatens cirkulære 285 27/12 1932. Hurwitz s. 307.

ØLD 26/3 1956 410/55: En Rettergangschef havde på grundlag af nogle forlydender meddelt en sergent en mundtlig tilrettevisning, der ikke var optaget i disciplinarbogen, for en begået tjenesteforseelse. Antaget, at en sådan uden forudgående efterforskning tildelt tilrettevisning ikke kunne ligestilles med en afgørelse af en militær straffesag uden dom eller med en beslutning om frafald af forfølgning, hvorfor tiltaltes påstand om afvisning af en senere af samme rettergangschef på grundlag af yderligere fremkomne oplysninger beordret retssag angående samme forhold ikke kunne tages til følge.

ØLD 10/10 1962 VIII nr. 190/62, U.f.R. 222/63: En rettergangschef havde anset en kaptajnløjtnant og en premierløjtnant med henholdsvis en tilrettevisning og en irettesættelse efter M.S. § 63 for at have givet en menig en „stroppetur". Udtalt, at forsvarsministeriet i henhold til M.R. § 20 var berettiget til – selv efter at der var truffet en arbitrær afgørelse i sagen – at beordre rettergangschefen til at rejse tiltale ved retten.

Om fristen for tiltaleordrens iværksættelse se bem. ved § 34.

Rpl. § 722 er sålydende:

Statsadvokaten og politimesteren (*rettergangschefen*) påtaler i embeds medfør. Dog udkræves:

1) Justitsministerens (*forsvarsministerens*) befaling til påtale af embedsmænds forbrydelse i embedsforhold samt af andre forbrydelser, ved hvilke dette særlig er foreskrevet;

2) Opfordring af vedkommende særlige myndighed, når det ifølge lovgivningen afhænger af dennes bestemmelse, om påtale skal finde sted;

3) Begæring af en dertil berettiget privat, når den offentlige påtale ved lovgivningen er betinget heraf. Herved iagttages reglerne i straffelovens § 27. Er privat påtale i henhold til § 726 begyndt, kan offentlig påtale ikke begæres.

At befalingen, opfordringen eller den privates begæring i de forannævnte tilfælde mangler, udelukker ikke, at uopsættelige skridt foretages, når gerningen må antages at være vedkommende ubekendt, og omstændighederne gør det rimeligt, at påtale vil blive begært. Tages befalingen eller opfordringen tilbage, inden dom er afsagt eller nævningernes erklæring afgivet, standses forfølgningen; det samme gælder, når den privates begæring tages tilbage, hvis påtalemyndigheden skønner, at ingen almen interesse kræver fortsættelsen.

Vedrørende forståelsen af denne bestemmelse har generalauditøren i cirkulæreskrivelse af 21/12 1950 – nr. H. 1451 – udtalt:

„*Retsplejelovens* § *722*. Regelen under nr. 1 om, at justitsministerens (altså her forsvarsministerens) befaling kræves til påtale af embedsmænds forbrydelser i embedsforhold kommer formentlig kun til anvendelse, når tjenestemænd med kgl. udnævnelse gør sig skyldig i forbrydelser, der omfattes af B.S. kapitel 16, jfr. Victor Hansens m. fl.s kommenterede udgave af Rpl. Med hensyn til andre forbrydelser, ved hvilke en sådan befaling særlig er foreskrevet, henvises til B.S. §§ 93, 3. stykke, 110 f., jfr. 98–108, og 118 a. jfr. 111–114.

Regelen i nr. 2 om opfordring af vedkommende særlige myndighed, når det ifølge lovgivningen afhænger af dennes bestemmelse, om påtale skal finde sted, må sikkert også gælde i militære straffesager for så vidt disse specielle forhold angår, men ikke med hensyn til en i en forseelse af denne art involveret overtrædelse af M.S. Opmærksomheden henledes særlig på

presselovens § 17 (lov nr. 147 af 13. april 1938), hvorefter tiltalebeslutning træffes af rigsadvokaten. Det skønnes forsvarligt at tillempe regelen i M.R. § 20 på dette punkt således, at forsvarsministeren også i denne henseende træder i rigsadvokatens sted.

Regelen i nr. 3 om begæring af en dertil berettiget privat, når den offentlige påtale ved lovgivningen er betinget heraf, må være gældende også for den militære anklagemyndigheds vedkommende. Er privat påtale i henhold til Rpl. § 726 begyndt, vil offentlig påtale antagelig kunne finde sted, når forseelsen er begået i eller i anledning af tjenesten, jfr. M.S. § 14".

Rpl. § 723 er sålydende:

Stk. 1. Udenfor de tilfælde, hvor statsadvokaten (*rettergangschefen*) skønner, at undersøgelsen ikke kan ventes at føre til, at en person findes skyldig til straf, kan han i sager, der hører under hans virkekreds, kun undlade påtale eller frafalde en påbegyndt forfølgning:

1) i tilfælde, hvor lovgivningen indeholder særlig hjemmel for, at offentlig påtale under visse betingelser kan bortfalde, uden at justitsministerens samtykke dertil kræves;

2) i tilfælde, hvor straffelovens § 10, 4. stykke, eller § 89 er anvendelig, når det skønnes, at ingen eller kun en ubetydelig straf ville blive idømt, og at en domfældelse ikke i gentagelsestilfælde ville få betydning med hensyn til anvendeligheden af en strengere strafbestemmelse;

3) i andre tilfælde kun indenfor de grænser, som er dragne ved lov eller drages ved bestemmelse truffen af justitsministeren.

Stk. 2. Finder statsadvokaten (*rettergangschefen*) i andre tilfælde, at påtale under hensyn til særlig formildende omstændigheder kan undlades uden skade for nogen offentlig interesse, skal han forelægge sagen for rigsadvokaten (*forsvarsministeren*). Nærer denne tvivl, indstiller han spørgsmålet til justitsministerens afgørelse.

Stk. 3. Når sigtede inden retten har afgivet en uforbeholden tilståelse, hvis rigtighed bestyrkes ved de i øvrigt foreliggende oplysninger, kan undladelse af påtale betinges af, at sigtede inden retten vedtager at erlægge en af retten godkendt bøde, at han betaler erstatning, eller at han i et vist tidsrum af indtil 5 år fører en straffri vandel, efter omstændighederne i forbindelse med, at han underkaster sig nærmere bestemt tilsyn eller kur eller undlader at nyde eller købe spirituose drikke. Dog kan andre betingelser end vedtagelse af bøde eller betaling af erstatning kun stilles af rigsadvokaten eller justitsministeren (*forsvarsministeren*). Overholdes betingelserne ikke, genoptages sagen efter bestemmelse af den myndighed, der har besluttet at undlade påtale.

Stk. 4. Justitsministerens (*forsvarsministerens*) afgørelse bliver endelig at indhente, når der i det i straffelovens § 93, 2. stykke, (nu 3. stykke) nævnte tilfælde er spørgsmål, om påtale bør frafaldes.

1) B.S. § 10 stk. 4 omhandler de tilfælde, hvor den skyldige allerede er straffet i udlandet for samme forhold.

2) B.S. § 89 indeholder regler om tillægsstraf til en person, om hvem det konstateres, at han, forud for en ham overgået dom, har gjort sig skyldig i andre strafbare forhold.

3) B.S. § 93 stk. 3 omhandler Behandlingen af uforældede Forbrydelser der er mere end 10 Aar gamle.

Vedrørende forståelsen af denne paragraf siger fornævnte cirkulæreskrivelse:

„*Retsplejelovens § 723.* Rettergangschefen kan ligesom statsadvokaten undlade eller frafalde påtale, når han skønner, at undersøgelsen ikke kan ventes at føre til, at en person findes skyldig til straf (eller andre sanktioner end straf, jfr. den kommenterede udgave). Herunder hører tilfælde af utilregnelighed hos den sigtede, jfr. ligeledes den kommenterede udgave, og det kan formentlig i konsekvens heraf antages, at rettergangschefen er beføjet til at undlade eller frafalde tiltale, når den sigtede efter lægeundersøgelse er erklæret for upåvirkelig for straf. Om andre sanktioner end straf vil der som regel ikke blive tale i militære straffesager.

Paragraffens stykke 1 nr. 1 og 2 kan anvendes af rettergangschefen. Nr. 3 gælder naturligvis også, men der er ikke som for den borgerlige påtalemyndigheds vedkommende givet regler for rettergangschefernes beføjelse til at undlade påtale i medfør af denne bestemmelse, og der er næppe trang dertil.

I de tilfælde, som omhandles i stykke 2, må rettergangschefen forelægge sagen for forsvarsministeren. Praktiske tilfælde af denne art er tiltalefrafald som følge af genindsættelse i ungdomsfængsel.

Stykke 3 må ses på baggrund af de foregående bestemmelser og kommer altså kun til anvendelse i tilfælde, hvor der i forvejen er hjemmel for tiltalefrafald („kan undladelse af påtale betinges af"). Den har således ingen praktisk betydning for rettergangscheferne, men vil naturligvis kunne anvendes af forsvarsministeren. Et typisk eksempel er udeblivelse efter indkaldelse, men tiltale vil altså her kun kunne frafaldes mod bøde med ministerens sanktion. En anden sag er det, at rettergangschefen kan pålægge bødestraf efter at retssagens gennemførelse er frafaldet, jfr. M.S. § 27. I sager vedrørende rene berigelsesforbrydelser gælder det samme, nemlig at rettergangschefen ikke kan frafalde tiltale mod bøde, men vel arbitrært give bødestraf, hvor der er hjemmel herfor (B.S. § 287). At bøde som regel her ikke bør anvendes overfor tjenstgørende, er en anden sag."

Rpl. § 724 er uden praktisk interesse for den militære påtalemyndighed.

Rpl. § 725 indeholder bestemmelser om forholdet ved privat og offentlig påtale. Disse regler er uden videre praktisk betydning for den militære retspleje, navnlig under hensyn til M.S. § 14. Af reglerne kan mærkes, at den private påtaleberettigede i visse sammenstødstilfælde kan forlange, at den offentlige påtale også kommer til at omfatte det iøvrigt til privat påtale henviste forhold, samt, at den private påtale suspenderes, når offentlig påtale sker, men genopvågner, hvis offentlig påtale frafaldes.

§ 21.

De i lov om rettens pleje indeholdte bestemmelser om politisager finder ikke anvendelse på militære straffesager. Alle disse behandles efter reglerne for sager angående forbrydelser, der påtales af statsadvokaten, jfr. dog § 23, 2. stykke og § 38 nr. 4.

§ 22.

Påtalen i militære straffesager udføres af auditøren i henhold til den til ham af rettergangschefen rettede efterforsknings- eller tiltaleordre.

Ved højesteret udføres tiltalen af generalauditøren, der dog i tilfælde af forfald kan bemyndige en auditør til at optræde i sit sted.

§ 23.

Til forsvarer kan sigtede vælge foruden de i lov om rettens pleje § 730, 2. stykke, nævnte sagførere en militærperson af vedkommende værn, der er eller på gerningstidspunktet var tjenstgørende.

I stedet for fornævnte lovs § 731, stk. 1 d, træder: „Når tiltale er rejst i sager, der skulle påtales af statsadvokaten, hvis de ikke var militære straffesager, eller som angår overtrædelse af militær straffelov".

Som offentlig forsvarer kan foruden de i § 733 nævnte sagførere beskikkes en militærperson, der efter reglen i 1. stykke kan vælges til forsvarer, når den sigtede fremsætter ønske herom, og den pågældende er villig til at påtage sig hvervet. Når der i medfør af § 43 nedsættes forhørsret eller domsret, og ingen er villig til at modtage beskikkelse som forsvarer, kan en officer beordres dertil.

Den ændrede formulering af 1. stykke, 1. led, medfører, at en militærperson, uanset at han er hjemsendt eller hjemkommanderet på tidspunktet for sagens behandling for retten, kan møde som forsvarer, når han blot var tjenstgørende, da forseelsen blev begået. Den hidtil herskende tvivl vedrørende dette spørgsmål er hermed fjernet.

Den nye affattelse af 3. stykke er en følge af ændringen i 1. stykke.

Endvidere er reglen i 3. stykke om beskikkelse ligesom reglen i 1. stykke nu begrænset til at ångå militærpersoner af samme værn i overensstemmelse med den hidtil fulgte praksis.

Det er i praksis antaget, at der kan tillægges en beskikket militær forsvarer salær, U.f.R. 781/1929.

Om salær til valgt forsvarer se Rpl. § 1007.

Den sagfører, der vælges til forsvarer, skal efter Rpl. § 730 være mødeberettiget ved den ret, hvor sagen skal behandles. Til forsvarer kan ikke vælges en mand, der skal vidne i sagen, eller hvis optræden ville gøre dommeren inhabil.

Rpl. § 731 er sålydende:

Stk. 1. Offentlig forsvarer bliver, for så vidt sigtede ikke selv har valgt en forsvarer, eller den valgte forsvarer udebliver, at beskikke,

a) når sigtede undergives varetægtsfængsel,
b) når der, forinden tiltale er rejst, skal afhøres vidner, eller besigtigelse skal ske eller syn eller skøn afgives til brug under domsforhandling, dog at retshandlingen ej bliver at udsætte efter forsvarers tilstedekomst, når det må befrygtes, at beviset derved ville spildes,
c) når der er spørgsmål om at lægge beslag på sigtedes formue i henhold til § 794,
d) når tiltale er rejst i sager, som påtales af statsadvokaten,
e) når der i anledning af indankning eller begæring om genoptagelse af en sag eller undtagelsesvis i anledning af kære, jfr. § 972, 2. stykke, skal finde mundtlig forhandling sted for retten,
f) når vidners eller syns- eller skønsmænds beedigede forklaring begæres til brug under en i udlandet indledet straffesag,
g) i alle tilfælde, hvor retten i medfør af § 29, 2. stykke og 4. stykke, nr. 1, beslutter, at sigtedes afhørelse skal foregå for lukkede døre.

I det under litra a) nævnte tilfælde og i det i § 925, 3. stykke, nævnte tilfælde bliver offentlig forsvarer kun at beskikke, når den sigtede (eller hans værge) begærer det. Herom skal der gives sigtede lejlighed til at udtale sig.

Herudover kan retten, når det skønnes påkrævet, beskikke forsvarer.

Rpl. § 733 er sålydende:

Til at beskikkes som offentlige forsvarere antager justitsministeren efter overenskomst et passende antal af de til møde for vedkommende domstol berettigede sagførere eller, om fornødent, andre dertil egnede mænd. I påtrængende tilfælde kan dog også en sagfører, der ikke er antaget af justitsministeren, men dog berettiget til møde for vedkommende ret, beskikkes til forsvarer. Efter sigtedes begæring kan endvidere en sagfører, der ikke er antaget af justitsministeren, beskikkes til forsvarer, for så vidt det findes forsvarligt, og han er mødeberettiget for den pågældende ret og er villig til at lade sig beskikke.

§ 24.

De beføjelser, der ved lov om rettens pleje er tillagt politiet med hensyn til anvendelse af de i 4. bogs 2. afsnit omhandlede midler til sagens oplysning m. m., kan overfor militære personer udøves af de militære foresatte og vagthavende, samt af auditøren og auditørassistenten.

Jfr. M.R. § 2 med tilhørende note.

De regler i Rpl., der tales om indeholdes i kapitlerne 67–73, der handler om: 1) besigtelse, 2) beslaglæggelse, 3) ransagning, 4) sigtedes indkaldelse for retten, 5) anholdelse, 6) fængsling, 7) beslag på sigtedes formue og forbud mod foreninger og skrifter. Heraf er det atter de under 2, 3 og 5 nævnte, der har interesse for militærpraktikeren. Beslaglæggelse anvendes for at sikre tilstedeværelse af ting, der f. eks. kan antages at være af betydning som bevismidler eller er stjålne. Ransagning kan være rettet mod en sigtets

bolig, gemmer eller person for at søge efter spor efter forbrydelsen eller efter ting, som er genstand for beslaglæggelse.

Anholdelse, se § 26.

§ 25.

Udenfor de i lov om rettens pleje kapitel 68 og §§ 755–57, jfr. § 773 fastsatte betingelser kan beslaglæggelse og ransagning hos personer, der ikke fører særlig husstand, finde sted i kaserne, lejr. krigsskib, militært fængsel, sygehus eller anden militær bygning eller rum, som står under opsyn af de militære myndigheder eller er sæde for en bedrift, hvortil tilladelse af de militære myndigheder udkræves. Beslaglæggelse og ransagning kan i disse tilfælde finde sted uden retskendelse, og den i §§ 746 og 758 påbudte efterfølgende beretning bortfalder.

Jfr. M.R. § 2 med tilhørende note.

Det må skarpt fastholdes, at den her givne udvidelse af adgangen til at foretage ransagning og beslaglæggelse, er en undtagelsesbestemmelse og altså ikke kan fortolkes udvidende, og endvidere, at den ikke haves overfor personer, der fører selvstændig husstand, d. v. s. at beføjelsen kun haves overfor personer, der er indkaserneret.

De ordinære regler om beslaglæggelse findes i Rpl. kap. 68 § 745, og er sålydende:

Ting, der antages at være af betydning som bevismidler eller at burde konfiskeres eller som ved forbrydelsen er fravendte nogen, af hvem de kan kræves tilbage, tages i bevaring, hvor dette skønnes fornødent. Udleveres sådanne ting ikke frivilligt af den, i hvis besiddelse de er, eller kræves de tilbage af nogen, der frivillig har udleveret dem, kan de beslaglægges overensstemmende med nedenstående regler.

Skriftlige meddelelser mellem sigtede og de i § 169 (*d. v. s. folkekirkens eller de anerkendte trossamfunds gejstlige eller sigtedes forsvarer eller sagfører*) nævnte personer er ikke genstand for beslaglæggelse, så længe de er i de sidstnævnte personers besiddelse og disse ikke sigtes for delagtighed i forbrydelsen.

Efter B.S. § 77 kan inddrages visse ting, navnlig gerningsmanden tilhørende ting, der er benyttede til forbrydelse eller bestemte dertil samt eventuelt udbyttet af en strafbar handling.

Beslaglæggelse forudsætter retskendelse, men kan, hvor sådan ikke kan afventes, straks foretages. Indberetning skal inden 24 timer forelægges retten. Rpl. § 746.

Efter Rpl. § 750 kræver beslaglæggelse af breve o. l. til og fra den sigtede i almindelighed retskendelse. I påtrængende tilfælde kan dog i militære straffesager de foresatte og auditøren tilbageholde sådanne forsendelser til

rettens kendelse foreligger, dog længst i tre dage. Tilbageholdelse af telegrammer kan under tilsvarende betingelser pålægges telegrafvæsenets funktionærer.

I Rpl. §§ 751–754 findes regler for de beslaglagte tings opbevaring, forsegling og mærkning, breves åbning, bevismidlers tilbagelevering, når det kan ske uden skade, o. s. v.

Bestemmelserne om ransagning findes i Rpl. kap. 69 og er sålydende:

§ 755:

Ransagning af en sigtets bolig eller andre rum, gemmer eller person for at søge efter spor af forbrydelsen eller efter ting, som er genstand for beslaglæggelse, kan finde sted, når

1) Sigtelsen angår en forbrydelse, som det ifølge lovens almindelige regel tilkommer statsadvokaten at forfølge, eller
2) der foreligger påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, som kan beslaglægges, dér vil være at finde.

I kravet om, at sigtelsen skal angå en forbrydelse, der ifølge lovens almindelige regler behandles af statsadvokaten, ligger, at sagen skal have en vis betydning. Det ligger derfor nær at antage, at der, selv om alle militære straffesager af særlige militære grunde behandles efter reglerne om statsadvokatsager, bør foreligge meget vægtige grunde for, at man under behandlingen af en sag, der, såfremt den ikke blev behandlet som militær straffesag, vilde være blevet behandlet efter reglerne om politisager, skrider til at foretage det indgreb i den personlige frihed og boligens fred, som en ransagning er, idet en udnyttelse af en rent formel ret til foretagelse af efterforskningsskridt, der ikke vilde have været lovhjemlede, såfremt sagen var blevet behandlet af den borgerlige anklagemyndighed, vil være egnede til at påkalde kritik, hvis ikke ganske særlige militære hensyn kan påberåbes.

§ 756:

Ransagning i foranførte øjemed af en ikke sigtets bolig, rum eller gemmer kan finde sted, når sagen

1) angår en forbrydelse, som det ifølge lovens almindelige regel tilkommer statsadvokaten at forfølge, og derhos

2 a) Forbrydelsen er begået, eller sigtede er pågrebet i boligen eller rummet eller har betrådt samme, medens han forfulgtes på frisk gerning eller friske spor, eller

b) der i øvrigt foreligger påviselig grund til at antage, at spor af forbrydelsen eller bestemte ting, som kan beslaglægges, dér vil være at finde, eller

c) når ransagningen omfatter en samling af huse, som udgør en by eller en større afgrænset del af en by eller af et sogn.

Ligeledes kan ransagning af en ikke sigtets person finde sted, når sagen angår en forbrydelse af den foran under 1) nævnte art, og der er påviselig grund til at antage, at det eftersøgte findes hos ham.

Ad pkt. 1: Se noten til § 755, pkt. 1 ovenfor.

Efter § 757 kan ransagning udenfor de i de to foregående paragraffer fastsatte betingelser finde sted i lokaler, der er offentlig tilgængelige eller står under politiets opsyn.

I Rpl. §§ 758–761 gives en række detaillerede bestemmelser om betingelserne for og fremgangsmåden ved ransagning, hvoraf fremhæves: hvis den, hos hvem der skal ransages giver samtykke dertil, bør dette sikres udtrykkeligt og vidnefast. Foreligger samtykke ikke, kan ransagning uden foregående retskendelse foretages, hvis øjemedet ellers ville forspildes. Iøvrigt mærkes, at der så vidt muligt skal være to vidner til stede, at den, hvis gemmer undersøges, ligeledes så vidt muligt bør være til stede, at der skal gås frem med den skånsomhed som øjemedet tilsteder, og at åbning af døre eller gemmer med magt kun bør ske, når de ikke på opfordring åbnes godvilligt, eller der ingen er til stede, til hvem en sådan opfordring kan rettes. Klager over misbrug, se § 33, stk. 8. Om indberetning til rettergangschefen se § 27.

For militære underordnede myndigheder skrider til ransagning vil det formentlig være praktisk at rådføre sig med auditøren.

§ 26.

Udenfor de i lov om rettens pleje kapitel 71 fastsatte betingelser kan enhver militær foresat anholde en undergiven, når denne:

1) gør sig skyldig i ulydighed eller grov tilsidesættelse af respekten, og det skønnes nødvendigt til hævdelse af disciplinen at anholde ham,
2) forser sig i drukkenskab eller i anden ophidset tilstand, så at han ikke er modtagelig for forestillinger, og omstændighederne giver grund til at frygte, at han, hvis han forbliver på fri fod, kan forledes til at forgribe sig på foresatte eller begå andre forbrydelser,
3) træffes under udførelsen af en forbrydelse eller på friske spor eller mistænkes for en begået forbrydelse, og det skønnes fornødent at sikre hans tilstedeblivelse eller afsondring fra samkvem med andre.

Under en tjenesteforretnings udførelse kan alene den højstbefalende for samme anholde den undergivne. Heller ikke kan i øvrigt en foresat anholde nogen undergiven i sin egen foresattes overværelse uden dennes samtykke.

Jfr. An. 55 21/2 1940 ang. internerede fremmede militærpersoner.

Beføjelsen tilkommer enhver militær foresat. Den kan altså eventuelt udøves af en menig, der i øjeblikket er foresat (eller skildvagt). Om foresat se iøvrigt noten til M.S. § 48.

Anholdelse skal uopholdelig indberettes til rettergangschefen, se næste paragraf. Hvor anholdelse sker alene af ordenshensyn, navnlig hvor en beruset indsættes i detention, er det, for at få mindst mulig afbrydelse af tjenesten, praktisk at nærmeste chef næste morgen løstager den anholdte, – hvis anholdelsen ikke er foretaget af en højere chef, – men indberetning til rettergangschefen bør formentlig alligevel ske. Hvis rettergangschefen ikke løstager den anholdte, skal anholdelsen hurtigst muligt forelægges retten (om fristen, se § 28), der afgør om anholdte skal løslades eller ej. Om klager over misbrug, se § 33, pkt. 8.

Af retsplejelovens bestemmelser om anholdelse er der særlig grund til at bemærke § 771, hvorefter anholdelse uden foregående retskendelse kan foretages, når der er grund til at frygte, at øjemedet ville forspildes ved at afvente kendelsen, og den pågældende enten gribes på fersk gerning eller med grund mistænkes for en forbrydelse, der påtales af statsadvokaten eller for overtrædelser af visse andre love, herunder værnepligtsloven. For bagatelforseelser bør anholdelse i almindelighed ikke ske med mindre andre grunde til anholdelse foreligger. Jfr. iøvrigt A.Tj. kap. 9 og punkt 287, i. f.

At husarrest i visse tilfælde kan benyttes overfor officerer, officerer af specialgruppen o. l. i stedet for varetægtsfængsel i arrestlokale, se A.Tj. 130.

Om fortabelse af friheder i stedet for anholdelse eller fængsling se An.Fri. HF § 14 (Till. s. 368) og An.Fri.S. § 13 (Till. s. 374).

Om transport af arrestanter se K.F. B. 9/57 (Till. s. 341).

Om stedet for anholdelsesbeslutningen over en eftersøgt sømand ØL kendelse U.f.R. 388/47.

Rpl. § 771 er sålydende:

Er der grund til at frygte for, at øjemedet ville forspildes ved ophold for at fremskaffe rettens forudgående beslutning, kan politiet uden sådan foretage anholdelse af de i § 769 nr. 1 betegnede personer, når de mistænkes for at have begået en forbrydelse, der er offentlig forfølgning undergivet, og af andre personer, når de træffes under udførelsen af en offentlig forfølgning undergiven, strafbar handling, eller der er bestemte grunde til at mistænke dem for nogen af de i § 769 nr. 2 omtalte forbrydelser.

Samme beføjelse har enhver anden, når den pågældende træffes i udførelsen af en forbrydelse eller på friske spor.

Finder oprør eller de i straffelovens §§ 120 og 133 nævnte forbrydelser sted, eller udøves de i straffelovens §§ 113 og 115 nævnte forbrydelser af en samlet mængde, eller er drab eller betydeligere legemsbeskadigelse påfulgt i slagsmål, i hvilke flere har deltaget, og omstændighederne ikke umiskendelig udpeger den eller de skyldige, kan politiet anholde enhver, der træffes i den samlede mængde eller indviklet i slagsmålet, og som ikke straks formår at rense sig for mistanken om strafbar deltagelse.

De i § 769 nr. 1 omhandlede personer, er dels dem, der i daglig tale benævnes vagabonder, dels ubekendte om hvis navn og opholdssted ingen pålidelige oplysninger kan skaffes. I § 769, nr. 2 tales navnlig om statsadvokatsager og om overtrædelse af en række politibestemmelser uden praktisk interesse for militæret, samt om overtrædelse af værnepligtsloven.

Den i paragraffens stk. 3 givne udvidede beføjelse til foreløbig anholdelse af enhver ved et farligt opløb tilstedeværende kan naturligvis analogisk anvendes på opløb i forbindelse med mytteri.

Rpl. § 772 er sålydende:
Ved en anholdelses iværksættelse skal der gås frem med så megen skånsel mod den pågældende, som øjemedet tillader. Anholdes en person under 18 år, skal politiet drage omsorg for, at han så vidt muligt undgår samkvem med ældre anholdte personer.
Genstande, som kan benyttes til vold eller undvigelse, eller som kan tjene til sagens oplysning, kan fratages den pågrebne, og i dette øjemed kan personlig ransagning finde sted.

Denne grundregel for fremgangsmåden ved anholdelse gælder selvsagt også indenfor militær retsplejelovs område. Den befalingsmand, der iværksætter en anholdelse bør normalt beordre en eller flere af sine undergivne til at føre arrestanten enten til arresten eller til vedkommende chef eller næstkommanderende, der omgående bør have underretning om, hvad der er passeret. Den anholdende befalingsmand bør først, når han ser, at anholdelsen ikke på anden måde kan gennemføres, selv gribe ind med personlig magtanvendelse mod den anholdte. Hvor vidt anvendelse af stave eller våben er berettiget må afgøres efter tilsvarende regler, som gælder for politiets anvendelse af disse midler jfr. instruks for stavens brug (tillægget s. 345) og reglement angående politiets brug af skydevåben (tillægget s. 347). Generelt kan det vel antages, at det i fredstid kun rent undtagelsesvis vil være berettiget at anvende våben for at standse en arrestant, der søger at undvige, medens våbenanvendelse i en sådan situation langt lettere kan tænkes berettiget, hvis en arrestant søger at undvige i krigstid f. eks. hvis en person, der er mistænkt for spionerі eller krigsforræderi søger at undvige. I sådanne tilfælde vil våbenanvendelse formentlig være pligtmæssig selv om der derved opstår betydelig risiko for uvedkommende.

Rpl. § 773 er sålydende:
Stk. 1. Ransagning af hus for at eftersøge den, som skal anholdes, kan foretages, når der er grund til at antage, at han holder sig skjult dér, i anden mands hus, dog kun under betingelser, svarende til de i § 756 angivne, medmindre der efter husets bestemmelse tilstedes enhver adgang til det.
Stk. 2. Sådan ransagning kan foretages af politiet uden retskendelse:
1) når en person eftersættes, der er truffet i udførelsen af forbrydelsen eller på friske spor, eller som er undvegen efter at være pågrebet;
2) og ellers, når der er grund til at antage, at øjemedet vil forspildes, hvis kendelsen skal afventes, og navnlig, at en blot bevogtning af huset så længe vil være utilstrækkelig.
Stk. 3. Udenfor disse tilfælde udkræves retskendelse, medmindre den pågældende udtrykkelig frafalder krav herpå. Iøvrigt finder ved disse ransagninger reglerne i §§ 758–761 anvendelse.

Efter Rpl. § 774 skal „enhver, der anholdes, inden 24 timer fra pågribelsen at regne, stilles for retten, med mindre han forinden løslades (det såkaldte grundlovsforhør, Grl. § 71). Denne frist er for militære anholdte ved M.R.

§ 28 forlænget til højst 3×24 timer, se noten til § 28. Klokkeslettet, da pågribelsen og da fremstillingen fandt sted, skal anføres i retsbogen, pågribelsens tidspunkt, dato og nøjagtige klokkeslet, bør derfor så snart som muligt efter pågribelsen noteres på sagen. I grundlovsforhøret træffer retten beslutning om løsladelse, fængsling eller i tvivlstilfælde fortsat anholdelse. I sidste tilfælde skal i et nyt retsmøde inden 3×24 timer efter det første retsmødes afslutning, endelig beslutning træffes om fængsling eller løsladelse (Rpl. § 777). Om de nærmere regler se Rpl. §§ 774–777.

§ 27.

Når en beslaglæggelse, ransagning eller anholdelse har fundet sted uden beslutning af en ret, skal der, medmindre den er foretaget ved auditørens foranstaltning, efter at sagen er tilstillet ham til efterforskning, jfr. § 32, 3. stykke, uopholdelig ske indberetning herom med alle fornødne oplysninger til vedkommende rettergangschef, der uden ophold, så vidt muligt efter at have forhandlet med auditøren om sagen, afgør, om beslaglæggelsen eller anholdelsen skal opretholdes.

Hvis rettergangschefen er forhindret, kan auditøren i påtrængende tilfælde træffe midlertidig afgørelse, der dog snarest muligt skal forelægges rettergangschefen.

Jfr. l. 198 af 11/6 1954.

Jfr. hermed A.Tj. punkt 135. Paragraffens bestemmelse er et nødvendigt modstykke til den udvidede adgang til at anvende disse foreløbige retsmidler, bl. a. for at sikre, at ingen anholdt bliver siddende i arresten uden nødvendighed. Bestemmelsens overholdelse bør derfor skarpt overvåges.

Selv om det kun i andet stykke udtrykkelig er pålagt auditøren at underrette rettergangschefen om trufne foranstaltninger, må det formentlig anses som en selvfølge, at rettergangschefen uopholdelig må underrettes om anholdelser, idet han ellers ikke kan udøve sine funktioner ifølge M.R. § 27. Derimod må det sikkert antages, at det ikke er nødvendigt, at auditøren underretter rettergangschefen om foretagne ransagninger eller beslaglæggelser, før undersøgelsesberetningen forelægges for rettergangschefen, med mindre der er tale om mere betydningsfulde skridt under en større sags efterforskning. Rettergangschefen bør dog, navnlig i sager, der har offentlighedens interesse, holdes orienteret om vigtigere efterforskningsskridt bl. a., for at de overordnede kommandomyndigheder og ministeriet kan holdes underrettet.

§ 28.

De i lov om rettens pleje §§ 746, 758, jfr. § 773 og § 774 fastsatte frister af 24 timer kan om fornødent udstrækkes til højst 3×24 timer.

Rpl. § 746: beslaglæggelse; § 758: ransagning; § 773: husundersøgelse; § 774: anholdelse.

Efter grundlovens § 85, jfr. § 71 må det antages, at forlængelse af fristen ud over 24 timer kun kan finde sted, når foranstaltningen er rettet mod tjenstgørende militærpersoner. Det må iøvrigt bestemt fastholdes, at overskridelse af den normale frist på 24 timer kun kan finde sted, når det af tjenstlige grunde ikke er muligt at fremstille anholdte indenfor denne frist, og overskridelsen må aldrig udstrækkes ud over det strengt nødvendige. Den militære retsplejekommission af 1918 udtalte i motiverne til § 28: Den almindelige regel om, at den, der anholdes, inden 24 timer skal stilles for en dommer, vil det formentlig være nødvendigt at modificere. Militæret har jo ikke altid sin politimester ved hånden, og det kan blive nødvendigt langvejs fra at hente en auditør for at få foretaget undersøgelser, der må have fundet sted, før sigtede fremstilles for dommeren."

Det forudsættes her, at der, inden fremstillingen i grundlovsforhør har fundet en auditørundersøgelse sted. Dette er imidlertid således som praksis har udviklet sig, ikke altid muligt, og forsvarsministeriet har ved skrivelse af 29/11 1952 – nr. 2. kt. 841: 0-14/52 udtalt:

„TIL RETTERGANGSCHEFER M. FL.

I overensstemmelse med grundloven er der i retsplejelovens § 774 fastslået, at enhver, der anholdes, senest inden 24 timer fra pågribelsen at regne skal stilles for retten, med mindre han forinden løslades.

Med hjemmel i grundloven er der i militær retsplejelovs § 28 åbnet adgang til om fornødent at overskride den anførte frist af 24 timer for anholdtes fremstilling i grundlovsforhør.

Forsvarsministeriet lægger imidlertid stor vægt på, at denne adgang anvendes med den yderste forsigtighed, og nævnte adgang må under ingen omstændigheder føre til den antagelse, at afvigelse fra hovedreglen er det normale. Den normale frist af 24 timer må kun overskrides, hvor dette virkelig er fornødent.

Som eksempler på dette sidste kan nævnes: Transportvanskeligheder, vanskeligheder med at fremskaffe de nødvendige dokumenter, svigtende muligheder for at opnå forbindelse med de retslige myndigheder o. l.

Erfaringsmæssigt vil vanskelighederne særligt opstå i tilfælde, hvor anholdelse sker på et fra den pågældende garnison (tjenestested) fjerntliggende

sted. I disse tilfælde må den stedlige militære myndighed, for hærens vedkommende i de faste garnisoner garnisonskommandanten (jfr. Tjenestereglement for hæren § 287, 3. stk.), aldeles omgående og eventuelt telefonisk give meddelelse til anholdtes afdeling (enhed), der ligeledes uden ophold (om fornødent telefonisk) underretter rettergangschefen, jfr. militær retsplejelov § 27. Denne må da straks – eventuelt efter samråd med auditøren – skønne over, om afhentning af den anholdte lader sig gennemføre så betids, at fremstilling i retten kan ske uden eller dog uden væsentlig overskridelse af 24 timers fristen. I bekræftende fald bør der træffes foranstaltning til, at fremstilling i retten kan ske snarest efter tilbagebringelsen.

Er den omhandlede fremgangsmåde ikke mulig, må rettergangschefen anmode ovennævnte stedlige militære myndighed på anholdelsesstedet om inden hjemtransporten at lade anholdte fremstille i retten dersteds med begæring om fængsling eller opretholdelse af anholdelsen.

Skulle særlige grunde, f. eks. manglende dokumenter eller lignende stille sig hindrende i vejen herfor, foreligger der et tilfælde, hvor lovens udvidede frist tør benyttes, dog at hjemtransporten naturligvis skal ske uden unødent ophold.

Under hensyn til den vægt, forsvarsministeriet som nævnt må lægge på, at den omhandlede bestemmelse strengt overholdes, vil ministeriet fremtidig holde sig underrettet om, hvorledes forholdene på dette område udvikler sig og vil i givet fald ikke kunne lade eventuelle misbrug gå upåtalt hen".

Denne skrivelse er indskærpet ved K.F. B. 24/57 pkt. 3.

Bortset fra „transportantfremstillinger" må det imidlertid fastholdes, at fremstilling i retten af arrestanter bør ske ved auditørens foranstaltning, og der bør inden fremstillingen så vidt muligt være foretaget i hvert fald de indledende skridt i auditørundersøgelsen.

Da det imidlertid er tænkeligt, at det ikke er muligt at opnå forbindelse med auditøren på et tidspunkt, hvor fremstilling inden 24 timer fra anholdelsen er mulig – de fleste auditører er tjenstgørende ved flere regimenter og ved flere garnisoner, hvorfor tjenesterejser eller retsmøder etc. kan vanskeliggøre forbindelsen – kan det ikke fuldstændig udelukkes, at det kan blive nødvendigt for en rettergangschef selv at lade en arrestant fremstille for en dommer. Dette bør imidlertid kun ske i særdeles påtrængende tilfælde.

Om beregningen af 24 timers fristen se bemærkningerne foran ved § 26.

§ 29.

Udenfor de i lov om rettens pleje § 780 omhandlede tilfælde kan fængsling besluttes, når der efter sagens omstændighed er særlig grund til at antage, at sigtedes forbliven på fri fod vil virke nedbrydende på mandstugten.

Den i paragraffens 2. stykke omhandlede begæring fremsættes af auditøren, til hvem også den i § 782, sidste stykke, omhandlede udskrift af retsbogen[1]) overgives.

Lige med de i paragraffens sidste stykke, litra b., omhandlede betingelser skal i militære straffesager, der alene angår en rent militær forseelse, gælde, at den sigtede forhen har været straffet 2 gange ved dom for lignende forseelse eller 4 gange uden dom.

De i Rpl. § 780 givne regler om fængsling kan forsåvidt angår militære straffesager i det væsentlige sammenfattes i følgende:

Hvis sigtede er en „omstrejfer" (hvilket kun i meget sjældne tilfælde kan antages at gælde en militærperson) kan han fængsles, når straffen i den foreliggende sag skønnes at ville overstige bøder eller hæfte. Er sigtede ikke omstrejfer kræves foruden den nysnævnte betingelse m. h. t. den ventede straf tillige, at sigtelsen angår en forseelse af en vis grovhed (påtale af statsadvokaten) og yderligere, at der er grund til at frygte enten at sigtede vil flygte, eller at han vil fortsætte sin forbryderiske virksomhed, eller, at han vil modvirke undersøgelsen f. eks. ved at påvirke vidner eller medsigtede, eller at sigtelsen er væsentlig bestyrket og forbrydelsens grovhed skønnes at kræve, at han af hensyn til retshåndhævelsen ikke bør være på fri fod.

ØLD 23/9 1960 VII nr. 244/60: En menig, der under en militær straffesag var fængslet i henhold til M.R. § 29 og Rpl. § 780, stk. 1, nr. 2 a og b, rejste under ankesagens behandling krav om erstatning for uberettiget fængsling i anledning af at fængslingen var udstrakt ud over det tidspunkt, da han var hjemsendt. Da betingelserne for fængsling fandtes at foreligge også efter hjemsendelsen afvistes kravet.

ØL kendelse 30/5 1963 IX nr. 198/63. En menig, der for 6 disciplinære forseelser arbitrært var anset med 50 dages vagtarrest, havde nægtet at modtage denne afgørelse. Inden sagens indbringelse for retten mødte han 4 timer 20 minutter for sent efter landlov. De i M.R. § 29 omhandlede betingelser for fængsling fandtes herefter opfyldte

En sigtet, der er fængslet eller hvis anholdelse i grundlovsforhøret er opretholdt, må ikke afhøres udenfor retten, medmindre han i retten har afgivet en uforbeholden tilståelse, eller dommeren i det enkelte tilfælde har givet tilladelse dertil, og sigtede forud har udtalt ønske om at afgive forklaring.

Fængsling kan endelig besluttes, når det i en undsigelsessag anses nødvendigt for at forhindre sigtede i at realisere sin trusel.

Om arrest i kvarter se A.Tj. pkt. 130.

Om fratagelse af friheder i stedet for fængsling se An.Fri. HF § 14 (Till. s. 368) og An.Fri.S. § 13 (Till. s. 347).

§ 30.

Lov om rettens pleje § 783, 2. stykke, anvendes således, at den fængslede hensættes i borgerligt eller militært varetægtsfængsel efter

[1]) Indeholdende fængslingskendelsen.

de militære myndigheders bestemmelse, så vidt muligt på det sted, hvor sagen til enhver tid behandles.

Ved anvendelsen af bestemmelserne i § 784 træder auditøren i stedet for politimesteren (politiet) og, for så vidt militære fængsler angår, den militære myndighed under hvilken fængslet står, i stedet for fængselsforstanderens foresatte.

Rpl. § 783 er sålydende:

Stk. 1. Er fængslingskendelsen afsagt, uden at den fængslede har været hørt angående sigtelsen, skal afhørelse for retten finde sted inden 24 timer efter pågribelsen eller indbringelsen i riget, eller efter at hindringen for hans fremstilling er ophørt, jfr. § 774.

Stk. 2. Den fængslede hensættes så vidt muligt i varetægtsfængselet på det sted, hvor sagens første behandling foregår. Om hans senere henbringelse til andet varetægtsfængsel tager vedkommende rets formand beslutning. Dog kan politimesteren (*de militære myndigheder*), når hensynet til varetægtsfangens betryggende forvaring gør det påkrævet, midlertidig lade ham overføre til et andet varetægtsfængsel.

Og § 784 sålydende:

Stk. 1. Den fængslede er undergivet de indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af fængslingens øjemed eller til opretholdelse af fængselsordenen, overensstemmende med derom givne bestemmelser. Særlig fastsættes følgende regler med hensyn til den fængsledes behandling:

1) Varetægtsfanger må ikke uden eget samtykke sættes sammen med fanger, der udstår straf, afsoner bøder el. desl., og heller ikke sammen med andre varetægtsfanger, medmindre deres alder, legems- eller sindstilstand gør afsondring utilrådelig, eller pladsmangel umuliggør afsondring. Varetægtsfanger under 18 år må ikke sættes sammen med fanger over denne alder.

2) Politimesteren (*auditøren*) er beføjet til med de indskrænkninger, som fængselsordenen kræver, og under det opsyn, som måtte findes fornødent, at give andre end de ved fængselet ansatte adgang til fangen, såfremt denne måtte ønske det, jfr. dog med hensyn til forsvarere § 738. Tilladelse til at modtage besøg af læge eller præst efter eget valg, af slægtninge eller af personer, som står i forretningsforhold til fangen, eller med hvem han ønsker at rådføre sig, bør kun nægtes, når særlige omstændigheder giver grund til at frygte, at deraf vil opstå skade for undersøgelsen. Såfremt politimesteren (*auditøren*) måtte skønne, at tilladelsen bør nægtes, skal anmodningen om tilladelsen snarest muligt forelægges rettens formand til afgørelse.

3) Breve, fangen afsender eller modtager, jfr. dog med hensyn til forsvarere § 738, tilstilles politiet (*auditøren*), der, såfremt brevene ikke kan befrygtes at være til skade for undersøgelsen og ikke er af usømmeligt indhold, foranlediger deres afsendelse eller udlevering; såfremt retten i det enkelte tilfælde måtte ytre ønske derom, skal de dog forinden tilsendes retten til gennemsyn. Måtte politiet (*auditøren*) finde, at et brev ikke uden skade for undersøgelsen kan komme adressaten i hænde, eller at det er af usømmeligt indhold, forelægges spørgsmålet om dets afsendelse eller udlevering snarest muligt rettens formand til afgørelse. Den af rettens formand trufne beslutning meddeles politiet (*auditøren*). Afsendes eller udleveres brevet ikke, bør der uden ophold gives henholdsvis den fængslede eller afsenderen underretning derom. Afsendelse af lukkede skrivelser til ret eller øvrighed kan ikke nægtes fangen, og fængselets forstander har at sørge for, at sådanne skrivelser fremsendes uden ufornødent ophold.

4) Varetægtsfanger har ret til at sysselsætte sig, dog med de begrænsninger, som følger af fængslingens øjemed og fængselsordenen. Om fangen ønsker det, skal han så vidt muligt søges beskæftiget ved arbejde i fængselet mod passende godtgørelse. Fangen har adgang til udlån af fængselets bogsamling samt til udenfor denne at forskaffe sig bøger af videnskabelig, teknisk eller lignende art, men anden læsning kun med fængselsforstanderens tilladelse. Disse rettigheder kan kun betages en fange, når han har forskyldt det som disciplinær straf.

5) Det kan, udenfor tilfælde af disciplinær straf, ikke formenes en varetægtsfange ved egne eller andres midler at forskaffe sig anden og bedre kost end den almindelige fængselskost, for så vidt sådant kan ske, uden at fængselsordenen derved forstyrres. Med samme begrænsning er fangen berettiget til at benytte andre klæder end den almindelige fangedragt.

6) Hverken fængselets personale eller andre personer må benyttes til at udforske fangen.

Stk. 2. Nærmere regler om fængselsordenen fastsættes ved kongelig anordning under iagttagelse af det i nærværende paragraf foreskrevne.

Stk. 3. Klager over utilbørlig behandling i fængselet kan forebringes for fængselsforstanderens foresatte (*den militære myndighed, under hvilket fængslet står*), og, hvis de ikke af denne tages til følge, for retten i overensstemmelse med reglerne i § 814. I hvert fangerum skal findes opslag, indeholdende de væsentligste bestemmelser i fængselsreglementet og navnlig de i denne paragraf givne regler.

Arrestinspektøren for de militære fængsler er garnisonskommandanten, for søværnets vedkommende chefen for vedkommende sømilitære etablissement. Dette gælder kun for de faste militære arrester, ikke for arrester i lejre, i kantonnement, på skib o. l.

I visse tilfælde kan kvarterarrest anvendes. A.Tj. 130.

§ 31.

Ved anvendelse af lov om rettens pleje § 790, 1. stykke, sidste punktum, træder auditøren i statsadvokatens og generalauditøren i rigsadvokatens sted.

Rpl. § 790 stk. 1 sidste punktum omhandler forelæggelse af fængslingskendelse for højere instans under appel.

§ 32.

I stedet for bestemmelserne i lov om rettens pleje §§ 801 og 802 træder følgende bestemmelser:

Det påhviler befalingsmændene for et kompagni, en eskadron, et batteri, et fort, en skole eller anden dermed ligestillet afdeling eller institution eller for en mindre afdeling, der har et fra hovedafdelingen afsondret standkvarter, skibs-, korps- og afdelingscheferne ved søværnet samt enhver foresat, der har en med de fornævnte jævn-

stående stilling, såvel som højere foresatte af egen drift og med den størst mulige hurtighed at undersøge eller lade undersøge alle strafbare handlinger af den i § 3 nævnte art, når der opstår rimelig formodning om, at en sådan er begået.

Så snart ske kan, indsendes sagen, hvis den ikke er afgjort ved straf uden dom, med alle foreliggende oplysninger til rettergangschefen, der, hvis han finder, at der bør tilvejebringes yderligere oplysninger, tilstiller auditøren sagen til nærmere efterforskning.

Auditøren udfører sit hverv selvstændigt, men er i henseende til de forhold, der skal efterforskes, bundet ved henvisningsordren, og rettergangschefen har på ethvert trin af efterforskningen ret til at gøre sig bekendt med eller forlange oplysning om dens gang. Auditøren kan dog uden at afvente henvisningsordre efter anmeldelse fra en underafdeling eller anden selvstændig militær enhed iværksætte efterforskning i alle tilfælde, hvor der konstateres eller opstår grundet mistanke om en på militært område begået overtrædelse af borgerlige straffelove.

Auditøren erholder til gennemførelse af sit hverv den fornødne bistand af de militære myndigheder. Sådanne efterforskningsskridt, der griber ind i militære kommandoområder, kan han ikke foretage uden ved henvendelse til vedkommende chef, medmindre det pågældende skridt ikke uden skade for sagens oplysning kan opsættes, i hvilket fald han uopholdelig giver meddelelse til chefen. Det borgerlige politi er pligtigt til at efterkomme alle lovlige begæringer fra auditøren vedrørende efterforskningen af de under hans virkekreds hørende forbrydelser. I påtrængende tilfælde kan politiet uden at afvente begæring foretage enkelte efterforskningsskridt, som skønnes uopsættelige, men det skal i så fald uopholdelig underrette vedkommende rettergangschef eller auditør om de foretagne skridt.

Ved l. 198 11/6 1954 er der i stk. 4 i. f. indføjet lovhjemmel for, at underafdelingscheferne m. fl. kan henvende sig direkte til auditørerne for at få iværksat fornøden efterforskning af overtrædelser af borgerlig straffelov. Vedrørende den nærmere fremgangsmåde se K.F. B. 32/62 (tillægget s. 343). Selv om auditørerne principielt kun er til rådighed for rettergangscheferne, er det almindelig praksis, at også andre chefer kan henvende sig til auditøren for at søge vejledning med hensyn til en sags behandling. Træffer afdelingschefen eller underafdelingschefen derefter overensstem-

mende med auditørens råd beslutning om at afgøre sagen ved pålæg af straf uden dom, anføres i straffebogens anmærkningsrubrik: „Efter samråd med auditør". Skal en sag derimod underkastes egentlig efterforskning ved auditørens foranstaltning, skal den altid fremsendes til rettergangschefen.

§ 33.

I øvrigt finder reglerne i lov om rettens pleje kapitel 74 om efterforskning anvendelse med følgende lempelser:

1. De i § 803 omhandlede anmeldelser kan foruden til politiet og statsadvokaten gøres til de i § 32 nævnte militære myndigheder, sigtedes afdeling eller rettergangschefen.
2. Ved anvendelse af § 805 træder rettergangschefen i politimesterens sted.
3. Ved anvendelse af §§ 804 og 811 træder rettergangschefen i politimesterens og generalauditøren i statsadvokatens sted. I øvrigt træder overalt auditøren i stedet for politimesteren.
4. De i § 808, jfr. § 723 og nærværende lovs § 20, omhandlede oplysninger forelægges af auditøren for rettergangschefen.
5. Bestemmelserne i § 807, 3. stykke, og § 809, sidste stykke, finder ikke anvendelse.
6. I stedet for § 812 træder følgende bestemmelse:

   Findes efterforskningens øjemed at være opnået, afgiver auditøren sagen med beretning om efterforskningens resultat til rettergangschefen, der, efter at sådanne enkelte yderligere oplysninger, som måtte findes fornødne, er tilvejebragte, tager beslutning om sagens afgørelse ved pålæg af straf uden dom, for så vidt denne afgørelsesmåde er hjemlet, eller om dens forfølgning ved retten, eller om efterforskningens afslutning ved sagens henlæggelse. Henlægges sagen, vedtegnes grunden.
7. I stedet for § 813, 1. punktum, træder følgende bestemmelse:

   Får nogen underordnet militær myndighed, auditøren eller politiet, efter at tiltale er rejst eller sagen henlagt, kundskab om omstændigheder, der opfordrer til yderligere efterforskning, og forholdene ikke tilsteder at indhente rettergangschefens nærmere bestemmelse, foretager de på egen hånd de efterforskningshandlinger, der skønnes fornødne, og gør derefter uopholdelig indberetning til rettergangschefen.

8. Klager over formentligt myndighedsmisbrug fra militære myndigheders side under efterforskningen behandles efter de i § 814 foreskrevne regler for behandlingen af klager over politiet. Klage fra flere fremføres på samtlige de klagendes vegne af 1 eller 2 af dem dertil valgte.

Rpl. § 803 er sålydende:

Stk. 1. Anmeldelser fra private om formentlig begåede forbrydelser eller om forhold, der vækker mistanke herom, gøres ordentligvis til politiet. Dog kan de også modtages af statsadvokaten, som da ufortøvet tilstiller politimesteren samme.

Stk. 2. Anmeldelsen kan være skriftlig eller mundtlig; i sidste fald skal modtageren af samme opsætte skriftlig beretning om den.

Stk. 3. Når dertil findes grund, kan politimesteren eller statsadvokaten, forinden videre skridt foretages, ved begæring til undersøgelsesretten foranledige anmelderen afhørt for retten (jfr. § 809).

Ved anvendelsen af denne bestemmelse må det erindres, at tjenstgørende militærpersoner skal indgive eventuelle anmeldelser i sager, der er militære straffesager, se M.R. § 3, ad tjenestevejen; herved må dog erindres, at det personel, der er omfattet af klageloven er berettiget til at indgive de anmeldelser, der måtte være indeholdt i en klage, til vedkommende afdelingschef, se klagelovens § 8 s. 296. Endvidere kan anmeldelser indgives til folketingets ombudsmand. Jfr. lbkg. nr. 342 af 1/12 1961 (K.F. B. 2/62) § 9.

Rpl. § 804 er sålydende:

Stk. 1. Er sagens påtale afhængig af justitsministerens (*forsvarsministerens*) befaling eller af en opfordring fra en særlig offentlig myndighed (jfr. § 722), skal politimesteren (*rettergangschefen*) bringe de ham tilkomne oplysninger henholdsvis til statsadvokatens (*generalauditørens*) eller den særlige myndigheds kundskab, men i øvrigt ikke foretage yderligere efterforskninger, førend vedkommendes befaling eller opfordring foreligger.

Stk. 2. Er en lovovertrædelse, hvis offentlige forfølgning er betinget af en privats begæring, kommet til politimesterens (*rettergangschefens*) kundskab, men der er grund til at antage, at den er den pågældende private ubekendt, kan han gøre meddelelse til denne, men foretager i øvrigt ingen efterforskning, førend en udtrykkelig begæring fra den private foreligger. Indeholder en af den private indgiven anmeldelse om forbrydelsen ingen sådan begæring, skal han foranlediges til at give den fornødne erklæring.

Stk. 3. Ovenstående regler udelukker dog ikke, at uopsættelige efterforskningsskridt foretages, førend befalingen, opfordringen eller begæringen foreligger, såfremt gerningen må antages at være vedkommende ubekendt, og omstændighederne gør det rimeligt, at påtale vil blive begært (jfr. § 722).

Vedrørende fortolkningen af Rpl. § 722 se bemærkningerne ad M.R. § 20.

§ 805:

Stk. 1. Finder politimesteren (*rettergangschefen*), at der mangler grund til at foretage videre skridt i anledning af en indgiven anmeldelse eller en fremsat begæring om forfølgning, skal han på forlangende meddele en skriftlig erklæring om sin vægring, og om denne er grundet på, at den formentlige lovovertrædelse ikke antages at være genstand for offentlig forfølgning, eller på anmeldelsens utilstrækkelige grundlag.

Stk. 2. Den, som har indgivet anmeldelsen eller fremsat begæringen, kan derefter henvende sig til den overordnede myndighed med andragende om, at det må blive pålagt vedkommende at træde i virksomhed.

§ 806:
Stk. 1. Efterforskningen skal rettes på at tilvejebringe sådanne oplysninger, som er tilstrækkelige til at bestemme, om forfølgning skal indledes ved retten ved begæring om forundersøgelse eller ved iværksættelse af tiltale.
Stk. 2. Så bør og i øvrigt alle oplysninger fremskaffes og foranstaltninger træffes, som skønnes nødvendige eller tjenlige til at forberede sagens behandling ved retten.
Stk. 3. Befrygtes et bevis ellers at ville gå tabt, bør bevisførelse foranstaltes.
Stk. 4. Udover disse ojemed må efterforskningen ikke strækkes.

Da efterforskningen i militære straffesager i vid udstrækning går ud på at forberede en afgørelse ved strafpålæg uden dom, må det formentlig anses som berettiget at udstrække efterforskningen noget videre end i borgerlige sager, idet så vidt muligt alle bevisligheder, også sådanne, der taler til fordel for den sigtede, bør være efterprøvede, før beslutning om pålæg af straf uden dom træffes.

§ 33, stk. 5 bestemmer, at R l. § 807, stk. 3 ikke finder anvendelse i militære straffesager. § 807 omha ler fremgangsmåden ved efterforskning, og siger i stk. 3, at politiet, forinden det foretager en udenretslig afhøring af en sigtet, skal gøre ham opmærksom på, at han ikke er forpligtet til at svare.

Selv om de militære foresatte således ikke skal gøre sigtede udtrykkelig opmærksom på, at han ikke er pligtig at besvare de stillede spørgsmål, må det dog fastholdes, at der ikke foreligger nogen pligt til at svare, og den omstændighed, at en sigtet nægter at udtale sig, kan ikke betragtes som nogen selvstændig forseelse eller skærpende omstændighed.

§ 808:
Skønner politimesteren (*auditøren*) enten straks eller i løbet af efterforskningen, at der vil blive spørgsmål om at undlade påtale i medfør af § 723, forelægger han de fremkomne oplysninger for statsadvokaten (*rettergangschefen*) og standser alle ikke uopsættelige efterforskningsskridt, indtil beslutning fra denne foreligger.

Om tiltalefrafald se bemærkningerne ad M.R. § 20.

§ 811:
Tages den begæring eller opfordring, af hvilken en offentlig forfølgning er afhængig, tilbage, eller befales det af en politimesteren (*rettergangschefen*) overordnet myndighed, standses efterforskningen, og sagen henlægges med påtegning om grunden. Hvis meddelelsen til politimesteren (*rettergangschefen*) om den omstændighed, der foranlediger sagens henlæggelse, ikke er sket gennem statsadvokaten (*generalauditøren*), gør politimesteren (*rettergangschefen*) indberetning om det passerede til denne, for så vidt sagen hører under hans virkekreds.

Det kan ikke nægtes, at det her forudsættes, at en rettergangschefen overordnet myndighed kan give ham ordre til at standse en forfølgning.

Der kunne nu i hvert fald kun være tale om, at ministeren kunne gøre det, men selv dette er efter det ved § 20 bemærkede næppe antageligt.

§ 814 (som ændret ved lov 209, 23. juli 1932:

Stk. 1. Klage over formentligt myndighedsmisbrug fra politiets side under efterforskning kan fremsættes for undersøgelsesretten i den kreds, hvor den påklagede handling har fundet sted, eller for den ret, hvis virksomhed påkaldes mod klageren, eller ved hvilken sag om den lovovertrædelse, der var genstand for efterforskning, tingfæstes.

Stk. 2. Undlader politiet i de i denne lovs §§ 746 og 758, jfr. 773, §§ 774 og 783 omhandlede tilfælde at forelægge sagen for retten inden de foreskrevne frister, skal underretsdommeren på det sted, hvor beslaglæggelsen, ransagningen, anholdelsen eller fængslingen er sket, når det ved klage fra den forurettede eller på anden måde kommer til hans kundskab, afæske politiet nærmere forklaring og kan efter omstændighederne ophæve den trufne foranstaltning. Undlader politiet at svare, ophæves foranstaltningen straks ved kendelse.

Stk. 3. Pålæg af bøder i henhold til §§ 194 og 212 kan ophæves af underretskredsens dommer eller af den ret, ved hvilken sag om den lovovertrædelse, der var genstand for efterforskningen, tingfæstes.

§ 34.

Ved anvendelsen af reglerne i lov om rettens pleje kapitel 75 om forundersøgelse ved retten gøres følgende afvigelser:

1. § 815, 1. stykke, finder ikke anvendelse. I stedet for 2. stykke gælder følgende:

   Forundersøgelse ved retten foretages kun efter begæring af auditøren efter dertil indhentet bemyndigelse af rettergangschefen. Den skal være rettet mod en bestemt person som sigtet.
2. Ved anvendelsen af de følgende paragraffer træder auditøren i stedet for politimesteren, politiet eller påtalemyndigheden.
3. Ved anvendelsen af bestemmelserne i §§ 823, 826 og 827 træder rettergangschefen i statsadvokatens sted.
4. Ved anvendelsen af bestemmelsen i § 828 træder auditøren i stedet for statsadvokaten.
5. Efter forundersøgelsens slutning finder reglerne ovenfor i § 33, nr. 6 tilsvarende anvendelse.

De paragraffer, til hvilke der henvises i pkt. 2, omhandler bl. a. forundersøgelsens øjemed, fremgangsmåde og begrænsning.

Rpl. § 826 er sålydende:

Statsadvokatens (*rettergangschefens*) beslutning om frafald af forfølgning binder ikke den overordnede myndighed; dog må forfølgningens fortsættelse efter den overordnede myndigheds beslutning finde sted inden udløbet af to måneder, medmindre betingelserne for sagens genoptagelse efter § 975 er til stede.

Jfr. ØLD 10/10 1962 VIII nr. 190/62: „En rettergangschef havde anset en kaptajnløjtnant og en premierløjtnant med henholdsvis en tilrettevisning og en irettesættelse for at have givet en menig, der havde forset sig, en „stroppetur". Efter at

være blevet bekendt med rettergangschefens afgørelse klagede den menige til forsvarsministerens klageudvalg. Efter at rettergangschefens udtalelse var indhentet, blev rettergangschefen beordret til at lade sagen undersøge og pådømme ved retten. Forsvarsministerens beslutning forelå inden to måneders fristen var udløbet, men sagen blev først indbragt for retten efter at dette var sket. Udtalt, at M.R. § 20 indeholdt fornøden hjemmel for forsvarsministeren til at pålægge rettergangschefen at rejse tiltale, uanset at sagen var afgjort uden dom med henholdsvis en tilrettevisning og en irettesættelse, dog at sådan tiltalerejsning efter analogien efter rpl. § 826, jfr. M.R. § 34, bør ske inden udløbet af den heromhandlede frist på to måneder."

Det må antages, at fristen begynder at løbe fra det øjeblik, da en dertil kompetent myndighed – d. v. s. en befalingsmand med straffemyndighed – træffer en afgørelse, der ligger inden for hans straffekompetence. 2 måneder herefter er også rettergangschefen afskåret fra at beordre tiltale, forudsat at den ham undergivne befalingsmand har holdt sig indenfor sin kompetence.

Foreligger der derimod en kompetenceoverskridelse, f. eks. ved at en sag i strid med reglerne i M.R. § 50 er afgjort med straf uden dom, kan det neppe antages, at to måneders fristen i Rpl. § 826 kommer til anvendelse.

Det samme synes at måtte gælde i de tilfælde, hvor en befalingsmand, hvis straffemyndighed ikke når op på det mindstemål, der er foreskrevet for den pågældende forseelse, afgør en sag, f. eks. hvis en kompagnichef afgør en overtrædelse af M.S. § 50 med en indenfor kompagnichefens straffekompetence liggende straf. Der er her tale om, at kompagnichefen har truffet afgørelse i en sag, som efter sin karakter ikke kan afgøres af lavere myndighed end bataillonschefen, og situationen er nært beslægtet med den situation, der opstår, hvis en politimester træffer beslutning om at fremme en sag som politisag, uanset at der tillige burde være rejst tiltale for lovovertrædelser, der henfører sagen under statsadvokatens kompetence. Mere tvivlsomt stiller sagen sig, hvis den pågældende lovbestemmelse har en formulering, der – som f. eks. M.S. § 65, stk. 2 – benytter formuleringen „normalt ikke under". Da loven, ved at fastsætte en minimalgrænse for de pågældende forseelser, har tilkendegivet, at afgørelse af disse sager ligger på et højere niveau, vil det ikke være berettiget, at en kompagnichef på egen hånd vover sig ind på bataillonens område og træffer en afgørelse, som selv bataillonschefen kun rent undtagelsesvis bør træffe. Det må derfor antages, at der også i sådan tilfælde foreligger en kompetenceoverskridelse, der medfører, at Rpl. § 826's frist ikke kommer til anvendelse.

Og § 827 sålydende:

Fremkommer der under forundersøgelsen oplysning om omstændigheder, ifølge hvilke politimesteren (*auditøren*) skønner, at der vil blive spørgsmål om at undlade påtale i medfør af § 723, og som må antages at være statsadvokaten (*rettergangschefen*) ubekendte, meddeler han ham underretning herom, ledsaget af fornøden udskrift af undersøgelsen. Indtil hans beslutning inden en af retten fastsat frist indtræffer, foretages der kun sådanne undersøgelseshandlinger, som ikke tåler ophold.

VL Kendelse 2/10 1951 I 1855/51: Antaget, at det ikke kunne pålægges auditøren at fremlægge dokumentation for, at rettergangschefen havde tiltrådt, at forundersøgelse blev indledt ved retten.

§ 35.

I alle sager, som rettergangschefen ikke afgør ved straf uden dom i medfør af reglerne i denne lovs kapitel 2, skal han forinden han tager beslutning om, hvorvidt tiltale skal rejses og i bekræftende fald for hvilke forbrydelser, forhandle herom med auditøren. Dette gælder, uanset om sagen har været genstand for efterforskning eller for forundersøgelse ved retten. Beslutning om tiltale udfærdiges skriftligt. En udvidelse af tiltalen kan kun ske med rettergangschefens samtykke.

Ved iværksættelsen af tiltalen i henhold til tiltalebeslutningen, forberedelsen af domsforhandlingen og selve domsforhandlingen træder overalt auditøren i statsadvokatens eller anklagerens sted. I §§ 842, 2., 869, 1. stykke, 885, 3. stykke og 908, 2. stykke, træder dog rettergangschefen i stedet for statsadvokaten.

Tiltalebeslutningen vedlægges det af auditøren udfærdigede anklageskrift.

Den i § 905 omhandlede beslutning om at frafalde tiltale kan tages af rettergangschefen.

Ved den ved l. 123 af 13/4 1957 gennemførte ændring af formuleringen af stykke 1 første punktum har det, ifølge betænkningen været hensigten at tydeliggøre, at der ikke alene skal forhandles med auditøren, forinden rettergangschefen træffer beslutning om at rejse tiltale, men tillige også forinden der træffes beslutning om, at en sag skal henlægges uden tiltale eller straf.

Det nyindsatte 2. punktum præciserer, at forhandling også skal finde sted, selv om sagen ikke har været genstand for efterforskning eller for forundersøgelse ved retten og afskærer derved enhver tvivl, som måtte kunne rejses vedrørende dette spørgsmål.

Fremsendes et anklageskrift til retten, uden at fornøden tiltalebeslutning er vedlagt, bør afvisning formentlig ske.

Ifølge fast praksis akcepteres det, at der i sager, der fremmes til dom i medfør af Rpl. § 925 uden udfærdigelse af anklageskrift, rejses tiltale af auditøren til retsbogen, uden at der foreligger egentlig tiltalebeslutning fra rettergangschefen.

VLD 5/6 1957 VI nr. 347/57: Underrettens dom ophævet og sagen hjemvist, da sagen ikke var behandlet efter reglerne i rpl. § 925, og tiltalen herefter alene

kunne være rejst på grundlag af en i medfør af M.R. § 20, jfr. § 35, udfærdiget tiltalebeslutning, der ikke forelå i sagen.

Rpl. § 842 omhandler rettens beføjelse til at afvise en sag ifølge nr. 2 på grund af rettergangschefen mangler påtaleret.

Ifølge Rpl. § 869, stk. 1, kan retten, hvis der opstår spørgsmål om, hvorvidt rettergangschefen har påtaleret, begrænse forhandlingerne i retten til at omhandle dette spørgsmål, indtil dette har fundet sin afgørelse.

Spørgsmålet om rettergangschefens påtaleberettigelse er ifølge Rpl. § 885 ikke genstand for nævningernes afgørelse, men afgøres alene af de juridiske dommere.

Såfremt rettergangschefen ikke findes påtaleberettiget afsiges ifølge Rpl. § 908 frifindelsesdom.

Rpl. § 905 giver rettergangschefen beføjelse til at frafalde tiltale i det særlige tilfælde, hvor nævningerne har erklæret tiltalte for skyldig, men dommerne finder at sagens beviseligheder ikke afgiver tilstrækkeligt grundlag herfor, således at disse ved kendelse har besluttet, at ny domsforhandling skal foregå. Frafalder rettergangschefen tiltale i dette tilfælde, inden nævningeerklæringen i den nye sag, der foregår for andre dommere og andre nævninger, afsiges straks frifindelsesdom.

§ 36.

(Ophævet ved lov nr. 115 af 7. maj 1937).

§ 37.

Ved anvendelsen af bestemmelserne i lov om rettens pleje kapitel 80 træder overalt auditøren i anklagerens, politimesterens og statsadvokatens sted. I § 929, sidste stykke, træder dog rettergangschefen i statsadvokatens sted.

Rpl. kap. 80 omhandler tiltale og domsforhandling for underret samt sø- og handelsretten i sager, der påtales af statsadvokaten.

Rpl. § 929 sidste stk. er sålydende:

Finder retten efter domsforhandlingens begyndelse, at sagen vil være at behandle for landsretten, afsiger den, efter at have givet parterne lejlighed til at udtale sig, dom herom, hvorefter statsadvokaten (*rettergangschefen*) drager omsorg for, at ny tiltale iværksættes overensstemmende med reglerne i kapitel 76.

Kapitel 76 omhandler tiltale og forberedelse af domsforhandling for landsret.

§ 38.

Ved anvendelsen af reglerne i lov om rettens pleje, 6. afsnit om retsmidler mod trufne afgørelser gælder følgende afvigelser:

1. Beslutning om anvendelse af retsmidlerne træffes på det offentliges vegne af rettergangschefen, efter at denne derom har forhandlet med auditøren. Ved iværksættelsen og den nærmere gennemførelse af retsmidlet træder generalauditøren i rigsadvokatens og en auditør i statsadvokatens sted.
2. I § 948 træder rettergangschefens kontor i stedet for statsadvokatens. Tiltaltes meddelelse om anke eller kære kan foruden på de i §§ 948 og 970, 2. stykke, nævnte måder afgives skriftlig eller mundtlig på rettergangschefens kontor eller for en foresat chef eller, hvis tiltalte er fængslet, for vagtkommandøren eller arrestforvareren.
3. I stedet for § 952, 2. stykke, træder følgende bestemmelse:
   Generalauditøren oversender snarest muligt sagens akter til højesteret med de bemærkninger eller begæringer, han måtte finde fornødne.
4. I sager, der ellers behandles som politisager, finder reglerne i lov om rettens pleje § 962 anvendelse med hensyn til anke.
5. I §§ 962, 963, 966, 968 og 973 træder forsvarsministeren i justitsministerens sted og i § 976 i rigsadvokatens sted.

I modsætning til, hvad der er foreskrevet i M.R. § 35 om tiltalebeslutningen, er der ikke foreskrevet skriftlig form for rettergangschefens ankebeslutning, og det må formentlig anses som tilstrækkelig dokumentation, at det af sagen fremgår, at denne af rettergangschefen er tilbagesendt til auditøren til foranstaltning, efter at der af auditøren er afgivet indstilling om anke, eller at ankemeddelelsen er forkyndt ved rettergangschefens foranstaltning.

Jfr. ØLD 21/2 1952 nr. 29/52: Selv om det ikke udtrykkelig fremgik af sagen, måtte det antages, at rettergangschefen havde truffet den i § 38 ommeldte beslutning.

På den anden side må det antages, at det dog af sagen må fremgå, at rettergangschefen har haft sagen forelagt.

Jfr. således VLD 30/9 1952 nr. 718/52: Den militære anklagemyndigheds anke (delvis) afvist, da rettergangschefens ankebeslutning ikke kunne dokumenteres, og VLD 28/5 1953 nr. 360/53: Den militære anklagemyndigheds anke afvist, da det ikke sås, at den var beordret af rettergangschefen.

Reglerne om iværksættelse af anke bliver herefter følgende:

Rettergangschefen kan efter forhandling med auditøren bestemme, at sagen skal ankes til skade eller til fordel for tiltalte, hvorefter auditøren udfærdiger ankemeddelelse, overensstemmende med rettergangschefens (skriftlige) ankebeslutning. Såfremt anke skal ske til skade for tiltalte, skal ankemeddelelsen forkyndes for tiltalte inden 14 dage fra dommens afsigelse, medens anke til fordel for tiltalte også kan ske efter dette tidspunkt, Rpl. § 947. Forkyndes ankemeddelelsen for sent, vil anklagemyndighedens anke normalt blive afvist.

U.f.R. 900/1946. HRK. 23/6 1946. Anklagemyndighedens anke afvist, da det ikke kunne sandsynliggøres, at ankefristens overskridelse ikke kunne tilregnes anklagemyndigheden.

Vil tiltalte anke, må han, Rpl. § 948, afgive meddelelse herom inden 14 dage efter dommens afsigelse eller, hvis han ikke har været til stede ved afsigelsen af dommen, og denne er fældende, fra den dag, da domsudskriften forkyndes for ham. Meddelelsen kan, når den fremsættes straks ved dommens afsigelse eller ved forkyndelsen af dommen, afgives henholdsvis til retsbogen eller til den, der foretager forkyndelsen. I sidstnævnte tilfælde skal forkyndelsespåtegningen på originaludskriften af dommen indeholde fornøden meddelelse om, at dommen ankes. Meddelelsen bør iøvrigt altid indeholde oplysning om, hvor og hvornår (dato og klokkeslet) dommen er forkyndt, samt oplysning om, hvem der har forkyndt dommen. Afgives meddelelsen senere, kan den afgives skriftligt, og underskreven af tiltalte, til rettens kontor eller skriftligt eller mundtligt til rettergangschefens kontor eller til en foresat chef, eller, hvis tiltalte er fængslet, til vagtkommandøren eller arrestforvareren. Meddelelsen sendes snarest muligt til auditøren, der uden ufornødent ophold lader ankemeddelelse forkynde for tiltalte. Fremsætter tiltalte ankebegæringen for sent, afvises anken. Begæringen må fremsættes inden normal kontortids ophør 14 dage efter dommens afsigelse (forkyndelse).

Er anke rejst fra den ene side, kan modparten iværksætte kontraanke inden udløbet af 14 dage efter at anken er blevet modparten bekendt.

Ved l. 198 11/6 1954 er som ny regel indført (paragraffens stk. 4) at Rpl. § 962 finder anvendelse på anke af sager, der, såfremt de ikke var behandlet som militær straffesag, ville være behandlet som politisag.

Rpl. § 962 er sålydende:

Stk. 1. Domme afsagte af en underret kan med de nedennævnte undtagelser af statsadvokaten (*rettergangschefen*) eller tiltalte påankes til den landsret, til hvis kreds vedkommende ret hører. I forbindelse med dommen kan anken omfatte den forudgående behandling og de under denne faldne afgørelser.

Stk. 2. I politisager kan domme ordentligvis kun påankes af det offentlige, når andre offentligretlige følger (jfr. § 684) end bøde eller konfiskation kan idømmes efter de lovbestemmelser, tiltalen lyder på. Anke fra tiltaltes side kan ordentligvis kun finde sted, når han har givet møde i sagen, og højere straf end 6 dagbøder eller bøde af 60 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller andre offentligretlige følger er idømt.

Forsvarsministeren kan dog herudover tillade anke, navnlig, hvis sagen har „almindelig interesse". Andragende herom skal normalt være indgivet inden 14 dage efter dommens afsigelse (forkyndelse). Landsrettens præsident kan, når andragendet er indgivet, bestemme, at fuldbyrdelsen udsættes (standses), hvilket skal ske, hvis anke tilstedes. Er anke iværksat, kan modparten anke inden 14 dage (se foran).

Anke af en underretsdom til landsret kan begrundes med:

1. at rettergangsregler er tilsidesat eller forkert anvendt (§ 943),
2. at straffeloven er anvendt urigtigt,
3. at straffens størrelse ikke står i passende forhold til brøden, og
4. at skyldsspørgsmålet er urigtigt afgjort som følge af en urigtig bedømmelse af bevisernes vægt (§ 963).

Ankemeddelelsen bør indeholde oplysning om, hvorpå anken begrundes, og tiltalte bør, når han afgiver sin ankemeddelelse, vejledes om reglerne og adspørges om grunden til anken. Har forsvarer været beskikket i første instans, er denne pligtig at yde tiltalte fornøden bistand ved ankens iværksættelse. Rpl. § 941, stk. 2, jfr. § 963, stk. 3.

Anke af en landsretsdom til højesteret kan normalt ikke omfatte bedømmelsen af beviser.

Har en underretsdom været anket til landsretten, kan yderligere anke normalt ikke finde sted, Rpl. § 966, men forsvarsministeren kan dog i særegne tilfælde, hvor sagen skønnes at have almen interesse eller medføre videregående betydelige følger for den pågældende, tillade anke til højesteret.

Med hensyn til kære til højere instans finder tilsvarende regler anvendelse.

§ 39.

Reglerne i kapitel 90 om fuldbyrdelse af domme i straffesager gælder med følgende afvigelser og tilføjelser:

1. I § 997 træder rettergangschefen i stedet for politimesteren. Bestemmelsen i 1. stykke, 2. punktum, bortfalder.
2. I § 998 ændres „politimesteren eller den denne overordnede myndighed" til: „den militære myndighed, der skal fuldbyrde dommen, eller rettergangschefen" og „statsadvokaten eller politimesteren" til: „rettergangschefen".
3. Ingen livsstraf må fuldbyrdes, førend kongen har besluttet ikke at benytte sin benådningsret. Den ret, der har afsagt den endelige dom, skal afgive erklæring om, hvorvidt der er grund til at an-

befale den domfældte til benådning. Fuldbyrdelsen bliver at udsætte, hvis den domfældte bliver sindssyg.

I øvrigt træder i §§ 1000–1002 forsvarsministeren i justitsministerens sted.

Jfr. An.F. 283 3/9 1954. (Tillægget s. 323).

I Rpl. § 997 fastsættes, at rettergangschefen drager omsorg for fuldbyrdelsen såvel i henseende til straf som i henseende til dommens øvrige bestemmelser, derunder erstatning til den skadelidte, for så vidt denne begærer det.

Efter stk. 4 skal ved kgl. anordning fastsættes nærmere regler om beregningen af straffuldbyrdelsens begyndelse i tilfælde, hvor domfældte hensidder i varetægtsarrest. Se herom An.F. § 4.

I Rpl. § 998 fastsættes, at i tilfælde af tvist mellem den straffuldbyrdende myndighed og domfældte om dommens fortolkning, bliver spørgsmålet på dømtes begæring at afgøre af den ret, der har afsagt dom i første instans. Fuldbyrdelsen standser ikke, medmindre retten bestemmer dette.

Efter § 999 kan ingen straffedom fuldbyrdes før udløbet af den normale ankefrist 14 dage, medmindre afkald på anke forinden er givet.

For bødedomme der ikke kan ankes, er fuldbyrdelsesfristen normalt 3 dage fra afsigelsen (forkyndelsen).

For erstatning gælder eksekutionsfristen i borgerlige sager, Rpl. § 287, normalt 15 dage.

Rpl. § 1000:

Stk. 1. Den landsret, som har afsagt en dødsdom, og højesteret, når dommen har været påanket, skal afgive erklæring om, hvorvidt der findes grund til at anbefale den domfældte til benådning. Erklæringen indgives til justitsministeren (*forsvarsministeren*), når ankefristen er udløbet, eller dommen er stadfæstet af højesteret.

Stk. 2. I alle straffesager, der har været behandlede ved landsret, kan såvel retten som nævningerne, der har medvirket ved sagens behandling, gøre indstilling til justitsministeren (*forsvarsministeren*) om domfældtes benådning. De nærmere regler om fremgangsmåden ved udøvelsen af nævningernes adgang til at indstille til benådning gives ved kongelig anordning.[1])

Med hensyn til fuldbyrdelse af livsstraf på krigsfanger bemærkes krigsfangekonventionen, lovtidende C 26 26/7 1951 art. 101, hvorefter ingen dødsdom over en krigsfange må fuldbyrdes før der er gået 6 måneder efter den i konventionens art. 107 foreskrevne meddelelse om dommen til beskyttelsesmagten.

Livsstraf findes hjemlet i M.S. §§ 34, 35, 37, 43, 50 og 51.

Paragraffens stk. 3 er stemmende med en mere end 200-årig, ved Rpl. § 1000, stk. 1, gentaget regel. Denne bestemmelse blev ophævet ved lov nr. 397 af 9/8 1945. Da bestemmelsen i M.R. § 39, stk. 3, imidlertid er helt selvstændig, er den uberørt af ophævelsen og altså stadig gældende.

[1]) Kgl. an. nr. 34 af 26/2 1937.

Rpl. § 1001:

Stk. 1. Fuldbyrdelsen af en straffedom bliver at udsætte, når en svanger kvinde er dømt til døden, eller når den, som skal udstå livsstraf, frihedsstraf eller legemlig straf, bliver afsindig eller overfaldes af en heftig sygdom.

Stk. 2. Når en umiddelbar udståelse af straffen ville medføre uforholdsmæssige, udenfor straffens øjemed liggende følger for den pågældendes velfærd eller væsentlige ulemper for det offentlige, kan justitsministeren (*forsvarsministeren*) tilstede udsættelse.

Stk. 3. Når den ret, som har fældet dommen, finder grund til at indstille den domfældte til fuldstændig benådning eller til at benådes med at lide straf af en mildere art, udsættes straffens fuldbyrdelse; det samme gælder, når ansøgning herom indgives af den domfældte, for så vidt ikke allerede tidligere en ansøgning er afslået. Hvorvidt en alt begyndt fuldbyrdelse af straffen skal standses på grund af ansøgning om benådning, afgør justitsministeren (*forsvarsministeren*).

§ 40.

Ved anvendelsen af reglerne i lov om rettens pleje kap. 91 om sagsomkostningerne gælder følgende særlige bestemmelser:

1. Udgifter, der er foranlediget ved, at en sag i medfør af nærværende lovs § 61 fordres afgjort ved dom, betragtes som udgifter foranlediget ved anke, jfr. § 1008, 3. stykke.
2. Retten kan i dommen begrænse omkostningsansvaret i alle tilfælde, hvor dette findes rimeligt.
3. I § 1008, sidste stykke, træder auditøren i stedet for statsadvokaten.
4. I § 1011, sidste stykke, ændres „statsadvokatens eller politimesterens" til: „påtalemyndighedens".

Ved anvendelsen af reglerne i kapitel 93 a om oprejsning i anledning af strafferetlig forfølgning gælder følgende lempelser:

1. I § 1018 b, 2. stykke, og § 1018 h, 2. stykke, træder forsvarsministeren i justitsministerens sted og generalauditøren i rigsadvokatens sted.
2. I § 1018 d og § 1018 h, 2. og 3. stykke, træder rettergangschefen i politimesterens og statsadvokatens sted.

Rpl. § 1007, stk. 1, lyder:

I straffesager, som forfølges af offentlig myndighed, udredes omkostningerne ved sagens behandling og straffens fuldbyrdelse af det offentlige med forbehold af ret til at få dem erstattet efter nedenstående regler.

Af reglerne i stk. 2 mærkes navnlig, at der kun undtagelsesvis og hvor særlige omstændigheder retfærdiggør valg af en bestemt forsvarer, kan tillægges denne vederlag hos det offentlige, svarende til vederlaget til en be-

skikket forsvarer. Dette må også gælde den som forsvarer valgte militærperson. Tillægges der den valgte forsvarer vederlag hos det offentlige betyder det for ham, at han straks kan få sine penge og for den tiltalte, at han, hvis han ikke får pålagt at udrede omkostningerne, slipper med at betale den valgte det beløb, som denne måtte have betinget sig udover det sædvanlige salær til en beskikket forsvarer.

Efter Rpl. § 1008 er den sigtede, der findes skyldig, „pligtig at erstatte det offentlige de nødvendige udgifter, som er medgået til sagens behandling."

Efter sammes stk. 3 er tiltalte kun pligtig at erstatte udgifterne ved anke (kære) „når disse skridt enten har ført til et for ham ugunstigere udfald, eller er iværksat af ham selv, og ikke har ført til forandring til hans fordel.

Af de i Rpl. §§ 1010–1014 indeholdte regler mærkes:

§ 1012, stk. 1 sålydende: Om erstatning af omkostninger træffer retten afgørelse ved dommen eller, når sagen endes uden dom, ved kendelse.

§ 1014 sidste stykke sålydende: Omkostninger, som det er pålagt at erstatte, inddrives efter de i bogen om den borgerlige retspleje foreskrevne regler.

Om inddrivelse af sagsomkostninger m. v. se 12. hæfte pkt. 215–19 og K.S. B. 10/1938, pkt. 3, jfr. K.S. B. 22/1948, jfr. K.F. A. 86/1956 pkt. 10, jfr. K.F. A. 93/1957 pkt. 3. Forfaldne erstatningsbeløb – herunder sagsomkostningsbeløb, som det er pålagt domfældte at erstatte – bør så vidt muligt tilbageholdes i domfældtes lønning, hvorimod tilbageholdelse for ikke endelig afgjorte krav ikke kan ske i den sigtedes eller erstatningspligtiges lønning. Såfremt der ved en værnepligtigs hjemsendelse verserer retssag, bør der af den pågældendes hjemsendelsespenge tilbageholdes så stort et beløb, at eventuelle erstatningsbeløb – samt sagsomkostninger og bødebeløb – er dækkede, eller der bør ved udbetalingen tages forbehold med hensyn til eventuel bøde eller erstatning. Jfr. K.F. A. 29/1953 og folketingets ombudsmands skrivelse af 11/1 1957 (folketingets ombudsmands beretning for året 1956 s. 161).

Om bøder se foran s. 51–54.

Om udgifter ved foranstaltninger i henhold til tiltalefrafald eller (betinget) dom se K.F. B. 26/1962. Tillægget s. 363.

§ 41.

I stedet for lov om rettens pleje § 1039 træder følgende bestemmelse:

Straffesager, i hvilke der ikke er rejst tiltale på den tid, nærværende lov træder i kraft, behandles efter de i denne lov foreskrevne regler. Gyldigheden af retshandlinger, som er foretagne i sagen før lovens ikrafttræden, bedømmes efter den tidligere lovgivning.

§ 42.

I stedet for lov om rettens pleje § 1040 træder følgende bestemmelse:

Påanke af straffedomme, som er afsagte, før denne lov træder i kraft, sker efter de hidtil gældende regler.

Fuldbyrdelsen af straffedomme sker efter lovens ikrafttræden efter reglerne i denne lov.

Paragraffen er en overgangsbestemmelse fra 1919.

§ 43.

Er et krigsskib eller flere under fælles kommando samlede krigsskibe på togt fjernede fra deres station eller udenfor danske farvande, kan der til foretagelse af forundersøgelse eller enkeltstående retshandlinger i særdeles påtrængende tilfælde, hvor en sags undersøgelse ikke kan opsættes, henholdsvis af skibschefen eller den højstkommanderende nedsættes en forhørsret, der skal bestå af en auditør, hvis en sådan haves om bord, og ellers af en af de ældste officerer som formand samt 2 andre medlemmer, hvoraf den ene så vidt muligt skal være af samme grad og tjenestestilling som den, mod hvem undersøgelsen eller den pågældende retshandling er rettet, medens den anden skal være dennes foranstående.

Kan i det sidste af de anførte tilfælde en sags påkendelse ikke opsættes til skibets eller skibenes hjemkomst, kan henholdsvis skibschefen eller den højstkommanderende nedsætte en domsret. Denne skal bestå af en auditør, hvis en sådan haves om bord, og ellers af en af de ældre officerer som formand og 4 andre dommere, hvoraf de 2 så vidt muligt skal være af samme grad og tjenestestilling som tiltalte, de 2 af højere tjenestegrad. Hvis der forud har været nedsat en forhørsret, indtræder så vidt muligt dennes formand og medlemmer i domsretten.

Når i de heromhandlede tilfælde 2 auditører ikke haves om bord eller kan skaffes til stede, varetages den auditøren efter § 13 påhvilende tjeneste af en dertil af rettergangschefen beordret officer eller dermed ligestillet.

Ved kongelig anordning kan fastsættes sådanne lempelser i de ellers gældende regler om retsplejen, som de særlige forhold måtte kræve.

Hvis fuldbyrdelsen af en af en ret om bord i henhold til nærværende paragrafs 2. stykke idømt straf ikke uden skade for disciplinen eller anden væsentlig ulempe kan udsættes til skibets eller domfældtes hjemkomst, kan dommen, for så vidt det efter straffens karakter er muligt, fuldbyrdes om bord uden hensyn til, at domfældte erklærer at ville påanke dommen.[1])

De om bord afsagte domme kan såvel af vedkommende chef som af domfældte påankes for landsretten der, hvor skibet efter sin hjemkomst tager station, af domfældte, selv om han måtte have udstået den idømte straf.

Forudsætningen for at forhørsret eller domsret kan nedsættes er, at skibet er på togt. Spørgsmålet om, hvorvidt dette er tilfældet må afgøres efter den sejlordre, der er meddelt skibschefen af søværnskommandoen. I denne sejlordre fastsættes begyndelsestidspunktet for togtets begyndelse. Togtets afslutning fastsættes ligeledes af søværnskommandoen.

Da skibschefen er anklagemyndighedens øverste repræsentant om bord, bør han ikke selv beklæde formandsposten, hverken i forhørsretten eller i domsretten.

Sidste gang bestemmelsen i § 43 har været bragt i anvendelse var om bord på fiskeriinspektionsskibet „Islands Falk", i Reykjavik, hvor der den 8/3 1920 blev afholdt forhørsret og den 15/3 1920 domsret over en vpl., der havde gjort sig skyldig i vagtforseelse og lydighedsnægtelse. Domsrettens dom blev den 10/5 1920 stadfæstet af Østre Landsrets III. afd. (As. nr. 121/1920).

Det må anses for en selvfølge, at ingen kan tiltræde som dommer i en krigsret uden at have aflagt dommerløfte. Det synes naturligt i så henseende at forholde overensstemmende med den nu ophævede lov om nogle ændringer i den militære retspleje af 8. maj 1908 § 3, der lød således: „Officerer, underofficerer og menige aflægger den foreskrevne ed som krigsdommer en gang for alle, nemlig når de første gang tiltræder som sådanne."

Ved kgl. resolution af 24. juni 1908 ændredes den ved kgl. reskript af 12. januar 1739 foreskrevne edsformular for krigsretsdommere til et dommerløfte sålydende: „Jeg (vi) der er beskikket til krigsretsdommer(e) lover, at jeg (vi) såvel i den nu foreliggende sag som i sager, jeg (vi) senere måtte komme til at dømme i, vil dømme retfærdigt og ikke lade mig (os) påvirke af slægtskab, venskab, gunst eller gave, ejheller fjendskab, had, hævn eller

[1]) Mærk dog herved for livsstraf M.R. 39, pkt. 3.

frygt, men at jeg (vi) alene vil have Gud og retfærdighed for øje og dømme retfærdigt overensstemmende med Hans majestæt Kongens love og forordninger.

Det lover jeg (vi) på ære og samvittighed."

§ 43 a.

Forsvarsministeren kan – for så vidt forholdet ikke er ordnet ved særlig lov – bestemme, at reglerne i § 43 med de fornødne lempelser skal gælde for enheder af forsvaret, som er stationeret uden for landets grænser eller i Grønland.

Bestemmelsen er indsat ved l. 198 11/6 1954 og er begrundet med de særlige forhold, der bl. a. findes ved de isolerede styrker i Grønland og lignende steder, hvor der undertiden ikke er mulighed for at komme i forbindelse med nogen dommer, eller hvor sådan forbindelse i hvert fald vil kræve meget lange rejser, hvilket i givet tilfælde kunne kompromittere tjenesten ved den pågældende afdeling.

Ved bekg. nr. 249 af 24/9 1956 (K.F. B. 26/1956) er M.R. § 43 sat i kraft for enheder af forsvaret, der er stationeret i Grønland. I henhold hertil nedsattes der den 29/10 1956 forhørsret på marinestationen Grønnedal. Da sigtelserne var rettet mod en menig var rettens sammensætning således: En auditør som formand, en kaptajnløjtnant og en vpl. menig.

Sagen er senere pådømt ved københavns byret.

Endvidere er der den 19/7 1957 nedsat forhørsret på marinestationen Grønnedal i anledning af en episode, hvori 7 værnepligtige menige var implicerede. Rettens sammensætning var: En auditør som formand, samt en oberstløjtnant og en vpl. menig. Efter at forundersøgelsen ved forhørsretten var sluttet blev der af rettergangschefen pålagt arbitrære straffe til 5 af de implicerede, medens to mand blev sendt til København, hvor sagen for deres vedkommende senere har fundet sin Afslutning ved idømmelse af fængselsstraffe ved københavns byret.

I begge tilfælde fungerede chefen for marinestationen som anklager, medens en af de sigtede valgt værnepligtig fungerede som forsvarer.

Den 22/8 1957 er ligeledes nedsat forhørsret, hvor formanden var en oberstløjtnant medens retten iøvrigt beklædtes af en kaptajnløjtnant og en vpl. menig. Også denne sag er senere pådømt af københavns byret.

Ved bekg. nr. 288 af 8/11 1956 er M.R. § 43 sat i kraft for den danske militære styrke til rådighed for de forenede nationer i Suez-området. K.F. B. 1/1957.

2. kapitel.

ANVENDELSE AF DISCIPLINARMIDLER OG STRAFFESAGERS AFGØRELSE UDEN DOM

Ved kapitlets anvendelse på krigsfanger erindres M.R. § 4, stk. 2, med note, jfr. an. 55 21/2 1940 om internerede fremmede militærpersoner.

§§ 44–48 handler om disciplinarmidler.

§§ 49–64 handler om straf uden dom.

Den militære uddannelses formål er at uddanne mandskab og befalingsmænd til en kampduelig enhed, der kan samarbejde med forsvarets øvrige enheder til forsvar for den danske stat. Til opnåelse af dette mål benytter den erfarne befalingsmand en lang række forskelligartede midler, påkaldelse af konkurrencemomentet, gruppefølelsen, selvrespekten m. m. mere, herunder også tildelingen af større eller mindre belønninger, såsom ekstrahvil, ekstrafrihed o. s. v., og befalingsmanden bør her altid erindre sig, at et forbilledlig eksempel i påklædning og optræden og ikke mindst et grundigt og sikkert kendskab til det stof, som han skal undervise mandskabet i, er væsentlige forudsætninger for at skabe det nødvendige tillidsforhold hos mandskabet. Evnen og viljen til at gå foran selv i de vanskeligste øvelser er nødvendige forudsætninger for, at mandskabet kan have den nødvendige tillid til befalingsmanden. Over for den modvillige eller efterladende soldat kan befalingsmanden endvidere anvende disciplinarmidler og straf. Ved anvendelsen af disciplinarmidlerne må det erindres, at formålet med disse er, at fremme disciplinen, derimod ikke at tilfredsstille en – måske menneskelig forståelig – hævnfølelse over for et irriterende individ blandt mandskabet, der måske endog bevidst søger at undergrave den uddannelse, som i krigstid kan få afgørende betydning for afdelingens eksistens. Rettesnoren for disciplinarmidlernes anvendelse må være, at der skal være en nøje og umiddelbart indlysende sammenhæng og et rigtigt forhold mellem middel og mål. Lang og dyrekøbt erfaring viser, at misbrug af denne myndighed virker undergravende for respekten for den foresatte og dermed for disciplinen og arbejdsvilligheden. Selvbeherskelsens smukke og virkningsfulde eksempel er på dette område det bedste middel til at fremme disciplinen.

Disciplinarmidler er ikke straf, § 46, men bør, når omstændighederne taler derfor, anvendes i stedet for straf, § 45. Det må fastholdes, at myndigheden til at pålægge disciplinarmidler alene tilkommer de befalingsmænd, der er berettigede hertil ifølge § 48, og at denne myndighed under ingen omstændigheder kan overdrages til andre, jfr. de indskærpelser, der af forsvarsministeriet er udsendt ved K.H. B. 9/1936 og K.F. B. 19/1954. (Tillægget s. 348).

§ 44.

„Som disciplinarmidler kan anvendes mundtlige tilrettevisninger, arbejde og efterøvelse i en del af fritiden, fremstilling, vagt eller anden tjeneste uden for orden samt fratagelse af friheder i overensstemmelse med de i §§ 44 a–44 f givne regler.

Nærmere bestemmelser om omfanget af disse friheder fastsættes ved kgl. anordning under iagttagelse af reglerne i §§ 44 a–44 f.

Tilrettevisninger, der ikke må udarte til skældsord eller andre upassende eller krænkende udladelser, kan gives under fire øjne eller i overværelse af andre militære.

Disciplinarmidler må kun anvendes på den eller dem, der har begået forseelsen."

Indledningsvis bemærkes, at det er af stor vigtighed, at der føres nøje kontrol med, at disciplinarmidler kun pålægges af de befalingsmænd, der er nævnt i § 48, og at disciplinarmyndigheden ikke delegeres f. eks. ved at det stiltiende tolereres, at subalterne befalingsmænd fratager mandskabet friheder under den form, at de tilkendegiver en mand, at han ikke bør søge om frihed i en vis periode.

Det bør endvidere erindres, at opregningen af disciplinarmidlerne i § 44, stk. 1, må anses som udtømmende, og at andre „disciplinarmidler" end de der opregnede er utilladelige. Navnlig bør man have opmærksomheden henledt på, at subalterne befalingsmænd undertiden søger at afstive deres autoritet med hjemmekomponerede „disciplinarmidler", der undertiden antager direkte tåbelige former, og berettiger til skarp indskriden.

Om „disciplinarmidlet" „tidligt i seng" se bemærkningerne ved § 44 f.

Om arbejde og efterøvelse se § 45 med tilhørende bemærkninger.

Ved l. nr. 123 af 12/4 1957 er Militær Retsplejelovs bestemmelser vedrørende disciplinarmidler udbygget, idet man navnlig har taget sigte på at skabe fastere regler for hvilke friheder, der tilkommer de værnepligtige menige. Baggrunden herfor var, at man herved ville udelukke den opfattelse, der enkelte steder blev lagt til grund for administrationen af tildelingen af friheder, at enhver tildeling af frihed, var at betragte som en begunstigelse, der kunne nægtes uden nærmere motivering. Denne opfattelse, der iøvrigt var i afgørende strid med selv den tidligere formulering af M.R. § 44, der klart forudsatte, at visse friheder, kun kunne inddrages under iagttagelse af de for pålæg af disciplinarmiddel gældende former, er nu i hvert fald udelukket. Iøvrigt kodificerer loven af 1957 som hovedregel kun de regler, der allerede gennem flere år har været fulgt, selv om der er kommet enkelte nydannelser til. Ved administrationen af disse bestemmelser må det endvidere haves for øje, at det, som loven hjemler, er de absolutte minimumsfriheder, og at forsvarsministeren under folketingsbehandlingen klart gav

udtryk for, at de nu vedtagne lovregler ikke – efter den tendens, der ofte gør sig gældende i retning af, at minimum bliver maksimum – må medføre, at de værnepligtige fremtidig kun får de faste friheder eller overhovedet mindre frihed, end de havde, før 1957 loven.

Frihederne falder herefter i 2 grupper:

1) De friheder, der ikke kan fratages ved anvendelse af disciplinarmiddel.
   a. Faste friheder, der omhandles i § 44 a.
   b. Udgangsfrihed, § 44 b og
   c. Lejligheds- og belønningsfriheder § 44 d og
2) Friheder, der kan inddrages som disciplinarmiddel
   Omgangsfriheder, § 44 c.

Lovens bestemmelser om friheder er suppleret med Kgl. An. 174 19/6 1957 om friheder for værnepligtigt personel m. v. ved hæren og flyvevåbenet K.F.B. 13/1957 (Tillægget s. 365) med tilhørende vejledning K.F. B. 13/1957 pkt. 2 (Tillægget s. 369) samt Kgl. An. nr. 175 19/6 1957 om friheder for værnepligtigt personel m. v. ved søværnet K.F. B. 13/1957 pkt. 3 (Tillægget s. 372) med tilhørende vejledning K.F. B. 13/1957. (Tillæget s. 375).

Om det mildeste disciplinarmiddel tilrettevisningen må iøvrigt bemærkes, at der i den daglige tjeneste gives utallige tilrettevisninger af de foresatte, uden at disse kan betragtes som egentlige disciplinarmidler i den forstand, at de skal indføres i disciplinarbogen og pålægges for en bestemt nærmere beskrevet forseelse. Skal en tilrettevisning tildeles således, at den indføres i disciplinarbogen, bør man formentlig fastholde, at den må pålægges af vedkommende chef.

Om samtlige tilrettevisninger gælder imidlertid § 44 s påbud om, at disse skal meddeles i en sømmelig form. Paragraffen rører her ved et meget gammelt problem, et problem, der må antages at være lige så gammelt, som de væbnede styrker selv. Allerede i Hammurabis love, der er udgivet ca. 2300 år f. c., findes i § 34 bestemmelser om straf for befalingsmænd, der misbrugte deres myndighed, og i Xenofons Anabasis V 8 findes en beskrivelse af en proces, der var rettet mod ham, fordi han under de „10.000 udødeliges" tilbagetog fra Persien bl. a. havde tiltalt sine undergivne på usømmelig måde.

Også inden for det danske forsvar har man i adskillige år været opmærksom på problemet. Allerede for ca. 100 år siden findes i infanterireglementer forskrifter om, at de foresatte hellere skulle opmuntre deres undergivne ved rosende bemærkninger end ved udskælden, og ved kundgørelse for hæren B 33 af 7/12 1910 afskaffede forsvarsminister Klaus Berentsen al banden og sværgen i hæren. Bestemmelsen, der nu er optaget i love og bestemmelser for hæren 9. hæfte pkt. 33 var sålydende:

„Befalingsmændene skal ikke alene tilfredsstille de rent militære krav, som tjenesten stiller til den; de bør i alle henseender foregå deres undergivne med et godt eksempel, og hertil hører bl. a. at de, hver indenfor sit område medvirker til at forhindre udslag af råhed eller mangel på måde-

hold i handling eller tale, derunder benyttelse af eder eller banden overfor mandskabet. Der bør våges over, at ingen anvender krænkende tiltale, hverken ved ligefremme skældsord eller ved sammenligninger. I tiltale skal benyttes ydtrykket „De".

For så vidt angår de faste befalingsmænd er problemet ikke synderligt stort. Disse er gennem længere tids tjeneste og skoling fortrolige med de krav, der i så henseende stilles til befalingsmændene, men der rejser sig derimod ulige større vanskeligheder, når man ser på de unge befalingsmænd. Enhver, der har hørt en flok værnepligtige underholde sig indbyrdes, ved, at tonen mellem disse undertiden er – for at bruge et behersket udtryk – meget fri. Af denne værnepligtsmasse udtages årligt ca. $^1/_6$ til at gennemgå en kort befalingsmandsuddannelse. Derefter vender de tilbage til afdelingerne, og man forventer nu, at disse unge skal føre et slebent og korrekt kommandosprog. Når man samtidig henser til, at disse unge befalingsmænd er dem, der har den mest umiddelbare berøring med mandskabet, og til at det – navnlig for den mindre duelige, der føler sig usikker – er uhyre fristende at søge at stive sig selv af med et kraftigt sprog, vil det forstås, at den korrekte kommandotone, som det værnepligtige mandskab har et naturligt krav på, kun lader sig gennemføre, såfremt der fra de ældre befalingsmænds side føres et nøje tilsyn, således at der så vidt muligt til enhver tid er en ældre og mere erfaren befalingsmand, der kan skride ind til understøttelse af den unge befalingsmand, hvis han stilles i en situation, som volder ham vanskeligheder, og som på den anden side straks kan skride ind over for befalingsmanden, såfremt han viser tendens til at forløbe sig, således at han standses, inden hans udfoldelser antager uantagelige og strafbare former. Man må ikke af foranførte lade sig forlede til at tro, at mandskabets indbyrdes frie tone måtte kunne undskylde en usømmelig tone fra befalingsmændenes side over for mandskabet. Indbyrdes kan mandskabet give igen af samme mønt, eller de kan unddrage sig at høre på kammeraternes grovheder, men dette kan de ikke, hvis en befalingsmand under sin kommandoføring anvender en ukorrekt tiltaleform. Derfor bør tilsynet fra de overordnede befalingsmænds side ikke på noget tidspunkt afslappes og der bør øjeblikkelig skrides ind, hvis der forefalder tilfælde af ukorrekt og navnlig af uhøvisk tiltaleform over for mandskabet. Med hensyn til praksis på dette område henvises til de foran ved M.S. § 63 anførte domme.

Om anvendelse af disciplinarmidler ved hjemmeværnet se kgl. an. nr. 262 af 3/8 1961 (K.F. B. 32/61).

§ 44 a.

Fratagelse af faste friheder kan ikke anvendes som disciplinarmiddel, og anvendelse af disciplinarmiddel må ikke medføre indgreb i faste friheder.

Disse friheder, der tilkommer samtlige værnepligtige menige, herunder værnepligtige elever på forsvarets skoler, omfatter befalet orlov i forbindelse med de kirkelige højtider og ved andre lejligheder samt – bortset fra den første måned af tjenestetiden – mindst to nattegn (natlandlov) månedlig. Under disse friheder henføres endvidere én månedlig lørdag-søndagsfrihed, bortset fra måneder, hvor der meddeles befalet orlov. En befalet orlov, der falder i to kalendermåneder, har kun sådan virkning for den ene måned.

De nærmere regler om faste friheder fastsættes ved kgl. anordning.

De værnepligtige menige har ret til de nævnte friheder, medmindre disse bortfalder af tvingende tjenstlige grunde som fornødent beredskab, manøvrer o. lign. eller på grund af sygdom eller af den i § 44 e nævnte årsag eller under selvforskyldt fravær, heri indbefattet anholdelse, varetægtsfængsel og afsoning af straf.

Regler om tildeling af frihed som godtgørelse for faste friheder, der bortfalder af tvingende tjenstlige grunde eller på grund af sygdom, fastsættes ved kgl. anordning.

Ved An.Fri HF § 1 og An.Fri S. § 1 er lovens regler, der kun omfatter værnepligtige menige, udvidet til at omfatte alt værnepligtigt personel – herunder værnepligtige elever på forsvarets skoler og værnepligtige befalingsmænd – samt mather og mathelever, der er fyldt 18 år. For mather og mathelever under 18 år skal der ifølge An.Fri HF § 16 og An.Fri S § 15 udstedes særlige bestemmelser af forsvarsministeren eller vedkommende værnschef.

De nærmere regler vedrørende Faste Friheder findes i An.Fri HF §§ 2–5 (Tillægget s. 366) med dertil hørende vejledning (Tillægget s. 369) og i An.Fri S. §§ 2–6 (Tillægget s. 372–73) med tilhørende vejledning (Tillægget s. 375).

Ved K.F. B. 32/60 er det fastsat, at konstabler og overkonstabler skal have mindst samme frihed som værnepligtige menige, og at det bør tilstræbes, at de – i det omfang beredskabet tillader det – har tilladelse til at forlade kaserner m. v. fra øvelsestidens ophør til dennes begyndelse.

§ 44 b.

Fratagelse af den frihed til at forlade tjenestestedet efter tjenestens ophør indtil befalet sengetid (udgangsfrihed), som sædvanligvis haves ved hæren og flyvevåbnet, må ikke anvendes som disciplinarmiddel.

Medfører anvendelse af et disciplinarmiddel indgreb i udgangsfriheden, må dette dog kun ske for perioder af 3 dage med mindst en dags mellemrum mellem perioderne.

Jfr. An.Fri. HF § 6 (Tillægget s. 367) med til hørende vejledning (Tillægget s. 369).

Den tidligere ved § 44 stk. 1 hjemlede adgang til som disciplinarmiddel at nægte tilladelse til at forlade garnison, lejr eller kantonnementsområde er således bortfaldet.

Denne Frihed er på grund af tjenestens særlige karakter ukendt ved søværnet.

§ 44 c.

Fratagelse af friheder, der ud over de i §§ 44 a og 44 b nævnte sædvanligvis tilstås, og som gives efter en omgangsordning (omgangsfriheder), kan anvendes som disciplinarmiddel. Anvendelse af andre disciplinarmidler end frihedsnægtelse og vagt uden for orden må ikke medføre indgreb i omgangsfriheder.

Nærmere bestemmelser om fratagelse af omgangsfriheder som disciplinarmiddel fastsættes ved kgl. anordning. Herved bliver at iagttage, at fratagelse – alt efter frihedernes karakter – i hvert enkelt tilfælde højst kan ske enten to gange og ikke ud over 14 dage eller for et bestemt tidsrum ikke ud over 14 dage.

Jfr. An.Fri. HF §§ 7–10 (Tillægget s. 367) med tilhørende vejledning (Tillægget s. 369–71) og An.Fri. S. §§ 7–9 (Tillægget s. 371–72) med tilhørende vejledning (Tillægget s. 375–77).

§ 44 d.

Om friheder, der er blevet meddelt ved særlige lejligheder, såsom familiefester og idrætsudøvelse (lejlighedsfriheder), samt om friheder, som er blevet meddelt i enkeltstående tilfælde som belønning for godt forhold (belønningsfriheder), gælder reglerne § 44i a, stk. 1 og 4."

Jfr. An.Fri. HF §§ 11–13 (tillægget s. 368) med tilhørende vejledning (tillægget s. 371) og An.Fri. S. §§ 10–12) tillægget s. 374) med tilhørende vejledning (tillægget s. 377).

Om lejlighedsfriheder se iøvrigt K.F. B. 31/1962.

§ 44 e.

Så længe en straffesag ikke er endeligt afsluttet, kan over for den, mod hvem sagen verserer, fratagelse af de i §§ 44 a–44 d nævnte friheder træde i stedet for anholdelse eller fængsling, såfremt dette findes at være tilstrækkeligt.

Jfr. An.Fri. HF § 14 (Tillægget s. 368) med tilhørende vejledning (Tillægget s. 371-72) og An.Fri. S § 13 (Tillægget s. 374) med tilhørende vejledning (Tillægget s. 377).

§ 44 f.

Sygdom må ikke medføre bortfald af friheder, medmindre dette er nødvendigt af hensyn til sygdommen.

Jfr. An.Fri. HF § 15 (tillægget s. 368) og An.Fri. S § 14 (tillægget s. 375) Ved forsvarets lægekorps blivende skrivelse nr. B. 1/1961 af 17/3 1961 er det foreskrevet, at der i lægebogen foruden bemærkning om tjenestefritagelse tilføres bemærkningen „kvartersyg" i ethvert tilfælde, hvor det af hensyn til sygdommen er påkrævet, at den pågældende forbliver i sit kvarter efter sædvanlig tjenestes ophør. Som kvartersyg (syg i kvarter) må kun beordres syge, der kan være oppegående i kvarteret. Syge, der skal være sengeliggende, må ikke beordres som kvartersyge, men skal indlægges på infirmeri eller sygestue.

Bestemmelsen skal forstås således, at det heller ikke vil være tilladeligt at beordre en mand, der skal tidligere i seng end normalt, som kvartersyg. Kræver sygdommens behandling, at manden skal tidligere i seng end kammeraterne på stuen, må han indlægges på infirmeri eller sygestue.

Da således end ikke sygdom kan medføre, at en mand beordres tidligere i seng på kvarteret, er det indlysende, at man ikke af disciplinære grunde kan beordre en mand til at gå tidligere i seng, da denne foranstaltning ikke er nævnt i § 44, stk. 1.

§ 45.

Disciplinarmidlerne bør, når omstændighederne taler derfor, anvendes i stedet for straf for mindre forsømmelser og forseelser.

Efterøvelse må dog kun benyttes til fremme af dens uddannelse, som har vist forsømmelighed eller mangel på flid i det pågældende fag.

Ved anvendelse af disciplinarmidlerne må det iagttages, at der ikke ved overanstrengelse eller på anden måde tilføjes nogen skade.

Forud for anvendelsen af et disciplinarmiddel skal det tilkendegives den pågældende, hvori det består, og hvad der er grunden til dets anvendelse.

Ved l. 198 11/6 1954 er i første linje i stedet for ordet „kan" indsat ordet „bør" for at understrege, at disciplinarmidler bør anvendes i videst muligt omfang, før man skrider til anvendelse af straf.

Ved K.H. B. 9/1936 og K.F. B. 19/1954 (Tillægget s. 348) er reglerne for anvendelse af disciplinarmidler indskærpet.

Efterøvelse vil normalt ikke kunne udstrækkes til efter sædvanlig sengetid, jfr. forsvarsministeriets skrivelse af 7/11 1953 – 7. kt. 846/53 – hvorefter „sovetiden" ikke normalt kan henregnes til fritiden, idet mandskabet ikke i „sovetiden" er frit stillet hverken med hensyn til opholdssted eller anvendelse af tiden.

Jfr. ØLD 19/1 1949 nr. XI 118/48: Anvendelse af ekstraøvelse på tre menige, der havde gjort sig skyldige i mindre kaserneuorden, var sket med urette i det foreliggende tilfælde, idet øvelsen ikke havde nogen forbindelse med de begåede forseelser.

HRD 1/9 1950 nr. 48/50, U.f.R. 834/50: En nu hjemsendt oversergent anset efter M.S. § 63, stk. 1, jfr. M.R. § 48 smh. m. §§ 44 og 45, med hæfte i 30 dage for som tilsynshavende at have overskredet sin kompetence ved under en omstilling at have pålagt en rekrut øvelser på grund af påstået efterladenhed og gennemført denne øvelse på utilbørlig hård måde, således at rekrutten blev overanstrengt.

Et særligt omtåleligt område, hvor afgrænsningen undertiden volder vanskeligheder, er, hvilke „øvelser" de subalterne befalingsmænd er berettigede til at anvende under deres uddannelse af mandskabet. Generelt må det vistnok siges, at afgørelsen heraf afhænger af, om den beordrede øvelse, så længe den finder sted indenfor øvelsestiden, falder ind under det øvelsesprogram, der er anlagt for det pågældende tidsrum. Vejledende for den subalterne befalingsmand, der påtænker at beordre en undergiven, der har vist sig efterladende under uddannelsen, til at udføre en bestemt øvelse, kan det altid være, hvilket formål øvelsen har. Er formålet at uddanne manden, og falder øvelsen indenfor øvelsesprogrammet, vil den, forudsat at den ikke indebærer en overanstrengelse af manden og iøvrigt er rimelig og fornuftig, normalt falde inden for den subalterne befalingsmands kompetence. Er formålet derimod en afstraffning af manden, bør vedkommende befalingsmand besinde sig og tage sig i vare for ikke at overskride sin kompetence.

Til stykke 4 bemærkes, at det er rigtigst forinden den skyldige får denne meddelelse at spørge ham, om han erkender fejlen, og eventuelt give ham lejlighed til at fremføre, hvad han mener tjener til forklaring eller undskyldning. „Egen tilståelse" kan ikke være betingelse for anvendelse af disciplinarmiddel, men man bør naturligvis, hvis det f. eks. drejer sig om

et respektstridigt tilråb, være sikker på, at man rammer den rette, og i tilfælde af benægtelse hellere anvende egentlig straf, der giver den straffede mulighed for rekurs til retten.

§ 46.

Disciplinarmidlerne betragtes ikke som straf, og den pågældende kan ikke forlange sagen henvist til rettergang.

Over anvendelsen af et disciplinarmiddel kan den pågældende klage til vedkommende foresatte, uden at der derfor kan pålægges ham straf efter militær straffelov, medmindre klagen er bevidst grundløs, men han kan ikke ved at indgive klage unddrage sig pligten til at efterkomme, hvad der er pålagt ham.

Om anvendelse af disciplinarmidler og grunden dertil skal der ske tilførsel til en særlig dertil indrettet bog efter nærmere af forsvarsministeren givne regler.

Uanset at disciplinarmidler ikke betragtes som straf er der næppe tvivl om, at misbrug af disciplinarmidler i grove tilfælde kan rammes som ulovlig afstraffelse af undergivne, jfr. M.R. § 50 nr. 2. Se iøvrigt nu M.S. § 58, stk. 1.

Hvis den i andet stykke omhandlede „klage" kun har til formål at indanke disciplinarmidlets anvendelse for højere foresat, men derimod ikke at få den foresatte, der har anvendt disciplinarmidlet, draget til ansvar, foreligger der ikke nogen klage i egentlig forstand (se note til M.S. § 54).

Skal klageretten efter stk. 2 have nogen mening, må den til hvem der klages, kunne omgøre bestemmelsen, i analogi med § 59, i formildende retning.

Om føring af bog over disciplinarmidler, se A.Tj. punkt 296. Den skal indeholde oplysning om hvem, der har pålagt disciplinarmidlet, hvem det anvendes på, anledningen dertil, og hvornår denne er givet, disciplinarmidlet og, når det er anvendt. Den føres ved kompagniet og revideres af de højere foresatte. For søværnets vedkommende se K.S., B. 25/1941, pkt. 28–30.

§ 47.

Af disciplinarmidlerne kan tilrettevisning anvendes overfor alle undergivne, de øvrige disciplinarmidler derimod ikke overfor officerer og faste befalingsmænd eller dermed ligestillede, medmindre de er elever i en militær skole.

Det fremgår af paragraffen sammenholdt med § 48, at de „undergivne", der er tale om, er militære undergivne, derimod ikke andre undergivne, selv om de hører til hæren eller søværnet (se bemærkningerne til den ganske vist i formuleringen lidt afvigende § 47 i den af den militære retsplejekommission af 1918 afgivne betænkning). Er den undergivne tjenestemand, kan som „disciplinær straf" gives advarsel eller tilrettevisning, Tjmdl. § 18.

§ 48.

Enhver foresat kan tildele sine undergivne fortjente tilrettevisninger.

Myndighed til på undergivne at anvende de øvrige disciplinarmidler tilkommer foresatte, der fører befaling over eller forestår et kompagni, en eskadron, et batteri, en skole, en militær plads, et skib eller anden dermed lige eller højere stillet selvstændig afdeling eller institution, samt højere foresatte.

Samme myndighed har også foresatte, der har befaling over en mindre troppedel eller institution, når de med deres undergivne har et fra hovedafdelingen afsondret standkvarter.

De utallige tilrettevisninger, der under uddannelsen gives af de subalterne befalingsmænd, kan ikke antages at have karakter af egentlige disciplinarmidler og skal selvsagt ejheller indføres i disciplinarbogen. Kun tilrettevisninger, der gives af de i stk. 2 og 3 nævnte foresatte, der er berettiget til at pålægge de øvrige disciplinarmidler, kan antages at skulle indføres, og endda kun sådanne tilrettevisninger, der må antages at danne afslutningen på en egentlig sag.

Ved K.F. B. 19/1954 pkt. 6 er det i forbindelse med ændringen af M.S. § 58 indskærpet, at det påhviler enhver chef at påse, at forbudet mod uberettiget anvendelse af disciplinarmidler meget nøje overholdes, samt at sørge for, at der blandt befalingsmændene hersker fuld klarhed over de gældende regler om disciplinarmidler, der alene berettiger chefer til at anvende disciplinarmidler (bortset fra fortjente tilrettevisninger). Kundgørelsens anvendelse af ordet „chef" må formentlig antages at omfatte de i § 48 stk. 3 nævnte andre foresatte.

I forbindelse hermed må henvises til de ved M.S. § 63 anførte tre domme ØLD 21/3 1941 nr. 77/41, VLD 10/12 1941 nr. 1373/41 og U.f.R. 50 834. HRD 1/9 1950, hvorved tre befalingsmænd er straffet for overtrædelse af M.S. § 63 jfr. M.R. § 48, stk. 2.

Myndigheden tilkommer således de befalingsmænd, der fører kommandoen over de selvstændige taktiske enheder, og det kan ikke antages, at

disciplinarmyndighed eller straffemyndighed kan tillægges stabschefer hos generalerne.

Om flere forseelser af samme mand se M.R. 57. N. s. 194.

§ 49.

I en militær straffesag kan straf uden dom pålægges den undergivne af vedkommende militære foresatte efter følgende regler.

Det ligger i ordene „undergivne" og „militære foresatte", at forudsætningen for, at en militær straffesag kan afgøres uden dom, er, at der består et militært over- og underordnelsesforhold mellem den, der pålægger straffen, og den, hvem straffen pålægges. Se også bemærkningerne i den foran ved § 47 citerede betænkning ad § 49. M. h. t. de i A.Tj., punkt 5 omhandlede kommandanter, forvaltere, portnere o. s. v., må det siges, at et sådant forhold består for deres begrænsede tjenesteområde, men det er klart, at der kun i sjældne undtagelsestilfælde bør blive spørgsmål om anvendelse af straf uden dom overfor sådanne personer.

I mange af de tvivlsomme tilfælde vil man iøvrigt kunne klare sig med tjenestemandslovens § 18, eller dennes analogi, og altså give en bøde af indtil en halv måneds løn, for så vidt en advarsel eller irettesættelse ikke anses for tilstrækkelig.

§ 50.

Uden dom må en sag ikke afgøres, når den begåede forseelse

1. medfører en lovbestemt skærpelse af straffen i gentagelsestilfælde,
2. består i vold mod eller ulovlig afstraffelse af en undergiven,
3. falder ind under en straffebestemmelse, hvis mindstemål overstiger den højeste straf, der efter nedenstående § 51 kan pålægges uden dom, eller
4. sagen gælder en befalingsmand eller ligestillet, der har gjort sig skyldig i en for hans stilling usømmelig eller dermed uforenelig optræden.

Ved lov nr. 88 af 15/3 1939 § 16 bortfaldt et oprindeligt pkt. 1 om forseelser, der „må anses som vanærende i den offentlige mening". Det er en selvfølge, at uden dom må ikke afgøres en sag, hvorunder der kan blive spørgsmål om rettigheders fortabelse. Se herom foran S. 20.

Bestemmelsen under 1 er med den nuværende affattelse af M.S. uden praktisk betydning, men kan måske have eller få betydning for særlovgivningens vedkommende.

Mindre kasernetyverier, der tidligere kunne afgøres arbitrært med streng arrest i 8–10 dage, må fremtidig, efter at der ikke er hjemmel for at pålægge nogen straf, der overstiger hæfte, uden dom, enten henføres under bestemmelserne i B.S. § 287, hvilket i de fleste tilfælde næppe vil være rigtigt, når der henses til den betydning for afdelingernes sammenhold, som bekæmpelsen af kasernetyverier har, eller også betragtes ud fra synsvinkelen grov kaserneuorden. Er der tale om tyverier blot af nogen betydning, må derfor domstolsbehandlingen foretrækkes.

M. h. t. punkt 4 bemærkes: Agter rettergangschefen at indstille en skyldig til afsked, bør dette ske inden straffespørgsmålet afgøres, selv om dette måtte være muligt under hensyn til punkt 4.

§ 51.

Følgende straffe kan pålægges uden dom:

Irettesættelse,
kvarterarrest,
vagtarrest indtil 60 dage,
bøder indtil 300 kr.

For hjemsendte og andre ikke for tiden tjenstgørende kan yderligere anvendes

straf af hæfte fra 2 til 60 dage.

Når der i henhold til § 58, jfr. militær straffelovs § 33, pålægges en fællesstraf, gælder de foran fastsatte størstemål for det i denne indeholdte tillæg til den første straf.

Frihedsstraf af mere end 30 dages varighed må dog ikke pålægges, uden at rettergangschefen – så vidt det er muligt – har forhandlet med auditøren derom.

Foruden straffen kan efter en lang og fast praksis også omkostninger ved efterlysning og transport o. s. v. pålægges uden dom, jfr. K.H., B. 4/1930 pkt. 1. Det samme gælder m. h. t. mindre erstatningsbeløb. Det bør kun ske, hvor erstatningspligten erkendes eller er ganske utvivlsom.

For søværnets vedkommende se K.S., B. 10/1938 3 stk. 3–4.

Da den arbitrære afgørelse med hensyn til erstatningsafgørelsen ikke er exigibel, bør man, såfremt erstatningspligten ikke fuldt ud erkendes, eller såfremt det drejer sig om så store beløb, at man ikke kan forvente, at beløbet er betalt indenfor den pågældendes tjenestetid, foretrække retsafgørelsen eller et forlig indgået overensstemmende med reglerne i retsplejelovens

§ 478 stk. 1 nr. 2, 2. stk. sålydende: „Endvidere kan udenretlige skriftlige forlig om forfalden gæld tjene til grundlag for eksekution på betingelse af, at det udtrykkelig er vedtaget i forliget, at det skal kunne eksekveres i tilfælde af misligholdelse, og at de omkostninger, skyldneren indgår på at betale, bortset fra de med eksekutionen forbundne, er anført i forliget med en bestemt sum.

Såfremt der ved hjemsendelsen verserer en endnu uafgjort erstatningssag, bør der af hjemsendelsespengene tilbageholdes et beløb, der er tilstrækkeligt til at dække statskassens krav, herunder også eventuelle bøder og sagsomkostninger, jfr. K.F. A. 29/1953. Statskassens ret til at tilbageholde (modregne) i hjemsendelsespengene har altid været betragtet som en selvfølgelighed, men den er nu ydermere lovfæstet, idet der som tekstanmærkning til finansloven for året 1957–58 § 21 under stk. 2 er optaget sålydende bemærkning: „Ud over ovennævnte løn tilkommer der de pågældende et beløb i hjemsendelsespenge, der efter fradrag af eventuel tjenstlig gæld m. v. kun kan udbetales ved hjemsendelse ....“ Såfremt man ekstraordinært går til udbetaling af hjemsendelsespengene, før sagen er afsluttet, bør der ved tilsendelsen af beløbet tages forbehold med hensyn til eventuel bøde eller erstatning, se folketingets ombudsmands beretning 1956 s. 161.

Tilbageholdelsen bør selvsagt ikke udstrækkes ud over, hvad der med rimelighed kan antages at medgå til dækning af statskassens krav. Det må bestemt fastholdes, at det kun er i hjemsendelsespengene, sådan tilbageholdelse for ikke endelig opgjorte krav kan ske, og at tilbageholdelse i lønning eller forstrækning kun kan ske, når erstatningsbeløbet er endeligt opgjort og anerkendt af den erstatningspligtige eller pålagt ved endelig dom. Jfr. K.F. A. 29/1953 pkt. 1c.

Når der ved hjemsendelsen tilbageholdes hjemsendelsespenge, bør det altid tilkendegives den pågældende, hvor stort et beløb, der tilbageholdes, og han bør orienteres om, til hvilket formål beløbet tilbageholdes.

Spørgsmålet om tilbageholdelse af hjemsendelsespenge har været behandlet af domstolene i forbindelse med ØLD 1/12 1958 V nr. 305/58, hvor en nu hjemsendt menig blev anset med 25 dages hæfte for udeblivelse. Ved den meniges hjemsendelse kort tid efter underretsdommens afsigelse tilbageholdtes et beløb til dækning af sagsomkostninger og eventuel bøde. Den meniges forsvarer indbragte spørgsmålet om berettigelsen heraf for landsretten, der ved kendelse af 4/10 1958 V nr. 300/58, U.f.R. 235/58, udtalte, at spørgsmålet om berettigelsen af tilbageholdelsen ikke kunne afgøres under straffesagen. Der blev derefter udtaget stævning mod forsvarsministeriet, der ved K.B. 18. afdelings dom af 1/12 1958 nr. A. 32498/58 blev frifundet for kravet om udbetaling af beløbet før endelig dom i den påankede straffedom forelå.

Da der ikke ved kvarterarrest er anført nogen øverste grænse for, hvilket dageantal, der kan pålægges, må det antages, at kvarterarrest kan pålægges indtil denne strafarts maksimum 60 dage.

§ 52.

Myndighed til at pålægge undergivne straf uden dom tilkommer de i § 48, 2. stykke nævnte foresatte.

Ved kongelig anordning bestemmes udstrækningen af den disse foresatte efter deres tjenstlige grad og stilling tilkommende straffemyndighed.

An. 218 23/6 1937 om myndighed til at pålægge straf uden dom ved hæren (An.S.H. tillægget s. 307), hvilken anordning ifølge K.H. B. 26/1950 pkt. 5 også er gældende for flyvevåbnet, an. 12/9 1945 i lovtidende 1947 389 om myndighed til at pålægge straf uden dom ved søværnet (An.S.S. tillægget s. 313), an. 18/4 1951 om myndighed til at pålægge straf uden dom for forsvarschefen m. fl. (An.S.Fch. tillægget s. 305) og an. 226 21/6 1961 om rettergangs- og straffemyndighed ved hjemmeværnet (Tillægget s. 315). Skønt der ved l. 198 11/6 1954 er sket den ændring, at kvarterarrest og vagtarrest, der tidligere uden dom kun kunne pålægges i indtil 30 dage, nu kan pålægges i indtil 60 dage, er der ikke fra forsvarsministeriet udsendt nogen ny „straffeanordning". I praksis fortolkes bestemmelserne således, at rettergangscheferne, nu som tidligere – har ret til at pålægge straffe svarende til lovens maksimum. De øvrige befalingsmænd, der har straffemyndighed, anses derimod fortsat at være bundet af de i de kongelige anordninger for deres vedkommende fastsatte maksima.

§ 53.

Rettergangscheferne har straffemyndighed foruden over deres undergivne tillige i alle sager, der henhører under eller henvises til deres rettergangsmyndighed.

De rettergangscheferne overordnede befalingsmænd kan dog ved henvisning til en rettergangschef af en sag mod en af deres undergivne bestemme, at sagen skal påkendes ved dom.

Ad stk. 1: jfr. An.R.H. § 3, stk. 1 og 2, An.R.S. § 1, stk. 4 og 5 og An.R.F. § 3.

§ 54.

Den overordnede foresatte, som kommer til kundskab om en af en undergiven begået forseelse, for hvilken straffen også ligger indenfor grænserne for en underordnet foresats straffemyndighed, kan enten selv bestemme straffen for forseelsen eller overlade straffens bestemmelse til den underordnede foresatte.

Har en sag ifølge rettergangschefens ordre været genstand for efterforskning, kan kun rettergangschefen afgøre sagen ved pålæg af straf uden dom.

En efter rettergangschefens ordre iværksat efterforskning vil normalt blive foretaget af auditøren.

Selv om auditørerne formelt kun står til rådighed for rettergangschefen, afgøres i praksis talrige sager efter at vedkommende befalingsmand har forelagt sagen for auditøren og indhentet dennes råd, forinden han bestemmer sig til at pålægge en straf.

Denne praksis er også særdeles ønskelig, fordi den giver større mulighed for kontinuitet og ensartethed i udøvelsen af straffemyndigheden indenfor afdelingerne.

I de i praksis ikke sjældne tilfælde, hvor en mand, der har fået dikteret en straf og har ønsket sagen for retten, under behandlingen der erklærer, at han nu ønsker at modtage straffen, bør sagen formelt ordnes således, at rettergangschefen, hvis han finder at kunne tiltræde denne ordning, i alle tilfælde, hvor det ikke er ham selv, der har dikteret straffen, nu dikterer den samme straf, som oprindelig var dikteret af en underordnet myndighed.

Når paragraffen bruger udtrykket overlade og ikke befale ligger der heri formentlig, at den underordnede har en vis frihed. Det ville være anstødeligt om en rettergangschef kunne befale f. eks. en kompagnichef at straffe en mand, som kpch. ikke anser for strafskyldig. Det ville være en slags samvittighedstvang. Hvis kpch. fremfører indvendinger i denne retning, bør rettergangschefen selv bestemme straffens størrelse.

§ 55.

Under en tjenesteforretnings udførelse kan alene den højstbefalende for samme straffe en undergiven. Heller ikke kan i øvrigt en foresat straffe nogen undergiven i sin egen foresattes overværelse uden dennes samtykke.

§ 56.

Enhver foresat har, forinden han bestemmer straf for en forseelse at påse, at afhøring af den sigtede har fundet sted og i øvrigt at skaffe sig tilstrækkelig oplysning om den begåede brøde og de nærmere omstændigheder. Anser han det for rigtigst, at retslig undersøgelse finder sted, eller formener han, at den forskyldte straf ligger udenfor grænserne for hans straffemyndighed, eller finder han af anden

grund betænkelighed ved selv at bestemme straffen, indmelder han sagen til vedkommende overordnede foresatte, der da tager bestemmelse i sagen.

Den udtrykkelige bestemmelse om afhøringspligten er indføjet ved l. 198 11/6 1954. Det var dog allerede forud antaget, at afhøring burde finde sted, og for søværnets vedkommende foreligger der i K.S. B. 11/1943 (instruks for skibschefen) § 73 og B 2/1947 (instruks for næstkommanderende) § 5 instruks om føring af afhøringsbog forud for strafpålæg.

Ved K.F. B. 22/59 (Tillægget s. 351) har forsvarsministeriet udgivet bestemmelser for førelse af særlige afhøringsblanketter. Formularen er udarbejdet af forsvarsministeriets rationaliseringsudvalg, der synes at have benyttet søværnets tidligere system. Forinden afgørelsen bør vedkommende foresatte klargøre for sig, hvilke straffelovsbestemmelser og reglementariske bestemmelser, der er overtrådt, samt søge oplysning om, hvorvidt der ved afdelingen foreligger fortilfælde og i bekræftende fald, hvorledes disse er afgjort. Det er dog ikke nødvendigt, at der i en arbitrær straffekendelse henvises til nogen paragraf. Derimod bør forseelsen beskrives således, at det er muligt for de kontrollerende myndigheder (rettergangscheferne og højere foresatte samt generalauditøren) at se, hvad det er, der er sket. Det er derfor ikke tilstrækkeligt at beskrive forseelserne med generelle betegnelser såsom ulydighed eller respektstridighed etc. uden beskrivelse af, under hvilke nærmere omstændigheder den pågældende forseelse har fundet sted.

Ved afhøringen af en sigtet bør det stedse erindres, at det er afhørerens opgave at få klarlagt og nedfældet i et kortfattet sprog, hvilken stilling sigtede tager til de forelagte sigtelser, og det bør herved erindres, at det påhviler anklagemyndigheden at have for øje, ikke alene at strafskyldige personer drages til ansvar, men også, at forfølgning af personer, der ikke er strafskyldige, ikke finder sted (jfr. Rpl. § 711). Det er derfor af den største betydning, at afhøreren fremdrager ikke alene, hvad der taler til skade for den sigtede, men også hvad der taler for, at han ikke er skyldig eller de omstændigheder, der er af betydning til forklaring af baggrunden for forseelsen. Sigtede bør altid tiltales på en rolig og behersket måde, og det bør tilstræbes, at sigtede så vidt muligt sidder ned under afhøringerne. Afgiver sigtede en usandsynlig forklaring, bør denne nedskrives, hvorefter det bør foreholdes ham, hvad der taler mod hans forklarings rigtighed, hvorefter hans standpunkt nedskrives. Eventuelle særlig karakteristiske vendinger nedskrives ordret. Når afhøringen er afsluttet oplæses forklaringen for sigtede, hvorefter der, efter at eventuelle berigtigelser er tilføjet, vedtegnes „oplæst, vedstået". På tilsvarende måde forholdes ved afhøring af eventuelle vidner. Sigtede og vidner bør i almindelighed afhøres hver for sig uden at have adgang til at overvære afhøring af de andre afhørte. Konfrontation bør normalt først foretages ved undersøgelsernes afslutning.

§ 57.

Straffen bør efter den foresattes pligtmæssige skøn sættes i et passende forhold til den begåede forseelses grovhed under hensyn til den skyldiges foregående opførsel og de øvrige omstændigheder, der har betydning for strafskylden. Straffen fastsættes og udstås overensstemmende med straffelovgivningens forskrifter.

Der må ikke for een forseelse anvendes mere end een straf, men med enhver straf kan der forbindes passende advarsler.

Begår en mand, der har en sag verserende ved retten, nye forseelser, inden den første forseelse har fundet sin afgørelse ved dom i første instans, bør arbitrær afgørelse ikke finde sted, se nærmere nedenfor, jfr. Rpl. § 705, der er sålydende:

„Skal forfølgning, enten ved undersøgelsesret eller ved den dømmende ret, samtidig finde sted mod samme sigtede for flere forbrydelser eller mod flere sigtede som delagtige i een forbrydelse, bør dette ske under een sag, for så vidt sådant lader sig gøre uden væsentlig forhaling eller vanskelighed." ...

Det er derfor af den største betydning, at der, i de tilfælde, hvor en mand, der er under sag, overgår fra et tjenestested til et andet, sendes meddelelse til den nye afdeling om, at der verserer en sag. Jfr. søværnskommandocirkulære nr. 106/1 juli 1954.

De eventuelle nye sager inddrages derefter til påkendelse eller pådømmelse i overensstemmelse med principperne i B.S. § 88, hvis stk. 1 er sålydende: „Har nogen ved en eller flere handlinger begået flere lovovertrædelser, fastsættes der for disse en fælles straf indenfor den foreskrevne strafferamme eller, hvis flere strafferammer kommer i betragtning, den strengeste af disse. Under særdeles skærpende omstændigheder kan straffen overstige den højeste for nogen af lovovertrædelserne foreskrevne straf med indtil det halve."

I denne hovedregel gøres der ved M.S. § 25 den betydningsfulde indskrænkning: „Har nogen begået en overtrædelse af denne lov og anden strafbar handling, kan straffen fastsættes særskilt for hver af lovovertrædelserne. Den samlede straf må ikke overstige den, der ved anvendelse af B.S. § 88 ville være ikendt." Reglen tilsigter navnlig at muliggøre at give betinget straf for en eller flere under henholdsvis M.S. og B.S. hørende forseelser, se M.S. §§ 32 og 33 og bemærkningerne dertil.

Bortset herfra er det altså ikke berettiget at pålægge flere straffe for forseelser, der foreligger oplyst, således at en samtidig påkendelse er mulig. Først i det øjeblik, der er afsagt dom i første instans, vil det være berettiget at pålægge straf uden dom for forseelser, der oplyses efter domfældelsen. M. h. t. disciplinarmidler stiller sagen sig formentlig mere tvivlsom, og synes at burde afgøres ud fra det synspunkt, om det har karakter af uddannelsesmiddel (ekstraøvelse) eller om det er et straffesurrogat (inddragelse

af frihed overfor en mindre respektstridighed. I dette sidste tilfælde bør formentlig reglen om straf følges. Lige med domsafsigelse bør formentlig stilles diktat af straf uden dom, når dette er endeligt.

Her opstår da spørgsmålet, når er et sådant diktat endeligt i den forstand, at den afsigende ikke selv kan omgøre det. Dette er bortset fra M.R. § 63, hvorom nedenfor, for det første tilfældet, når strafpålægget er meddelt den straffede. For det andet, når det er optaget i befalingen eller oplæst ved appel eller på lignende måde bekendtgjort.

Hvis den straffede begærer sagen for retten eller forelagt rettergangschefen, eller hvis denne på eget initiativ omgør straffekendelsen af en undergiven (M.R. § 59) eller sin egen kendelse (M.R. § 63) og den straffede pånyt forser sig, inden afgørelsen er faldet, bør som regel den ny forseelse inddrages i den ældre sag og afgøres sammen med denne. Det bør være det normale at en straffeafgørelse omfatter alle før afgørelsen oplyste forseelser. Særlig arbitrær straf bør derfor normalt ikke pålægges for den nye forseelse.

M. h. t. disciplinarmidler henvises til bemærkningerne herom foran. Opdages det, at en soldat, der allerede er straffet for en forseelse, inden strafpålægget eller dommen har begået en anden forseelse, bør der gås frem i overensstemmelse med princippet i B.S. § 89, hvis første stykke, første punktum, er sålydende: „Findes nogen, som allerede er idømt straf, yderligere skyldig i en forud for dommen begået strafbar handling, bliver en tillægsstraf at idømme, for så vidt samtidig påkendelse ville have medført en forhøjelse af straffen."

Ved anvendelse af denne regel må det erindres, at der ved strafudmålingen, hvor der foreligger flere forseelser til samtidig påkendelse, sker en vis reduktion af den enkelte forseelses straffemæssige vægt. Den tillægsstraf, der i dette tilfælde pålægges, bør derfor normalt ansættes noget lavere, end den, man ville have ansat forseelsen til, hvis den havde foreligget isoleret. Er den pålagte straf af nogen vægt, og den senere opdagede forseelse af så ringe betydning, at den ikke kan antages at ville have medført nogen forhøjelse af den ikendte straf (jfr. B.S. § 89 i. f.), bør tillægsstraf ikke anvendes.

For at sikre den skyldige mod senere at blive straffet for det nu oplyste nye forhold kunne man mulig i straffebogen indføje en bemærkning af omtrent følgende indhold: Rekrut nr. ...., der under 5/5 54 er straffet med 15 dages kvarterarrest for ulydighed m. v., er nu tillige overbevist om d. 3/5 54 at være indpasseret på kasernen ad ulovlig vej. Da forholdet skønnes ikke at ville have medført nogen forhøjelse af den dikterede straf, bortfalder den forskyldte tillægsstraf.

Bestemmelsen i B.S. § 89 må formentlig medføre, at hvis det skulle ske, at der dikteredes en straf uden dom (eller et disciplinarmiddel af straffeagtig karakter) til en mand, der har en straffesag løbende, måtte retten ved strafudmålingen tage hensyn til den sidste arbitrære straf.

§ 58.

Om udsættelse af straffens fuldbyrdelse gælder bestemmelserne i militær straffelovs § 33.

Se nu an. S.H. § 8 og An.S.S. § 5.

Her tales om den ved dom eller straffekendelse uden dom bestemte udsættelse af straffens udståelse. Om straffuldbyrdelsens udsættelse af andre grunde se Rpl. § 1001 (sygdomme og andre grunde hos den straffede, indstilling eller ansøgning om benådning jfr. An.F. §§ 1 og 2), tjenstlige grunde M.S. § 26. K.S. B. 25/41 pkt. 8, 9, 13 og 18. A. Tj. 33 og 48.

§ 59.

Rettergangscheferne samt afdelings- og dermed lige eller højere stillede chefer har at føre nøje indseende med deres undergivnes anvendelse af den dem tillagte straffemyndighed.

Finder rettergangschefen, at en straf er pålagt i strid med reglerne i denne lovs § 50, ophæver han afgørelsen, og sagen forfølges til dom, hvorved hensyn tages til den mulig alt udståede straf. Finder rettergangschefen at en pålagt straf i øvrigt er ulovlig eller ufortjent eller for streng, ophæver eller nedsætter han straffen, hvor dette er muligt. Derimod kan rettergangschefen ingen sinde skærpe straffen.

Det er en selvfølge, at den rettergangschefen her tillagte myndighed også tilkommer forsvarsministeren i kraft af dennes almindelige tilsynsmyndighed.

Som hovedregel synes det at burde fastholdes, at rettergangschefen på et hvilketsomhelst tidspunkt på eget initiativ kan indbringe en af en undergiven uden dom afgjort sag for retten, selv om den ikendte straf er udstået. Dette synes at være en nødvendig følge af den ham pålagte almindelig tilsynspligt med de underordnede befalingsmænds udøvelse af straffemyndigheden, og det er nødvendigt for ham, hvis han skal kunne forhindre, at der ved en afdeling følges en væsentlig mildere afgøringsnorm, end han finder ønskelig, eller at en underordnet søger at dække en af sine undergivne ved ikendelse af en i og for sig lovhjemlet, men alt for mild straf. Rettergangschefen bør ikke skubbe ansvaret for en sådan afgørelse fra sig ved at indstille til forsvarsministeren at beordre tiltale. For den straffede er det lige ubehageligt om han tiltales ved retten efter rettergangschefens eller efter forsvarsministerens bestemmelse. Han dækkes mod uretfærdighed ved bestemmelsen om, at der ved strafudmålingen skal tages hensyn til den mulig udståede straf. Iøvrigt vil der i sager af denne art meget ofte bag en straffet befalingsmand stå en eller flere denne undergivne, der er forurettede ved den påtalte handling.

Ved straffens ophævelse stilles den straffede naturligvis som om den aldrig var pålagt, og straffen bør slettes i straffebogen m. v.

Som det klart fremgår af første stykke, er her tale om de overordnedes, navnlig rettergangschefens, tilsyn med de underordnedes udøvelse af straffemyndigheden og om rettergangschefens ret til at omgøre de underordnedes kendelser på det grundlag, på hvilke de er byggede, men den giver ingen hjemmel til omgørelse af egne kendelser. Herom handler M.R. § 63.

Om disciplinarmidler se bem. ved M.R. § 46.

§ 60.

Den, hvem straf er pålagt af en rettergangschefen underordnet, kan senest 2×24 timer efter at have modtaget meddelelse om straffen fordre sagen forelagt rettergangschefen til afgørelse og derved standse straffens fuldbyrdelse. Herved finder bestemmelsen i § 59, 2. stykke, anvendelse.

Det er en fast militær praksis, at en dikteret straf skal fuldbyrdes uden unødvendigt ophold, jfr. An.F. § 1. Det er derfor næppe rigtigt at læse paragraffen således, at en dikteret straf aldrig uden den straffedes akkviescens, må fuldbyrdes, før der er gået 48 timer efter meddelelsen til ham. Men han må kunne forlange 48 timer til at overveje, om han vil forlange sagen forelagt rettergangschefen. Fristen regnes fra det øjeblik, da straffen er meddelt den pågældende, hvorfor der på sagen, eventuelt i afhøringsbogen, bør anføres det nøjagtige klokkeslet. Har den straffede taget betænkningstid, påhviler det ham selv at fremsætte sin begæring om prøvelse ved højere instans inden betænkningstidens udløb. Fremsættes sådan begæring for sent, er straffen endelig, med mindre forsinkelsen skyldes forhold, hvorover den straffede ikke var herre, f. eks. pludselig voldsom sygdom etc. Skyldes forsinkelsen den straffedes eget forhold, f. eks. ulovligt fravær, savnes der hjemmel til at imødekomme hans anmodning om prøvelse.

Tilbage bliver herefter spørgsmålet om, hvorvidt en mand, der er indsat til afsoning, kan afbryde denne ved indenfor de første 2×24 timer at fremsætte ønske om prøvelse af straffen. Har den pågældende udtrykkeligt modtaget straffen, hvilket altid bør noteres på sagen eller i afhøringsbogen, må dette anses som udelukket, og det må formentlig antages, at også den mand, der lader sig indsætte til afsoning, efter at han er gjort bekendt med sine beføjelser, stiltiende har givet afkald på sin adgang til at få straffen prøvet. Det må formentlig under hensyn til betænkningens udtalelser være forsvarligt at læse lovens ord om at standse straffens fuldbyrdelse, som ensbetydende med at standse påbegyndelsen af straffens fuldbyrdelse, idet man formentlig, såfremt man havde tænkt sig at tillægge den straffede ret til efter afsoningens påbegyndelse at fremsætte begæring om prøvelse, ville have tilføjet udtrykket „afbryde straffens fuldbyrdelse".

Normalt vil den mand, der har ønsket at udnytte sin ret til betænkningstid, have adgang til sædvanlig frihed i betænkningstiden, og der kan, hvor den pågældende kan dokumentere, at han skal tale med en advokat om sagen, måske endog være anledning til at lempe frihedsmeddelelsen, således at han kan møde i advokatens kontortid, dog selvfølgelig kun i det omfang tjenesten iøvrigt tillader det.

I anledning af en forespørgsel fra en personaleorganisations juridiske konsulent har forsvarsministeriet udtalt, at man af principielle grunde ikke kan gå ind for gennemførelse af en almindelig ordning, hvorefter advokater, som personellet måtte søge bistand hos, inden der træffes beslutning om modtagelse af arbitrært pålagte straffe, skal have adgang til indsigt i sagens akter.

Det blev samtidigt meddelt, at forsvarsministeriet finder, at det i hvert enkelt tilfælde, hvor en sag er afgjort ved straf uden dom, må være vedkommende rettergangschef, der efter samråd med auditøren træffer afgørelse om, hvorvidt – og i givet fald i hvilket omfang – der kan meddeles en advokat eller andre adgang til inden betænkningstidens udløb at gøre sig bekendt med eller blive orienteret om indholdet af afhøringsrapporter m. v. (K.F. B. 26/62 pkt. 3).

Må det imidlertid antages, at meddelelse af frihed i det enkelte tilfælde vil virke særlig uheldigt på opretholdelsen af mandstugten, således at de i M.R. §§ 26 og 29 omhandlede betingelser for anholdelse og fængsling er opfyldte, kan i stedet herfor nægtelse af frihed anvendes. Se herom K.F. B. 13/1957 pkt. 1, § 14 og pkt. 3, § 13 med tilhørende vejledende bemærkninger. Afgørelsen om, hvorvidt betingelserne for anholdelse og fængsling er til stede, træffes af rettergangschefen efter samråd med auditøren eller i påtrængende tilfælde af auditøren, se herom nærmere M.R. § 27, og afgørelsen om anvendelse af frihedsnægtelse som surrogat for anholdelse eller fængsling træffes af samme myndighed. I praksis er anvendelse af frihedsinddragelse under en straffesag meget sjælden, da man, når man står overfor en mand, hvis forseelse er af en sådan karakter, at fængslingsbetingelserne er opfyldte, normalt vil benytte sig af denne udvej til at fjerne et i disciplinær henseende uheldigt element helt fra afdelingen.

§ 61.

Den, hvem straf uden dom er pålagt, kan standse straffens fuldbyrdelse ved inden 2×24 timer efter at have fået meddelelse om straffen at fordre sagen afgjort ved dom, og denne ret afskæres ikke ved, at han har forlangt og fået rettergangschefens afgørelse i sagen.

Dog kan den, hvem straf overensstemmende med foranstående regler er ikendt uden dom i felten eller i krigsskib på togt samt ved

enheder af forsvaret, som er stationeret udenfor landets grænser eller i Grønland, ikke fordre sagen afgjort ved dom og derved hindre straffens fuldbyrdelse, medmindre det drejer sig om straffe, der er pålagt faste befalingsmænd og dermed ligestillede i fredstid.

Ejheller kan fremmede, her i landet internerede militærpersoner undslå sig for at modtage en dem efter de gældende regler uden dom pålagt straf.

Den, der således ikke kan undslå sig for at modtage en pålagt straf, har ret til efter de almindelige regler uden at ifalde strafansvar at indgive klage over den foresatte, som har pålagt straffen. Fremføres sådan klage, kan såvel den pågældende foresatte som højere foresatte standse straffens fuldbyrdelse, når dertil findes anledning.

„Meddelelse om straffen" betyder utvivlsomt den i M.R. § 62 foreskrevne meddelelse, men det bør formentlig antages, at ordene, stemmende med den tidligere praksis, skal forstås således, at de 2×24 timer i tilfælde, hvor sagen på sigtedes begæring har været forelagt rettergangschefen, skal regnes fra meddelelse om rettergangschefens afgørelse, selv om denne kun går ud på, at han ikke finder anledning til at omgøre den forelagte straffekendelse.

Om forståelsen af fristen 2×24 timer se bem. til M.R. § 60.

Om forståelsen af udtrykket „standse straffens fuldbyrdelse", se bem. ved M.R. § 60.

Reglerne i stykke 2 og 3 er undtagelse fra den ret til at få sin sag afgjort ved retten, der er et så vigtigt element i dansk militær rets omsorg for, at ingen straffes med urette. Undtagelsen bør ikke strækkes videre, end det er absolut nødvendigt af de let forståelige almene disciplinære og praktiske grunde, der ligger bag den. Finder rettergangschefen, der jo er den autoritet, der i første række er kaldet til at overvåge disse hensyn, at de i den foreliggende sag ikke er til hinder for, at sagen efter den sigtedes ønske indbringes for retten, kan han – og bør han – formentlig kunne tillade dette, og det kan næppe antages, at retten skulle være ex officio forpligtet eller berettiget til at afvise sagen som endelig afgjort og således berøve den sigtede sin normale ret, uagtet det fra kompetent side erklæres, at intet militært hensyn kræver dette. Et praktisk eksempel er, at et skib på togt i nogen tid er stationeret i en bestemt havn, således at det ikke vil volde afbræk i skibets sejlads, at det skal afgive vidner og tiltalte til rettens disposition.

Om betydningen af ordet togt se foran ved M.R. § 43.

De i sidste stykke omhandlede klager kan ikke anses som egentlige klager, så længe klagens formål alene er at få prøvet det arbitrære strafpålægs rig-

tighed. Går klagen imidlertid herudover, må de almindelige klageregler antages at gælde. Jfr. bemærkningerne ad M.R. § 46.

§ 62.

Når straf er pålagt, bliver der uopholdeligt at give den pågældende meddelelse herom og om de ham ifølge §§ 60 og 61 tilkommende beføjelser.

Bestemmelsen er ændret ved l. 198 11/6 1954. Vejledningen bør meddeles individuelt, og en henvisning til almindelig undervisning i tjenestekendskab eller til opslag på kasernen eller til de i de forskellige værns lærebøger for det menige personel optagne vejledninger er ikke tilstrækkelig. Vejledningen skal gives individuelt umiddelbart efter at den pågældende er gjort bekendt med den ham pålagte straf. Dette sker på visse tjenestesteder ved at der overgives den pågældende en afskrift af §§ 60 og 61 til gennemlæsningen, hvorefter han efter gennemlæsningen underskriver på sagen på, at han har gennemlæst disse bestemmelser.

En lignende meddelelse bør gives den sigtede om rettergangschefens afgørelse i de tilfælde, hvor den sigtede i medfør af § 60 har forlangt denne. Se bemærkning til § 61.

Såfremt en arbitrært pålagt straf skal meddeles en ikke tjenstgørende, bør den formentlig som hovedregel forkyndes gennem politiet. Det er dog ikke usædvanligt, at bøder meddeles den pågældende ved direkte skrivelse. Forkyndes straffen gennem politiet, bør der medfølge en genpart af strafpålægget til udlevering til den straffede. Meddeles straffen ved direkte skrivelse, bør det af denne klart fremgå, hvilken forseelse det er, straffen er pålagt for. Endvidere bør det i begge tilfælde klart fremgå, at den straffede har ret til inden 2 gange 24 timer at begære sagen indbragt for domstolene, jfr. folketingets ombudsmands beretning for året 1956 s. 161.

§ 63.

Enhver foresat kan eftergive, helt eller delvis, en af ham selv, rettergangschefen tillige en af hans undergivne, pålagt straf, når han efter senere fremkomne oplysninger finder, at den vil virke hårdere end oprindeligt tænkt.

Dersom senere fremkomne oplysninger viser, at straffen er pålagt helt eller delvis med urette, bliver den på tilsvarende måde helt eller delvis at ophæve

Om erstatning til den, som har udstået straf, der bortfalder som følge af foranstående, gælder reglerne i lov om rettens pleje kapitel 93 a med de fornødne lempelser.

Der er mellem de i paragraffens første og dens andet stykke omhandlede tilfælde den forskel, at i de første findes straffen i og for sig pålagt med rette og i rigtigt mål, men senere indtrufne omstændigheder gør, at den nu virker for hård. Korrigeringen har derfor nærmest karakter af en benådning. I tilfældene i andet stykke findes straffen derimod pålagt med urette helt eller delvist. Korrigeringen må her nærmest sidestilles med en genoptagelse. Hvis straffen her ophæves fuldstændigt, kan der ikke være tvivl om, at den bør slettes i straffebogen og ikke omtales „i papirerne". En delvis ophævede kan tænkes begrundet enten ved, at et af flere under een straf samfattede forhold efter det nu oplyste ikke findes strafbart, eller at et forhold af samme grund findes væsentlig mindre dadelværdigt end ved straffepålægget antaget. I første stykke tales der ikke om ophævelse men om eftergivelse, en forskel i sprogbrugen, der synes vel begrundet ved tilfældenes forskellige karakter. Der kunne spørges, om ikke en hel eftergivelse af straffen må ligestilles med en ophævelse. Dette tør dog næppe antages. Det ville for det første være en principielt betænkelig tilsidesættelse af paragraffens forskellige udtryk, og dernæst har denne mand jo virkelig forset sig og er med rette straffet, omend man senere har ment at burde eftergive straffens afsoning. Det nærmest liggende synes derfor at være, at straffen bliver stående med tilføjende, at den senere er eftergivet og grunden hertil. Også § 59 bruger ordet ophæve i tilfælde, hvor straffen er pålagt med urette, medens der, hvor straffen er for streng, bruges ordet nedsætte, der sprogligt ligger på linje med eftergive.

Det må bestemt fastholdes, at de omstændigheder, der bevirker ændringen af straffekendelsen, først må være fremkomne efter denne. Det er således ikke tilladeligt at eftergive en straf delvis, fordi dens udståen kommer til at strække sig ud over den dag, da den straffede skulle være hjemsendt, når dette kunne beregnes allerede, da straffen pålagdes. Mærk her m. h. t. kvarterarrest M.S. § 18, stk. 2.

Der kunne spørges, om ikke rettergangschefen bør kunne omgøre sine egne kendelser, når han bliver opmærksom på omstændigheder, der tidligere er undgået hans opmærksomhed. Man har søgt hjemmelen, ikke i § 63, men i § 59. Det ville nu ganske vist også kræve en intet mindre end subtil fortolkningskunst at fortolke ordene „senere fremkomne" som omfattende også: „tidligere foreliggende". Derimod menes det, at ordene i § 59 „finder rettergangschefen..." også kan omfatte en af ham selv afsagt kendelse. Lovens systematik er ganske klar. I § 59 omhandles de overordnedes tilsyn med de underordnedes udøvelse af straffemyndigheden og rettergangschefens ret til at omgøre kendelser, som han på det foreliggende grundlag finder urigtige. § 63 omhandler derefter de senere indtrådte om-

stændigheders virkning. Her tillægges der rettergangschefen en naturlig ret til at omgøre egne kendelser. Men det ville dog være højst besynderligt om loven i een paragraf tillagde rettergangschefen denne beføjelse og strengt indskrænkede den til at begrundes på senere fremkomne oplysninger, når loven i en anden paragraf tillagde ham ret til også at gøre det på grundlag af tidligere oversete omstændigheder, hvilket i virkeligheden ville sige at tillægge ham en ganske fri ret til at omgøre egne kendelser. Nej, rettergangschefen har ikke hjemmel til at omgøre en kendelse på grund af hidtil oversete omstændigheder. Sker et sådant uheld virkelig for en rettergangschef, må han erindre, at det som anklagemyndighed også er hans pligt at påse, at ingen straffes med urette. Han må da enten foranledige den dømte til at forlange rettens afgørelse, eller hvis dette ikke kan lade sig gøre, forelægge sagen for ministeren med indstilling, at denne forlanger tiltale ved retten eller, da dette synes en lidet ønskelig omvej, selv rejse tiltale ved retten og pålægge auditøren at påstå strafpålægget ændret i frifindende eller formildende retning. Dette er ganske vist en ekstraordinær fremgangsmåde, men det er også ekstraordinært, at en rettergangschef ikke ser sig for, før han straffer. Det er en selvfølge, at forsvarsministeren i kraft af sin almindelige tilsynspligt med den militære retspleje har den samme beføjelse, som her er tillagt rettergangschefen.

Sammenlign med nærværende paragraf § 59 ovenfor.

§ 64.

De uden dom pålagte straffe indføres i en straffebog, hvis indretning og førelse bestemmes af forsvarsministeren. Udskrift af denne straffebog indsendes til generalauditøren til de af forsvarsministeren fastsatte tider, og generalauditøren kan til enhver tid forlange oplysning om ikendt straf.

Finder generalauditøren ved gennemgang af de indsendte udskrifter eller andre indberetninger fejl eller mangler i henseende til straffemyndighedens anvendelse eller straffens udståelse, gør han de vedkommende opmærksomme derpå, og drager omsorg for fornøden rettelse, hvor sådan kan ske. Finder han, at der er anledning til at gøre ansvar gældende mod nogen, henleder han vedkommende rettergangschefs opmærksomhed på forholdet eller gør indstilling til forsvarsministeren.

Om førelse af straffebøger se K.F. B. 23/1959 (tillægget s. 354 ff.).

3. kapitel.

ALMINDELIGE BESTEMMELSER

§ 65.

I soldaterbog og forholdsattester må ikke optages nogen bemærkning om straffe.

Om ordningen m. h. t. meddelelse af militære straffeattester, se forsvarsministerens udtalelser, citerede i den af folketingsudvalget afgivne betænkning m. h. t. forslag til M.S. og M.R. rigsdagstidende 1936–37. Till. B. Ordningen er kort refereret den, at militær straffeattest[1]) altid er fuldstændig, men kun indeholder oplysning m. h. t. de under militær straffesag (jfr. dog M.R. § 5) ved eller uden dom pålagte straffe, og den meddeles kun til militære myndigheder eller til påtale- eller politimyndigheder. Alle andre må søge vejledning dels gennem forholdsattestens[2]) vurdering af den pågældendes forhold, der gives i en af følgende fem betegnelser: særdeles tilfredsstillende, meget tilfredsstillende, tilfredsstillende, mindre tilfredsstillende og ikke tilfredsstillende, dels gennem en almindelig straffeattest,[3]) der m. h. t. de militære straffe dog kun indeholder oplysning, for så vidt de er pålagte ved dom, og kun for så vidt de er af grovere natur og af nyere dato, ganske som for de under borgerlige straffesager pålagte straffes vedkommende.

§ 66.

Denne lov træder i kraft 3 måneder efter dens bekendtgørelse i lovtidende, dog senest den 1. april 1920.

---

§ 3 i lov nr. 198 af 11. juni 1954 er sålydende:

Denne lov træder i kraft 3 måneder efter dens stadfæstelse.

---

[1]) A.Tj. 213–14. K.F. B. 3/1961 pkt. 3.
[2]) K.F. B. 7/1961.
[3]) Jm.C. nr. 273 af 5/12 1962.

LOV OM TALSMÆND OG KLAGEADGANG FOR MENIGE AF DET MILITÆRE PERSONEL

L. 200 11/6 1954

Loven er fremkaldt af den betænkning, som den af arbejds- og socialministeriet den 17/10 1945 nedsatte ungdomskommission afgav vedrørende de værnepligtiges forhold.

Ved K.F.B. 20/1954 er der udgivet vejledende bemærkninger vedrørende lovens forståelse.

Da loven kun er direkte anvendelig på værnepligtige menige, har forsvarsministeriet ved K.F. B. 32/1960 pkt. 1 fastsat følgende:

„De i lov nr. 200 af 11. juni 1954 om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel indeholdte bestemmelser, jfr. kundgørelse for forsvaret B. 16.1954, finder tilsvarende anvendelse for det i kundgørelse for forsvaret B. 23.1960 omhandlede personel af konstabel og overkonstabelgrad samt for elever på konstabelskoler.

Frivillige ved regimenterne m. fl., der ved antagelsen har forpligtet sig til i uddannelsestiden at dele vilkår med indkaldte værnepligtige, betragtes i uddannelsestiden også i denne henseende som ligestillede med værnepligtige menige med hensyn til valg af talsmænd for vedkommende tjenesteområde og klageadgang."

Loven er herefter anvendelig på alt menigt personel.

Derimod må det antages, at befalingsmænd – selv om disse er værnepligtige – og personel uden for den militære rækkefølge fortsat skal følge de administrativt fastsatte klageregler, hvorom bemærkninger er fremsat ved M.S. § 54.

Noget andet er, at det formentlig må forventes, at forsvarsministeriet fremtidig i henhold til lovens § 13 vil henvise klager, der ad kommandovejen kommer til ministeriet, til behandling ved klageudvalget.

Ved K.F. B. 20/1954 er udgivet vejledende bemærkninger vedrørende lovens forståelse.

1. kapitel.

TALSMÆND

De i kap. I optagne regler er i hovedtrækkene overensstemmende med de tidligere administrativt fastsatte bestemmelser, og det må derfor anses som naturligt at fortolke bestemmelserne overensstemmende med den hidtil gældende praksis. Bestemmelserne fandtes tidligere i K.H. A. 39/1945 og i K.S. B, 16/1945.

§ 1.

Værnepligtige menige har indenfor tjenesteområdet (kompagni, eskadrille, skib, fort el. lign.) efter nedenstående regler ret til af deres midte at vælge 2 talsmænd, der – hvor det ikke er i strid med almindeligt gældende bestemmelser – enkeltvis eller i fællesskab kan fremføre besværinger, andragender eller andre anliggender for den nærmest foresatte chef samt yde bistand ved fremførelse af de i kap. II omhandlede klager.

I de to første måneder af uddannelsestiden udpeges talsmændene dog af chefen for vedkommende tjenesteområde. Dette skal ske senest ugedagen efter mandskabets møde ved forsvaret.

Under udtrykket værnepligtige menige må antages at falde det ved udskrivning tilvejebragte menige mandskab, herunder, korporalselever og sergentelever, uanset om disse har søgt fortrinsvis indkaldelse eller ej, men derimod ikke kontraktantaget personel, såsom konstabel-elever, konstabler og overkonstabler, men loven er, som foran anført ved K.F. B. 23/60 pkt. 1 udvidet til at gælde også for dette personel.

Den tidligere gældende begrænsning, hvorefter talsmændene kun kunne beskæftige sig med sager, som ikke var af kommandomæssig art, er ikke optaget i loven, idet det i praksis har vist sig umuligt at fastslå grænsen mellem kommandomæssige og ikke kommandomæssige sager. Jfr. betænkningen angående overvejelser af forslag til ændring af militær straffelov og militær retsplejelov afgivet af det af krigs- og marineministeriet under 30. september 1949 nedsatte udvalg, side 19.

Ved udpegningen af talsmænd bør det tilstræbes at udpege personer, der må antages hurtigt at kunne vinde kammeraternes tillid og derfor at kunne varetage hvervet på tilfredsstillende måde.

Det må formentlig antages, at den mand, der af chefen udpeges som talsmand, er pligtig at påtage sig denne tjeneste, i modsætning til hvad der gælder om den af mandskabet valgte talsmand. Den pågældende kan næppe heller frasige sig hvervet, før de første to måneder af tjenestetiden er for-

løbet, noget andet er, at en uvillig mand vel næppe vil bestride hvervet tilfredsstillende, hvorfor det formentlig er det klogeste at søge at finde et par, der både er villige og egnede.

Talsmænd for vpl. menige, der er genindkaldt til fortsat øvelse, udpeges for hele genindkaldelsesperioden af chefen for vedkommende tjenesteområde. Udpegningen skal ske på mødedagen. K.F. B. 25/1956 pkt. 2.

§ 2.

Valg af talsmænd foretages gennem hemmelig, skriftlig afstemning og afgøres ved simpel stemmeflertal. Der stemmes på personer, og i tilfælde af stemmelighed foretages lodtrækning.

En menig, der er valgt af mandskabet, kan nægte at modtage hvervet som talsmand, ligesom han til enhver tid senere kan frasige sig dette.

Den, der for en forseelse begået efter mødet ved forsvaret er straffet med strengere, ubetinget straf end vagtarrest i 10 dage, kan ikke vælges til eller forblive som talsmand.

En talsmand, valgt af mandskabet, kan senere afsættes, såfremt over halvdelen af de værnepligtige menige gennem hemmelig, skriftlig afstemning stemmer herfor.

Det kan ikke antages, at der foreligger nogen pligt til at vælge talsmænd, men valg bør iværksættes, når ønske herom fremsættes, uden hensyn til hvor mange, der står bag ønsket. Stemmeberettigede ved valget er samtlige værnepligtige menige ved kompagniet, skibet o. s. v., men det kan ikke antages, at der foreligger nogen stemmepligt, selv om det naturligvis er ønskeligt, at flest muligt deltager i stemmeafgivningen.

Skønt ikke udtrykkeligt udtalt, må det antages, at det må påhvile chefen for vedkommende tjenesteområde at ordne valget og at sikre, at valget foregår overensstemmende med de gældende regler. Denne kontrol kan ikke udstrækkes til kontrol med det forud for valget gående møde, der ledes af de udpegede talsmænd, men må strengt indskrænke til at sikre, at der finder skriftlig og hemmelig afstemning sted, og at optællingen, der formentlig bør foretages af de udpegede talsmænd i overværelse af repræsentanter for de stemmende, sker på behørig måde. Særlige vanskeligheder kan opstå, hvor mandskabet – som f. eks. ved søværnet – efter de første to måneders tjenestetid tilkommanderes et nyt tjenestested, hvor der ikke findes talsmænd. I sådanne tilfælde bør chefen for vedkommende nye tjenestested snarest udpege to mand af de værnepligtige menige til at lede det møde, der ifølge § 3 forudsættes at gå forud for valget af talsmænd, og til at deltage i de nødvendige kontrolforanstaltninger med valget.

Det er formentlig stemmende med lovens ånd, at chefen for vedkommende tjenesteområde erindrer mandskabet om deres ret til at vælge talsmænd, når de første to måneder af uddannelsestiden er forløbet.

Der er ikke i loven fastsat nogen grænse for, hvor stor en del af mandskabet, der skal fremsætte begæring om udskiftning af talsmænd, men det må antages, at det må påhvile enhver chef, der af en ikke helt ubetydelig del af mandskabet får forebragt en begæring om afholdelse af nyt valg af talsmænd, at lade sådant valg afholde. Viser det sig herefter, at gruppens ønske om nye talsmænd ikke deles af over halvdelen af de værnepligtige menige, bør nye valg ikke tilstedes afholdt, før der er hengået en rimelig tid, og – såfremt ønsket fremsættes fra samme mandskabsgruppe – kun efter at det er sandsynliggjort, at der nu er en rimelig grund til at antage, at et nyt valg vil medføre, at andre talsmænd vælges.

Frasiger en talsmand sig hvervet, eller udelukkes han på grund af straf, må nye valg afholdes snarest muligt.

Det må antages, at den i stk. 3 omhandlede straf skal være pålagt eller idømt ved een afgørelse, således at der ikke er hjemmel til at sammenlægge flere vagtarreststraffe til udbringelse af 10 dage. Det må endvidere fastholdes, at det strafbare forhold skal være begået efter mødet ved forsvaret. Det er således ikke en betingelse for valgbarhed, at man møder ustraffet til tjenesten.

§ 3.

Det er tilladt tjenestefri menige efter anmeldelse til vedkommende chef at forsamles under iagttagelse af sømmelige former for at vælge talsmænd eller for at rådslå med disse om de i § 1 nævnte anliggender. Møderne ledes af en af talsmændene. Til afholdelse af sådanne møder samt til talsmændenes drøftelser skal der anvises et til formålet egnet sted.

Det bør tilstræbes, at der tillige afholdes regelmæssige møder mellem talsmændene og deres foresatte, hvor også almene spørgsmål af betydning for mandskabet kan drøftes.

Ifølge M.S. § 68 er det forbudt personer, der hører til krigsmagten, uden tilladelse at møde i forsamlinger af sådanne personer for at drøfte deres tjenesteforhold – eller politiske sager –, og det må derfor anses som en undtagelse fra dette forbud, at man her har hjemlet tjenestefri menige ret til at forsamles med dette formål blot efter forudgående anmeldelse. Det må på den anden side fastholdes, at mødet er ulovligt, hvis det ikke forud er anmeldt, ligesom det må antages, at mødet skal afholdes på det dertil

anviste sted. Det må endvidere fastholdes, at kun det mandskab, som talsmændere repræsenterer kan deltage i møderne. Et møde, hvori der deltager andre personelkategorier, vil formentlig være ulovligt. I særdeleshed må det anses som udelukket, at en befalingsmand kan deltage i eller overvære sådanne møder, hverken som kontrollant, rådgiver eller som passiv deltager. Derimod kan det formentlig være vanskeligt at fastholde samme krav med hensyn til andre menige om bord på søværnets skibe, hvor der kun findes det fælles opholdsrum (banjerne) til rådighed, men man bør bestræbe sig for, at de pågældende menige er uforstyrrede, og enhver aktiv deltagen i mødet fra andre meniges side vil være utilbørlig.

Det er endvidere en selvfølge, at deltagerne i møder må være ubevæbnede.

Da møderetten kun tilkommer det tjenestefri mandskab, må det antages, at møderne må afsluttes så betids, at deltagerne kan stille rettidig til øvelser, appel, mønstring eller lignende, eller være rettidig i natkvarter, henholdsvis til køjs til befalet tid.

Overensstemmende med hidtidig praksis og ud fra en modsætningsslutning fra § 4, der udtrykkelig hjemler, at *talsmændene* fra flere underafdelinger m. v. under visse omstændigheder kan træde sammen, må det antages, at møderetten iøvrigt kun haves indenfor det enkelte kompagni, eskadrille, skib eller fort, således at fællesmøder ud over hvad der er hjemlet i § 4, ikke vil være tilladelige.

Det må fastholdes, at kun emner af den i § 1 omhandlede art kan drøftes, og politiske drøftelser kan derfor ikke tolereres.

Loven ophæver ikke de gældende bestemmelser om respektpligt, jfr. således M.S. § 47, og deltagerne må ligeledes under debatten erindre, at det ifølge M.S. § 53 er forbudt at ytre utilfredshed med en foresats adfærd eller klage over mangler og besværligheder, på en sådan måde, at derved en for mandstugten farlig misfornøjelse udbredes indenfor krigsmagten. Ringeagtsytringer mod værnene eller mod befalingsmænd er således absolut forbudt, og det samme må antages at gælde almindelige foredrag om utilfredshed med forholdene. Derimod er det selvfølgelig lovligt under en drøftelse af en konkret klage under iagttagelse af sømmelig form at rette kritik af en foresats adfærd, ligesom det må være tilladt at fremsætte sømmelig kritik af konkrete forhold. Det må formentlig endvidere antages, at det vil være lovligt at foretage afstemning om, hvorvidt en konkret klage eller et bestemt andragende skal indgives, hvorimod almindelig holdte resolutioner, i særdeleshed hvis de indeholder billigelse eller misbilligelse af ministeriets eller kommandomyndighedernes bestemmelser eller befalingsmændenes optræden, næppe kan tolereres.

Vedrørende ledelsen af møder med henblik på valg af talsmænd på tjenestesteder, hvor talsmænd ikke er udpeget i medfør af § 1 stk. 2 se bemærkningerne ad § 2.

§ 4.

Når flere underafdelinger har ophold på samme kaserne, eller når flere skibe er samlet i samme havn under fælles kommando og i lignende tilfælde, kan talsmændene for sådanne enheder afholde samlede møder i fritiden for at drøfte de i § 1 nævnte anliggender af fælles interesse samt i fællesskab ad kommandovejen rette henvendelse til de militære myndigheder.

Det må formentlig antages, at også fællesmøderne mellem talsmændene fra flere afdelinger, skal anmeldes overensstemmende med reglerne i Kl. § 3.

Lige med kaserne må stilles lejr, der ofte har karakter af permanent anlæg. Normalt vil der ikke indenfor et kaserneområde være indkvarteret mere end et regiment, men der findes under de forhåndenværende forhold tilfælde, hvor forskellige regimenters underafdelinger er indkvarteret på samme kaserne, ja endog underafdelinger fra forskellige værn. I sådanne tilfælde må det antages, at også talsmænd udenfor det enkelte regiments kreds kan deltage i møder for at drøfte fælles anliggender f. eks. kasneforhold etc., hvorimod møder blandt talsmænd fra forskellige underafdelinger, til drøftelse af forhold, der kun vedrører en enkelt underafdeling, ikke vil være tilladelige.

Findes der særorganer såsom kostforplejningskommissionen etc. til behandling af besværinger fra mandskabet, må det formentlig antages, at fællesmøder og talsmandshenvendelser normalt først bør tillades foranstaltet, når sagen forgæves har været behandlet af de kompetente særorganer.

For at man kan tale om skibe under fælles kommando, må der antagelig være tale om skibe, der indgår i en taktisk enhed d. v. s. i en division, eskadre, flotille, deling, gruppe eller lignende. Derimod kan man ikke antage, at det vil være berettiget, at talsmændene for to eller flere skibe, der tilfældigvis ligger i samme havn, men som ikke er undergivet fælles kommando kan afholde møder.

Udtrykket lignende tilfælde dækker bl. a. over forholdene f. eks. under sammentrængt kantonnement. I disse tilfælde, hvor der kan være tale om meget store styrker, og hvor fristelsen for talsmændene, der repræsenterer disse, til at gå videre, end disciplinære hensyn tillader, kan være ret stærk, havde det været ønskeligt, om der var fastsat en begrænsning for det antal talsmænd, der kan samles. Loven giver ingen vejledning desangående, men da møderne kun må omhandle emner af fælles interesse, og det må antages at være en overtrædelse af M.S. § 68, hvis mødet udstrækkes ud over fællesanliggender, således at f. eks. emner, der kun vedrører en enkelt underafdeling, bringes til forhandling på et sådant fællesmøde, kan man formentlig regne med, at møder ud over bataillonens eller eventuelt regimentets kreds, vil være aldeles ekstraordinære og kræve særlig motivering og redegørelse

for emnet, der påtænkes drøftet, idet fællesanliggender meget vanskeligt kan tænkes at foreligge.

Talsmændene må, med mindre der er tale om klager, der fremsættes efter reglerne i kap. II, rette deres henvendelser til nærmest foresatte chef (underafdelingschefen).

Henvendelser om fællesmøder bør formentlig rettes til hver af de implicerede underafdelingers chefer samt til nærmeste overordnede fælleschef (bataillonschef, regimentschef, lejrkommandant).

§ 5.

Såfremt talsmændene efter henvendelse til den nærmest foresatte chef ikke anser en af dem rejst sag for at være afsluttet, er det dem tilladt efter derom afgiven melding at få foretræde for den nærmest foresatte højere chef, med mindre dette af vedkommende højere chef skønnes urimeligt efter sagens anledning eller forholdene iøvrigt. Henvendelse kan tillige foretages skriftligt og ad kommandovejen indsendes til forsvarsministeren. Såfremt der bliver tale om en klage, jfr. § 8, forholdes i overensstemmelse med reglerne i kap. II.

Skønnet over, hvorvidt personlig fremstilling skal finde sted, tilkommer vedkommende chef, men det må anses som stemmende med lovens ånd og mening, at fremmøde tilstedes i videst muligt omfang. Vil et sådant fremmøde nødvendiggøre længere rejser, må sagen selvsagt være af nogen betydning og være af så presserende karakter, at fremmødet ikke bør opsættes til vedkommende højere chef f. eks. ved inspektion kommer til garnisonen. Den omstændighed, at et andragende ikke kan imødekommes, bør ikke medføre, at fremmøde ikke tilstedes. Det vil tværtimod ofte være af større betydning i sådanne tilfælde at give talsmændene lejlighed til at fremsætte deres ønsker mundtligt og derefter forklare dem, hvorfor disse ønsker ikke kan imødekommes.

Skriftlig henvendelse må indeholde oplysninger om, på hvis vegne henvendelsen sker og være underskrevet af talsmanden eller talsmændene. Henvendelsen afleveres til nærmeste foresatte chef (batterichef, eskadrillechef, fortchef, kompagnichef eller skibschef) der, såfremt henvendelsen ikke straks kan imødekommes, uden unødigt ophold fremsender sagen med sine bemærkninger til sine foresatte, der på tilsvarende måde fremsender sagen indtil den gennem vedkommende værnskommando fremsendes til forsvarsministeriet.

§ 6.

Afslag på talsmændenes henvendelser skal begrundes. Undtaget herfra er kun forhold, hvorom der af særlige militære hensyn må bevares tavshed.

Begrundelserne bør være så klare, at afslagets baggrund derved bliver forståeligt for talsmændene, og almindeligheder såsom „efter forholdets natur" etc. bør undgås.

§ 7.

Foranstående regler berører ikke den enkelte meniges ret til for sit vedkommende selv at rette henvendelse til sine foresatte i overensstemmelse med gældende regler.

2. kapitel.

KLAGEADGANG

§ 8.

Klage over en foresat eller en foranstående fremføres skriftligt eller mundtligt for afdelingschefen (bataillonschefen eller dertil svarende chef).

Såfremt flere ønsker at klage i forening, skal to af dem på de øvriges vegne fremføre den fælles klage; sker det skriftligt, skal klagen indeholde oplysninger om samtlige deltagere.

Lovforslagets bestemmelse om, at klager skulle indgives til rettergangschefen, blev ikke gennemført, idet det under forhandlingerne i folketinget blev fremført, at rettergangschefen – regimentchefen – var for fjern en myndighed, hvorfor afdelingschefen blev foretrukket. Det fremgår ikke af forhandlingerne i folketinget, om der har været overvejelser med hensyn til, hvilke chefer der inden for flyvevåbenet og søværnet kan anses som svarende til hærens afdelingschefer. Indenfor flyvevåbenet vil det formentlig være det rette at antage, at klager bør indgives til chefen for vedkommende flyvestation. For søværnets vedkommende findes der overhovedet ingen tilsvarende eller blot lignende organisation. Ved forsvarsministeriets skrivelse af 1/12 1954 nr. 7, kt. 496/54 er det derfor fastsat, at vænrepligtige menige af søværnet, der ønsker at klage over en foresat eller en foranstående, skal fremføre klagen skriftlig eller mundtlig for chefen for det skib, fort, skole, institution eller lignende myndighedsområde, hvor den pågældende gør tjeneste. Herved har man ganske vist ikke opnået det i betænkningen opstillede mål, at klagen ikke skal indgives til nærmest foresatte chef, men til en chef, der ikke var i daglig kontakt med mandskabet. Men dette ville heller ikke for søværnets vedkommende være nået ved lovforslagets oprindelige tekst,

idet adskillige af søværnets rettergangschefer tillige er skibschefer og således nærmest foresatte chef for besætningen på det skib, hvor deres kommandotegn er hejst.

Loven løser ejheller spørgsmålet om, hvorledes der skal forholdes, hvis der ønskes indgivet klage over afdelingschefen. Efter lovens ord skal en sådan klage indgives til afdelingschefen, men dette synes ikke godt stemmende med lovens øvrige princip. Det naturlige vil formentlig være at klager over afdelingschefen – eller over højere foresatte – indgives til den foresattes nærmest foresatte chef til behandling der, forinden klage indgives til forsvarsministerens klageudvalg.

Den heromhandlede regel, der er aldeles ny, betyder et afgørende brud på den hidtil gældende praksis, hvorefter klageren skulle underrette den, hvorover han ville klage, om at han agtede at klage. Lovens forskrift er begrundet med, at man ønsker at undgå, at der lægges pres på klageren, for at få ham til at opgive klagen, således at man derved skulle opnå, at berettigede klager lettere kom frem. Det er dog tvivlsomt, om man har opnået noget betydningsfuldt fremskridt på dette område. Klageren vil vel efter de nye regler være fritaget for at stå ansigt til ansigt med den befalingsmand, som han vil klage over, når denne første gang gøres bekendt med, at klage indgives, men det er en kendsgerning, at adskillige soldater afholder sig fra at klage, fordi de – med rette eller urette – frygter, at den befalingsmand, over hvem der bliver klaget, skal gøre resten af tjenestetiden sur for dem, og denne frygt kan reglen ikke ophæve, idet befalingsmanden under alle omstændigheder må gøres bekendt med klagen under den undersøgelse, der må iværksættes som følge af klagen. Det vil under en sådan undersøgelse kun undtagelsesvis være muligt at holde klagerens identitet skjult for den, der er klaget over. Det ses ikke, hvorledes denne ulempe kan ophæves, men det må erindres, at en klage, der vedrører et virkelig grovt forhold fra en befalingsmands side, meget ofte vil medføre den pågældende befalingsmands afgang fra værnene eller dog forflyttelse. I hvert fald vil en sag af blot noget grovere karakter medføre, at den pågældende befalingsmand suspenderes eller fritages for tjeneste, indtil undersøgelserne er afsluttede. Desuden må det anses som en selvfølgelig pligt for en underafdelingschef, indenfor hvis kommandoområde en klagesag har været behandlet, at føre nøje indseende med, at klageren ikke forulempes, jfr. M.S. § 58 sidste stykke, sammenholdt med M.S. § 55, hvorved det må erindres, at værnene er særdeles interesserede i, at ukorrekte forhold bringes til ophør hurtigst muligt, og derfor er interesserede i, at berettigede klager fremkommer.

Ved folketingets ændring af loven derhen, at klager indgives til afdelingschefen i stedet for til rettergangschefen, er imidlertid opstået det problem, hvorledes rettergangschefen, der er den for disciplinens opretholdelse direkte ansvarlige, holdes underrettet om, hvilke klagesager, der verserer. Loven giver ingen vejledning om dette spørgsmål, men det må anses som naturligt, at afdelingscheferne m. fl. holder deres foresatte underrettede om

mere betydningsfulde sager. Navnlig bør dette ske, hvis en klage afvises, og det må formentlig anses som utænkeligt, at en afdelingschef, der bliver bekendt med, at hans afgørelse agtes indbragt for forsvarsministerens klageudvalg, ikke skulle underrette sine foresatte, jfr. herved K.F.B. 10/1955. (Tillægget s. 350).

Der er ikke i loven foreskrevet nogen pligt for klageren til at underrette afdelingschefen om, at dennes afgørelse agtes forelagt for forsvarsministerens klageudvalg, men en sådan underretning synes naturlig og kan muligvis foreskrives administrativt. Nogen nødvendighed er det imidlertid ikke, da det må antages, at forsvarsministeriets klageudvalg i alle tilfælde vil høre rettergangschefen om klagen, inden der træffes afgørelse i sagen.

Såfremt der indgives skriftlig klage fra flere, skal klagen være underskrevet af to af klagerne, medens oplysninger om de øvrige klagere skal findes i klagens tekst. De to underskrivere er i første række ansvarlige for, at klagen ikke er bevidst grundløs, jfr. M.S. § 54 og B.S. § 165. Indgives klager, der er underskrevet af mere end to klagere, bør disse afvises, og klagerne henvises til at affatte klagen i overensstemmelse med de gældende forskrifter. Den omstændighed, at de to underskrivere er primært ansvarlige for klagen udelukker ikke, at klagere, der er anført i klagens tekst, efter omstændighederne kan blive draget til ansvar, men det må erkendes, at det sjældent vil forekomme, at det kan bevises, at en klager allerede ved klagens indgivelse var klar over, at klagen var grundløs.

Den i loven foreskrevne fremgangsmåde ved klagens indgivelse er obligatorisk, og fravigelser herfra, f. eks. henvendelse til pressen etc., vil efter omstændighederne kunne medføre strafansvar, jfr.:

ØLD 26/6 1962 I nr. 198/62, U.f.R. 800/62: En menig anset efter M.S. § 63 med kvarterarrest i 15 dage for at have rettet henvendelse til et dagblad med en klage over en overfenrik og formået bladet til at skrive derom. Selv om det ikke udtrykkeligt var tilkendegivet de værnepligtige at fremsættelse af klager gennem offentlige meddelelser o. l. kunne medføre strafansvar, fandtes han, på grundlag af det i lærebog for orlogsgaster anførte, at burde have indset, at hans fremgangsmåde var utilladelig. I dommen udtalt, at det måtte antages, at klagelovens mening var, at klager over foresatte skal fremsættes på den i loven beskrevne måde og at fravigelse af lovens regler derom er forbudt, jfr. også de vejledende bemærkninger til klageloven i K.F. B. 20/54.

§ 9.

En menig, der ønsker at fremføre en klage over en foresat eller foranstående, skal have adgang til at drøfte sagen med en talsmand og til at lade denne møde med sig eller i stedet for sig ved klagens fremførelse. Talsmanden har altid ret til at nægte sin medvirken ved sådanne klagers indgivelse.

Når § 9 taler om en menig, må det formentlig, jfr. det foran i indledningen anførte, være berettiget at læse dette som værnepligtig menig, således at udtrykket ikke omfatter mather, mathelever, mekanikere m. fl.

En talsmand, der anmodes om at medvirke ved indgivelse af en klage, bør naturligvis – også i egen interesse – søge at sikre sig, at klagen ikke er grundløs, men nogen dyberegående undersøgelsespligt har han efter sagens natur ikke. Ansvar for en grundløs klage påhviler ham, når han ved indgivelsen var klar herover, formentlig endog om klageren selv måske af subjektive grunde ikke kan drages til ansvar. Mener han at klagen er grundløs, bør han henlede kammeratens opmærksomhed herpå og nægte at medvirke. Den klagende må så på egen hånd afgøre, om han selv vil indgive klagen. Adgangen til at rådføre sig med talsmanden er en ret, ikke nogen pligt for klageren.

§ 10.

Den af vedkommende chef trufne afgørelse vedrørende en klage kan skriftligt og direkte indbringes for forsvarsministeriets klageudvalg.

Såfremt der er flere deltagere i klagen, finder bestemmelsen i § 8, stk. 2, tilsvarende anvendelse.

Klageren har herefter ret til – eventuelt med støtte af en talsmand – at henvende sig direkte til klageudvalget, der naturligvis, inden det træffer beslutning, bør høre de oversprungne myndigheder. Lovens formål er fornuftigvis ikke at afskære de for disciplinens håndhævelse ansvarlige myndigheder fra at øve indflydelse på afgørelsen af sager, der mulig har vidtrækkende disciplinære virkninger, men kun at give de værnepligtige en af frygten for at mishage de foresatte uhæmmet og af disse foresatte uhinderlig adgang til forsvarets øverste instans på retsplejens område: ministeren. De i M.S. indeholdte bestemmelser om klager er herved for så vidt angår de værnepligtige menige modificerede.

Der kan spørges, om også de i M.R. §§ 46 og 61 indeholdte bestemmelser om de heromhandlede appellignende klager over pålæg af disciplinarmidler eller straffe uden dom også er modificerede for så vidt angår de værnepligtige menige. Dette kan dog kun antages i meget begrænset omfang. Naturligvis har den klagende ret til at rådføre sig med talsmanden; men iøvrigt bør klage, der alene angår spørgsmålet om berettigelsen af den skete korrektion sikkert vedblivende følge den i paragrafferne foreskrevne vej. Først hvis der ikke ad denne vej opnåes et for klageren tilfredsstillende resultat, bør vejen til klageudvalget betrædes og stå åben. Det samme gælder, hvor klagen har til formål at få den korrigerende myndighed draget til ansvar. Her må klageren have valget mellem de to veje.

Det er en selvfølge, at den, der vil indbringe en afdelingschefs afgørelse for forsvarsministerens klageudvalg, i klagen bør oplyse, hvilken afgørelse der er truffet af afdelingschefen, og hvornår denne er truffet.

Med hensyn til klager til ombudsmanden bemærkes, at det ifølge loven er tilladt enhver – altså også enhver militærperson – at indgive klage til folketingets ombudsmand over tjenestemænd, herunder værnenes befalingsmænd, (dog undtagen dommere), men man må, inden man retter henvendelse til ombudsmanden, have søgt sin klage fremmet ad de normale militære klageveje. Jfr. lov om folketingets ombudsmand, bekg. nr. 322 af 1/12 1961 § 6, stk. 3 (K.F. B. 2/62).

§ 11.

Forsvarsministerens klageudvalg består af nedennævnte, af forsvarsministeren udpegede medlemmer:

1) en civil kommitteret som formand,
2) en auditør,
3) en tjenstgørende militærperson af det pågældende værn, korps el. lign.

Medlemmerne udpeges for 3 år ad gangen, og deres honorar fastsættes på finansloven.

§ 12.

Udvalget har følgende beføjelser:

1) afvisning med påtegning om grunden i tilfælde, hvor klagen uden nærmere undersøgelse kan ses at være ganske ubegrundet,
2) oversendelse til andre myndigheder, hvorunder klagen henhører, (f. eks. politi eller andre borgerlige myndigheder),
3) nærmere undersøgelse, herunder afhøring af klageren og indhentelse af erklæringer fra militære myndigheder.

Klageren og den, over hvem der klages, skal snarest have meddelelse om klagens modtagelse og skal i alle tilfælde underrettes om sagens udfald.

Såfremt sagen ikke afvises eller oversendes til anden myndighed, afgiver udvalget – eventuelt efter foretagen undersøgelse – indstilling til forsvarsministeren, der træffer afgørelse.

Forsvarsministeren fører iøvrigt tilsyn med udvalgets arbejde og fastsætter de nærmere regler for forretningsgangen.

Det må antages, at der, i de tilfælde, hvor en klage, der har været rettet mod en foresat, men som afvises som aldeles ubegrundet, må iværksættes undersøgelse af, om der foreligger en bevidst grundløs klage.

I de under pkt. 3 omhandlede tilfælde vil der formentlig ofte blive foretaget en undersøgelse – eventuelt ved auditør – forinden de militære myndigheders erklæringer afgives. I sådanne tilfælde bør der naturligvis ikke fra de militære myndigheders side foretages skridt, der på nogen måde kan foregribe klageudvalgets indstilling eller forsvarsministerens beslutning.

§ 13.

Efter forsvarsministerens bestemmelse kan også andre besværinger end de i § 10 omhandlede henvises til klageudvalgets behandling.

Det tør måske antages, at klager og besværinger fra det personel, der ikke er omfattet af klageloven, i visse tilfælde vil blive henvist til behandling af klageudvalget, men sådanne besværinger må fremsendes ad tjenestevejen overensstemmende med de hidtil gældende regler, se indledende bemærkninger til klageloven samt bemærkningerne til M.S. § 54.

§ 14.

Denne lov træder i kraft 3 måneder efter dens stadfæstelse.

TILLÆG

KONGELIG ANORDNING

18. april 1951. (K.S. B. 13/51 2. K.H. B. 15/51 2)

om

Rettergangsmyndighed for forsvarschefen.

I medfør af § 10 i militær retsplejelov anordnes følgende:

§ 1.

Der tillægges forsvarschefen myndighed som rettergangschef.

§ 2.

Forsvarschefens rettergangsmyndighed omfatter – i fredstid bortset fra hjemmeværnet – alle hans kommandomyndighed undergivne, for hvis vedkommende militære straffesager efter de gældende regler ikke skal behandles af nogen anden rettergangschef.

§ 3.

Samme rettergangsmyndighed tilkommer, med mindre forsvarsministeriet i det enkelte tilfælde bestemmer andet, den, der under forsvarschefens forfald eller medens hans post står ledig, varetager hans tjeneste.

§ 4.

Denne anordning træder i kraft straks.

KONGELIG ANORDNING

18. april 1951. (K.S. B. 13/1951 1. K.H. B. 15/1951 1)

om

Myndighed til at pålægge straf uden dom for forsvarschefen m. fl.

I medfør af § 52 i militær retsplejelov anordnes følgende:

§ 1.

Forsvarschefen kan anse alle under hans rettergangsmyndighed hørende med:

Irettesættelse.

Kvarterarrest fra 2–30 dage (nu 60 dage jfr. M.S. § 18 og M.R. § 51).

Vagtarrest fra 2–30 dage (nu 60 dage jfr. M.S. § 19 og M.R. § 51).
Skærpet arrest fra 2 til 15 dage. (Bortfaldet).
Streng arrest fra 2 til 10 dage. (Bortfaldet).
Bøder af indtil 300 kr., hvor sådan straf er hjemlet, jfr. Militær straffelovs § 26, 1. stk. og § 27, 1. stk.
Ikke tjenstgørende kan derhos anses med straf af hæfte fra 2 til 30 dage. (Nu 60 dage jfr. M.R. § 51).

§ 2.

Samme straffemyndighed tilkommer, med mindre forsvarsministeriet bestemmer andet, den, der under forsvarschefens forfald eller medens hans post står ledig, varetager hans tjeneste.

§ 3.

Samme straffemyndighed tilkommer ligeledes chefen for forsvarsstaben overfor personer, der er umiddelbart underlagt forsvarsstaben, og som ikke har højere tjenesterang end major eller orlogskaptajn.

§ 4.

Denne anordning træder i kraft straks.

ALLERHØJESTE ANORDNING

om

Rettergangsmyndighed ved hæren af 23/6 1937.[1])

§ 1.

Der tillægges efternævnte myndighed som rettergangschef:

a. Chefen for et regiment, hærens flyvertropper, Bornholms værn, trainafdelingen, hærens tekniske korps, hærens officersskole samt kommandanten i København og – i garnisonsanliggender og i sager, der i medfør af nedenstående § 3 henvises til dem – de øvrige garnisonskommandanter,
b. Chefen for hæren.

§ 2.

De under § 1. a. nævnte rettergangschefer har påtalemyndighed over deres undergivne, der ikke har højere tjenestegrad end major.

Chefen for hæren har påtalemyndighed over alle hans kommandomyndighed undergivne, der ikke er undergivet påtalemyndighed af en af de under § 1. a. nævnte rettergangschefer.

[1]) K.H., B. 8/1937, pkt. 1. I lovtidende: Nr. 217.

§ 3.[1])

Militære straffesager mod personer, der ikke efter ovenstående regler er undergivet en rettergangschefs påtalemyndighed, henvises af pågældende chef til behandling af kommandanten i vedkommende eller nærmeste garnisonsby, forsåvidt angår sager mod personer, der ikke har højere tjenestegrad end major, og ellers til chefen for hæren.

I tilfælde, hvor sagen ikke efter foranstående regler hører under en rettergangschef, træffer forsvarsministeren beslutning om påtale og henviser sagen til en rettergangschef.

§ 4.

Rettergangsmyndighed tilkommer, medmindre ministeriet i det enkelte tilfælde bestemmer andet, den befalingsmand, der under en rettergangschefs fraværelse, sygdom eller andet forfald, eller medens hans post står ledig, varetager hans tjeneste.

§ 5.

Indtil 10. artilleriafdeling (luftværnsafdelingen) indgår i et regiment, tillægges der chefen for 10. artilleriafdeling myndighed som rettergangschef.

§ 6.

Denne anordning træder i kraft den 1/7 1937.

Samtidig bortfalder allerhøjeste anordning af 23/12 1919 om rettergangsmyndighed.

ALLERHØJESTE ANORDNING

om

Myndigheden til at pålægge straf uden dom ved hæren[2]) *af 23/6 1937, som ændret ved kgl. an. 28/8 1947.*

§ 1.

Befalingsmænd og dermed ligestillede, der fører befaling over eller forestår et kompagni eller anden underafdeling eller skole, der står umiddelbart under en afdelings-, regiments- eller dermed ligestillet chef, kan anse de dem undergivne med kvarterarrest fra 2 til 8 dage.

---

[1]) Jfr. M.R. § 53, stk. 1, hvorefter rettergangscheferne har straffemyndighed i alle sager, der henhører under eller henvises til deres rettergangsmyndighed.

[2]) K.H., B. 8/1937, pkt. 2, jfr. K.H.B. 24/1947. I lovtidende: Nr. 218. For internerede fremmede militærpersoner an. 55 21/2 40.

Har de med deres undergivne et fra hovedafdelingen afsondret standkvarter, kan de endvidere anse deres undergivne med vagtarrest fra 2 til 4 dage.

§ 2.

Majorer samt dermed ligestillede, der fører befaling over eller forestår en bataillon, et sygehus, en militær plads eller anden dermed ligestillet afdeling eller institution eller dog en afdeling eller institution, der er mere selvstændig end de i § 1 nævnte underafdelinger og skoler, sundhedstropperne og de under generalinspektørerne for de forskellige våben og under forplejningskorpset og lægekorpset hørende skoler, kan anse deres undergivne med:

Irettesættelser, der optages i dagsbefalingen og i straffebogen,
kvarterarrest fra 2 til 15 dage,
vagtarrest fra 2 til 10 dage og
skærpet arrest fra 2 til 5 dage (bortfaldet).

§ 3.

Oberster eller oberstløjtnanter[1]) og dermed ligestillede, der fører befaling over eller forestår

a. en bataillon (en artilleriafdeling, en flyverafdeling), en af generalstabens afdelinger, geodætisk instituts topografiske afdeling eller anden dermed ligestillet afdeling eller institution, eller
b. et sygehus, en militær plads eller en skole af den i § 2 nævnte slags, eller
c. som med deres undergivne har et fra hovedafdelingen afsondret standkvarter, kan anse deres undergivne med:

Irettesættelser, der optages i dagsbefalingen og i straffebogen,
kvarterarrest fra 2 til 30 dage,
vagtarrest fra 2 til 15 dage,
skærpet arrest fra 2 til 10 dage og
streng arrest fra 2 til 5 dage } (bortfaldet).

Hjemsendte (hjemkommanderede) kan yderligere anses med straf af hæfte fra 2 til 15 dage.

Samme straffemyndighed tilkommer kaptajner (og ritmestre), der i henhold til ministeriets ansættelse fører befaling over eller forestår en af de ovenfor under a. nævnte afdelinger eller institutioner.

§ 4.

Den, der har myndighed som rettergangschef,[2]) kan anse alle under denne myndighed hørende med:

---

[1]) Stabschefer har ikke og kan ikke få sådan myndighed.

[2]) Samme myndighed er tillagt officerer af kaptajnløjtnant eller højere grad, der forestår interneringslejre.

Irettesættelser, der optages i dagsbefalingen og i straffebogen,
kvarterarrest fra 2 til 30 dage,
vagtarrest fra 2 til 30 dage, } (nu indtil 60 dage. M.R. § 51).
skærpet arrest fra 2 til 15 dage og
streng arrest fra 2 til 10 dage } (bortfaldet).

Hjemsendte (hjemkommanderede) kan yderligere anses med straf af hæfte fra 2 til 30 dage (nu indtil 60 dage, M.R. § 51).

§ 5.

Den foresatte, der har straffemyndighed efter § 3 eller § 4, kan derhos pålægge sine undergivne bøder af indtil 300 kr. for forseelser, for hvilke sådan straf er hjemlet, jfr. militær straffelov, §§ 26, 1. stk. og 27, 1. stk.

§ 6.

Den i §§ 4 og 5 nævnte straffemyndighed skal endvidere tilkomme:

1. Direktøren for Københavns militærhospital overfor de ved hospitalet ansatte eller tjenstgørende militærpersoner, der ikke har højere tjenestegrad end kaptajn.
2. Direktøren for hærens bygningstjeneste samt cheferne for generalstaben, forplejningskorpset, lægekorpset og dyrlægekorpset overfor personer, der er til tjeneste umiddelbart under dem eller ved skoler eller institutioner, der er dem umiddelbart underlagt, og som ikke har højere tjenestegrad end kaptajn[1]).
3. Hærens divisionschefer og våbeninspektører overfor personer, der er til tjeneste umiddelbart under dem, og som ikke har højere tjenestegrad end major.
4. Forsvarsministeren over alle til hæren hørende personer.

§ 7.

Den direktøren for Københavns militærhospital og cheferne for militære sygehuse tillagte straffemyndighed omfatter også militære patienter, der henligger på Københavns militærhospital eller militære sygehuse, og som ikke har højere tjenestegrad end major.

§ 8.[2])

Det kan ved pålæg af straf for overtrædelse af militær straffelov bestemmes, at dens fuldbyrdelse udsættes og endelig bortfalder på de i militær straffelov, § 33, fastsatte vilkår.

Straf, der medfører fuldbyrdelse af en på militære vilkår betingelsesvis udsat straf, skal kun kunne pålægges af forsvarsministeren og rettergangschefen samt, hvis den første straf er pålagt uden dom, af den myndighed, der har pålagt den, eller af en højere foresat.

---

[1]) Om stabschefer iøvrigt se noten til § 3.
[2]) Jfr. K.F.B. 25/54 (se side 227 nedenfor).

Den myndighed, der pålægger straffen for den nye lovovertrædelse, fastsætter indenfor de i militær straffelov §§ 18–21 givne grænser en fælles straf for begge lovovertrædelser. De foran i denne anordning fastsatte størstemål gælder for det i fællesstraffen indeholdte tillæg til den udsatte straf.

Den myndighed, der fastsætter fællesstraffen, kan undtagelsesvis bestemme, at fuldbyrdelsen af fællesstraffen skal udsættes, når den er fastsat alene for overtrædelse af militær straffelov.

Er den nye forseelse ikke en overtrædelse af militær straffelov, kan samme myndighed undtagelsesvis bestemme, at det skal have sit forblivende ved udsættelsen af den første straf fuldbyrdelse, således at der fastsættes en særskilt straf for den nye forseelse, hvilken straf da fuldbyrdes på sædvanlig måde.

§ 9.[1])

Er afdelinger eller personale af hæren om bord på et af søværnets skibe, tilkommer der skibschefen straffemyndighed for brud på skibsdisciplinen. For andre forseelser tilkommer straffemyndigheden den højstkommanderende officer af hæren, men han skal til iværksættelse af arreststraffe begære skibschefens tilladelse, hvilken ikke uden fyldestgørende grund må nægtes.

§ 10.

Denne anordning træder i kraft den 1/7 1937.

Samtidig bortfalder allerhøjste anordning af 26/10 1932 – med senere ændringer og tilføjelser – om myndighed til at pålægge straf uden dom ved hæren.

KONGELIG ANORDNING

(nr. 26 af 9. februar 1955, nr. 265 af 4. okt. 1955 og nr. 271 af 18/7 1962) (K.F. B. 6/1955, B. 26/1955 og B. 30/1962).

om

myndigheden som rettergangschef ved flyvevåbnet.

§ 1.

Der tillægges efternævnte myndighed som rettergangschef:

a) Chefen for luftværnsgruppen.
b) Chefen for træningskommandoen.
c) Cheferne for flyvestationerne Karup, Aalborg, Skrydstrup, Værløse og Vedbæk.
d) Chefen for flyvevåbnet.

§ 2.

De under § 1 a), b) og d) nævnte rettergangschefer har påtalemyndighed over de af deres undergivne, der ikke har højere tjenestegrad end major.

[1]) Stemmende med An.S.S. § 7.

Chefen for flyvevåbnet har påtalemyndighed over alle hans kommandomyndighed undergivne, der ikke er undergivet påtalemyndighed af en af de under § 1 a) nævnte rettergangschefer.

§ 3.

Militære straffesager mod personer, der ikke efter ovenstående regler er undergivet en rettergangschefs påtalemyndighed, henvises af pågældende chef til behandling af chefen for flyvevåbnet.

I tilfælde, hvor sagen ikke efter foranstående regler hører under en rettergangschef, træffer forsvarsministeren beslutning om påtale og henviser sagen til en rettergangschef.

§ 4.

Rettergangsmyndighed tilkommer, med mindre forsvarsministeriet i det enkelte tilfælde bestemmer andet, den befalingsmand, der under en rettergangschefs fraværelse, sygdom eller andet forfald, eller medens hans post står ledig, varetager hans tjeneste.

§ 5.

Denne anordning træder i kraft straks. Samtidig bortfalder kongelig anordning af 2. maj 1951 om myndigheden som rettergangschef ved flyvevåbnet.

KONGELIG ANORDNING

12. september 1945 (nr. 388/1947)

om

myndigheden som rettergangschef ved søværnet.

K.S. B. 18/1945.

§ 1.

I henhold til militær retsplejelovs § 10 fastsættes, at følgende befalingsmænd af flåden skal have myndighed som rettergangschef:

1) Chefen for en eskadre (gruppe),
2) Chefen for en division, samt chefen for en deling eller en flotille, der inke indgår i en eskadre (gruppe).
3) Chefen for kystflåden,
   — - flådestationen,
   — - kystdefensionen (nedlagt),
   — - flyvevæsenet, (nedlagt),
   — - jydske marinekommando (en marinekommando),
   — - et marinedistrikt,

Havnekommandanten i København,
Chefen for søofficersskolen (søværnets officersskole),
— - kvartermesterskolen (søværnets fenrikskole),
— - underkvartermesterskolen (søværnets sergent- og korporalskole).

4) Chefen for et andet tilsvarende kommandoområde end de under 1–3 nævnte, herunder en gruppe (division, halvdivision) eller et skib (dog ikke førere af patrouillebåde og lignende fartøjer), der ikke indgår i en eskadre, deling eller flotille, når forsvarsministeren har bestemt, at der tillægges ham rettergangsmyndighed.
5) Chefen for søværnskommandoen (søværnet).

De under 1–4 nævnte rettergangschefer har rettergangsmyndighed (påtalemyndighed) over de dem undergivne, der ikke har højere tjenesterang end orlogskaptajn, og som ikke er chefer.

Chefen for søværnskommandoen (søværnet) har rettergangsmyndighed (påtalemyndighed) over alle hans kommandomyndighed undergivne, der ikke er undergivet påtalemyndighed af en af de under 1–4 nævnte rettergangschefer.

Militære straffesager mod personer, der ikke efter ovenstående regler er undergivet en rettergangschefs påtalemyndighed, henvises af vedkommende chef til behandling af chefen for flådestationen.

I tilfælde, hvor sagen ikke efter foranstående regler hører under en rettergangschef, træffer forsvarsministeren beslutning om påtale og henviser sagen til en rettergangschef.[1])

§ 2.

Rettergangsmyndigheden tilkommer, medmindre ministeriet i det enkelte tilfælde bestemmer andet, den befalingsmand, der under en rettergangschefs fraværelse, sygdom eller andet forfald eller, medens hans post står ledig, varetager hans tjeneste.

§ 3.

Ophører en rettergangsmyndighed ved et togts afslutning at bestå, forinden en af denne myndighed rejst sag er sluttet, udøves myndigheden som rettergangschef, medmindre ministeriet i det enkelte tilfælde bestemmer anderledes, af den befalingsmand, der ved togtets afslutning var indehaver af rettergangsmyndigheden med hensyn til sagen.

[1]) Jfr. M.R. § 53, stk. 1.

KONGELIG ANORDNING

12. september 1945

om

myndigheden til at pålægge straf uden dom ved søværnet.

K.S.B. 18/1945 (Lovt. 389/47) jfr. B. 14/1947. (Lovt. 391)

I henhold til militær retsplejelov, § 52, fastsættes følgende regler for myndigheden til at pålægge straf uden dom ved søværnet:

§ 1.

Cheferne for:

1) Marinestaben,
2) Marinestationer, luftmarinestationer, torpedostationer, kystdefensionens kommandostation, søværnets kaserne, kaserneskibe og forter samt – når forsvarsministeren har bestemt, at der tillægges chefen den nedennævnte myndighed til at pålægge straf uden dom – dermed ligestillede kommandoområder, herunder skoler og batterier,
3) Direktøren for søartilleriet og
   Direktøren for søminevæsenet

kan hver for sit kommandoområde anse deres undergivne med:

Irettesættelser, der oplæses ved mønstring og optages i straffebogen,
kvarterarrest fra 2 til 30 dage,
vagtarrest fra 2 til 15 dage,
skærpet arrest fra 2 til 10 dage,
streng arrest fra 2 til 5 dage og } bortfaldet
bøde indtil 300 kr. for forseelser, for hvilke sådan straf er hjemlet, militær straffelov § 26, stykke 1, og § 27.

§ 2.

Den, der har myndighed som rettergangschef, kan anse alle under denne myndighed hørende med:

Irettesættelser, der oplæses ved mønstring og optages i straffebogen,
kvarterarrest fra 2 til 30 dage,
vagtarrest fra 2 til 30 dage, } (nu 60 dage. MR. § 51.).
skærpet arrest fra 2 til 15 dage,
streng arrest fra 2 til 10 dage og } bortfaldet
bøde indtil 300 kr. for forseelser, for hvilke sådan straf er hjemlet, militær straffelov § 26, stykke 1, og § 27.

Hjemsendte kan yderligere anses med hæfte fra 2 til 30 dage. (nu 60 dage. MR. § 51).

§ 3.

Divisionschefer, delingschefer, flotillechefer, gruppechefer og skibschefer (herunder ikke førere af patrouillebåde og lignende fartøjer) har, når de ikke er rettergangschefer, den i § 1 omhandlede straffemyndighed overfor alle deres undergivne.

§ 4.

Forsvarsministeren har den i § 2 omhandlede straffemyndighed overfor alle til søværnet hørende personer.

§ 5.

Det kan ved pålæg af straf for overtrædelse af militær straffelov bestemmes, at dens fuldbyrdelse udsættes og endelig bortfalder på de i militær straffelov, § 33, fastsatte vilkår.

Straf, der medfører fuldbyrdelse af en på militære vilkår betingelsesvis udsat straf, skal kun kunne pålægges af forsvarsministeren og rettergangschefen samt, hvis den første straf er pålagt uden dom, af den myndighed, der har pålagt den, eller af en højere foresat.

Den myndighed, der pålægger straffen for den nye lovovertrædelse, fastsætter indenfor de i militær straffelov, §§ 18–21, givne grænser en fælles straf for begge lovovertrædelser. De foran fastsatte størstemål gælder for det i fællesstraffen indeholdte tillæg til den udsatte straf.

Den myndighed, der fastsætter fællesstraffen, kan undtagelsesvis bestemme, at fuldbyrdelsen af fællesstraffen skal udsættes, når den er fastsat alene for overtrædelse af militær straffelov.

Er den nye forseelse ikke en overtrædelse af militær straffelov, kan samme myndighed undtagelsesvis bestemme, at det skal have sit forblivende ved udsættelsen af den første straf fuldbyrdelse, således at der fastsættes en særskilt straf for den nye forseelse, hvilken straf da fuldbyrdes på sædvanlig måde.

§ 6.

Direktøren for Københavns militærhospital og cheferne for garnisonssygehusene udenfor København har myndighed til uden dom at pålægge patienter, der indlægges på hospitalet eller sygehuset, straf efter de regler, der herom fastsættes i kongelig anordning om myndighed til at pålægge straf uden dom ved hæren.

§ 7.[1])

Har et skib landtropper om bord, har skibschefen overfor disse for brud på skibsdisciplinen den i § 1 hjemlede straffemyndighed. For andre forseelser tilkommer straffemyndigheden den højstkommanderende officer af hæren, overensstemmende med de ved hæren gældende regler, men han skal til iværksættelse af arreststraffe begære skibschefens tilladelse, hvilken ikke uden fyldestgørende grund må nægtes.

[1]) Stemmende med S.H. § 9.

KONGELIG ANORDNING

nr. 287 af 8/11 1956

om myndighed som rettergangschef ved den danske militære styrke til rådighed for De forenede Nationer i Suez-området.

K.F. B. 1/1957.

§ 1.

Der tillægges chefen for den danske militære styrke til rådighed for De forenede Nationer i Suez-området myndighed som rettergangschef i forhold til samtlige undergivne.

§ 2.

Under rettergangschefens fraværelse, sygdom eller andet forfald, tilkommer rettergangsmyndigheden, medmindre forsvarsministeren i det enkelte tilfælde bestemmer andet, den befalingsmand, der varetager hans tjeneste.

§ 3.

Militære straffesager mod personer, der som hjemsendte eller hjemkommanderede ikke længere er knyttet til styrken, henvises af forsvarsministeren til en rettergangschef i Danmark.

§ 4.

Denne anordning træder i kraft straks.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

1 af 4/8 1961. B. 22–1961.

Anordning nr. 226 af 21/6 1961 om Rettergangs- og Straffemyndighed ved Hjemmeværnet.

I henhold til §§ 10 og 52 i Militær Retsplejelov, jfr. bekendtgørelse nr. 261 af 31. juli 1954, fastsættes herved følgende bestemmelser om rettergangsmyndighed og myndighed til at pålægge straf uden dom ved hjemmeværnet i fredstid:

§ 1.

Der tillægges Chefen for Hjemmeværnet myndighed som rettergangschef, Stk. 2. Rettergangsmyndigheden omfatter militært personel af andre af forsvarets myndigheder, som fast eller midlertidigt forretter tjeneste ved hjemmeværnet, samt det militære personel i hjemmeværnet til fuld tjeneste.

§ 2.

Rettergangschefen kan anse alle under hans rettergangsmyndighed hørende med:

Irettesættelse,
kvarterarrest fra 2 til 60 dage,
vagtarrest fra 2 til 60 dage samt
hæfte fra 2 til 60 dage og bøder af indtil 300 kr., hvor sådanne straffe er hjemlet, jfr. Militær Straffelovs §§ 26, stk. 1 og 27, stk. 1.

§ 3.

Den i §§ 1 og 2 omhandlede rettergangsmyndighed og straffemyndighed tilkommer, medmindre Forsvarsministeren i det enkelte tilfælde bestemmer andet, den befalingsmand, der under rettergangschefens forfald, eller medens hans post står ledig, varetager hans tjeneste.

§ 4.

Hjemmeværnsinspektørerne kan hver inden for sit kommandoområde anse det i § 1, stk. 2, omhandlede personel, som er dem undergivet, og som ikke er af højere tjenestegrad end major-orlogskaptajn, med:

Irettesættelse,
kvarterarrest fra 2 til 30 dage,
vagtarrest fra 2 til 15 dage samt
hæfte fra 2 til 15 dage og bøder af indtil 300 kr., hvor sådanne straffe er hjemlet, jfr. Militær Straffelovs §§ 26, stk. 1 og 27, stk. 1.

§ 5.

Regionsledere og distriktsledere, der forestår eller fører befaling over en hjemmeværnsregion eller Bornholms Hjemmeværn, samt korpschefer og chefen for Hjemmeværnsskolen kan, hver indenfor sit kommandoområde, anse det i § 1, stk. 2, omhandlede personel, som er dem undergivet, og som ikke er af højere tjenestegrad end major-orlogskaptajn, med:

Irettesættelse,
kvarterarrest fra 2 til 15 dage og
vagtarrest fra 2 til 10 dage.

§ 6.

Forsvarsministeren har den i § 2 omhandlede straffemyndighed over for

militært personel af andre af forsvarets myndigheder, som fast eller midlertidigt forretter tjeneste ved hjemmeværnet, samt over for det militære personel i hjemmeværnet til fuld tjeneste.

§ 7.

Det kan ved pålæg af straf for overtrædelse af Militær Straffelov bestemmes, at dens fuldbyrdelse udsættes og endelig bortfalder på de i Militær Straffelovs § 33 fastsatte vilkår.

Stk. 2. Straf, der medfører fuldbyrdelse af en på militære vilkår betingelsesvis udsat straf, skal kun kunne pålægges af Forsvarsministeren og rettergangschefen samt, hvis den første straf er pålagt uden dom, af den myndighed, der har pålagt den, eller af en højere foresat.

Stk. 3. Den myndighed, der pålægger straffen for den nye lovovertrædelse, fastsætter inden for de i Militær Straffelovs §§ 18–21 givne grænser en fælles straf for begge lovovertrædelser. De foran i denne anordning fastsatte størstemål gælder for det i fællesstraffen indeholdte tillæg til den udsatte straf.

Stk. 4. Den myndighed, der fastsætter fællesstraffen, kan undtagelsesvis bestemme, at fuldbyrdelsen af fællesstraffen skal udsættes, når den er fastsat alene for overtrædelse af Militær Straffelov.

Stk. 5. Er den nye forseelse ikke en overtrædelse af Militær Straffelov, kan samme myndighed undtagelsesvis bestemme, at det skal have sit forblivende ved udsættelsen af den første straf s fuldbyrdelse, således at der fastsættes en særskilt straf for den nye forseelse, hvilken straf da fuldbyrdes på sædvanlig måde.

§ 8.

Er det i § 1, stk. 2, anførte personel om bord i et af søværnets skibe, tilkommer der skibschefen straffemyndighed for brud på skibsdisciplinen.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

af 25/10 1961.

B. 32–1961.

1. *Anordning nr. 262 af 3/8 1961 om Anvendelse af disciplinære Midler ved Hjemmeværnet.*

I medfør af § 32 i Lov nr. 168 af 31. maj 1961 om Hjemmeværnet fastsættes herved følgende bestemmelser om anvendelse af disciplinære midler i fredstid for det personel i hjemmeværnet, der ikke henhører under en af de i lovens § 31 b) nævnte kategorier (militært personel af andre af forsvarets myndigheder, som fast eller midlertidigt forretter tjeneste ved hjemmeværnet samt militært personel i hjemmeværnet til fuld tjeneste):

§ 1.

Når omstændighederne taler derfor, kan mindre tjenstlige forsømmelser eller forseelser afgøres ved anvendelse af et disciplinært middel.

§ 2.

Som disciplinære midler kan anvendes
mundtlige tilrettevisninger,
skriftlige tilrettevisninger samt
bortvisning fra uddannelsen på skoler og kurser.

Stk. 2. Disciplinære midler må kun anvendes på den, der har begået forseelsen eller udvist forsømmelsen. Det skal forud for anvendelsen tilkendegives den pågældende, hvad der er grunden til disciplinarmidlets anvendelse.

§ 3.

Enhver foresat kan tildele sine undergivne fortjente mundtlige tilrettevisninger, der dog ikke må udarte til skældsord eller andre upassende eller krænkende ytringer. Tilrettevisningerne kan gives under fire øjne eller i overværelse af andre ved hjemmeværnet tjenstgørende.

Stk. 2. Myndighed til at anvende de øvrige disciplinære midler tilkommer foresat, der fører befaling over et hjemmeværnsdistrikt, et luftmeldedistrikt, en lotteregion, en skole i hjemmeværnet eller en skole eller afdeling ved værnene, hvorved befalingsmænd eller befalingshavende i hjemmeværnet forretter tjeneste, samt højere foresatte.

Stk. 3. Den, der har myndighed til at anvende de disciplinære midler, kan ikke overlade denne myndighed til andre.

§ 4.

De disciplinære midler betragtes ikke som straf, og den, over for hvem disciplinarmidlet anvendes, kan ikke forlange sagen henvist til rettergang.

Stk. 2. Over anvendelsen af et disciplinært middel kan den pågældende klage til sine foresatte, men ingen kan ved at indgive klage unddrage sig pligten til at efterkomme, hvad der er pålagt ham.

§ 5.

Om anvendelsen af disciplinære midler – undtagen mundtlige tilrettevisninger – og grunden dertil skal der ske tilførsel i en særlig dertil indrettet bog.

I bogen indføres:

Stamnummer, grad og navn på den, på hvem midlet har været anvendt,

anledning til midlets anvendelse, og hvornår sådan anledning har været givet,
det disciplinære middel og datoen for dets anvendelse, samt
hvem der har beordret anvendelsen.

Stk. 2. Bogen føres i to eksemplarer. Det ene eksemplar indsendes til gennemsyn hos Chefen for Hjemmeværnet efter dennes nærmere bestemmelse.

§ 6.

Denne anordning træder i stedet for Anordning nr. 470 af 25. oktober 1949 om Anvendelse af disciplinære midler ved Hjemmeværnet.

FORSVARSMINISTERIET
København, den 10. september 1954.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 25–1954.

VEJLEDNING

ved

anvendelse af betingede straffe.

I forbindelse med de ved lov nr. 199 af 11/6 1954 gennemførte ændringer i militær straffelov ønsker forsvarsministeriet med hensyn til anvendelsen af betingelsesvis udsat straf at henlede opmærksomheden på følgende:

Den adgang, der gives til betingelsesvis at udsætte udståelsen af straf, der pålægges uden dom, er alene hjemlet for overtrædelser af militær straffelov, se dennes § 33, 1. punktum. En uden dom pålagt straf kan således ikke betingelsesvis udsættes, hvis den pålægges tillige eller alene for overtrædelse af en anden lov, f. eks. færdselslov, motorlov eller værnepligtslov. I disse kombinationer kan bøde gives for overtrædelse af særloven og betinget straf for overtrædelse af militær straffelov jfr. § 25. Det følger af reglen i militær straffelovs § 32, 1. stk., at udsættelse kun kan ske på de i militær straffelovs § 33 fastsatte vilkår, der således i det enkelte tilfælde hverken kan skærpes eller mildnes.

Disse vilkår er: at den skyldige ikke inden sin hjemsendelse eller hjemkommandering (dog højst 2 år) begår en lovovertrædelse, for hvilken der

pålægges ham en større straf end bøde, irettesættelse eller kvarterarrest i 8 dage. Hvis den skyldige ikke forinden hjemsendes eller hjemkommanderes, vil prøvetiden således altid være 2 år.

Det er således ikke enhver ny forseelse, der medfører fuldbyrdelse af den udsatte straf, men kun noget grovere forseelser.

Det vil kun undtagelsesvis være rigtigt *betingelsesvis* at udsætte straffe under den i militær straffelovs § 33 nævnte størrelse (d. v. s. straffe af kvarterarrest i 8 dage og derunder). Irettesættelse og bøde kan ikke gives betinget. Det følger af militær straffelovs § 33 (bestemmelserne om prøvetiden), at betinget straf uden dom ikke kan gives hjemsendte eller hjemkommanderede. I denne forbindelse kan der henvises til militær straffelovs § 27, hvorefter der i disse tilfælde er mulighed for at afgøre sagen med en bøde.

Uanset, at loven ingen grænser sætter i så henseende, vil det ikke være stemmende med lovens ånd at give en betinget straf så kort før hjemsendelsen, at der ikke kan siges at foreligge en rimelig prøvetid. I almindelighed vil en prøvetid på mindre end 30 dage ikke kunne anses for passende. Iøvrigt afhænger bedømmelsen af prøvetidens rimelighed af den pålagte strafs størrelse og den begåede forseelses grovhed. Kan man på grund af den nær forestående hjemsendelse ikke give en betinget straf, vil der ifølge militær straffelovs § 27 også i disse tilfælde i stedet kunne anvendes bøde.

Hvis den udsatte straf senere skal fuldbyrdes, fordi en ny forseelse, der medfører højere straf end foran nævnt, er begået, fastsættes en for begge forseelser fælles straf ved, at straffen for den sidste forseelse – selvstændigt bestemt – lægges til den tidligere straf. Det følger af lovens § 33, 2. stk., at forsvarsministeren og rettergangschefen kan træffe bestemmelse om fastsættelse af en sådan fællesstraf, også hvor den udsatte straf er pålagt ved dom.

Den straf, der skal medføre den betingede straf's udståelse, skal mindst være 9 dages kvarterarrest eller 2 dages vagtarrest, idet det bemærkes, at straf udmålt i vagtarrest altid må betragtes som større end straf udmålt i kvarterarrest, jfr. militær straffelovs § 33, 1. stk. Den samlede straf, fællesstraffen, må ikke overstige 60 dage, der er det normale størstemål for arrest, jfr. militær straffelovs §§ 18 og 19. Heraf følger, at tillægsstraffen skal være af en sådan størrelse, at den sammenlagt med den betingede straf højst giver 60 dage. For befalingsmænd vil fællesstraffen dog kunne blive indtil 120 dages vagtarrest i tilfælde, hvor ved siden af arrest tillige fængsel er foreskrevet, jfr. militær straffelovs § 19, 1. stk. Fællesstraffen fastsættes i een strafart, der enten må være den samme som den, den første straf lyder på, eller en strengere. Skal herefter kvarterarrest omsættes til vagtarrest, sker det i det i militær straffelovs § 28 fastsatte forhold 3:1 og således, at eventuelle overskydende brøker bortkastes, idet der kun regnes med hele dage og ikke haves hjemmel for en forhøjelse.

Efter militær straffelovs § 33, 3. stk., kan fællesstraffen undtagelsesvis gøres betinget. Det er også i disse tilfælde en forudsætning, at alle forseel-

serne kun angår overtrædelse af den militære straffelov, ligesom den nye betingede fællesstraf aldrig kan overstige 60 dage, jfr. dog foran om befalingsmænd. [1])

Med hensyn til fællesstraffen har den straffede beføjelse efter militær retsplejelovs § 60 til at fordre sagen forelagt rettergangschefen og efter samme lovs § 61, til at fordre sagen afgjort ved retten.

I tilfælde, hvor særskilt straf fastsættes for den nye forseelse, enten fordi denne er en overtrædelse af militær straffelov af så ringe betydning, at straffen ligger under den i militær straffelovs § 33, 1. stk., nævnte størrelse (d. v. s. straffe af 8 dages kvarterarrest og derunder) eller fordi det drejer sig om overtrædelse af en anden lovbestemmelse, bør den pålagte særskilte straf fuldbyrdes på sædvanlig måde.

BESTEMMELSERNE OM VARETÆGTSFÆNGSEL

findes i anordning af 24/12 1932, som ændret ved an. 17/6 1940 (K.S. B. 22/1945, Vagtreglement for hæren, pkt. 84). De er således nogle betydende år ældre end An.F. og det er formentlig berettiget på visse punkter at modificere dem efter de senere bestemmelser på et så nærliggende område.

Princippet for behandlingen fastslås i § 1: Varetægtsfangen er alene undergivet de indskrænkninger, som er nødvendige til sikring af fængslingens øjemed eller opretholdelse af fængselsordenen overensstemmende med de i retsplejeloven og nærværende anordning givne bestemmelser.

I § 2 bestemmes, at varetægtsfangen i almindelighed skal hensættes i enrum, en regel, der kun må fraviges på grund af pladsmangel eller af helbredshensyn, og fangen må ikke uden eget samtykke hensættes sammen med afsonere. De i enrum siddende skal også under gårdtur holdes afsondrede fra andre fanger. Om „arrest i kvarteret" for officerer og befalingsmænd af officiantgruppen (nu fenrikgruppen) i stedet for varetægtsarrest se 14. hefte pkt. 130.

Personlig ransagning kan foretages ikke blot ved indsættelsen men også „så ofte det iøvrigt skønnes fornødent". § 5. Reglerne er iøvrigt samfaldende med de i An.F. § 7 givne. De i sidstnævnte paragraf givne særlige regler m. h. t. officerer, overfenrikker og fenrikker bør formentlig også følges overfor varetægtsfanger af disse grupper.

M. h. t. personlig renlighed (herunder bad ved indsættelsen og derefter hver 14. dag) og cellens renholdelse er fanger underkastet fængselsreglementet, §§ 6 og 8. Den i An.F. givne adgang for strafafsonende officerer,

[1]) Da. M. S. § 33 udtrykkelig forcskriver, at fællesstraffen ikke må overstige det i M.R. § 51 fastsatte størstemål, synes det tvivlsomt, om man kan fastholde, at der skulle være hjemmel for at udsætte en fællesstraf, der overstiger 60 dages vagtarrest.

overfenrikker og fenrikker o. l. til at få rengøringen besørget af f. eks. postfrit vagtmandskab, bør formentlig også tilkomme varetægtsfanger af disse grupper.

Fangerne har ret til at benytte eget – ordentligt – tøj og ligeledes eget sengetøj – eventuelt efter særlig tilladelse også egen seng, §§ 10 og 11.

M. h. t. beskæftigelse se § 13.

Reglerne om gårdtur i § 14 er lig An.F. § 10.

Bestemmelserne i § 13 om sygdomstilfælde er nøje stemmende med An.F. § 11, dog at varetægtsfangen har ret til at lade egen læge tilkalde.

Kosten er almindelig fængselskost, dog med ret til selvforplejning indenfor sømmelige grænser, § 16, og m. h. t. tidspunktet efter fængselsinspektørens bestemmelse, der også gælder m. h. t. undersøgelse af det indbragte af hensyn til fængslingens øjemed og til sikkerhed.

Reglerne for nydelse af tobak og spiritus, § 15, er nøje stemmende med An.F. § 9.

Med fornødent hensyn til god orden, herunder mådehold, har fangen ret til at forskaffe sig, hvad han ønsker til personlig brug og udstyr af cellen, § 16.

Fangen har ret til lån af bøger af fængslets bibliotek og til selv at skaffe sig videnskabelig læsning, § 19.

Fangen har ret til ukontrolleret samkvem, skriftligt eller mundtligt, med sin beskikkede forsvarer. I henseende til samkvem med den valgte forsvarer kan dommeren, når han anser det fornødent, sålænge tiltale ikke er rejst, anordne fornøden kontrol. Afsendelse af lukkede skrivelser til ret eller øvrighed kan ikke nægtes fanger. Ekspeditionen skal ske uden ufornødent ophold. § 20.

M. h. t. brevveksling i øvrigt gives i § 22 bestemmelser, hvorefter såvel udgående som indgående post kontrolleres af politiet (for militære den auditør, der leder undersøgelsen). Fængselsvæsenets personale har ingen ret til at læse brevene. De afgående lægges af fangen i en åben konvolut til adressaten, det hele afleveres i en lukket konvolut til politiet (auditøren). Breve, der er af usømmeligt indhold eller som af hensyn til undersøgelsen skønnes ikke at burde udleveres, forelægges snarest muligt retten; bestemmer denne, at brevet bør standses, underrettes afsenderen snarest. Papir m. v. udleveres af fængslet og må ikke forsynes med noget mærke, der tilkendegiver, at afsenderen er fængslet.

Den i An.F. § 12 givne begrænsning af korrespondancens hyppighed gælder ikke for varetægtsfangen, sålidt som begrænsningen af den kreds, med hvilken, der må brevveksles. § 23 om begivenheder af betydning for fangen er lig An.F. § 15.

Fængslets personale må ikke benyttes til at udforske fangen, og denne er ikke pligtig at besvare noget spørgsmål fra fængslets personale eller andre angående de forhold, for hvilke han er fængslet, § 24.

§ 26 om andragender og klager er lig An.F. § 13, stk. 1 og 2.

§ 28 bestemmer: For tilsidesættelse af de fangerne efter nærværende anordning påhvilende pligter eller for brud på den ro, orden og disciplin, der skal herske i arresthuset, vil den eller de pågældende blive draget til ansvar efter de nedenanførte regler, alt for så vidt forholdet ikke efter sin beskaffenhed medfører offentlig påtale."

Dette vil f. eks. ske, hvor der er tale om vold mod fængselspersonalet. Efter paragraffens andet stykke kan som disciplinærstraffe – foruden advarsel – anvendes udelukkelse fra 1) særlige begunstigelser, 2) læsning, 3) selvforplejning i højst 30 dage, 5) arbejde i indtil 14 dage. Endelig kan fangen hensættes i straffecelle i indtil 60 dage.

Under 4) nævnes kostindskrænkning til vand og brød. Efter at arrest på indskrænket kost er udgået af de militære straffe, bør sådan kostindskrænkning formentlig ikke anvendes overfor militære varetægtsfanger.

Flere af disse straffe kan anvendes i forening. De ikendes af arrestinspektøren efter indgående undersøgelse og afhøring af fangen; de indføres i en protokol.

Anvendelse af disciplinarstraf kan ingensinde medføre forlængelse af fængslingstiden. De særlige straffe for fanger skal bekendtgøres ved opslag i ethvert lokale der anvendes til ophold for varetægtsfanger.

§ 29 om anvendelse af spændetrøje og sikringscelle o. l. er ligelydende med An.F. § 18.

Disse bestemmelser kommer også til anvendelse på anholdte, § 31.

Den bemyndigelse § 32 giver justitsministeriet til at indrømme lempelser efter særlige omstændigheder, må vel antages for militære arresters vedkommende at tilkomme forsvarsministeriet.

Efter § 33, ligelydende med An.F. § 25, bestemmes, at et eksemplar af anordningen og ordensbestemmelser skal være ophængt i ethvert lokale, der anvendes til varetægtsfanger.

FORSVARSMINISTERIET

København, den 8. september 1954.

KONGELIG ANORDNING

af 3. september 1954 nr. 283. K F B 24-1954.

angående

fuldbyrdelse af frihedsstraf inden for forsvaret.

§ 1.

Fuldbyrdelse af frihedsstraf skal påbegyndes uden ufornødent ophold, jfr. dog militær straffelovs § 26. Ved fuldbyrdelse af straf, der er pålagt uden dom, iagttages militær retsplejelovs §§ 60–62.

Fuldbyrdelse af straf, der er ikendt ved dom, kræver fuldbyrdelsesordre fra rettergangschefen, der for så vidt den dom, der skal fuldbyrdes, ikke er afsagt i en militær straffesag, forudsætter en fuldbyrdelsesordre fra den borgerlige anklagemyndighed. Skal en mand afsone en strengere og en mildere militær straf, bliver normalt den strengeste at fuldbyrde først.

§ 2.

Fuldbyrdelse må ikke påbegyndes, når den, der skal afsone straffen, er blevet afsindig eller iøvrigt så syg, at vedkommende læge ikke anser fuldbyrdelsen for forsvarlig. Tvivlsspørgsmål forelægges for rettergangschefen, eventuelt for ministeren.

Når den ret, der har afsagt dommen, finder grund til at indstille den domfældte til benådning, udsættes påbegyndelsen af fuldbyrdelsen. Det samme gælder, når ansøgning derom indgives af domfældte, for så vidt ikke allerede tidligere en ansøgning er afslået. Hvorvidt en alt påbegyndt afsoning skal standses på grund af ansøgning om benådning afgøres af ministeren.

§ 3.

Den tid, i hvilken en fange, der udstår vagtarrest, indlægges på sygehus, medregnes til straffetiden, undtagen hvor hans indlæggelse skyldes hans eget forhold under strafudståelsen, i hvilket sidste tilfælde sagen forelægges rettergangschefen, eventuelt ministeren. (Jfr. K.F. B. 2/1959, pkt. 4. Tillægget side 335).

Ministeren kan bestemme, at sygehusophold ikke medregnes til straffetiden i tilfælde, hvor sygehuset ikke er i stand til at bringe nærværende anordnings bestemmelser til anvendelse over for vagtarrestanter.

Midlertidig afbrydelse af strafafsoningen kan iøvrigt kun ske med ministerens tilladelse eller efter rettens beslutning, retsplejelovens §§ 986 og 998.

§ 4.

Ved straffetidens beregning iagttages, at der ved en dag forstås et døgn eller 24 timer og ved en måned en kalendermåned. Det bliver endvidere at iagttage, at løsladelsen sker til en til indsættelsen svarende tid.

Har fangen inden dommen været underkastet varetægtsfængsel, og er det i dommen i overensstemmelse med borgerlig straffelovs § 86 bestemt, at en del af den idømte straf dermed skal anses som udstået, bliver det i dommen fastsatte tidsrum at fradrage ved straffetidens beregning.

Såfremt fangen har været underkastet varetægtsfængsel i tiden mellem dommens afsigelse og fuldbyrdelsens iværksættelse, foretages afkortning i straffetiden i overensstemmelse med den i medfør af § 997, 4. stk., i lov om rettens pleje udfærdigede kgl. anordning nr. 147 af 4/4 1960 (K.F. B. 7/1962. Tillægget s. 336).

Om tidspunktet for løsladelsen gives der fangen meddelelse snarest muligt efter afsoningens påbegyndelse.

Dersom fangen rejser indsigelse mod straffetidens beregning, gøres han bekendt med den i retsplejelovens § 998 hjemlede adgang til at indbringe spørgsmålet for den ret, der har afsagt dom i sagen i første instans.

§ 5.

De nærmere regler med hensyn til orden, personlig renlighed og rengøring af opholdsrum fastsættes af arrestinspektøren, der i hæren er vedkommende garnisonskommandant, i flyvevåbnet vedkommende flyvestationschef og i søværnet stationschefen på flådestationen.

Fangerne bør normalt have adgang til at benytte seng eller køje til hvile i middagspausen og efter arbejdstids ophør om aftenen.

Officerer, overfenriker, fenriker eller personel af dertil svarende grader kan med arrestinspektørens tilladelse få rengøring besørget (af f. eks. postfrit vagtmandskab).

Om bad, klipning og barbering kan nærmere bestemmelser udgives af arrestinspektøren.

§ 6.

Det er fangens pligt at rette sig efter de for straffens fuldbyrdelse gældende bestemmelser og i enhver henseende at efterkomme de ordrer og anvisninger, der gives ham af fængslets eller arresthusets personale eller af vagtkommandøren.

§ 7.

Anses det for nødvendigt at undersøge en arresteret officer, overfenrik, fenrik eller arrestant af dertil svarende grad, foretages undersøgelsen efter arrestinspektørens bestemmelse, dog er vagtkommandøren (arrestforvareren) i påtrængende tilfælde altid bemyndiget til at visitere enhver, der uden foresattes arrestordre indbringes til arresten. Andre fanger er pligtige ved indsættelsen, og iøvrigt så ofte det skønnes fornødent, at lade sig underkaste personlig ransagning, medmindre arrestinspektøren undtagelsesvis måtte finde anledning til at fritage derfor.

Ved den første ransagning, der, hvor forholdene gør det muligt, skal foretages i overværelse af vidne, skal følgende tages fra fangen: rede penge,

værdisager – herunder dog ikke vielses- eller forlovelsesring – legitimationspapirer, genstande, som kan benyttes til vold eller undvigelse, samt iøvrigt enhver genstand, hvoraf han af hensyn til sikkerheden og den i arresthuset gældende orden ikke bør være i besiddelse.

Over alle effekter, som han medbringer ved indsættelsen, optages en specificeret fortegnelse, der efter at være indført i den dertil indrettede protokol oplæses for og underskrives af fangen og af den, der har udført ransagningen, samt vidnet. Senere tilsendte effekter optages på fortegnelsen. Såfremt fangen medbringer særlig værdifulde effekter kan der efter hans ønske påføres fortegnelsen en af arrestforvareren og fangen foretagen vurdering.

Ved ransagning skal der gås frem med al den skånsel og varsomhed, som øjemedet tilsteder.

§ 8.

Forplejningen er den sædvanlige militære kostforplejning, eventuelt efter en for militære arrester særlig fastsat kostplan. Lægen kan dog af sundhedsmæssige grunde ordinere anden kost.

Hvor afsoningen sker i civil arrest, træder den for vedkommende arrest gældende normale forplejning i stedet for militær kostforplejning.

Personer, der har ret til fri kostforplejning, skal såvidt muligt ved indsættelse i militær arrest deltage i den militære kostforplejning, jfr. dog ovenfor. Underafdelingen (adjutanten) skal drage omsorg for, at arrestforvareren eller vagtkommandøren daglig modtager den for fangerne bestemte forplejning, for så vidt anden ordning ikke er truffet for vedkommende arrest i sin helhed.

Alle andre personer skal, såfremt ikke andet er bestemt, deltage i den i garnisonen værende kostforplejning, idet forplejningen da skaffes til stede af vagtkommandøren (arrestforvareren). Betalingen er den til enhver tid for deltagelse i kostforplejningen fastsatte pris.

Fangerne må ikke modtage eller forskaffe sig anden forplejning end den her anordnede.

Hvis arrestanterne ikke ved indsættelsen i arresten er i besiddelse af fornøden undermundering til hele afsoningsperioden, lader vagtkommandøren (arrestforfareren) dette fremskaffe efter aftale med arrestanten, eventuelt efter henvendelse til hans afdeling.

§ 9.

Tilladelse til nydelse af spirituøse drikke, herunder bayersk øl, gives kun efter lægens ordination. Tilladelse til tobaksrygning kan i mådeholdent omfang meddeles af arrestinspektøren. Tobaksrygning må kun finde sted i sådant omfang og på sådan måde, at den ikke bliver til ulempe for andre i arresthuset siddende fanger.

§ 10.

Fanger, der ikke har arbejde i fri luft, skal, for så vidt helbredshensyn eller vejrlig ikke forbyder det, daglig have mindst 2 halve timers ophold i fri luft. Lægen kan beordre yderligere ophold i fri luft.

§ 11.

I sygdomstilfælde behandles fangen efter lægens anvisning og er pligtig til at holde sig de af denne givne forskrifter efterrettelig. Lægen kan beordre fangen indlagt på sygehus.

Er fangens sygdom af alvorlig art bliver hans nærmeste så vidt muligt at underrette. Arrestforvareren skal drage omsorg for, at afdelingen snarest muligt underrettes.

§ 12.

Fanger har ret til at brevveksle med deres nærmeste slægtninge og andre dem nærstående personer. Arrestinspektøren kan tillade anden brevveksling, der skønnes af betydning for fangen. Brevveksling med enkelte personer – også blandt de pårørende – kan arrestinspektøren forbyde, når han på grund af særlige omstændigheder finder det påkrævet.

Fangen må modtage og afsende brev een gang ugentlig, dog at arrestinspektøren, når omstændighederne taler derfor, kan tillade yderligere brevveksling.

Brevpapir og konvolut udleveres af arresthuset og må ikke være forsynet med stempel eller mærke, hvoraf det fremgår, at brevskriveren er fange. Breve til og fra fangerne gennemlæses inden udleveringen eller afsendelsen. Fangen kan dog begære ankomne breve henlagt uåbnede til løsladelsen eller tilbagesendt til afsenderen.

Breve, der findes uegnede til afsendelse eller udlevering, kan tilbageholdes og derefter tilbageleveres eller tilbagesendes.

Andre skriftlige udfærdigelser må fangen kun afsende med arrestinspektørens tilladelse, jfr. dog § 13.

§ 13.

Har en fange noget at andrage om eller nogen meddelelse at give, eller føler han sig forurettet og ønsker at beklage sig i den anledning, kan han begære sig fremstillet for arrestinspektøren. Fangen har ligeledes ret til at begære sig fremstillet for den til arresthuset knyttede præst og læge. Klager over behandlingen i fængslet rettes til arrestinspektøren og kan forlanges afsendt i lukket brev. Fremkommer en fange med bevidst grundløse klager,

eller er klager eller andragender af utilbørligt indhold, vil han blive draget til ansvar *).

§ 14.

Fangerne har ret til at modtage besøg af deres nærmeste slægtninge. Andre besøg kan tillades af arrestinspektøren. Besøg af enkelte bestemte personer kan arrestinspektøren forbyde, når det af særlige grunde findes påkrævet.

Besøg tillades ikke i den første uge, medmindre særlige omstændigheder gør undtagelse rimeligt. De følgende 3 uger tillades et besøg ugentlig. Derefter to gange ugentlig. Arrestinspektøren kan tillade lempelser af alle foranstående bestemmelser, når omstændighederne taler derfor.

Lokale, tid og varighed fastsættes af arrestinspektøren. Besøg skal normalt foregå i overværelse af vagtkommandøren.

§ 15.

Bliver fængslet bekendt med begivenheder, der er af væsentlig betydning for en fanges private forhold, skal han snarest muligt have meddelelse derom.

§ 16.

Fangerne har ret til at forskaffe sig bøger og tidsskrifter af videnskabelig, teknisk eller lignende art i et omfang, der efter arrestinspektørens skøn ikke strider mod god orden i arresten og mådehold. Læsning af bøger og tidsskrifter af rent underholdende art er ikke tilladt. Dog kan arrestinspektøren i undtagelsestilfælde, hvor der måtte være særlig grund hertil (f. eks. i julen) tillade sådan læsning i stærkt begrænset omfang og under hensyn til indholdet.

§ 17.

Fangerne er pligtige efter ordre at udføre passende arbejde, men har ikke krav på beskæftigelse. De kan efter vedkommende afdelings bestemmelse inden for de af arrestinspektøren trufne grænser anvendes til sådant arbejde på magasiner, depoter o. lign., hvor de kan være under stadigt opsyn af en befalingsmand. Til sådant arbejde uden for arresten må kun anvendes fanger, der ikke kan formodes at ville undvige.

---

*) Jfr. K.F. B. 7/1962 pkt. 1 sålydende:

Enhver, som er berøvet sin personlige frihed, har ret til i lukket skrivelse at rette henvendelse til folketingets ombudsmand.

Klage over afgørelser, der kan ændres af højere administrativ myndighed, kan ikke indgives til ombudsmanden, forinden den højere myndighed har truffet afgørelse i sagen.

Der henvises til § 6 i lov nr. 203 af 11. juni 1954 med senere ændringer, jfr. kundgørelse for forsvaret B. 2–62, pkt. 1.

§ 18.

Anvendelse af magt og af sikringsmidler som spændetrøje, håndjern o. l. er kun tilladt i det for øjemedet strengt nødvendige omfang for at afværge truende vold, betvinge voldsom modstand eller forebygge undvigelse.

§ 19.

Ingen må løslades af arresten uden skriftlig ordre fra arrestinspektøren, medmindre denne giver ordren personlig.

Den myndighed, der har givet ordre til straffens fuldbyrdelse, skal påse, at løsladelse sker til det ved indsættelsen opgivne tidspunkt herfor og skal derfor rettidig til arrestinspektøren indsende løstagelsesbegæring (løstagelsesordre).

§ 20.

Under afsoning af kvarterarrest må kvarterarrestanten ikke forlade sin bolig (kvarter, telt) undtagen for at udføre beordret tjeneste. Han deltager i den daglige tjeneste og øvelserne, medmindre han er officer, overfenrik, fenrik eller har en dertil svarende grad.

Udenfor øvelsestiden, derunder den til pudsning medgående tid, opholder den menige kvarterarrestant sig i samlingsstuen eller andet dertil anvist lokale. Befalingsmænd m. fl. opholder sig i deres kvarter. På fort og skib består kvarterarresten – hvis ikke anden særlig bestemmelse for fortet eller skibet er truffet af chefen – deri, at arrestanten ikke må forlade fort eller skib og ikke uden særlig nødvendighed beordres til tjeneste i land eller på fartøj til land.

Afbrydes kvarterarrest med indlæggelse på sygehus eller med afsoning af strengere straf, fortsættes afsoningen af kvarterarresten, såsnart arrestanten er udskrevet af sygehuset eller løsladt fra afsoningen af den strengere straf. Tilsvarende regel gælder, hvis kvarterarrestanten anholdes eller indsættes i varetægtsfængsel.

Kvarterarrest, der ikke er udstået ved tjenestens ophør, bortfalder.

§ 21.

Vagtarrest udstås i et arrestlokale på en vagt, eller hvor det ellers måtte være indrettet. På skibe udstås vagtarrest af befalingsmænd m. fl., der har eget lukaf, i dette; af andre udstås den i et lyst eller om dagen oplyst arrestrum.

Vagtarrest udstås så vidt muligt i enrum. Når den udstås i fællesskab, iagttages, at kun arrestanter af samme grad sættes sammen.

§ 22.

For afsoning af vagtarrest, for så vidt denne straf ikke skal udstås af befalingsmænd m. fl., der har eget lukaf i skib (jfr. § 21), gælder iøvrigt følgende regler:

I København afsones vagtarrest af personel af hæren og flyvevåbnet i arresthuset i Kastellet; af personel af søværnet – med nedenanførte undtagelser – i flådestationens arresthus. Afdelinger m. fl. i Københavns omegn og Helsingør skal, såvidt pladsen tillader det, benytte arresthuset i Kastellet.

Uden for København (Københavns omegn og Helsingør) afsones disse straffe af personel af hæren og flyvevåbnet – med nedenanførte undtagelser – i de ved afdelingerne værende arrester, for så vidt der er plads, og varigheden ikke overstiger 5 dage. Alle andre heromhandlede militære arreststraffe afsones af personel af hæren og flyvevåbnet i nærmeste civile arresthus, medmindre anden ordning er truffet ved forhandling mellem direktoratet for fængselsvæsenet og vedkommende militære myndighed.

Personel af søværnet, som er til tjeneste i skib, fort, kaserne eller andet sømilitært etablissement uden for København, afsoner militære arreststraffe i vedkommende skib, fort, kaserne eller sømilitære etablissement eller efter omstændighederne i civilt arresthus.

Officerer, overfenriker, fenriker eller personel af dertil svarende grader afsoner normalt vagtarrest i arresthuset i Kastellet i København.

§ 23.

Alle fængselsstraffe og hæftestraffe afsones i almindelighed i nærmeste civile arresthus eller i det dertil bestemte statsfængsel overensstemmende med de derom gældende kongelige anordninger nr. 388 og nr. 389 af 3. september 1948 og nr. 364 af 10. maj 1947.

Aflevering til strafafsoning af personer, der efter afsoningen skal tilbage til militærtjeneste, sker til nærmeste civile arresthus, medmindre anden ordning er truffet ved forhandling mellem direktoratet for fængselsvæsenet og vedkommende militære myndighed.

Værnepligtige, der inden den 1/1 1955 i medfør af § 3 i lov nr. 123 af 8/6 1912 om værnepligt (således som denne bestemmelse sidst er ændret ved § 17 i lov nr. 88 af 15/3 1939) udelukkes fra tjeneste i forsvaret, hjemsendes, forinden de afleveres til udståelse af straffen. Afleveringen sker for disses vedkommende til stedets politimester.

Værnepligtige, der under den første samlede uddannelse uden at skulle afgå fra forsvaret, skal afsone en fængselsstraf på 6 uger eller derover, vil, for så vidt straffens udståelse ikke udsættes i henhold til militær straffelovs § 26, være at hjemsende i medfør af kgl. anordning nr. 40 af 25. februar 1938, § 27, som „for tiden tjenstudygtige", forinden de afleveres til afsoning af fængselsstraffen. (Jfr. K.F. B. 2/1959, pkt. 5 b).

§ 24.

Ministeren bemyndiges til at indrømme sådanne lempelser i denne anordnings bestemmelser, som efter særlige forhold og omstændigheder måtte anses for ønskelige, og til at foretage sådanne mindre ændringer i de foranstående bestemmelser, som ved gennemførelsen måtte vise sig ønskelige, alt for så vidt ændringen og lempelserne ikke er i strid med anordningens grundsætninger.

§ 25.

Et eksemplar af nærværende anordning og de i medfør af denne udfærdigede ordensbestemmelser skal findes i ethvert for dagophold bestemt fangelokale.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 14/1955.

Cirkulære

om militære fangers anbringelse i civile arresthuse. (Til inspektøren for Københavns fængsler og samtlige politimestre).

Efter at der ved lov nr. 199 af 11/6 1954 er gennemført forskellige ændringer af militær straffelov nr. 114 af 7/5 1937 skal man efter stedfunden forhandling med forsvarsministeriet meddele, at der med hensyn til militære myndigheders benyttelse af de civile arresthuse til husning af militære varetægtsfanger og fuldbyrdelse af de i lovens § 16 nævnte frihedsstraffe vil være at iagttage følgende regler:

I.

Almindelige bestemmelser.

1) De efterfølgende regler kommer til anvendelse på personer, der efter opholdet i arresthus skal tilbage til militærtjeneste, samt på personer, der efter hjemsendelse fra militærtjeneste skal afsone vagtarrest.

2) Bestemmelse om, at en anholdt eller fængslet militærperson skal indsættes i civilt arresthus træffes af vedkommende militære myndighed, jfr. § 30, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 261 af 21/7 1954 af militær retsplejelov.

3) Når vagtarrest ikendes for 6 dage eller derover, udstås straffen normalt i civilt arresthus.

Vagtarrest, der er ikendt officerer, overfenriker, fenriker, eller personer af dertil svarende grader, eller som er ikendt ved de i København eller Københavns omegn samt i Helsingør garnisonerede afdelinger m. fl., udstås dog i militært arresthus, medmindre dette på grund af pladsmangel eller andre årsager er umuligt.

4) Hæftestraffe og fængselsstraffe afsones i almindelighed i civilt arresthus (respektive statsfængsel).

5) Skal afsoningen finde sted i civilt arresthus, sker indsættelsen almindeligvis i tjenestestedets arresthus, medmindre der af direktøren for fængselsvæsenet og de militære myndigheder er truffet anden overenskomst eller særlige omstændigheder, herunder navnlig pladsforholdene i arresthuset, i det enkelte tilfælde begrunder afvigelse fra reglen.

6) Fangerne er under opholdet i civilt arresthus underkastet de almindelige for fanger i arresthuse gældende ordensbestemmelser. Tjenstgørende personer bærer under opholdet i arresthus militær beklædning. Tæpper, lagner og undertøj m. v. udleveres på sædvanlig måde fra arresthuset.

Om personlig visitation gælder de almindelige regler, dog at sådan visitation uden for de tilfælde, hvor øjeblikkelig visitation af sikkerhedshensyn er nødvendig, navnlig overfor berusede anholdte, ikke må foretages på officerer, overfenriker, fenriker eller fanger af dertil svarende grad uden efter arrestinspektørens nærmere bestemmelse.

Under gårdture bør militære fanger holdes afsondret fra andre fanger, og befalingsmænd holdes afsondret fra menige.

7) Lægegerningen varetages af arresthuslægen. Almindelige lægeundersøgelser gennemføres i almindelighed kun overfor militære fanger, der skal opholde sig mere end 10 dage i arresthuset. Såfremt undersøgelse på tuberkulosestation ikke er særligt indiceret, kan sådan undersøgelse undlades, såfremt der for arresthuslægen foreligger oplysning om, at tuberkuloseundersøgelse er foretaget inden for det sidste halve år.

8) Myndigheden som arrestinspektør i civilt arresthus tilkommer i København inspektøren for Københavns fængsler og uden for København den politimester, der er arrestinspektør ved arresthuset, dog at straf for brud på orden og disciplin, når det drejer sig om tjenstgørende personer, ikendes af vedkommende militære myndighed efter indberetning fra arrestinspektøren.

II.

Modtagelse.

A. Strafafsoning.

1) Indsættelsesordre skal foreligge skriftlig, udfærdiget af vedkommende rettergangschef (garnisonskommandant, pladskommandant eller regimentschef, eskadrechef, skibschef eller stationschef).

2) Ordren skal indeholde oplysning om den indsattes afdeling (skib), nummer, årgang, fulde navn, fødselsdato og år, fødested samt straffens art og varighed.

3) Der skal medfølge udskrift af dommen og akterne*) eller afskrift af den befaling, ved hvilken straffen uden dom er pålagt.

---

*) Jfr. K.F. B. 2/1959 pkt. 5 a.

B. Varetægt.

1) Der skal i almindelighed foreligge skriftlig indsættelsesordre udfærdiget af rettergangschefen indeholdende oplysninger svarende til de foran under A. 2 nævnte.

2) Kan en sådan ordre ikke skaffes i rimelig tid inden indsættelsen, skal anholdte militære dog modtages, når der foreligger en foreløbig skriftlig ordre fra den nærmest foresatte chef (afdelings- eller underafdelingschef, vagtchef om bord), eller det begæres af en auditør eller auditørassistent eller en den anholdte overordnet befalingsmand eller ligestillet, der er i uniform eller er kendt eller legitimerer sig som sådan, eller af en militær vagt, postpatrulje eller andet kommando.

Indberetning om indsættelsen afgives straks til rettergangschefen, eller hvis denne ikke er kendt, til garnisons- eller pladskommandanten eller skibschefen. Er der ikke garnisonskommandant eller pladskommandant på stedet, sendes meddelelse til nærmeste garnisonskommandant. Rettergangschefen (garnisonskommandanten, pladskommandanten eller skibschefen) udfærdiger og indsender snarest fornøden indsættelsesordre eller foranlediger den anholdte løsladt.

3) På samme måde som under 2 anført forholdes, når det civile politi uden begæring fra de militære myndigheders eller en militær befalingsmands side indsætter en militærperson i civilt arresthus.

III.
Behandling.

A.

Varetægtsfanger (herunder anholdte) behandles overensstemmende med de almindelige bestemmelser angående behandling af varetægtsfanger.

B.

Fuldbyrdelse af vagtarrest sker i overensstemmelse med de om fuldbyrdelse af frihedsstraf indenfor forsvaret, for tiden kongelig anordning af 3. september 1954, gældende regler med følgende ændringer og tilføjelser:

1) Tobaksrygning (anordningens § 9) må, hvadenten fangen er beskæftiget eller ej, kun finde sted udenfor den normale arbejdstid.

Det tillades ikke fangerne at få indbragt tobak, men den fra militæret modtagne lønning kan anvendes til indkøb af tobaksvarer i et omfang svarende til halvdelen af den for civile fanger fastsatte højeste arbejdsdusør.

2) Breve til og fra fangerne gennemlæses af arrestforvareren inden udleveringen eller afsendelsen (anordningens § 12).

Besøg skal foregå i overværelse af arresthusets personale (anordningens § 14, stk. 3).

3) Bøger og tidsskrifter (anordningens § 16) af rent underholdende art må – bortset fra højtiderne – ikke udleveres til fangerne fra arresthusets bogsamling, og fangerne må ikke købe eller på anden måde forskaffe sig sådanne bøger og tidsskrifter. Det tillades fangerne i rimeligt omfang at få bøger og tidsskrifter af faglig og belærende indhold udleveret fra arresthusets bogsamling og at købe eller på anden måde forskaffe sig sådanne bøger og tidsskrifter. Avislæsning er ikke tilladt.

4) Om fangernes arbejdsbeskæftigelse gælder reglen i anordningens § 17, pkt. 1, hvorefter fangerne er pligtige efter ordre at udføre passende arbejde, men ikke har krav på beskæftigelse.

Fangerne har ikke adgang til selv at skaffe sig beskæftigelse, men arrestforvareren drager omsorg for, at det pålægges dem at udføre arbejde svarende til en normal arbejdsdags beskæftigelse.

Til tjenstgørende personer, der beskæftiges under opholdet i arresthuset, udbetales der ikke arbejdspenge. Hjemsendte personer, der beskæftiges under arrestopholdet, får godskrevet arbejdspenge i overensstemmelse med de for fængselsfanger gældende regler.

5) Når vagtarrest undtagelsesvis udstås i fællesskab (anordningens § 21, stk. 2), må befalingsmænd ikke anbringes i fællesskab med menige.

C.

Fuldbyrdelse af fængsel og hæfte sker efter de almindelige herom gældende regler, jfr. dog bestemmelserne ovenfor i afsnit I.

IV.

Løsladelse.

Løsladelse (Løstagelse) af anholdte sker ved skriftlig ordre fra vedkommende militære myndighed.

Iøvrigt vil der af vedkommende militære myndighed i god tid blive givet arrestinspektøren meddelelse om, når løsladelsen skal ske, og om fangen vil blive afhentet.

Hvis en til søværnet hørende person bliver færdig med afsoning af en straf på et tidspunkt, da skibet ikke er i havnen, løslades han med ordre til uopholdelig at afrejse til København og snarest melde sig på søværnets kaserne, medmindre skibet har givet anden ordre. Fornødne rejsepenge vil af skibet rettidig blive tilstillet arresthuset.

V.

Refusion af udgifter.

Udgiften ved de af cirkulæret omfattede militærpersoners ophold i arresthusene afregnes direkte mellem justitsministeriet og forsvarsministeriet efter

den for civile fangers underhold og forplejning i arresthusene gældende almindelige takst. Til brug herved indsender politimesteren umiddelbart efter hvert års 1. april og 1. oktober og senest inden 10. i den pågældende måned, til direktøren for fængselsvæsenet indberetning om de af cirkulæret omfattede militærpersoner, som i det foregående halvår har hensiddet i arresthuset, bilagt en opgørelse for hver enkelt person, indeholdende en angivelse af den pågældendes fulde navn, tjenestegrad, afdeling, årgang og nummer samt oplysning om, hvormange dage opholdet har varet.

Blanketter til opgørelserne kan rekvireres i statsfængslet i Nyborg.

VI.

Andre bestemmelser.

Et eksemplar af anordningen om fuldbyrdelse af frihedsstraf indenfor forsvaret, samt af de for fanger i arresthusene gældende ordensbestemmelser skal findes i ethvert for dagophold bestemt fangelokale.

Et antal eksemplarer heraf vil blive udsendt til arresthusene ved direktoratet for fængselsvæsenets foranstaltning.

Justitsministeriets cirkulære af 5. juli 1940 til inspektøren for Københavns fængsler og samtlige politimestre angående militære fangers anbringelse i civile arresthuse ophæves.

KUNDGØRELSE FRA FORSVARET

B. 2/1959.

4. På given foranledning skal forsvarsministeriet henlede opmærksomheden på bestemmelsen i § 3, stk. 1, i kongelig anordning af 3/9 1954 om fuldbyrdelse af frihedsstraf inden for forsvaret:

„Den tid, i hvilken en fange, der udstår vagtarrest indlægges på sygehus, medregnes til straffetiden, undtagen hvor hans indlæggelse skyldes hans eget forhold under strafudståelsen, i hvilket sidste tilfælde sagen forelægges rettergangschefen, evt. ministeren".

Hvor der herefter kan blive tale om evt. at bringe ovennævnte bestemmelse til anvendelse, således at sygehusophold ikke skal medregnes i straffetiden, bør rettergangschefen i tvivlstilfælde indhente den behandlende læges erklæring vedrørende spørgsmålet om indlæggelsen skyldes fangens eget forhold under strafudståelsen.

Det bemærkes, at indlæggelse på sygehus eksempelvis herefter ikke vil kunne medregnes til straffetiden, hvor der foreligger en skriftlig erklæring fra den behandlende læge om, at strafafsoneren må antages urigtigt at have foregivet nervøs svækkelse eller anden svaghedstilstand for at blive indlagt på sygehus.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 2/1959.

5. På given foranledning skal forsvarsministeriet herved indskærpe følgende:

a. Når militære fanger hensættes til afsoning i civilt arresthus (fængsel), skal udskrift af dommen og akterne*) medfølge, således at dette materiale foreligger for arresthuset (fængslet) samtidig med fangens modtagelse, jfr. herved afsnit II. A. pkt 3 i cirkulære om militære fangers anbringelse i civile arresthuse (optaget i kundgørelse for forsvaret B. 14–1955).

b. Beslutning om hjemsendelse af værnepligtige fanger i medfør af kgl. anordning nr. 40 af 25/2 1938, § 27, stk. 2, vil være at træffe forinden afleveringen til afsoning af fængselsstraffen, jfr. herved også § 23, sidste stk., i kgl. anordning nr. 283 af 3/9 1954 om fuldbyrdelse af frihedsstraf inden for forsvaret (optaget i kundgørelse for forsvaret B. 24, 1954, pkt. 1).

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

af 2/3 1962.

B. 7–1962.

Vedrørende kongelig anordning nr. 283 af 3. september 1954 angående fuldbyrdelse af frihedsstraf inden for forsvaret, jfr. kundgørelse for forsvaret B. 24–1954, meddeles:

a) Den i § 4, stk. 3, omtalte kongelige anordning nr. 438 af 1. august 1946 er ophævet ved og erstattet af kongelig anordning nr. 147 af 4. april 1960 angående beregning af afsoningstiden for personer, der er idømt frihedsstraf m. v., jfr. nedenfor under pkt. 2 og 3.

b) Som note til § 13 tilføjes:

„Enhver, som er berøvet sin personlige frihed, har ret til i lukket skrivelse at rette henvendelse til folketingets ombudsmand.

Klage over afgørelser, der kan ændres af højere administrativ myndighed, kan ikke indgives til ombudsmanden, forinden den højere myndighed har truffet afgørelse i sagen.

Der henvises til § 6 i lov nr. 203 af 11. juni 1954 med senere ændringer, jfr. kundgørelse for forsvaret B. 2–1962, pkt. 1."

Reglementsbogen for militære strafafsonere vil være at ændre i overensstemmelse med pkt. a) og b). For sidstnævnte punkts vedkommende f. eks. ved indklæbning af en seddel med nævnte note.

*) d. v. s. samtlige de papirer, der følger med domsudskriften.

2.

KONGELIG ANORDNING

af 4. april 1960

om

beregning af afsoningstiden for personer, der er idømt frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, og som har været underkastet varetægtsfængsel efter dommens afsigelse.

§ 1.

Har den, der ved underret eller landsret som første instans er idømt frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, været underkastet varetægtsfængsel i tiden mellem dommens afsigelse og fuldbyrdelsens iværksættelse, og er dommen ikke påanket inden udløbet af den frist, i hvilken anke i medfør af de almindelige regler i retsplejeloven står åben, regnes afsoningen for påbegyndt 15de dagen efter dommens afsigelse eller i tilfælde, hvor domfældte ikke har været til stede ved domsafsigelsen, 15de dagen fra dommens forkyndelse for ham, medmindre domfældte forinden har givet afkald på anke, i hvilket tilfælde afsoningen regnes for påbegyndt den dag, da domfældte over for vedkommende myndighed bevisligt har givet afkald på anke.

§ 2.

Hensidder den, der i en til landsret eller højesteret indanket sag er idømt frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, ved ankedommens afsigelse i varetægtsfængsel, regnes afsoningen for påbegyndt på dagen for denne doms afsigelse. Gennemføres anken ikke, regnes afsoningen for påbegyndt på dagen for ankesagens afslutning i retten.

Er domfældte ved afsigelsen af ankedommen på fri fod, men den overordnede ret træffer bestemmelse om hans fængsling, gælder samme regler som i første stykke, første punktum, såfremt han er til stede. Er han ikke til stede ved domsafsigelsen, regnes afsoningen for påbegyndt på dagen for hans indsættelse i fængsel.

§ 3.

Bestemmelserne i §§ 1 og 2 finder ikke anvendelse, såfremt domfældte forinden fuldbyrdelsens iværksættelse har indgivet andragende om benådning eller udsættelse med afsoningen. Når fuldbyrdelsen, efter at et sådant andragende er afslået, iværksættes, regnes afsoningen for påbegyndt på månedsdagen efter domsafsigelsen eller ved ankesagens afslutning i retten, medmindre andragendet er afslået forinden, i hvilke tilfælde afsoningen regnes for påbegyndt på afslagets dato. Denne bestemmelse finder anven-

delse, uanset om domfældte forinden fuldbyrdelsens iværksættelse indgiver nyt andragende om benådning eller udsættelse med afsoningen. Afgiver domfældte til fængselsbestyrerens bog erklæring om, at han tilbagekalder sit andragende om benådning, regnes afsoningen for påbegyndt på dagen for erklæringens afgivelse.

Bestemmelserne i §§ 1 og 2 finder heller ikke anvendelse, såfremt den, der skal udstå frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, bliver afsindig eller overfaldes af en heftig sygdom og derfor ifølge § 1001 i lov om rettens pleje ikke kan hensættes til afsoning. I sådanne tilfælde regnes afsoningen for påbegyndt på dagen for fuldbyrdelsens iværksættelse, medmindre andet bestemmes af justitsministeriet.

§ 4.

Har den, der i anledning af overtrædelse af vilkår for løsladelse på prøve eller betinget benådning skal genindsættes i arbejdshus eller sikkerhedsforvaring eller til afsoning af frihedsstraf, været underkastet varetægtsfængsel i tidsrummet mellem vedkommende myndigheds bestemmelse om genindsættelse og genindsættelsens iværksættelse, regnes genindsættelsen for sket og afsoningen for påbegyndt, på datoen for bestemmelsen om genindsættelsen, medmindre den pågældende på dette tidspunkt hensad til afsoning af straf. I dette tilfælde regnes genindsættelsen for udståelsen af straffen.

§ 5.

Det påhviler politimesteren (i København politidirektøren), der i medfør af retsplejelovens § 997 drager omsorg for straffedommens fuldbyrdelse, at give fængselsmyndighederne sådanne meddelelser, som er af betydning for fastsættelse af tidspunktet for afsoningens påbegyndelse.

§ 6.

Denne anordning træder i kraft samtidig med lov nr. 138 af 31. marts 1960 om ændringer i borgerlig straffelov og lov nr. 139 af samme dato om ændringer i lov om rettens pleje.

Samtidig dermed ophæves kongelig anordning nr. 438 af 1. august 1946, således som ændret ved kongelig anordning nr. 362 af 6. august 1949, angående beregning af afsoningstiden for personer, der er idømt frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, og som har været underkastet varetægtsfængsel efter dommens afsigelse, dog at bestemmelserne i den hidtidige anordnings § 1, stk. 2 og 3, finder anvendelse for domfældte, for hvis vedkommende en ankesag er hævet eller afvist inden ikrafttrædelsen af de i stk. 1 nævnte love.

3.

JUSTITSMINISTERIETS CIRKULÆRE

af 13. april 1960

til

præsidenterne for de kollegiale retter, underretsdommerne uden for København, rigsadvokaten, statsadvokaterne, politidirektøren i København, politimestrene, fængselsinspektørerne m. fl. vedrørende fastsættelse af tidspunktet for påbegyndelse af afsoning af frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring.

Hoslagt fremsendes eksemplar(er) af kongelig anordning af 4. april 1960 angående beregning af afsoningstiden for personer, der er idømt frihedsstraf, arbejdshus eller sikkerhedsforvaring, og som har været underkastet varetægtsfængsling efter dommens afsigelse.

Anordningens regler svarer i det væsentlige til reglerne i kongelig anordning nr. 438 af 1. august 1946, således som denne er ændret ved kongelig anordning nr. 362 af 6. august 1949. Der er dog på enkelte punkter sket ændringer som følge af lov af 31. marts 1960 om ændringer i borgerlig straffelov og lov af samme dato om ændringer i lov om rettens pleje. Herefter er § 86 i borgerlig straffelov ændret derhen, at den overordnede ret, når en anke afvises eller frafaldes, træffer bestemmelse om, hvilket varetægtsfradrag, der bør tilkomme domfældte, hvorhos den hidtidige § 1003 i retsplejeloven er bortfaldet.

Som hidtil vedrører anordningen alene *beregningen* af afsoningstiden, men ændrer ikke de hidtil gældende regler om, hvornår en domfældt faktisk skal hensættes til afsoning.

Anordningens § 1 indeholder bestemmelser om afsoningstidens beregning i tilfælde, hvor realitetsdom er afsagt i 1. instans, og svarer til den tidligere bestemmelse i kongelig anordning af 1. august 1946 § 1, stk. 1. Derimod er § 1, stk. 2, 3 og 4 i den hidtidige anordning bortfaldet.

§ 2, stk. 1, 1. pkt., indeholder regler om beregning af afsoningstiden i tilfælde, hvor realitetsdom er afsagt i en ankeinstans, og domfældte hensidder i varetægtsfængsel. Reglerne er i overensstemmelse med den tilsvarende bestemmelse i anordningen af 1. august 1946.

§ 2, stk. 1, pkt. 2, der er ny, er en følge af de føromtalte lovændringer, og giver regler for beregningen af afsoningstiden i de tilfælde, hvor en iværksat anke ikke gennemføres, og domfældte er fængslet. Afsoningen skal herefter regnes påbegyndt på dagen for ankesagens afslutning i retten.

§ 2, stk. 2, omhandler de tilfælde, hvor realitetsdom afsiges i en ankeinstans, og domfældte er på fri fod. Reglen er uændret.

§ 3 indeholder nogle undtagelsesbestemmelser for de tilfælde, hvor der indgives ansøgning om udsættelse eller benådning, eller hvor den pågæl-

dende bliver afsindig eller overfaldes af en heftig sygdom. Paragraffen svarer i princippet til den hidtidige anordnings § 3.

Anordningens § 4 om beregningen af afsoningstiden for personer, der hensidder i varetægtsfængsel i tidsrummet mellem vedkommende myndigheds bestemmelse om genindsættelse og genindsættelsens iværksættelse, er i overensstemmelse med de hidtidige regler.

§ 5 er i overensstemmelse med den tilsvarende bestemmelse i den hidtidige anordning.

Opmærksomheden henledes på, at den nye anordning i medfør af dens § 6, stk. 1, træder i kraft samtidig med ikrafttrædelsen af de ovenfor omtalte love af 31. marts 1960 om ændring af straffelov og retsplejelov, d. v. s. på ugedagen efter disse lovændringers optagelse i lovtidende.

§ 6, stk. 2, indeholder en overgangsregel, hvorefter personer, der er domfældt, og for hvis vedkommende ankesagen er hævet eller afvist inden de nye reglers ikrafttrædelse, skal behandles efter § 1, stk. 2 og 3 i de hidtidige anordninger.

Da anordningen knytter afgørende retsvirkning til tidspunkterne for domfældtes afkald på anke eller tilbagekaldelse af ansøgning om udsættelse med afsoning eller om benådning, bør den myndighed, der modtager domfældtes mundtlige erklæring af ovennævnte indhold, straks optage fornøden bemærkning herom (i retsbogen, i forkyndelsespåtegningen eller i fængselsbestyrerens bog) med udtrykkelig angivelse af datoen for afgivelsen af den pågældende erklæring.

Såfremt domfældtes erklæring af ovennævnte indhold afgives skriftligt, påhviler det den myndighed, der modtager erklæringen, på skrivelsen at notere modtagelsesdatoen, hvorefter skrivelsen uden ophold tilstilles vedkommende politimester.

Det påhviler politimesteren at meddele vedkommende fængselsmyndighed, hvilken dag afsoningen regnes for påbegyndt, og der gøres i domfældtes domsakter – i reglen umiddelbart efter påtalemyndighedens fuldbyrdelsesordre – notat om, hvilken dag afsoningen regnes for påbegyndt (uden hensyn til eventuelt fradrag i medfør af straffelovens § 86 for udstået varetægtsfængsel).

Såfremt domfældte i overensstemmelse med bestemmelsen i anordningens § 3, stk. 1, til fængselsbestyrerens bog afgiver erklæring om, at han tilbagekalder sit andragende om udsættelse med afsoningen eller om benådning, vil udskrift af tilførslen straks være at eftersende andragendet, hvorhos en udskrift henlægges ved den pågældendes domsakter.

4. De i pkt. 2 og 3 indeholdte bestemmelser gælder også inden for forsvaret.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET
B. 9/1957
af 11. maj 1957.

3. a. *Bestemmelser for forsvaret angående transport af strafafsonere, anholdte samt fængslede.*

1. Enhver sådan transport skal foregå under iagttagelse af den størst mulige diskretion.

2. Kvarterarrestanter rejser normalt uden ledsagelse, idet de pågældende inden afrejsen gøres bekendt med, at en afbrydelse af rejsen vil være at betragte som brud på kvarterarrest, hvilket straffes med mindst vagtarrest.

Efter omstændighederne ledsages kvarterarrestanter, der skal transporteres med skib, til og fra dette.

3. Befalingsmænd, der skal afsone frihedsstraf, rejser normalt uden ledsagelse. Skønnes ledsagelse på grund af særlige omstændigheder nødvendig, skal ledsageren være befalingsmand af passende grad.

4. I andre tilfælde foretages transporten under ledsagelse af en befalingsmand i uniform, der normalt er ubevæbnet.

5. a. Når omstændighederne, f. eks. begrundet mistanke om flugtforsøg eller overfald, måtte tale for, at der træffes særlige sikkerhedsforanstaltninger, følges den ledsagende befalingsmand af en eller flere hjælpere. Ledsagerne bevæbnes efter forholdene med stav og rent undtagelsesvis med skydevåben.

b. Håndjern og lignende må kun benyttes, hvor dette er strengt nødvendigt.

6. Under transporten må intet unødvendigt ophold gøres. Såfremt et nødvendigt ophold bliver af længere varighed, bør transportanten så vidt muligt indsættes i arrest eller detentionslokale og melding om opholdet straks afgives til den myndighed, der har beordret transporten.

Ledsageren må ikke overlade transportanten til sig selv på nogen del af rejsen undtagen ved aftræden på naturens vegne; i et sådant tilfælde skal ledsageren dog træffe forholdsregler til at undgå flugt m.v.

7. Hverken transportanten eller ledsageren må under transporten nyde spiritus. Forplejning skal i så vid udstrækning som muligt medgives ved afrejsen. Det kan undtagelsesvis — jfr. kundgørelse for forsvaret A. 56/1951, pkt. I. E. 4. d. — bestemmes, at der udbetales time- og dagpenge for den pågældende rejse, dog således, at transportanten ikke vil kunne få udbetalt et — efter afholdelsen af de nødvendige udgifter — eventuelt overskydende time- og dagpengebeløb.

8. Ved valg af transportmiddel vil nedenstående retningslinier være at følge:

   a. Kortere transporter sker normalt til fods. Militær motorvogn kan benyttes, hvor særlige forhold i det enkelte tilfælde gør dette ønskeligt, eller hvor transporten kan ske i forbindelse med anden forefaldende kørsel.

   b. Ved længere transporter indenfor samme by kan militær motorvogn dog anvendes. I København kan tillige S-tog anvendes, medmindre omstændighederne taler derimod.

   c. Ved andre længere transporter anvendes offentlige transportmidler, idet jernbane og skib anvendes fremfor rutebil. Militær motorvogn benyttes, bortset fra enkelte tilfælde, hvor særlige forhold gør det ønskeligt, kun hvor offentlige transportmidler ikke med fordel kan anvendes, eller hvor transporten kan ske i forbindelse med anden forefaldende kørsel.

   d. Transport under de i stk. 5 nævnte omstændigheder skal enten ske i militær motorvogn eller, når det drejer sig om transport over længere afstande, fortrinsvis ved anvendelse af offentligt transportmiddel, idet særskilt vognafdeling eller kahyt da skal benyttes.

9. Under transport med militær motorvogn skal ledsageren sidde ved siden af transportanten, der ikke må sidde umiddelbart bag chaufføren.

b. I love og bestemmelser for hæren, 14. hæfte, udgår pkt. 136, stk. 1 og 3, samt pkt. 137 og 138.

I kundgørelse for søværnet B. 2/1947, udgår § 67, k. 3 og 4.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET
B. 29/1953.

På given foranledning skal forsvarsministeriet vedrørende den praksis, der ønskes fulgt i tilfælde, hvor personer, der gennemgår den første uddannelse, skal afsone straf af hæfte eller fængsel, som enten er fastsat inden tjenestens begyndelse eller under tjenesten i en ikke militær straffesag, udtale følgende (jfr. herved militær straffelov § 26, stk. 2):

Sager af denne art vil i almindelighed ikke være at forelægge ministeriet.

Den i paragraffen omhandlede forhandling med den borgerlige strafFuldbyrdende myndighed er obligatorisk, men iøvrigt afgøres spørgsmålet selvstændigt af de militære myndigheder, idet dog bemærkes, at der i videst mulig udstrækning bør tages hensyn til vægtige argumenter fra den borgerlige myndigheds side for en øjeblikkelig afsoning.

I de tilfælde, hvor der er tale om mindre straffe, hvorved grænsen findes passende at kunne sættes ved 30 dages hæfte, vil ministeriet i hvert fald anse det for rimeligt, om der finder omsætning sted til arreststraf, der herefter bør iværksættes uden anden udsættelse end strengt uddannelsesmæssige hensyn kræver, dog ikke i befalede orlovsperioder. Det bemærkes i denne forbindelse, at der ikke er hjemmel til både en omsætning af straffen og en udsættelse med afsoningen udover det foran anførte.

Hvor afsoning herefter finder sted som ovenfor nævnt, kommer reglerne i kgl. anordning nr. 40 af 25. februar 1938, § 27, stk. 2 og 3,[1]) eventuelt til anvendelse.

For så vidt angår strengere borgerlige straffe, der ikke medfører udelukkelse fra militærtjenesten og deraf følgende hjemsendelse, kan afsoning alene udsættes til efter tilendebringelsen af den første uddannelse, d. v. s. til ca. 12 måneder efter mødet ved forsvaret.

Udsættelse med afsoningen af såvel korte som lange borgerlige frihedsstraffe udover tidsrummet for den første uddannelse kan – bortset fra tilfælde, hvor straffen hidrører fra en militær straffesag – kun ske med justitsministeriets tilladelse i henhold til retsplejelovens § 1001.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

af 17/9 1962.

B. 32-1962.

1. a. Ved normeringsloven for finansåret 1962/63 oprettedes et antal stillinger som auditørassistenter i Forsvarets Auditørkorps.

Auditørassistenterne – herunder også kriminalpolititjenestemænd, der i særlige tilfælde måtte være stillet til rådighed for auditørerne – deltager i behandlingen af militære straffesager. De handler under efterforskning – herunder også med hensyn til beslaglæggelse, ransagning og anholdelse – på auditørens vegne og er berettiget til at indhente den fornødne bistand hos de militære myndigheder og hos det borgerlige politi overensstemmende med reglen i militær retsplejelovs § 32, stk. 5.

I forbindelse med efterforskning gælder fremdeles reglen i militær retsplejelovs § 32, hvorefter det påhviler befalingsmændene for et kompagni m. v. af egen drift og med den størst mulige hurtighed at undersøge eller lade undersøge alle strafbare handlinger af den i samme lovs § 3 nævnte

[1]) Kgl. An. vedrørende det værnepligtige mandskabs tjenestedygtighed og det udskrevne mandskabs fordeling som ændret ved An. 58 af 21/2 1951 § 27 III. Se bemærkningerne ad M.S. § 31.

art, når der opstår rimelig formodning om, at en sådan er begået og så snart ske kan indsende sagen med alle foreliggende oplysninger til rettergangschefen, der eventuelt tilstiller auditøren sagen til nærmere efterforskning.

Når der foreligger mistanke om en alvorlig overtrædelse af borgerlig straffelov, herunder tyveri eller anden berigelsesforbrydelse inden for militært område – kaserne, lejr, kvarter, depot o. s. v. – skal melding omgående ske til nærmest foresatte. Undladelse heraf vil efter omstændighederne kunne medføre erstatningspligt. Den foresatte, der modtager meldingen, skal ufortøvet lade denne gå videre til underafdelingen, der straks underretter auditøren eller i dennes fravær auditørassistenten og i øvrigt forholder sig i overensstemmelse med militær retsplejelovs § 32. Beskrivelse af de af vedkommende befalingsmænd foretagne efterforskninger udfærdiges i 3 eksemplarer, hvoraf det ene overgives til auditøren, medens de øvrige med bemærkning om, at dette er sket ad kommandovejen fremsendes til rettergangschefen.

Når auditøren modtager melding om forhold af nævnte art og finder det påkrævet, at en sagkyndig undersøgelse snarest påbegyndes, drager han omsorg for, at en auditørassistent hurtigst muligt kommer til stede og påbegynder efterforskningen.

LOVE OG BESTEMMELSER FOR HÆREN 14. HÆFTE, ALMINDELIGE TJENESTEBESTEMMELSER

Pkt. 46) Når en værnepligtig, der er sigtet for en forbrydelse eller en forseelse, og i den anledning er holdt til tjeneste ud over det tidspunkt, da han efter de almindelige regler skulle have været hjemsendt, frifindes for den mod ham rejste tiltale, men sagen derefter indankes for overordnet ret, vil han være at hjemsende, med mindre dette på grund af særlige forhold måtte findes betænkeligt.

I lighed hermed kan en værnepligtig, hvis tilstedeværelse ved afdelingen ikke findes nødvendig, hjemsendes, selv om den pågældende har indanket en ham overgået dom for højere ret.

Genindkaldelse af en hjemsendt værnepligtig kan undtagelsesvis ske af hensyn til en militær straffesag, der er af nogen betydning, for så vidt og så længe det af rettergangschefen skønnes nødvendigt af hensyn til sagens gennemførelse.

Pkt. 133) Fremkommer benådningsandragende med hensyn til en straf, hvis afsoning er påbegyndt, sendes foreløbig indberetning direkte til krigsministeriet fra den myndighed, hvis chef i det foreliggende tilfælde er rettergangschef. Selve benådningsansøgningen fremsendes derhos snarest muligt.

KUNDGØRELSE FOR SØVÆRNET
B. 8/1948, pkt. 2, som ændret ved B. 4/1949.

KUNDGØRELSE FOR HÆREN
B. 10/1948, pkt. 2, er nærlig ligelydende.

Vedrørende andragender om benådning og om udsættelse med strafafsoningen bestemmes det herved, i lighed med de af justitsministeriet for den borgerlige strafferetsplejes område i cirkulære af 4. oktober 1947 fastsatte regler, at de pågældende andragere ved afhøring til rapport i anledning af andragender om benådning for idømte frihedsstraffe bør forespørges, om de, såfremt andragendet om benådning måtte blive afslået, vil søge strafafsoningen udsat, og ved andragender om udsættelse med strafafsoningen forespørges, om der søges benådning, såfremt andragendet afslås.

Såfremt et andragende om benådning eller udsættelse herefter er afslået, bør straffens fuldbyrdelse i almindelighed straks påbegyndes, uanset indgivelse af et nyt andragende. Undtagelse bør kun gøres, når der i det nye andragende anføres væsentlige nye omstændigheder, hvis rigtighed så vidt gørligt er konstateret, eller der iøvrigt skønnes at være særlige grunde, der taler for at afvente ministeriets afgørelse af det fornyede andragende. Andragendet bør i så tilfælde fremsendes så vidt muligt omgående.

De kommandomyndigheder (institutioner), hvem et benådningsandragende eller andragende om udsættelse af strafafsoning passerer, skal udtale, om de anbefaler eller ikke anbefaler benådning eller udsættelse.

K.S. B. 23/1940.

Bestemmelser angående posters og patruljers bevæbning med stav og angående dennes anvendelse.

Poster eller patruljer kan være bevæbnet med stav; staven er den almindelige politistav.

For stavens anvendelse gælder følgende regler:

Staven må kun benyttes:

1. når det er nødvendigt for at afværge personlig overlast mod poster, ronder eller patruljer,
2. når det er nødvendigt for at afværge groft hærværk,
3. ved anholdelse af personer, når post, ronde eller patrulje har grund til at formode, at den ikke på anden måde kan sikre sig den pågældende person,

4. når det er nødvendigt for at hindre, at nogen med magt søger at hindre en tjenestehandlings udførelse, f. eks. hvis nogen søger at hindre en anholdelse eller søger at befri en anholdt.

Når staven benyttes, skal det, som enhver anden tjenestehandling, gøres med ro, overlegenhed og besindighed, men effektivt.

Under samlet optræden må staven i almindelighed kun bruges efter ordre, med mindre det under punkt 1 anførte forhold er til stede.

Ordren „Træk staven" er *ikke* ensbetydende med, at staven *skal* bruges.

Staven må ikke trækkes som trusel for at få en tjenestehandling gennemført, når der ikke fra modpartens side er tale om en angrebs- eller undvigelseshandling (jfr. pkt. 1, 3 og 4).

Med mindre overhængende fare for egen person er til stede, må staven kun benyttes til at afværge – „lamme" – modstanderen ved slag mod arm, ben, bryst og rygstykker.

(Kundgørelsens regler er i det væsentlige overensstemmende med j.m. cirk. 30/1 1933 om politistavens brug, der dog ikke taler om slag mod benene. – Slag under bæltestedet bør normalt ikke benyttes.)

REGLEMENT ANGÅENDE POLITIETS TJENSTLIGE BENYTTELSE AF SKYDEVÅBEN

I.

a. Skydevåben må kun anvendes i de i afsnit II nævnte tilfælde og kun, når andre midler til formålets gennemførelse under de givne forhold skønnes utilstrækkelige.

b. Forinden der gøres brug af skydevåben, bør der i alle tilfælde, hvor der er tid dertil, og forholdene gør det muligt, gives advarsel ved tilråb om, at skydevåben vil blive benyttet, og affyres skræmmeskud. Skræmmeskud affyres lige op i luften. Skræmmeskud må under ingen omstændigheder anvendes uden for de tilfælde, hvor betingelserne for brug af skydevåben er til stede.

c. Personale, som er under direkte kommando af en leder, må, bortset fra selvforsvar, kun anvende skydevåben, når lederen giver ordre dertil.

d. Når forholdene ikke måtte nødvendiggøre anden fremgangsmåde, bør det under skydningen tilstræbes alene at uskadeliggøre den pågældende, f. eks. ved skud mod arm eller ben, således at våbenbrug eller flugt umuliggøres. Skydevåben må kun i yderste nødstilfælde anvendes, når der er nærliggende fare for, at andre mennesker kan rammes.

e. Om enhver anvendelse eller trusel om anvendelse af skydevåben skal der omgående ad tjenestevejen ske skriftlig indberetning til rigspolitichefen, ligesom der snarest skal foretages fornødent notat i tjenestebogen, hvor sådan efter de gældende regler føres.

II.

Skydevåben kan anvendes i følgende tilfælde:

a. Til selvforsvar over for overhængende eller påbegyndt livsfarligt angreb samt til afværgelse af lignende angreb mod andre personer.

b. Når det skønnes nødvendigt for at gennemføre anholdelse af eller forhindre undvigelse af forbrydere, undvegne fanger eller tvangsanbragte personer, som polititjenestemanden efter det for ham foreliggende med føje må anse for samfundsfarlige, enten fordi de må antages at have begået eller villet begå alvorlige forbrydelser (drab, grove overfald, sabotagehandlinger, spionage, røveri, grove sædelighedsforbrydelser o. lign.) eller som følge af særlige omstændigheder (f. eks. besiddelse af våben).

c. Når en person, der træffes under mistænkelige omstændigheder, flygter, efter at politiet har påbudt ham at standse og ved tilråb tilkendegivet ham, at der vil blive skudt, og derefter har affyret skræmmeskud. I sådanne tilfælde må skydevåben dog kun anvendes, når det skønnes af væsentlig betydning, at den pågældende anholdes, og når andre muligheder for at gennemtvinge dette ikke skønnes at foreligge.

d. Til afværgelse af farlige angreb på vigtige offentlige institutioners bygninger, såsom rigsdagen, ministerialbygninger, politi- og retsvæsenets

lokaler og kommunale embedskontorer, og på samfundsvigtige indretninger, såsom offentlige samfærdselsmidler, telefon-, telegraf- eller radiosendeanlæg, elektricitetsværker, broer, havneanlæg o. lign., samt til afværgelse af andre skadegørende handlinger af samfundsfarlig karakter.

e. Til splittelse af ulovlige møder, opløb og optog, der må antages at have de forannævnte angreb til formål. Når angreb ikke finder sted, må skydevåben dog kun anvendes, efter at mængden 3 gange i kongens og lovens navn forgæves er opfordret til at skilles.

MIDLERTIDIG INSTRUKS FOR SKIBSCHEFEN
K.S. B. 11/1943.

§ 89.

For en til ordenens opretholdelse afgivet militær styrkes optræden gælder:

1. Styrken skal rette sig efter politiets anvisninger med hensyn til de opgaver, der skal løses, idet styrken fortrinsvis bør benyttes til bevogtningsopgaver.

2. Styrken må kun gøre brug af våben, når politiet opfordrer dertil, eller hvis den militære styrke selv bliver angrebet, således at dens egen sikkerhed kræver det, eller hvis det objekt, til hvis bevogtning styrken er afgivet, ikke kan forsvares på anden måde.

Magt må kun anvendes så vidt og så længe, det er nødvendigt.

Skydevåben må kun benyttes, når andre midler, såsom anvendelse af stav, bajonet eller kolbeslag under de givne forhold skønnes utilstrækkelige. Forinden der gribes til skydning, bør i alle tilfælde, hvor der levnes tid dertil, og forholdene gør det muligt, gives advarsel ved tilråb om at skydevåben vil blive benyttet, eventuelt ved affyring af skræmmeskud, som affyres lige op i luften. Når forholdene ikke måtte nødvendiggøre anden fremgangsmåde, bør det under skydning alene tilstræbes at uskadeliggøre angriberen, f. eks. ved at umuliggøre våbenbrug eller flugt ved skud mod arme eller ben.

I henhold til grundlovens § 87 (nu § 80) må ved opløb den væbnede magt, når den ikke angribes, kun skride ind, efter at mængden 3 gange i kongens og lovens navn forgæves er opfordret til at skilles.

Denne opfordring bør, hvis politi er til stede, udgå fra politiet, ellers fra den ældste tilstedeværende befalingsmand.

KUNDGØRELSE FOR HÆREN
B. 9/1936.

I anledning af, at der under de i gang værende rekrutskoler i et par garnisoner er forefaldet *tilfælde af ukorrekt anvendelse af disciplinarmidlerne og urigtig behandling af mandskabet*, indskærper krigsministeriet herved de i den militære

retsplejelov kapitel 2 givne bestemmelser for anvendelse af disciplinarmidler, særlig § 45, stk. 3, der påbyder, at det ved anvendelse af disciplinarmidler må iagttages, at der ikke ved overanstrengelse eller på anden måde tilføjes nogen skade, og § 48, der angiver, hvilke foresatte der har myndighed til på undergivne at anvende disciplinarmidler.

Ministeriet fremhæver herved, at myndighed til at anvende andre disciplinarmidler end tilrettevisninger, efter loven ikke tilkommer og ikke under nogen form kan overdrages til lavere foresatte end den, der som *chef* eller *kommandør* fører befaling over eller forestår en underafdeling, en skole, en militær plads eller anden dermed lige stillet selvstændig afdeling eller institution.

De skete begivenheder giver endvidere krigsministeriet anledning til at indskærpe de i tjenestereglement for hæren (jfr. love og bestemmelser for hæren, 9. hefte, og uddannelsesprogrammerne for våbnene) givne bestemmelser for befalingsmændenes pligter over for de undergivne herunder betydningen af, at der fra samtlige kommandomyndigheders og afdelingers side føres et virkningsfuldt tilsyn med, at de gældende bestemmelser for de enkelte befalingsmænds udøvelse af kommandomyndighed ikke overskrides, og at dette tilsyn navnlig ikke forsømmes over for de unge befalingsmænd, hvor disse efter de givne bestemmelser virker på egen hånd, f. eks. som tilsynsførende og lignende.

Ministeriet tillægger et sådant tilsyn en ikke ringe betydning også af hensyn til hævdelsen af disciplin og orden.

Uddrag af

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 19/1954 pkt. 6.

Det må i denne forbindelse fremhæves, at det påhviler enhver chef at påse, at forbudet mod uberettiget anvendelse af disciplinarmidler meget nøje overholdes, samt at sørge for, at der blandt befalingsmændene hersker fuld klarhed over de gældende regler om disciplinarmidler, jfr. M.R. §§ 44–48, der alene berettiger cheferne til at anvende disciplinarmidler (bortset fra fortjente tilrettevisninger). Cheferne skal tillige have opmærksomheden henvendt på, at de dem underlagte befalingsmænd ikke ved udøvelse af tilsyn med eller lærervirksomhed under øvelser og lignende anvender deres myndighed på en sådan måde, at den får karakter af myndighedsmisbrug. Endelig bør opmærksomheden være henvendt på den gældende bestemmelse om, at enhver anvendelse af disciplinarmidler skal indføres i disciplinarbogen.

K.F. B. 10/1955.

Forsvarsministeriet fastsætter på dertil given anledning følgende:

Gøres militære begivenheder eller forhold, der vedrører en afdeling, et tjenestested m. v. eller enkelte militærpersoner inden for samme, til genstand for omtale i dagspressen, og den pågældende sag skønnes at blive genstand for offentlighedens opmærksomhed, indsender vedkommende afdeling m. v. en foreløbig indberetning direkte til forsvarsministeriet om, hvad der kan antages at ligge til grund for bladenes meddelelser.

Drejer sådanne tilfælde sig om en straffesag, eller udvikler den pågældende sag sig til en straffesag, indberettes der på samme måde snarest om de under sagens gang trufne, vigtigere beslutninger, ligesom der omgående vil være at sende meddelelse om den i sagen trufne afgørelse. Er dette en domsafgørelse, indsendes der *tillige* – snarest muligt – en domsudskrift for at ministeriet kan få mulighed for at tage stilling til en eventuel appel af dommen inden appelfristens udløb.

Ovenstående erstatter for hærens vedkommende de i 14. hefte almindelige tjenestebestemmelser pkt. 15 givne regler om indberetning i anledning af bladmeddelelser.

FORSVARSMINISTERIET

7. kt. 496/51.

1. december 1954.

Under henvisning til de med søværnskommandoen førte forhandlinger angående forståelsen af udtrykket „afdelingschefen" i § 8 i lov nr. 200 af 11. juni 1954 om talsmænd og klageadgang for menige af det militære personel skal forsvarsministeriet herved meddele, at værnepligtige menige af søværnet, der ønsker at klage over en foresat eller en foranstående, skal fremføre klagen skriftlig eller mundtlig for chefen for det skib, fort, skole, institution eller lignende myndighedsområde – hvor den pågældende gør tjeneste.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

af 21. oktober 1959.

B. 22–1959.

VEJLEDENDE BEMÆRKNINGER

vedrørende

I *afhøringsrapport.*

Den ved kundgørelse for forsvaret B. 18–1955, pkt. 2. a. 1., indførte afhøringsrapport afløses af en ny formular, der kan rekvireres på sædvanlig måde, når beholdningerne af de nuværende formularer er opbrugt, og vil være at anvende i overensstemmelse med nedenstående retningslinier.

Den myndighed, der i første instans optager afhøringen, udfylder øverste halvdel af blankettens forside. I sigtelsesrubrikken anføres en kortfattet beskrivelse af sigtelsen. Såfremt det må anses for uhensigtsmæssigt at benytte den trykte indledning, f. eks. fordi der ikke er rejst sigtelse mod nogen bestemt person, kan en anden indledning anvendes. Forkortelser og datotidsgrupper bør ikke anvendes, idet det er af betydning, at teksten er umiddelbart forståelig også for andre end militære myndigheder. Rubrikkens indhold behøver ikke at være enslydende med beskrivelsen i ikendelsesrubrikken, men vil rent faktisk ofte være det.

I modsætning til de snævre regler, der er fastsat for optagelse af forstraffe i straffebladsformularsættet, bør i rubrikken for forstraffe optages sådanne tidligere straffe (evt. også disciplinarmidler), som har betydning for straffastsættelsen i den foreliggende sag.

Oplysning om sagens afgørelse, hvadenten der pålægges en straf eller et disciplinarmiddel, anføres i den dertil bestemte rubrik, hvor tillige eventuel pålæggelse af erstatningspligt angives. Forseelsen beskrives her således som den efter afhøringer m. v. anses bevist, og som den derfor har afgivet grundlag for strafpålægget. Bliver strafpålægget ikke effektivt, f. eks. fordi straffen ikke modtages, ophæves eller ændres, overstreges den udfyldte rubrik med bemærkning om grunden.

I anmærkningsrubrikken anføres oplysninger af betydning for sagen, som ikke naturligt henhører under andre rubrikker. Eksempelvis optages her bemærkning om, at straffen er nægtet modtaget og angivelse af de til sagen hørende bilag, såsom indberetninger, politirapporter eller lignende med oplysning om dato og bilagsnummer. Har flere personer begået forseelser med indbyrdes tilknytning, kan det være praktisk i anmærkningsrubrikken at henvise til de andre forseelser med angivelse af løbenumre.

På blankettens bagside gives en fremstilling af afhøringen af sigtede og eventuelle vidner, idet det oplyses, hvornår og af hvem afhøringen er fore-

taget (eventuel ved stempel). Enhver militær myndighed, der senere behandler sagen, anfører – eventuelt på tillægsark – mulige senere afhøringer, ligesom senere arbitrære afgørelser i sagen eventuelt kan anføres her.

Ifølge militær retsplejelov skal enhver foresat – forinden han bestemmer straf for en forseelse – påse, at afhøring af sigtede har fundet sted, og der skal derfor optages afhøring i anledning af enhver forseelse, som kan antages at ville medføre straf. Afhøring bør også foretages, hvor det henstår som uvist, om forseelsen vil medføre straf eller anvendelse af disciplinarmiddel. Der skal foretages afhøring af alle personer, hvis udtalelser kan tænkes at være af betydning for sagens rette opklaring. I videst muligt omfang og navnlig ved alvorligere forseelser bør sagen indledes med en skriftlig indberetning om det passerede, der vedlægges afhøringsrapporten.

Ved tilrettelæggelse af afhøringer, der altid foretages snarest muligt efter forholdets opdagelse, bør vidner normalt afhøres først, især hvis sigtede ventes at ville benægte.

Det indskærpes, at afhørte skal have adgang til med egne ord at give en fremstilling af sagen, så at der ikke lægges ham noget i munden. Især sigtede skal have mulighed for at fremsætte alle sine synspunkter og forklaringer og få disse nedfældede i rapporten, og en bemærkning om, at sigtede vedgår den anførte forseelse, vil således normalt ikke være fyldestgørende. Der må ikke, medmindre den afhørtes opførsel under afhøringen giver rimelig anledning dertil, anvendes tilrettevisning eller streng eller afvisende tiltale. Efter afhøringen oplæses forklaringen for den afhørte og forsynes med påtegningen „oplæst og godkendt". Sluttelig underskrives afhøringen af den afhørende befalingsmand og den afhørte, såfremt han erklærer sig villig hertil. Såfremt han ikke er villig hertil anføres dette.

Hver afhøringsrapport forsynes med fortløbende nummer og indsættes i et springbind (afhøringsbogen), der forbliver hos den myndighed, som har foretaget afhøringen. Skal sagen fremsendes til anden myndighed medsendes et gennemslag af afhøringsrapporten. Såfremt sagen forventes at ville give anledning til retslig behandling skal skriftlige udfærdigelser i sagen tages med tre gennemslag og stam- og straffeliste med forstraffenes fulde ordlyd medsendes. Fremsendelsespåtegninger, der underskrives på sædvanlig måde, anbringes på blankettens bagside, eventuelt med angivelse af grunden til fremsendelsen. Sagens bilag opbevares hos den myndighed, der træffer endelig beslutning i sagen, dog således, at hvis sagen er auditørbehandlet, opbevares akterne hos vedkommende auditør.

På det i sagens anledning udskrevne straffebladsformularsæt anføres i rubrikken „afhøringsbog nr." rapportens løbenummer.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 5/1960.

1. I anledning af, at den ved kundgørelse for forsvaret B. 22/1959 indførte nye afhøringsrubrik bl. a. indeholder en rubrik, hvor oplysning om dåbskirke skal anføres, bestemmes, at der ikke som følge heraf skal foretages en generel indhentning af oplysninger om dåbskirke blandt det tjenstgørende personel.

Kun i aktuelle tilfælde, hvor afhøring foretages, skal sigtede afkræves den ønskede oplysning, og oplysningen påføres afhøringsrapporten.

Den eventuelle fremsendelse af afhøringsrapporten, henholdsvis en arbitrær strafikendelse, må ikke sinkes på grund af manglende oplysning om dåbskirke, da denne oplysning alene har betydning i straffesager,*) hvor den arbitrære straf nægtes modtaget, og i straffesager, der ifølge deres natur skal afgøres ved retten.

I de tilfælde, hvor oplysningen indhentes af tjenestestedet, anføres oplysningen tillige på stamkort II i rubrikken „Særlige oplysninger".

*) Oplysningen skal benyttes af auditørkontoret til brug ved rekvisition af dåbsattest, der altid skal foreligge i retten til brug ved fastslåen af sigtedes identitet. Ved udfyldningen må det erindres, at sigtedes fødested og dåbssted ikke nødvendigvis er sammenfaldende, og at der i adskillige byer er flere kirker, således at en oplysning om at sigtede er født f. eks. i København eller i Århus ikke afgiver fornøden vejledning til, at rekvisition af dåbsattest kan gennemføres.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

af 21. oktober 1959.

B. 23-1959.

1. Vejledende bemærkninger vedrørende straffebladsformularsæt.

A. *Nyt straffebladsformularsæt.*

Det ved kundgørelse for forsvaret B. 18-1955, pkt. 2. a. 2, indførte straffebladsformularsæt afløses af et nye formularsæt, der kan rekvireres på sædvanlig måde, når beholdningerne af de nuværende formularer er opbrugt, og vil være at anvende i overensstemmelse med nedenstående retningslinier.

Formularsættet, der består af 6 blanketter med eengangscarbon, udfyldes ved hjælp af skrivemaskine. Udskrivningen sker på grundlag af afhøringsbogen ved den strafikendende chefs foranstaltning. Underskrift foretages af den chef, der foranstalter udskrivningen, så vidt muligt på ikendelsesdagen. For så vidt straffen er pålagt ved dom, sker udskrivningen på grundlag af domsudskriften ved rettergangschefens foranstaltning; i sådanne tilfælde anføres rettergangschefens tjenestestilling.

B. *Blankettens fordeling og anvendelse.*

Snarest efter underskrift fordeles sættet efter følgende regler:

Nr. 1 (straffebog) til vedkommende rettergangschef, i søværnet til den ikendende chef (rettergangschef, skibschef, fortchef m. v.), hvor de forsynes med løbenumre, der gøres fortløbende indenfor det enkelte kalenderår.

Blanketterne indsættes i en samlemappe, der således udgør straffebogen. Blanketterne indbindes årligt.

Nr. 2 (generalauditør) samles ved samme myndighed som nr. 1 og indsendes den 1., den 11. og den 21. i hver måned ad tjenestevejen til generalauditøren forsynet med samme løbenummer som eksemplar nr. 1.

Nr. 3 (personelkontor [straffekort I]) til vedkommende personelforvaltende myndighed, hvor det opbevares sammen med stamkortet.

For befalingsmænds vedkommende erstatter eksemplar nr. 3 det tidligere førte strafferegister (straffeliste).

Ved overførsel eller forsættelse til anden personelforvaltende myndighed oversendes eksemplaret sammen med stamkortet.

Nr. 4 (tjenestested [straffekort II]) til pågældendes tjenestested med henblik på forkyndelse af straffen og iøvrigt til opbevaring sammen med pågældendes stamkort (oplysningsbog).

Nr. 5 (indsættelsesbegæring) til den myndighed, der skal foranledige straffen afsonet. Herfra videresendes blanketten til vedkommende arresthus eller fængsel som indsættelsesbegæring.

Ved de militære arresthuse erstatter dette eksemplar den tidligere arrestprotokol. Indbinding finder sted årlig.

Er den straf, der skal afsones, udmålt i kvarterarrest, vil eksemplar nr. 5 kunne anvendes som ordre til tilsynshavende. Efter afsoningen af kvarterarrest kan eksemplaret tilintetgøres.

Nr. 6 (løsladelsesblanket) følger eksemplar nr. 5, men skal efter endt afsoning – eventuelt af vedkommende militære arresthus (ved kvarterarrest af tjenestestedet) – indsendes til den chef, der har modtaget eksemplar nr. 1 med oplysning om afsoningstidspunkterne. Denne myndighed foretager en tilførsel af afsoningstidspunkterne på eksemplar nr. 1 og videresender eksemplar nr. 6 til vedkommende personelforvaltende myndighed, der foretager en tilsvarende tilførsel på eksemplar nr. 3. Ved sidstnævnte myndighed samles eksemplar nr. 6 og indsendes ved månedens udgang til generalauditøren.

Skibe på togt indsender blanketter snarest muligt, efter at straffen er pålagt henholdsvis afsonet.

Fordeling og fremsendelse af straffeblade skal i videst muligt omfang finde sted uden anvendelse af følgeskrivelser eller påtegninger udover, hvad blanketternes rubrikker angiver.

Yderligere løsbladeksemplarer af straffebladet kan rekvireres, såfremt der udover de 6 faste eksemplarer ønskes blanketter til særlig brug, f. eks. hvis afdelingen fører fortegnelse over ikendte straffe af principiel betydning indenfor sit område.

Dersom en straf nægtes modtaget eller ophæves eller ændres iøvrigt, udfærdiges og fordeles straffebladsformularsættet på sædvanlig måde, idet eksemplarerne 1–4 overstreges med en skråstreg og forsynes med påskrift om årsagen. Eksemplarerne 5–6 kan tilintetgøres. Samtidig med, at afgørelse træffes (eventuelt efter sagens behandling ved højere militær instans eller ved retten), udfærdiges et nyt formularsæt, der forsynes med samme løbenummer som anvendt ved den først ikendte straf.

Foretages udskrivningen indenfor søværnet af en anden myndighed end den, der har udfærdiget det første formularsæt, anvendes førstnævnte myndigheds løbenummer, men løbenummeret for den først ikendte straf anføres i parentes.

Ved betingede straffe udfærdiges og fordeles straffebladsformularsættet ligeledes på sædvanlig måde, idet dog eksemplarerne 5–6 tilintetgøres.

Straffe oplæses ved appel eller mønstring. Straffe skal ikke optages i dagsbefalingen.

C. *Nærmere regler vedrørende formularsættets udfyldelse.*

Ved udfyldelsen af straffebladsformularsættet vil følgende regler være at iagttage:

I rubrikken „ikendes" anføres, om en straf er gjort betinget, ligesom det her angives, om der er tale om en fællesstraf, hvorved i denne forbindelse alene skal forstås straf, der inkluderer en tidligere betinget straf. Såfremt der skal udredes erstatningsbeløb og/eller sagsomkostninger, angives dette ligeledes i nævnte rubrik. Er retten til at føre motorkøretøj frakendt ved dom, anføres dette med angivelse af frakendelsestidsrummet.

I rubrikken „for den . . . 19 " bør forseelsen ikke angives ved sådanne almindelige betegnelser som f. eks. ukorrekt, utjenstligt, umilitærisk, indisciplinært eller insubordinært forhold eller optræden, men der opgives ganske kort den eller de handlinger, hvori den pågældende har gjort sig skyldig (f. eks. respektstridige udtalelser). Det bemærkes dog, at respektstridige udtalelser ikke behøver at citeres in extenso, hvilket undertiden kan være uheldigt af hensyn til disciplinen. Det vil normalt være tilstrækkeligt at betegne udtalelserne som „upassende", „usømmelige" eller lignende.

Er det undtagelsesvis uhensigtsmæssigt at benytte den trykte indledning „for den . . . 19 ", kan anden indledning anvendes, idet det dog må iagttages, at forseelsen altid dateres. Kan en bestemt dato for forseelsen ikke oplyses, skal tidsrummet, indenfor hvilket forseelsen er begået, oplyses. Kan forseelsen ejheller tidsfæstes således, skal datoen for opdagelsen oplyses.

Forseelsesrubrikken må ikke indeholde oplysninger, der er selve forseelsen uvedkommende, som f. eks. oplysninger om vidner eller bevistvivl.

Forkortelser og datotidsgrupper bør ikke anvendes ved forseelsens beskrivelse, idet det er af betydning, at denne også er umiddelbart forståelig for andre end militære myndigheder.

Rubrikken „pålagt af" skal indeholde oplysninger om den strafpålæggende myndigheds navn, grad og tjenestestilling. Såfremt en skibschef i sin egenskab af rettergangschef har pålagt en straf, tilføjes „som rettergangschef..

Ved arbitrære afgørelser er angivelse af de anvendte straffebestemmelser normalt ikke fornøden, hvorimod disse ved retsafgørelser skal indføres i den dertil indrettede rubrik. Er bødestraf anvendt, bør hjemlen herfor dog anføres også ved arbitrære afgørelser, medmindre forseelsen vedrører borgerlige lovbestemmelser, der indeholder hjemmel for bødestraf, f. eks. færdselsforseelser.

Såfremt sagen har været sendt til behandling hos auditøren, eller auditøren er rådspurgt, udfyldes vedkommende rubrik med et kryds. Opmærksomheden henledes herved på, at kun rettergangschefen kan pålægge straf i sager, der har været undergivet egentlig auditørbehandling, jfr. militær retsplejelovs § 54, stk. 2.

I vedtegningsrubrikken anføres ikke alene eventuelle forstraffe, men også

andre oplysninger, der har haft betydning ved sagens afgørelse, herunder oplysninger om eventuelle skærpende eller formildende omstændigheder.

Forstraffe anføres i vedtegningsrubrikken i rækkefølgen: dato – straf – forseelsen art, f. eks. 10.2.58: kvarterarrest i 8 dage, udeblivelse. Det er herved datoen for ikendelsen af den endelige straf, der vil være at anføre, og ikke datoen for forseelsen. Underordnede instansers afgørelse i den foreliggende sag skal således ikke anføres under forstraffe.

Tidligere forseelsers art anføres så kort som muligt (ulydighed, udeblivelse, beruselse og lignende).

For befalingsmænd og mather oplyses kun forstraffe, der er ikendt indenfor de to sidste år, regnet fra ikendelsen af den ny straf og for menige kun forstraffe fra indeværende indkaldelsesperiode. Disciplinarmidler samt forstraffe fra tidligere indkaldelsesperioder skal således ikke anføres i vedtegningsrubrikken, medmindre de i det foreliggende tilfælde har haft betydning for strafudmålingen. Hvis sådanne afgørelser anføres, skal de – af hensyn til den statistiske bearbejdelse af straffebladsblanketterne – på tydelig måde adskilles fra de forstraffe, som i henhold til foranstående altid skal anføres.

Såfremt en chef, der ikke er rettergangschef, pålægger en fællesstraf, skal det ved den betingede forstraf, der kommer til udståelse, i vedtegningsrubrikken anføres, af hvem denne tidligere straf er pålagt, jfr. herved bestemmelserne om kompetence til at pålægge fællesstraf, anordning af 23. juni 1937 om myndigheden til at pålægge straf uden dom ved hæren, § 8, stk. 2, og anordning af 12. september 1945 om myndigheden til at pålægge straf uden dom ved søværnet, § 5, stk. 2.

Er en chefs straffekompetence afhængig af, at han med sine undergivne har et fra hovedafdelingen afsondret standkvarter, anføres dette i vedtegningsrubrikken.

Når en arbitrær straf er forkyndt for og vejledning ifølge militær retsplejelov § 62 givet den pågældende, udfyldes rubrikken på bagsiden af eksemplar 4 og underskrives af den, der har foretaget forkyndelsen. Den nævnte vejledning bør i tilfælde, hvor forkyndelsen af en arbitrær straf finder sted efter den pågældendes hjemsendelse, gives ham i skriftlig form. Er den pågældende fængslet, skal det tilkendegives ham, at han har adgang til at rådføre sig med sin forsvarer, inden han modtager straffen.

Ved forkyndelse af domme, hvilket kun skal ske, såfremt domfældte ikke har overværet domsafsigelsen, overgives domfældte en genpart af domsudskriften med påtegning om dato og klokkeslet for forkyndelsen. Det andet eksemplar tilbagesendes til den, der har anmodet om forkyndelsens iværksættelse med påtegning om, hvornår og for hvem forkyndelse har fundet sted. Domfældte skal derhos vejledes om reglerne om adgang til anke.

Rubrikken på eksemplar 6's bagside udfyldes efter afsoningen af frihedsstraf (herunder kvarterarreststraf) af arretsinspektøren (tjenestestedet), hvis oplysning om afsoningsridsrummet overføres til afsoningsrubrikken på forsiden.

Årsagen til eventuelle afbrydelser i strafafsoningen anføres i den dertil indrettede rubrik. Opmærksomheden henledes i denne forbindelse på, at kvarterarrest ikke afbrydes ved tjenstlige rejser.

Det indskærpes, at ingen af afsoningsrubrikkerne må udfyldes, før afsoningen er tilendebragt.

D. *Vejledning vedrørende visse forhold i forbindelse med udøvelse af arbitrær straffemyndighed.*

Opmærksomheden henledes på følgende forhold, hvorom der erfaringsmæssigt har hersket en vis usikkerhed:

Er en tidligere betinget straf fejlagtig ikke taget i betragtning ved den først følgende straf, kan den betingede straf ikke på noget senere tidspunkt komme til udståelse.

Kvarterarrest i 8 dage og derunder bør normalt ikke gøres betinget, jfr. kundgørelse for forsvaret B. 25–1954. Efter omstændighederne kan et disciplinarmiddel anvendes i stedet for en sådan straf.

Da kvarterarrest, der ikke er udstået ved tjenestens ophør, bortfalder, bør der principielt ikke pålægges kvarterarrest af en sådan størrelse, at det vil kunne forudses, at afsoningen ikke kan tilendebringes inden hjemsendelsen. Er kvarterarrest undtagelsesvis pålagt i en sådan situation, må anvendelse af denne strafart begrundes i vedtegningsrubrikken.

I tilfælde, hvor en person har begået flere forseelser, skal der for disse pålægges en samlet straf, jfr. borgerlig straffelov § 88. Såfremt det efter et strafpålæg opdages, at den pågældende inden straffen tillige har begået andre forseelser, skal straffen for disse forseelser udmåles som en tillægsstraf, således at den samlede straf ikke overstiger, hvad der ville være pålagt ved samtidig påkendelse, jfr. borgerlig straffelov § 89. I rubrikken „ikendes" tilføjes i så fald: (tillægsstraf).

Såfremt en arbitrært pålagt straf, der nægtes modtaget, ønskes indanket for højere militær myndighed, er alene rettergangschefen, men ikke f. eks. en bataillonschef, kompetent til at påkende sagen.

De i militær straffelov fastsatte bestemmelser om minimumsstraffe må nøje overholdes. Såfremt der for for overtrædelse af militær straffelov § 65, stk. 2, pålægges straf under 10 dages vagtarrest, bør der i vedtegningsrubrikken optages en bemærkning om grunden til, at straffen er fastsat under den normale minimumsstraf.

Opmærksomheden henledes endelig på, at der som følge af de gældende bestemmelser om sigtede personers retsstilling ikke vil kunne pålægges straf for urigtig forklaring, der vedrører selve det påsigtede forhold.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

af 22/8 1961.

B. 28–1961.

1.

BESTEMMELSER

vedrørende

forkyndelser for tjenstgørende militært personel.

A. *Almindelige bestemmelser.*

1. For tjenstgørende militært personel kan ved vedkommende militære afdelings foranstaltning forkyndes:

a) Processuelle meddelelser, som tilsendes afdelingen fra en offentlig myndighed eller fra en part eller dennes advokat med begæring om forkyndelse.

b) Andre meddelelser, såsom opsigelser i lejeforhold, anfordringer m. v., der ellers normalt forkyndes af en stævningsmand.

2. Af udfærdigelsen modtager den militære afdeling foruden originaleksemplaret en genpart til hver person, overfor hvem forkyndelse skal iværksættes.

3. Forkyndelsen skal iværksættes uden ophold efter begæringens modtagelse. Det skal omgående – eventuelt telefonisk – søges oplyst, hvor den, overfor hvem forkyndelsen skal finde sted, opholder sig, og forkyndelsen må ikke forsinkes ved fremsendelse ad kommandovejen.

4. Forkyndelsen, der i det omfang, det er muligt skal foretages af en fast befalingsmand eller en dermed ligestillet, skal finde sted på en hensynsfuld og diskret måde.

5. Forkyndelsen finder sted ved, at arten af det, som skal forkyndes (stævning, tilsigelse, dom, kendelse, opsigelse m. v.) tilkendegives den pågældende, samtidig med at den medsendte genpart overleveres ham. Oplæsning af meddelelsen kan altid ske og skal ske, såfremt den, overfor hvem forkyndelsen iværksættes, begærer det.

Originaleksemplaret af det, som forkyndes, skal forsynes med påtegning om *tid* og *sted* for forkyndelsen samt om, at *genpart* er udleveret, hvorved iagttages, at militære forkortelser og datotidsgruppeangivelser ikke må benyttes. Med fornødne påtegninger skal originaleksemplaret herefter straks tilbagesendes.

6. Ved tilbagesendelsen af en forkyndt tilsigelse til et retsmøde skal det tillige attesteres, at der er givet tilsagte tjenestefrihed i anledning af retsmødet. Såfremt tvingende tjenstlige hensyn rent undtagelsesvis måtte være til hinder for, at den pågældende giver møde, skal tjenestestedet uden unødent ophold underrette den, der har begæret forkyndelsen iværksat samt tilbagesende tilsigelsen med påtegning herom.

B. *Særregler i straffesager.*

Ved iværksættelse af forkyndelser i straffesager skal yderligere iagttages følgende:

1.

a) Ved forkyndelse af en arbitrær straf skal der ikke overleveres den pågældende en genpart af strafpålægget, men han skal vejledes om de beføjelser, der tilkommer ham efter reglerne i Militær Retsplejelovs §§ 60 og 61.

Ifølge nævnte bestemmelser tilkommer der den pågældende en betænkningstid på 2×24 timer fra forkyndelsestidspunktet, inden for hvilket tidsrum han – såfremt han ikke modtager straffen – vil kunne forlange sagen indbragt for retten. Såfremt straffen ikke er pålagt af en rettergangschef vil han tillige kunne forlange sagen afgjort af denne, hvilket ikke medfører nogen indskrænkning i hans adgang til at fordre sagen afgjort ved dom.

b) Er den pågældende fængslet, skal det tilkendegives ham, at han har adgang til at rådføre sig med sin forsvarer, inden han tager stilling til, om han vil modtage straffen.

2. Ved forkyndelse af anklageskrift i straffesager samt ankemeddelelse skal der afæskes tiltalte en erklæring om, hvorvidt han for egen regning har antaget en forsvarer, eller om han ønsker en forsvarer beskikket af det offentlige, og forkyndelsespåtegningen skal indeholde bemærkning om tiltaltes erklæring herom.

3. Ved forkyndelse af bødeforelæg skal sigtede afæskes en udtrykkelig erklæring om, hvorvidt han ønsker sagen afgjort ved erlæggelse af den forelagte bøde. Såfremt han erklærer, at han ikke vil erlægge bøden, afæskes der ham en udtrykkelig erklæring om grunden hertil, jfr. nedenfor afsnit C, pkt. 5.

4. Ved forkyndelse af en fældende underretsdom skal det af forkyndelsespåtegningen fremgå, at domfældte har modtaget vejledning vedrørende eventuel anke af dommen, herunder at han enten straks eller senest inden 14 dage fra forkyndelsen kan påanke dommen, jfr. nedenfor afsnit C, pkt. 1–4. Såfremt domfældte straks begærer dommen indbragt for højere ret, skal han udspørges om, hvorvidt anken skal omfatte både strafudmålingen og skyldsspørgsmålet, eller om anken kun angår strafudmålingen, idet ny bevisførelse om skyldspørgsmålet frafaldes, jfr. nedenfor afsnit C, pkt. 6. Af forkyndelsespåtegningen skal fremgå domfældtes erklæring herom.

5. Ved forkyndelse af en betinget dom skal den pågældende vejledes om betydningen og virkningerne af en sådan dom, ligesom han skal bibringes forståelsen af de vilkår, der eventuelt måtte være fastsat, jfr. nedenfor afsnit C, pkt. 7 og 8.

6. Ved forkyndelse af en betinget benådning eller en betinget strafeftergivelse skal der gives den straffede fornøden vejledning angående betydningen af den betingede benådning eller strafeftergivelse, ligesom han skal bibringes forståelsen af de vilkår, der eventuelt måtte være fastsat.

C. *Vejledning til brug ved forkyndelser af den i afsnit B, pkt. 3–6, nævnte art.*

Ved forkyndelsen vejledes den pågældende i fornødent omfang om følgende:

1.

a) Såfremt domfældte ønsker at påanke en straffedom, kan meddelelse herom straks fremsættes mundtlig til den, der foretager forkyndelsen.

b) Skriftlig, med domfældtes underskrift forsynet, meddelelse om anke kan endvidere inden 14 dage fra forkyndelsen indgives til vedkommende rets kontor eller i borgerlige straffesager på vedkommende statsadvokats kontor. Meddelelse om anke kan endvidere indenfor samme frist fremsættes mundtlig til nævnte ret. I militære straffesager kan meddelelse om anke tillige – enten skriftlig eller mundtlig – indenfor samme frist fremsættes overfor en foresat chef eller på vedkommende rettergangschefs kontor.

c) Endelig kan – såfremt domfældte er fængslet – meddelelse om anke inden den i pkt. b) fastsatte frist fremsættes over for vagtkommandøren eller arrestforvareren.

2. Domfældte skal enten i selve ankemeddelelsen eller i en særlig meddelelse, der skal afgives inden 14 dage fra forkyndelsen og på en af de ovenfor under afsnit C, pkt. 1, anførte måder, angive de grunde, hvorpå han støtter sin anke.

3. Domfældtes forsvarer er forpligtet til på forlangende at bistå ham samt at give råd om, hvorvidt dommen bør påankes.

4.

a) I politisager eller i militære straffesager angående forhold, der ellers behandles som politisager, kan dommen kun påankes af domfældte, når han har givet møde i sagen og højere straf end 6 dagbøder eller bøde af 60 kr. eller konfiskation af genstande af tilsvarende værdi eller andre offentligretlige følger er idømt. Dog kan selvstændig anke altid ske med hensyn til idømt erstatning, men sådan anke må da foretages af domfældte selv på egen bekostning i de almindelige former for borgerlige sager.

b) Endvidere kan i politisager Justitsministeren og i de under pkt. a) omhandlede militære straffesager Forsvarsministeren, når særlige omstændigheder foreligger, tillade anke, hvorom andragende normalt må fremsættes inden 14 dage fra dommens forkyndelse.

5. Som grunde for sigtedes nægtelse af at vedtage et bødeforelæg kan angives:

a) At sigtede ikke anser sig skyldig i den forseelse, for hvilken han sigtes.

b) At sigtede anser den forelagte bøde for at være for stor i forhold til forseelsen.

6. For dommes vedkommende kan følgende ankegrunde angives:

a) At spørgsmålet, om tiltalte skal domfældes, er urigtigt afgjort som følge af en fejlagtig bedømmelse af bevisernes vægt.

b) At straffens størrelse ikke står i passende forhold til brøden.
c) At rettergangsregler er tilsidesat eller fejlagtigt anvendt.
d) At retten ved afgørelsen af, om tiltalte skal domfældes, har anvendt straffeloven urigtigt.

7. Ved forkyndelse af en efter den borgerlige straffelovs regler afsagt betinget dom skal domfældtes opmærksomhed henledes på følgende:

Dommen er udtryk for, at han er fundet skyldig i de i dommen anførte forhold.

At dommen er betinget betyder, at straffens fuldbyrdelse eller eventuelt tillige fastsættelse udsættes i et af retten fastsat tidsrum, således at straffastsættelsen eller fuldbyrdelsen bortfalder, såfremt domfældte overholder de vilkår, som retten eventuelt måtte have fastsat og under forudsætning af, at han ikke i nævnte prøvetid begår nye lovovertrædelser.

Såfremt domfældte i prøvetiden begår en ny lovovertrædelse, må han påregne, at der fastsættes en ubetinget straf eller anden retsfølge for dette forhold og den tidligere pådømte lovovertrædelse. Han må ligeledes påregne, at den betingede dom ændres, således at der fastsættes ubetinget straf eller anden retsfølge, såfremt han ikke overholder de i dommen eventuelt fastsatte vilkår.

Såfremt der i dommen er fastsat særlige vilkår, skal disse fremhæves i forbindelse med forkyndelsen.

8. Ved forkyndelse af en efter den militære straffelovs regler fastsat betinget straf skal den pågældendes opmærksomhed henledes på følgende:

Afgørelsen er udtryk for, at han er fundet skyldig i de i afgørelsen anførte forhold og er ikendt straf herfor.

At straffen er betinget, vil sige, at straffens fyldbyrdelse er udsat. Begår den skyldige ikke i prøvetiden en ny lovovertrædelse, for hvilken han idømmes eller pålægges større straf end bøde, irettesættelse eller kvarterarrest i 8 dage, bortfalder straffen. Prøvetiden er resten af den skyldiges ikke ved hjemsendelse eller hjemkommandering afbrudte tjenestetid, dog højst 2 år.

Generalauditørens meddelelse nr. 1/1958 af 25/6 1958 pkt. 1:

Opmærksomheden henledes på, at militære straffedomme over personer under 18 årbør forkyndes for forældremyndighedens indehaver i overensstemmelse med Princippet i Justitsministeriets cirkulære nr. 278 af 12/11 1948.

KUNDGØRELSE FOR SØVÆRNET.

B. 10/1938.

af 2/3 1938,

som ændret ved B. 22/1948.

3.

BESTEMMELSER

vedrørende

afholdelse af udgifter ved militære straffesager.

(Nærlig tilsvarende bestemmelser findes i 12. hæfte pkt. 217).

De løbende udgifter ved militære retssager ved søværnet – f. eks. udgifter til efterlysning, anholdelse og transport, hensidden i civile arrester, salærer til beskikkede forsvarere o. s. v. – afholdes så længe sagen ikke er afgjort, forskudsvis af vedkommende skib, institution eller kaserne, hvor den pågældende er indkvarteret, og føres til udgift i pengeregnskabet under konto: „Urefunderet tilgodehavende" som „Anholdelsesudgifter m. m.", bilagt de fornødne kvitteringer. Hvis sagen er indsendt til rettergangschefen, fremsendes afskrift af kvitteringer til denne.

Når sagen afgøres *ved dom*, bestemmer retten om og i hvilket omfang den tiltalte skal udrede sagens omkostninger, hvorefter rettergangschefen, efter at eventuelle forsvarersalærer er udbetalt forskudsvis, opgør sagens omkostninger i overensstemmelse med reglerne i lov om rettens pleje. Afgøres sagen ved pålæg af straf *uden dom*, træffer den, der har pålagt straffen, bestemmelse om sagens omkostninger overensstemmende med de nævnte regler. Denne bestemmelse om udredning af sagens omkostninger indføres i straffebogen som en del af straffen.

Fremkommer der tvivl om fastsættelsen af sagens omkostninger, indhentes derom en udtalelse fra auditøren.

De beløb, den tiltalte herved måtte blive skyldig til statskassen, opføres specificeret i den pågældendes skyldbog under afsnittet „særlige bemærkninger", ligesom indbetalte afdrag på gælden straks indføres her.

Gældsbeløbene skal såvel under tjeneste ved søværnet som under hjemsendelse søges betalt hos den pågældende, enten kontant eller afdragsvis, og de således indbetalte beløb tages til indtægt i pengeregnskabet under den dato, på hvilken de er modtaget.

Afdrag på gæld for anholdelsesudgifter m. m. bør normalt udgøre 50 pct. af lønningen. Chefen fastsætter iøvrigt under hensyntagen til samtlige foreliggende omstændigheder størrelsen af det beløb, der skal tilbageholdes i lønningen til dækning af gælden.

Ved afgang fra skib tiller institution til en anden under søværnet hørende

myndighed skal kommandolisten indeholde oplysning om henstående gæld, der hidrører fra „Anholdelsesudgifter m. m."

Endvidere anføres i det afsluttende pengeregnskab størrelsen af såvel restgæld ved den pågældendes afgang fra skibet med angivelse af det skib eller den institution, hvortil han er afgået.

Når nogen, der har restgæld af den heromhandlede art, skal hjemsendes eller afskediges, vil der – for så vidt gælden ikke kan afvikles ved afkortning i hjemsendelsespengene – forinden ved personelkontorets foranstaltning være at afæske ham en erklæring om, hvorvidt han er eller i nær fremtid venter at blive i stand til at betale gælden eller nogen del deraf.

For så vidt det af den indhentede erklæring samt af de oplysninger, det ved foretagne undersøgelser har været muligt at fremskaffe om den pågældendes økonomiske forhold, fremgår, at det med hensyn til et ved dom pålagt omkostningsbeløb vil kunne betale sig at søge dækning – hel eller delvis – gennem eksekution, sendes udskrift af dommen med begæring om eksekution til vedkommende foged (underretsdommer), jfr. retsplejeloven. Personelkontoret underretter marineministeriet om resultatet af hver begæret eksekutionsforretning.

Såvel de ved dom som de uden dom pålagte omkostningsbeløb m. m., for hvilke det på det tidspunkt, da den pågældende skal hjemsendes, ikke har været muligt at opnå betaling, enten hel eller delvis, opgøres efter skyldbøgerne og indføres på et særligt bilag til det afsluttende pengeregnskab.

Marineministeriets regnskabsvæsen fører efter pengeregnskaberne henstående restgæld på anholdelsesudgifter m. m. til endelig udgift.

Ved hjemsendelse af personel, der på grund af udeblivelse skal betale eftersøgningsomkostninger m. v., vil det være at påse, at disse omkostninger bliver anvist og før hjemsendelsen indeholdt i de pågældendes lønning eller hjemsendelsespenge.

I alle tilfælde, hvor det pålægges militært personel ved søværnet at udrede transport- og eftersøgningsomkostninger m. v., skal bemærkning straks indføres i vedkommendes skyldbog under rubrikken „Særlige bemærkninger", selv om omkostningsbeløbet endnu ikke måtte være fastsat. Samtidig bør der drages omsorg for, at endelig opgørelse af omkostningerne omgående fremskaffes, således at beløbets størrelse snarest kan indføres i skyldbogen. Det vil derefter af rette vedkommende være at påse, at gældsbeløbet bliver anvist og før hjemsendelsen indeholdt i pågældendes lønning eller hjemsendelsespenge.

I tilslutning til bestemmelser vedrørende afholdelse af udgifter ved militære straffesager henledes opmærksomheden på, at det, inden straf uden dom pålægges, skal være oplyst, om, og i hvilke henseender der under sagen er påløbet omkostninger eller pådraget erstatningsansvar, som påhviler den skyldige.

Det bestemmes, at enhver skrivelse, ved hvilken en straffesag fremsendes til rettergangschefen eller tilstilles auditøren, skal indeholde udtrykklige bemærkning om omkostningsspørgsmålet.

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 26-1962

af 20/7 1962.

2. I anledning af en for Forsvarsministeriet forelagt sag angående betaling af udgifter til en domfældts ophold på en Dansk Forsorgsselskab tilhørende ungdomspension har ministeriet udtalt, at udgifter ved foranstaltninger, der iværksættes i henhold til tiltalefrafald eller (betingede) domme i militære straffesager, og som ikke har karakter af straf, vil være at afholde som sagsomkostninger af vedkommende militære myndigheder i overensstemmelse med de retningslinier, som er angivet i Justitsministeriets skrivelse af 15. juni 1960 til Dansk Forsorgsselskab. (Ministerialtidende 1950, nr. 14, side 10).

KUNDGØRELSE FOR FORSVARET

B. 13/1957

af 22. juni 1957.

1.

KONGELIG ANORDNING

af 19. juni 1957 nr. 174.

om

friheder for værnepligtigt personel m. v. ved hæren og flyvevåbnet.

I medfør af § 44, stk. 2, i lov nr. 542 af 4. oktober 1919 om retsplejen ved hæren og søværnet, som ændret ved lov nr. 123 af 12. april 1957 vil Vi hermed have anordnet følgende:

§ 1.

Nærværende anordnings bestemmelser gælder, bortset fra reglerne i afsnit A, samt § 16 dels for alt værnepligtigt personel – herunder værnepligtige

elever på forsvarets skoler samt værnepligtige befalingsmænd – dels for mather og mathelever, der er fyldt 18 år.

Anordningens bestemmelser gælder ikke for personel, der forretter tjeneste i udlandet, i sådanne tilfælde bør anordningens principper dog finde anvendelse i det omfang, hvori dette er foreneligt med tjenestens særlige forhold.

A. Faste friheder.

§ 2.

Faste friheder tilkommer samtlige værnepligtige menige – herunder værnepligtige elever på forsvarets skoler – som orlov og nattegn i det i § 3 fastsatte omfang.

Fratagelse af faste friheder kan ikke anvendes som disciplinarmiddel, og anvendelse af disciplinarmiddel må ikke medføre indgreb i faste friheder.

§ 3.

Orlov, hvorved forstås frihed af mindst ét døgns varighed, tilkommer de værnepligtige menige som fast frihed i følgende tilfælde:

a) i forbindelse med de kirkelige højtider jul, påske og pinse, samt eventuelt ferieorlov. Den her omhandlede orlov befales af forsvarsministeren, som fastsætter dens varighed.

b) lørdag-søndagsorlov, hvorved forstås frihed til at forlade tjenestestedet fra tjenestens ophør om lørdagen til søndag nat, én gang om måneden i måneder, hvor der ikke befales orlov som under a) anført. Såfremt en befalet orlov falder i to kalendermåneder, bortfalder fast lørdag-søndagsorlov dog kun for den ene måned.

Nattegn, hvorved forstås frihed til at møde i kvarter efter befalet sengetid, tilkommer de værnepligtige menige som fast frihed to gange om måneden såvidt muligt fordelt med et hveranden uge. Denne ret haves dog ikke i den første måned af tjenestetiden.

§ 4.

Faste friheder kan kun bortfalde af tvingende tjenstlige grunde, som fornødent beredskab, manøvrer og lignende eller på grund af sygdom eller af den i § 14 nævnte årsag, eller under selvforskyldt fravær, heri indbefattet anholdelse, varetægtsfængsel og afsoning af straf.

§ 5.

Bortfalder den i § 3 a) nævnte orlov for enkelte personer af tvingende tjenstlige grunde, skal der gives de pågældende anden tilsvarende frihed som godtgørelse herfor, såfremt dette kan ske uden væsentlig ulempe for tjenestens udførelse og inden udløbet af den påfølgende kalendermåned.

B. Udgangsfrihed.

§ 6.

Udgangsfrihed, hvorved forstås frihed til at forlade kaserne eller lejr i tiden fra tjenestens ophør til befalet sengetid, indehaves af det mandskab, som ikke har vagt eller anden særlig tjeneste.

Fratagelse af denne frihed kan ikke anvendes som selvstændigt disciplinarmiddel.

Medfører anvendelse af et disciplinarmiddel som f. eks. vagt eller anden tjeneste uden for orden indgreb i udgangsfrihed, må dette dog kun ske for perioder af 3 dage med mindst én dags mellemrum mellem perioderne.

C. Omgangsfriheder.

§ 7.

Omgangsfriheder, hvorved forstås friheder, der sædvanligvis tilstås udover de faste friheder, og som gives efter en omgangsordning, tildeles mandskabet normalt som lørdag-søndagsorlov eller nattegn under hensyn til det til enhver tid befalede beredskab og tjenesten i øvrigt.

§ 8.

Lørdag-søndagsorlov kan ikke gives som omgangsfrihed i den første måned af tjenestetiden. I resten af tjenestetiden skal denne frihed gives ved fordeling på mandskabet i det omfang, det til enhver tid befalede beredskab og tjenesten i øvrigt tillader.

Nattegn kan ikke gives som omgangsfrihed i den første måned af tjenestetiden. I de følgende 5 måneder gives der som omgangsfrihed normalt ét ugentligt nattegn. Dette kan på hverdage, bortset fra lørdage, normalt kun gives til kl. 24.00. I resten af tjenestetiden gives der normalt som omgangsfrihed to nattegn om ugen, på hverdage, bortset fra lørdage, normalt kun til kl. 01.00.

Andre friheder, der herudover sædvanligvis tilstås, meddeles som omgangsfriheder.

§ 9.

Fratagelse af omgangsfriheder kan anvendes som disciplinarmiddel, men anvendelse af andre disciplinarmidler end frihedsnægtelse og vagt uden for orden må ikke medføre indgreb i omgangsfriheder.

Friheder kan kun nægtes for et bestemt tidsrum ikke udover 14 dage. Nattegn kan dog i hvert enkelt tilfælde højst nægtes to gange.

Den periode, for hvilken friheder nægtes, regnes fra ikendelsen af disciplinarmidlet og udløber uafhængig af indtræffende sygdom, strafafsoning eller lignende.

§ 10.

En meddelt omgangsfrihed kan kun bortfalde efter de i § 4 om faste friheder gældende regler.

D. Lejligheds- og belønningsfriheder.

§ 11.

Ved særlige lejligheder som familiefester eller idrætsudøvelse kan der gives frihed (lejlighedsfrihed). Såfremt en sådan frihed findes at burde træde i stedet for en fast frihed eller en omgangsfrihed, skal dette tilkendegives den pågældende ved meddelelsen af friheden.

§ 12.

Der kan i enkeltstående tilfælde som belønning for godt forhold meddeles enkeltpersoner eller undtagelsesvis grupper af personer frihed (belønningsfrihed) enten som lørdag-søndagsorlov eller nattegn eller anden orlov eller som tjenestefrihed, hvorved forstås frihed i øvelsestiden.

§ 13.

En meddelt lejligheds- eller belønningsfrihed kan kun bortfalde efter de i § 4 om faste friheder gældende regler.

E. Bortfald af friheder i særlige tilfælde.

§ 14.

Sålænge en straffesag ikke er endelig afsluttet, kan over for den, mod hvem sagen verserer, fratagelse af de i nærværende anordning nævnte friheder træde i stedet for anholdelse eller fængsling, såfremt dette findes at være tilstrækkeligt. Fratagelse af frihed i medfør af nærværende bestemmelse vil således kun kunne finde sted, når de i lov om rettens pleje, kap. 71 og 72, jfr. militær retsplejelov §§ 26 og 29, anførte betingelser for anholdelse eller fængsling foreligger.

§ 15.

Sygdom må ikke medføre indskrænkning i de i nærværende anordning fastsatte friheder, medmindre den syge er indlagt på sygehus eller infirmeri, eller det i lægebogen er noteret, at det af hensyn til sygdommen er nødvendigt, at den syge forbliver i kvarter (er kvartersyg).

Nærværende bestemmelse er ikke til hinder for, at militært personel isoleres for at undgå udbredelse af smitsomme sygdomme.

F. Frihed for mather og mathelever under 18 år.

§ 16.

Denne anordnings bestemmelse gælder ikke for mather og mathelever under 18 år. For disse fastsættes særlige regler af forsvarsministeren eller vedkommende værnschef.

2. VEJLEDNING
om
friheder for værnepligtigt personel m.v. ved hæren og flyvevåbnet.

I forbindelse med de ved lov nr. 123 af 12. april 1957 gennemførte ændringer i militær retsplejelovs § 44, jfr. anordningen om friheder for værnepligtigt personel m.v. ved hæren og flyvevåbnet, ønsker forsvarsministeriet efter forhandling med hærkommandoen og flyverkommandoen at henlede opmærksomheden på følgende:

ad an. § 4: Som det fremgår af de i paragraffen nævnte eksempler, foreligger de til bortfald af faste friheder fornødne tvingende tjenstlige grunde alene i ekstraordinære situationer, hvor ganske særlige opgaver med betydelig vægt nødvendiggør de værnepligtiges meniges tilstedeværelse, og som er så sjældent forekommende, at frihedernes „faste" karakter ikke forflygtiges, ligesom det af eksemplerne fremgår, at bortfald af faste friheder i disse tilfælde normalt kun kan ske kollektivt.

En *meddelt* fast frihed bortfalder, såfremt den pågældende på tidspunktet for friheden er omfattet af et af de i paragraffen nævnte tilfælde. Under *meddelte* faste friheder henhører også sådanne friheder, der tilkommer den pågældende på et bestemt tidspunkt efter en forud fastlagt turnus for faste friheder.

ad an. § 5: Skyldes bortfaldet af befalet orlov sygdom eller selvforskyldt fravær, heri indbefattet ulovlig udeblivelse, anholdelse, varetægtsfængsling og strafafsoning, er der ikke pligt til at give kompensation herfor.

Heller ikke bortfald af andre faste friheder end befalet orlov medfører pligt til at give kompensation.

ad an. § 6: Den efter den tidligere formulering af militær retsplejelovs § 44, stk. 1, hjemlede adgang til som disciplinarmiddel at nægte tilladelse til at forlade lejr eller flyvestation er således bortfaldet.

Udgangsfriheden kan som hidtil bortfalde kollektivt, når tjenstlige grunde kræver det, f. eks. af hensyn til forestående, særligt krævende øvelser, men det må haves for øje, at der ikke må være tale om en foranstaltning, som, selvom den ikke fremtræder således, i virkeligheden er en kollektiv sanktion overfor en begået forseelse eller forsømmelse.

På dage, hvor der gives fast nattegn, vil de pågældendes udgangsfrihed ikke kunne beskæres ved anvendelse af disciplinarmiddel.

ad an. § 7: Det indskærpes, at de nu gennemførte bestemmelser om faste friheder, der end ikke ved disciplinarmidler kan fratages de værnepligtige, er *minimum* for de friheder, der tilkommer de værnepligtige. Det er en forudsætning for lovens bestemmelser, at der – såfremt tjenesten tillader det – *stadig* gives frihed (i form af omgangsfrihed) i videre omfang end de faste friheder, og reglerne om de faste friheder må derfor ikke give anledning til, at mandskabets samlede antal friheder bliver mindre, end det hidtil har været. Omfanget af frihederne og deres tidsmæssige udstrækning bør derfor svare til det hidtidige, beroende på vedkommende chefs tjenstlige skøn over,

hvad forholdene tillader, således at de værnepligtige får fri i den udstrækning, det er foreneligt med hensynet til uddannelsen og tjenesten iøvrigt, herunder, foruden beredskabshensynet, mandskabets uddannelsestrin, de krav øvelserne til enhver tid stiller til de værnepligtiges fysiske og psykiske ydeevne, afstanden til den nærmeste by og samfærdselsforholdene.

I forbindelse med bestemmelsen om, at fratagelse af omgangsfriheder kan anvendes som disciplinarmiddel, er det hermed klart tilkendegivet, at disse, ligesom de faste friheder og udgangsfrihederne, er friheder, der normalt tilkommer mandskabet som en ret, og der er taget bestemt afstand fra den opfattelse, at størstedelen af de værnepligtiges friheder må ses som begunstigelser.

ad an. § 8: Bestemmelserne om omfanget af omgangsfrihederne er kun rent vejledende, og det vil ofte være muligt at give mere frihed.

I tilfælde, hvor der ikke gives omgangsfriheder i videre omfang end efter normalordningen, må det påses, at der herudover meddeles nattegn som fast frihed, såvidt muligt fordelt med et hveranden uge.

Lørdag-søndagsorlov skal som omgangsfrihed gives i den udstrækning, beredskabet og tjenesten iøvrigt tillader, hvorved erindres, at der i måneder, i hvilke der ikke meddeles befalet orlov, skal gives een lørdag-søndagsorlov månedligt som fast frihed.

Det bør tilstræbes, at der med passende mellemrum, og når tjenesten muliggør det, gives fjerntboende værnepligtige frihed af en sådan varighed i forbindelse med lørdag-søndagsorlov, at de med rimeligt udbytte vil kunne foretage rejse til deres hjem.

ad an. § 9: Når en mand indenfor henholdsvis en uge eller en måned i forvejen har haft nattegn eller lørdag-søndagsorlov, vil han ikke, når der senere på ugen eller måneden bliver spørgsmål om at nægte ham en frihed af samme art, kunne henvise til, at den tidligere meddelte frihed var en omgangsfrihed, medens der nu er tale om en fast frihed, der ikke kan fratages ham. Dette gælder dog ikke, såfremt den frihed, der nu påtænkes frataget ham, er en forud meddelt fast frihed, herunder en fast frihed i henhold til en forud fastlagt turnus, se herved bemærkningen ovenfor til anordningens § 4 i slutningen.

I overensstemmelse med hidtidig praksis kan fratagelse af frihed som disciplinarmiddel ske på to måder: Enten kan man nægte den pågældende visse konkrete friheder, eller man kan udelukke ham fra i et bestemt tidsrum overhovedet at få friheder. I begge tilfælde må det tidsrum, hvori frihederne er frataget den pågældende, ikke strække udover 14 dage, og nattegn må højst fratages 2 gange i hvert enkelt tilfælde. Efter denne regel vil disciplinarmidlet „nægtelse af frihed i 14 dage" kun kunne medføre bortfald af 2 nattegn, hvorfor nattegn, der herudover tilkommer den pågældende som omgangsfrihed, må meddeles uanset frihedsnægtelsen.

Af disciplinarmidlerne kan alene direkte nægtelse af frihed (hel eller delvis fratagelse af friheden) og vagt udenfor orden medføre indskrænkning i om-

gangsfriheder. Herefter vil den værnepligtige, der som disciplinarmiddel pålægges f. eks. arbejde eller efterøvelse, ikke derved miste nogen af de ham ellers tilkommende omgangsfriheder.

I overensstemmelse med reglen om, at de faste nattegn normalt fordeles med et hveranden uge, bør det ved nægtelse af nattegn påses, at den pågældende såvidt muligt ikke to uger i træk er uden nattegn.

Tildelingen af omgangsfriheder kan bortfalde kollektivt enten i enkeltstående tilfælde eller ved indskrænkninger i den bestående turnusordning.

Når der i enkeltstående tilfælde er sket kollektivt bortfald af omgangsfrihed, hvilket frit kan ske af tjenstlige grunde og alene begrænset af forbudet mod kollektiv anvendelse af disciplinarmidler, bør den mængde friheder, der herefter vil kunne tildeles i den pågældende uge eller måned, ved en midlertidig ændring af omgangsordningen såvidt muligt fordeles ligeligt mellem mandskabet.

Ved en almindelig ændring i turnusordningen vil der ligeledes kunne ske indskrænkning i mængden og udstrækningen af omgangsfriheder. Sådanne indskrænkninger må imidlertid stedse være sagligt begrundede. Forbudet i militær retsplejelovs § 44, stk. 4, mod anvendelse af disciplinarmiddel på andre end den eller dem, der har begået forseelsen, er også til hinder for en frihedsindskrænkning, som uden at fremtræde som anvendelse af disciplinarmiddel i virkeligheden er at opfatte som sanktion overfor forseelser eller uefterretteligheder, for hvilke kun enkeltpersoner er ansvarlige.

Det vil ligeledes være i strid med forbudet mod kollektiv anvendelse af disciplinarmiddel og med omgangsfrihedernes karakter af rettigheder at indskrænke disse som led i en kriminel undersøgelse i videre omfang end påkrævet af hensyn til selve efterforskningen. Det vil således f. eks. ikke kunne tilkendegives mandskabet, at der ikke vil blive givet friheder eller færre friheder end sædvanligt, indtil de skyldige melder sig.

Det følger af det for omgangsfrihederne gældende rettighedsprincip, at det vil være ulovligt ved en udvidelse af omgangsfrihederne at tage forbehold om fri adgang til atter at inddrage de nye friheder, såfremt der konstateres bestemte uefterretteligheder fra enkelte værnepligtiges side.

Endelig indskærpes i forbindelse med de nævnte regler betydningen af, at de for tildeling og nægtelse af friheder gældende kompetenceregler nøje overholdes.

ad an. § 11: De heromhandlede friheder vil kunne nægtes uden anvendelse af disciplinarmiddel.

ad an. § 14: Opmærksomheden henledes særlig på militær retsplejelovs § 29, hvorefter fængsling kan besluttes, når der efter sagens omstændigheder er særlig grund til at antage, at sigtedes forbliven på fri fod vil virke nedbrydende på mandstugten. Samme regel finder anvendelse i perioden efter ikendelsen af straffen men inden dennes afsoning. Efter afsoningen af straffen har den pågældende altid adgang til friheder, herunder også til omgangsfriheder, i fuld udstrækning på lige linie med det øvrige mandskab.

Det bemærkes, at en frihed, der er fastsat ved en turnusordning, men som falder i den periode, hvor den pågældende er tilbageholdt af hensyn til en straffesag, betragtes som bortfaldet uden ret til kompensation.

Der vil kunne forventes ændringer og tilføjelser til ovenstående i det omfang, erfaringerne måtte tilsige det.

KONGELIG ANORDNING

3. af 19. juni 1957 nr. 175

om

friheder for værnepligtigt personel m.v. ved søværnet.

I medfør af § 44, stk. 2, i lov nr. 542 af 4. oktober 1919 om retsplejen ved hæren og søværnet, som ændret ved lov nr. 123 af 12. april 1957 vil Vi hermed have anordnet følgende:

§ 1.

Nærværende anordnings bestemmelser gælder, bortset fra reglerne i afsnit A samt § 15 dels for alt værnepligtigt personel – herunder værnepligtige elever på forsvarets skoler samt værnepligtige befalingsmænd – dels for mather og mathelever, der er fyldt 18 år.

Anordningens bestemmelser gælder ikke for personel, der forretter tjeneste i udlandet, i sådanne tilfælde bør anordningens principper dog finde anvendelse i det omfang, hvori dette er foreneligt med tjenestens særlige forhold.

A. Faste friheder.

§ 2.

Faste friheder tilkommer samtlige værnepligtige menige – herunder værnepligtige elever på forsvarets skoler – som beordret orlov, lørdag-søndagsfrihed og nat-landlov i det i § 3 fastsatte omfang.

Fratagelse af faste friheder kan ikke anvendes som disciplinarmiddel, og anvendelse af disciplinarmiddel må ikke medføre indgreb i faste friheder.

§ 3.

Beordret orlov, hvorved forstås frihed af en af forsvarsministeren bestemt varighed, tilkommer de værnepligtige menige i forbindelse med de kirkelige højtider jul, påske og pinse samt eventuelt ferieorlov.

Lørdag-søndagsfrihed, hvorved forstås frihed fra tjenestens ophør om lørdagen til søndag aften, tilkommer de værnepligtige menige én gang om måneden i måneder, hvor der ikke beordres orlov som i 1. stk. anført.

Såfremt en beordret orlov falder i to kalendermåneder, bortfalder fast lørdag-søndagsfrihed dog kun for den ene måned. Når der gås kvartervagt, er forudsætningen for lørdag-søndagsfrihed normalt, at vagtbytning finder sted.

Natlandlov, hvorved forstås frihed fra tjenestens ophør til et nærmere fastsat tidspunkt næste morgen, tilkommer de værnepligtige menige to gange om måneden, såvidt muligt fordelt med én hveranden uge. Denne ret haves dog ikke i den første måned af tjenestetiden.

§ 4.

Faste friheder kan kun bortfalde af tvingende tjenstlige grunde, som fornødent beredskab, større øvelser og lignende, jfr. herved tillige § 6, eller på grund af sygdom, eller af den i § 13 nævnte årsag, eller under selvforskyldt fravær, heri indbefattet anholdelse, varetægtsfængsel og afsoning af straf.

§ 5.

Bortfalder den i § 3, 1. stk., nævnte orlov for enkelte personer af tvingende tjenstlige grunde, skal der gives de pågældende anden tilsvarende frihed som godtgørelse herfor, såfremt dette kan ske uden væsentlig ulempe for tjenestens udførelse og inden udløbet af den påfølgende kalendermåned.

§ 6.

For værnepligtige menige, der er tjenstgørende på Færøerne, i Grønland, eller i skibe på togt uden for danske farvande, bortfalder retten til de i § 3 nævnte friheder i det omfang, hvori det er påkrævet. Dersom dette medfører bortfald af beordret orlov, skal der såvidt muligt gives sådant personel anden tilsvarende frihed eventuelt før eller efter udkommando.

B. Omgangsfriheder.

(Friheder på tørn).

§ 7.

Omgangsfriheder, hvorved forstås friheder, der sædvanligvis tilstås ud over de faste friheder, og som gives på tørn, tildeles mandskabet under hensyn til det til enhver tid befalede beredskab og tjenesten i øvrigt.

§ 8.

Omgangsfriheder tildeles som:

Lørdag-søndagsfrihed,

natlandlov,

landlov, hvorved forstås frihed fra tjenestens ophør til et nærmere fastsat tidspunkt samme aften,

spadseretilladelse, hvorved forstås frihed i et kortere tidsrum, uden at egentlig landlov gives,

eller anden frihed.

§ 9.

Fratagelse af omgangsfriheder kan anvendes som disciplinarmiddel, men anvendelse af andre disciplinarmidler end frihedsnægtelse og vagt uden for orden må ikke medføre indgreb i omgangsfriheder.

Friheder kan kun nægtes for et bestemt tidsrum ikke ud over 14 dage. Natlandlov og landlov kan dog i hvert enkelt tilfælde højst nægtes to gange.

Den periode, for hvilken friheder nægtes, regnes fra ikendelsen af disciplinarmidlet og udløber uafhængig af indtræffende sygdom, strafafsoning eller lignende.

C. Lejligheds- og belønningsfriheder.

§ 10.

Ved særlige lejligheder som familiefester eller idrætsudøvelse kan der gives frihed (lejlighedsfrihed). Såfremt en sådan frihed findes at burde træde i stedet for en fast frihed eller en omgangsfrihed, skal dette tilkendegives den pågældende ved meddelelsen af friheden.

§ 11.

Der kan i enkeltstående tilfælde uden for tørn som belønning for godt forhold meddeles enkeltpersoner eller undtagelsesvis grupper af personer frihed (belønningsfrihed) af den i § 8 nævnte art.

§ 12.

En meddelt lejligheds- eller belønningsfrihed kan kun bortfalde efter de i § 4 om faste friheder gældende regler.

D. Bortfald af friheder i særlige tilfælde.

§ 13.

Sålænge en straffesag ikke er endelig afsluttet, kan over for den, mod hvem sagen verserer, fratagelse af de i nærværende anordning nævnte friheder træde i stedet for anholdelse eller fængsling, såfremt dette findes at være tilstrækkeligt. Fratagelse af frihed i medfør af nærværende bestemmelse vil således kun kunne finde sted, når de i lov om rettens pleje, kap. 71 og 72, jfr. militær retsplejelov §§ 26 og 29, anførte betingelser for anholdelse og fængsling foreligger.

§ 14.

Sygdom må ikke medføre indskrænkning i de i nærværende anordning fastsatte friheder, medmindre den syge er indlagt på sygehus eller infirmeri, eller det i lægebogen er noteret, at det af hensyn til sygdommen er nødvendigt, at den syge forbliver i kvarter (er kvartersyg).

Nærværende bestemmelse er ikke til hinder for, at militært personel isoleres for at undgå udbredelse af smitsomme sygdomme.

E. Frihed for mather og mathelever under 18 år.

§ 15.

Denne anordnings bestemmelser gælder ikke for mather og mathelever under 18 år. For disse fastsættes særlige regler af forsvarsministeren eller vedkommende værnschef.

4. VEJLEDNING
om
friheder for værnepligtigt personel m.v. ved søværnet.

I forbindelse med de ved lov nr. 123 af 12. april 1957 gennemførte ændringer i militær retsplejelovs § 44, jfr. anordningen om friheder for værnepligtigt personel m.v. ved søværnet, ønsker forsvarsministeriet efter forhandling med søværnskommandoen at henlede opmærksomheden på følgende:
ad an. § 4: Som det fremgår af de i paragraffen nævnte eksempler, foreligger de til bortfald af faste friheder fornødne tvingende tjenstlige grunde alene i ekstraordinære situationer, hvor ganske særlige opgaver med betydelig vægt nødvendiggør de værnepligtiges meniges tilstedeværelse, og som er så sjældent forekommende, at frihedernes „faste" karakter ikke forflygtiges, ligesom det af eksemplerne fremgår, at bortfald af faste friheder i disse tilfælde normalt kun kan ske kollektivt.

En *meddelt* fast frihed bortfalder, såfremt den pågældende på tidspunktet for friheden er omfattet af et af de i paragraffen nævnte tilfælde. Under *meddelte* faste friheder henhører også sådanne friheder, der tilkommer den pågældende på et bestemt tidspunkt efter en forud fastlagt turnus for faste friheder.

ad an. § 5: Skyldes bortfaldet af befalet orlov sygdom eller selvforskyldt fravær, heri indbefattet ulovlig udeblivelse, anholdelse, varetægtsfængsling og strafafsoning, er der ikke pligt til at give kompensation herfor.

Heller ikke bortfald af andre faste friheder end befalet orlov medfører pligt til at give kompensation.
ad an. § 7: Det indskærpes, at de nu gennemførte bestemmelser om faste friheder, der end ikke ved disciplinarmidler kan fratages de værnepligtige, er *minimum* for de friheder, der tilkommer de værnepligtige. Det er en forudsætning for lovens bestemmelser, at der – såfremt tjenesten tillader det – *stadig* gives frihed (i form af omgangsfrihed) i videre omfang end de faste friheder, og reglerne om de faste friheder må derfor ikke give anledning til, at mandskabets samlede antal friheder bliver mindre, end det hidtil har været. Omfanget af frihederne og deres tidsmæssige udstrækning bør derfor svare til det hidtidige, beroende på vedkommende chefs tjenstlige skøn over, hvad forholdene tillader, således at de værnepligtige får fri i den udstrækning, det er foreneligt med hensynet til uddannelsen og tjenesten iøvrigt, herunder, foruden beredskabshensynet, mandskabets uddannelsestrin, de krav øvelserne til enhver tid stiller til de værnepligtiges fysiske og psykiske ydeevne, afstanden til den nærmeste by og samfærdselsforholdene.

I forbindelse med bestemmelsen om, at fratagelse af omgangsfriheder kan anvendes som disciplinarmiddel, er det hermed klart tilkendegivet, at disse, ligesom de faste friheder er friheder, der normalt tilkommer mandskabet som en ret, og der er taget bestemt afstand fra den opfattelse, at størstedelen af de værnepligtiges friheder må ses som begunstigelser.

ad an. § 8: Lørdag-søndagsfrihed skal som omgangsfrihed gives i den udstrækning, beredskabet og tjenesten iøvrigt tillader, hvorved erindres, at der i måneder, i hvilke der ikke meddeles befalet orlov, skal gives een lørdag-søndagsfrihed månedligt som fast frihed.

Det bør tilstræbes, at der med passende mellemrum, og når tjenesten muliggør det, gives fjerntboende værnepligtige frihed af en sådan varighed i forbindelse med lørdag-søndagsfrihed, at de med rimeligt udbytte vil kunne foretage rejse til deres hjem.

ad an. § 9: Når en mand indenfor henholdsvis en uge eller en måned i forvejen har haft natlandlov eller lørdag-søndagsfrihed, vil han ikke, når der senere på ugen eller måneden bliver spørgsmål om at nægte ham en frihed af samme art, kunne henvise til, at den tidligere meddelte frihed var en omgangsfrihed, medens der nu er tale om en fast frihed, der ikke kan fratages ham. Dette gælder dog ikke, såfremt den frihed, der nu påtænkes frataget ham, er en forud meddelt fast frihed, herunder en fast frihed i henhold til en forud fastlagt turnus, se herved bemærkningen ovenfor til anordningens § 4 i slutningen.

I overensstemmelse med hidtidig praksis kan fratagelse af frihed som disciplinarmiddel ske på to måder: Enten kan man nægte den pågældende visse konkrete friheder, eller man kan udelukke ham fra i et bestemt tidsrum overhovedet at få friheder. I begge tilfælde må det tidsrum, hvori frihederne er frataget den pågældende, ikke strække udover 14 dage og natlandlov eller landlov må højst fratages 2 gange i hvert enkelt tilfælde. Efter denne regel vil disciplinarmidlet „nægtelse af frihed i 14 dage" kun kunne medføre bortfald af 2 gange natlandlov eller landlov, hvorfor natlandlov eller landlov, der herudover tilkommer den pågældende som omgangsfrihed, må meddeles uanset frihedsnægtelsen.

Af disciplinarmidlerne kan alene direkte nægtelse af frihed (hel eller delvis fratagelse af friheden) og vagt udenfor orden medføre indskrænkning i omgangsfriheder. Herefter vil den værnepligtige, der som disciplinarmiddel pålægges f. eks. arbejde eller efterøvelse, ikke derved miste nogen af de ham ellers tilkommende omgangsfriheder.

I overensstemmelse med reglen om, at fast natlandlov normalt fordeles med en gang hveranden uge, bør det ved nægtelse af natlandlov påses, at den pågældende såvidt muligt ikke to uger i træk er uden natlandlov.

Tildelinger af omgangsfriheder kan bortfalde kollektivt enten i enkeltstående tilfælde eller ved indskrænkninger i den bestående turnusordning.

Når der i enkeltstående tilfælde er sket kollektivt bortfald af omgangsfrihed, hvilket frit kan ske af tjenstlige grunde og alene begrænset af forbudet mod kollektiv anvendelse af disciplinarmidler, bør den mængde friheder, der herefter vil kunne tildeles i den pågældende uge eller måned, ved en midlertidig ændring af omgangsordningen såvidt muligt fordeles ligeligt mellem mandskabet.

Ved en almindelig ændring i turnusordningen vil der ligeledes kunne ske indskrænkning i mængden og udstrækningen af omgangsfriheder. Sådanne indskrænkninger må imidlertid stedse være sagligt begrundede. Forbudet i militær retsplejelovs § 44, stk. 4, mod anvendelse af disciplinarmiddel på andre end den eller dem, der har begået forseelsen, er også til hinder for en frihedsindskrænkning, som uden at fremtræde som anvendelse af disciplinarmiddel i virkeligheden er at opfatte som sanktion overfor forseelser eller uefterretteligheder, for hvilke kun enkeltpersoner er ansvarlige.

Det vil ligeledes være i strid med forbudet mod kollektiv anvendelse af disciplinarmiddel og med omgangsfrihedernes karakter af rettigheder at indskrænke disse som led i en kriminel undersøgelse i videre omfang end påkrævet af hensyn til selve efterforskningen. Det vil således f. eks. ikke kunne tilkendegives mandskabet, at der ikke vil blive givet friheder eller færre friheder end sædvanligt, indtil de skyldige melder sig.

Det følger af det for omgangsfrihederne gældende rettighedsprincip, at det vil være ulovligt ved en udvidelse af omgangsfrihederne at tage forbehold om fri adgang til atter at inddrage de nye friheder, såfremt der konstateres bestemte uefterretteligheder fra enkelte værnepligtiges side.

Endelig indskærpes i forbindelse med de nævnte regler betydningen af, at de for tildeling og nægtelse af friheder gældende kompetenceregler nøje overholdes.

ad an. § 10: De heromhandlede friheder vil kunne nægtes uden anvendelse af disciplinarmiddel.

ad an. § 13: Opmærksomheden henledes særlig på militær retsplejelovs § 29, hvorefter fængsling kan besluttes, når der efter sagens omstændigheder er særlig grund til at antage, at sigtedes forbliven på fri fod vil virke nedbrydende på mandstugten. Samme regel finder anvendelse i perioden efter ikendelsen af straffen, men inden dennes afsoning. Efter afsoningen af straffen har den pågældende altid adgang til friheder, herunder også til omgangsfriheder, i fuld udstrækning på lige linie med det øvrige mandskab.

Det bemærkes, at en frihed, der er fastsat ved en turnusordning, men som falder i den periode, hvor den pågældende er tilbageholdt af hensyn til en straffesag, betragtes som bortfaldet uden ret til kompensation.

Der vil kunne forventes ændringer og tilføjelser til ovenstående i det omfang, erfaringerne måtte tilsige det.

Foranstående anordninger træder i kraft den 1. juli 1957, jfr. kundgørelse for forsvaret B. 11/57, pkt. 3.

REGISTER

Vejledning ved brugen.

De vedføjede tal angiver numre på paragraf eller punkt; hvor intet bogstav står foran, er det hvor andet ikke fremgår af sammenhængen, en paragraf i militær straffelov.

A.: Kongelig anordning.
An.F.: Anordning om fuldbyrdelse af frihedsstraf.
An.S.H.: Anordning om straffemyndighed ved hæren.
An.S.S.: Anordning om straffemyndighed ved søværnet.
An.V.: Anordning om behandling af varetægtsfanger.
A.Tj.: Almindelige tjenestebestemmelser for hæren (14. hefte).
B.S.: Borgerlig straffelov.
Ikr.: Lov af 1930 om Ikrafttræden af B.S.
J.M.C.: Justitsministeriets cirkulære.
Kl.: Klageloven.
K.F.: Kundgørelse for forsvaret.
K.H.: Kundgørelse for hæren.
K.S.: Kundgørelse for søværnet.
} med tilføjet A. eller B. for henholdsvis A. og B.-kundgørelser.
N.: Noten.
R.: Militær retsplejelov.
Rpl.: Borgerlig retsplejelov.
S.& O.: „Skik og orden" (søværnet).
T.: Tillægget.
Tjb.: Bestemmelser for søværnets militære personel ang. almindelige militære pligter og forhold m. v. K. S.B. 27/41.
Tjr.: Tjenestereglement for hæren.
U.f.R.: Ugeskrift for Retsvæsen.

A.

Åbenbare, hemmelighed, 40.
Åndssvaghed, utilregnelighedsgrund, B.S. 16, 17, 70.
Absentation, 44 – om forældelse af straf-ansvaret herfor 45a Opbevaring af absentantens tøj, K.H. B. 13/49.
Afdelingschef, klage til A. Kl 8 se T. s. 296.
Affære, se omtale.
Afhændelse, af krigsmagtens ting, 70, N. – B.S. 278 jfr. 284, 286, 287.
Afhængighedsforhold, strafnedsættelses-grund, B.S. 84. Om ordres betydning 12.
Aflevering, til afsoning, 23, N. An.F. (s. 323), A.Tj. kap. 9, særl. 143 og 48. K.S. B. 25/41, navnlig 15, 16, 17.
Afhøringsprotokol, se K.F. B. 22/59. T. s. 349.
Afsoningstidens begyndelse, A 4/4 1960. K.F. B. 7/62. T. s. 337. 19/47, 1.
Afsoning, af frihedsstraffe, An.F. – A.Tj. kap. 9 – K.S. B. 25/41. – i civile arresthuse, K.F. B. 14/1955, s. 331 ff. – af borgerlige frihedsstraffe, 26 – af bøde 26, N. – af underholdsbidrag Jm.C. 63 24/4 38.
Agitation, 34, pkt. 2, 38, 53, 63. – se også tryksager.
Afsked, R. 50, N. – A.Tj. 84–88. – K.H. B. 11/39, 49.
Alfonseri, B.S. 229, jfr. 62, 63.
Allieret, krigsmagt, forbrydelse derimod, 9.
Ammunition, forfalskning deraf, 42.
Anciennitet, se rækkefølge.
Anholdelse (fængsling), R. 24, 26, 27. A.Tj. 134, 135, 144. – K.S. B. 25/41, 6 b. – ulovlig f., B.S. 147. – Se også befrielse.
Anholdtes afhentning, Tjr. 287, III. – fremstilling i retten, R. 28. – behandling, An.V. T. s. 321, jfr. også vagtinstruksens 7. afsnit. – Transport, K.F. B. 9/57. T. s. 341.
Anke, R. 38, v. hjemsendelse A. Tj. 46, T. s. 344.
Ankefrist, R. 38.
Ankemeddelelse, R. 38. Forkyndelse af A. K.F.B. 28/61. T. s. 360 ff.
Anklagemyndighed, R. 9, 20. – inkompetent, R. 5, N.
Anklageskrift, R. 35. Tilståelsessager R. 35, N. Forkyndelse af A. K.F.B. 28/61. T. s. 360 ff.
Anmeldelse af forb. R. 33, Rpl. 167.
Anmeldelsespligt, i visse tilfælde, 64, B.S. 141.
Anstiftelse, se medvirken.
Appel, R. 38.
Arbitrær straf, R. kap. 2, 49–64. – Straffemyndighed, Tjr.: Divisionschef, 304. –garnisonskommandant, 282, 287. – regimentschef, 318. – bataillonschef, 341. – kompagnichef, 456, II. – direktør for bygningstjenesten, 519. – chefen for felttøjsmesterkvarteret, 531. – for våbenarsenalet, 537. – forsvarschefen, A. 13/4 51, K.S. B. 13/51, K.H. B. 15/51. – chefen for forsvarsstaben, sammesteds.
Arrest, kvarterarrest, 18. An.F. 19. – brud på kv.arr., 69. – vagtarrest, 19, A.F. 20. – foreløbig arr., se anholdelse. – arrestanters forplejning, An.F. 8, 9.
Arrestanters tøjs opbevaring, K.H.B. 13/49. – transport. K.F. B. 9/1957. T. s. 341.
Arrestforvarer, Jm. instruks for A. Nr. 133 22/8 39. – vagtinstruks 7. afsnit.
Attester, urigtige, 63. – i alvorligere tilfælde, B.S. 154, 175.
Auditør, R. 12. Ansættelse, avancement og virkefelt, R. 13. Uenighed med rtgch., R. 12. Påtalen, R. 22. Beføjelser, R. 24, jfr. 27. Efterforskning, henvisningsordre, R. 32. Henlæggelse, R. 33. Forundersøgelse, R. 34. Tiltale og domsforhandling, R. 35. Tiltalefrafald, R. 35, N. – R. 37 – 38 – Erstatning for auditør i skib på togt. R. 14.
Auditørassistent, R. 13, 24. K.F. B. 32/62.
Auditørkorpset, l. 174 cf. 16/5 62 § 2, jfr. 5. K.F. B. 21/62. A. 176 af 16/5 62. K.F. B. 22/62.

Auditortjenesten, Skibschef søge assistance hos nærmeste aud., eventuel videre-behandling ved anden aud., K.S. A. 2/51, II. Fordeling K.F. A. 79/60. pkt. 3 jfr. K.F. A. 59/61 pkt. 2.
Automobiler, ansvar for kørsel under øvelse og udenfor tjenesten, 63, N.

B.

Bagvaskelse, B.S. 268, 274.
Bedrageri, B.S. 279, 285–87, 290.
Befaling til strafbar handling, 12. Tjr. 17.
Befalingsmand, medvirken til undergivnes forbrydelse, B.S. 23, 80, 151. – forsommelse af tilsyn, 55.
Befalingsret, se indledningen side 12.
Befrielse af anholdt, B.S. 124.
Begunstigelse af undergiven, 58, N.
Benådning I. N. s. 26 (se også eftergivelse) m. h. t. straffe*domme* i militære straffesager henhører under forsvarsministeren (se side 26). Jm.C. 8 13/2 28, 48 14/3 40, K.H. B. 18/40 4. – udsættelse af fuldbyrdelse ved ansøgning om B. se An.F. 2. – Se i øvrigt Rpl. 1000–1002, jfr. R. 39, punkt 3. (Jm.C. 18 20/1 42). A. Tj. 133. (T. s. 344) K.S. B. 8/1948, K.H. B. 10/48. (T. s. 345).
Berigelsesforbrydelser, B.S. kapitel 28.
Beruselse, 1, N. side 17, B.S. 18, 85, 138. – i tjeneste 66. – i uniform, 66, stk. 2. – på vagt, 65.
Beskadigelse af fremmed ejendom, 70, N., af krigsmagtens ting, 70 og 70, N. – Se iøvrigt B.S., 291.
Beslaglæggelse, R. 24, 25, 27 og 28. – – ulovlig, B.S. 147, 148.
Besøg til afsonere af vagtarrest An.F. § 14. – til varetægtsfanger A. 21/12 22 som ændret ved A. 17/6 40 (K.S. B. 22/45 pkt. 3) § 21. Nægtelse af besøg til varetægtsfanger forelægges for dommeren. Rpl. § 784.
Bestikkelse af tjenestemænd, B.S. 122, 144. – af andre, B.S. 299.
Bestillingsfortabelse ikke straf, B.S. 79, 87. Se 1, N., side 20–23.
Besværing, farlig for disciplinen, 53. – over foresat, se klage.
Betinget benådning (ny straf), A.Tj. 220. K.S. B. 25/41 23.
Betinget straf, 32, 33, R. 58, B.S. kap. 7 og § 85, stk. 2. Jfr. Jm.C. 48 og 49 14/3 40, K.H. B. 18/40, 4. An.S. H. § 8 og An.S. S. § 5. – fuldbyrdelse, A.Tj. 220.
Betleri, B.S. 197, 62.
Betænkningstid, R. 60, 61. Tjb. 6 a.
Bevisoptagelse i nordiske lande. J.M. cirk. 160 af 14/11 58. Bevis. Rapportens benyttelse som. Rpl. § 877, stk. 3, jfr. HRD. 15/5 57. U.f.R. 747/57.
Bladomtale, indberetning, K.F.B. 10/55 (T. s. 350).
Blufærdighedskrænkelser, B.S. 232, 233.
Borgerlige frihedsstraffe, deres anvendelighed, 27. – afsoning, 26 og An.F. (se aflevering).
Borgerligt ombud, K.F. B. 23/52, 2.
Borgerlig straffelovs almindelige del anvendelig på overtrædelser af M.S.: 1.
Bortfald af straf, 13, 18 og B.S. kapitel 11. – af dødsstraf, 24.
Brandforhør, Rpl. 1018.
Brandforsikring, K.F. B. 21/51.
Brandstiftelse, B S. 180–82.
Brevhemmelighed, krænkelse, B.S. 263.
Brevveksling, med fjenden, 39. – afsoneres brevv., An.F. 12. – varetægtsfangers brevv., An.V. (T. s. 322).
Brugstyveri, B.S. 293, I.
Bødestraf, 26, N. (s. 51-54) – dens anvendelighed, 27, I., R. 51, jfr. A.S. H. 5., A.S. S. 1 og 2. Almindelige bestemmelser om bøder: B.S. 50–55, Ikr. 6 og 20 II, nr. 4. – bødeforlæg ved politimesteren, Rpl. 931. – om dagbøder, 26. N. s. 53. 27 N. s. 57.
Børn under 15 år, straffri, B.S. 15.

C.

Civile arresters benyttelse, A.Tj. 143, Tjb. 15–17. Se også aflevering, afsoning.
Civile medborgere, militæres deltagelse trods specielt forbud i politiske foreninger eller forsamlinger af civile, 68.
Civiles straf efter M.S. 6, 7. – sagens behandling, R. 3, 5. – straffens fastsættelse, 27, stk. 1. – dens udståelse, 27, stk. 2. Se også hjemsendte.

D.

Dag betyder m. h. t. straf et døgn, 24 timer. An.F. 4, B.S. 32 og 54, stk. 3. – også for disciplinarmidler, Tjb. 30.

Dagbod, 27, N. s. 57 – 26, N. s. 53.
Dekorerede, straffesager mod d., Jm.C. 194 16/9 49.
Desertion, se rømning.
Disciplin, forseelse mod den militære d. og orden i almindelighed, 63. – indberetning om større brud, A.Tj. 14, jfr. K.F.B. 10/55 T. s. 350.
Disciplinarmidler, R. 44–48, Midlerne, 44, Anvendelse, 45. Ikke straf, 46. Bog derover, 46. Klage derover, 46. På hvem anvendes, 47. Af hvem, 48. Kontrol, 48, K.H. B. 9/1936, T. s. 348, K.F. B. 19/1954, T. s. 349. – Kan ikke delegeres, 48. – uberettiget anvendelse, 58, I, ev. 63, Tjb. 26–31, A.Tj. 296. Ved hjemmeværnet A. 262 af 3/8 61. K.F. B. 32/61.
Diskretion, A.Tj. 3.
Dommerløfte, R. 43, N.
Domsforhandling, sted, R. 19.
Domsmænds medvirken, R. 18.
Drab, B.S. 237. – forsætligt d. af foresat i krigstid, 50, stk. 2.
Drabssager, Jm.C. 6/9 48 med tilknyttede bestemmelser, K.S. B. 11/49 (8/4) 1. jfr, K.H. B. 18/49.
Drikfældighed, B.S. 62, stk. 4, 70, 72 og 73.
Drukkenskab, indflydelse på strafskyld, B.S. 18 se 1, N., side 17. – d. i tjeneste, 66, særlig på vagt, 65.
Duel, B.S. 248, stk. 1 (ikke stk. 2).
Dyrplageri, B.S. 196.
Dødfundne, l. 2/3 71 6 (l. 4/6 75 2). Jm. Bkg. 312 27/5 21. – for hæren, A.Tj. 165, 17, hæfte 17, 227, 228, 254, 255.
Dødsstraf, 16, 24, R. 39.
Dødsfald, pludselige: Forhør, A.Tj. 165, 168, Tjb. 104, se obduktion. – Dødsfald, værnepligtigs: ang. udgifter, Tjb. VI, A.Tj. 161, jfr. K.H. A. 47/46, 3.
Døre, lukkede, se Rpl. 29, R. 28.

E.

Ed, falsk, B.S. 158.
Efterforskning, Rpl. kap. 74, R. 32–33, Tjr. 493, K.H. B. 15/46.
Eftergivelse af straf, R. 63, B.S. 92, se iøvrigt benådning.
Efterlysning af værnepligtige, 43, N. Se videre A.Tj. 30 a, 238–41. Blanketter til – K.F. B. 11/1956 pkt. 3 og 24/1957 pkt. 3. J.M. cirk. 14/10 59. K.F. B. 2/60. – af materiel, A.Tj. 242.
Efterretning, i krigstid udsprede e., som er egnede til at fremkalde modløshed, 38.
Efterstående, se indledning s. 12.
Eftertjeneste, 31 og 46 med noter og deri nævnte reglementariske bestemmelser.
Ekstraforplejning for arrestanter, An.F. 8, 9. – varetægtsfanger, An.V. T. s. 321.
Erstatning kan pålægges ved straf uden dom, R. 51, N. Se iøvrigt Ikr. 15 og 16, B.S. 77, 84, 299 og domme i noten til 63 (motorsager). Andre domme: Sygekasse kan ikke kræve refusion, når tilskadekomne ved motoruheld ikke har fået fuld dækning, U.f.R. 603/42. Militære sygehusudgifter ved autouheld: E. kun efter alm. sygehustakst, U.f.R. 779/39. 111/40. E. kun efter invalidelov, ikke tillige efter autolov, HRD 7/5 41. Erstatningskrav mod overordnet i anl. af tjenesten forældes ikke, U.f.R. 380/40. E. tilkendt ved tab af forsørger ved skildvagts uforsigtige omgang med skydevåben. Uanset, at han havde handlet mod sin instruks, fandtes krigsmin. medansvarligt, U.f.R. 126/50. Sergent – og krigsmin. efter 3-19.2 – fundet ansvarlig udover lov om invaliderente (27/3 34), fordi sergenten havde handlet uforsvarligt ved kastning af sprængstof under en iøvrigt forsvarligt anlagt og gennemført øvelse, U.f.R. 942/51, jfr. HRD i U.f.R. 669/41 og U.f.R. 126/50. U.f.R. 748/57. Efstatn. for værnepl. brandskade, k.b. 27/51. E. for skade på dyr forvoldt af dyr. DL. 6-10-5, oversigt i U.f.R. 292/51 B.
Extranei, de udenforståendes medvirken, 7, B.S. 23. B.S. 127. – 1 N s. 19.

F.

Fagkyndige dommere kan tilkaldes i mil. straffesag, R. 6, 7.
Faldne, tilegnelse af ting fra f. er tyveri, 60, 6 c.
Falsk, dokumentfalsk, B.S. 171–175. – falsk forklaring for retten, B.S. 158–

160. – falsk klagemål, 54, B.S. 165. – falsk melding kan være forræderi, 34, nr. 7, iøvrigt 63, i grovere tilfælde B.S. 175, 154.
Falskmønteri, B.S. kap. 18.
Fangers behandling, forplejning og underhold, se An.F. og An.V.
Fangers rettigheder, An.F., navnlig 12–15 og An.V.
Fare, handlinger, ved hvilke krigsmagten forbryderisk udsættes for fare, 34, 37, 42, 48, 63.
Fejghed, 36.
Feltråb, røbe dette for fjenden kan være forræderi, 34, nr. 4.
Fingeraftryk, A.Tj. 140, K.S. B. 10/38, 10.
Fjenden, begunstigelse af fj. er forræderi, 34, – fremme hans foretagender ved andet pligtstridigt forhold, 37, – brevveksling med fj., 39. – rømning til fj., 43, stk. 3.
Flag, stryge det uden behørig ordre, 36, K.S. B. 11/43, 111.
Flere samvirken til en lovovertrædelse, i almindelighed en skærpende omstændighed, B.S. 80, stk. 2, se 1, N., side 21, for så vidt det ikke bringer forholdet ind under en anden strengere bestemmelse, mytteri, 51.
Flere forbrydelser af een person behandles samlet. Rpl. § 705. – både mil. og andre forseelser, 25, R. 5.
Flugt for fjenden, 36.
Folkeretlige pligters krænkelse, 62.
Forbindelser upassende med efterstående, 59.
Foranstående, således betegnes enhver, der i den mil. rækkefølge står foran (tidligere overmand), M.S., kap. 9, og indledning s. 12.
Forbrug af betroede midler, B.S. 278, eventuelt 154.
Forbunden krigsmagt, forbrydelse mod denne, 9.
Foreninger, personer, der hører til krigsmagten må ikke uden tilladelse indtræde i foreninger angående deres tjenesteforhold eller mod forbud indtræde i politiske foreninger af civile medborgere, 68.
Foresat, begreb, se indledningen s. 12. Indskridende foranstående er foresat, se sstds. – ulovlig befaling af foresat, 12. – f. tilskynder en undergiven til forbrydelse B.S. 151. – respektstridighed mod f., 47, ulydighed, 48, af flere i forening, 51. – trusel om vold mod. 49, jfr. 51, anden trusel, B.S. 266 eller M.S. 47. – besværing over f., 53. – urimelig klage over f., 54. – foresats udæskende forhold, 52. – trusel om vold mod undergiven, 56. – vold mod undergiven, 57. – uligelig behandling af undergiven, 58. – modtage gaver af efterstående, 59. – forsømme tilsyn med undergiven, 55 (smlgn. B.S. 156, 157). – reglementsstridig behandling af undergiven, 63. – almindelig pligtforsømmelse af f., 63, på vagt, 65.
Forfalskning af krigsmagtens materiel og ammunition, 42.
Forfølgelse af undergiven, 58.
Forhåning af foranstående er respektstridighed, f. af efterstående, 58 eller 63. I begge forhold kan der blive spørgsmål om anvendelse af B.S. bestemmelser om æreskrænkelser.
Forhandlingsret, K.H. B. 11/32, K.S. B. 13/32 (se talsmand).
Forholdets natur, overtrædelse af de ifølge f. påhvilende pligter, 63.
Forholdsattest må intet indeholde om straf, R. 65. K.F. B. 7/61.
Forholdsordre militær. A. 63 af 6/3 52 som ændret ved A. 130 af 26/4 61. K.F. B. 13/61.
Forhøjelse af straf, se straf.
Forkomme krigsmagtens ting, 70.
Forkyndelse for militære i straffesager sker gennem afdelingen, R. 16, Rpl. 167, K.F. B. 28/61. – i nordiske lande J.M. cirk. 160 af 14/11 58. – af domme i militære straffesager over personer, der er under 18 år, bør tillige foretages overfor forældremyndighedens indehaver, jfr. J.M. cirk. 274 af 12/11 48. – Generalauditørens meddelelsesblad 1/58 af 25/6 58.
Forlade sin post som vagtkommandør, skildvagt o. l., 65. – forlade afdeling eller skib, 43 (rømning), 44 (absentation). – kvarterudeblivelse om natten (også fra skib, når ingen anden forseelse er indesluttet i udeblivelsen), 63.
Formildende omstændigheder, se straf og indledning s. 23.
Fornærmelse, se forhånelse, æreskrænkelse.
Forræderi, 34. – anmeldelsespligt, 64.

Forsamling. Det er forbudt uden foresattes tilladelse at møde i forsamlinger af militære for at forhandle om tjenstlige eller politiske sager, 68. (Se dog talsmænd).
Forstyrrelser af det fredelige og kammeratlige forhold eller i kvarter eller af offentlig orden, 67.
Forsvar, landets, offentlig udtalelse derom, A.Tj. 3.
Forsvarer, Rpl. kap. 86, R. 23, 24. Pligt til at yde bistand ved anke, Rpl. 941, 2, jfr. 963, 3. Salær til valgt forsvarer, R. 40, N.
Forsvarschef, Rettergangschef. An. 18/4 51. T. s. 305, arb. straffemyndighed. An. S. fch. T. s. 305., hans stabschef ligeledes.
Forsvarsministeren, beføjelser efter M.S.: bkg. om krigstid, 2. Afgørelse af processuelle spørgsmål, 15 og 26 (s. 51) kan fritage for eftertjeneste 31 jfr. 46. Forbud mod Foreningsdeltagelse, 68.
Efter R. Henvise søsager til Sø- og Handelsretten 6. Nedsætte kommissionsdomstole Rpl. 21 R 7.
Tilsyn med påtalemyndigheden. 9, 2. stk. Afgør kompetencetvivl mellem rettergangschefer 11. Nægte udskrift 16 a. Beordre undersøgelse og påtale 20. Efter indstilling frafalde tiltale 20 Rpl. 723. Henvisning af sager An. R. H. 3.A. R.S. 1 i.f. An. R. F. 3. Kan straffe u. d. 52 jfr. 48, An. S.H., 6. An S.S. 4. Tilsyn med arbitrær straf, 59. Kan omgøre strafpålæg 59 og 63. Kan tillade midlertidig afbrydelse af afsoning, An. F. 3.
Organisatorisk: Tildeler myndighed som rettergangschef. An. S. S. 1. Til stedfortrædere for rtgch. An. R. Fch. 3. An. R. F. 4 An R. H. 4. An. R. S. 2. Tildeler arb. straffemynd. An. S. S. 1, p. 2. Ændring i An. F., dennes 24. Om retspleje ved udstationerede styrker (udland, Grønland) R. 43 a.
Benådningsandr. henhører under ham, indledningen s. 26. Kan henvise klager til klageudvalget, Kl. 13.
Forsæt, som hovedregel straffes kun forsætlige overtrædelser af M.S. 11, B.S. 19. 1, N. s. 18.
Forsøg på forbrydelse, B.S. 21–22, 81 stk. 1, 83 stk. 4, (se 1, N., side 18).
Forsømmelse af tilsyn, 55. – af almindelige pligter, 63. – på vagt, 65. – i krigstid, 37. – m. h. t. ting, 70.
Fortabelse af rettigheder, B.S. 78, 79. 1. N. s. 20–23. Tjmdsl. 3, 17, 18, 60, 61.
Fortrolighed, upassende overfor efterstående, 59.
Forundersøgelse, Rpl. kap. 75, R. 19. 34.
Forvandling af straf, se omsætning.
Forvandlingsstraf, se bødestraf.
Forældelse, af påtale 15 a, B.S. 92–93 se 1, N., side 26. – f. af domme, B.S. 96, 15a N.S. 42. – f. at ulovlig fravær 45a.
Frafald af tiltale, R. 35, iøvrigt forsvarsministeren.
Fraværelse, ulovlig, M.S. kap. 7.
Fredskrænkelser, 67, B.S. kap. 27.
Fremmed krigsmagt, 9.
Friheder for værnepligtige, overkonstabler og konstabler, R. 44–44 f. K.F. B. 13/59 og 32/60.
Frihedsstraffe, B.S. 31–49, M.S. 16–19. – fuldbyrdelse, An.F. 283 3/1 54. Se iøvrigt straf. – K.F. B. 28/54.
Frister i Rpl. forlænges i mil. straffesager, R. 28. – ankefrist, 38, pkt. 2.
Frygt, 13.
Fuldbyrdelse af straffedomme, Rpl. kap. 90, R. 39, An.F. – over 10 år gammel, forsvarsministeren, 15. – af borgerlig straf under første uddannelse, 26, stk. 2. R. 39, Rpl. 1000–01, F – krigsfanger, tvist, udsættelse, afbrydelse. R. 39, N. An.F. 1954, Till. s. 323. Uden ophold, 1. Udsættelse (afsindighed, sygdom, benådning), 2, M.S. 26. Midlertidig afbrydelse, Rpl. 996, ministerens tilladelse, 3, sygehusophold, 3. Straffetids beregning og strid derom, 4. Renlighed, 5. Fangers lydighedspligt, 6. Visitation, 7. Forplejning og undermundering, 8. Spiritus, tobak, 9. Gårdtur, 10. Sygdom, 11. Brevveksling, 12. Andragender, klager, præst, 13. Besøg, 14. Vigtige begivenheder, 15. Læsning, 16. Arbejde, 17. Sikringsmidler, 18. Løsladelse, 19 (meddelelse om tidspunktet, 4). Kvarterarrest, 20. Vagtarrest, 21–22. Fængsel, hæfte, 23. Ministerielle ændringer i denne anordning,

24. Anordningen skal findes i arrestlokalet, 25.
Fængsel, 23, B.S. 33–40. – fuldbyrdelse, 26, An.F. 24.
Fængselsfangers behandling og rettigheder, An.F. – fængselsfangers aflevering se dette sidste.
Fængsling, R. 29, Rpl. 780, A.Tj. kap. 9. – ulovlig f., B.S. 147, 148.
Følger, uforsætlige som strafbarhedsbetingelse, B.S. 20, se 11, N.

G.

Garnisonskommandant, rettergangschef, Tj. 282, 287. – kan forbyde visse møder, Tjr. 286. Jfr. M.S. 68.
Gave fra efterstående, 59. – hvis karakter af bestikkelse, B.S. 122, 144.
Generalauditør, R. 15, 22, 38, 64, Tjr. 276–81.
Genoptagelse af straffesag, Rpl. kap. 86, R. 38, pkt 5.
Giftgas, uberettiget anvendelse deraf, 62.
Grundlovsforhør, R. 28.
Grundlovsmæssige rettigheder i visse henseender indskrænkede for personer, der hører til den væbnede magt, 68, jfr. Grl. 85, jfr. 71.

H.

Havne, ødelæggelse i forræderisk hensigt, 34 stk. 3.
Hemmeligheder, røben deraf, 40, 6 c., B.S. 107, 152. – uberettiget skaffe sig kendskab dertil, 41, Tjr. 27, Tjb. 32, S & O 37.
Henlæggelse af undersøgt sag, R. 33, pkt. 6.
Hilsepligt, 47, N.
Hjemmeværn, l. 168 af 31/5 61. An 262 3/8 61 om anvendelse af disciplinarmidler ved Hjv. K.F. B. 32/61 pkt. 1. An 261 af 21/6 61 om rettergangs- og straffemyndighed ved Hjv.
Hjemsendelse af værnepligtige, der skal ligge til eftertjeneste, 31, 46. – af indkaldte værnepligtige, der skal afsone fængselsstraf af en vis varighed, An.F. 23. – Se iøvrigt Tjr. kap. 2, A.Tj. kap. 3. – h. som f. t. utjenstdygtig, A. nr. 40 af 25/2 38, jfr. A. nr. 58 af 21/2 51, 27, under løbende straffesag, A.Tj. 46. T. s. 344. Sådan tilbageholdelse bør kun ske, hvor hensynet til sagens opklaring eller til disciplinens opretholdelse gør det påtrængende nødvendigt, og i almindelighed kun i kortere tid, med mindre sigtede er fængslet under sagen.
Hjemsendelsespenge bør tilbageholdes helt eller delvis, såfremt der ved hjemsendelsen verserer uafgjorte straffe- eller erstatningssager s. 52, s. 258 og s. 275.
Hjemsendte hører i visse henseender under M.S., 5. – straf af h., 27, An.S. H. 4, 5, An.S. S. 1, 2. – udståelse af straf, 27, stk. 2. – genindkaldelse under straffesag, Tjr. 34, A.Tj. 42.
Homoseksualitet, er kassationsgrund, regulativ 246 24/2 47, K.S. B. 13/48, A. II, 5.
Homoseksuel omgængelse, B.S. 225, 230.
Honnør, 47, N.
Hospital, (militærhospitalets direktør og) cheferne for de militære sygehuse uden for København har myndighed til at pålægge straf uden dom, An.S. H. 6 og 7, An.S. S. 6; på internerede, An. 21/2 40, K.H. B. 7/1940.
Hovedrevisorat, indb. til dette om visse sager, K.H. B. 19/51, 3. K.S. B. 18/51 pkt. 1. K.F. B. 27/53 pkt. 2.
Hæfte, straffens anvendelighed, 27. – udsættelse, 26. – fuldbyrdelse i tjenestetiden, An.F. 23. – pålæg uden dom, R. 51, An.S. H. 4, An.S. S. 2. – omsætning, 28, 29.
Hæleri, B.S. 284, 285–287, 290, 303.
Hærværk, B.S. 291 stk. 2.

I.

Identitetsmærker skal på forlangende forevises for foresatte samt – når der rejses på orlovs- eller militærbillet – for togpersonalet. K.F. B. 24/58 pkt. 5.
Indkaldelse og retslige meddelelser til militære skal ske gennem afdelingen, R. 16, og anmeldes for chefen, Rpl. 167.
Indsættelse i arrest, A.Tj. 131–32, 136–37, 139, 143, An.F. 7.
Instrukser, overtrædelse deraf, 63.
Insubordination, se ulydigheds- og respektforseelser.
Irettesættelse som straf, 16, 17, R. 51, An.S. H. og S. S.
Internerede, 5, R. 3, 3, A. 21/2 40, K.H. B. 7/40, K.S. B. 4/40.
Invaliderente, mil., l. 94 27/3 34. Bekg. nr. 157 21/5 1959. Pristalsregulering bkg. 9 21/5 1962.

J.

Jernbaners ødelæggelse i forræderisk øjemed, 34 stk. 3.

Jurisdiktion, militær, hvilke personer den omfatter, 5–7, R. 3, jfr. 5. – traktat med U.S.A. 37/4 51 om forsvar af Grønland, art. VIII om j. over amerikansk personel tjstg. i Grønland, K.H. B. 48/51, K.S. B. 47/51.

K.

Kammeratskab, forstyrrelse deraf, 67.

Kamppladsen, tilvendelse af ting fra faldne, syge og sårede, 60, 6 c.

Kapitulation uden nødvendighed, 37 stk. 2. – opfordring dertil, 36, 6 c.

Kasernearrest, se kvarterarrest.

Kasernetyveri straffes som almindeligt tyveri, men under skærpende omstændigheder, 70, N., B.S. 276, 285–87.

Kassemangel, B.S. 278 eller 280, jfr. eventuelt 154.

Klage, om fremgangsmåden ved klage, 54, N., – kl. over besværlighed således, at farlig misfornøjelse kan udbredes, 53. – ubegrundet kl. over foresat, 54. – overtrædelse af reglerne for en klages fremsættelse, 63. – uberettiget søge at afholde en undergiven fra at klage, 58, II, 58 a., B.S. 150 eller 146. – falsk klagemål, B.S. 165. – fangers klage, An.F. 13.

Klage over efterforskning, M.R. 33, pkt. 8 – over disciplinarmidler, M.R. 46.

Klageloven, 11/6 54. s. 289. K.L. 8. Over afdelingschef, samme lov, 8, N. Til klageudvalget, 8, N. 10. Rtgch. bør underrettes, K.L. 8, N. Grundløs klage, M.S. 54. B.S. 165. Talsmand kan nægte at medvirke, K.L. 9. Til ombudsmanden, K.L. 10, N. Klageudvalgets sammensætning, K.L. 11. Beføjelse, K.L. 12. Ikke værnepligtiges klage, K.L. 13, N.

Kommandant, se garnisonskommandant.

Konduite, mangel herpå, 63. – i krigstid, 37 stk. 2.

Konfiskation for statskassen af forbrydelses redskab eller udbytte, B.S. 77.

Kongen, forbrydelse mod, B.S. 112, 115.

Kontributioner, ulovligt pålæg og inddrivelse i krigstid, B.S. 155, evt. 154.

Kost i fængsel, An.F. 8. – forbedring, An.F. 9. – i varetægt, An.V., se T. s. 322. – vagtreglement, 84.

Krigsberedskab, offentliggørelse af bestemmelser herom, 40, B.S. 110a.

Krigsbytte, ulovligt, 60, 6 c.

Krigsfanger straffes efter M.S. 5, R. 3. – særlige mellemfolkelige regler, R. 4 stk. 2. – 6, b.

Krigsforræderi, 34, 6 c.

Krigsfrygts udnyttelse 61.

Krigsmateriel, forfalskning, 42.

Krigsret kan nedsættes på krigsskibe på togt, R. 43.

Krigstidsbestemmelser, ikrafttræden, 2.

Krigstjeneste, unddragelse fra k., 43–45. – for medhjælpere og ikke indkaldte, B.S. 127. – hvervning til fremmed k., B.S. 128.

Krigsvåben, skadetilføjelse på grund af uforsigtighed, 63. – ved grovere tilfælde, B.S. 249.

Kvarter, upassende adfærd i k., 67.

Kvarterarrest, 16, 18, R. 51, An.S. H. 1–4 og An.S. S. 1–2, An. F. 20. – brud på k., 69 – om begrænsning i straffens anvendelighed, K.S. B. 4. – kv. i stedet for varetægtsarrest, A.Tj. 130.

Kvartertyveri, se kasernetyveri.

Kvarterudeblivelse, 63.

Kønssygdommes påførelse, B.S. 256.

L.

Lån af efterstående, 59. – uberettiget udlån af krigsmagtens ting, 63, B.S. 155 og 293 stk. 1, eller 280, evt. + 154.

Landlov, nægtelse deraf, se kvarterarrest, som disciplinarmiddel, R. 44. – under straffesag, K.F. B. 13/57, s. 574.

Lasaret, berøve syge eller sårede på l. noget, 60, 6 c. – misbrug af mærket, 62.

Legemsfejl, påføre l. for at unddrage sig militærtjenesten eller simulere l. af samme grund, 45.

Lemlæstelse, selvlemlæstelse, se legemsfejl. Lemlæstelse som følge af vold, 50 eller 57, jfr. B.S. 246 (eller 244 eller 245).

Ligroveri, 60.

Ligsyn, se dødsfald, pludseligt.

Lister, urigtig førelse af l., 63. – grovere tilfælde, B.S. 154, 175.

Livsstraf, 16, 24, R. 39 stk. 3.

Luftfartøjer, forstyrrelse af militære l.s

driftsikkerhed, 63 eller 42, 6 c. – hvis forræderisk hensigt, 34, nr. 3, 6 c.
Lukkede døre, forhandling for l. d. kan besluttes af militære hensyn, R. 8. Straf for meddelelse R. 9.
Lydighed, Tjr. 17, 18, 19, S & O 5, 6. – fremtvingelse under kritiske omstændigheder, 10. – lydighedsnægtelse, 48. – af flere i forening, 51. – overfor ulovlig befaling 12. – lydighedspligt, se indledn.
Løsgive en fange ulovligt, 63 eller B.S. 149.
Løsladelse, A.Tj. kap. 9.

M.

Måned betyder m. h. t. frihedsstraf en kalendermåned, An.F. 4.
Magt, foresattes og foranståendes ekstraordinære beføjelse til at bruge magt til at fremtvinge lydighed, 10.
Magtanvendelse af flere mod en foresat, mytteri, 51.
Malkonduite, 63. – i krig, 37 stk. 2.
Mandatsvig, B.S. 280. – i offentlig tjeneste, B.S. 154.
Mangel, klage over m., hvorved farlig misfornøjelse kan opstå, 53.
Meddelelse om hvad der skal holdes hemmeligt, 39, 40, 34, nr. 4.
Medvirken (meddelagtighed), 7, B.S. 23, 24, se 1, N., side 19–20.
Melde, undladelse af at melde visse grove forbrydelser, 64, B.S. 141, 185. – mindre grove tilfælde, 63 eller 55. – melde sig frivillig tilbage efter ulovlig fraværelse, 44, B.S. 84 nr. 7–9. – melde sig selv som skyldig, strafnedsættelsesgrund, B.S. 84 nr. 9.
Meldebog, K.S. B. 2/47 § 62.
Melding, urigtig, 63.
Mened, B.S. 158.
Midlertidig tjenstgørende ved krigsmagten straffes efter M.S. 5, 6, R. 3.
Militære poster og patruljers regulering af færdselen K.F. B. 20/58. J.M. bekg. 161 af 9/6 58.
Militær til ordenstjeneste K.S. B. 11/43 § 89 T. s. 348.
Militærpersoner, tjenstgørende m. er fritagne for at være nævninger, Rpl. 71. – indkaldelser og meddelelser, Rpl. 167, R. 16. – m. er pligtige at aflægge vidnesbyrd for borgerlige retter, Rpl. 173. – udlæg i deres mundering, Rpl. 510. – i tjenesteemolumenter, Rpl. 514. – udpantning, Rpl. 600. – misbrug af deres uniform, B.S. 132.
Militær retsplejelovs område, R. 3.
Militær straffelovs område, 5–9.
Militær straffesag, R. 3, 5. – behandles ved borgerlig domstol, R. 4, dog 43. – kan overgå til borgerlig anklagemyndighed, R. 5. – Det er gerningens, ikke påtalens tidspunkt, det kommer an på.
Ministeren, se forsvarsministeren.
Misbrug af tjenstlig stilling er en skærpende omstændighed, ofte en selvstændig forseelse, f. eks. 63 eller B.S. kap. 16. – m. af uniform, se militærpersoner.
Mishandling, når vold antager karakter af m. straffes den strengere, 50, jfr. B.S. 244, stk. 3, 245 stk. 2. – af krigsfanger, 60.
Misnøje, udbrede farlig m., 53,
Mobilisering, hel eller delvis, betingelse for ikrafttræden af krigstidsbestemmelserne inden krig er udbrudt, 2. – uhjemlet offentliggørelse af bestemmelser om m., B.S. 110a.
Motorvogne, forstyrrelse af militære m.s driftssikkerhed, 63, 42, 34 eller B.S. 184. – deres undersøgelse, Jm.C. 256 af 6/12 60, 18 hæftn. Tillæg 10-1.
Mortifikation af ærekrænkende sigtelse, B.S. 273.
Myndighed, forbrydelse mod offentlig m., B.S. kap. 14. – falsk foregivende om militær myndighed, B.S. 131. – egenmægtig tiltagen af befalingsret, B.S. 130 eller M.S. 63. – strafbar ikke-brug, 55. – misbrug i almindelighed, B.S. kap. 16, navnlig i dettes 146, 147 og 150. – tilladelse til at begå forbrydelser, 55. – ulovlig afstraffelse, 58, 63, evt. B.S. 146. – trusler om vold mod undergivne, 56. – vold, 57. – skældsord o. l., 63. – uligelig behandling og misbrug af disciplinarmidler, 58. – myndighedsmisbrug under efterforskning, R. 33, 8.
Mytteri, 51 (64).
Møder, forbud derimod, se garnisonskommandant, Tjr. 286.

N.

Nedsættelse af straf u. dom, R. 59, 63.
Nummer, befmd., der står u. n. hører i

visse henseender under mil. straffelov, 5, N.
Nægtelse af landlov, se dette, af lydighed, 48. – af flere i forening, 51.
Nævninger, tjenstgørende militære kan fritages for at være nævninger, Rpl. 71.
Nævningesager, R. 18, N.
Nødret, 10, N., B.S. 14.
Nødværge, B.S. 13. – 10. N.

O.

Obduktion, A.Tj. 165, K.S. B. 17/41, Jm.C. 101 15/6 34, Instr. 446 2/11 42, Cirk. 207 20/12 37.
Observation, Rpl. kap. 73a., mærk herved Jm.C. 63 30/4 35 jfr. Jm.C 40 5/3 40 og 110 15/5 50, om fremgangsmåden og spørgsmålsstillelse, jfr. rigsadvokatens Cirk. 1/5 35.
Ombudsmand, R. 33, N. Kl. 10, N. An. F. § 13.
Omkostninger ved afsoning. Se sagsomkostninger.
Område for M.S. 5 – 8.
Omsætning af straffe, adgang dertil, 26. – forholdet indbyrdes, 28, iøvrigt, 29.
Omtale, ærefornærmende, B.S. 267, jfr. M.S. 14. – af foranstående, 47. – o. offentlig af „affærer", K.F. B. 10/55, se T. s. 350. – S. & O., 3, Tjb. 7.
Opfordring til forbrydelser, B.S. 23. – offentlig, B.S. 136. – overfor undergivne, B.S. 151. – til ulydighed mod militær befaling, B.S. 127. – til overgivelse, 36.
Opførsel, korrekt, Tjr. 2, 4, 12–15, 20, 27, S. & O. 3 (respekt), 7 (ikke undskylde sig), 14 (ikke forlade arbejde eller post), 15–25 (ordensregler), 26 (ikke beruse sig), 27 (ikke spil), 28 (ikke selvtægt, skænde, slagsmål), 36–37 (ikke rygter, sladder o. l.). Tjr. 2 (pligttroskab), 4 (respekt), 12 (retsindighed), 14 (foresats forhold), 15 (diskretion). – upassende o., 63, 66, 67.
Ophævelse af straf u. dom, R. 59, 63. – af disciplinarmiddel, R. 46, N.
Oprejsning for strafferetlig forfølgning, R. 40, jfr. 19.
Orden, brud på mil. o., 63. – større brud indberettes, A.Tj. 14.
Overgivelse af fæstning, krigsfartøj eller afdeling uden nødvendighed, 37. – i forræderisk hensigt, 34. – opfordring til o., 36.
Overmænd, nu foranstående, kap. 9 og indledningen, s. 12.
Overordnet tilskynder underordnet til forbrydelse, B.S. 151.

P.

Påklædning, ureglementeret o. l., 63.
Påtale, definition se s. 207, – alle overtrædelser af M.S. påtales offentligt, 14. – almindelige processuelle betingelser, Rpl. kap. 65. R. 9. – beslutning tages af rettergangschefen, R. 20. – særlig om frafald, Rpl. 723, jfr. R. 20. – Når lovovertrædelser, der ellers påtales privat, sker i eller i anledning af tjenesten, kan offentlig påtale ske, 14. – påtale efter 10 års forløb, 15. – Frafald se rtgch.
Pantsætning af krigsmagtens ting, 63 eller B.S. 287, evt. 154.
Patrouille, se vagt.
Pension, fortabelse, tjmdsl. 53, 60, 61.
Pligtforsømmelse, alm., 63. – under kamp, 36, 37.
Pligtstridigt forhold i krig, 37, 6 c.
Plyndring, 60, 61, 6 c.
Politisager, regler derom finder ikke anvendelse på mil. straffesager, R. 21.
Politistav, K.S. B. 23/40, Till. s. 345.
Politisk agitation, A.Tj. 2, S.& O 35.
Politiske forsamlinger og foreninger, se grundlovsmæssige rettigheder.
Politiske møder, 68, A.Tj. 286 jfr. K.H. B. 15/46. K.S. B. 1/41, K.H. B. 1/41.
Polititjeneste, mil. styrker, Till. s. 348.
Politivedtægter, overtrædelse, for så vidt de kan betegnes som offentlig uorden, 67.
Post, opgive uden nødvendighed, 37.
Propaganda forbudt, 38, 53, S.& O, 35. – tryksager, der ikke falder ind under presseloven, må ikke opbevares på kaserner (generalkommandobefaling nr. 14 af 2/9 1935).

R.

Ran, begrebet findes ikke mere i B.S., straffes som tyveri. – I fjendtligt land, 60, 6 c.

Ransagning, R. 24 særlige militære regler, R. 25, 27, jfr. Tjr. 493. – K.S. B. 2/47 § 62 An.F. 7. – An.V. T. s. 321.
Rapport, urigtig, 63. – i grovere tilfælde, B.S. 174, jfr. 154.
Referat af retsforhandlinger, R. 8.
Reglementer, overtrædelse af r. i almindelighed, 63.
Rehabilitering, 13.
Rekvisitioner, ulovlige under krigsforhold, B.S. 145. M.S. 60. N. og 61.
Respektpligt, derunder hjemkommanderede befalingsmænds, 47, N.
Respektstridighed, 47.
Retsplejebestemmelser for søværnet, K.S. B. 25/1941.
Rettergangschef, – har påtalemyndighed, R. 9, arbitrær straffemyndighed, R. 52 og disciplinarmyndighed, R. 48, 2. – hvem tildeles myndighed som r., R. 10. – kompetencestrid, R. 11. – uenig med auditøren, R. 12. – rettergangschefens virksomhed, R. 14, 20 (påtale), R. 22 (tiltalecordre), R. 26, 27 (afgørelse om anholdte), R. 32, 33 (efterforskning), R. 34, 35 (forundersøgelse, tiltale og frafald), R. 38 (anke), R. 39 (fuldbyrdelse), R. 43 (skibschef på togt), R. 46 (disciplinarmiddel indankes for r.), R. 53 (straffemyndigheds omfang), R. 54 (efter auditørundersøgelse kan kun r. straffe u. dom. I andre tilfælde kan afgørelsen overlades til underordnet chef), R. 59 (tilsynspligt), R. 60 (påanke af straf u. dom til r.), jfr. R. 61 og 63 (eftergivelse af straf u. dom). – R. 10 (påtale og påtalefrafald), R. 20 (nægtelse af udskrift), R. 16 (ved anholdelse, ransagning m. v.) R. 27, (første undersøgelse), R. 32 (anmeldelser), R. 33, (forundersøgelse ved retten) R. 34, (tiltalebeslutning) R. 35, (appel) R. 38.
Ved straf uden dom: Myndighed R. 53, (tilsyn) R. 54, (ophævelse af underordnets kendelse) R. 59, (ophævelse p. gr. af nye oplysninger, også egen kendelse) R. 63, (rekurs til r.) R. 60.
Rettergangsmyndighed, R. 10. T. s. 305, 306, 310, 311, 315 – forsvarschef, A. 18/4 51, K.S. B. 13/51, K.H. B. 15/51. – flyvevåbnets chef og stationschefer, K.F. B. 6/55. – hærens myndigheder, K.H. B. 8/37. – søværnets myndigheder, K.S. B. 18/45. Suez K.F. B. 1/57. Hjemmeværnet K.F. B. 22/61.
Rettigheds fortabelse, se fortabelse.
Ronde, se vagt.
Rækkefølge, militære, A. 19/6 1963, K.F. B. 14/63.
Røbe hemmelighed, 40.
Røde kors, misbrug af, 62, B.S. 132.
Rømning, 43, 45, 46, 64. – forældelse af strafansv. herfor, 45 a.
Roveri, B.S. 288, jfr. M.S. 61, 6 c.

S.

Sårede, vold og andet angreb imod s., 60, 6 c.
Sagesløs person, vold imod s. p., B.S. 244 stk. 2.
Sagsomkostninger, R. 40, Rpl. kap. 91, K.S. B. 10/38, 3. Kan pålægges ved straf u. dom, R. 51, N. – s. ved tiltaltes rejse til domsforhandling kan afholdes som s., Jm. skr. 164 23/9 39. Udredes forskudsvis af vedkommende afdelingskasse. K.S. B. 10/38 12. hæfte pkt. 217. Med afsoning. L. 93 11/4 1916, som ændret ved L. 166 18/5 1937. § 5 J.m. cirk. 53 27/3 1940.
Samfærdselsmidlers forstyrrelse, B.S. 193, i forræderisk øjemed, 34.
Sammenstød af forbrydelser, 25, B.S. 88, 89.
Selvangivelse kan bevirke straffens nedsættelse, B.S. 84 nr. 9.
Selvlemlæstelse for at undgå militærtjeneste, 45. – for ikke indkaldte, B.S. 127.
Signal, røbe til fjenden, forræderi, 34 nr. 4. – give s. til overgivelse egenmægtig, 36, 6 c.
Sigtedes pligt til at svare, R. 33.
Sigtelser, ærefornærmende, B.S. 267, 267a, 268, 269, 275. – om offentlig påtale i visse tilfælde, B.S. 275 og Rpl. 725, 3.
Simuleren for at undgå militærtjeneste, 45. – for ikke indkaldte, B.S. 127.
Sindssygdom, utilregnelighedsgrund, B.S. 16. – hindring for straf's fuldbyrdelse, R. 39. – An.F. 2, 21, 22 (se I. N. s. 16.
Skade. se erstatning, – som betingelse for strafskærpelse, B.S. 20.

Skib, udeblivelse derfra om natten i almindelighed, 63, – anden udeblivelse, 43, 44, 46.
Skildvagter, beskyttelsesvagter, ronder, patrouiller og andre poster, se vagt, 4.
Skydevåben, i politiets tjeneste T. s. 347.
Skældsord mod foranstående, respektstridighed, mod efterstående, 63, B.S. 267, jfr. M.S. 14 2.pkt. (påtalen) R. 44, e.
Skærpende omstændigheder, B.S. 80, se iøvrigt 1, N s. 23.
Skødesløshed overfor krigsmagtens ting, 70.
Slagsmål, B.S. 248, 2. – som forstyrrende det kammeratlige forhold, 67.
Soldaterbog må intet indeholde om straf, R. 65.
Sove på post, 65.
Spioneri, 35, 6 c.
Spiritus under strafafsoning, An.F. 9. – under varetægtsfængsel, An.V., T. s. 322.
Stavens brug, K.S. B. 23/40. T. s. 345.
Straf, de militære, 16–19 og 22–24. Irettesættelse, 17. (Tilrettevisning, M.R. 44, 48). Kvarterarrest, 18, An.F. 20. Vagtarrest, 19, An.F. 21–22. Hæfte, 16, N., An. F. 23. Fængsel, 23, An.F. 23. Livsstraf, 24, M.R. 39 med N., på krigsfanger, Genevekonventionen, 49, cit. ved 24. Fuldbyrdelse, lempelse, omsætning, 22 jfr. An.F., se under fuldbyrdelse. Udsættelse, 26. Omsætningsforhold, 28. Regler derfor, 29. Virkninger knyttet til straf, 30. Hjemsendelse som for tiden tjenstudygtig, 31, I. Eftertjeneste, 31, II
Betinget straf, M.S. kap. 2, paragrafferne, 32, 33.
Bøder, 26, N., 27. Dagbøder, se noter til disse paragraffer.
Strafforhøjelses og -nedsættelsesgrunde, 1, N., side 23. – udmåling, B.S. 80–82, R. 57. – ved sammenstød, 25, B.S. 88, 89, særl. mil. nedsættelsesgrunde, 13. – ved lydigheds- og respektforseelser, 52. – strafomsætning adgang dertil, 26, forholdet imellem straffene, 28, iøvrigt, 29, og for visse særlige tilfælde, B.S. 89–91, straf s fuldbyrdelse, Rpl. kap. 90, An.F. – sygdom under straf s udståelse, An.F. 2, 11, 20, dens betydning for straffetidens beregning, An.F. 3 og i almindelighed, B.S. 46, straf til syge på sygehuse, An.S. H. 6–7, An.S. S. 6. – spiritus og tobak under strafafsoning, An.F. 9. – betingelsesvis udsættelse af straf, 32, 33 og R. 58, B.S. kap. 7. – straffesager i skib ved Færøerne eller Grønland, K.S. B. 25/41 1. I K.S. B. 25/1841 findes en række bestemmelser angående straf: 3 og 4 (begrænsning i visse straffes anvendelighed, 5 (retsmidler mod straffe uden dom), 13–18 (fuldbyrdelse), 8–9 (udsættelse), 9–10 (omsætning), 11 (eftergivelse), 22 (betinget straf). – I A.Tj ligeledes: 33 (omsætning og udsættelse), 48 (hjemsendelse på grund af straf), 131 (officerers strafafsoning).
Straf uden dom, M.R. 49–64. (Kun på mil. undergivne), M.R. 49. (Betingelser for anvendelsen), M.R. 50 (kasernetyveri, se noten). (Hvilke straffe), M.R. 51. (Af hvem ikendes), M.R. 52. Jfr. An S.H. se T. s. 306. An. S.S. se T. s. 313. An S. Fch. se T. s. 305. Flyvevåbnet som Hæren. – Hjemmeværnet se T. s. 315. – Om stedfortræder f. rtgch. An S. Fch. 2. An S. H., 4. An S.S. 2. (Rettergangschef også i henviste sager), M.R. 53. (Afgørelse kan overlades underordnet myndighed), M.R. 54. (Efter beordret efterforskning), M.R. 54. (Under tjeneste eller i foresattes nærværelse), M.R. 55. (Grundlaget for afgørelsen), M.R. 56. (Udmåling), M.R. 57. (Kun een straf for een forseelse), M.R. 57. (Udsættelse), M.R. 58, (betinget), M.S. 33, jfr. An. S.H. 8. An S.S. 5. K.F.B. 25/54 (T. s. 319) Rpl. 1001, (ved benådning), An.F. 1 og 2, (af tjenstlige grunde), M.S. 26, (og ved rekurs). – Retsmidler mod s. u. d. rekurs til retterghc., M.R. 60, til retten, M.R. 61, klage i særl. tilfælde, M.R. 61. Undtagelse fra retten til at forlange dom, M.R. 61 med N. (i felten, på togt, internerede). Meddelelse til den straffede, M.R. 62. Foresattes tilsyn, M.R. 59. Omgørelse af underordnets kendelse, M.R, 59, på grund af senere oplysninger, M.R. 63 (også egen kendelse). Erstatning for fejlagtig straf u. d., M.R. 63. Straffebøger og udskrifters indsendelse, M.R. 64. Ved troppetransporter An. S.H. 9. An S. S. 7.

Straffeattester, Jm.C. nr. 273 5/12 62. K.F. B. 4/63. – militære strfatt., R. 65, N., A.Tj. kap. 15, 3. K.F. B. 2/61. Kan kun udstedes til militære myndigheder og til politi og anklagemyndighed, men ikke til den, som attesten angår.
Straffebøger, R. 64, N. – deres førelse, K.F. B. 23/59.
Strafferetsplejens udgifter, lov nr. 93 11/4 1916, jfr. l. 166 18/5 1937 (bøder).
Strafnedsættelse I, N. s. 23. B.S. 84–87
Suez. Området. Rettergangsmyndighed. K.F. B. 1/57. Ikraftsættelse af M.R. § 43 for. – An. 288 af 8/11 56. K.F. B. 1/57.
Syge, se sårede og straf.
Sygdom, pådrage sig eller simulere sygneste, 45, for ikke indkaldte, B.S. 127. dom for at unddrage sig militærtje-
Sygehus, se hospital.
Søndag, een eller flere søndages kvarterarrest kan ikke ikendes, 18, N.
Søkyndighed, hvor denne er af betydning kan en militær straffesag henvises til sø- og handelsretten, R. 6.

T.

Talsmand, se klageloven s. 290 f.f. se 54, N.
Tavshedspligt f. vidner R. 16 c, Rpl. 194 a.
Telefon, telegraf, ødelæggelse deraf i forræderisk øjemed, 34, 6 c.
Tilbagetræden fra forsøg, B.S. 22, se s. 18 (se s. 19 om medvirken, B.S. § 24).
Tillade undergivne at begå en forbrydelse, 55. – skildvagter, 65, stk. 3.
Tilregnelighed, 1, N., side 16. B.S. 16–18.
Tilrettevisning, R. 44, 47, 48.
Tilsigelse, se indkaldelse.
Tilskyndelse til forbrydelse, offentlig, B.S. 136. – overfor underordnede, B.S. 151, hvis ligefrem befaling gives, erindres M.S. 12. – t. til ulydighed overfor militær befaling, B.S. 127.
Tilståelsessager, Rpl. 925. R. 35, N.
Tilsyn, mangel på tilbørlig t. med undergivne, 55.
Tiltalebeslutning tages af rettergangschefen, R. 35.
Tiltalefrafald, Rpl. 723, R. 20.
Tilsigelse, R. 16.
Tingfæstning, Rpl. 816, 832, 907 (nævningesag). Rpl. 926 jfr. 939 (underretssag).
Tjenesteforsømmelse i almindelighed, 63. – vagt, 65.
Tjenestehest, uberettiget disponering derover, 63, grovere tilfælde, B.S. 280, jfr. 154. – mishandling, 63, i grovere tilfælde, B.S. 196.
Tjenesteudygtighed f. t., 31, N., A.Tj. 48, K.S. B. 25/41, 16.
Tobak under strafafsoning, An.F. 9, – under varetægtsfængsel, An.V.T. s. 322.
Togt, unddrage sig tjeneste under et vist togt, 43–44.
Transportmidlers ødelæggelse, B.S. 184, – i forræderisk øjemed, 34 stk. 3, 6 c.
Trusel om vold mod foresat, vagt eller foranstående, 49, af flere i forening, 51, mod efterstående, 56.
Tryksager, S.& O., 35. se også propaganda.
Tyveri, se 70, N., ingen særbestemmelser, B.S. 276, 285–287, 290. – kan afgøres uden dom, når tilfældet falder ind under B.S. 287. – i krigstid fra sårede o. s. v., 60, 6 c.

U.

Uagtsomme handlinger, strafbarhed kræver særlig hjemmel, 11, mærk dog 63, B.S. 19.
Uddannelse, første samlede 26, N. 31, N.
Udeblivelse fra afdeling, skib o. s. v., 43–44, jfr. 46.
Udfordring, se duel.
Udgifter ved straffesag, K.S. B. 10/38 3.
Udkig, som egenmægtig forlader sin post, sover på den eller er beruset, 65.
Udlån, uberettiget af krigsmagtens ting, 63, eller i grovere tilfælde, B.S. 280, jfr. 154.
Udelukkelse fra mil. tj. p. gr. af straf, l. om værnepligt nr. 210 11/6 54 3, K.F. B. 27/54.
Udmåling, se straf og 1. N. s. 23.
Udskrift af retsbog, nægtes R. 16 a. Rpl. 41, stk. 2, 4. (rtgch.)
Udsættelse af straf fuldbyrdelse, Rpl. 1001, 26, A.Tj. 48. – betingelsesvis, 32, 33, B.S. kap. 7. – ved sygdom, An.F. 3, R. 39. – ved benådnings andragende, An.F. 2. – bøders betaling, Jm.C. 150 9/7 38.

Udæskende forhold, 52, 57.
Uforsigtighed, skadetilføjelse ved u. med våben, 63, B.S. 249.
Ukvemsord, se skældsord.
Ulovlig fraværelse, M.S. kap. 7.
Ulydighed, herunder for langsom eller unøjagtig efterkommen af befaling, 48. – flere nægter lydighed, 51. – overtrædelse, herunder unøjagtig efterleven af reglement, 63.
Ulykkestilfælde, K.S. B. 27/41 2, K.H. A. 47/46 1 og 4.
Undergiven, se s. 12.
Undermand, nu efterstående, se indledningen, s. 12.
Underofficerer, forretter tjeneste også, når de afsoner kvarterarrest, An.F. 20.
Underslæb, B.S. 278, 285–87. – i offentlig tjeneste, 154.
Undersøgelse af strafbare forhold, R. 32, 33. – forsømmelse heraf, 55.
Undersøgelse, første, R. 32 foresatte, rettergangschef, auditør, politi). Efterforskning, R. 33 (klage over fremgangsmåden R. 33 pkt. 8). Grænser, Rpl. 806, R. 33, N. Instr. f. skibschefer, K.S. B. 11/43, Instr. f. næstkommanderende, K.S. B. 2/47. Forundersøgelse, R. 34.
Undvige af arrest, 69, B.S. 123. – lade fanger u., B.S. 149, M.S. 63.
Uniform, uberettiget brug deraf, B.S. 132. – begået af hjemsendte befmd., 63. – u. må ikke bæres ved politiske møder, se note til 68.
Uorden, offentlig, 67.
Upassende adfærd overfor efterstående, 63, B.S. 267, jfr. M.S. 14. – overfor foranstående, 47, B.S. 267. – upassende forbindelse med efterstående, 59. – upassende optræden i kvarter, 67.
Upudsede våben m. v., 63.
Ureglementeret, uordentlig, urenlig påklædning o. s. v., 63.
Uretfærdighed ved straffemyndighed, 63, B.S. 146.
Utilfredshedsudbredelse, 53.
Utilregnelighedstilstand, straffrihedsgrund, B.S. 16–18. – indlæggelse til observation, Rpl. 744.
Utjenstdygtig, hjemsendelse som for tiden u. af værnepligtige, der under deres første uddannelse skal udstå en længere fængselsstraf, An.F. 24, jfr. K.F.B. 29/53. T. s. 342. – se iøvrigt An. om det værnepligtige mandskabs tjenestedygtighed m. v. 27.

V.

Vagt, 4, – magtanvendelse af flere mod v., 51. – fornærmelse, ulydighed, vold mod v., 47, 48, 50. – v., der tillader forbrydelse, han skulle forhindre, 65 stk. 3. – v., stjæler, B.S. 276, jfr. 286 + M.S. 65. – vagtforseelser iøvrigt, 65.
Vagtarrest, 16 og 19 An.F. 20.
Vagtkommandørs forseelser, 65.
Varetægtsfængsel, Rpl. kap. 72, R. 29, An.V. T. s. 321.
Visitation, se ransagning.
Vold, B.S. 244–48. – mod tjenestemand i funktion, B.S. 119. – mod foresat eller vagt, 50. – af flere i forening, 51. – i forbindelse med ulydighed, 48 stk. 3. – mod foranstående, 50. – mod efterstående, 56. – mod syge og sårede i krigstid, 60, 6 c. berettiget 10.
Votering i krigsretten holdes hemmelig.
Værnepligt, ulovligt forsøge at befri nogen for værnepligt, B.S. 127.
Værnepligtige, som dømmes til fængsel i 5 måneder eller derudover kan udelukkes fra tjeneste i forsvaret, værnepligtslovens § 3. Mærk indenrigsmin. skr. af 2/1 46 til 1.–7. udskrivningskreds om bortfald af visse straffe under besættelsen, K.H. A. 10/46 2. – udeblivelse efter indkaldelse til fortsat ovelse, 43–44. – sag derom er militær straffesag, R. 3. – dette gælder også sag for udeblivelse efter første indkaldelse, se dog 5, N. – vpl. sømænd forlange sig afmønstret, handelsmin. cirk. nr. 53 10/5 26. – oversigt over fremmede lande, med hvilke der haves overenskomst efter vplovens § 2, cirk. 15/1928, K.H. B. 4/28 5, jm. skr. 15/9 1857. – vpl., der er straffet for tyveri, bedrageri o. l. skal ikke tildeles livgarden. (Citeret af 1. udskrivningskreds jan. 1940).
Værneting, R. 19, bl. a. sigtedes garnison eller skibs station.

Æ.

Ærekrænkelse, B.S. 266–75, overfor foranstående, 47, overfor efterstående, 63 jfr. R. 44, 2 + ev. B.S. kap. 27, jfr. M.S. 14.